תלמוד בבלי · סדר נזיקין

עבודה זרה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עבודה זרה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עבודה-זרה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 6
דף ב: 6
דף ג. 8
דף ג: 9
דף ד. 11
דף ד: 13
דף ה. 15
דף ה: 16
דף ו. 17
דף ו: 18
דף ז. 20
דף ז: 21
דף ח. 22
דף ח: 24
דף ט. 26
דף ט: 26
דף י. 27
דף י: 28
דף יא. 30
דף יא: 31
דף יב. 32
דף יב: 33
דף יג. 34
דף יג: 35
דף יד. 36
דף יד: 37
דף טו. 38
דף טו: 39
דף טז. 40
דף טז: 42
דף יז. 43
דף יז: 45
דף יח. 46
דף יח: 48
דף יט. 50
דף יט: 51
דף כ. 52
דף כ: 53
דף כא. 55
דף כא: 56
דף כב. 56
דף כב: 57
דף כג. 58
דף כג: 59
דף כד. 60
דף כד: 61
דף כה. 62
דף כה: 64
דף כו. 65
דף כו: 66
דף כז. 67
דף כז: 68
דף כח. 69
דף כח: 71
דף כט. 72
דף כט: 73
דף ל. 75
דף ל: 76
דף לא. 77
דף לא: 78
דף לב. 79
דף לב: 80

דף לג. 81
דף לג: 82
דף לד. 83
דף לד: 84
דף לה. 85
דף לה: 86
דף לו. 87
דף לו: 88
דף לז. 90
דף לז: 91
דף לח. 92
דף לח: 93
דף לט. 95
דף לט: 96
דף מ. 98
דף מ: 99
דף מא. 101
דף מא: 101
דף מב. 102
דף מב: 104
דף מג. 105
דף מג: 106
דף מד. 107
דף מד: 109
דף מה. 110
דף מה: 110
דף מו. 111
דף מו: 113
דף מז. 114
דף מז: 115
דף מח. 116
דף מח: 117
דף מט. 119
דף מט: 120
דף נ. 121
דף נ: 122
דף נא. 123
דף נא: 125
דף נב. 127
דף נב: 129
דף נג. 130
דף נג: 131
דף נד. 132
דף נד: 133
דף נה. 135
דף נה: 136
דף נו. 137
דף נו: 137
דף נז. 138
דף נז: 139
דף נח. 139
דף נח: 140
דף נט. 140
דף נט: 141
דף ס. 142
דף ס: 142
דף סא. 143
דף סא: 144
דף סב. 145
דף סב: 146
דף סג. 146
דף סג: 147
דף סד. 148
דף סד: 149

דף סה. 150
דף סה: 151
דף סו. 152
דף סו: 153
דף סז. 154
דף סז: 154
דף סח. 155
דף סח: 156
דף סט. 157
דף סט: 158
דף ע. 159
דף ע: 160
דף עא. 161
דף עא: 161
דף עב. 162
דף עב: 164
דף עג. 164
דף עג: 165
דף עד. 167
דף עד: 167
דף עה. 168
דף עה: 169
דף עו. 170
דף עו: 172

דף ב.

מַתְנִי׳ **לִפְנֵי אֵידֵיהֶן** שֶׁל גּוֹיִם שִׁלְשָׁה יָמִים — אָסוּר לְשַׁאת וְלִתֵּת עִמָּהֶם, לְהַשְׁאִילָן וְלִשְׁאוֹל מֵהֶן, לְהַלְוּוֹתָן וְלִלְווֹת מֵהֶן, לְפוֹרְעָן וְלִפָּרַע מֵהֶן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: נִפְרָעִין מֵהֶן, מִפְּנֵי שֶׁמַּיצֵר הוּא לוֹ. אָמְרוּ לוֹ: אַף עַל פִּי שֶׁמַּיצֵר הוּא עַכְשָׁיו, שָׂמֵחַ הוּא לְאַחַר זְמַן.

גְּמָ׳ רַב וּשְׁמוּאֵל, חַד תָּנֵי ״אֵידֵיהֶן״, וְחַד תָּנֵי ״עֵידֵיהֶן״. מַאן דְּתָנֵי ״אֵידֵיהֶן״ לָא מִשְׁתַּבַּשׁ, וּמַאן דְּתָנֵי ״עֵידֵיהֶן״ לָא מִשְׁתַּבַּשׁ.

מַאן דְּתָנֵי ״אֵידֵיהֶן״ לָא מִשְׁתַּבַּשׁ, דִּכְתִיב: ״כִּי קָרוֹב יוֹם אֵידָם״, וּמַאן דְּתָנֵי ״עֵידֵיהֶן״ לָא מִשְׁתַּבַּשׁ, דִּכְתִיב: ״יִתְּנוּ עֲדֵיהֶם וְיִצְדָּקוּ״.

וּמַאן דְּתָנֵי ״אֵידֵיהֶן״, מַאי טַעְמָא לָא תָּנֵי ״עֵידֵיהֶן״? אָמַר לָךְ: תְּבָרָא עָדִיף. וּמַאן דְּתָנֵי ״עֵידֵיהֶן״, מַאי טַעְמָא לָא תָּנֵי ״אֵידֵיהֶן״? אָמַר לָךְ: מַאן קָא גָּרִים לְהוּ תְּבָרָא? עֲדוּת שֶׁהֵעִידוּ בְּעַצְמָן, הִלְכָּךְ עֲדוּת עֲדִיפָא.

וְהַאי ״יִתְּנוּ עֲדֵיהֶם וְיִצְדָּקוּ״ בְּאוּמּוֹת הָעוֹלָם כְּתִיב? הָא בְּיִשְׂרָאֵל כְּתִיב, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: כָּל מִצְוֹת שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂין בָּעוֹלָם הַזֶּה בָּאוֹת וּמְעִידוֹת לָהֶם לְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר: ״יִתְּנוּ עֲדֵיהֶם וְיִצְדָּקוּ״ — אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, ״יִשְׁמְעוּ וְיֹאמְרוּ אֱמֶת״ — אֵלּוּ אוּמּוֹת הָעוֹלָם.

אֶלָּא אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: מַאן דְּאָמַר ״עֵידֵיהֶן״ — מֵהָכָא: ״צְרֵי פֶּסֶל כֻּלָּם תֹּהוּ וַחֲמוּדֵיהֶם בַּל יוֹעִילוּ וְעֵדֵיהֶם הֵמָּה״.

דָּרֵשׁ רַבִּי חֲנִינָא בַּר פָּפָּא, וְאִיתֵּימָא רַבִּי שִׁמְלַאי: לְעָתִיד לָבֹא מֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא סֵפֶר תּוֹרָה וּמַנִּיחוֹ בְּחֵיקוֹ, וְאוֹמֵר: לְמִי שֶׁעָסַק בָּהּ יָבֹא וְיִטּוֹל שְׂכָרוֹ.

מִיָּד מִתְקַבְּצִין וּבָאִין אוּמּוֹת הָעוֹלָם בְּעַרְבוּבְיָא, שֶׁנֶּאֱמַר: ״כָּל הַגּוֹיִם נִקְבְּצוּ יַחְדָּו וְגוֹ׳״, אֹמֵר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אַל תִּכָּנְסוּ לְפָנַי בְּעַרְבוּבְיָא, אֶלָּא תִּכָּנֵס כָּל אוּמָּה וְאוּמָּה

דף ב:

וְסוֹפְרֶיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיֶּאֱסֹפוּ לְאֻמִּים״, וְאֵין ״לְאוֹם״ אֶלָּא מַלְכוּת, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וּלְאֹם מִלְאֹם יֵאָמֵץ״. וּמִי אִיכָּא עַרְבוּבְיָא קַמֵּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? אֶלָּא כִּי הֵיכִי דְּלָא לִיעַרְבְּבוּ אִינְהוּ [בַּהֲדֵי הֲדָדֵי], דְּלִישְׁמְעוּ מַאי דְּאָמַר לְהוּ.

[מִיָּד] נִכְנְסָה לְפָנָיו מַלְכוּת רוֹמִי תְּחִלָּה. מַאי טַעְמָא? מִשּׁוּם דַּחֲשִׁיבָא. וּמְנָלַן דַּחֲשִׁיבָא? דִּכְתִיב: ״וְתֹאכַל כָּל אַרְעָא וּתְדוּשִׁנַּהּ וְתַדְקִינַּהּ״. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זוֹ רוֹמִי חַיֶּיבֶת שֶׁטִּבְעָה יָצָא בְּכָל הָעוֹלָם.

וּמְנָא לַן דְּמַאן דַּחֲשִׁיב עָיֵיל בְּרִישָׁא? כִּדְרַב חִסְדָּא, דְּאָמַר רַב חִסְדָּא: מֶלֶךְ וְצַבּוּר — מֶלֶךְ נִכְנָס תְּחִלָּה לְדִין, שֶׁנֶּאֱמַר: ״לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ וּמִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְגוֹ׳״. וְטַעְמָא מַאי?

אִיבָּעֵית אֵימָא: לָאו אוֹרַח אַרְעָא לְמֵיתַב מַלְכָּא מֵאַבָּרַאי, וְאִיבָּעֵית אֵימָא: מִקַּמֵּי דְּלִיפּוֹשׁ חָרוֹן אַף.

אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: בְּמַאי עֲסַקְתֶּם? אוֹמְרִים לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הַרְבֵּה שְׁווּקִים תִּקַּנְּינוּ, הַרְבֵּה מֶרְחָצָאוֹת עָשִׂינוּ, הַרְבֵּה כֶּסֶף וְזָהָב הִרְבֵּינוּ, וְכוּלָּם לֹא עָשִׂינוּ אֶלָּא בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל כְּדֵי שֶׁיִּתְעַסְּקוּ בְּתוֹרָה.

אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: שׁוֹטִים שֶׁבָּעוֹלָם, כָּל מַה שֶּׁעָשִׂיתֶם לְצוֹרֶךְ עַצְמְכֶם עָשִׂיתֶם, תִּקַּנְתֶּם שְׁווּקִים לְהוֹשִׁיב בָּהֶן זוֹנוֹת, מֶרְחָצָאוֹת לְעַדֵּן בָּהֶן עַצְמְכֶם, כֶּסֶף וְזָהָב שֶׁלִּי הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר: ”לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נְאֻם ה' צְבָאוֹת”.

כְּלוּם יֵשׁ בָּכֶם מַגִּיד זֹאת? שֶׁנֶּאֱמַר: ”מִי בָכֶם יַגִּיד זֹאת”, וְאֵין ”זֹאת” אֶלָּא תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ”וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה”. מִיָּד יָצְאוּ בְּפַחֵי נֶפֶשׁ.

יָצְאת מַלְכוּת רוֹמִי, וְנִכְנְסָה מַלְכוּת פָּרַס אַחֲרֶיהָ. מַאי טַעְמָא? דְּהָא חֲשִׁיבָא בָּתְרַהּ. וּמְנָלַן? דִּכְתִיב: ”וַיָּארוּ חֵיוָא אָחֳרִי תִּנְיָנָא דָּמְיָא לְדֹב”, וְתָנֵי רַב יוֹסֵף: אֵלּוּ פָּרְסִיִּים, שֶׁאוֹכְלִין וְשׁוֹתִין כְּדוֹב, וּמְסוּרְבָּלִין [וְגַשָּׁר] כְּדוֹב, וּמְגַדְּלִין שֵׂעָר כְּדוֹב, וְאֵין לָהֶם מְנוּחָה כְּדוֹב.

אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: בְּמַאי עֲסַקְתֶּם? אוֹמְרִים לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הַרְבֵּה גְּשָׁרִים גָּשַׁרְנוּ, הָרְבֵּה כְּרָכִים כָּבַשְׁנוּ, הַרְבֵּה מִלְחָמוֹת עָשִׂינוּ, וְכוּלָּם לֹא עָשִׂינוּ אֶלָּא בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל כְּדֵי שֶׁיִּתְעַסְּקוּ בַּתּוֹרָה.

אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: כָּל מַה שֶּׁעָשִׂיתֶם לְצוֹרֶךְ עַצְמְכֶם עָשִׂיתֶם, תִּקַּנְתֶּם גְּשָׁרִים לִיטּוֹל מֶכֶס, כְּרָכִים לַעֲשׂוֹת בָּהֶם אַנְגַּרְיָא, מִלְחָמוֹת אֲנִי עָשִׂיתִי, שֶׁנֶּאֱמַר: ”ה' אִישׁ מִלְחָמָה”, כְּלוּם יֵשׁ בָּכֶם מַגִּיד זֹאת? שֶׁנֶּאֱמַר: ”מִי בָכֶם יַגִּיד זֹאת”, וְאֵין ”זֹאת” אֶלָּא תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ”וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה”, מִיָּד יָצְאוּ מִלְּפָנָיו בְּפַחֵי נֶפֶשׁ.

וְכִי מֵאַחַר דַּחֲזִית מַלְכוּת פָּרַס לְמַלְכוּת רוֹמִי דְּלָא מַהְנְיָא וְלָא מִידֵּי, מַאי טַעְמָא עָיְילָא? אָמְרִי: אִינְהוּ סָתְרִי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְאָנַן בְּנִינַן, וְכֵן לְכָל אוּמָּה וְאוּמָּה.

וְכִי מֵאַחַר דַּחֲזוֹ לְקַמָּאֵי דְּלָא מַהֲנֵי וְלָא מִידֵּי, מַאי טַעְמָא עָיְילִי? סָבְרִי: הָנָךְ אִישְׁתַּעְבַּדוּ בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, וְאָנַן לָא שַׁעְבַּדְנוּ בְּיִשְׂרָאֵל. מַאי שְׁנָא הָנֵי דַּחֲשִׁיבִי, וּמַאי שְׁנָא הָנֵי דְּלָא חֲשִׁיבִי לְהוּ? מִשּׁוּם דְּהָנָךְ מָשְׁכִי בְּמַלְכוּתַיְיהוּ עַד דְּאָתֵי מְשִׁיחָא.

אוֹמְרִים לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, כְּלוּם נָתַתָּ לָנוּ וְלֹא קִיַּלְנוּהָ? וּמִי מָצֵי לְמֵימַר הָכִי? וְהָכְתִיב: ”וַיֹּאמַר ה' מִסִּינַי בָּא וְזָרַח מִשֵּׂעִיר לָמוֹ”, וּכְתִיב: ”אֱלוֹהַּ מִתֵּימָן יָבוֹא וְגוֹ'”. מַאי בָּעֵי בְּשֵׂעִיר, וּמַאי בָּעֵי בְּפָארָן?

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מְלַמֵּד שֶׁהֶחֱזִירָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כָּל אוּמָּה וְלָשׁוֹן, וְלֹא קִבְּלוּהָ, עַד שֶׁבָּא אֵצֶל יִשְׂרָאֵל וְקִבְּלוּהָ!

אֶלָּא הָכִי אָמְרִי: כְּלוּם קִיבַּלְנוּהָ וְלֹא קִיְּימְנוּהָ? וְעַל דָּא תְּבָרְתְּהוֹן, אַמַּאי לָא קַבֶּלְתּוּהָ? אֶלָּא כָּךְ אוֹמְרִים לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, כְּלוּם כָּפִיתָ עָלֵינוּ הַר כְּגִיגִית וְלֹא קִבַּלְנוּהָ, כְּמוֹ שֶׁעָשִׂיתָ לְיִשְׂרָאֵל?

דִּכְתִיב: ”וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתַחְתִּית הָהָר“, וְאָמַר רַב דִּימִי בַּר חָמָא: מְלַמֵּד שֶׁכָּפָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַר כְּגִיגִית עַל יִשְׂרָאֵל, וְאָמַר לָהֶם: אִם אַתֶּם מְקַבְּלִין אֶת הַתּוֹרָה — מוּטָב, וְאִם לָאו — שָׁם תְּהֵא קְבוּרַתְכֶם!

מִיָּד אוֹמֵר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: הֲרֵאשׁוֹנוֹת יַשְׁמִיעוּנוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: ”וְרִאשׁוֹנוֹת יַשְׁמִיעֵנוּ“, שֶׁבַע מִצְוֹת שֶׁקִּיבְּלוּם הֵיכָן קִיְּימוּם?

וּמְנָלַן דְּלֹא קִיְּימוּם? דְּתָנֵי רַב יוֹסֵף: ”עָמַד וַיְמֹדֵד אֶרֶץ רָאָה וַיַּתֵּר גּוֹיִם“, מַאי רָאָה? רָאָה שֶׁבַע מִצְוֹת שֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶן בְּנֵי נֹחַ וְלֹא קִיְּימוּם, כֵּיוָן שֶׁלֹּא קִיְּימוּם עָמַד וְהִתִּירָן לָהֶן. אִיתְּגּוֹרֵי אִיתְּגּוּר? אִם כֵּן מָצִינוּ חוֹטֵא נִשְׂכָּר!

אָמַר מָר בְּרֵיהּ דְּרָבִינָא:

דף ג.

לוֹמַר, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁמְּקַיְּימִין אוֹתָן אֵין מְקַבְּלִין עֲלֵיהֶם שָׂכָר.

וְלָא? וְהָתַנְיָא: הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מִנַּיִן שֶׁאֲפִילּוּ גּוֹי וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה שֶׁהוּא כְּכֹהֵן גָּדוֹל? תַּלְמוּד לוֹמַר: ”אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם“, כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא ”הָאָדָם“, הָא לְמַדְתָּ שֶׁאֲפִילּוּ גּוֹי וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה הֲרֵי הוּא כְּכֹהֵן גָּדוֹל.

אֶלָּא לוֹמַר לְךָ, שֶׁאֵין מְקַבְּלִין עֲלֵיהֶם שָׂכָר כִּמְצוָּוה וְעוֹשֶׂה, אֶלָּא כְּמִי שֶׁאֵינוֹ מְצוָּוה וְעוֹשֶׂה, דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: גָּדוֹל הַמְצוָּוה וְעוֹשֶׂה יוֹתֵר מִשֶּׁאֵינוֹ מְצוָּוה וְעוֹשֶׂה.

אֶלָּא כָּךְ אוֹמְרִים הַגּוֹיִם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּיבְּלוּהָ הֵיכָן קִיְּימוּהָ?

אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אֲנִי מֵעִיד בָּהֶם שֶׁקִּיְּימוּ אֶת הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ. אוֹמְרִים לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, כְּלוּם יֵשׁ אָב שֶׁמֵּעִיד עַל בְּנוֹ? דִּכְתִיב: ”בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל“. אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: שָׁמַיִם וָאָרֶץ יָעִידוּ בָּהֶם שֶׁקִּיְּימוּ אֶת הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ.

אוֹמְרִים לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, שָׁמַיִם וָאָרֶץ נוֹגְעִין בְּעֵדוּתָן, שֶׁנֶּאֱמַר: ”אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי“, (דְּאָמַר) [וְאָמַר] רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: מַאי דִּכְתִיב: ”וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם הַשִּׁשִּׁי“? מְלַמֵּד שֶׁהִתְנָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וְאָמַר: אִם יִשְׂרָאֵל מְקַבְּלִין אֶת תּוֹרָתִי מוּטָב, וְאִם לָאו — אֲנִי אַחֲזִיר אֶתְכֶם לְתוֹהוּ וָבוֹהוּ.

וְהַיְינוּ דְּאָמַר חִזְקִיָּה, מַאי דִּכְתִיב: ”מִשָּׁמַיִם הִשְׁמַעְתָּ דִּין אֶרֶץ יָרְאָה וְשָׁקְטָה“? אִם יָרְאָה לָמָּה שָׁקְטָה, וְאִם שָׁקְטָה לָמָּה יָרְאָה? אֶלָּא בַּתְּחִלָּה יָרְאָה, וּלְבַסּוֹף שָׁקְטָה.

אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מִכָּם יָבֹאוּ וְיַעִידוּ בָּהֶן בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁקִּיְּימוּ אֶת הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ, יָבֹא נִמְרוֹד וְיַעִיד בְּאַבְרָהָם שֶׁלֹּא עָבַד עֲבוֹדָה זָרָה, יָבֹא לָבָן וְיַעִיד בְּיַעֲקֹב שֶׁלֹּא נָחְשַׁד עַל הַגָּזֵל, תָּבֹא אֶשֶׁת פּוֹטִיפַרַע וְתָעִיד בְּיוֹסֵף שֶׁלֹּא נֶחְשַׁד עַל הָעֲבֵירָה.

יָבֹא נְבוּכַדְנֶצַּר וְיַעִיד בַּחֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה שֶׁלֹּא הִשְׁתַּחֲווּ לַצֶּלֶם, יָבֹא דָּרְיָוֶשׁ וְיָעִיד בְּדָנִיֵּאל שֶׁלֹּא בִּיטֵּל אֶת הַתְּפִלָּה, יָבֹא בִּלְדַּד הַשּׁוּחִי וְצוֹפַר הַנַּעֲמָתִי וֶאֱלִיפַז הַתֵּימָנִי וֶאֱלִיהוּ בֶּן בַּרַכְאֵל הַבּוּזִי וְיָעִידוּ בָּהֶם בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁקִּיְּימוּ אֶת כָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "יִתְּנוּ עֲדֵיהֶם וְיִצְדָּקוּ".

אָמְרוּ לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תְּנֵה לָנוּ מֵרֹאשׁ וְנַעֲשֶׂנָּה. אָמַר לָהֶן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: שׁוֹטִים שֶׁבָּעוֹלָם! מִי שֶׁטָּרַח בְּעֶרֶב שַׁבָּת יֹאכַל בְּשַׁבָּת, מִי שֶׁלֹּא טָרַח בְּעֶרֶב שַׁבָּת מֵהֵיכָן יֹאכַל בְּשַׁבָּת? אֶלָּא אַף עַל פִּי כֵן, מִצְוָה קָלָה יֵשׁ לִי וְסוּכָּה שְׁמָהּ, לְכוּ וַעֲשׂוּ אוֹתָהּ.

וּמִי מָצִית אָמַרְתְּ הָכִי? וְהָא אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: מַאי דִּכְתִיב "אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם", הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם וְלֹא לְמָחָר לַעֲשׂוֹתָם, הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם וְלֹא הַיּוֹם לִיטּוֹל שָׂכָר.

אֶלָּא, שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּא בִּטְרוּנְיָא עִם בְּרִיּוֹתָיו. וְאַמַּאי קָרֵי לֵיהּ "מִצְוָה קַלָּה"? מִשּׁוּם דְּלֵית בַּיהּ חֶסְרוֹן כִּיס.

מֵיָּד כָּל אֶחָד וְאֶחָד נוֹטֵל וְהוֹלֵךְ וְעוֹשֶׂה סוּכָּה בְּרֹאשׁ גַּגּוֹ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַקְדִּיר עֲלֵיהֶם חַמָּה בְּתְקוּפַּת תַּמּוּז, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מְבַעֵט בְּסוּכָּתוֹ וְיוֹצֵא, שֶׁנֶּאֱמַר: "נְנַתְּקָה אֶת מוֹסְרוֹתֵימוֹ וְנַשְׁלִיכָה מִמֶּנּוּ עֲבֹתֵימוֹ". מַקְדִּיר? וְהָא אָמְרַתְּ: אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּא בִּטְרוּנְיָא עִם בְּרִיּוֹתָיו! מִשּׁוּם דְּיִשְׂרָאֵל נָמֵי זִימְנֵי

דף ג:

דְּמָשְׁכָא לְהוּ תְּקוּפַּת תַּמּוּז עַד חַגָּא, וְהָוֵי לְהוּ צַעֲרָא. וְהָאָמַר רָבָא: מִצְטַעֵר פָּטוּר מִן הַסּוּכָּה! נְהִי דְּפָטוּר, בַּעוֹטֵי מִי מְבַעֲטִי?

מֵיָּד, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב וּמְשַׂחֵק עֲלֵיהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר: "יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׂחָק וְגוֹ'". אָמַר רַבִּי יִצְחָק: אֵין שְׂחוֹק לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶלָּא אוֹתוֹ הַיּוֹם בִּלְבַד.

אִיכָּא דְּמַתְנֵי לְהָא דְּרַבִּי יִצְחָק אַהָא, דְּתַנְיָא: רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: לְעָתִיד לָבֹא בָּאִין אוּמּוֹת הָעוֹלָם וּמִתְגַּיְּירִין. וּמִי מְקַבְּלִינַן מִינַּיְיהוּ? וְהָתַנְיָא: אֵין מְקַבְּלִין גֵּרִים לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ, כְּיוֹצֵא בוֹ לֹא קִבְּלוּ גֵּרִים לֹא בִּימֵי דָוִד וְלֹא בִּימֵי שְׁלֹמֹה!

אֶלָּא שֶׁנַּעֲשׂוּ גֵּרִים גְּרוּרִים, וּמַנִּיחִין תְּפִילִּין בְּרָאשֵׁיהֶן, תְּפִילִּין בִּזְרוֹעוֹתֵיהֶם, צִיצִית בְּבִגְדֵיהֶם, מְזוּזָה בְּפִתְחֵיהֶם.

כֵּיוָן שֶׁרוֹאִין מִלְחֶמֶת גּוֹג וּמָגוֹג, אוֹמֵר לָהֶן: עַל מָה בָּאתֶם? אוֹמְרִים לוֹ: עַל ה' וְעַל מְשִׁיחוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "לָמָּה רָגְשׁוּ גוֹיִם וּלְאֻמִּים יֶהְגּוּ רִיק וְגוֹ'",

וְכָל אֶחָד מְנַתֵּק מִצְוָתוֹ וְהוֹלֵךְ, שֶׁנֶּאֱמַר: "נְנַתְּקָה אֶת מוֹסְרוֹתֵימוֹ וְגוֹ'", וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב וּמְשַׂחֵק, שֶׁנֶּאֱמַר: "יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׂחָק וְגוֹ'". אָמַר רַבִּי יִצְחָק: אֵין לוֹ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שְׂחוֹק אֶלָּא אוֹתוֹ הַיּוֹם בִּלְבַד.

אִינִי? וְהָא אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: שְׁתִּים עֶשְׂרֵה שָׁעוֹת הָוֵי הַיּוֹם, שָׁלֹשׁ הָרִאשׁוֹנוֹת — הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, שְׁנִיּוֹת — יוֹשֵׁב וְדָן אֶת כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ, כֵּיוָן שֶׁרוֹאֶה שֶׁנִּתְחַיֵּיב עוֹלָם כְּלָיָיה — עוֹמֵד מִכִּסֵּא הַדִּין וְיוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים,

שְׁלִישִׁיוֹת — יוֹשֵׁב וְזָן אֶת כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ מִקַּרְנֵי רְאֵמִים עַד בֵּיצֵי כִנִּים, רְבִיעִיּוֹת — יוֹשֵׁב וּמְשַׂחֵק עִם לִוְיָתָן, שֶׁנֶּאֱמַר: "לִוְיָתָן זֶה יָצַרְתָּ לְשַׂחֶק בּוֹ", אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: עִם בְּרִיּוֹתָיו מְשַׂחֵק, וְעַל בְּרִיּוֹתָיו אֵינוֹ מְשַׂחֵק אֶלָּא אוֹתוֹ הַיּוֹם בִּלְבַד.

אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא לְרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֵין שְׂחוֹק לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּמָנָלַן דְּלֵיכָּא שְׂחוֹק? אִילֵימָא מִדִּכְתִיב: "וַיִּקְרָא ה' אֱלֹהִים צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא לִבְכִי וּלְמִסְפֵּד וּלְקָרְחָה וְגוֹ'", דִּלְמָא הָהוּא יוֹמָא וְתוּ לָא!

אֶלָּא דִּכְתִיב: "אִם אֶשְׁכָּחֵךְ יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי תִּדְבַּק לְשׁוֹנִי לְחִכִּי אִם לֹא אֶזְכְּרֵכִי", דִּלְמָא שִׂכְחָה הוּא דְּלֵיכָּא, אֲבָל שְׂחוֹק מִיהָא אִיכָּא! אֶלָּא מֵהָא: "הֶחֱשֵׁיתִי מֵעוֹלָם אַחֲרִישׁ אֶתְאַפַּק וְגוֹ'".

בְּרַבִּיעִיּוֹת מַאי עָבֵיד? יוֹשֵׁב וּמְלַמֵּד תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "אֶת מִי יוֹרֶה דֵּעָה וְאֶת מִי יָבִין שְׁמוּעָה גְּמוּלֵי מֵחָלָב עַתִּיקֵי מִשָּׁדָיִם". לְמִי יוֹרֶה דֵּעָה וּלְמִי יָבִין שְׁמוּעָה? לְגְמוּלֵי מֵחָלָב וּלְעַתִּיקֵי מִשָּׁדַיִם.

וּמֵעִיקָּרָא מַאן הֲוָה מַיְנֵמַר לְהוּ? אִיבָּעֵית אֵימָא: מֶיטַטְרוֹן, וְאִיבָּעֵית אֵימָא: הָא וְהָא עָבֵיד. וּבְלֵילְיָא מַאי עָבֵיד? אִיבָּעֵית אֵימָא: מַעֲיַן יְמָמָא, וְאִיבָּעֵית אֵימָא: רוֹכֵב עַל כְּרוּב קַל שֶׁלּוֹ וְשָׁט בְּשִׁמּוֹנָה עָשָׂר אֶלֶף עוֹלָמוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: "רָכַב אֱלֹהִים רִבֹּתַיִם אַלְפֵי שִׁנְאָן", אַל תִּקְרֵי "שִׁנְאָן" אֶלָּא "שֵׁנָאנִין", וְאִיבָּעֵית אֵימָא: יוֹשֵׁב וְשׁוֹמֵעַ שִׁירָה מִפִּי חַיּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: "יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמִּי".

אָמַר רַבִּי לֵוִי: כָּל הַפּוֹסֵק מִדִּבְרֵי תוֹרָה וְעוֹסֵק בְּדִבְרֵי שִׂיחָה מַאֲכִילִין לוֹ גַּחֲלֵי רְתָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר: "הַקֹּטְפִים מַלּוּחַ עָלֵי שִׂיחַ וְשֹׁרֶשׁ רְתָמִים לַחְמָם". אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בַּלַּיְלָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹשֵׁךְ עָלָיו חוּט שֶׁל חֶסֶד בַּיּוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר: "יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמִּי". מָה טַעַם "יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ"? מְשׁוּם דְּבַלַּיְלָה שִׁירוֹ עִמִּי.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בָּעוֹלָם הַזֶּה הַדּוֹמֶה לְלֵילָה — הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹשֵׁךְ עָלָיו חוּט שֶׁל חֶסֶד בָּעוֹלָם הַבָּא הַדּוֹמֶה לְיוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״יוֹמָם יְצַוֶּה ה׳ חַסְדּוֹ וְגוֹ׳״.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, מַאי דִּכְתִיב: ״וַתַּעֲשֶׂה אָדָם כִּדְגֵי הַיָּם כֶּרֶמֶשׁ לֹא מֹשֵׁל בּוֹ״, לָמָּה נִמְשְׁלוּ בְּנֵי אָדָם כִּדְגֵי הַיָּם? לוֹמַר לָךְ: מָה דָּגִים שֶׁבַּיָּם — כֵּיוָן שֶׁעוֹלִין לַיַּבָּשָׁה מִיָּד מֵתִים, אַף בְּנֵי אָדָם — כֵּיוָן שֶׁפּוֹרְשִׁין מִדִּבְרֵי תוֹרָה וּמִן הַמִּצְוֹת מִיָּד מֵתִים. דָּבָר אַחֵר: מָה דָּגִים שֶׁבַּיָּם — כֵּיוָן שֶׁקִּדְּרָה עֲלֵיהֶם חַמָּה מִיָּד מֵתִים, כָּךְ בְּנֵי אָדָם — כֵּיוָן שֶׁקִּדְּרָה עֲלֵיהֶם חַמָּה מִיָּד מֵתִים.

אִיבָּעֵית אֵימָא בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְאִיבָּעֵית אֵימָא לָעוֹלָם הַבָּא. אִיבָּעֵית אֵימָא בָּעוֹלָם הַזֶּה — כִּדְרַבִּי חֲנִינָא, דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: הַכֹּל בִּידֵי שָׁמַיִם חוּץ מִצִּנִּים פַּחִים, שֶׁנֶּאֱמַר: ״צִנִּים פַּחִים בְּדֶרֶךְ עִקֵּשׁ שׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ יִרְחַק מֵהֶם״.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא לָעוֹלָם הַבָּא — כִּדְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: אֵין גֵּיהִנָּם לֶעָתִיד לָבֹא, אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹצִיא חַמָּה מִנַּרְתִּיקָהּ, וּמַקְדִּיר, רְשָׁעִים נִידּוֹנִין בָּהּ, וְצַדִּיקִים מִתְרַפְּאִין בָּהּ, רְשָׁעִים נִידּוֹנִין

דף ד.

בָּהּ, דִּכְתִיב: ״[כִּי] הִנֵּה הַיּוֹם בָּא בֹּעֵר כַּתַּנּוּר וְהָיוּ כָל זֵדִים וְכָל עֹשֵׂה רִשְׁעָה קַשׁ וְלִהַט אֹתָם הַיּוֹם הַבָּא אָמַר ה׳ צְבָאוֹת אֲשֶׁר לֹא יַעֲזֹב לָהֶם שֹׁרֶשׁ וְעָנָף״, לֹא שׁוֹרֶשׁ — בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא עָנָף — לָעוֹלָם הַבָּא.

צַדִּיקִים מִתְרַפְּאִין בָּהּ, דִּכְתִיב: ״וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ וְגוֹ׳״, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁמִּתְעַדְּנִין בָּהּ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וִיצָאתֶם וּפִשְׁתֶּם כְּעֶגְלֵי מַרְבֵּק״.

דָּבָר אַחֵר: מָה דָּגִים שֶׁבַּיָּם — כָּל הַגָּדוֹל מֵחֲבֵירוֹ בּוֹלֵעַ אֶת חֲבֵירוֹ, אַף בְּנֵי אָדָם — אִלְמָלֵא מוֹרָאָה שֶׁל מַלְכוּת, כָּל הַגָּדוֹל מֵחֲבֵירוֹ בּוֹלֵעַ אֶת חֲבֵירוֹ. וְהַיְינוּ דִּתְנַן: רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר: הֱוֵי מִתְפַּלֵּל בִּשְׁלוֹמָהּ שֶׁל מַלְכוּת, שֶׁאִלְמָלֵא מוֹרָאָהּ שֶׁל מַלְכוּת ״אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ חַיִּים בָּלָעוּ״.

רַב חִינָּנָא בַּר פָּפָּא רָמֵי, כְּתִיב: ״שַׁדַּי לֹא מְצָאנֻהוּ שַׂגִּיא כֹּחַ״, וּכְתִיב: ״גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב כֹּחַ״, וּכְתִיב: ״יְמִינְךָ ה׳ נֶאְדָּרִי בַכֹּחַ״! לָא קַשְׁיָא, כָּאן בִּשְׁעַת הַדִּין, כָּאן בִּשְׁעַת מִלְחָמָה.

רַבִּי חָמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא רָמֵי: כְּתִיב ״חֵמָה אֵין לִי״, וּכְתִיב ״נֹקֵם ה׳ וּבַעַל חֵמָה״! לָא קַשְׁיָא: כָּאן — בְּיִשְׂרָאֵל, כָּאן — בְּאוּמּוֹת הָעוֹלָם. רַב חִינָּנָא בַּר פָּפָּא אָמַר: ״חֵמָה אֵין לִי״ — שֶׁכְּבָר נִשְׁבַּעְתִּי, ״מִי יִתְּנֵנִי״ — שֶׁלֹּא נִשְׁבַּעְתִּי, ״אֲהֶיֱה שָׂמִיר וְשַׁיִת וְגוֹ׳״.

וְהַיְינוּ דְּאָמַר רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרִי: מַאי דִּכְתִיב ״וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא אֲבַקֵּשׁ לְהַשְׁמִיד אֶת כָּל הַגּוֹיִם״, אֲבַקֵּשׁ מִמִּי? אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אֲבַקֵּשׁ בְּנִיגְנֵי שֶׁלָּהֶם, אִם יֵשׁ לָהֶם זְכוּת — אֶפְדֵּם, וְאִם לָאו — אַשְׁמִידֵם.

וְהַיְינוּ דְּאָמַר רָבָא: מַאי דִּכְתִיב: ״אַךְ לֹא בְעִי יִשְׁלַח יָד אִם בְּפִידוֹ לָהֶן שׁוּעַ״? אָמַר לָהֶן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל: כְּשֶׁאֲנִי דָן אֶת יִשְׂרָאֵל, אֵין אֲנִי דָן אוֹתָם כְּאוּמּוֹת הָעוֹלָם, דִּכְתִיב: ״עַוֵּה עַוְוָה אֲשִׁימֶנָּה וְגוֹ׳״, אֶלָּא אֲנִי נִפְרָע מֵהֶן כְּפִיד שֶׁל תַּרְנְגוֹלֶת.

דָּבָר אַחֵר: אֶפִילּוּ אֵין יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין מִצְוָה לְפָנַי כִּי אִם מְעַט, כְּפִיד שֶׁל תַּרְנְגוֹלִין שֶׁמְּנַקְּרִין בְּאַשְׁפָּה, אֲנִי מְצָרְפָן לְחֶשְׁבּוֹן גְּדוֹל, [שֶׁנֶּאֱמַר: ״אִם בְּפִידוֹ] לָהֶן שׁוּעַ״, [דָּבָר אַחֵר]: בַּשָּׂכָר שֶׁמְּשַׁוְּועִין לְפָנַי, אֲנִי מוֹשִׁיעַ אוֹתָם.

וְהַיְינוּ דְּאָמַר רַבִּי אַבָּא: מַאי דִּכְתִיב ״וְאַנְכִי אֶפְדֶּם וְהֵמָּה דִּבְּרוּ עָלַי כְּזָבִים״? אֲנִי אָמַרְתִּי אֶפְדֵּם בְּמָמוֹנָם בָּעוֹלָם הַזֶּה, כְּדֵי שֶׁיִּזְכּוּ לָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵמָּה דִּבְּרוּ עָלַי כְּזָבִים.

וְהַיְינוּ דְּאָמַר רַב פַּפִּי מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: מַאי דִּכְתִיב ״וַאֲנִי יִסַּרְתִּי חַזַּקְתִּי זְרוֹעֹתָם וְאֲלֵי יְחַשְּׁבוּ רָע״? אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אֲנִי אָמַרְתִּי אֲיַסְּרֵם בְּיִסּוּרִין בָּעוֹלָם הַזֶּה כְּדֵי שֶׁיְּחַזְּקוּ זְרוֹעוֹתָם לָעוֹלָם הַבָּא, וְאֵלַי יְחַשְּׁבוּ רָע.

מִשְׁתַּבַּח לְהוּ רַבִּי אֲבָהוּ לְמֵינֵי בְּרַב סָפְרָא, דְּאָדָם גָּדוֹל הוּא, שְׁבַקוּ לֵיהּ מִיכְסָא דִּתְלֵיסַר שְׁנִין. יוֹמָא חַד אַשְׁכְּחוּהוּ, אֲמַרוּ לֵיהּ: כְּתִיב ״רַק אֶתְכֶם יָדַעְתִּי מִכֹּל מִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה עַל כֵּן אֶפְקֹד עֲלֵיכֶם אֶת כָּל עֲוֹנֹתֵיכֶם״, מַאן דְּאִית לֵיהּ סִיסְיָא בְּרַחֲמֵיהּ מַסֵּיק לֵיהּ? אִישְׁתִּיק וְלָא אָמַר לְהוּ וְלָא מִידֵּי, רְמוֹ לֵיהּ סוּדְרָא בְּצַוְּארֵיהּ וְקָא מְצַעֲרוּ לֵיהּ.

אֲתָא רַבִּי אֲבָהוּ אַשְׁכְּחִינְהוּ, אֲמַר לְהוּ: אַמַּאי מְצַעֲרִיתוּ לֵיהּ? אֲמַרוּ לֵיהּ: וְלָאו אָמְרַתְּ לַן דְּאָדָם גָּדוֹל הוּא? וְלָא יָדַע לְמֵימַר לַן פֵּירוּשָׁא דְּהַאי פְּסוּקָא! אֲמַר לְהוּ: אֵימַר דַּאֲמַרִי לְכוּ בְּתַנָּאֵי, בְּקִרְאֵי מִי אֲמַרִי לְכוּ?

אֲמַרוּ לֵיהּ: מַאי שְׁנָא אַתּוּן דְּיָדְעִיתוּן? אֲמַר לְהוּ: אֲנַן דִּשְׁכִיחִינַן גַּבֵּיכוֹן — רְמִינַן אַנַּפְשִׁין וּמְעַיְּינַן, אִינְהוּ לָא מְעַיְּינִי.

אֲמַרוּ לֵיהּ: לֵימָא לַן אַתְּ! אֲמַר לְהוּ: אֲמִשּׁוֹל לָכֶם מָשָׁל, לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְאָדָם שֶׁנּוֹשֶׁה מִשָּׁנֵי בְּנֵי אָדָם, אֶחָד אוֹהֵבוֹ וְאֶחָד שׂוֹנְאוֹ. אוֹהֲבוֹ — נִפְרָע מִמֶּנּוּ מְעַט מְעַט, שׂוֹנְאוֹ — נִפְרָע מִמֶּנּוּ בְּבַת אַחַת.

אָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר כָּהֲנָא: מַאי דִּכְתִיב ״חֲלִילָה לְךָ מֵעֲשֹׂת כַּדָּבָר הַזֶּה לְהָמִית צַדִּיק עִם רָשָׁע״? אָמַר אַבְרָהָם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, חוּלִּין הוּא מֵעֲשׂוֹת כַּדָּבָר הַזֶּה לְהָמִית צַדִּיק עִם רָשָׁע.

וְלָא? וְהָכְתִיב: ״וְהִכְרַתְּתִי מִמֵּךְ צַדִּיק וְרָשָׁע״! בְּצַדִּיק שֶׁאֵינוֹ גָּמוּר.

אֲבָל בְּצַדִּיק גָּמוּר לָא? וְהָכְתִיב "וּמִמִּקְדָּשִׁי תָּחֵלּוּ", וְתָנֵי רַב יוֹסֵף: אַל תִּקְרֵי "מִמִּקְדָּשִׁי" אֶלָּא "מִמְּקוּדָּשַׁי", אֵלּוּ בְּנֵי אָדָם שֶׁקִּיְּימוּ אֶת הַתּוֹרָה מֵאָלֶף וְעַד תָּיו. הָתָם נָמֵי, כֵּיוָן שֶׁהָיָה בְּיָדָם לִמְחוֹת וְלֹא מִיחוּ, הָווּ לְהוּ כְּצַדִּיקִים שֶׁאֵינָן גְּמוּרִים.

רַב פָּפָּא רָמֵי, כְּתִיב: "אֵל זֹעֵם בְּכָל יוֹם", וּכְתִיב: "לְפָנַי זַעְמוֹ מִי יַעֲמוֹד"! לָא קַשְׁיָא, כָּאן בְּיָחִיד, כָּאן בְּצִבּוּר.

תָּנוּ רַבָּנַן: "אֵל זֹעֵם בְּכָל יוֹם", וְכַמָּה זַעְמוֹ? רֶגַע. וְכַמָּה רֶגַע? אַחַת מֵחֲמֵשׁ רִיבּוֹא וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וּשְׁמוֹנֶה מֵאוֹת וְאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה בְּשָׁעָה, זוֹ הִיא רֶגַע, וְאֵין כָּל בְּרִיָּה יְכוֹלָה לְכַוֵּין אוֹתָהּ רֶגַע חוּץ מִבִּלְעָם הָרָשָׁע, דִּכְתִיב בֵּיהּ:

דף ד:

"וְיֹדֵעַ דַּעַת עֶלְיוֹן" — אֶפְשָׁר דַּעַת בְּהֶמְתּוֹ לָא הָוָה יָדֵע, דַּעַת עֶלְיוֹן מִי הָוָה יָדֵע?

מַאי "דַּעַת בְּהֶמְתּוֹ לָא הָוָה יָדֵע"? בְּעִידְּנָא דַּחֲזוֹ לֵיהּ דַּהֲוָה רָכִיב אַחֲמָרֵיהּ, אֲמַרוּ לֵיהּ: מַאי טַעְמָא לָא רָכַבְתָּא אַסּוּסְיָא? אֲמַר לְהוּ: בִּרְטִיבָא שְׁדַאי לֵיהּ. מֵיָּד: "וַתֹּאמֶר הָאָתוֹן הֲלֹא אָנֹכִי אֲתֹנְךָ", אֲמַר לַהּ: לִטְעִינָא בְּעָלְמָא.

אֲמַרָה לֵיהּ: "אֲשֶׁר רָכַבְתָּ עָלַי"! אֲמַר לַהּ: אַקְרָאי בְּעָלְמָא. אֲמַרָה לֵיהּ: "מֵעוֹדְךָ וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה", וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁאֲנִי עוֹשָׂה לְךָ רְכִיבוּת בַּיּוֹם וְאִישׁוּת בַּלַּיְלָה. כְּתִיב הָכָא: "הַהַסְכֵּן הִסְכַּנְתִּי", וּכְתִיב הָתָם: "וַתְּהִי לוֹ סֹכֶנֶת".

אֶלָּא מַאי "וְיוֹדֵעַ דַּעַת עֶלְיוֹן"? שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ לְכַוֵּין אוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כּוֹעֵס בָּהּ, וְהַיְינוּ דְּקָאָמַר לְהוּ נָבִיא: "עַמִּי זְכָר נָא מַה יָּעַץ בָּלָק מֶלֶךְ מוֹאָב וּמָה עָנָה אוֹתוֹ בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר מִן הַשִּׁטִּים וְעַד הַגִּלְגָּל לְמַעַן דַּעַת צִדְקוֹת ה'".

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר לָהֶן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל: עַמִּי, רְאוּ כַּמָּה צְדָקוֹת עָשִׂיתִי עִמָּכֶם שֶׁלֹּא כָּעַסְתִּי עֲלֵיכֶם כָּל אוֹתָן הַיָּמִים, שֶׁאִם כָּעַסְתִּי עֲלֵיכֶם לֹא נִשְׁתַּיֵּיר מִשּׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שָׂרִיד וּפָלִיט, וְהַיְינוּ דְּקָאָמַר לֵיהּ בִּלְעָם לְבָלָק: "מָה אֶקֹב לֹא קַבֹּה אֵל וּמָה אֶזְעֹם לֹא זָעַם ה'".

וְכַמָּה זַעְמוֹ? רֶגַע. וְכַמָּה רֶגַע? אָמַר אַמֵּימָר, וְאִיתֵּימָא רַבִּינָא: רֶגַע כְּמֵימְרֵיהּ. וּמְנָלַן דְּרֶגַע הָוֶה רִיתְחֵיהּ? דִּכְתִיב: "כִּי רֶגַע בְּאַפּוֹ חַיִּים בִּרְצוֹנוֹ". וְאֵיבָּעֵית אֵימָא מֵהָכָא: "חֶבְלֵי כִמְעַט רֶגַע עַד יַעֲבָר זָעַם".

אֵימַת רָתַח? אָמַר אַבַּיֵי: בְּתִלְתָּ שָׁעֵי קַמַּיְיתָא, כִּי חִיוְּרָא כַּרְבָּלְתָּא דְתַרְנְגוֹלָא. כֹּל שַׁעְתָּא וְשַׁעְתָּא מִחְוַור חִיוְרָא? כָּל שַׁעְתָּא אִית בֵּיהּ סוּרְיֵיקֵי סוּמָקֵי, הָהִיא שַׁעְתָּא לֵית בֵּיהּ סוּרְיֵיקֵי סוּמָקֵי.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי הֲוָה מְצַעֵר לֵיהּ הָהוּא מִינָא [בִּקְרָאֵי], יוֹמָא חַד נְקַט תַּרְנְגוֹלָא [וְאוֹקְמֵיהּ בֵּין כַּרְעֵיהּ דְּעַרְסָא], וְעַיֵּין בֵּיהּ, סְבַר: כִּי מָטָא הָהִיא שַׁעְתָּא אֶלְטֵיהּ, כִּי מָטָא הָהִיא שַׁעְתָּא נַיְמְנֵם.

אֲמַר: שְׁמַע מִינַּהּ לָאו אוֹרַח אַרְעָא לְמִיעְבַּד הָכִי, [“וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו”] כְּתִיב, וּכְתִיב: ”גַּם עָנוֹשׁ לַצַּדִּיק לֹא טוֹב”.

תָּנָא מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר: בְּשָׁעָה שֶׁהַמְּלָכִים מַנִּיחִין כִּתְרֵיהֶן בְּרָאשֵׁיהֶן וּמִשְׁתַּחֲוִין לַחַמָּה, מִיָּד כּוֹעֶסֶ [הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא]. אָמַר רַב יוֹסֵף: לָא לִיצְלֵי אִינִישׁ צְלוֹתָא דְּמוּסָפֵי בִּתְלָת שָׁעֵי קַמָּיְיתָא דְּיוֹמָא בְּיוֹמָא קַמָּא דְּרֵישׁ שַׁתָּא בְּיָחִיד, דִּלְמָא כֵּיוָן דְּמַפְקִיד דִּינָא, דִּלְמָא מְעַיְּינִי בְּעוֹבָדֵיהּ וְדָחֲפוּ לֵיהּ מִיּדְחֵי.

אִי הָכִי, דְּצִבּוּר נָמֵי! דְּצִבּוּר נְפִישָׁא זְכוּתֵיהּ. אִי הָכִי, דְּיָחִיד דְּצַפְרָא נָמֵי לָא! כֵּיוָן דְּאִיכָּא צִבּוּרָא דְּקָא מְצַלּוּ, לָא קָא מִדְּחֵי.

וְהָא אָמְרַתְּ: שָׁלֹשׁ רְאשׁוֹנוֹת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה! אֵיפוֹךְ.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם לָא תֵּיפוֹךְ, תּוֹרָה דִּכְתִיב בַּהּ ”אֱמֶת”, דִּכְתִיב: ”אֱמֶת קְנֵה וְאַל תִּמְכֹּר” — אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לִפָּנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין, דִּין דְּלָא כְּתִיב בֵּיהּ ”אֱמֶת” — הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לִפָּנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין.

(יוֹם, מֵעִיד, טָרַף, בָּעֵגֶל — סִימָן.) גּוּפָא, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: מַאי דִּכְתִיב ”אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם”? ”הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם” — וְלֹא לְמָחָר לַעֲשׂוֹתָם, ”הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם” — וְלֹא הַיּוֹם לְיטוֹל שְׂכָרָן.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: כָּל מִצְוֹת שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂין בָּעוֹלָם הַזֶּה, בָּאוֹת וּמְעִידוֹת אוֹתָם לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר: ”יִתְּנוּ עֵדֵיהֶם וְיִצְדָּקוּ יִשְׁמְעוּ וְיֹאמְרוּ אֱמֶת”. ”יִתְּנוּ עֵדֵיהֶם וְיִצְדָּקוּ” — אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, ”יִשְׁמְעוּ וְיֹאמְרוּ אֱמֶת” — אֵלּוּ אוּמּוֹת הָעוֹלָם.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: כָּל מִצְוֹת שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂין בָּעוֹלָם הַזֶּה, בָּאוֹת וְטוֹרְפוֹת אוֹתָם לְאוּמּוֹת הָעוֹלָם לָעוֹלָם הַבָּא עַל פְּנֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: ”וּשְׁמַרְתֶּם וַעֲשִׂיתֶם כִּי הִוא חָכְמַתְכֶם וּבִינַתְכֶם לְעֵינֵי הָעַמִּים”, ”נֶגֶד הָעַמִּים” לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא ”לְעֵינֵי הָעַמִּים”, מְלַמֵּד שֶׁבָּאוֹת וְטוֹרְפוֹת לְאוּמּוֹת הָעוֹלָם עַל פְּנֵיהֶם לָעוֹלָם הַבָּא.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: לֹא עָשׂוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הָעֵגֶל אֶלָּא לִיתֵּן פִּתְחוֹן פֶּה לְבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ”מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם לְיִרְאָה אֹתִי כָּל הַיָּמִים וְגוֹ’”.

וְהַיְינוּ דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי: לֹא דָּוִד רָאוּי לְאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה, וְלֹא יִשְׂרָאֵל רְאוּיִין לְאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה, לֹא דָּוִד רָאוּי לְאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה, דִּכְתִיב: ”וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי”,

וְלֹא יִשְׂרָאֵל רְאוּיִן לְאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה, דִּכְתִיב: ״מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם לְיִרְאָה אוֹתִי כָּל הַיָּמִים״, אֶלָּא לָמָּה עָשׂוּ?

דף ה.

לוֹמַר לָךְ, שֶׁאִם חָטָא יָחִיד — אוֹמְרִים לוֹ: כְּלָךְ אֵצֶל יָחִיד, וְאִם חָטְאוּ צִבּוּר — אוֹמְרִים לוֹ: כְּלָךְ אֵצֶל צִבּוּר.

וּצְרִיכָא, דְּאִי אַשְׁמוֹעִינַן יָחִיד — מִשּׁוּם דְּלָא מְפַרְסַם חִטְאֵיהּ, אֲבָל צִבּוּר דְּמְפַרְסַם חִטְאַיְהוּ — אֵימָא לָא. וְאִי אַשְׁמוֹעִינַן צִבּוּר — מִשּׁוּם דְּנִפְישִׁי רַחֲמַיְיהוּ, אֲבָל יָחִיד דְּלָא אַלִּימָא זְכוּתֵיהּ — אֵימָא לָא, צְרִיכָא.

וְהַיְינוּ דְּרַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, מַאי דִּכְתִיב ״נְאֻם דָּוִד בֶּן יִשַׁי וּנְאֻם הַגֶּבֶר הֻקַם עָל״? נְאֻם דָּוִד בֶּן יִשַׁי שֶׁהֻקִים עוֹלֹה שֶׁל תְּשׁוּבָה.

וְאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: כָּל הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת בָּעוֹלָם הַזֶּה, מְקַדַּמְתּוֹ וְהוֹלֶכֶת לְפָנָיו לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ צִדְקֶךָ וּכְבוֹד ה׳ יַאַסְפֶךָ״, וְכָל הָעוֹבֵר עֲבֵירָה אַחַת, מְלַפֵּפְתּוֹ וּמוֹלִיכְתּוֹ לְיוֹם הַדִּין, שֶׁנֶּאֱמַר: ״יִלְפֹּתוּ אֹרְחוֹת דַּרְכָּם וְגוֹ׳״.

רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: קְשׁוּרָה בּוֹ כְּכֶלֶב, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְלֹא שָׁמַע אֵלֶיהָ לִשְׁכַּב אֶצְלָהּ לִהְיוֹת עִמָּהּ״, ״לִשְׁכַּב אֶצְלָהּ״ — בָּעוֹלָם הַזֶּה, ״לִהְיוֹת עִמָּהּ״ — בָּעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: בּוֹאוּ וְנֶחֱזִיק טוֹבָה לַאֻמּוֹתֵינוּ, שֶׁאִלְמָלֵא הֵן לֹא חָטְאוּ — אָנוּ לֹא בָּאנוּ לָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״אֲנִי אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם״, חִבַּלְתֶּם מַעֲשֵׂיכֶם — ״אָכֵן כְּאָדָם תְּמוּתוּן וְגוֹ׳״.

לְמֵימְרָא דְּאִי לָא חָטְאוּ לָא הֲווּ מוֹלְדוּ? וְהָכְתִיב ״וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ״! עַד סִינַי. בְּסִינַי נָמֵי כְּתִיב ״לֵךְ אֱמֹר לָהֶם שׁוּבוּ לָכֶם לְאָהֳלֵיכֶם״! לְשִׁמְחַת עוֹנָה.

וְהָכְתִיב: ״לְמַעַן יִיטַב לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם וְגוֹ׳״! לְאוֹתָן הָעוֹמְדִים עַל הַר סִינַי.

וְהָאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, מַאי דִּכְתִיב: ״זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם וְגוֹ׳״? וְכִי סֵפֶר הָיָה לוֹ לְאָדָם הָרִאשׁוֹן? מְלַמֵּד שֶׁהֶרְאָה לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאָדָם הָרִאשׁוֹן דּוֹר דּוֹר וְדוֹרְשָׁיו, דּוֹר דּוֹר וַחֲכָמָיו, דּוֹר דּוֹר וּפַרְנָסָיו. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לְדוֹרוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא שָׂמַח בְּתוֹרָתוֹ וְנִתְעַצֵּב בְּמִיתָתוֹ, אָמַר: ״וְלִי מַה יָּקְרוּ רֵעֶיךָ אֵל [וְגוֹ׳]״.

וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אֵין בֶּן דָּוִד בָּא עַד שֶׁיִּכְלוּ נְשָׁמוֹת שֶׁבַּגּוּף, שֶׁנֶּאֱמַר: ״כִּי לֹא לְעוֹלָם אָרִיב וְלֹא לָנֶצַח אֶקְצוֹף] כִּי רוּחַ מִלְּפָנַי יַעֲטוֹף וּנְשָׁמוֹת אֲנִי עָשִׂיתִי״!

לָא תֵּימָא אָנוּ לֹא בָּאנוּ לָעוֹלָם, אֶלָּא כְּמִי שֶׁלֹּא בָּאנוּ לָעוֹלָם. לְמֵימְרָא דְּאִי לָא חָטְאוּ לָא הֲווּ מָיְיתִי? וְהָכְתִיב פָּרְשַׁת יְבָמוֹת וּפָרְשַׁת נַחֲלוֹת!

עַל תְּנַאי. וּמִי כְּתִיבִי קְרָאֵי עַל תְּנַאי? אִין, דְּהָכִי אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: מַאי דִּכְתִיב ״וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר יוֹם הַשִּׁשִּׁי״? מְלַמֵּד שֶׁהִתְנָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וְאָמַר: אִם מְקַבְּלִין יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה — מוּטָב, וְאִם לָאו — אַחְזִיר אֶתְכֶם לְתוֹהוּ וָבוֹהוּ. מֵיתִיבִי: ״מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם״, לְבַטֵּל מֵהֶם מַלְאַךְ הַמָּוֶת אִי אֶפְשָׁר, שֶׁכְּבָר נִגְזְרָה גְּזֵרָה.

הָא לֹא קִיבְּלוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא תְּהֵא אוּמָּה וְלָשׁוֹן שׁוֹלֶטֶת בָּהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר: ״לְמַעַן יִיטַב לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם עַד עוֹלָם״.

הוּא דְּאָמַר כִּי הַאי תַּנָּא, דְּתַנְיָא: רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: לֹא קִיבְּלוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא מַלְאַךְ הַמָּוֶת שׁוֹלֵט בָּהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר: ״אֲנִי אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם״, חִבַּלְתֶּם מַעֲשֵׂיכֶם, ״אָכֵן כְּאָדָם תְּמוּתוּן״.

וְרַבִּי יוֹסֵי נָמֵי, הָכְתִיב ״לְמַעַן יִיטַב לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם עַד עוֹלָם״, טוֹבָה הוּא דְּהָווְיָא, הָא מִיתָה אֵיכָּא! (רַבִּי יוֹסֵי) אָמַר לָךְ: כֵּיוָן דְּלֵיכָּא מִיתָה, אֵין לְךָ טוֹבָה גְּדוֹלָה מִזּוֹ.

וְתַנָּא קַמָּא נָמֵי, הָכְתִיב: ״אָכֵן כְּאָדָם תְּמוּתוּן״, מַאי מִיתָה? עֲנִיּוּת, דְּאָמַר מָר: אַרְבָּעָה חֲשׁוּבִים כְּמֵתִים, אֵלּוּ הֵן: עָנִי, סוּמָא, וּמְצוֹרָע, וּמִי שֶׁאֵין לוֹ בָּנִים.

עָנִי, דִּכְתִיב: ״כִּי מֵתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים״, וּמַאן נִינְהוּ? דָּתָן וַאֲבִירָם. וּמִי מֵתוּ? מִיהְווּי הֲווֹ! אֶלָּא שֶׁיָּרְדוּ מִנְּכְסֵיהֶם.

סוּמָא, דִּכְתִיב: ״בְּמַחֲשַׁכִּים הוֹשִׁיבַנִי כְּמֵתֵי עוֹלָם״. מְצוֹרָע, דִּכְתִיב: ״אַל נָא תְּהִי כַּמֵּת״. וּמִי שֶׁאֵין לוֹ בָּנִים, דִּכְתִיב: ״הָבָה לִי בָנִים וְאִם אַיִן מֵתָה אָנֹכִי״.

תָּנוּ רַבָּנַן: ״אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ״, אֵין ״אִם״ אֶלָּא לְשׁוֹן תַּחֲנוּנִים, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: ״לוּ עַמִּי שֹׁמֵעַ לִי [וְגוֹ׳] כִּמְעַט אוֹיְבֵיהֶם אַכְנִיעַ״, וְאוֹמֵר: ״לוּ הִקְשַׁבְתָּ לְמִצְוֹתָי וַיְהִי כַנָּהָר שְׁלוֹמֶךָ וְגוֹ׳ וַיְהִי כַחוֹל זַרְעֶךָ וְצֶאֱצָאֵי מֵעֶיךָ וְגוֹ׳״.

תָּנוּ רַבָּנַן: ״מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם״, אָמַר לָהֶן מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל: כְּפוּיֵי טוֹבָה בְּנֵי כְּפוּיֵי טוֹבָה, בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל: ״מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם״, הָיָה לָהֶם לוֹמַר: תֵּן אַתָּה.

כְּפוּיֵי טוֹבָה, דִּכְתִיב: ״וְנַפְשֵׁנוּ קָצָה

דף ה:

בַּלֶּחֶם הַקְּלֹקֵל״. בְּנֵי כְּפוּיֵי טוֹבָה, דִּכְתִיב: ״הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי הִיא נָתְנָה לִי מִן הָעֵץ וָאֹכֵל״.

אַף מֹשֶׁה רַבֵּינוּ לֹא רְמָזָהּ לָהֶן לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא לְאַחַר אַרְבָּעִים שָׁנָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְאוֹלֵךְ אֶתְכֶם בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה״, וּכְתִיב: ״וְלֹא נָתַן ה׳ לָכֶם לֵב וְגוֹ׳״. אָמַר רַבָּה: שְׁמַע מִינַּהּ לָא קָאֵי אִינִישׁ אַדַּעְתֵּיהּ דְּרַבֵּיהּ עַד אַרְבָּעִין שְׁנִין.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי בְּנָאָה, מַאי דִּכְתִיב: ״אַשְׁרֵיכֶם זֹרְעֵי עַל כָּל מָיִם מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר״? אַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל בְּזְמַן שֶׁעוֹסְקִין בְּתוֹרָה וּבִגְמִילוּת חֲסָדִים, יִצְרָם מְסוּר בְּיָדָם וְאֵין הֵם מְסוּרִים בְּיַד יִצְרָם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״אַשְׁרֵיכֶם זֹרְעֵי עַל כָּל מָיִם״, וְאֵין זְרִיעָה אֶלָּא צְדָקָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״זִרְעוּ לָכֶם לִצְדָקָה וְקִצְרוּ לְפִי חֶסֶד״, וְאֵין מַיִם אֶלָּא תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמָּיִם״.

״מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר״, תָּנָא דְּבֵי אֵלִיָּהוּ: לְעוֹלָם יְשַׁיֵּם אָדָם עַצְמוֹ עַל דִּבְרֵי תוֹרָה כְּשׁוֹר לְעוֹל וְכַחֲמוֹר לְמַשָּׂאוֹי.

שְׁלֹשָׁה יָמִים אָסוּר לְשֵׁאת וְלָתֵת עִמָּהֶם וְכוּ׳. וּמִי בָּעֵינַן כּוּלֵּי הַאי?

וְהָתְנַן: בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים בַּשָּׁנָה, הַמּוֹכֵר בְּהֶמָה לַחֲבֵירוֹ צָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ: ״אִמָּהּ מָכַרְתִּי לִשְׁחוֹט״, ״בִּתָּהּ מָכַרְתִּי לִשְׁחוֹט״.

וְאֵלּוּ הֵן: עֶרֶב יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג, עֶרֶב יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, וְעֶרֶב עֲצֶרֶת, וְעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּכְדִבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי — אַף עֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים בַּגָּלִיל!

הָתָם דְּלַאֲכִילָה, סַגִּיא בְּחַד יוֹמָא. הָכָא דִּלְהַקְרָבָה, בָּעֵינַן תְּלָתָא יוֹמֵי. וּלְהַקְרָבָה סַגִּי בִּתְלָתָא יוֹמֵי? וְהָתְנַן: שׁוֹאֲלִין בְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח קוֹדֶם הַפֶּסַח שְׁלֹשִׁים יוֹם, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת.

אֲנַן דִּשְׁכִיחִי מוּמִין דְּפָסְלִי, אֲפִילּוּ בְּדוּקִין שֶׁבָּעֵינַן, בָּעֵינַן תְּלָתִין יוֹמִין; אִינְהוּ, דִּמְחוּסַּר אֵבֶר אֵבֶר אִית לְהוּ, בִּתְלָתָא יוֹמֵי סַגִּי.

דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מְנַיִן לְמְחוּסַּר אֵבֶר דְּאָסוּר לִבְנֵי נֹחַ? דִּכְתִיב: ״וּמִכָּל הָחַי מִכָּל בָּשָׂר שְׁנַיִם מִכֹּל וְגוֹ׳״, אֲמָרָה תּוֹרָה: הָבֵא בְּהֶמָה שֶׁחַיִּין רָאשֵׁי אֵבָרִים שֶׁלָּהּ.

הַאי מִיבְּעֵי לֵיהּ לְמַעוֹטֵי טְרֵיפָה דִּלְאו! טְרֵיפָה מִ״לְחַיּוֹת זֶרַע״ נָפְקָא. הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר טְרֵיפָה אֵינָהּ יוֹלֶדֶת,

דף ו׳.

אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: טְרֵיפָה יוֹלֶדֶת, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? אָמַר קְרָא: ״אִתְּךָ״ — בְּדוֹמִין לָךְ.

וְדִלְמָא נֹחַ גּוּפֵיהּ טְרֵיפָה הֲוָה? ״תְּמִים״ כְּתִיב בֵּיהּ.

וְדִלְמָא ״תְּמִים בְּדָרְכָיו״ הֲיָה? ״צַדִּיק״ כְּתִיב בֵּיהּ!

דִּלְמָא ״תְּמִים״ בְּדָרְכָיו, ״צַדִּיק״ בְּמַעֲשָׂיו הֲוָה? לֵא סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּנֹחַ גּוּפֵיהּ טְרֵיפָה הֲוָאי, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּנֹחַ טְרֵיפָה הֲוָה, אֲמַר לֵיהּ רַחֲמָנָא: כְּוָותָךְ עֲיֵיל, שַׁלְמִין לָא תְּעַיֵּיל?

וְהַשְׁתָּא דְּנָפְקָא לֵיהּ מֵ"אִתָּךְ", "לְחַיּוֹת זֶרַע" לְמָה לִי? אִי מֵ"אִתָּךְ" הֲוָה אָמֵינָא לְצַוּוֹתָא בְּעָלְמָא, וַאֲפִילּוּ זָקֵן וַאֲפִילּוּ סָרִיס, כְּתַב רַחֲמָנָא "זֶרַע".

אִיבַּעְיָא לְהוּ: "שִׁלֹּשָׁה יָמִים" — הֵן וְאֵידֵיהֶן, אוֹ דִלְמָא הֵן בְּלֹא אֵידֵיהֶן?

תָּא שְׁמַע, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: שְׁלֹשָׁה לִפְנֵיהֶם וּשְׁלֹשָׁה לְאַחֲרֵיהֶן אָסוּר. אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ הֵן וְאֵידֵיהֶן, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל יוֹם אֵידֵיהֶן חֲשִׁיב לְהוּ מֵעִיקָּרָא וְחֲשִׁיב לְהוּ לְבַסּוֹף?

אַיְידֵי דִּתְנָא "שְׁלֹשָׁה לִפְנֵיהֶם", תְּנָא נָמֵי "שְׁלֹשָׁה לְאַחֲרֵיהֶם".

תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַב תַּחְלִיפָא בַּר אַבְדִּימִי אָמַר שְׁמוּאֵל: נוֹצְרִים לְדִבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל לְעוֹלָם אָסוּר, וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ "הֵן וְאֵידֵיהֶן", הָאִיכָּא אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה דְּשָׁרֵי!

אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל לָא קָמַבַּעְיָא לִי, דְּהֵן בְּלֹא אֵידֵיהֶן, כִּי קָא מִבַּעְיָא לִי אַלִּיבָּא דְּרַבָּנַן — מַאי?

אָמַר רָבִינָא: תָּא שְׁמַע, וְאִלּוּ הֵן אֵידֵיהֶן שֶׁל גּוֹיִם: קָלֶנְדָּא, סָטָרוּנְיָיא, וּקְרָטֵסִים. וְאָמַר רַב חָנִין בַּר רָבָא: קָלֶנְדָּא — שְׁמוֹנָה יָמִים אַחַר תְּקוּפָה, סָטָרוּנְיָיא — שְׁמוֹנָה יָמִים לִפְנֵי תְּקוּפָה, וְסִימָנָךְ: "אָחוֹר וָקֶדֶם צַרְתָּנִי".

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ הֵן וְאֵידֵיהֶן, עֶשְׂרָה הָווּ! תַּנָּא כּוּלֵיהּ קָלֶנְדָּא חַד יוֹמָא הוּא חֲשִׁיב לֵיהּ.

אָמַר רַב אֲשִׁי, תָּא שְׁמַע: "לִפְנֵי אֵידֵיהֶן שֶׁל גּוֹיִם שְׁלֹשָׁה יָמִים", וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ הֵן וְאֵידֵיהֶן, לִיתְנֵי: "אֵידֵיהֶן שֶׁל גּוֹיִם שְׁלֹשָׁה יָמִים"!

וְכִי תֵּימָא, הַאי דְּקָתָנֵי "לִפְנֵי אֵידֵיהֶן" — לְמַעוֹטֵי לְאַחַר אֵידֵיהֶן, לִיתְנֵי: אֵידָם שֶׁל גּוֹיִם שְׁלֹשָׁה יָמִים לִפְנֵיהֶם! אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ, הֵן בְּלֹא אֵידֵיהֶן. שְׁמַע מִינַּהּ.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: מְשׁוּם הַרְוָוחָה, אוֹ דִלְמָא מְשׁוּם "וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל"?

לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? דְּאִית לֵיהּ בְּהֵמָה לְדִידֵיהּ. אִי אָמְרַתְּ מְשׁוּם הַרְוָוחָה — הָא קָא מַרְוַוח לֵיהּ, אִי אָמְרַתְּ מְשׁוּם "עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל" — הָא אִית לֵיהּ לְדִידֵיהּ.

וְכִי אִית לֵיהּ לָא עָבַר מְשׁוּם "עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל"? וְהָתַנְיָא: אָמַר רַבִּי נָתָן:

דף ו:

מִנַּיִן שֶׁלֹּא יוֹשִׁיט אָדָם כּוֹס שֶׁל יַיִן לְנָזִיר, וְאֵבֶר מִן הַחַי לִבְנֵי נֹחַ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל"; וְהָא הָכָא, דְּכִי לָא יָהֲבִינַן לֵיהּ, שָׁקְלִי אִיהוּ, וְקָעָבַר מְשׁוּם "לִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל"!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? דְּקָאֵי בִּתְרֵי עֲבֵרֵי נַהֲרָא. דַּיְקָא נָמֵי, דְּקָתָנֵי "לֹא יוֹשִׁיט" וְלָא קָתָנֵי "לֹא יִתֵּן", שְׁמַע מִינַּהּ.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: נָשָׂא וְנָתַן — מַאי? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: נָשָׂא וְנָתַן — אָסוּר. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: נָשָׂא וְנָתַן — מוּתָּר. אֵיתִיבֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן לְרֵישׁ לָקִישׁ: אֵידֵיהֶן שֶׁל גּוֹיִם נָשָׂא וְנָתַן — אָסוּרִין, מַאי לָאו לִפְנֵי אֵידֵיהֶן? לָא, אֵידֵיהֶן דַּוְקָא.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אֵיתִיבֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ לְרַבִּי יוֹחָנָן: אֵידֵיהֶן שֶׁל גּוֹיִם — נָשָׂא וְנָתַן אָסוּר. אֵידֵיהֶן — אִין, לִפְנֵי אֵידֵיהֶן — לָא! תַּנָּא, אִידֵּי וְאִידֵּי, "אֵידֵיהֶן" קְרֵי לֵיהּ.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרֵישׁ לָקִישׁ: כְּשֶׁאָמְרוּ "אָסוּר לָשֵׂאת וְלָתֵת עִמָּהֶם" — לֹא אָסְרוּ אֶלָּא בְּדָבָר הַמִּתְקַיֵּים, אֲבָל בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מִתְקַיֵּים — לֹא, וַאֲפִילּוּ בְּדָבָר הַמִּתְקַיֵּים נָשָׂא וְנָתַן — מוּתָּר.

תְּנַי רַב זְבִיד בִּדְבֵי רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: דָּבָר שֶׁאֵין מִתְקַיֵּים מוֹכְרִין לָהֶם, אֲבָל אֵין לוֹקְחִין מֵהֶם.

הָהוּא מִינָאָה דְּשַׁדַּר לֵיהּ דִּינָרָא קֵיסָרְנָאָה לְרַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיאָה בְּיוֹם אֵידוֹ, הָווּ יָתֵיב רֵישׁ לָקִישׁ קַמֵּיהּ. אָמַר: הֵיכִי אֶעֱבֵיד? אֶשְׁקְלֵיהּ — אָזֵיל וּמוֹדֶה, לָא אֶשְׁקְלֵיהּ — הָוְיָא לֵיהּ אֵיבָה. אָמַר לֵיהּ רֵישׁ לָקִישׁ: טוֹל וּזְרוֹק אוֹתוֹ לִבּוֹר בְּפָנָיו. אָמַר: כָּל שֶׁכֵּן דְּהָוְיָא לֵיהּ אֵיבָה! כִּלְאַחַר יָד הוּא דְּקָאֲמִינָא.

לְהַשְׁאִילָן וְלִשְׁאוֹל מֵהֶן כּוּ'. בִּשְׁלָמָא לְהַשְׁאִילָן — דְּקָא מַרְוַוח לְהוּ, אֶבָל לִשְׁאוֹל מֵהֶן — מַעוֹטֵי קָא מְמַעֲטַ לְהוּ? אָמַר אַבָּיֵי: גְּזֵרָה לִשְׁאוֹל מֵהֶן אַטּוּ לְהַשְׁאִילָן. רָבָא אָמַר: כּוּלָּהּ מִשּׁוּם דְּאָזֵיל וּמוֹדֶה הוּא.

לְהַלְווֹתָם וְלִלְווֹת מֵהֶן. בִּשְׁלָמָא לְהַלְווֹתָם — מִשּׁוּם דְּקָא מַרְוַוח לְהוּ, אֶלָּא לִלְווֹת מֵהֶן — אַמַּאי? אָמַר אַבָּיֵי: גְּזֵרָה לִלְווֹת מֵהֶן אַטּוּ לְהַלְווֹתָם. רָבָא אָמַר: כּוּלָּהּ מִשּׁוּם דְּאָזֵיל וּמוֹדֶה הוּא.

לְפוֹרְעָן וְלִפְרוֹעַ מֵהֶן כּוּ'. בִּשְׁלָמָא לְפוֹרְעָן — מִשּׁוּם דְּקָא מַרְוַוח לְהוּ, אֶלָּא לִפְרוֹעַ מֵהֶן — מַעוֹטֵי מְמַעֲטַ לְהוּ? אָמַר אַבָּיֵי: גְּזֵירָה לִפְרוֹעַ מֵהֶן אַטּוּ לְפוֹרְעָן. רָבָא אָמַר: כּוּלָּהּ מִשּׁוּם דְּאָזֵיל וּמוֹדֶה הוּא.

וּצְרִיכִי, דְּאִי תְּנָא לְשֵׂאת וְלָתֵת עִמָּהֶן, מִשּׁוּם דְּקָא מַרְוַוח לְהוּ וְאָזֵיל וּמוֹדֶה, אֲבָל לִשְׁאוֹל מֵהֶן, דְּמַעוֹטֵי קָא מְמַעֲטַ לְהוּ — שַׁפִּיר דָּמֵי.

וְאִי תְּנָא לִשְׁאוֹל מֵהֶן, מִשּׁוּם דַּחֲשִׁיבָא לֵיהּ מִילְתָא, וְאָזֵיל וּמוֹדֶה. אֲבָל לִלְווֹת מֵהֶן, צַעֲרָא בְּעָלְמָא אִית לֵיהּ, אָמַר: "תּוּב לָא הָדְרִי זוּזֵי".

וְאִי תְּנָא לִלְווֹת מֵהֶן, מִשּׁוּם דְּקָאָמַר: "בְּעַל כָּרְחֵיהּ מִיפְּרַעְנָא", וְהַשְׁתָּא מִיהָא אָזֵיל וּמוֹדֶה, אֲבָל לְיִפְרַע מֵהֶן, דִּתּוּ לָא הָדְרִי זוּזֵי, אֵימָא צַעֲרָא אִית לֵיהּ, וְלָא אָזֵיל וּמוֹדֶה — צְרִיכָא.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: נִפְרָעִין מֵהֶן כּוּ'. וְלֵית לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה "אַף עַל פִּי שֶׁמֵּיצֵר עַכְשָׁיו שָׂמֵחַ הוּא לְאַחַר זְמַן"?

וְהָתַנְיָא: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִשָּׁה לֹא תָּסוּד בַּמּוֹעֵד, מִפְּנֵי שֶׁנִּיווּל הוּא לָהּ. וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה בְּסִיד שֶׁיְּכוֹלָה לְקַפְּלוֹ בַּמּוֹעֵד, שֶׁטּוֹפַלְתּוֹ בַּמּוֹעֵד, אַף עַל פִּי שֶׁמְּצִירָה עַכְשָׁיו, שְׂמֵחָה הִיא לְאַחַר זְמַן!

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: הַנַּח לְהֶלְכוֹת מוֹעֵד, דְּכוּלְּהוּ מֵיצֵר עַכְשָׁיו, (שְׂמֵחָה) [שָׂמֵחַ] לְאַחַר זְמַן. רָבִינָא אָמַר: גּוֹי לְעִנְיַן פְּרָעוֹן לְעוֹלָם מֵיצֵר.

מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה, דְּתַנְיָא: רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: מִלְוָה בִּשְׂטָר אֵין נִפְרָעִין מֵהֶן, מִלְוָה עַל פֶּה נִפְרָעִין מֵהֶן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַצִּיל מִיָּדָם.

יָתֵיב רַב יוֹסֵף אָחוֹרֵיהּ דְּרַבִּי אַבָּא, וְיָתֵיב רַבִּי אַבָּא קַמֵּיהּ דְּרַב הוּנָא, וְיָתֵיב וְקָאָמַר: הִלְכָתָא כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה, וְהִלְכָתָא כְּרַבִּי יְהוּדָה.

הִלְכָתָא כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ — הָא דַּאֲמַרַן, כְּרַבִּי יְהוּדָה — דְּתַנְיָא: הַנּוֹתֵן צֶמֶר לַצַּבָּע לִצְבּוֹעַ לוֹ אָדוֹם וּצְבָעוֹ שָׁחוֹר, שָׁחוֹר וּצְבָעוֹ אָדוֹם.

דף ז.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי צַמְרוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הִשְׁבִּיחַ יָתֵר עַל הַיְּצִיאָה — נוֹתֵן לוֹ אֶת הַיְּצִיאָה, וְאִם הַיְּצִיאָה יְתֵירָה עַל הַשְּׁבָח — נוֹתֵן לוֹ אֶת הַשְּׁבָח.

אַהְדְּרִינְהוּ רַב יוֹסֵף לְאַפֵּיהּ. בִּשְׁלָמָא הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: יָחִיד וְרַבִּים הֲלָכָה כְּרַבִּים, קָא מַשְׁמַע לַן הֲלָכָה כְּיָחִיד.

אֶלָּא הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה לְמָה לִי? פְּשִׁיטָא, דְּמַחְלוֹקֶת וְאַחַר כָּךְ סְתָם — הִלְכָתָא כִּסְתָם.

מַחְלוֹקֶת בְּבָבָא קַמָּא, וּסְתָם בְּבָבָא מְצִיעָא, דְּתַנַן: כָּל הַמְּשַׁנֶּה — יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה, וְכָל הַחוֹזֵר בּוֹ — יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה.

וְרַב הוּנָא? מְשׁוּם דְּאֵין סֵדֶר לַמִּשְׁנָה, דְּאֵיכָּא לְמֵימַר סְתָם תְּנָא בְּרֵישָׁא, וְאַחַר כָּךְ מַחְלוֹקֶת.

אִי הָכִי, כֹּל מַחְלוֹקֶת וְאַחַר כָּךְ סְתָם — לֵימָא אֵין סֵדֶר לַמִּשְׁנָה!

וְרַב הוּנָא? כִּי לָא אָמְרִינַן אֵין סֵדֶר — בַּחֲדָא מַסֶּכְתָּא, בִּתְרֵי מַסְכְּתֵי אָמְרִינַן. וְרַב יוֹסֵף: כּוּלְּהוּ נְזִיקִין חֲדָא מַסֶּכְתָּא הִיא.

וְאִי בָּעֵית אֵימָא, מְשׁוּם דְּקָתָנֵי לַהּ גַּבֵּי הִלְכָתָא פְּסִיקְתָא: כָּל הַמְּשַׁנֶּה — יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה, וְכָל הַחוֹזֵר בּוֹ — יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה.

תָּנוּ רַבָּנַן: לֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵירוֹ "הֶנְרָאֶה שֶׁתַּעֲמוֹד עִמִּי לָעֶרֶב". רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: אוֹמֵר אָדָם לַחֲבֵירוֹ "הֶנְרָאֶה שֶׁתַּעֲמוֹד עִמִּי לָעֶרֶב". אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הִלְכָתָא כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה.

תָּנוּ רַבָּנַן: הַנִּשְׁאָל לְחָכָם וְטִימֵּא — לֹא יִשָּׁאֵל לְחָכָם וְיטַהֵר, לְחָכָם וְאָסַר — לֹא יִשָּׁאֵל לְחָכָם וְיַתִּיר.

הָיוּ שְׁנַיִם, אֶחָד מְטַמֵּא וְאֶחָד מְטַהֵר, אֶחָד אוֹסֵר וְאֶחָד מַתִּיר, אִם הָיָה אֶחָד מֵהֶם גָּדוֹל מֵחֲבֵירוֹ בְּחָכְמָה וּבְמִנְיָן — הַלֵּךְ אַחֲרָיו, וְאִם לָאו — הַלֵּךְ אַחַר הַמַּחְמִיר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: בְּשֶׁל תּוֹרָה הַלֵּךְ אַחַר הַמַּחְמִיר, בְּשֶׁל סוֹפְרִים הַלֵּךְ אַחַר הַמֵּיקֵל. אָמַר רַב יוֹסֵף: הִלְכָתָא כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה.

תָּנוּ רַבָּנַן: וְכוּלָּן שֶׁחָזְרוּ בָּהֶן — אֵין מְקַבְּלִין אוֹתָן עוֹלְמִית, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חָזְרוּ בָּהֶן בְּמַטְמוֹנִיּוֹת — אֵין מְקַבְּלִין אוֹתָן, בְּפַרְהֶסְיָא — מְקַבְּלִין אוֹתָן. אִיכָּא דְּאָמְרִי: עָשׂוּ דִּבְרֵיהֶם בְּמַטְמוֹנִיּוֹת — מְקַבְּלִין אוֹתָן,

דף ז:

בְּפַרְהֶסְיָא — אֵין מְקַבְּלִין אוֹתָן. רַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמְרִים: בֵּין כְּךְ וּבֵין כָּךְ מְקַבְּלִין, שֶׁנֶּאֱמַר: ”שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים”. אָמַר רַבִּי יִצְחָק אִישׁ כְּפַר עַכּוֹ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הִלְכָתָא כְּאוֹתוֹ הַזּוּג.

מַתְנִי׳ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: שְׁלֹשָׁה לִפְנֵיהֶם וּשְׁלֹשָׁה לְאַחֲרֵיהֶם — אָסוּר, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לִפְנֵי אֵידֵיהֶן — אָסוּר, לְאַחַר אֵידֵיהֶן — מוּתָּר.

גְּמָ׳ אָמַר רַב תַּחְלִיפָא בַּר אַבְדִּימִי אָמַר שְׁמוּאֵל: נוֹצְרִי, לְדִבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל לְעוֹלָם אָסוּר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לִפְנֵי אֵידֵיהֶן אָסוּר, לְאַחַר אֵידֵיהֶן מוּתָּר כּוּ׳. חֲכָמִים הֵיינוּ תַּנָּא קַמָּא! הֵן בְּלֹא אֵידֵיהֶן אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ, תַּנָּא קַמָּא סָבַר: הֵן בְּלֹא אֵידֵיהֶן, וְרַבָּנַן בָּתְרָאֵי סָבְרִי: הֵן וְאֵידֵיהֶן.

אִיבָּעֵית אֵימָא: נָשָׂא וְנָתַן אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ, תַּנָּא קַמָּא סָבַר: נָשָׂא וְנָתַן מוּתָּר, וְרַבָּנַן בָּתְרָאֵי סָבְרִי: נָשָׂא וְנָתַן אָסוּר.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: דִּשְׁמוּאֵל אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: בַּגּוֹלָה אֵין אָסוּר אֶלָּא יוֹם אֵידָם, תַּנָּא קַמָּא אִית לֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל, רַבָּנַן בָּתְרָאֵי לֵית לְהוּ דִּשְׁמוּאֵל.

אִיבָּעֵית אֵימָא: דְּנַחוּם הַמָּדִי אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ. דְּתַנְיָא, נַחוּם הַמָּדִי אוֹמֵר: אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא יוֹם אֶחָד לִפְנֵי אֵידֵיהֶן, תַּנָּא קַמָּא לֵית לֵיהּ דְּנַחוּם הַמָּדִי, וְרַבָּנַן בָּתְרָאֵי אִית לְהוּ דְּנַחוּם הַמָּדִי. גּוּפָא, נַחוּם הַמָּדִי אוֹמֵר: אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא יוֹם אֶחָד לִפְנֵי אֵידֵיהֶן. אָמְרוּ לוֹ: נִשְׁתַּתֵּק הַדָּבָר וְלֹא נֶאֱמַר. וְהָאִיכָּא רַבָּנַן בָּתְרָאֵי דְּקָיְימִי כְּוָותֵיהּ! מַאן חֲכָמִים? נַחוּם הַמָּדִי הוּא.

תַּנְיָא אִידַךְ: נַחוּם הַמָּדִי אוֹמֵר: מוֹכְרִין לָהֶן סוּס זָכָר וְזָקֵן בַּמִּלְחָמָה. אָמְרוּ לוֹ: נִשְׁתַּתֵּק הַדָּבָר וְלֹא נֶאֱמַר.

וְהָאֵיכָא בֶּן בְּתִירָא דְּקָאֵי כְּוָותֵיהּ, דִּתְנַן: בֶּן בְּתִירָא מַתִּיר בַּסּוּס. בֶּן בְּתִירָא לָא מְפַלֵּיג בֵּין זְכָרִים לְנְקֵבוֹת, אִיהוּ מְדְּקָא מְפַלֵּיג בֵּין זְכָרִים לִנְקֵבוֹת, כְּרַבָּנַן סְבִירָא לֵיהּ. וּלְרַבָּנַן נִשְׁתַּקַּע הַדָּבָר וְלֹא נֶאֱמַר.

תַּנְיָא [אִידַּךְ], נַחוּם הַמָּדִי אוֹמֵר: הַשֶּׁבֶת מִתְעַשֵּׂר זֶרַע וְיָרָק וְזִירִין. אָמְרוּ לוֹ: נִשְׁתַּקַּע הַדָּבָר וְלֹא נֶאֱמַר! וְהָאֵיכָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּקָאֵי כְּוָותֵיהּ, דִּתְנַן: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַשֶּׁבֶת מִתְעַשֵּׂרֶת זֶרַע וְיָרָק וְזִירִין! הָתָם בִּדְגְנוּנֵיתָא.

אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בַּר מְנְיוֹמֵי לְאַבָּיֵי: גַּבְרָא רַבָּה אָתָא מֵאַתְרִין, כֹּל מִילְתָא דְּאָמַר, אָמְרִי לֵיהּ: "נִשְׁתַּקַּע הַדָּבָר וְלֹא נֶאֱמַר". אָמַר [לֵיהּ]: אִיכָּא חָדָא דְּעָבְדִינַן כְּוָותֵיהּ, דְּתַנְיָא: נַחוּם הַמָּדִי אוֹמֵר: שׁוֹאֵל אָדָם צָרְכָיו בְּ"שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה".

אָמַר [לֵיהּ] בַּר מִינַּהּ דְּהַהִיא, דְּתַלְיָא בְּאַשְׁלֵי רַבְרְבֵי.

דְּתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: שׁוֹאֵל אָדָם צָרְכָיו וְאַחַר כָּךְ יִתְפַּלֵּל, שֶׁנֶּאֱמַר: "תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטֹף וְלִפְנֵי ה' יִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ וְגוֹ'", אֵין שִׂיחָה אֶלָּא תְּפִלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה".

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: יִתְפַּלֵּל, וְאַחַר כָּךְ יִשְׁאַל צָרְכָיו, שֶׁנֶּאֱמַר: "אֶשְׁפֹּךְ לְפָנָיו שִׂיחִי צָרָתִי לְפָנָיו אַגִּיד".

וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר נָמֵי, הָכְתִיב: "אֶשְׁפֹּךְ לְפָנָיו שִׂיחִי"! הָכִי קָאָמַר: "אֶשְׁפּוֹךְ לְפָנָיו שִׂיחִי" — בִּזְמַן שֶׁצָּרָתִי לְפָנָיו אַגִּיד. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ נָמֵי, הָכְתִיב: "תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטֹף"! הָכִי קָאָמַר: אֵימָתַי תְּפִלָּה לְעָנִי? בִּזְמַן שֶׁלִּפְנֵי ה' יִשְׁפּוֹךְ שִׂיחוֹ.

מִכְּדֵי קְרָאֵי לָא כְּמָר דְּיָיקִי וְלָא כְּמָר דְּיָיקִי, בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי?

כִּדְדָרֵישׁ רַבִּי שִׁמְלַאי [דְּדָרֵישׁ רַבִּי שִׁמְלַאי]: לְעוֹלָם יְסַדֵּר אָדָם שִׁבְחוֹ שֶׁל מָקוֹם וְאַחַר כָּךְ יִתְפַּלֵּל, מְנָלַן? מִמֹּשֶׁה רַבֵּינוּ, דִּכְתִיב: "ה' אֱלֹהִים אַתָּה הַחִלּוֹתָ לְהַרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ וְגוֹ'", וּכְתִיב בָּתְרֵיהּ: "אֶעְבְּרָה נָּא וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה".

דף ח.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סָבַר: יְלִפֵּינַן מִמֹּשֶׁה, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר: לָא יְלִפֵּינַן מִמֹּשֶׁה, שְׁאנֵי מֹשֶׁה דְּרַב גּוּבְרֵיהּ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא כְּדִבְרֵי זֶה וְלֹא כְּדִבְרֵי זֶה, אֶלָּא שׁוֹאֵל אָדָם צָרְכָיו בְּ"שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה".

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, הֲלָכָה: שׁוֹאֵל אָדָם צָרְכָיו בְּ"שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה". אָמַר רַב יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַב שְׁמוּאֵל בַּר שִׁילַת מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב: אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ שׁוֹאֵל אָדָם צָרְכָיו בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה", אֲבָל אִם בָּא לוֹמַר בְּסוֹף כָּל בְּרָכָה וּבְרָכָה מֵעֵין כָּל בְּרָכָה וּבְרָכָה — אוֹמֵר.

אָמַר רַב חִיָּיא בַּר אָשֵׁי אָמַר רַב: אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ שׁוֹאֵל אָדָם צָרְכָיו בְּ"שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה", אִם יֵשׁ לוֹ חוֹלֶה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ — אוֹמֵר בְּבִרְכַּת חוֹלִים, וְאִם צָרִיךְ לְפַרְנָסָה — אוֹמֵר בְּבִרְכַּת הַשָּׁנִים.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ: שׁוֹאֵל אָדָם צָרְכָיו בְּ"שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה", אֲבָל אִם בָּא לוֹמַר אַחַר תְּפִלָּתוֹ, אֲפִילּוּ כְּסֵדֶר יוֹם הַכִּפּוּרִים — אוֹמֵר.

מַתְנִי' וְאֵלּוּ אֵידֵיהֶן שֶׁל גּוֹיִם — קָלֶנְדָּא, וּסְטַרְנוּרָא, וְקָרְטֵיסִים, וְיוֹם גְּנוּסְיָא שֶׁל מַלְכֵיהֶם, וְיוֹם הַלֵּידָה, וְיוֹם הַמִּיתָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל מִיתָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׂרֵיפָה — יֵשׁ בָּהּ עֲבוֹדָה זָרָה, וְשֶׁאֵין בָּהּ שְׂרֵיפָה — אֵין בָּהּ עֲבוֹדָה זָרָה. אֲבָל יוֹם תִּגְלַחַת זְקָנוֹ וּבְלוֹרִיתוֹ, וְיוֹם שֶׁעָלָה בּוֹ מִן הַיָּם, וְיוֹם שֶׁיָּצָא מִבֵּית הָאֲסוּרִין, וְגוֹי שֶׁעָשָׂה מִשְׁתֶּה לִבְנוֹ — אֵינוֹ אֶסוּר אֶלָּא אוֹתוֹ הַיּוֹם וְאוֹתוֹ הָאִישׁ בִּלְבַד.

גְּמָ' אָמַר רַב חָנָן בַּר רָבָא: קָלֶנְדָּא — שְׁמוֹנָה יָמִים אַחַר תְּקוּפָּה, סְטַרְנוּרָא — שְׁמוֹנָה יָמִים לִפְנֵי תְּקוּפָּה, וְסִימָנָךְ — "אָחוֹר וָקֶדֶם צַרְתָּנִי וְגוֹ'".

תָּנוּ רַבָּנָן: לְפִי שֶׁרָאָה אָדָם הָרִאשׁוֹן יוֹם שֶׁמִּתְמַעֵט וְהוֹלֵךְ, אָמַר: אוֹי לִי! שֶׁמָּא בִּשְׁבִיל שֶׁסָּרַחְתִּי עוֹלָם חָשׁוּךְ בַּעֲדִי וְחוֹזֵר לְתוֹהוּ וָבוֹהוּ, וְזוֹ הִיא מִיתָה שֶׁנִּקְנְסָה עָלַי מִן הַשָּׁמַיִם. עָמַד וְיָשַׁב שְׁמוֹנָה יָמִים בְּתַעֲנִית [וּבִתְפִלָּה].

כֵּיוָן שֶׁרָאָה תְּקוּפַת טֵבֵת, וְרָאָה יוֹם שֶׁמַּאֲרִיךְ וְהוֹלֵךְ, אָמַר: מִנְהָגוֹ שֶׁל עוֹלָם הוּא. הָלַךְ וְעָשָׂה שְׁמוֹנָה יָמִים טוֹבִים. לְשָׁנָה הָאַחֶרֶת עָשָׂאן לְאֵלּוּ וּלְאֵלּוּ יָמִים טוֹבִים. הוּא קָבָעָם לְשֵׁם שָׁמַיִם, וְהֵם קְבָעוּם לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה.

בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר: "בְּתִשְׁרֵי נִבְרָא הָעוֹלָם", יוֹמֵי זוּטֵי חֲזָא, יוֹמֵי אֲרִיכֵי אַכַּתִּי לָא חֲזָא. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: "בְּנִיסָן נִבְרָא הָעוֹלָם", הָא חֲזָא לֵיהּ יוֹמֵי זוּטֵי וְיוֹמֵי אֲרִיכֵי! (דְּהָוֵי) זוּטֵי כּוּלֵּי הַאי לָא חֲזָא.

תָּנוּ רַבָּנָן: יוֹם שֶׁנִּבְרָא בּוֹ אָדָם הָרִאשׁוֹן, כֵּיוָן שֶׁשְּׁקְעָה עָלָיו חַמָּה, אָמַר: אוֹי לִי, שֶׁבִּשְׁבִיל שֶׁסָּרַחְתִּי עוֹלָם חָשׁוּךְ בַּעֲדִי, וְיַחְזוֹר עוֹלָם לְתוֹהוּ וָבוֹהוּ, וְזוֹ הִיא מִיתָה שֶׁנִּקְנְסָה עָלַי מִן הַשָּׁמַיִם. הָיָה יוֹשֵׁב בְּתַעֲנִית וּבוֹכֶה כָּל הַלַּיְלָה, וְחַוָּה בּוֹכָה כְּנֶגְדּוֹ. כֵּיוָן שֶׁעָלְתָה עַמּוּד הַשַּׁחַר, אָמַר: מִנְהָגוֹ שֶׁל עוֹלָם הוּא. עָמַד וְהִקְרִיב שׁוֹר שֶׁקָּרְנָיו קוֹדְמִין לְפַרְסוֹתָיו, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְתֵיטַב לַה' מִשּׁוֹר פָּר מַקְרִן מַפְרִיס".

וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: שׁוֹר שֶׁהִקְרִיב אָדָם הָרִאשׁוֹן, קֶרֶן אַחַת הָיְתָה לוֹ בְּמִצְחוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְתֵיטַב לַה' מִשּׁוֹר פָּר מַקְרִן מַפְרִיס". "מַקְרִין" תַּרְתֵּי מַשְׁמַע! אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: "מַקְרָן" כְּתִיב.

אָמַר רַב מַתְנָה: רוֹמִי שֶׁעִשְׁתָּה קֶלֶנְדָּא, וְכָל הָעֲיָירוֹת הַסְּמוּכוֹת לָהּ מִשְׁתַּעְבְּדוֹת לָהּ, אוֹתָן עֲיָירוֹת אֲסוּרוֹת אוֹ מוּתָּרוֹת? רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: קֶלֶנְדָּא אֲסוּרָה לַכֹּל הִיא, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֵין אֲסוּרָה אֶלָּא לְעוֹבְדֶיהָ בִּלְבָד.

תָּנָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ, רוֹמִי עָשְׂתָה קֶלֶנְדָּא, וְכָל עֲיָירוֹת הַסְּמוּכוֹת לָהּ מִשְׁתַּעְבְּדוֹת לָהּ, הִיא עַצְמָהּ אֵינָהּ אֲסוּרָה אֶלָּא לְעוֹבְדֶיהָ בִּלְבָד.

סְטַרְנֶלְיָא וּקְרֶטֵסִים, וְיוֹם גְּנוּסְיָא שֶׁל מַלְכֵיהֶם, וְיוֹם שֶׁהוּמְלַךְ בּוֹ מֶלֶךְ — לְפָנָיו אָסוּר, אַחֲרָיו מוּתָּר. וְגוֹי שֶׁעָשָׂה (בּוֹ) מִשְׁתֶּה לִבְנוֹ — אֵין אָסוּר אֶלָּא אוֹתוֹ הַיּוֹם וְאוֹתוֹ הָאִישׁ.

אָמַר רַב אָשֵׁי: אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא, דְּקָתָנֵי: יוֹם תִּגְלַחַת זְקָנוֹ וּבְלוֹרִיתוֹ, וְיוֹם שֶׁעָלָה בּוֹ מִן הַיָּם, וְיוֹם שֶׁיָּצָא בּוֹ מִבֵּית הָאֲסוּרִין — אֵין אָסוּר אֶלָּא אוֹתוֹ הַיּוֹם בִּלְבַד וְאוֹתוֹ הָאִישׁ.

בְּשִׁלְמָא "אוֹתוֹ הַיּוֹם" — לְאַפּוֹקֵי לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו, אֶלָּא "אוֹתוֹ הָאִישׁ" לְאַפּוֹקֵי מַאי? לְאוֹ לְאַפּוֹקֵי מְשֻׁעְבָּדְיו? שְׁמַע מִינַּהּ.

תַּנְיָא, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּחוּצָה לָאָרֶץ עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה בְּטָהֳרָה הֵן, כֵּיצַד? גּוֹי שֶׁעָשָׂה מִשְׁתֶּה לִבְנוֹ וְזִימֵּן כָּל הַיְּהוּדִים שֶׁבְּעִירוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאוֹכְלִין מִשֶּׁלָּהֶן וְשׁוֹתִין מִשֶּׁלָּהֶן, וְשַׁמָּשׁ שֶׁלָּהֶן עוֹמֵד לִפְנֵיהֶם, מַעֲלֶה עֲלֵיהֶם הַכָּתוּב כְּאִילּוּ אָכְלוּ מִזִּבְחֵי מֵתִים, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְקָרָא לְךָ וְאָכַלְתָּ מִזִּבְחוֹ".

וְאֵימָא: עַד דְּאָכֵיל! אָמַר רָבָא: אִם כֵּן, נֵימָא קְרָא "וְאָכַלְתָּ מִזִּבְחוֹ", מַאי "וְקָרָא לְךָ"? מִשְׁעַת קְרִיאָה! הִלְכָךְ,

דף ח:

כֹּל תְּלָתִין יוֹמִין, בֵּין אָמַר לֵיהּ מֻחָמֶת הִלּוּלָא וּבֵין לָא אָמַר לֵיהּ מֻחָמֶת הִלּוּלָא — אָסוּר, מִכָּאן וְאֵילָךְ, אִי אָמַר לֵיהּ מֻחָמֶת הִלּוּלָא — אָסוּר, וְאִי לָא אָמַר לֵיהּ מֻחָמֶת הִלּוּלָא — שָׁרֵי.

וְכִי אָמַר לֵיהּ מֻחָמֶת הִלּוּלָא, עַד אֵימַת? אָמַר רַב פָּפָּא: עַד תְּרֵיסַר יַרְחֵי שַׁתָּא. וּמַעִיקָּרָא מֵאֵימַת אָסוּר? אָמַר רַב פָּפָּא מִשְׁמֵיהּ דְּרָבָא: מִכִּי רָמוּ שְׁעָרֵי בַּאֲסִינְתֵּי.

וּלְבָתַר תְּרֵיסַר יַרְחֵי שַׁתָּא שָׁרֵי? וְהָא רַב יִצְחָק בְּרֵיהּ דְּרַב מַשַּׁרְשְׁיָא אִיקְּלַע לְבֵי הָהוּא גּוֹי לְבָתַר תְּרֵיסַר יַרְחֵי שַׁתָּא, וְשַׁמְעֵיהּ דְּאוֹדִי, וּפֵירַשׁ וְלָא אָכַל! שָׁאנֵי רַב יִצְחָק בְּרֵיהּ דְּרַב מַשַּׁרְשְׁיָא, דְּאָדָם חָשׁוּב הוּא.

וּקְרֶטֵסִים וְכוּ'. מַאי קְרֶטֵסִים? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: יוֹם שֶׁתִּפְסָה בּוֹ רוֹמִי מַלְכוּת.

וְהָתַנְיָא: קְרֶטֵסִים וְיוֹם שֶׁתִּפְסָה בּוֹ רוֹמִי מַלְכוּת! אָמַר רַב יוֹסֵף: שְׁתֵּי תְּפִיסוֹת תָּפְסָה רוֹמִי, אַחַת בִּימֵי קְלֵפַּטְרָא מַלְכְּתָא, וְאַחַת שֶׁתִּפְסָה בִּימֵי יְוָנִים.

דְּכִי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר: תְּלָתִין וּתְרֵין קָרֵבֵי עֲבַדוּ רוֹמָאֵי בַּהֲדֵי יַוָנָאֵי, וְלָא יְכָלוּ לְהוּ, עַד דְּשַׁתְּפִינְהוּ לְיִשְׂרָאֵל בַּהֲדַיְיהוּ, וְהָכִי אַתְנוֹ בַּהֲדַיְיהוּ: אִי מִינַן מַלְכֵי — מְנַיְיכוּ הִפּוֹרְכֵי, אִי מִנַּיְיכוּ מַלְכֵי — מִינַן הִפּוֹרְכֵי.

וּשְׁלַחוּ לְהוּ רוֹמָאֵי לְיַוָנָאֵי: עַד הָאִידָּנָא עָבִידְנָא בִּקְרָבָא, הַשְׁתָּא נַעֲבִיד בְּדִינָא. מַרְגָּלִית וְאֶבֶן טוֹבָה, אֵיזוֹ מֵהֶן יֵעָשֶׂה בָּסִיס לַחֲבֵירוֹ? שְׁלַחוּ לְהוּ: מַרְגָּלִית לְאֶבֶן טוֹבָה.

אֶבֶן טוֹבָה וְאֵינָךְ, אֵיזוֹ מֵהֶן יֵעָשֶׂה בָּסִיס לַחֲבֵירוֹ? אֶבֶן טוֹבָה לְאֵינָךְ. אֵינָךְ וְסֵפֶר תּוֹרָה, אֵיזוֹ מֵהֶן יֵעָשֶׂה בָּסִיס לַחֲבֵירוֹ? אֵינָךְ לְסֵפֶר תּוֹרָה.

שְׁלַחוּ לְהוּ: [אִם כֵּן] אֲנַן סַפְּרָא תּוֹרָה גַּבַּן וְיִשְׂרָאֵל בַּהֲדַן. כְּפוֹ לְהוּ עֶשְׂרִין וְשֵׁית שְׁנִין, קָמוּ לְהוּ בְּהֵימָנוּתַיְיהוּ בַּהֲדֵי יִשְׂרָאֵל, מִכָּאן וְאֵילָךְ אִישְׁתַּעְבַּדוּ בְּהוּ.

מֵעִיקָּרָא מַאי דְּרוּשׁ, וּלְבַסּוֹף מַאי דְּרוּשׁ? מֵעִיקָּרָא דְּרוּשׁ "נִסְעָה וְנֵלְכָה וְאֵלְכָה לְעֶנְדֵּךְ", וּלְבַסּוֹף דְּרוּשׁ "יַעֲבָר נָא אֲדֹנִי לִפְנֵי עַבְדּוֹ".

עֶשְׂרִין וְשֵׁית שְׁנִין דְּקָמוּ בְּהֵימָנוּתַיְיהוּ בַּהֲדֵי יִשְׂרָאֵל מְנָא לַן? דְּאָמַר רַב כָּהֲנָא: כְּשֶׁחָלָה רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בַּר יוֹסֵי, שְׁלַחוּ לֵיהּ: רַבִּי! אֱמוֹר לָנוּ שְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים שֶׁאָמַרְתָּ לָנוּ מִשּׁוּם אָבִיךָ.

אֲמַר לְהוּ: מֵאָה וּשְׁמֹנִים שָׁנָה קוֹדֶם שֶׁנֶּחֱרַב הַבַּיִת פָּשְׁטָה מַלְכוּת הָרְשָׁעָה עַל יִשְׂרָאֵל, שְׁמוֹנִים שָׁנָה עַד לֹא חָרַב הַבַּיִת גָּזְרוּ טוּמְאָה עַל אֶרֶץ הָעַמִּים וְעַל כְּלֵי זְכוּכִית, אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד לֹא חָרַב הַבַּיִת גָּלְתָה סַנְהֶדְרִין וְיָשְׁבָה לָהּ בַּחֲנוּת.

לְמַאי הִלְכְתָא? אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר אַבְדִּימִי: לוֹמַר, שֶׁלֹּא דָּנוּ דִּינֵי קְנָסוֹת. דִּינֵי קְנָסוֹת סָלְקָא דַּעְתָּךְ? וְהָאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: בְּרַם זְכוּר אוֹתוֹ הָאִישׁ לַטּוֹב, וְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא שְׁמוֹ, שֶׁאִלְמְלֵא הוּא נִשְׁתַּכְּחוּ דִּינֵי קְנָסוֹת מִיִּשְׂרָאֵל! "נִשְׁתַּכְּחוּ"? לִגְרְסִינְהוּ!

אֶלָּא בְּטָלוּ דִּינֵי קְנָסוֹת מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁגָּזְרָה מַלְכוּת הָרְשָׁעָה שְׁמָד עַל יִשְׂרָאֵל: כָּל הַסּוֹמֵךְ יֵהָרֵג, וְכָל הַנִּסְמָךְ יֵהָרֵג, וְעִיר שֶׁסּוֹמְכִין בָּהּ תֵּחָרֵב, וּתְחוּם שֶׁסּוֹמְכִין בּוֹ יֵעָקֵר.

מָה עָשָׂה רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא? הָלַךְ וְיָשַׁב בֵּין שְׁנֵי הָרִים גְּדוֹלִים, וּבֵין שְׁתֵּי עֲיָירוֹת גְּדוֹלוֹת, בֵּין שְׁנֵי תְּחוּמֵי שַׁבָּת, בֵּין אוּשָׁא לִשְׁפַּרְעָם, וְסָמַךְ שָׁם חֲמִשָּׁה זְקֵנִים: רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ, וְרַב אַוְיָא מוֹסִיף: אַף רַבִּי נְחֶמְיָה.

כֵּיוָן שֶׁהִכִּירוּ בָּהֶם אוֹיְבִים, אָמַר לָהֶם: בָּנַי, רוּצוּ! אָמְרוּ לוֹ: רַבִּי, וְאַתָּה מָה תְּהֵא עָלֶיךָ? אָמַר לָהֶם: הֲרֵינִי מוּטָל לִפְנֵיהֶם כְּאֶבֶן שֶׁאֵין לָהּ הוֹפְכִין. אָמְרוּ: לֹא זָזוּ מִשָּׁם עַד שֶׁנָּעֲצוּ לְגוּפוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת לוּלְנִיאוֹת שֶׁל בַּרְזֶל, וַעֲשָׂאוּהוּ לְגוּפוֹ כִּכְבָרָה.

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: לָא תֵּימָא דִּינֵי קְנָסוֹת, אֶלָּא שֶׁלֹּא דָּנוּ דִּינֵי נְפָשׁוֹת.

מַאי טַעְמָא? כֵּיוָן דַּחֲזוֹ דִּנְפִישִׁי לְהוּ רוֹצְחִין וְלָא יָכְלִי לְמֵידַן, אֲמַרוּ: מוּטָב נִגְלֵי מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, כִּי הֵיכִי דְּלָא לִיחַיְיבוּ.

דִּכְתִיב: ”וְעָשִׂיתָ עַל פִּי הַדָּבָר אֲשֶׁר יַגִּידוּ לְךָ מִן הַמָּקוֹם הַהוּא“, מִלַּמֵּד שֶׁהַמָּקוֹם גּוֹרֵם.

מֵאָה וּשְׁמֹנִים, וְתוּ לָא? וְהָתָנֵי רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי:

דף ט.

מַלְכוּת פָּרַס בִּפְנֵי הַבַּיִת שְׁלֹשִׁים וְאַרְבַּע שָׁנָה, מַלְכוּת יָוָן בִּפְנֵי הַבַּיִת מֵאָה וּשְׁמוֹנִים שָׁנָה, מַלְכוּת חַשְׁמוֹנַאי בִּפְנֵי הַבַּיִת מֵאָה וְשָׁלֹשׁ, מַלְכוּת בֵּית הוֹרְדוֹס מֵאָה וְשָׁלֹשׁ, מִכָּאן וְאֵילָךְ צֵא וַחֲשׁוֹב כַּמָּה שָׁנִים אַחַר חוּרְבַּן הַבַּיִת.

אַלְמָא מָאתַן וְשֵׁית הָווֹ, וְאַתְּ אָמַרְתְּ מֵאָה וּשְׁמוֹנִים הָווֹ! אֶלָּא עֶשְׂרִין וְשֵׁית שְׁנִין קָמוּ בְּהֵימְנוּתַיְיהוּ בַּהֲדֵי יִשְׂרָאֵל, וְלָא אִישְׁתַּעְבַּדוּ בְּהוּ, וְאַמְטוּ לְהָכִי לָא קָא חָשֵׁיב לְהוּ כְּשֶׁפָּשְׁטָה מַלְכוּת הָרִשְׁעָה עַל יִשְׂרָאֵל.

אָמַר רַב פָּפָּא: אִי טָעֵי הַאי תַּנָּא, וְלָא יָדַע פִּרָטֵי כַּמָּה הֲוָה — לִישַׁיְילֵיהּ לְסָפְרָא כַּמָּה כְּתִיב, וְנִיטַפֵּי עֲלַיְיהוּ עֶשְׂרִין שְׁנִין, וּמַשְׁכַּח לֵיהּ לְחוּמְרֵיהּ, וְסִימָנֵיךְ: ”זֶה לִּי עֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי בְּבֵיתֶךָ“.

אִי טָעֵי סָפְרָא — נְשַׁיְילֵיהּ לְתַנָּא כַּמָּה חָשֵׁיב, וּנְבַצַּר מִינַּיְיהוּ עֶשְׂרִין שְׁנִין, וּמַשְׁכַּח לֵיהּ לְחוּמְרֵיהּ. וְסִימָנֵיךְ: סָפְרָא בְּצִירָא, תַּנָּא תּוֹסְפָאָה.

תָּנָא דְּבֵי אֵלִיָּהוּ: שִׁשָּׁת אֲלָפִים שָׁנָה הָוֵי הָעוֹלָם, שְׁנֵי אֲלָפִים תּוֹהוּ, שְׁנֵי אֲלָפִים תּוֹרָה, שְׁנֵי אֲלָפִים יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ, בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ שֶׁרַבּוּ יָצְאוּ מֵהֶן מַה שֶּׁיָּצְאוּ מֵהֶן.

שְׁנֵי אֲלָפִים תּוֹרָה מֵאֵימַת? אִי נֵימָא מִמַּתַּן תּוֹרָה עַד הַשְׁתָּא, לֵיכָּא כּוּלֵי הַאי, דְּכִי מְעַיְּינַתְּ בְּהוּ תְּרֵי אַלְפֵי פְּרָטֵי דְּהַאי אַלְפָּא הוּא דַּהֲוַאי.

אֶלָּא, מִ”וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְחָרָן“, וּגְמִירִי דְּאַבְרָהָם בְּהָהִיא שַׁעְתָּא בַּר חֲמִשִּׁין וְתַרְתֵּי הֲוָה.

כַּמָּה בָּצְרָן מִדְּתָנֵי תַּנָּא? אַרְבַּע מֵאָה וְאַרְבָּעִים וּתְמָנְיָא שְׁנִין הָוְיִין, כִּי מְעַיְּינַתְּ בֵּיהּ מֵ”הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְחָרָן“ עַד מַתַּן תּוֹרָה — אַרְבַּע מְאָה וְאַרְבָּעִים וּתְמָנְיָא שְׁנִין הָוְיִין.

אָמַר רַב פָּפָּא: אִי טָעֵי תַּנָּא וְלָא יָדַע פִּרָטֵי כַּמָּה הֲוֵי — לִישַׁיְילֵיהּ לְסָפְרָא כַּמָּה כְּתִיב, וְנִיטַפֵּי עֲלַיְיהוּ אַרְבְּעִין וְתַמְנֵי, וּמַשְׁכַּח לֵיהּ לְחוּמְרֵיהּ, וְסִימָנֵיךְ:

דף ט:

”אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה עִיר“. וְאִי טָעֵי סָפְרָא — נְשַׁיְילֵיהּ לְתַנָּא כַּמָּה קָתָנֵי, וְנִיבַצַּר מִינַּיְיהוּ אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה, וּמַשְׁכַּח לֵיהּ לְחוּמְרֵיהּ, וְסִימָנֵיךְ: סָפְרָא בְּצִירָא, תַּנָּא תּוֹסְפָאָה.

אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: הַאי מַאן דְּלָא יָדַע כַּמָּה שְׁנֵי בְּשָׁבוּעַ הוּא עוֹמֵד — נִיטַּפֵּי חַד שַׁתָּא, וְנִחְשׁוֹב כְּלָלֵי בְּיוֹבְלֵי, וּפְרָטֵי בְּשָׁבוּעֵי.
וְנִשְׁקֹל מִמֵּאָה תְּרֵי, וְנִשְׁדֵּי אַפְּרָטֵי, וְנַחְשׁוֹבִינְהוּ לִפְרָטֵי בְּשָׁבוּעֵי, וְיִדַּע כַּמָּה שְׁנֵי בְּשָׁבוּעַ, וְסֵימָנָיךְ: "כִּי זֶה שְׁנָתַיִם הָרָעָב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ".
אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: אַחַר אַרְבַּע מֵאוֹת לְחוּרְבַּן הַבַּיִת, אִם יֹאמַר לְךָ אָדָם: קַח שָׂדֶה שָׁוֶה אֶלֶף דִּינָרִים בְּדִינָר אֶחָד — לֹא תִּקַּח. בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: אַחַר אַרְבַּעַת אֲלָפִים וּמָאתַיִם וּשְׁלֹשִׁים וְאַחַת שָׁנָה לִבְרִיאַת עוֹלָם, אִם יֹאמַר לְךָ אָדָם: קַח לְךָ שָׂדֶה שָׁוֶה אֶלֶף דִּינָרִים בְּדִינָר אֶחָד — אַל תִּקַּח. מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ תִּלְתָּא שְׁנִין, דְּמַתְנִיתָא טָפְיָא תִּלְתָּא שְׁנֵי.
הָהוּא שְׁטָרָא דַּהֲוָה כְּתִיב בֵּיהּ

דף י.

"שֵׁית שְׁנִין יַתִּירְתָּא", סְבוּר רַבָּנַן קַמֵּיהּ דְּרַבָּה לְמֵימַר: הַאי שְׁטָר מְאוּחָר הוּא, נִיעַכְּבֵיהּ עַד דְּמָטֵיא זְמַנֵּיהּ וְלָא טָרֵיחַ. אָמַר רַב נַחְמָן: הַאי סָפְרָא דַּוְקָנָא כַּתְבֵיהּ, וְהָנְךָ שֵׁית שְׁנִין דְּמָלֵכוּ בְּעֵילָם, דַּאֲנַן לָא חָשְׁבִינַן לְהוּ, הוּא קָחָשֵׁיב (לֵיהּ) [לְהוּ], וּבְזִמְנֵיהּ כַּתְבֵיהּ.
דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שֵׁשׁ שָׁנִים מָלְכוּ בְּעֵילָם, וְאַחַר כָּךְ פָּשְׁטָה מַלְכוּתָן בְּכָל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ.
מַתְקֵיף לַהּ רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: מִמַּאי דִּלְמַלְכוּת יְוָנִים מָנִינַן? דִּלְמָא לִיצִיאַת מִצְרַיִם מָנִינַן, וְשַׁבְקֵיהּ לְאַלְפָּא קַמָּא וְנָקְטֵיהּ אַלְפָּא בָּתְרָא, וְהַאי מְאוּחָר הוּא! אָמַר רַב נַחְמָן: בַּגּוֹלָה אֵין מוֹנִין אֶלָּא לְמַלְכֵי יְוָנִים בִּלְבַד.
הוּא סָבַר דַּחוֹיֵי קָא מְדַחֵי לֵיהּ, נְפַק דָּק וְאַשְׁכַּח, דְּתַנְיָא: בַּגּוֹלָה אֵין מוֹנִין אֶלָּא לְמַלְכֵי יְוָנִים בִּלְבָד.
אָמַר רְבִינָא: מַתְנִיתִין נָמֵי דַּיְקָא, דִּתְנַן: "בְּאֶחָד בְּנִיסָן רֹאשׁ הַשָּׁנָה לַמְּלָכִים וְלָרְגָלִים", וְאָמְרִינַן: לַמְּלָכִים — לְמַאי הִלְכְתָא? אָמַר רַב חִסְדָּא: לִשְׁטָרוֹת.
וּתְנַן: בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה לַשָּׁנִים וְלַשְּׁמִיטִין, וְאָמְרִינַן: לַשָּׁנִים — לְמַאי הִלְכְתָא? וְאָמַר רַב חִסְדָּא: לִשְׁטָרוֹת. קַשְׁיָא שְׁטָרוֹת אַהֲדָדֵי!
וּמְשַׁנְּינַן: כָּאן לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל, כָּאן לְמַלְכֵי אוּמּוֹת הָעוֹלָם. לְמַלְכֵי אוּמּוֹת הָעוֹלָם מִתִּשְׁרֵי מָנִינַן, לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל מִנִּיסָן מָנִינַן.
וַאֲנַן הַשְׁתָּא מִתִּשְׁרֵי מָנִינַן, וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ לִיצִיאַת מִצְרַיִם מָנִינַן — מִנִּיסָן בָּעֵינַן לְמִימְנֵי! אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ לְמַלְכֵי יְוָנִים מָנִינַן? שְׁמַע מִינַּהּ.

וְיוֹם גִּינּוֹסְיָא שֶׁל מַלְכֵיהֶם וְכוּ׳. מַאי ״וְיוֹם גִּינּוֹסְיָא שֶׁל מַלְכֵיהֶם״? אָמַר רַב יְהוּדָה: יוֹם שֶׁמַּעֲמִידִין בּוֹ גּוֹיִם אֶת מַלְכָּם. וְהָתַנְיָא: יוֹם גִּינּוֹסְיָא וְיוֹם שֶׁמַּעֲמִידִין בּוֹ אֶת מַלְכָּם! לָא קַשְׁיָא, הָא דִּידֵיהּ, הָא דְּבָרֵיהּ.

וּמִי מוֹקְמִי מַלְכָּא בַּר מַלְכָּא? וְהָתָנֵי רַב יוֹסֵף: ״הִנֵּה קָטֹן נָתַתִּיךְ בַּגּוֹיִם״ — שֶׁאֵין מוֹשִׁיבִין מֶלֶךְ בֶּן מֶלֶךְ, ״בָּזוּי אַתָּה מְאֹד״ — שֶׁאֵין לָהֶן לֹא כָּתָב וְלֹא לָשׁוֹן. אֶלָּא מַאי יוֹם גִּינּוֹסְיָא? יוֹם הַלֵּידָה.

וְהָתַנְיָא: יוֹם גִּינּוֹסְיָא וְיוֹם הַלֵּידָה! לָא קַשְׁיָא: הָא דִּידֵיהּ, הָא דְּבָרֵיהּ.

וְהָתַנְיָא: יוֹם גִּינּוֹסְיָא שֶׁלּוֹ, יוֹם גִּינּוֹסְיָא שֶׁל בָּנָו, וְיוֹם הַלֵּידָה שֶׁלּוֹ, וְיוֹם הַלֵּידָה שֶׁל בָּנָו! אֶלָּא מַאי ״יוֹם גִּינּוֹסְיָא״? יוֹם שֶׁמַּעֲמִידִין בּוֹ מַלְכָּם, וְלָא קַשְׁיָא — הָא דִּידֵיהּ, הָא דְּבָרֵיהּ.

וְאִי קַשְׁיָא לָךְ דִּלְמָא מוֹקְמִי מַלְכָּא בַּר מַלְכָּא, עַל יְדֵי שְׁאֵלָה מוֹקְמִי, כְּגוֹן אַסְוִירוֹס בַּר אַנְטוֹנִינוּס דְּמַלַּךְ.

אָמַר לֵיהּ אַנְטוֹנִינוּס לְרַבִּי: בָּעֵינָא דְּימְלוֹךְ אַסְוִירוֹס בְּרִי תְּחוֹתַי, וְתִתְעֲבֵיד טָבָרְיָא קָלָנְיָא, וְאִי אֵימָא לְהוּ חֲדָא — עָבְדִי, תְּרֵי — לָא עָבְדִי. אַיְיתִי גַּבְרָא, אַרְכְּבֵיהּ אַחֲבְרֵיהּ, וְיהַב לֵיהּ יוֹנָה לְעֵילָאי (בִּידֵיהּ), וַאֲמַר לֵיהּ לְתַתָּאי: אֵימַר (לעילא דלמפרח) [לְעֵילָאי דְּנַפְרַח] יוֹנָה מִן יְדֵיהּ. אֲמַר: שְׁמַע מִינַּהּ הָכִי קָאָמַר לִי: אַתְּ בְּעִי מִינַּיְיהוּ דְּ״אַסְוִירוֹס בְּרִי יְמְלוֹךְ תְּחוֹתַי״, וְאֵימָא לֵיהּ לְאַסְוִירוֹס דְּתִתְעֲבֵיד טָבָרְיָא קָלָנְיָא.

אֲמַר לֵיהּ: מְצַעֲרִין לִי חֲשִׁיבֵי רוֹמָאֵי. [הָוָה] מְעַיֵּיל לֵיהּ (לגינא) [לְגִינְתָא], כֹּל יוֹמָא עֲקַר לֵיהּ פּוּגְלָא מִמֵּשָׁרָא קַמֵּיהּ. אֲמַר: שְׁמַע מִינַּהּ הָכִי קָאָמַר לִי — אַתְּ קְטוֹל חַד חַד מִינַּיְיהוּ, וְלָא תִּתְגַּרֵה בְּהוּ בְּכוּלְּהוּ.

דף י׳:

וְלֵימָא לֵיהּ מֵימָר [בְּהֶדְיָא]! אָמַר: שְׁמָעֵי בִּי חֲשִׁיבֵי דְּרוֹמָאֵי וּמְצַעֲרוּ לִי. וְלֵימָא לֵיהּ בְּלַחֲשׁ! מְשׁוּם דִּכְתִיב: ״כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל״.

הֲוָה לֵיהּ הָהוּא בְּרָתָא דִּשְׁמַהּ ״גִּירָא״, קָעָבְדָה אִיסּוּרָא. שַׁדַּר לֵיהּ ״גַּרְגִּירָא״, שַׁדַּר לֵיהּ ״כּוּסְבַּרְתָּא״, שַׁדַּר לֵיהּ ״כַּרְתֵּי״, שְׁלַח לֵיהּ ״חַסָּא״.

כֹּל יוֹמָא הֲוָה (שדר) [מְשַׁדַּר] לֵיהּ דַּהֲבָא פְּרִיכָא בְּמַטְרָאתָא, וְחִישֵׁי אַפּוּמַיְיהוּ. אֲמַר לְהוּ: אַמְטִיו חִישֵׁי לְרַבִּי. אֲמַר [לֵיהּ רַבִּי]: לָא צְרִיכְנָא, אִית לִי טוּבָא. אֲמַר: לִיהְווֹ לְמַאן דְּבָתְרָךְ, דְּיַהֲבִי לְבָתְרַאי דְּאָתוּ בָּתְרָךְ, וּדְאָתֵי מִינַּיְיהוּ נִיפּוֹק עֲלַיְיהוּ.

הֲוָה לֵיהּ הָהִיא נְקִרְתָּא דַּהֲוָה עָיְילָא מִבֵּיתֵיהּ לְבֵית רַבִּי, כֹּל יוֹמָא הֲוָה מַיְיתֵי תְּרֵי עַבְדֵי, חַד קָטְלֵיהּ אַבָּבָא דְּבֵי רַבִּי, וְחַד קָטְלֵיהּ אַבָּבָא דְּבֵיתֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ: בְּעִידָּנָא דְּאָתֵינָא לָא נַשְׁכַּח גְּבַר קַמָּךְ.

יוֹמָא חַד אַשְׁכְּחֵיהּ לְרַבִּי חֲנִינָא בַּר חָמָא דַּהֲוָה יָתֵיב. אָמַר: לָא אָמֵינָא לָךְ בְּעִידָּנָא דְּאָתֵינָא לָא נַשְׁכַּח גְּבַר קַמָּךְ? אָמַר לֵיהּ: לֵית דִּין בַּר אִינִישׁ. אֲמַר לֵיהּ: אֵימָא לֵיהּ לְהָהוּא עַבְדָּא דְּגָנֵי אַבָּבָא דְּקָאִים וְלֵיתֵי.

אָזַל רַבִּי חֲנִינָא בַּר חָמָא, אַשְׁכְּחֵיהּ דַּהֲוָה קָטִיל, אָמַר: הֵיכִי אַעֲבִיד? אִי אֵיזִיל וְאֵימָא לֵיהּ דְּקָטִיל — אֵין מְשִׁיבִין עַל הַקַּלְקָלָה, אֶשְׁבְּקֵיהּ וְאֵיזִיל — קָא מְזַלְזֵילְנָא בְּמַלְכוּתָא. בְּעָא רַחֲמֵי עֲלֵיהּ וְאַחְיֵיהּ וְשַׁדְּרֵיהּ. אָמַר: יָדַעְנָא זוּטֵי דְּאִית בְּכוּ (מחייה) [מְחַיֵּי] מֵתִים, מִיהוּ בְּעִידָּנָא דְּאָתֵינָא לָא נַשְׁכַּח אִינִישׁ קַמָּךְ.

כֹּל יוֹמָא הֲוָה מְשַׁמֵּשׁ לְרַבִּי, מַאֲכִיל לֵיהּ, מַשְׁקֵי לֵיהּ. כִּי הֲוָה בָּעֵי רַבִּי לְמִיסַּק לְפוּרְיָא, הֲוָה גָּחֵין קַמֵּי פּוּרְיָא, אֲמַר לֵיהּ: סַק עִילָּוַאי לְפוּרְיָיךְ. אֲמַר לֵיהּ: לָאו אוֹרַח אַרְעָא לְזַלְזוֹלֵי בְּמַלְכוּתָא כּוּלֵּי הַאי. אֲמַר לֵיהּ: מִי יְשַׁמֵּנִי מַצָּע תַּחְתֶּיךָ לָעוֹלָם הַבָּא.

אֲמַר לֵיהּ: אָתֵינָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי? אֲמַר לֵיהּ: אִין. אֲמַר לֵיהּ: וְהָכְתִיב "לֹא יִהְיֶה שָׂרִיד לְבֵית עֵשָׂו"! בְּעוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה עֵשָׂו.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: "לֹא יִהְיֶה שָׂרִיד לְבֵית עֵשָׂו" — יָכוֹל לַכֹּל? תַּלְמוּד לוֹמַר: "לְבֵית עֵשָׂו", בְּעוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה עֵשָׂו.

אֲמַר לֵיהּ: וְהָכְתִיב "שָׂמָה אֱדוֹם מְלָכֶיהָ וְכָל נְשִׂיאֶיהָ"! אֲמַר לֵיהּ: "מְלָכֶיהָ" — וְלֹא כָּל מְלָכֶיהָ, "כָּל נְשִׂיאֶיהָ" — וְלֹא כָּל שָׂרֶיהָ.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: "מְלָכֶיהָ" וְלֹא כָּל מְלָכֶיהָ, "כָּל נְשִׂיאֶיהָ" וְלֹא כָּל שָׂרֶיהָ. "מְלָכֶיהָ" וְלֹא כָּל מְלָכֶיהָ — פְּרָט לְאַנְטוֹנִינוּס בֶּן אַסְוִירוּס, "כָּל נְשִׂיאֶיהָ" וְלֹא כָּל שָׂרֶיהָ — פְּרָט לְקְטִיעָה בַּר שָׁלוֹם.

קְטִיעָה בַּר שָׁלוֹם מַאי הֲוֵי? דְּהָהוּא קֵיסָרָא דַּהֲוָה סָנֵי לִיהוּדָאֵי, אֲמַר לְהוּ לַחֲשִׁיבֵי דְּמַלְכוּתְא: מִי שֶׁעָלָה לוֹ נִימָא בְּרַגְלוֹ, יִקְטָעֲנֵה וְיִחְיֶה אוֹ יַנִּיחֲנֵה וְיִצְטַעֵר? אָמְרוּ לוֹ: יִקְטָעֲנֵה וְיִחְיֶה.

אֲמַר לְהוּ קְטִיעָה בַּר שָׁלוֹם: חֲדָא, דְּלָא יָכְלַתְּ לְהוּ לְכוּלְּהוּ, דִּכְתִיב: "כִּי כְּאַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם פֵּרַשְׂתִּי אֶתְכֶם". מַאי קָאָמַר? אִילֵּימָא (דְּבַדְּרְתָּהוֹן) [וְדִבַדְּרְתָּהוֹן] בְּאַרְבַּע רוּחוֹת, הַאי "כְּאַרְבַּע רוּחוֹת" — "לְאַרְבַּע רוּחוֹת" מִבָּעֵי לֵיהּ! אֶלָּא, כְּשֵׁם שֶׁאִי אֶפְשָׁר לָעוֹלָם בְּלֹא רוּחוֹת, כָּךְ אִי אֶפְשָׁר לָעוֹלָם בְּלֹא יִשְׂרָאֵל. וְעוֹד, קָרוּ לָךְ מַלְכוּתָא קְטִיעָה.

אָמַר לֵיהּ: מֵימָר שַׁפִּיר קָאָמְרַתְּ, מִיהוּ כֹּל דְּזָכֵי מַלְכָּא שָׁדוּ לֵיהּ לְקָמוֹנָיְא חָלִילָא. כַּד הֲוָה נָקְטִין לֵיהּ וְאָזְלִין, אָמְרָה לֵיהּ הָהִיא מַטְרוֹנִיתָא: וַוי לֵיהּ לְאִילְפָא דְּאָזְלָא בָּלָא מִכְסָא. נָפַל עַל רֵישָׁא דְּעוּרְלְתֵּיהּ קַטְעָה, אָמַר: יְהַבִית מִכְסֵי חֲלֵפִית וַעֲבַרִית. כִּי קָא שָׁדוּ לֵיהּ, אָמַר: כֹּל נְכָסַאי לְרַבִּי עֲקִיבָא וַחֲבֵירָיו. יָצָא רַבִּי עֲקִיבָא וְדָרַשׁ: ״וְהָיָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו״ — מֻחֲצָה לְאַהֲרֹן וּמֻחֲצָה לְבָנָיו.

יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: קְטִיעָה בַּר שְׁלוֹם מְזֻמָּן לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. בָּכָה רַבִּי וְאָמַר: יֵשׁ קוֹנֶה עוֹלָמוֹ בְּשָׁעָה אַחַת, וְיֵשׁ קוֹנֶה עוֹלָמוֹ בְּכַמָּה שָׁנִים.

אַנְטוֹנִינוּס שַׁמְשֵׁיהּ לְרַבִּי, אַדְּרְכָן שַׁמְשֵׁיהּ לָרָב. כִּי שְׁכֵיב אַנְטוֹנִינוּס, אָמַר רַבִּי: נִתְפָּרְדָה חֲבִילָה. כִּי שְׁכֵיב אַדְּרְכָן, אָמַר רַב:

דף יא.

נִתְפָּרְדָה חֲבִילָה.

אוּנְקְלוֹס בַּר קְלוֹנִימוּס אִיגַּיֵּיר, שַׁדַּר קֵיסָר גּוּנְדָּא דְּרוֹמָאֵי אַבָּתְרֵיהּ, מַשְׁכִּינְהוּ בְּקַרְאֵי, אִיגַּיּוּר. הָדַר שַׁדַּר גּוּנְדָּא דְּרוֹמָאֵי [אַחֲרִינָא] אַבָּתְרֵיהּ, אָמַר לְהוּ: לָא תֵּימְרוּ לֵיהּ וְלָא מִידֵּי. כִּי הֲווֹ שָׁקְלִי וְאָזְלִי, אָמַר לְהוּ אֵימָא לְכוּ מִילְּתָא בְּעָלְמָא: נִיפְּיוֹרָא נָקֵט נוּרָא קַמֵּי אַפִּיפְיוֹרָא, אַפִּיפְיוֹרָא לְדוּכְסָא, דּוּכְסָא לְהֶגְמוֹנָא, הַגְמוֹנָא לְקוֹמָא, קוֹמָא מִי נָקֵט נוּרָא מִקַּמֵּי אִינָשֵׁי? אָמְרִי לֵיהּ: לָא. אָמַר לְהוּ: הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָקַט נוּרָא קַמֵּי יִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב: ״וַה' הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וְגוֹ׳״. אִיגַּיּוּר כּוּלְּהוּ.

הָדַר שַׁדַּר גּוּנְדָּא אַחֲרִינָא אַבָּתְרֵיהּ, אָמַר לְהוּ: לָא תִּשְׁתַּעוּ מִידֵּי בַּהֲדֵיהּ. כִּי נָקְטִי לֵיהּ וְאָזְלִי, חָזָא מִזּוּזְתָא דְּמַנְחָא אַפִּתְחָא, אוֹתֵיב יְדֵיהּ עֲלַהּ, וַאֲמַר לְהוּ: מַאי הַאי? אָמְרוּ לֵיהּ: אֵימָא לַן אַתְּ.

אָמַר לְהוּ: מְנָהֲגוֹ שֶׁל עוֹלָם, מֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם יוֹשֵׁב מִבִּפְנִים, וַעֲבָדָיו מְשַׁמְּרִים אוֹתוֹ מִבַּחוּץ, וְאִילּוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עֶבָדָיו מִבִּפְנִים וְהוּא מְשַׁמְּרָן מִבַּחוּץ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״ה' יִשְׁמָר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם״. אִיגַּיּוּר תּוּ לָא שַׁדַּר בָּתְרֵיהּ.

״וַיֹּאמֶר ה' לֹהּ, שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנֵךְ״. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: אַל תִּקְרֵי ״גּוֹיִם״ אֶלָּא ״גֵּיאִים״, זֶה אַנְטוֹנִינוּס וְרַבִּי, שֶׁלֹּא פָּסְקוּ מֵעַל שׁוּלְחָנָם לֹא חָזֶרֶת וְלֹא קִישׁוּת וְלֹא צְנוֹן, לֹא בִּימוֹת הַחַמָּה וְלֹא בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, דְּאָמַר מָר: צְנוֹן מְחַתֵּךְ אוֹכֶל, חָזֶרֶת מְהַפֵּךְ מַאֲכָל, קִישׁוּת מַרְחִיב מֵעַיִים.

וְהָא תְּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: לָמָּה נִקְרָא שְׁמָן קִישׁוּאִין? מִפְּנֵי שֶׁקִּשְּׁין לְגוּפוֹ שֶׁל אָדָם כַּחֲרָבוֹת! לָא קַשְׁיָא: הָא בְּרַבְרְבֵי, הָא בְּזוּטְרֵי.

יוֹם הַלֵּידָה וְיוֹם הַמִּיתָה. מִכְּלָל דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר: לָא שְׁנָא מִיתָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׂרֵיפָה, וְלָא שְׁנָא מִיתָה שֶׁאֵין בָּהּ שְׂרֵיפָה — פָּלְחִי בַּהּ לַעֲבוֹדָה זָרָה, אַלְמָא שְׂרֵיפָה לָאו חוּקָּה הִיא. מִכְּלָל דְּרַבָּנַן סָבְרִי: שְׂרֵיפָה חוּקָּה הִיא.

וְהָא תַּנְיָא: שׁוֹרְפִין עַל הַמְּלָכִים, וְלֹא מִדְּרָכֵי הָאֱמוֹרִי, וְאִי חוּקָּה הִיא, אֲנַן הֵיכִי שָׂרְפִינַן? וְהָכְתִיב: ”וּבְחֻקֹּתֵיהֶם לֹא תֵלֵכוּ“!

אֶלָּא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא שְׂרֵיפָה לָאו חוּקָּה הִיא, אֶלָּא חֲשִׁיבוּתָא הִיא, וְהָכָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי: רַבִּי מֵאִיר סָבַר — לָא שְׁנָא מִיתָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׂרֵיפָה, וְלָא שְׁנָא מִיתָה שֶׁאֵין בָּהּ שְׂרֵיפָה — פָּלְחִי בַּהּ לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְרַבָּנַן סָבְרִי — מִיתָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׂרֵיפָה חֲשִׁיבָא לְהוּ וּפָלְחִי בַּהּ, וְשֶׁאֵין בָּהּ שְׂרֵיפָה לָא חֲשִׁיבָא וְלָא פָּלְחִי בַּהּ.

גּוּפָא: שׁוֹרְפִין עַל הַמְּלָכִים, וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם דַּרְכֵי הָאֱמוֹרִי, שֶׁנֶּאֱמַר: ”בְּשָׁלוֹם תָּמוּת וּבְמִשְׂרְפוֹת אֲבוֹתֶיךָ הַמְּלָכִים וְגוֹ׳“, וּכְשֵׁם שֶׁשּׂוֹרְפִין עַל הַמְּלָכִים, כָּךְ שׂוֹרְפִין עַל הַנְּשִׂיאִים.

וּמָה הֵם שׂוֹרְפִין עַל הַמְּלָכִים? מִיטָּתָן וּכְלֵי תַּשְׁמִישָׁן, וּמַעֲשֶׂה שֶׁמֵּת רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן, וְשָׂרַף עָלָיו אוּנְקְלוֹס הַגֵּר שִׁבְעִים מָנֶה צוֹרִי. וְהָאָמְרַתְּ: מָה הֵן שׂוֹרְפִין עֲלֵיהֶם — מִיטָּתָן וּכְלֵי תַּשְׁמִישָׁן! אֵימָא: בְּשִׁבְעִים מָנֶה צוֹרִי.

וּמִידֵּי אַחֲרִינָא לָא? וְהָתַנְיָא: עוֹקְרִין עַל הַמְּלָכִים, וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם דַּרְכֵי הָאֱמוֹרִי! אָמַר רַב פָּפָּא: סוּס שֶׁרָכַב עָלָיו.

וּבְהֵמָה טְהוֹרָה לָא? וְהָתַנְיָא: עִיקּוּר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ טְרֵיפָה — אָסוּר, וְשֶׁאֵין בָּהּ טְרֵיפָה — מוּתָּר, וְאֵיזֶהוּ עִיקּוּר שֶׁאֵין בָּהּ טְרֵיפָה?

דף יא:

הַמְנַשֵּׁר פַּרְסוֹתֶיהָ מִן הָאַרְכּוּבָּה וּלְמַטָּה. תַּרְגְּמַהּ רַב פָּפָּא: בְּעֶגְלָה הַמּוֹשֶׁכֶת בְּקָרוֹן.

יוֹם תִּגְלַחַת זְקָנוֹ. אִיבַּעְיָא לְהוּ, הֵיכִי קָתָנֵי? יוֹם תִּגְלַחַת זְקָנוֹ וְהַנָּחַת בְּלוֹרִיתוֹ, אוֹ דִלְמָא יוֹם תִּגְלַחַת זְקָנוֹ וְהַעֲבָרַת בְּלוֹרִיתוֹ? תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא תַּרְוַיְיהוּ: יוֹם תִּגְלַחַת זְקָנוֹ וְהַנָּחַת בְּלוֹרִיתוֹ, יוֹם תִּגְלַחַת זְקָנוֹ וְהַעֲבָרַת בְּלוֹרִיתוֹ.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: עוֹד אַחֶרֶת יֵשׁ [לָהֶם] בְּרוֹמִי, אַחַת לְשִׁבְעִים שָׁנָה מְבִיאִין אָדָם שָׁלֵם, וּמַרְכִּיבִין אוֹתוֹ עַל אָדָם חִיגֵּר, וּמַלְבִּישִׁין אוֹתוֹ בִּגְדֵי אָדָם הָרִאשׁוֹן, וּמַנִּיחִין לוֹ בְּרֹאשׁוֹ קַרְקִיפְלוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל,

וְתָלוּ לֵיהּ [בְּצַוָּארֵיהּ] מַתְקַל [מַאתַן] זוּזָא דְּפִיזָא, וּמְחַפִּין אֶת הַשָּׁווֹקִים בְּאִינָךְ, וּמַכְרִיזִין לְפָנָיו: סַךְ קִירֵי פְּלַסְתֵּר, אֲחוּהּ דְּמָרָנָא זַיְיפָנָא. דְּחָמֵי חָמֵי, וּדְלָא חָמֵי לָא חָמֵי, מַאי אַהֲנִי לְרָמָאָה בְּרָמָאוּתֵיהּ וּלְזַיְיפָנָא בְּזַיְיפָנוּתֵיהּ? וּמְסַיְּימִין בַּהּ הָכִי: וַוי לְדֵין כַּד יְקוּם דַּיִן.

אָמַר רַב אָשֵׁי: הִכְשִׁילָן פִּיהֶם לָרְשָׁעִים, אִי אָמְרוּ "זַיְיפָנָא אֲחוּהּ דְּמָרָנָא" — כְּדְקָאָמְרִי, הַשְׁתָּא דְּאָמְרִי "דְּמָרָנָא זַיְיפָנָא" — מָרָנָא גּוּפֵיהּ זַיְיפָנָא הוּא.

וְתַנָּא דִּידַן מַאי טַעְמָא לָא קָחָשֵׁיב לַהּ לְהַאי? דְּאִיתַהּ בְּכֹל שַׁתָּא וְשַׁתָּא קָחָשֵׁיב, דְּלֵיתַהּ בְּכֹל שַׁתָּא וְשַׁתָּא לָא קָחָשֵׁיב.

הָנֵי דְּרוֹמָאֵי, וּדְפָרְסָאֵי מַאי? מוּטְרְדֵי וְטוּרַיסְקֵי, מוּהַרְנְקֵי וּמוּהְרִין. הָנֵי דְּפָרְסָאֵי וּדְרוֹמָאֵי דְּבַבְלָאֵי מַאי? מוּהַרְנְקֵי וְאַקְנִיתָא, בַּחְנוּנֵי וַעֲשַׂר בַּאֲדָר.

אָמַר רַב חָנָן בַּר רַב חִסְדָּא אָמַר רַב, וְאָמְרִי לַהּ אָמַר רַב חָנָן בַּר רָבָא אָמַר רַב: חֲמִשָּׁה בָּתֵּי עֲבוֹדָה זָרָה קְבוּעִין הֵן, אֵלּוּ הֵן: בֵּית בֵּל בְּבָבֶל, בֵּית נְבוֹ (בְּכוּתְרְסֵי) [בְּבוּתְרְסִיף], תַּרְעָתָא שֶׁבְּמַפֵּג, צְרִיפָא שֶׁבְּאַשְׁקְלוֹן, נִשְׂרָא שֶׁבַּעַרְבִיָּא. כִּי אֲתָא רַב דִּימִי הוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן יָרִיד שֶׁבְּעֵין בֶּכִי, נְדָבָה שֶׁבְּעַכּוֹ. אִיכָּא דְּאָמְרִי נְתִבָּרָא שֶׁבְּעַכּוֹ. רַב דִּימִי מִנְּהַרְדְּעָא מַתְנִי אִיפְּכָא: יָרִיד שֶׁבְּעַכּוֹ, נְדָבָה שֶׁבְּעֵין בֶּכִי.

אָמַר לֵיהּ רַב חָנָן בַּר רַב חִסְדָּא לְרַב חִסְדָּא: מַאי "קְבוּעִין הֵן"? אָמַר לֵיהּ, הָכִי אָמַר אַבּוּהּ דְּאִימָּךְ: קְבוּעִין הֵן לְעוֹלָם. תְּדִירָא, כּוּלַּהּ שַׁתָּא פָּלְחִי לְהוּ.

אָמַר שְׁמוּאֵל: בַּגּוֹלָה אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא יוֹם אֵידָם בִּלְבַד, וְיוֹם אֵידָם נָמֵי מִי אָסִיר? וְהָא רַב יְהוּדָה שָׁרָא לֵיהּ לְרַב בְּרוֹנָא לְזַבּוֹנֵי חַמְרָא, וּלְרַב גִּידֵּל לְזַבּוֹנֵי חִיטֵּין בְּחַגְּתָא דְּטַיָּיעֵי! שָׁאנֵי חַגְּתָא דְּטַיָּיעֵי, דְּלָא קְבִיעָא.

מַתְנִי' עִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֲבוֹדָה זָרָה — חוּצָה לָהּ מוּתָּר, הָיָה חוּצָה לָהּ עֲבוֹדָה זָרָה — תּוֹכָהּ לָהּ מוּתָּר. מַהוּ לֵילֵךְ לְשָׁם? בְּזְמַן שֶׁהַדֶּרֶךְ מְיוּחֶדֶת לְאוֹתוֹ מָקוֹם — אָסוּר, וְאִם הָיָה יָכוֹל לְהַלֵּךְ בָּהּ לְמָקוֹם אַחֵר — מוּתָּר.

גְּמָ' הֵיכִי דָּמֵי חוּצָה לָהּ? אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ מְשׁוּם רַבִּי חֲנִינָא: כְּגוֹן עִטְלוּזָהּ שֶׁל עַזָּה. וְאִיכָּא דְּאָמְרִי, בְּעָא מִינֵּיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ מֵרַבִּי חֲנִינָא: עִטְלוּזָהּ שֶׁל עַזָּה מַהוּ? אָמַר לֵיהּ: לֹא הֲלַכְתָּ לְצוֹר מֵימֶיךָ וְרָאִיתָ יִשְׂרָאֵל וְגוֹי

דף יב.

שֶׁשָּׁפְתוּ שְׁתֵּי קְדֵירוֹת עַל גַּבֵּי כִּירָה אַחַת? וְלֹא חַשּׁוּ לָהֶם חֲכָמִים! מַאי "לֹא חַשּׁוּ לָהֶם חֲכָמִים"?

אָמַר אַבָּיֵי: מִשּׁוּם בְּשַׂר נְבֵילָה לָא אָמְרִינַן, דִּלְמָא מַהְדַּר אַפֵּיהּ יִשְׂרָאֵל לַאֲחוֹרֵיהּ וְשָׁדֵי גּוֹי נְבֵילָה בִּקְדֵירָה, דִּכְוָותַהּ הָכָא נָמֵי לֹא חַשּׁוּ לָהֶם חֲכָמִים מִשּׁוּם דְּמֵי עֲבוֹדָה זָרָה.

רָבָא אָמַר: מַאי "לֹא חַשּׁוּ לָהֶם חֲכָמִים"? מִשּׁוּם בִּישּׁוּלֵי גּוֹיִם.

דִּכְוָותַהּ, הָכָא נָמֵי, לֹא חַשּׁוּ לָהֶם חֲכָמִים מִשּׁוּם יוֹם אֵידָם.

רַבָּה בַּר עוּלָּא אָמַר: לֹא חַשּׁוּ לָהֶם חֲכָמִים מִשּׁוּם צִינּוֹרָא.

דִּכְוָותַהּ, הָכָא נָמֵי, לֹא חַשּׁוּ לָהֶם חֲכָמִים מִשּׁוּם לִפְנֵי אֵידֵיהֶן.

מַהוּ לֵילֵךְ לְשָׁם וְכוּ'. תָּנוּ רַבָּנַן: עִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֲבוֹדָה זָרָה — אָסוּר לִיכָּנֵס לְתוֹכָהּ, וְלֹא מִתּוֹכָהּ לְעִיר אַחֶרֶת, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל זְמַן שֶׁהַדֶּרֶךְ מְיוּחֶדֶת לְאוֹתוֹ מָקוֹם — אָסוּר, אֵין הַדֶּרֶךְ מְיוּחֶדֶת לְאוֹתוֹ מָקוֹם — מוּתָּר.

יָשַׁב לוֹ קוֹץ בִּפְנֵי עֲבוֹדָה זָרָה — לֹא יִשְׂחֶה וְיִטְלֶנָּה, מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּמִשְׁתַּחֲוֶה לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְאִם אֵינוֹ נִרְאֶה — מוּתָּר. נִתְפַּזְּרוּ לוֹ מְעוֹתָיו בִּפְנֵי עֲבוֹדָה זָרָה — לֹא יִשְׂחֶה וְיִטְלֵם, מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּמִשְׁתַּחֲוֶה לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְאִם אֵינוֹ נִרְאֶה — מוּתָּר.

מַעְיַן הַמּוֹשֵׁךְ לִפְנֵי עֲבוֹדָה זָרָה — לֹא יִשְׂחֶה וְיִשְׁתֶּה, מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּמִשְׁתַּחֲוֶה לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְאִם אֵינוֹ נִרְאֶה — מוּתָּר. פִּרְצוּפוֹת הַמְקַלְּחִין מַיִם לְכִרְכִּין — לֹא יַנִּיחַ פִּיו עַל פִּיהֶם וְיִשְׁתֶּה, מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כִּמְנַשֵּׁק לַעֲבוֹדָה זָרָה. כַּיּוֹצֵא בּוֹ — לֹא יַנִּיחַ פִּיו עַל סִילּוֹן וְיִשְׁתֶּה, מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה.

מַאי "אֵינוֹ נִרְאֶה"? אִילֵימָא דְּלָא מִתְחֲזֵי, וְהָאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: כָּל מָקוֹם שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן, אֲפִילּוּ בְּחַדְרֵי חֲדָרִים אָסוּר! אֶלָּא אֵימָא: אִם אֵינוֹ נִרְאֶה כְּמִשְׁתַּחֲוֶה לַעֲבוֹדָה זָרָה — מוּתָּר.

וּצְרִיכָא, דְּאִי תְּנָא קוֹץ, מִשּׁוּם דְּאֶפְשָׁר לְמֵיזַל קַמֵּיהּ וּמִשְׁקְלֵיהּ, אֲבָל מָעוֹת דְּלָא אֶפְשָׁר — אֵימָא לָא.

וְאִי תְּנָא מָעוֹת — דְּמָמוֹנָא, אֲבָל קוֹץ דְּצַעֲרָא — אֵימָא לָא. וְאִי תְּנָא הָנֵי תַּרְתֵּי — מִשּׁוּם דְּלֵיכָּא סַכָּנָה, אֲבָל מַעְיַן דְּאִיכָּא סַכָּנָה, דְּאִי לָא שָׁתֵי מָיֵית — אֵימָא לָא. צְרִיכָא.

דף יב:

פִּרְצוּפוֹת לְמָה לִי? מִשּׁוּם דְּקָבָעֵי לְמֵיתְנֵי: כַּיּוֹצֵא בּוֹ לֹא יַנִּיחַ פִּיו עַל גַּבֵּי הַסִּילּוֹן וְיִשְׁתֶּה, מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה.

מַאי סַכָּנָה? עֲלוּקָה. תָּנוּ רַבָּנַן: לֹא יִשְׁתֶּה אָדָם מַיִם לֹא מִן הַנְּהָרוֹת וְלֹא מִן הָאֲגַמִּים, לֹא בְּפִיו וְלֹא בְּיָדוֹ אַחַת, וְאִם שָׁתָה — דָּמוֹ בְּרֹאשׁוֹ, מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה. מַאי סַכָּנָה? סַכָּנַת עֲלוּקָה.

מְסַיֵּיע לֵיהּ לְרַבִּי חֲנִינָא, דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: הַבּוֹלֵעַ נִימָא שֶׁל מַיִם — מוּתָּר לְהָחֵם לוֹ חַמִּין בְּשַׁבָּת. וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁבָּלַע נִימָא שֶׁל מַיִם, וְהִתִּיר רַבִּי נְחֶמְיָה לְהָחֵם לוֹ חַמִּין בְּשַׁבָּת. אַדְּהָכִי וְהָכִי? אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: לִיגַּמַע חַלָּא.

אָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין: הַאי מַאן דְּבָלַע זִיבּוּרָא — מְחָיֵיא לָא חָיֵי, מִיהוּ לַשְׁקְיֵיהּ רְבִיעָתָא דְּחַלָּא שַׁמְגֵז, אֶפְשָׁר דְּחָיֵי פּוּרְתָּא עַד דְּמַפְקֵיד אַבֵּיתֵיהּ.

תָּנוּ רַבָּנָן: לֹא יִשְׁתֶּה אָדָם מַיִם בַּלַּיְלָה, וְאִם שָׁתָה — דָּמוֹ בְּרֹאשׁוֹ, מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה. מַאי סַכָּנָה? סַכָּנַת שַׁבְרִירֵי. וְאִם צָחֵי, מַאי תַּקָּנְתֵּיהּ? אִי אֵיכָא אַחֲרִינָא בַּהֲדֵיהּ — לִיתְרְיֵיהּ וְלִימָא לֵיהּ: "צָחֵינָא מַיָּא", וְאִי לָא — נְקַרְקֵשׁ בְּנִכְתָּמָא אַחַצְבָא, וְנֵימָא אֵיהוּ לְנַפְשֵׁיהּ: "פְּלָנְיָא בַּר פְּלָנְיָתָא, אָמְרָה לָךְ אִימָּךְ אִזְדְּהַר מִשַּׁבְרִירֵי בְּרִירֵי רִירֵי יְרֵי רֵי בְּכָסֵי חִיוְּרֵי".

מַתְנִי' עִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֲבוֹדָה זָרָה, וְהָיוּ בָהּ חֲנוּיוֹת מְעוּטָרוֹת וְשֶׁאֵינָן מְעוּטָרוֹת, זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה בְּבֵית שְׁאָן, וְאָמְרוּ חֲכָמִים: הַמְּעוּטָרוֹת אֲסוּרוֹת, וְשֶׁאֵינָן מְעוּטָרוֹת מוּתָּרוֹת.

גְּמָ' אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא מְעוּטָרוֹת בְּוֶרֶד וַהֲדַס, דְּקָא מִתְהֲנֵי מֵרֵיחָא, אֲבָל מְעוּטָרוֹת בְּפֵירוֹת — מוּתָּרוֹת. מַאי טַעְמָא? דְּאָמַר קְרָא: "לֹא יִדָּבֵק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם", נֶהֱנֶה הוּא דְּאָסוּר,

דף יג.

אֲבָל מְהַנֶּה שְׁרֵי. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ מְעוּטָרוֹת בְּפֵירוֹת נָמֵי אָסוּר, קַל וָחוֹמֶר: נֶהֱנֶה — אָסוּר, מְהַנֶּה — לֹא כָּל שֶׁכֵּן!

מֵיתִיבִי, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: יוֹם שֶׁעֲבוֹדָה זָרָה מַנַּחַת בּוֹ אֶת הַמֶּכֶס, מַכְרִיזִין וְאוֹמְרִים: כָּל מִי שֶׁנּוֹטֵל עֲטָרָה וְיַנִּיחַ בְּרֹאשׁוֹ וּבְרֹאשׁ חֲמוֹרוֹ לִכְבוֹד עֲבוֹדָה זָרָה — יַנִּיחַ לוֹ אֶת הַמֶּכֶס, וְאִם לָאו — אַל יַנִּיחַ לוֹ אֶת הַמֶּכֶס.

יְהוּדִי שֶׁנִּמְצָא שָׁם מָה יַּעֲשֶׂה? יַנִּיחַ — נִמְצָא נֶהֱנֶה, לֹא יַנִּיחַ — נִמְצָא מְהַנֶּה.

מִכָּאן אָמְרוּ: הַנּוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּשׁוּק שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה, בְּהֵמָה תֵּיעָקֵר, פֵּירוֹת כְּסוּת וְכֵלִים יֵרָקְבוּ, מָעוֹת וּכְלֵי מַתָּכוֹת יוֹלִיכֵם לְיָם הַמֶּלַח, וְאֵיזֶהוּ עִיקּוּר? הַמְנַשֵּׂר פַּרְסוֹתֶיהָ מִן הָאַרְכּוּבָּה וּלְמַטָּה.

קָתָנֵי מִיהַת: יַנִּיחַ — נִמְצָא נֶהֱנֶה, לֹא יַנִּיחַ — נִמְצָא מְהַנֶּה!

אָמַר רַב מְשַׁרְשְׁיָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי: קְסָבַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, פְּלִיגִי רַבָּנַן עָלֵיהּ דְּרַבִּי נָתָן, וַאֲנָא דַּאֲמַרִי כְּרַבָּנַן דְּפְלִיגִי עָלֵיהּ. וְרַבִּי יוֹחָנָן סָבַר: לָא פְּלִיגִי.

וְלָא פְּלִיגִי? וְהָא תַּנְיָא: הוֹלְכִין לְיָרִיד שֶׁל גּוֹיִם, וְלוֹקְחִין מֵהֶם בְּהֵמָה, עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת, בָּתִּים וְשָׂדוֹת וּכְרָמִים, וְכוֹתֵב וּמַעֲלֶה בְּעַרְכָּאוֹת שֶׁלָּהֶן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַצִּיל מִיָּדָם.

וְאִם הָיָה כֹּהֵן — מִטַּמֵּא בְּחוּצָה לָאָרֶץ, לָדוּן וּלְעַרְעֵר עִמָּהֶם. וּכְשֵׁם שֶׁמִּטַּמֵּא בְּחוּצָה לָאָרֶץ, כָּךְ מִטַּמֵּא בְּבֵית הַקְּבָרוֹת.

בְּבֵית הַקְּבָרוֹת סָלְקָא דַּעְתָּךְ? טוּמְאָה דְּאוֹרָיְיתָא הִיא! אֶלָּא בֵּית הַפְּרָס דְּרַבָּנַן.

וּמְטַמֵּא לִלְמוֹד תּוֹרָה וְלִישָּׂא אִשָּׁה, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁאֵין מוֹצֵא לִלְמוֹד, אֲבָל בִּזְמַן שֶׁמּוֹצֵא לִלְמוֹד — אֵינוֹ מְטַמֵּא.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֲפִילּוּ בִּזְמַן שֶׁמּוֹצֵא לִלְמוֹד — יְטַמֵּא, לְפִי שֶׁאֵין אָדָם זוֹכֶה לִלְמוֹד מִכֹּל.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַעֲשֶׂה בְּיוֹסֵף הַכֹּהֵן שֶׁהָלַךְ אַחַר רַבּוֹ לְצִידוֹן לִלְמוֹד תּוֹרָה. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי.

אַלְמָא פְּלִיגִי! אָמַר לְךָ רַבִּי יוֹחָנָן: לְעוֹלָם לָא פְּלִיגִי,

וְלָא קַשְׁיָא, כָּאן — בְּלוֹקֵחַ מִן הַתַּגָּר, דְּשָׁקְלִי מִיכְסָא מִינַּיהּ; כָּאן — בְּלוֹקֵחַ מִבַּעַל הַבַּיִת, דְּלָא שָׁקְלִי מִיכְסָא מִינַּיהּ.

אָמַר מָר: בְּהֵמָה תֵּיעָקֵר. וְהָא אִיכָּא צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים! אָמַר אַבָּיֵי: אָמַר רַחֲמָנָא "אֶת סוּסֵיהֶם תְּעַקֵּר".

אָמַר מָר: וְאֵיזֶהוּ עִיקּוּר? מְנַשֵּׁר פַּרְסוֹתֶיהָ מִן הָאַרְכּוּבָּה וּלְמַטָּה. וּרְמִינְהִי: אֵין מַקְדִּישִׁין, וְאֵין מַחְרִימִין, וְאֵין מַעֲרִיכִין בַּזְּמַן הַזֶּה, וְאִם הִקְדִּישׁ וְהֶחֱרִים וְהֶעֱרִיךְ — בְּהֵמָה תֵּיעָקֵר, פֵּירוֹת כְּסוּת וְכֵלִים.

דף יג:

יֵרָקְבוּ, מָעוֹת וּכְלֵי מַתֶּכוֹת — יוֹלִיכֵם לְיָם הַמֶּלַח, וְאֵיזֶהוּ עִיקּוּר? נוֹעֵל דֶּלֶת בְּפָנֶיהָ, וְהִיא מֻתָּה מֵאֵילֶיהָ!

אָמַר אַבָּיֵי: שָׁאנֵי הָתָם, מִשּׁוּם בִּזְיוֹן קָדָשִׁים. וְנִשְׁחֲטֵיהּ מִישְׁחַט! אִתּוּ בְּהוּ לִידֵי תַּקָּלָה.

וְלִישַׁוְּיֵהּ גִּיסְטְרָא! אָמַר אַבָּיֵי: אָמַר קְרָא "וְנִתַּצְתֶּם אֶת מִזְבְּחוֹתָם וְגוֹ' לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַה' אֱלֹהֵיכֶם".

רָבָא אָמַר: מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּמֵטִיל מוּם בְּקָדָשִׁים. נִרְאֶה? מוּם מְעַלְיָא הוּא! הָנֵי מִילֵּי בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים, דַּחֲזֵי לְהַקְרָבָה. הַשְׁתָּא דְּלָא חֲזֵי לְהַקְרָבָה — לֵית לַן בַּהּ.

וְלִיהְוֵי כְּמֵטִיל מוּם בְּבַעַל מוּם, דְּאַף עַל גַּב דְּלָא חֲזֵי לְהַקְרָבָה — אָסוּר! בַּעַל מוּם, נְהִי דְּלָא חֲזֵי לְגוּפֵיהּ — לִדְמֵי חֲזֵי, לְאַפּוֹקֵי הָכָא, דְּלָא לִדְמֵי חֲזֵי וְלָא לְגוּפֵיהּ חֲזֵי.

אַשְׁכְּחֵיהּ רַבִּי יוֹנָה לְרַבִּי עִילַּאי דְּקָאֵי אַפִּיתְחָא דְּצוֹר, אָמַר לֵיהּ: קָתָנֵי "בְּהֵמָה תֵּיעָקֵר", עֶבֶד מַאי? עֶבֶד יִשְׂרָאֵל לָא קָא מִיבַּעְיָא לִי. כִּי קָא מִיבַּעְיָא לִי עֶבֶד גּוֹי, מַאי? אָמַר לֵיהּ: מַאי קָא מִיבַּעְיָא לָךְ? תַּנְיָא: הַגּוֹיִם (והרועי) [וְהָרוֹעִים] בְּהֵמָה דַּקָּה לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יִרְמְיָה לְרַבִּי זֵירָא: קָתָנֵי לוֹקְחִין מֵהֶן בְּהֵמָה עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת, עֶבֶד יִשְׂרָאֵל אוֹ דִלְמָא אֲפִילּוּ עֶבֶד גּוֹי? אֲמַר לֵיהּ: מִסְתַּבְּרָא עֶבֶד יִשְׂרָאֵל, דְּאִי עֶבֶד גּוֹי לְמַאי מִיבָּעֵי לֵיהּ? כִּי אָתָא רַבִין אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: אֲפִילּוּ עֶבֶד גּוֹי, מִפְּנֵי שֶׁמַּכְנִיסוֹ תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה. אָמַר רַב אָשֵׁי: אַטּוּ בְּהֵמָה מַאי "מַכְנִיס תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה" אִיכָּא? אֶלָּא מִשּׁוּם מְעוּטַיְיהוּ, וְהָכָא נָמֵי דְּמַמְעֲטִי — שְׁרֵי.

רַבִּי יַעֲקֹב זְבַן סַנְדְּלָא, רַבִּי יִרְמְיָה זְבַן פִּיתָא. אֲמַר לֵיהּ חַד לְחַבְרֵיהּ: יַתְמָא, עֲבַד רַבָּךְ הָכִי? אֲמַר לֵיהּ אִידַּךְ: יַתְמָא, עֲבַד רַבָּךְ הָכִי? וְתַרְוַיְיהוּ מִבַּעַל הַבַּיִת זְבוּן, וְכָל חַד וְחַד סָבַר: חַבְרַאי מִתְּגַר זְבַן. דְּאָמַר רַבִּי אַבָּא בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּלוֹקֵחַ מִן הַתַּגָּר, דְּשָׁקְלִי מִיכְסָא מִינַּיְיהוּ, אֲבָל בְּלוֹקֵחַ מִבַּעַל הַבַּיִת, דְּלָא שָׁקְלִי מִינַּיְיהוּ מִיכְסָא — מוּתָּר.

אָמַר רַבִּי אַבָּא בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא: אֵילְמָלֵא הָיָה רַבִּי יוֹחָנָן הָא זִימְנָא בְּאַתְרָא דְּקָא שָׁקְלִי מִיכְסָא, אֲפִילּוּ מִבַּעַל הַבַּיִת הָווּ אָסְרִי. אֶלָּא אִינְהוּ הֵיכִי זְבוּן? מִבַּעַל הַבַּיִת שֶׁאֵינוֹ קָבוּעַ זְבוּן.

מַתְנִי' אֵלּוּ דְּבָרִים אֲסוּרִים לִמְכּוֹר לְגוֹי: אִצְטְרוֹבְלִין, וּבְנוֹת שׁוּחַ, וּפְטוֹטָרוֹת, וּלְבוֹנָה, וְתַרְנְגוֹל הַלָּבָן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מוּתָּר לִמְכּוֹר לוֹ תַּרְנְגוֹל לָבָן בֵּין הַתַּרְנְגוֹלִין, וּבִזְמַן שֶׁהוּא בְּפָנֵי עַצְמוֹ — קוֹטֵעַ אֶת אֶצְבָּעוֹ וּמוֹכְרוֹ לוֹ, לְפִי שֶׁאֵין מַקְרִיבִים חֶסֶר לַעֲבוֹדָה זָרָה.

וּשְׁאָר כָּל הַדְּבָרִים, סְתָמָן מוּתָּר, וּפֵירוּשָׁן אָסוּר. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף דָּקֵל טָב וְחָצָב (ונקלב) [וְנִקְלָבֵס] אָסוּר לִמְכּוֹר לַגּוֹיִם.

דף יד.

גְּמָ' מַאי "אִיצְטְרוֹבְלִין"? תּוּרְנִיתָא. וּרְמִינְהוּ: הוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן אֶלְכְּסִין וְאִיצְטְרוֹבְלִין, מוֹכְסָסִין וּבְנוֹת שׁוּחַ, וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ אִיצְטְרוֹבְלִין תּוּרְנִיתָא — תּוּרְנִיתָא מִי אִיתָא בִּשְׁבִיעִית?

וְהָתְנַן: "זֶה הַכְּלָל: כֹּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ עִיקָּר — יֵשׁ לוֹ שְׁבִיעִית, וְכֹל שֶׁאֵין לוֹ עִיקָּר — אֵין לוֹ שְׁבִיעִית"! אֶלָּא אָמַר רַב סְפָרָא: פֵּירֵי דְּאַרְזָא, וְכֵן כִּי אָתָא רָבִין אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: פֵּירֵי דְּאַרְזָא.

בְּנוֹת שׁוּחַ — אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: תְּאֵינֵי חִיּוְּרָאתָא. וּפְטוֹטָרוֹת — אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בִּפְטוֹטָרוֹתֵיהֶן שָׁנוּ.

לְבוֹנָה — אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: לְבוֹנָה זַכָּה. תְּנָא: וּמְכוּוָּן מוֹכְרִין לָהֶן חֲבִילָה, וְכַמָּה חֲבִילָה? פֵּירֵשׁ רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָא: אֵין חֲבִילָה פְּחוּתָה מִשְּׁלֹשָׁה מָנִין.

וְלֵיחוּשׁ דִּלְמָא אָזֵיל וּמְזַבֵּין לְאַחֲרִינֵי וּמַקְטָרִי! אָמַר אַבָּיֵי: אַ"לְפָנַי" מִפַּקְּדִינַן, אַ"לְפָנַי" דְּ"לְפָנַי" לָא מִפַּקְּדִינַן.

וְתַרְנְגוֹל לָבָן. אָמַר רַבִּי יוֹנָה אָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַב זְבִיד, וְאִיכָּא דְּמַתְנֵי אָמַר רַבִּי יוֹנָה אָמַר רַבִּי זֵירָא: "תַּרְנְגוֹל לְמִי" — מוּתָּר לְמָכוֹר לוֹ תַּרְנְגוֹל לָבָן, "תַּרְנְגוֹל לָבָן לְמִי" — אָסוּר לְמָכוֹר לוֹ תַּרְנְגוֹל לָבָן.

תְּנַן: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מוֹכֵר הוּא לוֹ תַּרְנְגוֹל לָבָן בֵּין הַתַּרְנְגוֹלִין. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא דְּקָאָמַר: "תַּרְנְגוֹל לָבָן לְמִי, תַּרְנְגוֹל לָבָן לְמִי" — אֲפִילּוּ בֵּין הַתַּרְנְגוֹלִין נָמֵי לָא!

אֶלָּא לָאו דְּקָא אָמַר "תַּרְנְגוֹל לְמִי, תַּרְנְגוֹל לְמִי", וַאֲפִילּוּ הָכִי, לְרַבִּי יְהוּדָה, בֵּין הַתַּרְנְגוֹלִין — אִין, בִּפְנֵי עַצְמוֹ — לָא, וּלְתַנָּא קַמָּא אֲפִילּוּ בֵּין הַתַּרְנְגוֹלִין נָמֵי לָא!

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? כְּגוֹן דְּאָמַר "זֶה וְזֶה".

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁאָמַר "תַּרְנְגוֹל זֶה לָבָן", אֲבָל אִם אָמַר "זֶה וְזֶה" — מוּתָּר. וַאֲפִילּוּ אָמַר "תַּרְנְגוֹל זֶה", גּוֹי שֶׁעָשָׂה מִשְׁתֶּה לִבְנוֹ אוֹ שֶׁהָיָה לוֹ חוֹלֶה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ — מוּתָּר.

וְהָתַנְיָא: גּוֹי שֶׁעָשָׂה מִשְׁתֶּה לִבְנוֹ, אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא אוֹתוֹ הַיּוֹם וְאוֹתוֹ הָאִישׁ בִּלְבַד. אוֹתוֹ הַיּוֹם וְאוֹתוֹ הָאִישׁ מִיהָא אָסוּר! אָמַר רַב יִצְחָק בַּר רַב מְשַׁרְשְׁיָא: בְּטַוְוזִיג.

תְּנַן: וּשְׁאָר כָּל הַדְּבָרִים — סְתָמָן מוּתָּר, וּפֵירוּשָׁן אָסוּר. מַאי סְתָמָן וּמַאי פֵּירוּשָׁן? אִילֵּימָא: סְתָמָא דְּקָאָמַר חִיטֵּי חִוָּורְתָא, פֵּירוּשָׁן דְּקָאָמַר לַעֲבוֹדָה זָרָה.

דף יד:

לָא סְתָמָן צְרִיכָא לְמֵימַר דִּמְזַבְּנִינַן, וְלָא פֵּירוּשָׁן צְרִיכָא לְמֵימַר דְּלָא מְזַבְּנִינַן, אֶלָּא סְתָמָן — דְּקָאָמַר חִיטֵּי, פֵּירוּשָׁן — דְּקָאָמַר חִוָּורְתָא.

מִכְּלָל דְּתַרְנְגוֹל, אֲפִילּוּ סְתָמָן נָמֵי לָא! אָמְרִי: לְעוֹלָם סְתָמָן — דְּקָאָמַר חִיטֵּי חִוָּורְתָא, פֵּירוּשָׁן — דְּקָאָמַר לַעֲבוֹדָה זָרָה.

וּפֵירוּשָׁן אִצְטְרִיכָא לֵיהּ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הַאי גַּבְרָא לָאו לַעֲבוֹדָה זָרָה קָא בָּעֵי, אֶלָּא מֵיבָק הוּא דַּאֲבִיק בַּעֲבוֹדָה זָרָה, וְסָבַר: כִּי הֵיכִי דְּהָהוּא גַּבְרָא אֲבִיק בֵּיהּ, כּוּלֵּי עָלְמָא נָמֵי אֲבִיקוּ, אֵימָא הָכִי כִּי הֵיכִי דְּלִיתְבוּ לִי, קָא מַשְׁמַע לַן.

בָּעֵי רַב אָשֵׁי: "תַּרְנְגוֹל לָבָן קְטוּעַ לְמִי", מַהוּ לְמָכוֹר לוֹ תַּרְנְגוֹל לָבָן שָׁלֵם? מִי אָמְרִינַן: מִדְּקָאָמַר "קְטוּעַ", לָא לַעֲבוֹדָה זָרָה קָבָעֵי, אוֹ דִלְמָא אֵיעָרוֹמֵי קָא מַעֲרִים?

אִם תִּימְצֵי לוֹמַר הַאי אֵיעָרוֹמֵי הוּא דְּקָא מַעֲרִים, "תַּרְנְגוֹל לָבָן לְמִי, תַּרְנְגוֹל לָבָן לְמִי", וִיהַבוּ לֵיהּ שְׁחוֹר וּשְׁקַל, וִיהַבוּ לֵיהּ אָדוֹם וּשְׁקַל, מַהוּ לְמָכוֹר לוֹ לָבָן? מִי אָמְרִינַן: כֵּיוָן

דִּיהַבוּ שָׁחוֹר וּשְׁקַל, אָדוֹם וּשְׁקַל, לָאו לְעֲבוֹדָה זָרָה קָא בָּעֵי, אוֹ דִלְמָא אִיעָרוֹמֵי קָא מַעֲרִים? תֵּיקוּ.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף דֶּקֶל וְכוּ'. אֲמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא לַאֲבִימִי: גְּמִירִי דַּעֲבוֹדָה זָרָה דְּאַבְרָהָם אָבִינוּ אַרְבַּע מְאָה פִּירְקֵי הָווֹיִין, וַאֲנַן חַמְשָׁה תְּנַן, וְלָא יָדְעִינַן מַאי קָאָמְרִינַן.

וּמַאי קַשְׁיָא? דְּקָתָנֵי: רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר אַף דֶּקֶל טָב, חָצָב (ונקלס) [וְנִקְלָבֵס] אָסוּר לְמִכּוֹר לַגּוֹיִם. דֶּקֶל טָב הוּא דְּלָא מְזַבְּנִינַן, הָא דֶּקֶל בִּישׁ מְזַבְּנִינַן? וְהָתְנַן: אֵין מוֹכְרִין לָהֶם בִּמְחוּבָּר לַקַּרְקַע! אֲמַר לֵיהּ: מַאי "דֶּקֶל טָב"? פֵּירוֹת דֶּקֶל טָב. וְכֵן אָמַר רַב הוּנָא: פֵּירוֹת דֶּקֶל טָב.

חָצָב — קַשְׁבָּא. (נקלס) [נִקְלָבֵס] — כִּי אָתָא רַב דִּימִי אָמַר רַבִּי חָמָא בַּר יוֹסֵף: קוּרְיֵיטֵי.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב דִּימִי: תְּנַן (נקלס) [נִקְלָבֵס] וְלָא יָדְעִינַן מַהוּ, וְאִתְּ אָמַרְתְּ קוּרְיֵיטֵי וְלָא יָדְעִינַן מַאי אַהֲנַיִת לָן! אָמַר לֵיהּ: אַהֲנַאי לְכוּ, דְּכִי אָזְלַתְּ הָתָם אָמְרִתְּ לְהוּ (נקלס) [נִקְלָבֵס] וְלָא יָדְעִי, אָמְרִתְּ לְהוּ קוּרְיֵיטֵי וְיָדְעִי, וְקָא מַחְווּ לָךְ.

מַתְנִי' מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִמְכּוֹר בְּהֵמָה דַּקָּה לַגּוֹיִם — מוֹכְרִין, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לִמְכּוֹר — אֵין מוֹכְרִין. וּבְכָל מָקוֹם אֵין מוֹכְרִין לָהֶם בְּהֵמָה גַּסָּה, עֲגָלִים וּסְיָיחִים, שְׁלַמִּין וּשְׁבוּרִין. רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר בַּשְּׁבוּרָה, וּבֶן בְּתִירָא מַתִּיר בַּסּוּס.

גְּמָ' לְמֵימְרָא דְּאִיסּוּרָא לֵיכָּא, מִנָּהָנָא הוּא דְּאִיכָּא, הֵיכָא דִּנְהִיג אִיסּוּר — נָהוּג, הֵיכָא דִּנְהִיג הֶיתֵּר — נָהוּג.

וּרְמִינְהִי: אֵין מַעֲמִידִין בְּהֵמָה בְּפוּנְדְּקָאוֹת שֶׁל גּוֹיִם, מִפְּנֵי שֶׁחֲשׁוּדִין עַל הָרְבִיעָה. אָמַר רַב: מָקוֹם שֶׁהִתִּירוּ לְמִכּוֹר — הִתִּירוּ לְיַיחֵד, מָקוֹם שֶׁאָסְרוּ לְיַיחֵד — אָסְרוּ לְמִכּוֹר.

דף טו.

וְרַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף בְּמָקוֹם שֶׁאָסְרוּ לְיַיחֵד, מוּתָּר לְמִכּוֹר. מַאי טַעְמָא? גּוֹי חָס עַל בְּהֶמְתּוֹ שֶׁלֹּא תֵּעָקֵר. וְאַף רַב הֶדַר בֵּיהּ, דְּאָמַר רַב תַּחְלִיפָא אָמַר רַב שֵׁילָא בַּר אֲבִימִי מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב: גּוֹי חָס עַל בְּהֶמְתּוֹ שֶׁלֹּא תֵּעָקֵר.

וּבְכָל מָקוֹם אֵין מוֹכְרִין בְּהֵמָה גַּסָּה כּוּ'. מַאי טַעְמָא? נְהִי דְּלִרְבִיעָה לָא חָיְישִׁינַן, מֵעְבַּיד בַּיהּ מְלָאכָה חָיְישִׁינַן.

וְנֵיעְבֵּיד, כֵּיוָן דְּזַבְנַהּ קַנְיֵיהּ! גְּזֵירָה מִשּׁוּם שְׁאֵלָה וּמִשּׁוּם שְׁכִירוּת.

שַׁאֲלַהּ קַנְיֵיהּ, וְאַגְרַהּ קַנְיֵיהּ!

אֶלָּא אָמַר רָמֵי בְּרֵיהּ דְּרַב יֵיבָא: גְּזֵירָה מִשּׁוּם נִסְיוֹנֵי, דִּזְמִנִין דְּזַבְנַהּ לַהּ נִיהֲלֵיהּ סָמוּךְ לִשְׁקִיעַת הַחַמָּה דְּמַעֲלֵי שַׁבְּתָא, וַאֲמַר לֵיהּ: "תָּא נַסַּיֵיהּ נִיהֲלֵיהּ", וְשָׁמְעָה לֵיהּ לְקָלֵיהּ

וְאָזְלָא מֵחָמָתֵיהּ, וְנִיחָא לֵיהּ דְּתֵיזִיל, וְהָוֶה לֵיהּ מְחַמֵּר אַחֵר בְּהֶמְתּוֹ בְּשַׁבָּת, וְהַמְחַמֵּר אַחֵר בְּהֶמְתּוֹ בְּשַׁבָּת חַיָּיב חַטָּאת.

מַתְקֵיף לַהּ רַב שִׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי: וּשְׁכִירוּת מִי קָנְיָא? וְהָתְנַן: אַף בְּמָקוֹם שֶׁאָמְרוּ לְהַשְׁכִּיר — לֹא לְבֵית דִּירָה אָמְרוּ, מִפְּנֵי שֶׁמַּכְנִיס לְתוֹכוֹ עֲבוֹדָה זָרָה. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ שְׁכִירוּת קָנְיָא, הַאי כִּי קָא מְעַיֵּיל — לְבֵיתֵיהּ קָא מְעַיֵּיל!

שָׁאנֵי עֲבוֹדָה זָרָה דַּחֲמִירָא, דִּכְתִיב: ”וְלֹא תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל בֵּיתֶךָ”.

מַתְקֵיף לַהּ רַב יִצְחָק בְּרֵיהּ דְּרַב מַשַּׁרְשְׁיָא: וּשְׁכִירוּת מִי קָנְיָא? וְהָא תְּנַן: יִשְׂרָאֵל שֶׁשָּׂכַר פָּרָה מִכּוֹהֵן — יַאֲכִילֶנָּה כַּרְשִׁינֵי תְרוּמָה, וְכֹהֵן שֶׁשָּׂכַר פָּרָה מִיִּשְׂרָאֵל, אַף עַל פִּי שֶׁמְּזוֹנוֹתֶיהָ עָלָיו — לֹא יַאֲכִילֶנָּה כַּרְשִׁינֵי תְרוּמָה.

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ שְׁכִירוּת קָנְיָא, אַמַּאי לָא יַאֲכִילֶנָּה? פָּרָה דִּידֵיהּ הִיא! אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ שְׁכִירוּת לָא קָנְיָא. וְהַשְׁתָּא דְּאָמְרַתְּ שְׁכִירוּת לָא קָנְיָא, גְּזֵירָה מִשּׁוּם שְׁכִירוּת, וּגְזֵירָה מִשּׁוּם שְׁאֵלָה, וּגְזֵירָה מִשּׁוּם נְסִיוֹנֵי.

רַב אַדָּא שְׁרָא לְזַבּוֹנֵי חֲמָרָא אַיְדָא דְּסַפְסְרָא, אִי מִשּׁוּם נְסִיוֹנֵי — הָא לָא יָדְעָה לְקַלְיֵיהּ דְּאָזְלָא מֵחָמָתֵיהּ, וְאִי מִשּׁוּם שְׁאֵלָה וּשְׁכִירוּת — כֵּיוָן דְּלָא דִּידֵיהּ הִיא לָא מוֹשֵׁיל וְלָא מוֹגַר, וְעוֹד — מִשּׁוּם דְּלָא נִיגַּלֵּי בֵּיהּ מוּמָא.

רַב הוּנָא זַבֵּין הָהִיא פָּרָה לְגוֹי. אֲמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא: מַאי טַעְמָא עֲבַד מָר הָכִי? אֲמַר לֵיהּ: אֵימוֹר לִשְׁחִיטָה זַבְנַהּ.

דף טו:

וּמְנָא תֵּימְרָא דְּאָמְרִינַן כִּי הַאי גַּוְונָא? דִּתְנַן: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: לֹא יִמְכּוֹר אָדָם פָּרָה הַחוֹרֶשֶׁת בַּשְּׁבִיעִית, וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין, מִפְּנֵי שֶׁיָּכוֹל לְשׁוֹחֲטָהּ.

אָמַר רַבָּה: מִי דָּמֵי? הָתָם אֵין אָדָם מְצוֻּוֶה עַל שְׁבִיתַת בְּהֶמְתּוֹ בַּשְּׁבִיעִית, הָכָא אָדָם מְצוֻּוֶה עַל שְׁבִיתַת בְּהֶמְתּוֹ בַּשַּׁבָּת.

אֲמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: וְכֹל הֵיכָא דְּאָדָם מְצוֻּוֶה אָסוּר? וְהָרֵי שָׂדֶה, דְּאָדָם מְצוֻּוֶה עַל שְׁבִיתַת שָׂדֶהוּ בַּשְּׁבִיעִית, וּתְנַן: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: לֹא יִמְכּוֹר אָדָם שְׂדֵה נִיר בַּשְּׁבִיעִית, וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין, מִפְּנֵי שֶׁיָּכוֹל לְהוֹבִירָהּ!

מַתְקֵיף לַהּ רַב אָשֵׁי: וְכֹל הֵיכָא דְּאֵין אָדָם מְצוֻּוֶה — שָׁרֵי? וְהָרֵי כֵּלִים, דְּאֵין אָדָם מְצוֻּוֶה עַל שְׁבִיתַת כֵּלִים בַּשְּׁבִיעִית, וּתְנַן: אֵלּוּ הֵן כֵּלִים שֶׁאֵין אָדָם רַשַּׁאי לְמוֹכְרָן בַּשְּׁבִיעִית: הַמַּחֲרִישָׁה וְכָל כֵּלֶיהָ, הָעוֹל, וְהַמְּזֶרֶה, וְהַדֶּקֶר!

אֶלָּא אָמַר רַב אָשֵׁי: כֹּל הֵיכָא דְּאִיכָּא לְמֵיתְלֵא תְּלֵינַן, וְאַף עַל גַּב דְּמְצוֻּוֶה, וְכֹל הֵיכָא דְּלֵיכָּא לְמֵיתְלֵי — לָא תְּלֵינַן, אַף עַל גַּב דְּאֵינוֹ מְצוֻּוֶה.

רַבָּה זַבֵּין הָהוּא חַמָּרָא לְיִשְׂרָאֵל הֶחָשׁוּד לְמָכוֹר לְגוֹי, אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: מַאי טַעְמָא עָבֵד מָר הָכִי? אֲמַר לֵיהּ: אֲנָא לְיִשְׂרָאֵל זַבֵּינִי. אֲמַר לֵיהּ: וְהָא אָזֵיל וּמְזַבֵּין לֵיהּ לְגוֹי! לְגוֹי קָא מְזַבֵּין, לְיִשְׂרָאֵל לָא קָא מְזַבֵּין?

אֵיתִיבֵיהּ: מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְמָכוֹר בְּהֵמָה דַּקָּה לַכּוּתִים — מוֹכְרִין, שֶׁלֹּא לְמָכוֹר — אֵין מוֹכְרִין. מַאי טַעְמָא? אִילֵּימָא מִשּׁוּם דַּחֲשִׁידִי אַרְבִיעָה, וּמִי חֲשִׁידִי? וְהָתַנְיָא: אֵין מַעֲמִידִין בְּהֵמָה בְּפוּנְדְּקָאוֹת שֶׁל גּוֹיִם, זְכָרִים אֵצֶל זְכָרִים, וּנְקֵבוֹת אֵצֶל נְקֵבוֹת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר נְקֵבוֹת אֵצֶל זְכָרִים וּזְכָרִים אֵצֶל נְקֵבוֹת.

וְאֵין מוֹסְרִין בְּהֵמָה לְרוֹעֶה שֶׁלָּהֶן, וְאֵין מְיַיחֲדִין עִמָּהֶם, וְאֵין מוֹסְרִין לָהֶם תִּינוֹק לְלַמְּדוֹ סֵפֶר וּלְלַמְּדוֹ אוּמָנוּת, אֲבָל מַעֲמִידִין בְּהֵמָה בְּפוּנְדְּקָאוֹת שֶׁל כּוּתִים, זְכָרִים אֵצֶל נְקֵבוֹת וּנְקֵבוֹת אֵצֶל זְכָרִים, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר זְכָרִים אֵצֶל זְכָרִים וּנְקֵבוֹת אֵצֶל נְקֵבוֹת.

וּמוֹסְרִין בְּהֵמָה לְרוֹעֶה שֶׁלָּהֶן, וּמְיַיחֲדִין עִמָּהֶם, וּמוֹסְרִין לָהֶם תִּינוֹק לְלַמְּדוֹ סֵפֶר וּלְלַמְּדוֹ אוּמָנוּת; אַלְמָא לָא חֲשִׁידִי.

וְעוֹד תַּנְיָא: אֵין מוֹכְרִין לָהֶם לֹא זַיִן וְלֹא כְּלֵי זַיִן, וְאֵין מַשְׁחִיזִין לָהֶן אֶת הַזַּיִן, וְאֵין מוֹכְרִין לָהֶן לֹא סָדָן וְלֹא קוֹלָרִין וְלֹא כְּבָלִים וְלֹא שַׁלְשֶׁלְאוֹת שֶׁל בַּרְזֶל, אֶחָד גּוֹי וְאֶחָד כּוּתִי.

מַאי טַעְמָא? אִי נֵימָא דַּחֲשִׁידִי אַשְׁפִּיכוּת דָּמִים, וּמִי חֲשִׁידִי? הָאָמְרַתְּ: וּמְיַיחֲדִין עִמָּהֶן! אֶלָּא מִשּׁוּם דְּאָתֵי לְזַבּוֹנֵהּ לְגוֹי.

וְכִי תֵּימָא: כּוּתִי לָא עָבֵיד תְּשׁוּבָה, יִשְׂרָאֵל עָבֵיד תְּשׁוּבָה, וְהָאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: כְּדֶרֶךְ שֶׁאָמְרוּ אָסוּר לִמְכּוֹר לְגוֹי, כָּךְ אָסוּר לִמְכּוֹר לְיִשְׂרָאֵל הֶחָשׁוּד לִמְכּוֹר לְגוֹי! רְהֵיט בָּתְרֵיהּ תְּלָתָא פַּרְסֵי, וְאֵיכָּא דְּאָמְרִי: פַּרְסָא בְּחָלָא, וְלָא אַדְרְכֵיהּ.

אָמַר רַב דִּימִי בַּר אַבָּא: כְּדֶרֶךְ שֶׁאָסוּר לִמְכּוֹר לְגוֹי, אָסוּר לִמְכּוֹר לְלֹסְטִים יִשְׂרָאֵל. הֵיכִי דָּמֵי? אִי דַּחֲשִׁיד דְּקָטֵיל — פְּשִׁיטָא, הַיְינוּ גּוֹי.

וְאִי דְּלָא קָטֵיל, אַמַּאי לָא? לְעוֹלָם דְּלָא קָטֵיל, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? בְּמַשְׁמוֹטָא, דִּזְמָנִין דְּעָבֵיד לְאַצּוֹלֵי נַפְשֵׁיהּ.

תָּנוּ רַבָּנָן: אֵין מוֹכְרִין לָהֶן תְּרִיסִין, וְיֵשׁ אוֹמְרִים: מוֹכְרִין לָהֶן תְּרִיסִין. מַאי טַעְמָא? אִילֵּימָא מִשּׁוּם דְּמַגְּנוּ עֲלַיְיהוּ, אִי הָכִי, אֲפִילּוּ חִיטֵּי וּשְׂעֹרֵי נָמֵי לָא! אָמַר רַב:

דף טז.

אִי אֶפְשָׁר, הָכִי נָמֵי.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: תְּרִיסִין הַיְינוּ טַעְמָא דְּלָא, דְּכִי שְׁלִים זַיְינַיְיהוּ קָטְלִי בְּגַוַּיְיהוּ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: מוֹכְרִים לָהֶם תְּרִיסִין, דְּכִי שְׁלִים זַיְינַיְיהוּ מִעְרַק עָרְקִי. אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: הֲלָכָה כְּיֵשׁ אוֹמְרִים.

אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: אֵין מוֹכְרִין לָהֶן עֲשָׁשִׁיּוֹת שֶׁל בַּרְזֶל, מַאי טַעְמָא? מִשּׁוּם דְּחָלְשֵׁי מִינַיְיהוּ כְּלֵי זַיִן. אִי הָכִי, אֲפִילּוּ מָרֵי וַחֲצִינֵי נָמֵי! אָמַר רַב זְבִיד: בְּפַרְזְלָא הִינְדוּאָה. וְהָאִידָּנָא דְּקָא מְזַבְּנִינַן, אָמַר רַב אַשִׁי: לְפָרְסָאֵי דְּמַגְּנוּ עִילָּוון.

עֲגָלִים וּסְיָיחִים. תַּנְיָא: רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר בִּשְׁבוּרָה, מִפְּנֵי שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִתְרַפְּאוֹת וְלִחְיוֹת. אָמְרוּ לוֹ: וַהֲלֹא מַרְבִּיעִין עָלֶיהָ וְיוֹלֶדֶת, וְכֵיוָן דְּמַרְבִּיעִין עָלֶיהָ וְיוֹלֶדֶת אָתוּ לְשַׁהוּיֵהּ. אָמַר לָהֶן: לִכְשֶׁתֵּלֵד. אַלְמָא לָא (מְקַבֶּלֶת) [מְקַבְּלָא] זָכָר.

בֶּן בְּתִירָא מַתִּיר בַּסּוּס. תַּנְיָא: בֶּן בְּתִירָא מַתִּיר בַּסּוּס, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בּוֹ מְלָאכָה שֶׁאֵין חַיָּיבִין עָלֶיהָ חַטָּאת. וְרַבִּי אוֹסֵר מִפְּנֵי שְׁנֵי דְּבָרִים: אֶחָד מִשּׁוּם תּוֹרַת כְּלֵי זַיִן, וְאֶחָד מִשּׁוּם תּוֹרַת בְּהֵמָה גַּסָּה.

בִּשְׁלָמָא תּוֹרַת כְּלֵי זַיִן אִיכָּא, דְּקָטֵיל בְּסִחוּפֵיהּ, אֶלָּא תּוֹרַת בְּהֵמָה גַּסָּה מַאי הִיא? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לִכְשֶׁיַּזְקִין מַטְחִינוֹ בְּרֶחַיִים בְּשַׁבָּת. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה כְּבֶן בְּתִירָא.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: שׁוֹר שֶׁל פַּטָּם מַהוּ? תִּיבְעֵי לְרַבִּי יְהוּדָה, תִּיבְעֵי לְרַבָּנַן.

תִּיבְעֵי לְרַבִּי יְהוּדָה: עַד כָּאן לָא קָא שָׁרֵי רַבִּי יְהוּדָה אֶלָּא בִּשְׁבוּרָה, דְּלָא אָתֵי לְכַלָּל מְלָאכָה, אֲבָל הַאי דְּכִי מְשַׁהֵי לֵיהּ אָתֵי לְכַלָּל מְלָאכָה — אָסוּר.

אוֹ דִלְמָא, אֲפִילּוּ לְרַבָּנַן לָא קָא אָסְרִי הָתָם אֶלָּא דְּסָתְמֵיהּ לָאו לְשָׁחִיטָה קָאֵי, אֲבָל הַאי דְּסָתְמֵיהּ לְשָׁחִיטָה קָאֵי — אֲפִילּוּ רַבָּנַן שָׁרוּ?

תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: שֶׁל בֵּית רַבִּי הָיוּ מַקְרִיבִין שׁוֹר שֶׁל פַּטָּם בְּיוֹם אֵידָם, חָסֵר אַרְבַּע רִיבְּנָן שֶׁאֵין מַקְרִיבִין אוֹתוֹ הַיּוֹם אֶלָּא לְמָחָר, חָסֵר אַרְבַּע רִיבְּנָן שֶׁאֵין מַקְרִיבִין אוֹתוֹ חַי אֶלָּא שָׁחוּט, חָסֵר אַרְבַּע רִיבְּנָן שֶׁאֵין מַקְרִיבִין אוֹתוֹ כָּל עִיקָּר.

מַאי טַעְמָא, לָאו מִשּׁוּם דִּלְמָא אָתֵי לְשַׁהוּיֵי? וְלִיטַעְמֵיךְ, שֶׁאֵין מַקְרִיבִין אוֹתוֹ הַיּוֹם אֶלָּא לְמָחָר — מַאי טַעְמָא? אֶלָּא, רַבִּי מִיעְקַר מִילְּתָא בָּעֵי, וְסָבַר: יְעָקַר וְאָתֵי פּוּרְתָּא פּוּרְתָּא.

וְכִי מְשַׁהֵי לֵיהּ בְּרֵיא וְעָבֵיד מְלָאכָה? אָמַר רַב אַשִׁי: אָמַר לִי זְבִידָא בַּר תּוֹרָא, מְשַׁהֵינַן לֵיהּ וְעָבֵיד עַל חַד תְּרֵין.

מַתְנִי' אֵין מוֹכְרִין לָהֶם דּוּבִּין וַאֲרָיוֹת וְכָל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ נֶזֶק לָרַבִּים. אֵין בּוֹנִין עִמָּהֶם בָּסִילְקֵי, גַּרְדּוֹם, אִיצְטַדְיָיא, וּבֵימָה, אֲבָל בּוֹנִין עִמָּהֶם בִּימוֹסְיָאוֹת וּבֵית מֶרְחָצָאוֹת. הִגִּיעַ לְכִיפָּה שֶׁמַּעֲמִידִין בָּהּ עֲבוֹדָה זָרָה — אָסוּר לִבְנוֹת.

גְּמָ' אָמַר רַב חָנִין בַּר רַב חִסְדָּא, וְאָמְרִי לַהּ אָמַר רַב חָנָן בַּר רָבָא אָמַר רַב: חַיָּה גַּסָּה הֲרֵי הִיא כִּבְהֵמָה דַּקָּה לְפִירְכּוּס, אֲבָל לֹא לִמְכִירָה.

וַאֲנִי אוֹמֵר: אַף לִמְכִירָה, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִמְכּוֹר — מוֹכְרִין, שֶׁלֹּא לִמְכּוֹר — אֵין מוֹכְרִין.

תְּנַן: אֵין מוֹכְרִין לָהֶן דּוּבִּין וַאֲרָיוֹת וְלֹא כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ נֶזֶק לָרַבִּים. טַעְמָא דְּאִית בֵּיהּ נֶזֶק לָרַבִּים, הָא לֵית בֵּיהּ נֶזֶק לָרַבִּים — שְׁרֵי! אָמַר רַבָּה בַּר עוּלָּא: בַּאֲרִי שָׁבוּר,

דף טז:

וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה. רַב אָשֵׁי אָמַר: סְתָם אֲרִי שָׁבוּר הוּא אֵצֶל מְלָאכָה.
מֵיתִיבִי: כְּשֵׁם שֶׁאֵין מוֹכְרִין לָהֶן בְּהֵמָה גַּסָּה, כָּךְ אֵין מוֹכְרִין לָהֶן חַיָּה גַּסָּה, וַאֲפִילּוּ בִּמְקוֹם שֶׁמּוֹכְרִין לָהֶן בְּהֵמָה דַּקָּה — חַיָּה גַּסָּה אֵין מוֹכְרִין לָהֶן. תִּיּוּבְתָּא דְּרַב חָנָן בַּר רָבָא, תִּיּוּבְתָּא.
רָבִינָא רָמֵי מַתְנִיתִין אַבָּרַיְיתָא וּמְשַׁנֵּי, תְּנַן: אֵין מוֹכְרִין לָהֶן דּוּבִּין וַאֲרָיוֹת וְלֹא כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ נֶזֶק לָרַבִּים, טַעְמָא דְּאִית בֵּיהּ נֶזֶק, הָא לֵית בֵּיהּ נֶזֶק — מוֹכְרִין.
וּרְמִינְהִי: כְּשֵׁם שֶׁאֵין מוֹכְרִין בְּהֵמָה גַּסָּה, כָּךְ אֵין מוֹכְרִין חַיָּה גַּסָּה, וַאֲפִילּוּ בִּמְקוֹם שֶׁמּוֹכְרִין בְּהֵמָה דַּקָּה, חַיָּה גַּסָּה אֵין מוֹכְרִין. וּמְשַׁנֵּי: בַּאֲרִי שָׁבוּר, וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה.
רַב אָשֵׁי אָמַר: סְתָם אֲרִי שָׁבוּר הוּא אֵצֶל מְלָאכָה.
מַתְקֵיף לַהּ רַב נַחְמָן: מַאן לֵימָא לַן דַּאֲרִי חַיָּה גַּסָּה הִיא? דִּלְמָא חַיָּה דַּקָּה הִיא!
רַב אָשֵׁי דָּיֵיק מַתְנִיתִין וּמוֹתֵיב תִּיּוּבְתָּא, תְּנַן: אֵין מוֹכְרִין לָהֶן דּוּבִּים וַאֲרָיוֹת וְלֹא כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ נֶזֶק לָרַבִּים. טַעְמָא דְּאִית בֵּיהּ נֶזֶק, הָא לֵית בֵּיהּ נֶזֶק מוֹכְרִין.
וְטַעְמָא אֲרִי, דִּסְתָם אֲרִי שָׁבוּר הוּא אֵצֶל מְלָאכָה, אֲבָל מִידֵּי אַחֲרִינָא דְּעָבֵיד מְלָאכָה — לָא. תִּיּוּבְתָּא דְּרַב חָנָן בַּר רָבָא, תִּיּוּבְתָּא.
וְחַיָּה גַּסָּה מִיהַת מַאי מְלָאכָה עָבְדָא? אָמַר אַבָּיֵי: אָמַר לִי מָר יְהוּדָה, דְּבֵי מָר יוֹחָנִי טָחֲנִי רֵיחַיִם בַּעָרוֹדֵי.
אָמַר רַבִּי זֵירָא: כִּי הֲוֵינַן בֵּי רַב יְהוּדָה, אָמַר לַן: גְּמִירוּ מִינַּאי הָא מִילְתָא, דְּמִגַּבְרָא רַבָּה שְׁמִיעַ לִי, וְלָא יָדַעְנָא אִי מֵרַב אִי מִשְּׁמוּאֵל: חַיָּה גַּסָּה הֲרֵי הִיא כִּבְהֵמָה דַּקָּה לְפִירְכוּס.
כִּי אֲתַאי לְקוּרְקוּנְיָא, אַשְׁכַּחְתֵּיהּ לְרַב חִיָּיא בַּר אָשֵׁי, וְיָתֵיב וְקָאָמַר מִשְּׁמֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל: חַיָּה גַּסָּה הֲרֵי הִיא כִּבְהֵמָה דַּקָּה לְפִירְכוּס. אָמֵינָא: שְׁמַע מִינַּהּ מִשְּׁמֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל אִיתְּמַר. כִּי אֲתַאי לְסוּרָא, אַשְׁכַּחְתֵּיהּ לְרַבָּה בַּר יִרְמְיָה דְּיָתֵיב וְקָאָמַר לַהּ מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב: חַיָּה גַּסָּה הֲרֵי הִיא כִּבְהֵמָה דַּקָּה לְפִירְכוּס. אָמֵינָא: שְׁמַע מִינַּהּ אִיתְּמַר מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב וְאִיתְּמַר מִשְּׁמֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל.
כִּי סְלֵיקִית לְהָתָם, אַשְׁכַּחְתֵּיהּ לְרַב אַסִי דְּיָתֵיב וְקָאָמַר: אָמַר רַב חָמָא בַּר גּוּרְיָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב: חַיָּה גַּסָּה הֲרֵי הִיא כִּבְהֵמָה דַּקָּה לְפִירְכוּס. אָמְרִי לֵיהּ: וְלָא סָבַר לַהּ מָר דְּמַאן מָרָא דִּשְׁמַעְתְּתָא רַבָּה בַּר יִרְמְיָה? אָמַר לִי: פַּתְיָא אוּכְמָא, מִינַּאי וּמִינָּךְ תִּסְתַּיֵּים שְׁמַעְתָּא.
אִיתְּמַר נָמֵי: אָמַר רַבִּי זֵירָא, אָמַר רַב אַסִי, אָמַר רַבָּה בַּר יִרְמְיָה, אָמַר רַב חָמָא בַּר גּוּרְיָא, אָמַר רַב: חַיָּה גַּסָּה הֲרֵי הִיא כִּבְהֵמָה דַּקָּה לְפִירְכוּס.

אֵין בּוֹנִין כּוּ׳. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שָׁלֹשׁ בָּסִילְקָאוֹת הֵן, שֶׁל מְלָכִים, וְשֶׁל מֶרְחֲצָאוֹת, וְשֶׁל אוֹצָרוֹת. אָמַר רָבָא: שְׁתַּיִם לְהֵיתֵר וְאֶחָד לְאִיסּוּר, וְסִימָן: ״לֶאְסֹר מַלְכֵיהֶם בְּזִקִים״.

וְאֵיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רָבָא: כּוּלָּם לְהֵיתֵר. וְהָתְנַן: אֵין בּוֹנִין עִמָּהֶן בָּסִילְקֵי, גַּרְדּוֹם, אִיצְטַדְיָיא וּבֵימָה! אֵימָא: שֶׁל גַּרְדּוֹם וְשֶׁל אִיצְטַדְיָיא וְשֶׁל בִּימָה.

תָּנוּ רַבָּנָן: כְּשֶׁנִּתְפַּס רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר לְמִינוּת, הֶעֱלָהוּ לַגַּרְדּוֹם לִידּוֹן. אָמַר לוֹ אוֹתוֹ הֶגְמוֹן: זָקֵן שֶׁכְּמוֹתְךָ יַעֲסוֹק בְּדָבָרִים בְּטֵלִים הַלָּלוּ?

אָמַר לוֹ: נֶאֱמָן עָלַי הַדַּיָּין. כְּסָבוּר אוֹתוֹ הֶגְמוֹן: עָלָיו הוּא אוֹמֵר, וְהוּא לֹא אָמַר אֶלָּא כְּנֶגֶד אֲבִיו שֶׁבַּשָּׁמַיִם. אָמַר לוֹ: הוֹאִיל וְהֶאֱמַנְתִּי עָלֶיךָ, דִּימוֹס — פָּטוּר אַתָּה.

כְּשֶׁשָּׁבָא לְבֵיתוֹ, נִכְנְסוּ תַּלְמִידָיו אֲצָלוֹ לְנַחֲמוֹ, וְלֹא קִיבֵּל עֲלָיו תַּנְחוּמִין. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: רַבִּי, תַּרְשֵׁינִי לוֹמַר דָּבָר אֶחָד מִמַּה שֶׁלִּימַּדְתַּנִי? אָמַר לוֹ: אֱמוֹר. אָמַר לוֹ: רַבִּי, שֶׁמָּא מִינוּת בָּא לְיָדְךָ

דף יז.

וְהִנְאֶךָ, וְעָלָיו נִתְפַּסְתָּ? אָמַר לוֹ: עֲקִיבָא, הִזְכַּרְתַּנִי, פַּעַם אַחַת הָיִיתִי מְהַלֵּךְ בַּשּׁוּק הָעֶלְיוֹן שֶׁל צִיפּוֹרִי, וּמָצָאתִי אָדָם אֶחָד מִתַּלְמִידֵי יֵשׁוּ הַנּוֹצְרִי, וְיַעֲקֹב אִישׁ כְּפַר סְכַנְיָא שְׁמוֹ. אָמַר לִי: כָּתוּב בְּתוֹרָתְכֶם: ״לֹא תָבִיא אֶתְנַן זוֹנָה וְגוֹ׳״, מַהוּ לַעֲשׂוֹת הֵימֶנּוּ בֵּית הַכִּסֵּא לְכֹהֵן גָּדוֹל? וְלֹא אָמַרְתִּי לוֹ כְּלוּם.

אָמַר לִי: כָּךְ לִימְּדַנִי יֵשׁוּ הַנּוֹצְרִי, כִּי ״מֵאֶתְנַן זוֹנָה קִבָּצָה וְעַד אֶתְנַן זוֹנָה יָשׁוּבוּ״, מִמְּקוֹם הַטִּנּוֹפֶת בָּאוּ, לִמְקוֹם הַטִּנּוֹפֶת יֵלֵכוּ.

וְהִנְאַנִי הַדָּבָר, עַל יְדֵי זֶה נִתְפַּסְתִּי לְמִינוּת, וְעָבַרְתִּי עַל מַה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה: ״הַרְחֵק מֵעָלֶיהָ דַּרְכֶּךָ״ — זוֹ מִינוּת, ״וְאַל תִּקְרַב אֶל פֶּתַח בֵּיתָהּ״ — זוֹ הָרְשׁוּת. וְאֵיכָּא דְּאָמְרִי: ״הַרְחֵק מֵעָלֶיהָ דַּרְכֶּךָ״ — זוֹ מִינוּת וְהָרְשׁוּת, ״וְאַל תִּקְרַב אֶל פֶּתַח בֵּיתָהּ״ — זוֹ זוֹנָה. וְכַמָּה? אָמַר רַב חִסְדָּא: אַרְבַּע אַמּוֹת.

וְרַבָּנַן [הַאי] ״מֵאֶתְנַן זוֹנָה״ מַאי דָּרְשִׁי בֵּיהּ? כִּדְרַב חִסְדָּא, דְּאָמַר רַב חִסְדָּא: כָּל זוֹנָה שֶׁנִּשְׂכֶּרֶת, לְבַסּוֹף הִיא שׁוֹכֶרֶת, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וּבְתִתֵּךְ אֶתְנַן וְאֶתְנַן לֹא נִתַּן לָךְ [וַתְּהִי לְהֶפֶךְ]״.

וּפְלִיגָא דְּרַבִּי פְּדָת, דְּאָמַר רַבִּי פְּדָת: לֹא אָסְרָה תּוֹרָה אֶלָּא קְרִיבָה שֶׁל גִּלּוּי עֲרָיוֹת בִּלְבָד, שֶׁנֶּאֱמַר: ״אִישׁ אִישׁ אֶל כָּל שְׁאֵר בְּשָׂרוֹ לֹא תִקְרְבוּ לְגַלּוֹת עֶרְוָה״.

עוּלָּא כִּי הֲוָה אָתֵי מִבֵּי רַב, הֲוָה מְנַשֵּׁק לְהוּ לַאֲחָתֵיהּ אַבֵּי יְדֵייהוּ, וְאָמְרִי לַהּ: אַבֵּי חָדַיְיהוּ. וּפְלִינָא דִּידֵיהּ אַדִּידֵיהּ, דְּאָמַר עוּלָּא: קְרִיבָה בְּעַלְמָא אָסוּר, מְשׁוּם "לָךְ לָךְ, אָמְרִין נְזִירָא; סְחוֹר סְחוֹר, לְכַרְמָא לָא תִּקְרַב".

"לַעֲלוּקָה שְׁתֵּי בָּנוֹת הַב הַב". מַאי "הַב הַב"? אָמַר מָר עוּקְבָא: [קוֹל] שְׁתֵּי בָּנוֹת שֶׁצּוֹעֲקוֹת מִגֵּיהִנֹּם, וְאוֹמְרוֹת בָּעוֹלָם הַזֶּה "הָבֵא הָבֵא". וּמַאן נִינְהוּ? מִינוּת וְהָרְשׁוּת. אִיכָּא דְּאָמְרִי: אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר מָר עוּקְבָא, קוֹל גֵּיהִנֹּם צוֹעֶקֶת וְאוֹמֶרֶת: הָבִיאוּ לִי שְׁתֵּי בָּנוֹת שֶׁצּוֹעֲקוֹת וְאוֹמְרוֹת בָּעוֹלָם הַזֶּה "הָבֵא הָבֵא".

"כָּל בָּאֶיהָ לֹא יְשׁוּבוּן וְלֹא יַשִּׂיגוּ אָרְחוֹת חַיִּים", וְכִי מֵאַחַר שֶׁלֹּא שָׁבוּ, הֵיכָן יַשִּׂיגוּ? הָכִי קָאָמַר: וְאִם יָשׁוּבוּ — לֹא יַשִּׂיגוּ אוֹרְחוֹת חַיִּים.

לְמֵימְרָא, דְּכָל הַפּוֹרֵשׁ מִמִּינוּת מָיֵית? וְהָא הָהִיא דַּאֲתַאי לְקַמֵּיהּ דְּרַב חִסְדָּא, וְאָמְרָה לֵיהּ: קַלָּה שֶׁבַּקַּלּוֹת עָשְׂתָה בְּנָהּ הַקָּטָן מִבְּנָהּ הַגָּדוֹל, וַאֲמַר לַהּ רַב חִסְדָּא: טְרַחוּ לַהּ בְּזָוְודָתָא, וְלָא מִתָּה.

מִדְּקָאָמְרָה קַלָּה שֶׁבַּקַּלּוֹת עָשְׂתָה, מִכְּלָל דְּמִינוּת [נָמֵי] הָוְיָא בַּהּ! הָהוּא דְּלָא הָדְרָא בַּהּ שַׁפִּיר, וּמְשׁוּם הָכִי לֹא מֵתָה.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: מִמִּינוּת — אִין, מֵעֲבֵירָה — לָא? וְהָא הָהִיא דַּאֲתַאי קַמֵּיהּ דְּרַב חִסְדָּא, וַאֲמַר לְהוּ [רַב חִסְדָּא: זַוִּידוּ לַהּ זָוְודָתָא], וּמִתָּה! מִדְּקָאָמְרָה "קַלָּה שֶׁבַּקַּלּוֹת", מִכְּלָל דְּמִינוּת נָמֵי הָוְיָא בַּהּ.

וּמֵעֲבֵירָה לָא? וְהָתַנְיָא: אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן דּוּרְדְּיָא, שֶׁלֹּא הִנִּיחַ זוֹנָה אַחַת בָּעוֹלָם שֶׁלֹּא בָּא עָלֶיהָ. פַּעַם אַחַת שָׁמַע שֶׁיֵּשׁ זוֹנָה אַחַת בִּכְרַכֵּי הַיָּם, וְהָיְתָה נוֹטֶלֶת כִּיס דִּינָרִין בְּשָׂכָרָהּ. נָטַל כִּיס דִּינָרִין וְהָלַךְ וְעָבַר עָלֶיהָ שִׁבְעָה נְהָרוֹת. בִּשְׁעַת הֶרְגֵּל דָּבָר הֵפִיחָה, אָמְרָה: כְּשֵׁם שֶׁהֶפִיחָה זוֹ אֵינָהּ חוֹזֶרֶת לִמְקוֹמָהּ, כָּךְ אֶלְעָזָר בֶּן דּוּרְדְּיָא אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ בִּתְשׁוּבָה.

הָלַךְ וְיָשַׁב בֵּין שְׁנֵי הָרִים וּגְבָעוֹת, אָמַר: הָרִים וּגְבָעוֹת בַּקְּשׁוּ עָלַי רַחֲמִים! אָמְרוּ לוֹ: עַד שֶׁאָנוּ מְבַקְּשִׁים עָלֶיךָ נְבַקֵּשׁ עַל עַצְמֵנוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי הֶהָרִים יָמוּשׁוּ וְהַגְּבָעוֹת תְּמוּטֶינָה". אָמַר: שָׁמַיִם וָאָרֶץ בַּקְּשׁוּ עָלַי רַחֲמִים! אָמְרוּ: עַד שֶׁאָנוּ מְבַקְּשִׁים עָלֶיךָ נְבַקֵּשׁ עַל עַצְמֵנוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי שָׁמַיִם כֶּעָשָׁן נִמְלָחוּ וְהָאָרֶץ כַּבֶּגֶד תִּבְלֶה".

אָמַר: חַמָּה וּלְבָנָה בַּקְּשׁוּ עָלַי רַחֲמִים! אָמְרוּ לוֹ: עַד שֶׁאָנוּ מְבַקְּשִׁים עָלֶיךָ, נְבַקֵּשׁ עַל עַצְמֵנוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְחָפְרָה הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה". אָמַר: כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת בַּקְּשׁוּ עָלַי רַחֲמִים! אָמְרוּ לוֹ: עַד שֶׁאָנוּ מְבַקְּשִׁים עָלֶיךָ, נְבַקֵּשׁ עַל עַצְמֵנוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְנָמַקּוּ כָּל צְבָא הַשָּׁמַיִם".

אָמַר: אֵין הַדָּבָר תָּלוּי אֶלָּא בִּי. הִנִּיחַ רֹאשׁוֹ בֵּין בִּרְכָּיו וְנָעָה בִּבְכִיָּה עַד שֶׁיְּצָתָה נִשְׁמָתוֹ. יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן דּוּרְדְּיָא מְזֻמָּן לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא! [וְהָא הָכָא בַּעֲבֵירָה הֲוָה וּמִית], הָתָם נָמֵי, כֵּיוָן דַּאֲבִיק בַּהּ טוּבָא, כְּמִינּוּת דָּמְיָא.

בָּכָה רַבִּי וְאָמַר: יֵשׁ קוֹנֶה עוֹלָמוֹ בְּכַמָּה שָׁנִים, וְיֵשׁ קוֹנֶה עוֹלָמוֹ בְּשָׁעָה אַחַת. וְאָמַר רַבִּי: לֹא דַּיָּין לְבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה שֶׁמְּקַבְּלִין אוֹתָן, אֶלָּא שֶׁקּוֹרִין אוֹתָן "רַבִּי".

רַבִּי חֲנִינָא וְרַבִּי יוֹנָתָן הֲווֹ קָאָזְלִי בְּאוֹרְחָא, מְטוֹ לְהָנְהוּ תְּרֵי שְׁבִילֵי, חַד פָּצֵי אַפִּיתְחָא דַּעֲבוֹדָה זָרָה, וְחַד פָּצֵי אַפִּיתְחָא דְּבֵי זוֹנוֹת. אָמַר לֵיהּ חַד לְחַבְרֵיהּ: נֵיזִיל אַפִּיתְחָא דְּבֵי זוֹנוֹת וְנִכְפְּיֵיהּ לְיִצְרִין וְנִקַּבֵּל אַגְרָא. כִּי מָטוּ הָתָם, חֲזוֹנְהוּ [לְזוֹנוֹת], אִיתְכְּנַעוּ מִקַּמַּיְיהוּ.

אָמַר לֵיהּ: מְנָא לָךְ הָא? אָמַר לֵיהּ: "מְזִמָּה תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ תְּבוּנָה תִּנְצְרֶכָּה".

אָמְרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְרָבָא: מַאי "מְזִמָּה"? אִילֵימָא תּוֹרָה, דִּכְתִיב בַּהּ "זִמָּה" וּמְתַרְגְּמִינַן: עֵצַת חִטְאִין, וּכְתִיב: "הַפְלִיא עֵצָה הִגְדִּיל תּוּשִׁיָּה". אִי הָכִי, "זִמָּה" מִבְּעֵי לֵיהּ! הָכִי קָאָמַר: מִדְּבַר זִמָּה תִּשְׁמוֹר עָלֶיךָ, תּוֹרָה תִּנְצְרֶכָּה.

תָּנוּ רַבָּנַן: כְּשֶׁנִּתְפְּסוּ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פַּרְטָא וְרַבִּי חֲנִינָא בֶּן תְּרַדְיוֹן, אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פַּרְטָא לְרַבִּי חֲנִינָא בֶּן תְּרַדְיוֹן: אַשְׁרֶיךָ שֶׁנִּתְפַּסְתָּ עַל דָּבָר אֶחָד, אוֹי לִי שֶׁנִּתְפַּסְתִּי עַל חֲמִשָּׁה דְּבָרִים.

אָמַר לוֹ רַבִּי חֲנִינָא: אַשְׁרֶיךָ שֶׁנִּתְפַּסְתָּ עַל חֲמִשָּׁה דְּבָרִים וְאַתָּה נֵיצוֹל, אוֹי לִי שֶׁנִּתְפַּסְתִּי עַל דָּבָר אֶחָד וְאֵינִי נֵיצוֹל, שֶׁאַתָּה עָסַקְתָּ בַּתּוֹרָה וּבִגְמִילוּת חֲסָדִים, וַאֲנִי לֹא עָסַקְתִּי אֶלָּא בַּתּוֹרָה [בִּלְבָד].

וְכִדְרַב הוּנָא, דְּאָמַר רַב הוּנָא: כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בִּלְבַד דּוֹמֶה כְּמִי שֶׁאֵין לוֹ אֱלוֹהַּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְיָמִים רַבִּים לְיִשְׂרָאֵל לְלֹא אֱלֹהֵי אֱמֶת וְגוֹ'". מַאי "לְלֹא אֱלֹהֵי אֱמֶת"? שֶׁכָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בִּלְבַד דּוֹמֶה כְּמִי שֶׁאֵין לוֹ אֱלוֹהַּ.

וּבִגְמִילוּת חֲסָדִים לֹא עָסַק? וְהָתַנְיָא: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: לֹא יִתֵּן אָדָם מְעוֹתָיו לְאַרְנָקִי שֶׁל צְדָקָה אֶלָּא אִם כֵּן מְמוּנֶּה עָלָיו תַּלְמִיד חָכָם כְּרַבִּי חֲנִינָא בֶּן תְּרַדְיוֹן! (הֵימְנוּהוּ) [הֵימוֹנֵי] הוּא דַּהֲוָה מְהֵימַן, מֵיעְבַּד לָא עָבֵד.

וְהָתַנְיָא, אָמַר לוֹ: מָעוֹת שֶׁל פּוּרִים נִתְחַלְּפוּ לִי בְּמָעוֹת שֶׁל צְדָקָה וְחִלַּקְתִּים לַעֲנִיִּים! מֵיעְבַּד עָבַד, כִּדְבָעֵי לֵיהּ לָא עָבַד.

אַתְיוּהּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פַּרְטָא, אֲמַרוּ: מַאי טַעְמָא תָּנֵית, וּמַאי טַעְמָא גָּנְבַתְּ? אֲמַר לְהוּ: אִי סַיְּיפָא לָא סָפְרָא, וְאִי סָפְרָא לָא סַיְּיפָא, וּמִדְּהָא לֵיתַהּ הָא נָמֵי לֵיתַהּ. וּמַאי טַעְמָא קָרוּ לָךְ "רַבִּי"? רַבָּן שֶׁל תַּרְסַיִּם אֲנִי.

אַיְיתוֹ לֵיהּ תְּרֵי קִיבּוֹרֵי, אֲמַרוּ לֵיהּ: הֵי דְּשַׁתְיָא וְהֵי דְּעַרְבָא? אִיתְרְחִישׁ לֵיהּ נִיסָּא, (אָתְיָא) [אָתַאי] זִיבּוּרִיתָא אִיתִיב עַל דְּשַׁתְיָא, וַאֲתַאי זִיבּוּרָא וִיתִיב עַל דְּעַרְבָא. אֲמַר לְהוּ: הַאי דְּשַׁתְיָא וְהַאי דְּעַרְבָא.

אֲמַרוּ לֵיהּ: וּמַאי טַעְמָא לָא אָתֵית לְבֵי אֲבִידָן? אֲמַר לְהוּ: זָקֵן הָיִיתִי וּמִתְיָירֵא אֲנִי שֶׁמָּא תִּרְמְסוּנִי בְּרַגְלֵיכֶם. [אֲמַרוּ]: וְעַד הָאִידָּנָא כַּמָּה סָבֵי אִיתְרְמוּס? אִתְרְחִישׁ נִיסָּא, הַהוּא יוֹמָא אִירְמַס חַד סָבָא.

וּמַאי טַעְמָא קָא שָׁבְקַתְּ עִבְדָּךְ לְחֵירוּת? אֲמַר לְהוּ: לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם. קָם חַד [מִינַּיְיהוּ] לְאַסְהוֹדֵי בֵּיהּ, אֲתָא אֵלִיָּהוּ אִידְּמֵי לֵיהּ כְּחַד מֵחַשּׁוּבֵי דְּמַלְכוּתָא, אֲמַר לֵיהּ: מִדְּאִתְרְחִישׁ לֵיהּ נִיסָּא בְּכוּלְּהוּ, בְּהָא נָמֵי אִתְרְחִישׁ לֵיהּ נִיסָּא, וְהָהוּא גַּבְרָא בִּישׁוּתֵיהּ הוּא דְּקָא (אַחְוִי) [מַחְוֵי].

וְלָא אַשְׁגַּח בֵּיהּ, קָם לְמֵימַר לְהוּ. הֲוָה כְּתִיבָא אִיגַּרְתָּא, דַּהֲוָה כְּתִיב מֵחַשְׁבֵי דְּמַלְכוּת לְשַׁדּוֹרֵי לְבֵי קֵיסָר, וְשַׁדְּרוּהָ עַל יְדֵיהּ דְּהָהוּא גַּבְרָא. אֲתָא אֵלִיָּהוּ פַּתְקֵיהּ אַרְבַּע מְאָה פַּרְסֵי, אֲזַל וְלָא אֲתָא.

אַתְיוּהּ לְרַבִּי חֲנִינָא בֶּן תְּרַדְיוֹן, אֲמַרוּ לֵיהּ: אַמַּאי קָא עָסְקַתְּ בְּאוֹרָיְיתָא? אֲמַר לְהוּ: "כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי ה' אֱלֹהָי". מִיָּד גָּזְרוּ עָלָיו לִשְׂרֵיפָה, וְעַל אִשְׁתּוֹ לַהֲרִיגָה, וְעַל בִּתּוֹ לֵישֵׁב בְּקוּבָּה שֶׁל זוֹנוֹת. עָלָיו לִשְׂרֵיפָה — שֶׁהָיָה

דף יח.

הוֹגֶה אֶת הַשֵּׁם בְּאוֹתִיּוֹתָיו. וְהֵיכִי עָבֵיד הָכִי? וְהָתְנַן: אֵלּוּ שֶׁאֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא — הָאוֹמֵר אֵין תּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם, וְאֵין תְּחִיַּית הַמֵּתִים מִן הַתּוֹרָה. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: אַף הַהוֹגֶה אֶת הַשֵּׁם בְּאוֹתִיּוֹתָיו!

לְהִתְלַמֵּד עֲבַד, כִּדְתַנְיָא: "לֹא תִלְמַד לַעֲשׂוֹת", אֲבָל אַתָּה לָמֵד לְהָבִין וּלְהוֹרוֹת.

אֶלָּא מַאי טַעְמָא אַעֲנַשׁ? מִשּׁוּם (הוגה) [דְּהוֹגֶה] אֶת הַשֵּׁם בְּפַרְהֶסְיָא [הָוֵה], וְעַל אִשְׁתּוֹ לַהֲרִיגָה דְּלָא (מַיְחָה) [מַחַתָה] בֵּיהּ. מִכָּאן אָמְרוּ: כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ לִמְחוֹת וְאֵינוֹ מוֹחֶה נָעֳנָשׁ עָלָיו.

וְעַל בִּתּוֹ לֵישֵׁב בְּקוּבָּה שֶׁל זוֹנוֹת, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: פַּעַם אַחַת הָיְתָה בִּתּוֹ מְהַלֶּכֶת לִפְנֵי גְּדוֹלֵי רוֹמִי, אָמְרוּ: כַּמָּה נָאוֹת פְּסִיעוֹתֶיהָ שֶׁל רִיבָה זוֹ, מִיָּד דִּקְדְּקָה בִּפְסִיעוֹתֶיהָ. וְהַיְינוּ

דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: מַאי דִּכְתִיב ״עֲוֹן עֲקֵבַי יְסוּבֵנִי״? עֲוֹנוֹת שֶׁאָדָם דָּשׁ בַּעֲקֵבָיו בָּעוֹלָם הַזֶּה מְסוּבִּין לוֹ לְיוֹם הַדִּין.

בְּשָׁעָה שֶׁיָּצְאוּ שִׁלְשְׁתָּן, צִדְּקוּ עֲלֵיהֶם אֶת הַדִּין, הוּא אָמַר: ״הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ [וְגוֹ׳]״, וְאִשְׁתּוֹ אָמְרָה: ״אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל״, בִּתּוֹ אָמְרָה: ״גְּדֹל הָעֵצָה וְרַב הָעֲלִילִיָּה אֲשֶׁר עֵינֶיךָ פְּקֻחוֹת עַל כָּל דַּרְכֵי וְגוֹ׳״, אָמַר רַבִּי: [כַּמָּה] גְּדוֹלִים צַדִּיקִים הַלָּלוּ, שֶׁנִּזְדַּמְּנוּ לָהֶן שָׁלֹשׁ מִקְרָאוֹת שֶׁל צִדּוּק הַדִּין בִּשְׁעַת צִדּוּק הַדִּין.

תָּנוּ רַבָּנָן: כְּשֶׁחָלָה רַבִּי יוֹסֵי בֶּן קִיסְמָא, הָלַךְ רַבִּי חֲנִינָא בֶּן תְּרַדְיוֹן לְבַקְּרוֹ. אָמַר לוֹ: חֲנִינָא אָחִי, (אָחִי), אִי אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁאוּמָּה זוֹ מִן הַשָּׁמַיִם הִמְלִיכוּהָ? שֶׁהֶחְרִיבָה אֶת בֵּיתוֹ וְשָׂרְפָה אֶת הֵיכָלוֹ, וְהָרְגָה אֶת חֲסִידָיו וְאִבְּדָה אֶת טוֹבָיו, וַעֲדַיִן הִיא קַיֶּימֶת. וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי עָלֶיךָ שֶׁאַתָּה יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה [וּמַקְהִיל קְהִלּוֹת בָּרַבִּים], וְסֵפֶר מוּנָּח לְךָ בְּחֵיקֶךָ!

אָמַר לוֹ: מִן הַשָּׁמַיִם יְרַחֲמוּ. אָמַר לוֹ: אֲנִי אוֹמֵר לְךָ דְּבָרִים שֶׁל טַעַם, וְאַתָּה אוֹמֵר לִי ״מִן הַשָּׁמַיִם יְרַחֲמוּ״? תְּמֵהַּ אֲנִי אִם לֹא יִשְׂרְפוּ אוֹתְךָ וְאֶת סֵפֶר תּוֹרָה בָּאֵשׁ! אָמַר לוֹ: רַבִּי, מָה אֲנִי לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא?

אָמַר לוֹ: כְּלוּם מַעֲשֶׂה בָּא לְיָדֶךָ? אָמַר לוֹ: מָעוֹת שֶׁל פּוּרִים נִתְחַלְּפוּ לִי בְּמָעוֹת שֶׁל צְדָקָה וְחִלַּקְתִּים לַעֲנִיִּים. אָמַר לוֹ: אִם כֵּן, מֻחֶלְקְךָ יְהִי חֶלְקִי וּמִגּוֹרָלְךָ יְהִי גּוֹרָלִי.

אָמְרוּ: לֹא הָיוּ יָמִים מוּעָטִים עַד שֶׁנִּפְטַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן קִיסְמָא, וְהָלְכוּ כָּל גְּדוֹלֵי רוֹמִי לְקָבְרוֹ וְהִסְפִּידוּהוּ הֶסְפֵּד גָּדוֹל, וּבַחֲזָרָתָן מְצָאוּהוּ לְרַבִּי חֲנִינָא בֶּן תְּרַדְיוֹן שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה וּמַקְהִיל קְהִלּוֹת בָּרַבִּים וְסֵפֶר תּוֹרָה מוּנָּח לוֹ בְּחֵיקוֹ.

הֵבִיאוּהוּ וּכְרָכוּהוּ בְּסֵפֶר תּוֹרָה, וְהִקִּיפוּהוּ בַּחֲבִילֵי זְמוֹרוֹת וְהִצִּיתוּ בָּהֶן אֶת הָאוּר, וְהֵבִיאוּ סְפוֹגִין שֶׁל צֶמֶר וּשְׁרָאוּם בְּמַיִם וְהִנִּיחוּם עַל לִבּוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא תֵּצֵא נִשְׁמָתוֹ מְהֵרָה. אָמְרָה לוֹ בִּתּוֹ: אַבָּא, אֶרְאֶךָּ בְּכָךְ? אָמַר לַהּ: אִילְמָלֵי אֲנִי נִשְׂרַפְתִּי לְבַדִּי הָיָה הַדָּבָר קָשֶׁה לִי, עַכְשָׁיו שֶׁאֲנִי נִשְׂרָף וְסֵפֶר תּוֹרָה עִמִּי, מִי שֶׁמְּבַקֵּשׁ עֶלְבּוֹנָהּ שֶׁל סֵפֶר תּוֹרָה הוּא יְבַקֵּשׁ עֶלְבּוֹנִי.

אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו: רַבִּי, מָה אַתָּה רוֹאֶה? אָמַר לָהֶן: (גְּוִילִין) [גְּוִילִין] נִשְׂרָפִין וְאוֹתִיּוֹת פּוֹרְחוֹת. אַף אַתָּה פְּתַח פִּיךָ וְתִכָּנֵס בְּךָ הָאֵשׁ. אָמַר לָהֶן: מוּטָב שֶׁיִּטָּלֶנָּה מִי שֶׁנְּתָנָהּ, וְאַל יְחַבֵּל הוּא בְּעַצְמוֹ.

אָמַר לוֹ קְלַטְוֹנִירִי: רַבִּי, אִם אֲנִי מַרְבֶּה בַּשַּׁלְהֶבֶת וְנוֹטֵל סְפוֹגִין שֶׁל צֶמֶר מֵעַל לִבְּךָ, אַתָּה מְבִיאֵנִי לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא? אָמַר לוֹ: הֵן. הִשְׁבַּע לִי, נִשְׁבַּע לוֹ. מִיָּד הִרְבָּה בַּשַּׁלְהֶבֶת וְנָטַל סְפוֹגִין שֶׁל צֶמֶר מֵעַל לִבּוֹ, יָצְאָה נִשְׁמָתוֹ בִּמְהֵרָה. אַף הוּא קָפַץ וְנָפַל לְתוֹךְ הָאוּר.

יָצְאָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: רַבִּי חֲנִינָא בֶּן תְּרַדְיוֹן וּקְלַטְוֹנִירִי מְזוּמָּנִין הֵן לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.

בָּכָה רַבִּי וְאָמַר: יֵשׁ קוֹנֶה עוֹלָמוֹ בְּשָׁעָה אַחַת, וְיֵשׁ קוֹנֶה עוֹלָמוֹ בְּכַמָּה שָׁנִים.

בְּרוּרְיָא דְּבֵיתְהוּ דְּרַבִּי מֵאִיר, בְּרַתֵּיהּ דְּרַבִּי חֲנִינָא בֶּן תְּרַדְיוֹן הֲוָאי, אֲמַרָה לֵיהּ: זִילָא בִּי מִלְּתָא דְּיָתְבָא אֲחָתַאי בְּקוּבָּה שֶׁל זוֹנוֹת. שְׁקַל תַּרְקַבָּא דְּדִינָרֵי וַאֲזַל, אֲמַר: אִי לָא אִיתְעֲבִיד בַּהּ אִיסּוּרָא — (מִיתְעֲבִיד) [מִתְרְחִישׁ] נִיסָּא, אִי עֲבַדָה אִיסּוּרָא — לָא (אִיתְעֲבִיד) [מִתְרְחִישׁ] לַהּ נִיסָּא.

אֲזַל נְקַט נַפְשֵׁיהּ כְּחַד פָּרְשָׁא, אֲמַר לַהּ: (הַשְׁמִיעֲנִי) [הַשְׁמִיעִי] לִי. אֲמַרָה לֵיהּ: דַּשְׁתָּנָא אֲנָא. אֲמַר לַהּ: מִתָּרַחְנָא (מִרְתָּח). אֲמַרָה לֵיהּ: נְפִישָׁן טוּבָא (וְאִיכָּא טוּבָא הָכָא) דְּשַׁפִּירָן מִינַאי. אֲמַר: שְׁמַע מִינַּהּ לָא עֲבַדָה אִיסּוּרָא, כֹּל דְּאָתֵי אָמְרָה לֵיהּ הָכִי.

אֲזַל לְגַבֵּי שׁוֹמֵר דִּידַהּ, אֲמַר לֵיהּ: הָבַהּ נֵיהֱלֵי, אֲמַר לֵיהּ: מִיסְתְּפֵינָא מִמַּלְכוּתָא, אֲמַר לֵיהּ: שְׁקוֹל תַּרְקַבָּא דְּדִינָרֵי, פַּלְגָא פְּלַח וּפַלְגָא לֶהֱוֵי לָךְ, אֲמַר לֵיהּ: וְכִי שָׁלְמִי מַאי אֶיעְבֵּיד? אֲמַר לֵיהּ: אֵימָא "אֱלָהָא דְּמֵאִיר עֲנַנִי" וּמִתַּצְלַתְּ, אֲמַר לֵיהּ:

דף יח:

וּמִי יֵימַר דְּהָכִי אִיכָּא? אֲמַר לֵיהּ: הַשְׁתָּא חָזֵית. הֲווֹ הָנְהוּ כַּלְבֵי דַּהֲווֹ קָא אָכְלִי אִינָשֵׁי, שְׁקַל קְלָא שְׁדָא בְּהוּ. הֲווֹ קָאָתוּ לְמֵיכְלֵיהּ, אֲמַר: "אֱלָהָא דְּמֵאִיר עֲנַנִי!", שַׁבְקוּהּ, וַיְהַבּהּ לֵיהּ. לְסוֹף אִשְׁתְּמַע מִילְּתָא בֵּי מַלְכָּא, אַתְיוּהּ אַסְקוּהּ לִזְקִיפָה. אֲמַר: "אֱלָהָא דְּמֵאִיר עֲנַנִי!" אַחֲתוּהּ. אֲמַרוּ לֵיהּ: מַאי הַאי? אֲמַר לְהוּ: הָכִי הֲוָה מַעֲשֶׂה.

אֲתוֹ חֲקַקוּ לִדְמוּתֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר אַפִּיתְחָא דְּרוֹמִי, אָמְרִי: כֹּל דְּחָזֵי לְפַרְצוּפָא הָדֵין לַיְיתֵיהּ. יוֹמָא חָדָא חַזְיוּהִי, רְהוּט אַבָּתְרֵיהּ, רְהַט מִקַּמַּיְיהוּ, עָל לְבֵי זוֹנוֹת. אֵיכָּא דְּאָמְרִי: בִּשּׁוּלֵי גוֹיִם חָזָא, טְמַשׁ בְּהָא וּמְתַק בְּהָא. אֵיכָּא דְּאָמְרִי: אֲתָא אֵלִיָּהוּ אִדְּמֵי לְהוּ כְּזוֹנָה, כְּרַכְתֵּיהּ. אָמְרִי: חַס וְשָׁלוֹם, אִי רַבִּי מֵאִיר הֲוָה לָא הֲוָה עָבֵיד הָכִי.

קָם עָרַק, אֲתָא לְבָבֶל. אֵיכָּא דְּאָמְרִי: מֵהַאי מַעֲשֶׂה, וְאֵיכָּא דְּאָמְרִי: מִמַּעֲשֶׂה דִּבְרוּרְיָא.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַהוֹלֵךְ לְאִיצְטַדִינִין וּלְכַרְקוֹם, וְרָאָה שָׁם אֶת הַנְּחָשִׁים וְאֶת הַחַבָּרִין, בּוּקְיוֹן וּמוּקְיוֹן וּמוּלְיוֹן וְלוּלְיוֹן, בְּלוּרִין סַלְגּוּרִין — הֲרֵי זֶה מוֹשֵׁב לֵצִים, וְעַלֵיהֶם הַכָּתוּב אוֹמֵר: "אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ וְגוֹ' כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חֶפְצוֹ", הָא לְמַדְתָּ שֶׁדְּבָרִים הַלָּלוּ מְבִיאִין אֶת הָאָדָם לִידֵי בִּיטּוּל תּוֹרָה.

וּרְמִינְהִי: לְאִיצְטַדִינִין מוּתָּר, מִפְּנֵי שֶׁצּוֹחֵק וּמַצִּיל, וּלְכַרְקוֹם מוּתָּר, מִפְּנֵי יִשּׁוּב מְדִינָה, וּבְלַבַּד שֶׁלֹּא יִתְחַשֵּׁב עִמָּהֶם, וְאִם נִתְחַשֵּׁב עִמָּהֶם — אָסוּר. קַשְׁיָא אִיצְטַדִינִין אַאִיצְטַדִינִין, קַשְׁיָא כַּרְקוֹם אַכַּרְקוֹם!

בְּשְׁלָמָא כַּרְקוֹם אַכַּרְקוֹם לָא קַשְׁיָא, כָּאן — בְּמִתְחַשֵּׁב עִמָּהֶן, כָּאן — בְּשֶׁאֵין מִתְחַשֵּׁב עִמָּהֶן, אֶלָּא אִיצְטַדִינִין אַאִיצְטַדִינִין קַשְׁיָא!

תַּנָּאֵי הִיא, דְּתַנְיָא: אֵין הוֹלְכִין לְאִיצְטַדְיְנִין מִפְּנֵי "מוֹשַׁב לֵצִים", וְרַבִּי נָתָן מַתִּיר מִפְּנֵי שְׁנֵי דְּבָרִים: אֶחָד, מִפְּנֵי שֶׁצּוֹוְחַ וּמַצִּיל, וְאֶחָד, מִפְּנֵי שֶׁמַּעִיד עֵדוּת אִשָּׁה לְהַשִּׂיאָהּ.

תָּנוּ רַבָּנָן: אֵין הוֹלְכִין לְטֶרַטְיָאוֹת וּלְקַרְקְסִיאוֹת, מִפְּנֵי שֶׁמְּזַבְּלִין שָׁם זִיבּוּל לַעֲבוֹדָה זָרָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מָקוֹם שֶׁמְּזַבְּלִין — אָסוּר מִפְּנֵי חֲשַׁד עֲבוֹדָה זָרָה, וּמָקוֹם שֶׁאֵין מְזַבְּלִין שָׁם — אָסוּר מִפְּנֵי "מוֹשַׁב לֵצִים".

מַאי בֵּינַיְיהוּ? אָמַר רַבִּי חֲנִינָא מְסוּרָא: נָשָׂא וְנָתַן אֵיכָּא בֵּינַיְיהוּ.

דְּרַשׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פַּזִּי: מַאי דִּכְתִיב "אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ בַּעֲצַת רְשָׁעִים וּבְדֶרֶךְ חַטָּאִים לֹא עָמָד וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב"? וְכִי מֵאַחַר שֶׁלֹּא הָלַךְ, הֵיכָן עָמַד? וּמֵאַחַר שֶׁלֹּא עָמַד, הֵיכָן יָשַׁב? וּמֵאַחַר שֶׁלֹּא יָשַׁב, הֵיכָן לָץ?

אֶלָּא לוֹמַר לְךָ, שֶׁאִם הָלַךְ — סוֹפוֹ לַעֲמוֹד, וְאִם עָמַד — סוֹפוֹ לֵישֵׁב, וְאִם יָשַׁב — סוֹפוֹ לִלּוֹץ, וְאִם לָץ — עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר: "אִם חָכַמְתָּ חָכַמְתְּ לָךְ וְאִם לַצְתָּ לְבַדְּךָ תִּשָּׂא".

אָמַר רַבִּי אֶלִיעֶזֶר: כָּל הַמִּתְלוֹצֵץ יִסּוּרִין בָּאִין עָלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְעַתָּה אַל תִּתְלוֹצָצוּ פֶּן יֶחְזְקוּ מוֹסְרֵיכֶם". אָמַר לְהוּ רָבָא לְרַבָּנַן: בְּמָטוּתָא בָּעֵינָא מִינַּיְיכוּ דְּלָא תִּתְלוֹצְצוּ, דְּלָא לֵיתוּ עֲלַיְיכוּ יִסּוּרִין.

אָמַר רַב קַטִּינָא: כָּל הַמִּתְלוֹצֵץ מְזוֹנוֹתָיו מִתְמַעֲטִין, שֶׁנֶּאֱמַר: "מָשַׁךְ יָדוֹ אֶת לְצָצִים". אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: כָּל הַמִּתְלוֹצֵץ נוֹפֵל בְּגֵיהִנֹּם, שֶׁנֶּאֱמַר: "זֵד יָהִיר לֵץ שְׁמוֹ עוֹשֶׂה בְּעֶבְרַת זָדוֹן", וְאֵין עֶבְרָה אֶלָּא גֵּיהִנֹּם, שֶׁנֶּאֱמַר: "יוֹם עֶבְרָה הַיּוֹם הַהוּא".

אָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: כָּל הַמִּתְיַיהֵר נוֹפֵל בְּגֵיהִנֹּם, שֶׁנֶּאֱמַר: "זֵד יָהִיר לֵץ שְׁמוֹ עוֹשֶׂה בְּעֶבְרַת זָדוֹן", וְאֵין עֶבְרָה אֶלָּא גֵּיהִנֹּם, שֶׁנֶּאֱמַר: "יוֹם עֶבְרָה הַיּוֹם הַהוּא". אָמַר רַבִּי חֲנִילַאי בַּר חֲנִילַאי: כָּל הַמִּתְלוֹצֵץ גּוֹרֵם כְּלָיָיה לָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְעַתָּה אַל תִּתְלוֹצָצוּ פֶּן יֶחְזְקוּ מוֹסְרֵיכֶם כִּי כָלָה וְנֶחֱרָצָה שָׁמַעְתִּי".

אָמַר רַבִּי אֶלִיעֶזֶר: קָשָׁה הִיא שְׁתִּחִילָתוֹ יִסּוּרִין וְסוֹפוֹ כְּלָיָיה. דְּרַשׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פַּזִּי: "אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ" לְטֶרַטְיָאוֹת וּלְקַרְקְסִיאוֹת שֶׁל גּוֹיִם, "וּבְדֶרֶךְ חַטָּאִים לֹא עָמָד" — זֶה שֶׁלֹּא עָמַד בְּקִנְגְיוֹן, "וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב" — שֶׁלֹּא יָשַׁב בְּתַחְבּוּלוֹת.

שֶׁמָּא יֹאמַר אָדָם: הוֹאִיל וְלֹא הָלַכְתִּי לְטֶרַטְיָאוֹת וּלְקַרְקְסִיאוֹת וְלֹא עָמַדְתִּי בְּקִנְגְיוֹן, אֵלֵךְ וְאֶתְגַּיֵּרָה בְּשֵׁינָה, תַּלְמוּד לוֹמַר: "וּבְתוֹרָתוֹ יֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה".

אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: "אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ בַּעֲצַת רְשָׁעִים" — זֶה

דף יט.

אַבְרָהָם אָבִינוּ, שֶׁלֹּא הָלַךְ בַּעֲצַת אַנְשֵׁי דּוֹר הַפְּלַגָּה, שֶׁרְשָׁעִים הָיוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהָבָה נִבְנֶה לָּנוּ עִיר", "וּבֶדֶרְ חַטָּאִים לֹא עָמָד" — שֶׁלֹּא עָמַד בַּעֲמִידַת סְדוֹם, שֶׁחַטָּאִים הָיוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאַנְשֵׁי סְדֹם רָעִים וְחַטָּאִים לַה' מְאֹד".

"וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב" — שֶׁלֹּא יָשַׁב בְּמוֹשַׁב אַנְשֵׁי פְּלִשְׁתִּים, מִפְּנֵי שֶׁלֵּצָנִים הָיוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיְהִי כְּטוֹב לִבָּם וַיֹּאמְרוּ קִרְאוּ לְשִׁמְשׁוֹן וִישַׂחֶק לָנוּ".

"אַשְׁרֵי אִישׁ יָרֵא אֶת ה'", אַשְׁרֵי אִישׁ וְלֹא אַשְׁרֵי אִשָּׁה? אָמַר רַב עַמְרָם אָמַר רַב: אַשְׁרֵי מִי שֶׁעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה כְּשֶׁהוּא "אִישׁ". רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: אַשְׁרֵי מִי שֶׁמִּתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ "כְּאִישׁ".

"בְּמִצְוֹתָיו חָפֵץ מְאֹד", אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: "בְּמִצְוֹתָיו" וְלֹא בְּשִׂכָר מִצְוֹתָיו, וְהַיְינוּ דִּתְנַן: הוּא הָיָה אוֹמֵר: אַל תִּהְיוּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁין אֶת הָרַב עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס, אֶלָּא הֱיוּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁין אֶת הָרַב שֶׁלֹּא עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס.

"כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חֶפְצוֹ", אָמַר רַבִּי: אֵין אָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה אֶלָּא מִמָּקוֹם שֶׁלִּבּוֹ חָפֵץ, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חֶפְצוֹ".

לֵוִי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי יָתְבִי קַמֵּיהּ דְּרַבִּי, וְקָא פָּסְקִי סִידְרָא. סְלִיק סִפְרָא, לֵוִי אָמַר: לַיְיתוֹ [לַן] מִשְׁלֵי, רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי אָמַר: לַיְיתוֹ [לַן] תְּהִלִּים. כַּפְיֵיהּ לְלֵוִי וְאַיְיתוֹ תְּהִלִּים, כִּי מְטוֹ הָכָא "כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חֶפְצוֹ", פָּרֵישׁ רַבִּי וַאֲמַר: אֵין אָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה אֶלָּא מִמָּקוֹם שֶׁלִּבּוֹ חָפֵץ. אָמַר לֵוִי: רַבִּי, נָתַתָּ לָנוּ רְשׁוּת לַעֲמוֹד.

אָמַר רַבִּי אַבְדִּימִי בַּר חָמָא: כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לוֹ חֲפָצִיו, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חֶפְצוֹ". אָמַר רָבָא: לְעוֹלָם יִלְמוֹד אָדָם תּוֹרָה בְּמָקוֹם שֶׁלִּבּוֹ חָפֵץ, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חֶפְצוֹ".

וְאָמַר רָבָא: בַּתְּחִילָּה נִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּלְבַסּוֹף נִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "בְּתוֹרַת ה' חֶפְצוֹ", "וּבְתוֹרָתוֹ יֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה".

וְאָמַר רָבָא: לְעוֹלָם יִלְמַד אָדָם תּוֹרָה, וְאַחַר כָּךְ יֶהֱגֶה, שֶׁנֶּאֱמַר: "בְּתוֹרַת ה'", וַהֲדַר "וּבְתוֹרָתוֹ יֶהְגֶּה".

וְאָמַר רָבָא: לְעוֹלָם לִיגְרֵיס אִינִישׁ, וְאַף עַל גַּב דְּמִשַּׁכַּח, וְאַף עַל גַּב דְּלָא יָדַע מַאי קָאָמַר, שֶׁנֶּאֱמַר: "גָּרְסָה נַפְשִׁי לְתַאֲבָה", "גָּרְסָה" כְּתִיב וְלָא כְּתִיב "טָחֲנָה".

רָבָא רָמֵי: כְּתִיב "עַל גַּפֵּי", וּכְתִיב "עַל כִּסֵּא"! בַּתְּחִלָּה "עַל גַּפֵּי", וּלְבַסּוֹף "עַל כִּסֵּא". כְּתִיב "בְּרֹאשׁ מְרֹמִים", וּכְתִיב "עֲלֵי דָרֶךְ". בַּתְּחִלָּה "בְּרֹאשׁ מְרוֹמִים", וּלְבַסּוֹף "עֲלֵי דָרֶךְ".

עוּלָּא רָמֵי: כְּתִיב "שְׁתֵּה מַיִם מִבּוֹרֶךָ", וּכְתִיב "וְנוֹזְלִים מִתּוֹךְ בְּאֵרֶךָ" — בַּתְּחִלָּה "שְׁתֵּה מִבּוֹרֶךָ", וּלְבַסּוֹף "וְנוֹזְלִים מִתּוֹךְ בְּאֵרֶךָ".

אָמַר רָבָא אָמַר רַב סְחוֹרָה אָמַר רַב הוּנָא: מַאי דִּכְתִיב "הוֹן מֵהֶבֶל יִמְעָט וְקֹבֵץ עַל יָד יַרְבֶּה"? אִם עוֹשֶׂה אָדָם תּוֹרָתוֹ חֲבִילוֹת חֲבִילוֹת — מִתְמַעֵט, וְאִם קוֹבֵץ עַל יָד — יַרְבֶּה.

אָמַר רָבָא: יָדְעִי רַבָּנַן לְהָא מִילְּתָא וְעָבְרִי עֲלַהּ. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: אֲנָא עֲבִידְתַּהּ, וְאִקַּיִּים בִּידִי.

אָמַר רַב שֵׁיזְבִי מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: מַאי דִּכְתִיב "לֹא יַחֲרֹךְ רְמִיָּה צֵידוֹ"? לֹא יְחִיֶּה וְלֹא יַאֲרִיךְ יָמִים צַיָּיד הָרַמַּאי.

וְרַב שֵׁשֶׁת אָמַר: "צַיָּיד הָרַמַּאי יַחֲרוֹךְ". כִּי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר: מָשָׁל לְאָדָם שֶׁצָּד צִפֳּרִין, אִם מְשַׁבֵּר כְּנָפֶיהָ שֶׁל רִאשׁוֹנָה — כּוּלָּם מִתְקַיְּימוֹת בְּיָדוֹ, וְאִם לָאו — אֵין מִתְקַיְּימוֹת בְּיָדוֹ.

"וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מָיִם", אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי: "כְּעֵץ שָׁתוּל" וְלֹא "כְּעֵץ נָטוּעַ", כָּל הַלּוֹמֵד תּוֹרָה מֵרַב אֶחָד אֵינוֹ רוֹאֶה סִימָן בְּרָכָה לְעוֹלָם.

אָמַר לְהוּ רַב חִסְדָּא לְרַבָּנַן: בָּעֵינָא דְּאֵימָא לְכוּ מִלְּתָא, וּמִסְתַּפֵּינָא דְּשָׁבְקִיתוּ לִי וְאָזְלִיתוּ. כָּל הַלּוֹמֵד תּוֹרָה מֵרַב אֶחָד — אֵינוֹ רוֹאֶה סִימָן בְּרָכָה לְעוֹלָם. שַׁבְקוּהּ וַאֲזוּל קַמֵּיהּ דְּרָבָא.

אָמַר לְהוּ: הֲנֵי מִילֵּי סְבָרָא, אֲבָל גְּמָרָא מֵרַב אֶחָד עָדִיף, כִּי הֵיכִי

דף יט:

דְּלָא לִיפַּלּוּג לִישָּׁנֵי. "עַל פַּלְגֵי מַיִם". אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם בַּר חֲנִילַאי: לְעוֹלָם יְשַׁלֵּשׁ אָדָם שְׁנוֹתָיו — שְׁלִישׁ בַּמִּקְרָא, שְׁלִישׁ בַּמִּשְׁנָה, שְׁלִישׁ בַּתַּלְמוּד.

מִי יָדַע אֵינִישׁ כַּמָּה חָיֵי? כִּי קָאָמְרִינַן — בְּיוֹמֵי.

"אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעִתּוֹ", אָמַר רָבָא: אִם "פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעִתּוֹ" — "וְעָלֵהוּ לֹא יִבּוֹל", וְאִם לָאו — עַל הַלּוֹמֵד תּוֹרָה לְעַל הַמְלַמֵּד עֲלֵיהֶם הַכָּתוּב אוֹמֵר: "לֹא כֵן הָרְשָׁעִים כִּי אִם וְגוֹ'".

אָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב, מַאי דִּכְתִיב: "כִּי רַבִּים חֲלָלִים הִפִּילָה" — זֶה תַּלְמִיד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְהוֹרָאָה וּמוֹרֶה, "וַעֲצֻמִים כָּל הֲרוּגֶיהָ" — זֶה תַּלְמִיד שֶׁהִגִּיעַ לְהוֹרָאָה וְאֵינוֹ מוֹרֶה.

וְעַד כַּמָּה? עַד אַרְבָּעִין שְׁנִין. וְהָא רָבָא אוֹרֵי! הָתָם בְּשָׁוִין.

"וְעָלֵהוּ לֹא יִבּוֹל", אָמַר רַב אַחָא בַּר אַדָּא אָמַר רַב, וְאָמְרִי לַהּ אָמַר רַב אַחָא בַּר אַבָּא אָמַר רַב הַמְנוּנָא אָמַר רַב: שֶׁאֲפִילּוּ שִׂיחַת חוּלִין שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים צְרִיכָה תַּלְמוּד, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְעָלֵהוּ לֹא יִבּוֹל".

"וְכֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ", אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: דָּבָר זֶה כָּתוּב בַּתּוֹרָה, וְשָׁנוּי בַּנְּבִיאִים, וּמְשׁוּלָּשׁ בַּכְּתוּבִים — כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה נָכְסָיו מַצְלִיחִין לוֹ. כָּתוּב בַּתּוֹרָה — דִּכְתִיב: "וּשְׁמַרְתֶּם אֶת דִּבְרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם לְמַעַן תַּשְׂכִּילוּ אֵת כָּל אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן".

שָׁנוּי בַּנְּבִיאִים — דִּכְתִיב: "לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה [הַזֶּה] מִפִּיךָ וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל הַכָּתוּב בּוֹ כִּי אָז תַּצְלִיחַ אֶת דְּרָכֶיךָ וְאָז תַּשְׂכִּיל". מְשׁוּלָּשׁ בַּכְּתוּבִים — דִּכְתִיב: "כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חֶפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ יֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מָיִם אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעִתּוֹ וְעָלֵהוּ לֹא יִבּוֹל וְכֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ".

מַכְרִיז רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרִי: מַאן בָּעֵי חַיֵּי? מַאן בָּעֵי חַיֵּי? (כנוף) [אִיכְּנוּף] וַאֲתוֹ כּוּלֵּי עָלְמָא לְגַבֵּיהּ, אָמְרִי לֵיהּ: הַב לַן חַיֵּי! אָמַר לְהוּ: "מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים וְגוֹ' נְצֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וְגוֹ'".

"סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה טוֹב וְגוֹ'", שָׁמְעָה יֹאמַר: נִצַּרְתִּי לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה, אֱלֹךְ וְאֶתְגְּרֶה בְּשֵׂינָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה טוֹב", ואין "טוֹב" אֶלָּא תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזֹבוּ".

הִגִּיעַ לַכִּיפָּה מָקוֹם שֶׁמַּעֲמִידִין בָּהּ עֲבוֹדָה זָרָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אִם בָּנָה — שְׁכָרוֹ מוּתָּר. פְּשִׁיטָא! מְשַׁמְּשֵׁי עֲבוֹדָה זָרָה הֵן, וּמְשַׁמְּשֵׁי עֲבוֹדָה זָרָה, בֵּין לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֵּין לְרַבִּי עֲקִיבָא, אֵינָן אֲסוּרִין עַד שִׁיעְבְּדוּ.

אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לַעֲבוֹדָה זָרָה עַצְמָהּ. הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר: עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֲסוּרָה מִיָּד, וְשֶׁל גּוֹי עַד שֶׁתֵּעָבֵד — שַׁפִּיר, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: שֶׁל גּוֹי אֲסוּרָה מִיָּד, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

אֶלָּא אָמַר רַבָּה בַּר עוּלָּא: לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא בְּמַכּוֹשׁ אַחֲרוֹן. עֲבוֹדָה זָרָה מַאן קָא גָּרִים לַהּ? גְּמַר מְלָאכָה, וְאֵימַת הָוְיָא גְּמַר מְלָאכָה? בְּמַכּוֹשׁ אַחֲרוֹן. מַכּוֹשׁ אַחֲרוֹן לֵית בֵּיהּ שָׁוְוה פְּרוּטָה.

אַלְמָא קְסָבַר, יֶשְׁנָהּ לִשְׁכִירוּת מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף.

מַתְנִי' וְאֵין עוֹשִׂין תַּכְשִׁיטִין לַעֲבוֹדָה זָרָה, קַטְלָאוֹת וּנְזָמִים וְטַבָּעוֹת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בְּשָׂכָר מוּתָּר. אֵין מוֹכְרִין לָהֶם בִּמְחוּבָּר לַקַּרְקַע, אֲבָל מוֹכֵר הוּא מִשֶּׁיְּקַצֵּץ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מוֹכֵר הוּא עַל מְנָת לָקוֹץ.

גְּמָ' מְנָהֲנֵי מִילֵּי? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא:

דף כ.

דְּאָמַר קְרָא: "לֹא תְחָנֵּם", לֹא תִּתֵּן לָהֶם חֲנָיָיה בַּקַּרְקַע. הַאי "לֹא תְחָנֵּם" מִיבְּעֵי לֵיהּ, דְּהָכִי קָאָמַר רַחֲמָנָא: לֹא תִּתֵּן לָהֶם חֵן.

אִם כֵּן, לֵימָא קְרָא "לֹא תְחוּנֵּם", מַאי "לֹא תְחָנֵּם"? שְׁמַע מִינַּהּ תַּרְתֵּי.
וְאַכַּתִּי מִיבָּעֵי לֵיהּ, דְּהָכִי אָמַר רַחֲמָנָא: לֹא תִּתֵּן לָהֶם מַתָּנַת (שֶׁל) חִנָּם! אִם כֵּן, לֵימָא קְרָא "לֹא תְחִינֵּם", מַאי "לֹא תְחָנֵּם"? שְׁמַע מִינַּהּ כּוּלְּהוּ.
תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: "לֹא תְחָנֵּם" — לֹא תִּתֵּן לָהֶם חֲנָנָיָה בַּקַּרְקַע, דָּבָר אַחֵר: "לֹא תְחָנֵּם" — לֹא תִּתֵּן לָהֶם חֵן, דָּבָר אַחֵר: "לֹא תְחָנֵּם" — לֹא תִּתֵּן לָהֶם מַתָּנַת חִנָּם.
וּמַתָּנַת חִנָּם גּוּפַהּ תַּנָּאֵי הִיא, דְּתַנְיָא: "לֹא תֹאכְלוּ כָּל נְבֵלָה לַגֵּר אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ תִּתְּנֶנָּה וַאֲכָלָהּ אוֹ מָכֹר לְנָכְרִי", אֵין לִי אֶלָּא לְגֵר בְּנָתִינָה וּלְגוֹי בְּמָכִירָה, לְגֵר בְּמָכִירָה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "תִּתְּנֶנָּה... אוֹ מָכֹר".
לְגוֹי בְּנָתִינָה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "תִּתְּנֶנָּה וַאֲכָלָהּ אוֹ מָכֹר לְנָכְרִי", נִמְצָא אַתָּה אוֹמֵר: אֶחָד גֵּר וְאֶחָד גּוֹי בֵּין בְּנָתִינָה בֵּין בְּמָכִירָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: דְּבָרִים כִּכְתָבָן, לְגֵר בְּנָתִינָה, וּלְגוֹי בְּמָכִירָה.
שַׁפִּיר קָאָמַר רַבִּי מֵאִיר, וְרַבִּי יְהוּדָה אָמַר לָךְ: אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ כִּדְקָאָמַר רַבִּי מֵאִיר, לִכְתּוֹב רַחֲמָנָא "תִּתְּנֶנָּה וַאֲכָלָהּ וּמָכֹר", "אוֹ" לָמָּה לִי? שְׁמַע מִינַּהּ לִדְבָרִים כִּכְתָבָן הוּא דַּאֲתָא.
וְרַבִּי מֵאִיר? הָהוּא לְאַקְדּוֹמֵי נְתִינָה דְּגֵר לִמְכִירָה דְּגוֹי. וְרַבִּי יְהוּדָה: כֵּיוָן דְּגֵר אַתָּה מְצַוֶּה לְהַחְיוֹתוֹ, וְגוֹי אִי אַתָּה מְצַוֶּה לְהַחֲיוֹתוֹ — לְהַקְדִּים לָא צָרִיךְ קְרָא.
דָּבָר אַחֵר: "לֹא תְחָנֵּם" — לֹא תִּתֵּן לָהֶם חֵן. מְסַיַּיע לֵיהּ לְרַב, דְּאָמַר רַב: אָסוּר לְאָדָם שֶׁיֹּאמַר "כַּמָּה נָאָה גּוֹיָה זוֹ".
מֵיתִיבִי: מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל שֶׁהָיָה עַל גַּבֵּי מַעֲלָה בְּהַר הַבַּיִת, וְרָאָה גּוֹיָה אַחַת נָאָה בְּיוֹתֵר, אָמַר: "מַה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ה'". וְאַף רַבִּי עֲקִיבָא רָאָה אֵשֶׁת טוֹרְנוּסְרוּפּוּס הָרָשָׁע, רָק, שְׂחַק וּבָכָה. רָק — שֶׁהָיְתָה בָּאָה מִטִּיפָּה סְרוּחָה, שְׂחַק — דַּעֲתִידָה דִּמְגַיְּירָא וְנָסֵיב לַהּ, בָּכָה — דְּהַאי שׁוּפְרָא בָּלֵי עַפְרָא.
וְרַב, אוֹדוֹיֵי הוּא דְּקָא מוֹדֶה, דְּאָמַר מָר: הָרוֹאֶה בְּרִיּוֹת טוֹבוֹת אוֹמֵר "בָּרוּךְ שֶׁכָּכָה בָּרָא בְּעוֹלָמוֹ".
וּלְאִסְתַּכּוֹלֵי מִי שְׁרֵי? מֵיתִיבִי: "וְנִשְׁמַרְתָּ מִכֹּל דָּבָר רָע" — שֶׁלֹּא יִסְתַּכֵּל אָדָם בְּאִשָּׁה נָאָה וַאֲפִילּוּ פְּנוּיָה, בְּאֵשֶׁת אִישׁ וַאֲפִילּוּ מְכוֹעֶרֶת,

דף כ:

וְלֹא בְּבִגְדֵי צֶבַע [שֶׁל] אִשָּׁה, וְלֹא בַּחֲמוֹר וְלֹא בַּחֲמוֹרָה, וְלֹא בַּחֲזִיר וְלֹא בַּחֲזִירָה, וְלֹא בְּעוֹפוֹת בִּזְמַן שֶׁנִּזְקָקִין זֶה לָזֶה, וַאֲפִילּוּ מָלֵא עֵינַיִם כְּמַלְאַךְ הַמָּוֶת.

אָמְרוּ עָלָיו עַל מַלְאַךְ הַמָּוֶת, שֶׁכּוּלּוֹ מָלֵא עֵינַיִם, בְּשָׁעַת פְּטִירָתוֹ שֶׁל חוֹלֶה עוֹמֵד מֵעַל מְרַאֲשׁוֹתָיו, וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ, וְטִיפָּה שֶׁל מָרָה תְּלוּיָה בּוֹ, כֵּיוָן שֶׁחוֹלֶה רוֹאֶה אוֹתוֹ מְזַדְּעֵזַע וּפוֹתֵחַ פִּיו, וְזוֹרְקָהּ לְתוֹךְ פִּיו, מִמֶּנָּה מֵת, מִמֶּנָּה מַסְרִיחַ, מִמֶּנָּה פָּנָיו מוֹרִיקוֹת!

קֶרֶן זָוִית הָוֵאי.

וְלֹא בְּבִגְדֵי צֶבַע [שֶׁל] אִשָּׁה. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: אֲפִילּוּ שְׁטוּחִין עַל גַּבֵּי כּוֹתֶל.

אָמַר רַב פָּפָּא: וּבְמַכִּיר בַּעֲלֵיהֶן. אָמַר רָבָא: דִּיְקָא נָמֵי, דְּקָתָנֵי "וְלֹא בְּבִגְדֵי צֶבַע אִשָּׁה", וְלֹא קָתָנֵי "וְלֹא בְּבִגְדֵי צִבְעוֹנִין", שְׁמַע מִינַּהּ.

אָמַר רַב חִסְדָּא: הָנֵי מִילֵּי בְּעַתִּיקֵי, אֲבָל בְּחַדְתֵּי לֵית לַן בַּהּ, דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, אֲנַן מָנָא לְאַשְׁפּוֹרֵי הֵיכִי יָהֲבִינַן? הָא קָא מְסַתְּכֵל!

וּלְטַעְמֵיךְ, הָא דְּאָמַר רַב יְהוּדָה: מִין בְּמִינוֹ מוּתָּר לְהַכְנִיס כְּמַכְחוֹל בִּשְׁפוֹפֶרֶת, הָא קָא מְסַתְּכֵל! אֶלָּא בַּעֲבִידְתֵּיהּ טָרִיד, הָכִי נָמֵי בַּעֲבִידְתֵּיהּ טָרִיד.

אָמַר מָר: מֵמֶּנָּה מֵת. נֵימָא פְּלִיגָא דַּאֲבוּהּ דִּשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר אֲבוּהּ דִּשְׁמוּאֵל: אָמַר לִי מַלְאַךְ הַמָּוֶת "אִי לָא דְּחֵיישְׁנָא לִיקָרָא דִּבְרִייָתָא, הֲוָה פָּרַעְנָא בֵּית הַשְּׁחִיטָה כִּבְהֵמָה". דִּלְמָא הָהֵיא טִיפָּה מְחַתְּכָה לְהוּ לְסִימָנִין.

מִמֶּנָּה מַסְרִיחַ. מְסַיַּיע לֵיהּ לְרַבִּי חֲנִינָא בַּר כָּהֲנָא, דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא בַּר כָּהֲנָא: אָמְרִי בֵּי רַב: הָרוֹצֶה שֶׁלֹּא יַסְרִיחַ מֵתוֹ, יְהַפְּכֶנּוּ עַל פָּנָיו.

תָּנוּ רַבָּנָן: "וְנִשְׁמַרְתָּ מִכֹּל דָּבָר רָע", שֶׁלֹּא יְהַרְהֵר אָדָם בַּיּוֹם וְיָבוֹא לִידֵי טוּמְאָה בַּלַּיְלָה.

מִכָּאן אָמַר רַבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר: תּוֹרָה מְבִיאָה לִידֵי זְהִירוּת, וְזְהִירוּת מְבִיאָה לִידֵי זְרִיזוּת, זְרִיזוּת מְבִיאָה לִידֵי נְקִיּוּת, נְקִיּוּת מְבִיאָה לִידֵי פְּרִישׁוּת, פְּרִישׁוּת מְבִיאָה לִידֵי טָהֳרָה, טָהֳרָה מְבִיאָה לִידֵי חֲסִידוּת, חֲסִידוּת מְבִיאָה לִידֵי עֲנָוָה, עֲנָוָה מְבִיאָה לִידֵי יִרְאַת חֵטְא, יִרְאַת חֵטְא מְבִיאָה לִידֵי קְדוּשָּׁה, קְדוּשָּׁה מְבִיאָה לִידֵי רוּחַ הַקּוֹדֶשׁ, רוּחַ הַקּוֹדֶשׁ מְבִיאָה לִידֵי תְּחִיַּית הַמֵּתִים, וַחֲסִידוּת גְּדוֹלָה מִכּוּלָּן, שֶׁנֶּאֱמַר: "אָז דִּבַּרְתָּ בְחָזוֹן לַחֲסִידֶיךָ".

וּפְלִיגָא דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: עֲנָוָה גְּדוֹלָה מִכּוּלָּן, שֶׁנֶּאֱמַר: "רוּחַ ה' אֱלֹהִים עָלַי יַעַן מָשַׁח ה' אֹתִי לְבַשֵּׂר עֲנָוִים", "חֲסִידִים" לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא "עֲנָוִים", הָא לְמַדְתָּ שֶׁעֲנָוָה גְּדוֹלָה מִכּוּלָּן.

אֵין מוֹכְרִין לָהֶן וְכוּ'. תָּנוּ רַבָּנָן: מוֹכְרִין לָהֶן אִילָן עַל מְנַת לְקוֹץ וְקוֹצֵץ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֵין מוֹכְרִין לָהֶן אֶלָּא קְצוּצָה. שַׁחַת עַל מְנַת לִגְזוֹז וְגוֹזֵז, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֵין מוֹכְרִין לָהֶן אֶלָּא גְּזוּזָה. קָמָה עַל מְנַת לִקְצוֹר וְקוֹצֵר, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֵין מוֹכְרִין אֶלָּא קְצוּרָה.

וּצְרִיכָא, דְּאִי אַשְׁמְעִינַן אִילָן, בְּהָא קָאָמַר רַבִּי מֵאִיר, כֵּיוָן דְּלָא פָּסֵיד מְשַׁהֵי לֵיהּ, אֲבָל הַאי דְּכִי מְשַׁהֵי לֵהּ פָּסֵיד, אֵימָא מוֹדֵי לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה.

וְאִי אַשְׁמְעִינַן בְּהָנֵי תַּרְתֵּי, מִשּׁוּם דְּלָא יְדִיעַ שְׁבָחַיְיהוּ, אֲבָל שַׁחַת דִּידִיעַ שְׁבָחַיְיהוּ — אֵימָא מוֹדֵי לֵיהּ לְרַבִּי מֵאִיר.

וְאִי אַשְׁמְעִינַן בְּהָא, בְּהָא קָאָמַר רַבִּי מֵאִיר, אֲבָל בְּהָנָךְ אֵימָא מוֹדֵי לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה, צְרִיכָא.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: בְּהֵמָה עַל מְנָת לִשְׁחוֹט, מַהוּ?

הָתָם טַעְמָא מַאי שְׁרֵי רַבִּי יְהוּדָה? דְּלָאו בִּרְשׁוּתֵיהּ קָיְימִי וְלָא מָצֵי מְשַׁהֵי לְהוּ, אֲבָל בְּהֵמָה, כֵּיוָן דְּבִרְשׁוּתֵיהּ דְּגוֹי קָיְימָא, מְשַׁהֵי לָהּ, אוֹ דִלְמָא לָא שְׁנָא?

תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא: בְּהֵמָה עַל מְנָת לִשְׁחוֹט וְשׁוֹחֵט, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֵין מוֹכְרִין לוֹ אֶלָּא שְׁחוּטָה.

מַתְנִי' אֵין מַשְׁכִּירִין לָהֶם בָּתִּים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שָׂדוֹת, וּבְסוּרְיָא

דף כא.

מַשְׁכִּירִין לָהֶם בָּתִּים אֲבָל לֹא שָׂדוֹת, וּבְחוּצָה לָאָרֶץ מוֹכְרִין לָהֶם בָּתִּים וּמַשְׁכִּירִין שָׂדוֹת, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מַשְׁכִּירִין לָהֶם בָּתִּים אֲבָל לֹא שָׂדוֹת, וּבְסוּרְיָא מוֹכְרִין בָּתִּים וּמַשְׁכִּירִין שָׂדוֹת, וּבְחוּצָה לָאָרֶץ מוֹכְרִין אֵלּוּ וָאֵלּוּ.

אַף בְּמָקוֹם שֶׁאָמְרוּ לְהַשְׁכִּיר, לֹא לְבֵית דִּירָה אָמְרוּ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַכְנִיס לְתוֹכוֹ עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל בֵּיתֶךָ", וּבְכָל מָקוֹם לֹא יַשְׁכִּיר לוֹ אֶת הַמֶּרְחָץ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִקְרָא עַל שְׁמוֹ.

גְּמָ' מַאי "אֵין צָרִיךְ לוֹמַר שָׂדוֹת"? אִילֵּימָא מִשּׁוּם דְּאֵית בַּהּ תַּרְתֵּי: חָדָא, חֲנַיִית קַרְקַע; וַחֲדָא, דְּקָא מַפְקַע לַהּ מִמַּעֲשֵׂר.

אִי הָכִי, בָּתִּים נָמֵי אִיכָּא תַּרְתֵּי: חָדָא, חֲנַיִית קַרְקַע; וַחֲדָא, דְּקָא מַפְקַע לַהּ מִמְּזוּזָה! אָמַר רַב מְשַׁרְשְׁיָא: מְזוּזָה חוֹבַת הַדֶּר הִוא.

בְּסוּרְיָא מַשְׁכִּירִין בָּתִּים כּוּ'. מַאי שְׁנָא מְכִירָה דְּלָא? מִשּׁוּם מְכִירָה דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אִי הָכִי, מִשְׁכִּירוּת נָמֵי נִגְזוֹר! הִיא גּוּפַהּ גְּזֵרָה, וַאֲנַן נֵיקוּם וְנִיגְזוֹר גְּזֵרָה לִגְזֵרָה?

וְהָא שְׁכִירוּת שָׂדֶה דִּבְסוּרְיָא, דִּגְזֵרָה לִגְזֵרָה הִיא, וְקָא גָּזְרִינַן! הָתָם לָאו גְּזֵרָה הִוא, קָסָבַר: כִּיבּוּשׁ יָחִיד שְׁמֵיהּ כִּיבּוּשׁ.

שָׂדֶה דְּאֵית בֵּיהּ תַּרְתֵּי — גָּזְרוּ בֵּיהּ רַבָּנַן, בָּתִּים דְּלֵית בְּהוּ תַּרְתֵּי — לָא גָּזְרוּ בְּהוּ רַבָּנַן.

בְּחוּצָה לָאָרֶץ וְכוּ'. שָׂדֶה דְּאִית בֵּיהּ תַּרְתֵּי — גְּזַרוּ בְּהוּ רַבָּנַן, בָּתִּים דְּלֵית בְּהוּ תַּרְתֵּי — לָא גְּזַרוּ בְּהוּ רַבָּנַן.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מַשְׁכִּירִין לָהֶם בָּתִּים וְכוּ'. מַאי טַעְמָא? שָׂדוֹת דְּאִית בְּהוּ תַּרְתֵּי — גְּזַרוּ בְּהוּ רַבָּנַן, בָּתִּים דְּלֵית בְּהוּ תַּרְתֵּי — לָא גְּזַרוּ בְּהוּ רַבָּנַן.

וּבְסוּרְיָא מוֹכְרִין וְכוּ'. מַאי טַעְמָא? קָסָבַר: כִּיבּוּשׁ יָחִיד לָא שְׁמֵיהּ כִּיבּוּשׁ, וְשָׂדֶה דְּאִית בַּהּ תַּרְתֵּי — גְּזַרוּ בַּהּ רַבָּנַן, בָּתִּים דְּלֵית בְּהוּ תַּרְתֵּי — לָא גְּזַרוּ בְּהוּ רַבָּנַן.

וּבְחוּצָה לָאָרֶץ מוֹכְרִין וְכוּ'. מַאי טַעְמָא? כֵּיוָן דִּמְרַחֲק, לָא גָּזְרִינַן.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי. אָמַר רַב יוֹסֵף: וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂנָּה שְׁכוּנָה.

וְכַמָּה שְׁכוּנָה? תָּנָא: אֵין שְׁכוּנָה פְּחוּתָה מִשְּׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם.

וְלֵיחוּשׁ דִּלְמָא אָזֵיל הַאי יִשְׂרָאֵל וּמְזַבֵּין לְחַד גּוֹי, וְאָזֵיל הַאִידָּךְ וּמְזַבֵּין לַהּ לְתָרֵי! אָמַר אַבָּיֵי: אַ"לְפָנַי" מִפְּקָדִינַן, אַ"לְפָנַי" דְּ"לְפָנַי" לָא מִפְּקָדִינַן.

אַף בְּמָקוֹם שֶׁאָמְרוּ לְהַשְׁכִּיר. מִכְּלָל דְּאִיכָּא דּוּכְתָּא דְּלָא מוֹגְרִי.

דף כא:

וּסְתָמָא כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּאִי רַבִּי יוֹסֵי, בְּכָל דּוּכְתָּא מוֹגְרִי.

וּבְכָל מָקוֹם לֹא יִשְׁכּוֹר וְכוּ'. תַּנְיָא: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לֹא יִשְׁכּוֹר אָדָם מָרְחָצוֹ לְגוֹי, מִפְּנֵי שֶׁנִּקְרָא עַל שְׁמוֹ, וְגוֹי זֶה עוֹשֶׂה בּוֹ מְלָאכָה בְּשַׁבָּתוֹת וּבְיָמִים טוֹבִים.

אֲבָל לְכוּתִי, מַאי? שְׁרֵי. כּוּתִי אֵימַר עֲבִיד בֵּיהּ מְלָאכָה בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד! בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד אֲנַן נָמֵי עָבְדִינַן.

אֲבָל שָׂדֵהוּ לְגוֹי, מַאי? שְׁרֵי. מַאי טַעְמָא? אֲרִיסָא אֲרִיסוּתֵיהּ קָעֲבִיד. מָרְחָץ נָמֵי אָמְרִי: אֲרִיסָא אֲרִיסוּתֵיהּ קָעֲבִיד? אֲרִיסָא דְּמָרְחָץ לָא עָבְדִי אַנְשֵׁי.

תַּנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: לֹא יַשְׁכִּיר אָדָם שָׂדֵהוּ לְכוּתִי, מִפְּנֵי שֶׁנִּקְרֵאת עַל שְׁמוֹ, וְכוּתִי זֶה עוֹשֶׂה בּוֹ מְלָאכָה בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד. אֲבָל גּוֹי מַאי? שְׁרֵי, דְּאָמְרִי: אֲרִיסָא אֲרִיסוּתֵיהּ עָבֵיד. אִי הָכִי, כּוּתִי נָמֵי אָמְרִי: אֲרִיסָא אֲרִיסוּתֵיהּ עָבֵיד!

דף כב.

אֲרִיסוּתָא לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר לֵית לֵיהּ, אֶלָּא גּוֹי מַאי טַעְמָא מוּתָּר? דְּאָמְרִינַן לֵיהּ וְצָיֵית. כּוּתִי נָמֵי אָמְרִינַן לֵיהּ וְצָיֵית! כּוּתִי לָא צָיֵית, דְּאָמַר: אֲנָא גְּמִירְנָא טְפֵי מִינָּךְ.

אִי הָכִי, מַאי אִירְיָא מִפְּנֵי שֶׁנִּקְרֵאת עַל שְׁמוֹ? תִּיפּוֹק לֵיהּ מִשּׁוּם "לִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל"!

חָדָא וְעוֹד קָאָמַר: חָדָא — מִשּׁוּם "לִפְנֵי עִוֵּר", וְעוֹד — מִפְּנֵי שֶׁנִּקְרֵאת עַל שְׁמוֹ.

הָנְהוּ מוֹרִיקָאֵי דְּגוֹי נָקִיט בְּשַׁבְּתָא, וְיִשְׂרָאֵל בְּחַד בְּשַׁבְּתָא, אָתוֹ לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא — שְׁרָא לְהוּ.

אִיתְּיבֵיהּ רָבִינָא לְרָבָא: יִשְׂרָאֵל וְגוֹי שֶׁקִּיבְּלוּ שָׂדֶה בְּשׁוּתָּפוּת, לֹא יֹאמַר יִשְׂרָאֵל לְגוֹי: ״טוֹל חֶלְקְךָ בַּשַּׁבָּת וַאֲנִי בַּחוֹל״, וְאִם הִתְנוּ מִתְּחִלָּה — מוּתָּר,
וְאִם בָּאוּ לְחֻשְׁבּוֹן — אָסוּר. אִיכְּסִיף, לְסוֹף אִינַּלַאי מִלְּתָא דְּהִתְנוּ מֵעִיקָּרָא הֲווֹ.
רַב גְּבִיהָה מִבֵּי כְתִיל אָמַר: הָנְהוּ שְׁתִילֵי דְּעָרְלָה, הֲוָה גּוֹי אָכִיל שְׁנֵי דְּעָרְלָה, וְיִשְׂרָאֵל שְׁנֵי דְּהֶתֵּירָא. אֲתוֹ לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא, שָׁרָא לְהוּ.
וְהָא אוֹתְבֵיהּ רָבִינָא לְרָבָא! לְסֵיוּעֵי סַיְּיעֵיהּ. וְהָא אִכְּסִיף! לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם.
אִיבַּעְיָא לְהוּ: סְתָמָא מַאי? תָּא שְׁמַע: אִם הִתְנוּ מִתְּחִילָּה — מוּתָּר, הָא סְתָמָא — אָסוּר.
אֵימָא סֵיפָא: אִם בָּאוּ לְחֻשְׁבּוֹן — אָסוּר, הָא סְתָמָא — מוּתָּר! אֶלָּא, מֵהָא לֵיכָּא לְמִשְׁמַע מִינַּהּ.

הֲדַרַן עֲלָךְ לִפְנֵי אֵידֵיהֶן.

מַתְנִי׳ **אֵין מַעֲמִידִין** בְּהֵמָה בְּפוּנְדָּקָאוֹת שֶׁל גּוֹיִם, מִפְּנֵי שֶׁחַשּׁוּדִין עַל הָרְבִיעָה, וְלֹא תִתְיַיחֵד אִשָּׁה עִמָּהֶן, מִפְּנֵי שֶׁחַשּׁוּדִין עַל הָעֲרָיוֹת, וְלֹא יִתְיַיחֵד אָדָם עִמָּהֶן, מִפְּנֵי שֶׁחַשּׁוּדִין עַל שְׁפִיכוּת דָּמִים.

דף כב:

גְּמָ׳ וּרְמִינְהִי: לוֹקְחִין מֵהֶן בְּהֵמָה לְקָרְבָּן, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין לֹא מִשּׁוּם רוֹבֵעַ, וְלֹא מִשּׁוּם נִרְבָּע, וְלֹא מִשּׁוּם מוּקְצֶה, וְלֹא מִשּׁוּם נֶעֱבָד.
בְּשִׁלְמָא מוּקְצֶה וְנֶעֱבָד, אִם אִיתָא דְּאַקְצְיֵיהּ וְאִם אִיתָא דְּפַלְחֵיהּ — לָא הֲוָה מְזַבֵּין לֵיהּ, אֶלָּא רוֹבֵעַ וְנִרְבָּע לֵחוּשׁ! אָמַר רַב תַּחְלִיפָא אָמַר רַב שֵׁילָא בַּר אֲבִינָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב: גּוֹי חָס עַל בְּהֶמְתּוֹ שֶׁלֹּא תֵּעָקֵר.
הָתִינַח נְקֵבוֹת, זְכָרִים מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? אָמַר רַב כָּהֲנָא: הוֹאִיל וּמַכְחִישִׁין בַּבָּשָׂר.
אֶלָּא הָא דְּתַנְיָא: לוֹקְחִין בְּהֵמָה מֵרוֹעֶה שֶׁלָּהֶן, לֵיחוּשׁ דִּלְמָא רַבְעַהּ לָהּ! רוֹעֶה שֶׁלָּהֶן מִתְיַיֵּרא מִשּׁוּם הֶפְסֵד שָׂכָר.
אֶלָּא הָא דְּתַנְיָא: אֵין מוֹסְרִין בְּהֵמָה לְרוֹעֶה שֶׁלָּהֶן, לֵימָא: רוֹעֶה שֶׁלָּהֶן מִתְיַיֵּרא מִשּׁוּם הֶפְסֵד שְׂכָרוֹ!
אִינְהוּ דְּיָדְעִי בַּהֲדֵי, מַרְתְּתִי. אֲנַן דְּלָא יָדְעִינַן בְּהוּ, לָא מַרְתְּתִי. אָמַר רַבָּה: הַיְינוּ דְּאָמְרִי אִינְשֵׁי: מַכְתְּבָא גְּלָלָא בָּזַע, רַגְלָא בְּחַבְרֵיהּ יָדַע.
אִי הָכִי, זְכָרִים מִנְּקֵבוֹת לָא נִיזְבּוֹן, דְּחַיְישִׁינַן דִּלְמָא מַרְבְּעָא לֵיהּ עִילְוַוהּ! כֵּיוָן דְּמִיגְּרֵי בַּהּ, מַרַתְתָא.

אֶלָּא הָא דְּתָנֵי רַב יוֹסֵף: אַרְמַלְתָּא לָא תְּרַבֵּי כַּלְבָּא, וְלָא תַּשְׁרֵי בַּר בֵּי רַב בְּאוּשְׁפִּיזָא. בִּשְׁלָמָא בַּר בֵּי רַב צָנְעַ לַהּ, אֶלָּא כַּלְבָּא, כֵּיוָן דְּמִיגָּרָה בַּהּ — מְרַתְּעָא!

כֵּיוָן דְּכִי שָׁדְיָא לֵיהּ אוּמְצָא וּמִסְּרִיךְ אַבָּתְרַהּ, מֵימָר אָמְרִי אִינָשֵׁי: הַאי דְּמִסְּרִיךְ אַבָּתְרַהּ מְשׁוּם אוּמְצָא דְּקָא מִסְּרִיךְ.

נָקְבוֹת אֵצֶל נָקְבוֹת, מַאי טַעְמָא לָא מְיַיחֲדִינַן? אָמַר מָר עוּקְבָא בַּר חָמָא: מִפְּנֵי שֶׁהַגּוֹיִם מְצוּיִין אֵצֶל נָשֵׁי חַבְרֵיהֶן, וּפְעָמִים שֶׁאֵינוֹ מוֹצְאָהּ וּמוֹצֵא אֶת הַבְּהֵמָה וְרוֹבָעָהּ.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: אֲפִילּוּ מוֹצְאָהּ נָמֵי רוֹבָעָהּ, דְּאָמַר מָר: חֲבִיבָה עֲלֵיהֶן בְּהֶמְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִנְּשׁוֹתֵיהֶן, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּשָׁעָה שֶׁבָּא נָחָשׁ עַל חַוָּה הֵטִיל בָּהּ זוּהֲמָא. אִי הָכִי, יִשְׂרָאֵל נָמֵי? יִשְׂרָאֵל שֶׁעָמְדוּ עַל הַר סִינַי — פָּסְקָה זוּהֲמָתָן, גּוֹיִם שֶׁלֹּא עָמְדוּ עַל הַר סִינַי — לֹא פָּסְקָה זוּהֲמָתָן.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: עוֹפוֹת מַאי? תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל מְשׁוּם רַבִּי חֲנִינָא: אֲנִי רָאִיתִי גּוֹי שֶׁלָּקַח אֲווֹז מִן הַשּׁוּק, רְבָעָהּ, חָנָקָהּ, צָלָאָהּ, וַאֲכָלָהּ. וְאָמַר רַבִּי יִרְמְיָה מִדִּיפְתִּי: אֲנִי רָאִיתִי עַרְבִי אֶחָד שֶׁלָּקַח יָרֵךְ מִן הַשּׁוּק, וְחָקַק בָּהּ כְּדֵי רְבִיעָה, רְבָעָהּ, צָלָאָהּ, וַאֲכָלָהּ.

דף כג.

רַבִינָא אָמַר: לָא קַשְׁיָא — הָא לְכַתְּחִלָּה, הָא דִּיעֲבַד.

וּמְנָא תֵּימְרָא דְּשָׁאנֵי בֵּין לְכַתְּחִלָּה בֵּין לְדִיעֲבַד? דְּתָנַן: לֹא תִתְיַיחֵד אִשָּׁה עִמָּהֶם, מִפְּנֵי שֶׁחֲשׁוּדִין עַל הָעֲרָיוֹת. וּרְמִינְהוּ: הָאִשָּׁה שֶׁנֶּחְבְּשָׁה בִּידֵי גּוֹיִם, עַל יְדֵי מָמוֹן — מוּתֶּרֶת לְבַעְלָהּ, עַל יְדֵי נְפָשׁוֹת — אֲסוּרָה לְבַעְלָהּ!

אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ, שָׁאנֵי לַן בֵּין לְכַתְּחִלָּה לְדִיעֲבַד? מִמַּאי? דִּלְמָא לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ: אֲפִילּוּ דִּיעֲבַד נָמֵי לָא, וְהָכָא הַיְינוּ טַעְמָא, דְּמִתְיְיֵרָא מִשּׁוּם הֶפְסֵד מָמוֹנוֹ.

תֵּדַע, דְּקָתָנֵי סֵיפָא: עַל יְדֵי נְפָשׁוֹת אֲסוּרָה לְבַעְלָהּ, וְתוּ לָא מִידִּי.

רַבִּי פְּדָת אָמַר: לָא קַשְׁיָא — הָא רַבִּי אֶלִיעֶזֶר, הָא רַבָּנַן. דְּתָנַן גַּבֵּי פָּרַת חַטָּאת: רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵינָהּ נִקְבֶּרֶת מִן הַגּוֹיִם, וַחֲכָמִים מַתִּירִין. מַאי לָאו בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, דְּרַבִּי אֶלִיעֶזֶר סָבַר: חָיְישִׁינַן לִרְבִיעָה, וְרַבָּנַן סָבְרִי: לָא חָיְישִׁינַן לִרְבִיעָה?

מַמַּאי? דִּלְמָא דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא חָיְישִׁינַן לִרְבִיעָה, וְהָכָא הַיְינוּ טַעְמָא דְּרַבִּי אֶלִיעֶזֶר — כִּדְרַב יְהוּדָה אָמַר רַב, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: הִנִּיחַ (עֲלֵיהֶן) [עָלֶיהָ] עוּדָּה שֶׁל שַׁקִּין — פְּסָלָהּ, וּבְעֶגְלָה — עַד שֶׁתִּמְשׁוֹךְ בָּהּ.

מָר סָבַר חָיְישִׁינַן, וּמַר סָבַר לָא חָיְישִׁינַן! לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, מִשּׁוּם נִיחָא פּוּרְתָּא לָא מַפְסֵיד טוּבָא.

הָכִי נָמֵי לֵימָא: מִשּׁוּם הֶנָּאָה פּוּרְתָּא לָא מַפְסֵיד טוּבָא! הָתָם, יִצְרוֹ תּוֹקְפוֹ.

וְדִלְמָא דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא חָיְישִׁינַן לְרַבִּיעָה, וְהָכָא הַיְינוּ טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, כִּדְתָנֵי שֵׁילָא, דְּתָנֵי שֵׁילָא: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? ״דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלַי״ — בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקְחוּ, וְאֵין הַגּוֹיִם יִקְחוּ.

לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּקָתָנֵי סֵיפָא: וְכֵן הָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל בְּכָל הַקָּרְבָּנוֹת כּוּלָּן. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ כִּדְתָנֵי שֵׁילָא, בִּשְׁלָמָא פָּרָה — כְּתִיב בָּהּ ״קִיחָה״, אֶלָּא כּוּלְּהוּ קָרְבָּנוֹת — קִיחָה כְּתִיב בְּהוּ? וְדִלְמָא עַד כָּאן לָא פְּלִיגִי רַבָּנַן עֲלֵיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

דף כג:

אֶלָּא בְּפָרָה, דִּדְמֵיהָ יְקָרִין, אֲבָל בִּשְׁאָר קָרְבָּנוֹת מוֹדוּ לֵיהּ!

וְאֶלָּא הָא דְּתַנְיָא: לוֹקְחִין מֵהֶן בְּהֵמָה לְקָרְבָּן, מַנִּי? לָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְלָא רַבָּנַן!

וְעוֹד, תַּנְיָא בְּהֶדְיָא: מַאי אוֹתִיבוּ לֵיהּ חַבְרוֹהִי לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? ״כָּל צֹאן קֵדָר יִקָּבְצוּ לָךְ... יַעֲלוּ לְרָצוֹן עַל מִזְבְּחִי״.

עַד כָּאן לָא פְּלִיגִי אֶלָּא בַּחֲשִׁשְׁאָ, אֲבָל הֵיכָא דְּוַדַּאי רַבָּעָה — פַּסְלָה; שְׁמַע מִינַּהּ דְּפָרָה קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ הִיא, דְּאִי קָדְשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת — מִי מַיפְסְלָא בַּהּ רְבִיעָה?!

שְׁאנֵי פָּרָה, דְּחַטָּאת קָרְיֵיהּ רַחֲמָנָא.

אֶלָּא מַעֲתָּה, תִּיפָּסֵל בְּיוֹצֵא דּוֹפָן! וְכִי תֵּימָא הָכִי נָמֵי, אַלְמָה תַּנְיָא: הִקְדִּישָׁהּ בְּיוֹצֵא דּוֹפָן — פְּסוּלָה, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר?

וְכִי תֵּימָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר: יוֹצֵא דּוֹפָן וְלָד מְעַלְיָא הוּא, וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מוֹדֶה הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן לְעִנְיַן קָדְשִׁים שֶׁאֵינוֹ קָדוֹשׁ!

אֶלָּא שְׁאנֵי פָּרָה, הוֹאִיל וּמוּם פּוֹסֵל בָּהּ — דִּבֵּר עֶרְוָה וַעֲבוֹדָה זָרָה נָמֵי פּוֹסֵל בָּהּ, דִּכְתִיב: ״כִּי מָשְׁחָתָם בָּהֶם מוּם בָּם״, וְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר הַשְׁחָתָה — אֵינוֹ אֶלָּא דִּבֵּר עֶרְוָה וַעֲבוֹדָה זָרָה.

דִּבֵּר עֶרְוָה, דִּכְתִיב: ״כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ עַל הָאָרֶץ״, וַעֲבוֹדָה זָרָה, דִּכְתִיב: ״פֶּן תַּשְׁחִתוּן וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל״; וְהָא פָּרָה נָמֵי, הוֹאִיל וּמוּם פּוֹסֵל בָּהּ, דִּבֵּר עֶרְוָה וַעֲבוֹדָה זָרָה פָּסְלִי בַּהּ.

גּוּפָא, תַּנְיָא שֵׁילָא: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? דִּכְתִיב: ״דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ״, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקְחוּ, וְאֵין הַגּוֹיִם יִקְחוּ. אֶלָּא מֵעַתָּה: ״דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה״, הָכִי נָמֵי דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִקְחוּ, וְאֵין הַגּוֹיִם יִקְחוּ?

וְכִי תֵּימָא: הָכִי נָמֵי, וְהָאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: שְׁאָלוּ אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: עַד הֵיכָן כִּיבּוּד אָב וָאֵם? אָמַר לָהֶם: צְאוּ וּרְאוּ מָה עָשָׂה גּוֹי אֶחָד לְאָבִיו בְּאַשְׁקְלוֹן, וְדָמָא בֶּן נְתִינָה שְׁמוֹ. פַּעַם אַחַת בִּקְּשׁוּ מִמֶּנּוּ אֲבָנִים לְאֵפוֹד

דף כד.

בְּשִׁשִּׁים רִבּוֹא שָׁכָר, רַב כָּהֲנָא מַתְנֵי בִּשְׁמוֹנִים רִבּוֹא, וְהָיוּ מַפְתְּחוֹת מוּנָּחוֹת תַּחַת מְרַאֲשׁוֹתָיו שֶׁל אָבִיו, וְלֹא צַעֲרוֹ.

"אַבְנֵי שֹׁהַם" הִפְסִיק הָעִנְיָן, וְהָא "וְאַבְנֵי מִלּוּאִים" כְּתִיב, דַּהֲדַר עָרְבֵיהּ!

וְעוֹד, קָתָנֵי סֵיפָא: לְשָׁנָה אַחֶרֶת נוֹלְדָה לוֹ פָּרָה אֲדוּמָה בְּעֶדְרוֹ, נִכְנְסוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אֶצְלוֹ. אָמַר לָהֶם: יוֹדֵעַ אֲנִי בָּכֶם שֶׁאִם אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִכֶּם כָּל מָמוֹן שֶׁבָּעוֹלָם אַתֶּם נוֹתְנִין לִי, עַכְשָׁיו אֵינִי מְבַקֵּשׁ מִכֶּם אֶלָּא אוֹתוֹ מָמוֹן שֶׁהִפְסַדְתִּי בִּשְׁבִיל אַבָּא.

הָתָם, עַל יְדֵי תַּגָּרֵי יִשְׂרָאֵל זְבוּן.

וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לָא חָיֵישׁ לִרְבִיעָה?

וְהָתַנְיָא, אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מַעֲשֶׂה וּלְקָחוּהָ מִן הַגּוֹי, וְדָמָא שְׁמוֹ, וְאָמְרִי לַהּ רֶמֶץ שְׁמוֹ. אָמַר לָהֶן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מִשָּׁם רְאָיָה? יִשְׂרָאֵל הָיוּ מְשַׁמְּרִין אוֹתָהּ מִשָּׁעָה שְׁנוֹלְדָה! רַבִּי אֱלִיעֶזֶר תִּרְתֵּי אִית לֵיהּ: קִיחָה, וְחָיֵישׁ נָמֵי לִרְבִיעָה.

אָמַר מָר: יִשְׂרָאֵל הָיוּ מְשַׁמְּרִין אוֹתָהּ מִשָּׁעָה שְׁנוֹלְדָה. וְנֵיחוּשׁ דִּלְמָא רָבְעִי לְאִמַּהּ כִּי הֲוָה מְעַבְּרָה! דְּאָמַר רָבָא: וְוֹלַד הַנּוֹגַחַת אֲסוּרָה — הֵיא וּוְלָדָהּ נָגְחוּ, וְוֹלַד הַנִּרְבַּעַת אֲסוּרָה — הֵיא וּוְלָדָהּ נִרְבְּעוּ. אֵימָא: יִשְׂרָאֵל הָיוּ מְשַׁמְּרִין אוֹתָהּ מִשָּׁעָה שְׁנוֹלְדָה.

וְנֵיחוּשׁ דִּלְמָא רַבְעוּהָ לְאִמַּהּ מֵעִיקָּרָא! דִּתְנַן: כָּל הַפְּסוּלִין לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ — וַלְדוֹתֵיהֶן מוּתָּרִין, וְתָנֵי עֲלַהּ: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר.

הָנִיחָא לְרָבָא, דְּאָמַר רָבָא אָמַר רַב נַחְמָן: מַחְלוֹקֶת כְּשֶׁנִּרְבְּעוּ כְּשֶׁהֵן מוּקְדָּשִׁין, אֲבָל כְּשֶׁהֵן חוּלִּין — דִּבְרֵי הַכֹּל מוּתָּרִין.

אֶלָּא לְרַב הוּנָא בַּר חִינָּנָא אָמַר רַב נַחְמָן: מַחְלוֹקֶת כְּשֶׁנִּרְבְּעוּ כְּשֶׁהֵן חוּלִּין, אֲבָל כְּשֶׁהֵן מוּקְדָּשִׁין — דִּבְרֵי הַכֹּל אֲסוּרִין, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

אֵימָא: יִשְׂרָאֵל הָיוּ מְשַׁמְּרִין אוֹתָהּ לְאִמַּהּ מִשָּׁעָה שְׁנוֹצְרָה. וְנֵיחוּשׁ דִּילְמָא רַבְעוּהָ לְאִמָּא דְּאִמַּהּ! כּוּלֵּי הַאי לָא חָיְישִׁינַן.

אָמַר מָר: יִשְׂרָאֵל הָיוּ מְשַׁמְּרִין אוֹתָהּ מִשָּׁעָה שְׁנוֹצְרָה. מְנָא יָדְעִינַן? אָמַר רַב כָּהֲנָא: כּוֹס אָדוֹם מַעֲבִירִין לְפָנֶיהָ בְּשָׁעָה שֶׁעוֹלָה עָלֶיהָ זָכָר.

אִי הָכִי, אַמַּאי דָּמֶיהָ יְקָרִין? הוֹאִיל וּשְׁתֵּי שְׂעָרוֹת פּוֹסְלוֹת בָּהּ. וּמַאי שְׁנָא דִּידְהוּ? אָמַר רַב כָּהֲנָא: בְּמוּחֲזָקֶת.

יָתֵיב רַבִּי אַמֵּי וְרַבִּי יִצְחָק נַפְחָא אַקִּלְעָא דְּרַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא, פְּתַח חַד מִינַּיְיהוּ וַאֲמַר: וְכֵן הָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל בְּכָל הַקָּרְבָּנוֹת כּוּלָּן.

פְּתַח אִידַּךְ מִינַּייהוּ וְאָמַר: מַאי אוֹתִיבוּ לֵיהּ חַבְרוֹהִי לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? "כָּל צֹאן קֵדָר יִקְבְּצוּ לָךְ וְגוֹ'"! אָמַר לָהֶן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: כּוּלָּם גֵּרִים גְּרוּרִים הֵם לָעָתִיד לָבֹא.

אָמַר רַב יוֹסֵף: מַאי קְרָא? "כִּי אָז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה וְגוֹ'". אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְדִלְמָא מֵעֲבוֹדָה זָרָה הוּא דַּהֲדוּר בְּהוּ? אָמַר לֵיהּ רַב יוֹסֵף: "לְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד" כְּתִיב.

רַב פָּפָּא מַתְנֵי הָכִי, וְרַב זְבִיד מַתְנֵי הָכִי, וְתַרְוַיְיהוּ אָמְרִי: וְכֵן הָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל בְּכָל הַקְּרָבָנוֹת, וְתַרְוַיְיהוּ אָמְרִי: וּמַאי אוֹתִיבוּ לֵיהּ חַבְרוֹהִי לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? "כָּל צֹאן קֵדָר יִקְבְּצוּ לָךְ וְגוֹ'", אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: כּוּלָּם גֵּרִים גְּרוּרִים הֵם לָעָתִיד לָבֹא.

וּמַאי קְרָאָה? "כִּי אָז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה לִקְרֹא כֻלָּם בְּשֵׁם ה'". מַתְקִיף לַהּ רַב יוֹסֵף: וְדִלְמָא מֵעֲבוֹדָה זָרָה הוּא דְּהָדְרִי בְּהוּ? אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: "לְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד" כְּתִיב.

מֵיתִיבִי: "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה גַּם אַתָּה תִּתֵּן בְּיָדֵנוּ זְבָחִים וְעֹלֹת"! קוֹדֶם מַתַּן תּוֹרָה שָׁאנֵי.

תָּא שְׁמַע: "וַיִּקַּח יִתְרוֹ חוֹתֵן מֹשֶׁה עֹלָה וּזְבָחִים לֵאלֹהִים"! יִתְרוֹ נָמֵי קוֹדֶם מַתַּן תּוֹרָה הֲוָה.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר: יִתְרוֹ קוֹדֶם מַתַּן תּוֹרָה הֲוָה, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר:

דף כד:

יִתְרוֹ לְאַחַר מַתַּן תּוֹרָה הֲוָה, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? אֶלָּא, יִתְרוֹ מִישְׁרָאֵל זְבַן.

תָּא שְׁמַע: "וַיֹּאמֶר שְׁאוּל מֵעֲמָלֵקִי הֶבִיאוּם אֲשֶׁר חָמַל הָעָם עַל מֵיטַב הַצֹּאן וְהַבָּקָר (הַמִּשְׁנִים וְהַכָּרִים וְעַל כָּל הַטּוֹב) לְמַעַן זְבֹחַ לַה' אֱלֹהֶיךָ"! מַאי "מֵיטַב"? דְּמֵי מֵיטָב.

וּמַאי שְׁנָא מֵיטַב? כִּי הֵיכִי דְּלִיקְפֹּץ עֲלַיְיהוּ זְבִינָא.

תָּא שְׁמַע: "וַיֹּאמֶר אֲרַוְנָה אֶל דָּוִד יִקַּח וְיַעַל אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ (אֶת) הַטּוֹב בְּעֵינוֹ (וְאֶת) [וְרָאֵה] הַבָּקָר לָעֹלָה וְהַמֹּרְגִים וּכְלֵי הַבָּקָר לָעֵצִים"! אָמַר רַב נַחְמָן: אֲרַוְנָה גֵּר תּוֹשָׁב הָיָה.

מַאי מוֹרְגִים? אָמַר עוּלָּא: מִטָּה שֶׁל טוּרְבִּיל. מַאי מִטָּה שֶׁל טוּרְבִּיל? עִיזְּא דְּקוּרְקָסָא דְּדַיְישָׁן. אָמַר רַב יוֹסֵף: מַאי קְרָא? "הִנֵּה שַׂמְתִּיךְ לְמוֹרַג חָרוּץ חָדָשׁ בַּעַל פִּיפִיּוֹת תָּדוּשׁ הָרִים וְתָדֹק וּגְבָעוֹת כַּמֹּץ תָּשִׂים".

מֵיתִיבִי: "וְאֶת הַפָּרוֹת הֶעֱלוּ עֹלָה לַה'"! הוֹרָאַת שָׁעָה הָיְתָה.

הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, עוֹלָה נְקֵבָה מִי אִיכָּא?

וּמַאי קוּשְׁיָא? דִּלְמָא בְּבָמַת יָחִיד, וְכִדְרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה, דְּאָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: מְנַיִן לְעוֹלָה נְקֵבָה שֶׁהִיא כְּשֵׁרָה בְּבָמַת יָחִיד? שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל טְלֵה חָלָב אֶחָד וַיַּעֲלֵהוּ עוֹלָה".

"וַיַּעֲלֵהוּ" — זָכָר מַשְׁמַע! אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: "וַיַּעֲלֶהָ" כְּתִיב.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: גְּבוּל יֵשׁ לָהּ, פְּחוּתָה מִבַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים — נֶעֱקֶרֶת, בַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים — אֵינָהּ נֶעֱקֶרֶת.

אִיתְיבֵיהּ כׇּל הָנֵי תְּיוּבָתָא, שַׁנִּי לְהוּ: פְּחוּתָה מִבַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים. תָּא שְׁמַע: ״וְאֶת הַפָּרוֹת הֶעֱלוּ עֹלָה לַה׳״ — בְּפְחוּתָה מִבַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים.

מַתְקֵיף לַהּ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב נָתָן: אִם כֵּן, הַיְינוּ ״וְאֶת בְּנֵיהֶם כָּלוּ בַבָּיִת״ — פְּחוּתָה מִבַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים?

וּפְחוּתָה מִבַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים מִי קָא יָלְדָה? וְהָתַנְיָא: פָּרָה וַחֲמוֹר מִבַּת שָׁלֹשׁ — וַדַּאי לַכֹּהֵן, מִכָּאן וְאֵילָךְ — סָפֵק. אֶלָּא מְחַוַּורְתָּא כִּדְשַׁנִּין מֵעִיקָּרָא.

״וַיִּשְׁרְנָה הַפָּרוֹת בַּדֶּרֶךְ עַל דֶּרֶךְ בֵּית שֶׁמֶשׁ וְגוֹ׳״, מַאי ״וַיִּשְׁרְנָה״? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מְשׁוּם רַבִּי מֵאִיר: שֶׁאָמְרוּ שִׁירָה. וְרַב זוּטְרָא בַּר טוֹבִיָּה אָמַר רַב: שֶׁיִּשְּׁרוּ פְּנֵיהֶם כְּנֶגֶד אָרוֹן וְאָמְרוּ שִׁירָה.

וּמַאי שִׁירָה אָמְרוּ? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מְשׁוּם רַבִּי מֵאִיר: ״אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל״, וְרַבִּי יוֹחָנָן דִּידֵיהּ אָמַר: ״וַאֲמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ לַה׳ קִרְאוּ בִשְׁמוֹ וְגוֹ׳״.

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: מִזְמוֹר שִׁירוּ לַה׳ שִׁיר חָדָשׁ כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ״. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: ״ה׳ מֶלֶךְ יִרְגְּזוּ עַמִּים״.

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר: ״ה׳ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ״. רַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא אָמַר: ״רוֹנִי רוֹנִי הַשִּׁיטָה, הִתְנוֹפְפִי בְּרוֹב הֲדָרֵךְ, הַמְחוּשֶׁקֶת בְּרִיקְמֵי זָהָב, הַמְהוּלָּלָה בְּדָבִיר אַרְמוֹן, וּמְפוֹאָרָה בַּעֲדֵי עֲדָיִים״.

רַב אָשֵׁי מַתְנֵי לַהּ לְהָא דְּרַבִּי יִצְחָק, אַהָא ״וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה ה׳״, יִשְׂרָאֵל מַאי אָמְרוּ? אָמַר רַבִּי יִצְחָק: ״רוֹנִי רוֹנִי הַשִּׁיטָה״ וְכוּ׳.

אָמַר רַב: כְּמַאן קָרוּ פָּרְסָאֵי לְסִפְרָא ״דְּבִיר״? מֵהָכָא, ״וְשֵׁם דְּבִיר לְפָנִים קְרַיִת סֵפֶר״.

רַב אָשֵׁי אָמַר: כְּמַאן קָרוּ פָּרְסָאֵי לְנִידָּה ״דַּשְׁתָּנָא״? מֵהָכָא, ״כִּי דֶּרֶךְ נָשִׁים לִי״.

דף כה.

״וַיִּדֹּם הַשֶּׁמֶשׁ וְיָרֵחַ עָמָד עַד יִקֹּם גּוֹי אֹיְבָיו הֲלֹא הִיא כְתוּבָה עַל סֵפֶר הַיָּשָׁר״, מַאי סֵפֶר הַיָּשָׁר? אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זֶה סֵפֶר אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, שֶׁנִּקְרְאוּ יְשָׁרִים, שֶׁנֶּאֱמַר: ״תָּמֹת נַפְשִׁי מוֹת יְשָׁרִים״.

וְהֵיכָא רְמִיזָא? ״וְזַרְעוֹ יִהְיֶה מְלֹא הַגּוֹיִם״, [אֵימָתַי יִהְיֶה מְלֹא הַגּוֹיִם?] בְּשָׁעָה שֶׁעָמְדָה לוֹ חַמָּה לִיהוֹשֻׁעַ, ״וַיַּעֲמֹד הַשֶּׁמֶשׁ בַּחֲצִי הַשָּׁמַיִם וְלֹא אָץ לָבוֹא כְּיוֹם תְּמִים״.

וְכַמָּה? אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע [שָׁעוֹת], אָזַל שֵׁית וְקָם שֵׁית, אָזַל שֵׁית וְקָם שֵׁית, כּוּלְּהוּ מִלְּתָא כְּיוֹם תְּמִים.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: שְׁלֹשִׁים וְשֵׁית, אָזַל שֵׁית וְקָם תְּרֵיסַר, אָזַל שֵׁית וְקָם תְּרֵיסַר, עָמִידְתוֹ כְּיוֹם תְּמִים. רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר: אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה, אָזַל שֵׁית וְקָם תְּרֵיסַר, אָזַל שֵׁית

וְקָם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה, [שֶׁנֶּאֱמַר]: "וְלֹא אָץ לָבוֹא כְּיוֹם תָּמִים", מִכְּלָל דְּמֵעִיקָּרָא לָאו כְּיוֹם תָּמִים [הָוָה].

אִיכָּא דְּאָמְרִי, בְּתוֹסֶפְתָּא פְּלִיגִי: רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה — אָזַל שֵׁית וְקָם תְּרֵיסַר, אָזַל שֵׁית וְקָם תְּרֵיסַר, עָמִידְתוֹ כְּיוֹם תָּמִים. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: שִׁלְשִׁים וְשֵׁשׁ — אָזַל שֵׁית וְקָם תְּרֵיסַר, אָזַל שֵׁית וְקָם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה, "וְלֹא אָץ לָבוֹא כְּיוֹם תָּמִים".

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר: אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה, אָזַל שֵׁית וְקָם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה, אָזַל שֵׁית וְקָם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה, מַקִּישׁ עָמִידְתוֹ לְבִיאָתוֹ — מָה בִּיאָתוֹ כְּיוֹם תָּמִים, אַף עָמִידְתוֹ כְּיוֹם תָּמִים.

תָּנָא: כְּשֵׁם שֶׁעָמְדָה לוֹ חַמָּה לִיהוֹשֻׁעַ, כָּךְ עָמְדָה לוֹ חַמָּה לְמֹשֶׁה וּלְנַקְדִּימוֹן בֶּן גּוּרְיוֹן. יְהוֹשֻׁעַ — קְרָאֵי, נַקְדִּימוֹן בֶּן גּוּרְיוֹן — גְּמָרָא. לְמֹשֶׁה מְנָלַן? אָתְיָא "אָחֵל" "אָחֵל": כְּתִיב הָכָא "אָחֵל תֵּת פַּחְדְּךָ", וּכְתִיב הָתָם בִּיהוֹשֻׁעַ "אָחֵל גַּדֶּלְךָ".

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, אָתְיָא "תֵּת" "תֵּת": כְּתִיב הָכָא "אָחֵל תֵּת פַּחְדְּךָ", וּכְתִיב בִּיהוֹשֻׁעַ "בְּיוֹם תֵּת ה' אֶת הָאֱמֹרִי".

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר, מִגּוּפֵיהּ דִּקְרָא שְׁמַעְתְּ לֵיהּ: "אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן שִׁמְעֲךָ וְרָגְזוּ וְחָלוּ מִפָּנֶיךָ", אֵימָתַי "רָגְזוּ וְחָלוּ מִפָּנֶיךָ"? בְּשָׁעָה שֶׁעָמְדָה לוֹ חַמָּה לְמֹשֶׁה.

מֵיתִיבִי: "וְלֹא הָיָה כַּיּוֹם הַהוּא לְפָנָיו וְאַחֲרָיו"! אִיבָּעֵית אֵימָא: שָׁעוֹת הוּא דְּלָא הֲווֹ (נפיש) [נְפִישָׁן] כּוּלֵּי הַאי, וְאִיבָּעֵית אֵימָא: אַבְנֵי בָּרָד לָא הֲווֹ, דִּכְתִיב: "וַיְהִי בְּנָסָם מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵם בְּמוֹרַד בֵּית חוֹרֹן וַה' הִשְׁלִיךְ עֲלֵיהֶם אֲבָנִים גְּדֹלוֹת מִן הַשָּׁמַיִם עַד עֲזֵקָה וַיָּמֻתוּ".

כְּתִיב "וַיֹּאמֶר לְלַמֵּד בְּנֵי יְהוּדָה קֶשֶׁת הִנֵּה כְתוּבָה עַל סֵפֶר הַיָּשָׁר", מַאי "סֵפֶר הַיָּשָׁר"? אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זֶה סֵפֶר אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, שֶׁנִּקְרְאוּ "יְשָׁרִים", דִּכְתִיב בְּהוּ "תָּמֹת נַפְשִׁי מוֹת יְשָׁרִים וּתְהִי אַחֲרִיתִי כָּמוֹהוּ".

וְהֵיכָא רְמִיזָא? "יְהוּדָה אַתָּה יוֹדוּךָ אַחֶיךָ יָדְךָ בְּעֹרֶף אֹיְבֶיךָ", וְאֵיזוֹ הִיא מִלְחָמָה שֶׁצְּרִיכָה יָד כְּנֶגֶד עוֹרֶף? הֱוֵי אוֹמֵר: זוֹ קֶשֶׁת.

רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: זֶה סֵפֶר מִשְׁנָה תּוֹרָה, וְאַמַּאי קָרוּ לֵיהּ "סֵפֶר הַיָּשָׁר"? דִּכְתִיב: "וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי ה'". וְהֵיכָא רְמִיזָא? "יָדָיו רַב לוֹ", וְאֵיזוֹ הִיא מִלְחָמָה שֶׁצְּרִיכָה שְׁתֵּי יָדַיִם? הֱוֵי אוֹמֵר: זוֹ קֶשֶׁת.

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר: זֶה סֵפֶר שׁוֹפְטִים, וְאַמַּאי קָרוּ לֵיהּ "סֵפֶר הַיָּשָׁר"? דִּכְתִיב: "בַּיָּמִים הָהֵם אֵין מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל אִישׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה", וְהֵיכָא רְמִיזָא? "לְמַעַן דַּעַת דֹּרוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְלַמְּדָם מִלְחָמָה", וְאֵיזוֹ הִיא מִלְחָמָה שֶׁצְּרִיכָה לִימּוּד? הֱוֵי אוֹמֵר: זוֹ קֶשֶׁת.

וּמְנָלַן דְּבִיהוּדָה כְּתִיב? דִּכְתִיב: ״מִי יַעֲלֶה לָּנוּ בַתְּחִלָּה אֶל הַכְּנַעֲנִי לְהִלָּחֶם בּוֹ, וַיֹּאמֶר ה׳ יְהוּדָה יַעֲלֶה״.

״וַיָּרֶם הַטַּבָּח אֶת הַשּׁוֹק וְהָעֲלְיָה וַיָּשֶׂם לִפְנֵי שָׁאוּל״, מַאי ״וְהָעֲלְיָה״? רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר: שׁוֹק וְאַלְיָה. מַאי ״וְהָעֲלְיָה״? דִּמְסַמְכָא שׁוֹק לְאַלְיָה.

וְרַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: שׁוֹק וְחָזֶה, מַאי ״וְהָעֲלְיָה״? דְּמַחֵית לֵיהּ לְחָזֶה עִילְוֵיהּ דְּשׁוֹק כִּי בָּעֵי אֹנוֹפֵי, וּמְנָפֵי לֵיהּ. וְרַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר: שׁוֹק וְשׁוֹפִי, מַאי ״וְהָעֲלְיָה״? שׁוֹפִי עִילְוֵיהּ דְּשׁוֹק קָאֵי.

לֹא תִתְיַיחֵד אִשָּׁה עִמָּהֶם, בְּמַאי עָסְקִינַן? אִילֵימָא בְּחַד, דִּכְוָותַהּ גַּבֵּי יִשְׂרָאֵל מִי שְׁרֵי? וְהָתְנַן: ״לֹא יִתְיַיחֵד אִישׁ אֶחָד עִם שִׁתֵּי נָשִׁים״!

דף כה:

אֶלָּא בְּתַלְתָּא. דִּכְוָותַהּ גַּבֵּי יִשְׂרָאֵל, בִּפְרוּצִים מִי שְׁרֵי? וְהָתְנַן: ״אֲבָל אִשָּׁה אַחַת מִתְיַיחֶדֶת עִם שְׁנֵי אֲנָשִׁים״, וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּכֹשְׁרִים, אֲבָל בִּפְרוּצִים אֲפִילּוּ עֲשָׂרָה נָמֵי לָא. מַעֲשֶׂה הָיָה וְהוֹצִיאוּהָ עֲשָׂרָה בְּמִטָּה!

לָא, צְרִיכָא בְּאִשְׁתּוֹ עִמּוֹ. גּוֹי אֵין אִשְׁתּוֹ מְשַׁמַּרְתּוֹ, אֲבָל יִשְׂרָאֵל אִשְׁתּוֹ מְשַׁמַּרְתּוֹ.

וְתִיפּוֹק לֵיהּ מִשּׁוּם שְׁפִיכוּת דָּמִים! אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: בְּאִשָּׁה חֲשׁוּבָה עָסְקִינַן, דְּמִירַתְּתִי מִינַּהּ. רַב אִידִי אָמַר: אִשָּׁה כְּלֵי זַיִינָהּ עָלֶיהָ.

מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ: אִשָּׁה חֲשׁוּבָה בֵּין אֲנָשִׁים, וְשֶׁאֵינָהּ חֲשׁוּבָה בֵּין הַנָּשִׁים.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב אִידִי בַּר אָבִין: הָאִשָּׁה, אַף עַל פִּי שֶׁהַשָּׁלוֹם עִמָּהּ, לֹא תִתְיַיחֵד עִמָּהֶן, מִפְּנֵי שֶׁחֲשׁוּדִין עַל הָעֲרָיוֹת.

לֹא יִתְיַיחֵד אָדָם עִמָּהֶן. תָּנוּ רַבָּנָן: יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּזְדַּמֵּן לוֹ גּוֹי בַּדֶּרֶךְ — טוֹפְלוֹ לִימִינוֹ. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: בְּסַייף — טוֹפְלוֹ לִימִינוֹ, בְּמַקֵּל — טוֹפְלוֹ לִשְׂמֹאלוֹ.

הָיוּ עוֹלִין בְּמַעֲלֵה אוֹ יוֹרְדִין בִּירִידָה, לֹא יְהֵא יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה וְגוֹי לְמַעְלָה, אֶלָּא יִשְׂרָאֵל לְמַעְלָה וְגוֹי לְמַטָּה, וְאַל יָשׁוּחַ לְפָנָיו, שֶׁמָּא יָרוֹץ אֶת גּוּלְגָּלְתּוֹ.

שְׁאָלוֹ לְהֵיכָן הוֹלֵךְ — יַרְחִיב לוֹ אֶת הַדֶּרֶךְ, כְּדֶרֶךְ שֶׁעָשָׂה יַעֲקֹב אָבִינוּ לְעֵשָׂו הָרָשָׁע, דִּכְתִיב: ״עַד אֲשֶׁר אָבֹא אֶל אֲדֹנִי שֵׂעִירָה״,

וּכְתִיב: ״וְיַעֲקֹב נָסַע סֻכֹּתָה״.

מַעֲשֶׂה בְּתַלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים לִכְזִיב, פָּגְעוּ בָּהֶן לִיסְטִים, אָמְרוּ לָהֶן: לְאָן אַתֶּם הוֹלְכִים? אָמְרוּ לָהֶן: לְעַכּוֹ. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעוּ לִכְזִיב, פֵּירְשׁוּ. אָמְרוּ לָהֶן: תַּלְמִידֵי מִי אַתֶּם?

אָמְרוּ לָהֶן: תַּלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָא. אָמְרוּ לָהֶן: אַשְׁרֵי רַבִּי עֲקִיבָא וְתַלְמִידָיו שֶׁלֹּא פָּגַע בָּהֶן אָדָם רַע מֵעוֹלָם.
רַב מְנַשֶּׁה הָוָה אָזֵל

דף כו.

לְבֵי תּוֹרְתָא, פְּגַעוּ בֵּיהּ גַּנָּבֵי, אֲמַרוּ לֵיהּ: לְאָן קָאָזְלְתְּ? אָמַר לָהֶן: לְפוּמְבְּדִיתָא. כִּי מְטָא לְבֵי תּוֹרְתָא, פָּרֵישׁ. אֲמַרוּ לֵיהּ: תַּלְמִידָא דִּיהוּדָה רַמָּאָה אַתְּ! אָמַר לְהוּ: יָדְעִיתוּ לֵיהּ? יְהֵא רַעֲוָא דְּלִיהְווֹ הָנָהוּ אִינָשֵׁי בְּשַׁמְתֵּיהּ.
אָזְלוּ עֲבַדוּ גְּנֵיבָתָא עֶשְׂרִין וְתַרְתֵּין שְׁנִין וְלָא אַצְלַחוּ, כֵּיוָן דַּחֲזוֹ, אֲתוֹ כּוּלְהוּ תְּבַעוּ שַׁמְתַּיְיהוּ, וַהֲוָה בְּהוּ חַד גִּירְדָּנָא דְּלָא אָתָא לְשָׁרוֹיֵה שַׁמְתֵּיהּ, אַכְלֵיהּ אַרְיָא. הַיְינוּ דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: גִּירְדָּנָא דְּלָא טַיְיזָן, שַׁתָּא (בציר משני) [בְּצִירָא מִשְּׁנֵיהּ].
תָּא חֲזִי, מָה בֵּין גַּנָּבֵי בָבֶל וְלִסְטִין דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.
מַתְנִי' בַּת יִשְׂרָאֵל לֹא תְּיַילֵד אֶת הַנָּכְרִית, מִפְּנֵי שֶׁמְּיַלֶּדֶת בֵּן לַעֲבוֹדָה זָרָה, אֲבָל נָכְרִית מְיַלֶּדֶת בַּת יִשְׂרָאֵל. בַּת יִשְׂרָאֵל לֹא תָּנִיק בְּנָהּ שֶׁל נָכְרִית, אֲבָל נָכְרִית מְנִיקָה בְּנָהּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּרְשׁוּתָהּ.
גְּמָ' תָּנוּ רַבָּנָן: בַּת יִשְׂרָאֵל לֹא תְּיַילֵד אֶת הַנָּכְרִית, מִפְּנֵי שֶׁמְּיַלֶּדֶת בֵּן לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְנָכְרִית לֹא תְּיַילֵד אֶת בַּת יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שֶׁחֲשׁוּדִין עַל שְׁפִיכוּת דָּמִים — דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.
וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: נָכְרִית מְיַלֶּדֶת אֶת בַּת יִשְׂרָאֵל בִּזְמַן שֶׁאֲחֵרוֹת עוֹמְדוֹת עַל גַּבָּהּ, אֲבָל לֹא בֵּינָהּ לְבֵינָהּ. וְרַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֲפִילּוּ אֲחֵרוֹת עוֹמְדוֹת עַל גַּבָּהּ נָמֵי לָא, דְּזִימְנִין דְּמַנְּחָא לֵיהּ יְדָא אַפּוּתֵא וְקָטְלָא לֵיהּ, וְלָא מִתְחֲזֵי.
כִּי הָהִיא אִיתְּתָא דַּאֲמַרָה לַחֲבֶרְתַּהּ: מוֹלְדָא יְהוּדַיְיתָא בַּת מוֹלְדָא יְהוּדַיְיתָא! אֲמַרָה לַהּ: נְפִישִׁין בִּישָׁתָא דְּהַהִיא אִיתְּתָא, דְּקָא מַשְׁפֵּילְנָא מִינַּיְיהוּ דְּמָא כִּי אוּפְיָא דְּנַהֲרָא.
וְרַבָּנָן אֲמְרוּ לָךְ: לָא הִיא, בְּמִילְתָא בְּעָלְמָא הוּא דְּאוֹקִימְתַּהּ.
בַּת יִשְׂרָאֵל לֹא תָּנִיק. תָּנוּ רַבָּנָן: בַּת יִשְׂרָאֵל לֹא תָּנִיק בְּנָהּ שֶׁל נָכְרִית, מִפְּנֵי שֶׁמְּגַדֶּלֶת בֵּן לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְנָכְרִית לֹא תָּנִיק אֶת בְּנָהּ שֶׁל בַּת יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שֶׁחֲשׁוּדָה עַל שְׁפִיכוּת דָּמִים, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: נָכְרִית מְנִיקָה אֶת בְּנָהּ שֶׁל בַּת יִשְׂרָאֵל בִּזְמַן שֶׁאֲחֵרוֹת עוֹמְדוֹת עַל גַּבָּהּ, אֲבָל לֹא בֵּינוֹ לְבֵינָהּ. וְרַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֲפִילּוּ אֲחֵרוֹת עוֹמְדוֹת עַל גַּבָּהּ נָמֵי לָא, דְּזִימְנִין דְּשָׁיְיפָא לֵיהּ סַמָּא לְדַד מַאבָּרַאי וְקָטְלָא לֵיהּ.

וּצְרִיכָא, דְּאִי אַשְׁמְעִינַן מְיַלֶּדֶת, בְּהַהִיא קָאָמְרִי רַבָּנַן דִּשְׁרֵי, דְּלָא אֶפְשָׁר מִשּׁוּם דַּאֲחֵרוֹת רוֹאוֹת אוֹתָהּ, אֲבָל מְנִיקָה דְּאֶפְשָׁר דִּשָּׁיְיפָא לֵיהּ סַם לְדַד מֵאַבָּרַאי וְקָטְלָא לֵיהּ — אֵימָא מוֹדֵי לֵיהּ לְרַבִּי מֵאִיר.

וְאִי אַשְׁמְעִינַן מְנִיקָה, בְּהַהִיא קָאָמַר רַבִּי מֵאִיר דְּאָסוּר, מִשּׁוּם דְּשָׁיְיפָא לֵיהּ סַם לְדַד מֵאַבָּרַאי וְקָטְלָא לֵיהּ, אֲבָל מְיַלֶּדֶת, דְּלָא אֶפְשָׁר הֵיכָא דַּאֲחֵרוֹת עוֹמְדוֹת עַל גַּבָּהּ, אֵימָא מוֹדֵי לְהוּ לְרַבָּנַן — צְרִיכָא.

וּרְמִינְהוּ: יְהוּדִית מְיַלֶּדֶת אֲרַמִּית בְּשָׂכָר, אֲבָל לֹא בְּחִנָּם! אָמַר רַב יוֹסֵף: בְּשָׂכָר שְׁרֵי מִשּׁוּם אֵיבָה.

סָבַר רַב יוֹסֵף לְמֵימַר: אוֹלוֹדֵי נָכְרִית בְּשַׂבְּתָא בְּשָׂכָר שְׁרֵי, מִשּׁוּם אֵיבָה. אֲמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: יָכְלָה לְמֵימַר לַהּ — דִּידַן, דִּמְינַטְרִי שַׁבְּתָא — מְחַלְּלִינַן עֲלַיְיהוּ; דִּידְכוּ, דְּלָא מְינַטְרִי שַׁבְּתָא — לָא מְחַלְּלִינַן.

סָבַר רַב יוֹסֵף לְמֵימַר: אוֹנוֹקֵי בְּשָׂכָר שְׁרֵי מִשּׁוּם אֵיבָה. אֲמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: יָכְלָה לְמֵימַר, אִי פְּנוּיָה הִיא — "בָּעֵינָא לְאֵינְסוֹבֵי", אִי אֵשֶׁת אִישׁ הִיא — "לָא קָא מִזְדַּהֲמָנָא בְּאַפֵּי גַּבְרָאי".

סָבַר רַב יוֹסֵף לְמֵימַר, הָא דְּתַנְיָא: הַגּוֹיִם וְרוֹעֵי בְּהֵמָה דַּקָּה לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין — אַסּוֹקֵי בְּשָׂכָר שְׁרֵי, מִשּׁוּם אֵיבָה.

אֲמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: יָכוֹל לוֹמַר לוֹ "קָאֵי בְּרִי אַאִיגָּרָא", אִי נָמֵי "נְקִיטָא לִי זִימְנָא לְבֵי דַּוָּאר".

תָּנֵי רַבִּי אֲבָהוּ קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: הַגּוֹיִם וְרוֹעֵי בְּהֵמָה דַּקָּה — לֹא מַעֲלִין

דף כו:

וְלֹא מוֹרִידִין, אֲבָל הַמִּינִין וְהַמְּסוֹרוֹת וְהַמְשׁוּמָּדִים — מוֹרִידִין וְלֹא מַעֲלִין.

אָמַר לֵיהּ: אֲנִי שׁוֹנֶה "לְכָל אֲבֵדַת אָחִיךָ" לְרַבּוֹת אֶת הַמְּשׁוּמָּד, וְאַתְּ אָמְרַתְּ מוֹרִידִין? סְמִי מִכָּאן מְשׁוּמָּד!

וְלִישַׁנֵּי לֵיהּ: כָּאן בְּמְשׁוּמָּד אוֹכֵל נְבֵילוֹת לְתֵיאָבוֹן, כָּאן בְּמְשׁוּמָּד אוֹכֵל נְבֵילוֹת לְהַכְעִיס!

קָסָבַר: אוֹכֵל נְבֵילוֹת לְהַכְעִיס — מִין הוּא.

אִיתְמַר מְשׁוּמָּד, פְּלִיגִי רַב אַחָא וְרָבִינָא: חַד אָמַר: לְתֵיאָבוֹן — מְשׁוּמָּד, לְהַכְעִיס — מִין הָוֵי, וְחַד אָמַר: אֲפִילּוּ לְהַכְעִיס נָמֵי מְשׁוּמָּד. אֶלָּא אֵיזֶהוּ מִין? זֶה הָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה.

מֵיתִיבִי: אָכַל פֶּרְעוֹשׁ אֶחָד אוֹ יַתּוּשׁ אֶחָד — הֲרֵי זֶה מְשׁוּמָּד; וְהָא הָכָא דְּלְהַכְעִיס הוּא, וְקָתָנֵי מְשׁוּמָּד! הָתָם בָּעֵי לְמֵיטְעַם טַעְמָא דְּאִיסּוּרָא.

אָמַר מָר: מוֹרִידִין אֲבָל לֹא מַעֲלִין. הַשְׁתָּא אַחוֹתֵי מַחֲתִינַן, אַסּוֹקֵי מִיבָּעֵי? אָמַר רַב יוֹסֵף בַּר חָמָא אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: לֹא נִצְרְכָה, שֶׁאִם הָיְתָה מַעֲלָה בַּבּוֹר — מְגָרְרָהּ, דְּנָקֵיט לֵיהּ עִילָּא וְאָמַר: לָא תֵּיחוֹת חֵיוְתָא עִלָּוֵיהּ.

רַבָּה וְרַב יוֹסֵף דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: לֹא נִצְרְכָה, שֶׁאִם הָיְתָה אֶבֶן עַל פִּי הַבְּאֵר, מְכַסָּה, אָמַר: לְעַבּוֹרֵי חֵיוּתָא עִילָּוֵיהּ. רָבִינָא אָמַר: שֶׁאִם הָיָה סוּמָא, מְסַלְקוֹ, אָמַר: בָּעֵינָא לְאַחוֹתֵי בְּרִי מֵאִינָּרָא.

תָּנוּ רַבָּנָן: יִשְׂרָאֵל מָל אֶת הַגּוֹי לְשׁוּם גֵּר, לְאַפּוֹקֵי לְשׁוּם מוּרְנָא דִּלְא, וְגוֹי לֹא יָמוּל יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שֶׁחֲשׁוּדִין עַל שְׁפִיכוּת דָּמִים, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: גּוֹי מָל אֶת יִשְׂרָאֵל בִּזְמַן שֶׁאֲחֵרִים עוֹמְדִין עַל גַּבּוֹ, אֲבָל בֵּינוֹ לְבֵינוֹ — לָא. וְרַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֲפִילּוּ אֲחֵרִים עוֹמְדִים עַל גַּבּוֹ נָמֵי לָא, דְּזִימְנִין דְּמַצְלֵי לֵיהּ סַכִּינָא וּמְשַׁוֵּי לֵיהּ כְּרוּת שָׁפְכָה.

וְסָבַר רַבִּי מֵאִיר גּוֹי לָא? וּרְמִינְהוּ: עִיר שֶׁאֵין בָּהּ רוֹפֵא יִשְׂרָאֵל וְיֵשׁ בָּהּ רוֹפֵא כּוּתִי וְרוֹפֵא אַרְמַאי — יָמוּל אַרְמַאי וְאַל יָמוּל כּוּתִי, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: יָמוּל כּוּתִי וְאַל יָמוּל אַרְמַאי!

אֵיפוֹךְ, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: יָמוּל כּוּתִי וְלֹא אַרְמַאי, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַרְמַאי וְלֹא כּוּתִי.

וְסָבַר רַבִּי יְהוּדָה אַרְמַאי שַׁפִּיר דָּמֵי? וְהָתַנְיָא: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִנַּיִן לְמִילָה בְּגוֹי שֶׁהִיא פְּסוּלָה? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִּשְׁמֹר".

אֶלָּא, לְעוֹלָם לָא תֵּיפוֹךְ, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן?

דף כז.

בְּרוֹפֵא מוּמְחֶה, דְּכִי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אִם הָיָה מוּמְחֶה לָרַבִּים — מוּתָּר.

וְסָבַר רַבִּי יְהוּדָה כּוּתִי שַׁפִּיר דָּמֵי? וְהָתַנְיָא: יִשְׂרָאֵל מָל אֶת הַכּוּתִי, וְכוּתִי לֹא יָמוּל יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שֶׁמָּל לְשֵׁם הַר גְּרִזִים, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי: וְכִי הֵיכָן מָצִינוּ מִילָה מִן הַתּוֹרָה לִשְׁמָהּ? אֶלָּא מָל וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁתֵּצֵא נִשְׁמָתוֹ!

אֶלָּא, לְעוֹלָם אֵיפוֹךְ כִּדְאָפְכִינַן מֵעִיקָּרָא, וּדְקָא קַשְׁיָא דְּרַבִּי יְהוּדָה אַדְּרַבִּי יְהוּדָה — הָהִיא דְּרַבִּי יְהוּדָה הַנָּשֹׂא הִיא.

דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשֹׂא אוֹמֵר: מִנַּיִן לְמִילָה בְּגוֹי שֶׁהִיא פְּסוּלָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִּשְׁמוֹר".

אָמַר רַב חִסְדָּא: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? דִּכְתִיב: "לַה' הַמּוֹל", וְרַבִּי יוֹסֵי — "הַמּוֹל יִמּוֹל".

וְאִידָךְ, הָכְתִיב: "לַה' הַמּוֹל"! הָהוּא בְּפֶסַח כְּתִיב. וְאִידָךְ נָמֵי הָכְתִיב: "הַמּוֹל יִמּוֹל"! דִּבְרָה תוֹרָה כִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם.

אִיתְּמַר: מִנַּיִן לְמִילָה בְּגוֹי שֶׁהִיא פְּסוּלָה? דָּרוּ בַּר פָּפָּא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב אָמַר: "וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִּשְׁמֹר", וְרַבִּי יוֹחָנָן: "הַמּוֹל יִמּוֹל".

מַאי בֵּינַיְיהוּ? עַרְבִי מָהוּל וְגַבְנוּנִי מָהוּל אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ. מַאן דְּאָמַר ״הִמּוֹל יִמּוֹל״ — אִיכָּא, וּמַאן דְּאָמַר ״אֶת בְּרִיתִי תִּשְׁמֹר״ — לֵיכָּא.

וּלְמַאן דְּאָמַר ״הִמּוֹל יִמּוֹל״ אִיכָּא? וְהָתְנַן: קוּנָּם שֶׁאֲנִי נֶהֱנֶה מִן הָעֲרֵלִים — מוּתָּר בְּעַרְלֵי יִשְׂרָאֵל, וְאָסוּר בְּמוּלֵי אוּמּוֹת הָעוֹלָם; אַלְמָא, אַף עַל גַּב דִּמְהִילִי, כְּמַאן דְּלָא מְהִילִי דָּמוּ!

אֶלָּא אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁמֻּתּוּ אֶחָיו מֵחֲמַת מִילָה, וְלֹא מָלוּהוּ. לְמַאן דְּאָמַר ״וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִּשְׁמֹר״ — אִיכָּא, לְמַאן דְּאָמַר ״הִמּוֹל יִמּוֹל״ — לֵיכָּא.

וּלְמַאן דְּאָמַר ״הִמּוֹל יִמּוֹל״ לֵיכָּא? וְהָתְנַן: ״קוּנָּם שֶׁאֲנִי נֶהֱנֶה מִמּוּלִים״ — אָסוּר בְּעַרְלֵי יִשְׂרָאֵל וּמוּתָּר בְּמוּלֵי אוּמּוֹת הָעוֹלָם, אַלְמָא אַף עַל גַּב דְּלָא מְהִילִי כְּמַאן דְּמָהִילִי דָּמוּ!

אֶלָּא, אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ אִשָּׁה, לְמַאן דְּאָמַר ״וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִּשְׁמוֹר״ — לֵיכָּא, דְּאִשָּׁה לָאו בַּת מִילָה הִיא, וּלְמַאן דְּאָמַר ״הִמּוֹל יִמּוֹל״ — אִיכָּא, דְּאִשָּׁה כְּמַאן דְּמָהִילָא דָּמְיָא.

וּמִי אִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר אִשָּׁה לָא? וְהָכְתִיב: ״וּתִקַּח צִפֹּרָה צֹר״! קָרֵי בֵּיהּ ״וַתַּקַּח״. וְהָכְתִיב ״וַתִּכְרֹת״! קָרֵי בֵּיהּ ״וַתַּכְרֵת״, דְּאָמְרָה לְאֵינִישׁ אַחֲרִינָא וַעֲבַד. וְאֵיבָּעֵית אֵימָא: (אתיא) [אֲתַיא] אֵיהִי וְאַתְחִלָה, וַאֲתָא מֹשֶׁה וְאַגְמְרֵהּ.

מַתְנִי׳ מִתְרַפְּאִין מֵהֶן רִיפּוּי מָמוֹן, אֲבָל לֹא רִיפּוּי נְפָשׁוֹת. וְאֵין מִסְתַּפְּרִין מֵהֶן בְּכָל מָקוֹם, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בִּרְשׁוּת הָרַבִּים מוּתָּר, אֲבָל לֹא בֵּינוֹ לְבֵינוֹ.

גְּמָ׳ מַאי ״רִיפּוּי מָמוֹן״, וּמַאי ״רִיפּוּי נְפָשׁוֹת״? אִילֵּימָא ״רִיפּוּי מָמוֹן״ בְּשָׂכָר, ״רִיפּוּי נְפָשׁוֹת״ בְּחִנָּם — לֵיתְנֵי: מִתְרַפְּאִין מֵהֶן בְּשָׂכָר אֲבָל לֹא בְּחִנָּם!

אֶלָּא, ״רִיפּוּי מָמוֹן״ — דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה, ״רִיפּוּי נְפָשׁוֹת״ — דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה. וְהָאָמַר רַב יְהוּדָה: אֲפִילּוּ רִיבְדָּא דְּכוּסִילְתָּא לָא מִתַּסְיָנַן מִינַּיְיהוּ!

אֶלָּא, ״רִיפּוּי מָמוֹן״ — בְּהֶמְתּוֹ, ״רִיפּוּי נְפָשׁוֹת״ — גּוּפֵיהּ, וְהַיְינוּ דְּאָמַר רַב יְהוּדָה: אֲפִילּוּ רִיבְדָּא דְּכוּסִילְתָּא לָא מִתַּסְיָנַן מִינַּיְיהוּ.

אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר מָר עוּקְבָא: אֲבָל אִם אָמַר לוֹ סַם פְּלוֹנִי יָפֶה לוֹ, סַם פְּלוֹנִי רַע לוֹ — מוּתָּר.

דף כז:

סָבַר שַׁיּוֹלֵי מְשַׁאֵיל לוֹ, כִּי הֵיכִי דְּמַשְׁאִיל לוֹ מְשַׁאֵיל לְאִינִישׁ אַחֲרִינָא, וַאֲתָא הָהוּא גַּבְרָא לְאוֹרוֹעֵי נַפְשֵׁיהּ.

אָמַר רָבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְאָמְרִי לַהּ אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: סָפֵק חַי סָפֵק מֵת — אֵין מִתְרַפְּאִין מֵהֶן, וַדַּאי מֵת — מִתְרַפְּאִין מֵהֶן.

מֵת? הָאֵיכָא חַיֵּי שָׁעָה! לְחַיֵּי שָׁעָה לָא חָיְישִׁינַן.

וּמְנָא תֵּימְרָא דִּלְחַיֵּי שָׁעָה לָא חָיְישִׁינַן? דְּכְתִיב: ״אִם אָמְרוּ נָבוֹא הָעִיר וְהָרָעָב בָּעִיר וָמַתְנוּ שָׁם״, וְהָאֵיכָּא חַיֵּי שָׁעָה! אֶלָּא לָאו לְחַיֵּי שָׁעָה לָא חָיְישִׁינַן.

מֵיתִיבִי: לֹא יִשָּׂא וְיִתֵּן אָדָם עִם הַמִּינִין, וְאֵין מִתְרַפְּאִין מֵהֶן אֲפִילּוּ לְחַיֵּי שָׁעָה.

מַעֲשֶׂה בְּבֶן דָּמָא בֶּן אֲחוֹתוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל שֶׁהִכִּישׁוֹ נָחָשׁ, וּבָא יַעֲקֹב אִישׁ כְּפַר סְכַנְיָא לְרָפאוֹתוֹ, וְלֹא הִנִּיחוֹ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, וְאָמַר לוֹ: רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָחִיךָ! הַנַּח לוֹ וְאֵרָפֵא מִמֶּנּוּ, וַאֲנִי אָבִיא מִקְרָא מִן הַתּוֹרָה שֶׁהוּא מוּתָּר, וְלֹא הִסְפִּיק לְגָמוֹר אֶת הַדָּבָר עַד שֶׁיָּצְתָה נִשְׁמָתוֹ וָמֵת.

קָרָא עָלָיו רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: אַשְׁרֶיךָ בֶּן דָּמָא, שֶׁגּוּפְךָ טָהוֹר וְיָצְתָה נִשְׁמָתְךָ בְּטָהֳרָה, וְלֹא עָבְרָתָ עַל דִּבְרֵי חֲבֵירֶיךָ, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים: ״וּפוֹרֵץ גָּדֵר יִשְׁכָּנוּ נָחָשׁ״.

שְׁאנֵי מִינוּת דְּמַשְׁכָא, דְּאָתֵי לְמִימְשַׁךְ בָּתְרֵייהוּ.

אָמַר מָר: לֹא עָבְרָתָ עַל דִּבְרֵי חֲבֵירֶיךָ, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים: ״וּפוֹרֵץ גָּדֵר יִשְׁכָּנוּ נָחָשׁ״. אִיהוּ נָמֵי חְוָיָא טַרְקֵיהּ! חְוָיָא דְּרַבָּנַן דְּלֵית לֵיהּ אָסוּתָא כְּלָל.

וּמַאי הָוָה לֵיהּ לְמֵימַר? ״וְחַי בָּהֶם״ — וְלֹא שָׁיְמוּת בָּהֶם.

וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל? הָנֵי מִילֵּי בְּצִינְעָא, אֲבָל בְּפַרְהֶסְיָא — לָא. דְּתַנְיָא: הָיָה רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: מִנַּיִן שֶׁאִם אוֹמְרִים לוֹ לָאָדָם ״עֲבוֹד עֲבוֹדָה זָרָה וְאַל תֵּהָרֵג״, שֶׁיַּעֲבוֹד וְאַל יֵהָרֵג? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְחַי בָּהֶם״ — וְלֹא שָׁיְמוּת בָּהֶם. יָכוֹל אֲפִילּוּ בְּפַרְהֶסְיָא? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְלֹא תְחַלְּלוּ אֶת שֵׁם קָדְשִׁי״.

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל מַכָּה שֶׁמְּחַלְּלִין עָלֶיהָ אֶת הַשַּׁבָּת אֵין מִתְרַפְּאִין מֵהֶן, וְאֵיכָּא דְּאָמְרִי אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל

דף כח.

מַכָּה שֶׁל חָלָל — אֵין מִתְרַפְּאִין מֵהֶן. מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ גַּב הַיָּד וְגַב הָרֶגֶל, דְּאָמַר רַב אַדָּא בַּר מַתְנָה אָמַר רַב: גַּב הַיָּד וְגַב הָרֶגֶל הֲרֵי הֵן כְּמַכָּה שֶׁל חָלָל, וּמְחַלְּלִין עָלֶיהָן אֶת הַשַּׁבָּת.

אָמַר רַב זוּטְרָא בַּר טוֹבִיָּה אָמַר רַב: כָּל מַכָּה שֶׁצְּרִיכָה אוֹמֶד, מְחַלְּלִין עָלֶיהָ אֶת הַשַּׁבָּת.

אָמַר רַב שֵׁמֶן בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וְהַאי אִישְׁתָּא צְמִירְתָּא כְּמַכָּה שֶׁל חָלָל דָּמֵי, וּמְחַלְּלִין עָלֶיהָ אֶת הַשַּׁבָּת.

מֵהֵיכָן מַכָּה שֶׁל חָלָל? פֵּירֵשׁ רַבִּי אַמִּי: מִן הַשָּׂפָה וְלִפְנִים. בָּעֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: כַּכִּי וְשִׁינֵּי מַאי? כֵּיוָן דַּאֲקוּשֵׁי נִינְהוּ כְּמַכָּה דִּבְרַאי דָּמוּ, אוֹ דִלְמָא, כֵּיוָן דְּגַוְואֵי קָיְימִי, כְּמַכָּה שֶׁל חָלָל דָּמוּ?

אָמַר אַבָּיֵי, תָּא שְׁמַע: הַחוֹשֵׁשׁ בְּשִׁינָּיו לֹא יְגַמֵּעַ בָּהֶן אֶת הַחוֹמֶץ. חוֹשֵׁשׁ הוּא דְּלָא, הָא כָּאֵיב לֵיהּ טוּבָא — שַׁפִּיר דָּמֵי. דִּלְמָא תַּנָּא הֵיכָא דְּכָאֵיב לֵיהּ טוּבָא "חוֹשֵׁשׁ" נָמֵי קָרֵי לֵיהּ. תָּא שְׁמַע: רַבִּי יוֹחָנָן חָשׁ בְּצַפְּדִינָא, אָזַל לְגַבֵּהּ דְּהַהִיא מַטְרוֹנִיתָא, עֲבַדָה חַמְשָׁא וּמַעֲלֵי שַׁבְּתָא. אָמַר לַהּ: לְמָחָר מַאי? אֲמָרָה לֵיהּ: לָא צְרִיכְנָא מַאי? אָמַרָה: אִשְׁתְּבַע לִי דְּלָא מְגַלֵּית. אִישְׁתְּבַע לַהּ: "לֵאלָהָא יִשְׂרָאֵל לָא מְגַלֵּינָא". גַּלְיֵיהּ לֵיהּ, לְמָחָר נְפַק דַּרְשַׁהּ בְּפִירְקָא.

וְהָא אִישְׁתְּבַע לַהּ! "לֵאלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל לָא מְגַלֵּינָא", אֲבָל לְעַמֵּיהּ יִשְׂרָאֵל מְגַלֵּינָא. וְהָאִיכָּא חִילּוּל הַשֵּׁם! דְּגַלְיֵ לַהּ מֵעִיקָּרָא.

אֶלְמָא כְּמַכָּה שֶׁל חָלָל דָּמְיָא. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: שָׁאנֵי צַפְּדִינָא, הוֹאִיל וּמַתְחִיל בְּפֶה וְגוֹמֵר בִּבְנֵי מַעַיִים.

מַאי סִימָנֵיהּ? רָמֵי מִידֵּי בֵּי כַּכֵּי, וּמַיְיתֵי דָּמָא מִבֵּי דָּרֵי. מִמַּאי הָוֵי? מִקְּרִירֵי קְרִירֵי דְּחִיטֵּי, וּמֵחַמִּימֵי חַמִּימֵי דִּשְׂעָרֵי, וּמִשִּׁיוּרֵי כָּסָא דְּהַרְסָנָא. מַאי עֲבַדָא לֵיהּ? אָמַר רַבִּי אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא: מֵי שְׁאוֹר וְשֶׁמֶן זַיִת וָמֶלַח, וּמָר בַּר רַב אָשֵׁי אָמַר: מִשְׁחָא דַּאֲוָוזָא בְּגַדְפָּא דַּאֲוָוזָא.

אָמַר אַבָּיֵי: אֲנָא עֲבַדִי כּוּלְהוּ וְלָא אִיתַּסָאי, עַד דַּאֲמַר לִי הַהוּא טַיָּיעָא: אַיְיתִי קַשְׁיָיתָא דְּזֵיתָא דְּלָא מָלוֹ תִּילְתָא, וּקְלִנְהוּ אַמָּרָא חַדְתָּא, וְדַבֵּיק (בֵּיהּ) [אַבֵּי] דְּדָרֵיךְ. עֲבַדִי הָכִי וְאִיתַּסָאי.

וְרַבִּי יוֹחָנָן הֵיכִי עָבֵיד הָכִי? וְהָאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל מַכָּה שֶׁמְּחַלְּלִין עָלֶיהָ אֶת הַשַּׁבָּת — אֵין מִתְרַפְּאִין מֵהֶן! אָדָם חָשׁוּב שָׁאנֵי.

וְהָא רַבִּי אֲבָהוּ, דְּאָדָם חָשׁוּב הֲוָה, וּרְמָא לֵיהּ יַעֲקֹב מִינָאָה סַמָּא אַשְׁקֵיהּ, וְאִי לָא רַבִּי אַמֵּי וְרַבִּי אַסִּי דְּלַחֲכוּהּ לְשָׁקֵיהּ, פַּסְקֵיהּ לְשָׁקֵיהּ!

דְּרַבִּי יוֹחָנָן רוֹפֵא מוּמְחֶה הֲוָה, דְּרַבִּי אֲבָהוּ נָמֵי רוֹפֵא מוּמְחֶה הֲוָה, שְׁאנֵי רַבִּי אֲבָהוּ דְּמוֹקְמֵי בֵּיהּ מִינֵי בְּנַפְשַׁיְיהוּ "תְּמֹת נַפְשִׁי עִם פְּלִשְׁתִּים".

אָמַר שְׁמוּאֵל: הַאי פִּדְעָתָא סַכַּנְתָּא הִיא, וּמְחַלְּלִין עָלֶיהָ אֶת הַשַּׁבָּת. מַאי אָסוּתָא? לְמִיפְסַק דָּמָא — תַּחְלֵי בְּחַלְּבָא, לְאַסּוֹקֵי — גַּרְדָּא דְּיַבְלָא וְגִירְדָּא דַּאֲסָנָא, אוֹ נֵיקָּרָא מִקִּילְקְלְתָּא.

אָמַר רַב סָפְרָא: הַאי עִינְבְּתָא פְּרָוונָקָא דְּמַלְאָכָא דְּמוֹתָא הִיא. מַאי אָסוּתָא? טִינְנָא בְּדוּבְשָׁא, אוֹ כַּרְפְּסָא בְּטִילְיָיא. אַדְּהָכִי וְהָכִי, לִיתֵי עִינְבְּתָא בַּת מִינַּאּ וְנִינְגַּנְדַּר (עילוי) [עִילָּוַיהּ], חִיוְּרֵתִי לְחִיוְּרֵתִי וְאוּכְמָתִי לְאוּכְמָתִי.

אָמַר רָבָא: הַאי סִימְטָא פַּרְוונָקָא דְּאִשְׁתָּא הִיא, מַאי אָסוּתֵא? לְמֶחֱיֵיהּ שִׁיתִּין אִיתְקוּטְלֵי, וְלִיקְרְעֵיהּ שְׁתֵּי וְעֶרֶב, וְהֲנֵי מִילֵּי דְּלָא חִיוֵּר רֵישֵׁיהּ, אֲבָל חִיוֵּר רֵישֵׁיהּ לֵית לַן בַּהּ.

רַבִּי יַעֲקֹב חָשׁ

דף כח:

בְּפִיקְעָא, אוֹרִי לֵיהּ רַבִּי אַמֵּי, וְאָמְרִי לַהּ רַבִּי אַסִּי אוֹרִי לֵיהּ: לַיְתֵי שַׁב בִּינֵי אַהֲלָא תּוֹלָנָא, וְצַיֵּיר לֵיהּ בַּחֲלָלָא דְּבֵי צַוְּארָא, וְלִיכְרִיךְ עִילָּוֵיהּ נִירָא בַּרְקָא, וְטָמֵישׁ לֵיהּ בְּנָטְפָא חִיוָּרָא, וְלִיקְלֵיהּ וּבָדַר לֵיהּ עִילָּוֵיהּ. אַדְּהָכִי וְהָכִי, לַיְתֵי קַשְׁיָתָא דַּאֲסַנָּא, לַיְנַח פִּיקְעָא לַהֲדֵי פִּיקְעָא. וְהָנֵי מִילֵּי פִּיקְעָא עִילָּאָה, פִּיקְעָא תַּתָּאָה מַאי? לַיְתֵי תַּרְבָּא דִּצְפִּירְתָּא דְּלָא אִפְּתַח, וְלִיפַּשַּׁר וְלִישְׁדֵּי בֵּיהּ.

וְאִי לָא, לַיְתֵי תִּלְתָּא טָרְפָא קָרָא דִּמְיַיבְּשִׁי בְּטוּלָא, וְלִיקְלֵי וְלִיבַדַּר עִילָּוֵיהּ. וְאִי לָא, לַיְתֵי מְשַׁקְּדֵי חֶלְזוֹנֵי. וְאִי לָא, מַיְתֵי מְשַׁח קִירָא, וְלִינְקוֹט בְּשַׁחֲקֵי דְּכִיתְנָא בְּקַיְיטָא, וְדַעֲמַר גּוּפְנָא בְּסִיתְוָוא.

רַבִּי אֲבָהוּ חַשׁ בְּאוּדְנֵיהּ, אוֹרִי לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן, וְאָמְרִי לַיהּ בֵּי מִדְרְשָׁא. מַאי אוֹרִי לֵיהּ? כִּי הָא דְּאָמַר אַבָּיֵי: אֲמַרָה לִי אֵם — לָא אִיבְּרִי כּוּלְיָיתָא אֶלָּא לְאוּדְנָא. וְאָמַר רָבָא: אֲמַר לִי מְנְיוֹמֵי אָסְיָא — כּוּלְהוּ (שַׁקְיֵינוּ) [שַׁקְיֵינִי] קָשׁוּ לְאוּדְנָא, לְבַר מִמַּיָּא דְּכוּלְיָיתָא. לַיְתֵי כּוּלְיָיתָא דְּבַרְחָא קַרְחָא, וְלִיקְרְעֵיהּ שְׁתֵּי וָעֶרֶב, וְלַיְנַח אַמַּלְלָא דְּנוּרָא, וְהָנְהוּ מַיָּא דְּנָפְקִי מִינֵּיהּ לִישְׁדֵּינְהוּ בְּאוּדְנֵיהּ — לָא קָרִירֵי וְלָא חַמִּימֵי, אֶלָּא פְּשׁוֹרֵי.

וְאִי לָא, לַיְתֵי תַּרְבָּא דְּחִיפּוּשְׁתָּא גַּמְלָנִיתָא, וְלִיפַּשַּׁר וְלִישְׁדֵּי בֵּיהּ. וְאִי לָא, לְמַלְיֵיהּ לְאוּדְנֵיהּ מִישְׁחָא, וְלֶיעְבֵּד שַׁב פִּתִּילָתָא דְּאַסְפַּסְתָּא, וְלַיְתֵי שׁוּפְתָּא דְּתוּמְא, וְלִיתֵּוב בַּרְקָא בְּחַד רֵישָׁא, וְלִיתְלֵי בְּהוּ נוּרָא, וְאִידַּךְ רֵישָׁא מוֹתֵבא בְּאוּדְנָא, וְלִיתֵּוב אוּדְנֵיהּ לְהָדָא נוּרָא, וְיִזְדַּהַר מִזִּיקָא, וְנִישְׁקוֹל חָדָא וְנַנַּח חָדָא.

לִישָׁנָא אַחֲרִינָא: וְאִי לָא, לַיְתֵי שַׁב פִּתִּילָתָא בִּיקְרָא, וְשַׁיֵּיף לֵיהּ מִישְׁחָא דְּאַסְפַּסְתָּא, וְנַיְתֵי חַד רֵישָׁא בְּנוּרָא וְחַד רֵישָׁא בְּאוּדְנֵיהּ, וְנִשְׁקוֹל חָדָא וְנַנַּח חָדָא, וְיִזְדַּהַר מִזִּיקָא.

וְאִי לָא, לַיְתֵי אוּדְרָא דְּנָדָא דְּלָא מְשַׁקֵּף וְנַנַּח בַּהּ, וְלִתְלֵיהּ לְאוּדְנֵיהּ לַהֲדֵי נוּרָא, וּמְזַדְּהַר מִזִּיקָא. וְאִי לָא, לַיְתֵי גּוּבְתָּא דְּקַנְיָא עַתִּיקָא בַּר מְאָה שְׁנִין, וְלִימְלְחֵיהּ מִילְחָא גְּלָלְנִיתָא, וְלִקְלֵי וְלִידַבֵּק. וְסִימָנָךְ: רַטִּיבָא לְיַבְּשְׁתָּא וְיַבְּשְׁתָּא לְרַטִּיבָא.

אָמַר רַבָּה בַּר זוּטְרָא אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: מַעֲלִין אָזְנַיִם בְּשַׁבָּת. תְּנֵי רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה: בַּיָּד אֲבָל לֹא בְּסַם. אִיכָּא דְּאָמְרִי: בְּסַם אֲבָל לֹא בַּיָּד. מַאי טַעְמָא? מִזְרִיף זָרִיף.

אָמַר רַב זוּטְרָא בַּר טוֹבִיָּה אָמַר רַב: עַיִן שֶׁמָּרְדָה מוּתָּר לְכוֹחֲלָהּ בְּשַׁבָּת. סְבוּר מִינֵּיהּ: הָנֵי מִילֵּי הוּא דִּשְׁחִקֵי סַמָּנִין מֵאֲתְמוֹל, אֲבָל מִשְׁחָק בְּשַׁבָּת וְאִתּוֹיֵי דֶּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים — לָא. אָמַר לֵיהּ הָהוּא מֵרַבָּנַן וְרַבִּי יַעֲקֹב שְׁמֵיהּ: לְדִידִי מִיפָּרְשָׁא מִינֵּיהּ דְּרַב יְהוּדָה, אֲפִילּוּ מִישְׁחָק בְּשַׁבָּת וְאִתּוֹיֵי דֶּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים — מוּתָּר.

רַב יְהוּדָה שָׁרֵא לְמִיכְחַל עֵינָא בְּשַׁבָּת. אֲמַר לְהוּ רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה: מַאן צָיֵית לִיהוּדָה מַחֵיל שַׁבֵּי? לְסוֹף חַשׁ בְּעֵינֵיהּ, שְׁלַח לֵיהּ: שְׁרֵי אוֹ אֲסִיר? שְׁלַח לֵיהּ: לְכוּלֵי עָלְמָא שְׁרֵי, לְדִידָךְ אֲסִיר.

וְכִי מִדִּידִי הוּא? דְּמָר שְׁמוּאֵל הֵיא! הָהִיא אַמְתָא דַּהֲוַאי בֵּי מָר שְׁמוּאֵל, דְּקָדְחָא לַהּ עֵינָא בְּשַׁבְּתָא, צְוָוחָא, וְלֵיכָּא דְּאַשְׁגַּח בַּהּ. פְּקָעָא עֵינָא. לְמָחַר נְפַק מָר שְׁמוּאֵל וּדְרַשׁ: עַיִן שֶׁמְּרָדָה — מוּתָּר לְכוֹחֲלָהּ בְּשַׁבָּת. מַאי טַעְמָא? דְּשׁוּרְיַינִי דְּעֵינָא בְּאוֹבַנְתָּא דְּלִיבָּא תְּלוּ.

כְּגוֹן מַאי? אָמַר רַב יְהוּדָה: כְּגוֹן רִירָא, דִּיצָא, דְּמָא, דִּימְעָתָא, וְקִידְחָא, וּתְחֹלַת אוּכְלָא, לְאַפּוֹקֵי סוֹף אוּכְלָא וּפְצוֹחֵי עֵינָא — דְּלָא.

אָמַר רַב יְהוּדָה: זִיבּוּרָא, וּדְחַרְזֵיהּ סִילְוָא, וְסִמְטָא, וּדְכָאִיב לֵיהּ עֵינָא, וְאָתֵי עִילְוֵיהּ אִישְׁתָא — כּוּלְּהוּ בֵּי בָנֵי סַכַּנְתָּא. חַמָּה לְחַמָּה, וְסִילְקָא לְצִינְעָא, וְחִילּוּפָא סַכַּנְתָּא. חַמִּימֵי לְעַקְרַבָּא וְקָרִירֵי לְזִיבּוּרָא, וְחִילּוּפָא סַכַּנְתָּא. חַמִּימֵי לְסִילְוָא וְקָרִירֵי

דף כט.

לְחַסְפָּנִיתָא, וְחִילּוּפָא סַכַּנְתָּא.

חַלָּא לְסִיבּוּרֵי, וּמוֹנִיֵּי לְתַעֲנִיתָא, וְחִילּוּפָא סַכַּנְתָּא. תַּחְלֵי וְסִיבּוּרָא סַכַּנְתָּא, אִישְׁתָא וְסִיבּוּרָא סַכַּנְתָּא, כְּאֵיב עֵינָא וְסִיבּוּרֵי סַכַּנְתָּא. שֵׁנִי לַדָּג דָּם, שֵׁנִי לַדָּם דָּג, שְׁלִישִׁי לוֹ סַכַּנְתָּא.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַמַּקִּיז דָּם לֹא יֹאכַל חגב"ש — לֹא חָלָב, וְלֹא גְּבִינָה, וְלֹא בְּצָלִים, וְלֹא שַׁחֲלִים. אִם אָכַל, אָמַר אַבָּיֵי: נַיְיתֵי רְבִיעָתָא דְּחַלָּא וּרְבִיעָתָא דְּחַמְרָא, וּנְעַרְבְּבִינְהוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי וְנִישְׁתֵּי. וְכִי מִפְּנֵה — לָא מִפְּנֵה אֶלָּא לְמִזְרָחָהּ שֶׁל עִיר, מִשּׁוּם דְּקָשֵׁה רֵיחָא.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: מַעֲלִין אוּנְקְלֵי בְּשַׁבָּת. מַאי אוּנְקְלֵי? אָמַר רַבִּי אַבָּא: אִיסְתּוּמְכָא דְּלִיבָּא. מַאי אָסוּתָא? מַיְיתֵי כַּמּוֹנָא כֵּרְוַיְיא וְנִינְיָא וְאַגְדָּנָא וְצִיתְרֵי וְאַבְדָּתָא.

לְלִיבָּא בְּחַמְרָא, וְסִימָנָךְ "וְיַיִן יְשַׂמַּח לְבַב אֱנוֹשׁ". לְרוּחָא בְּמַיָּא, וְסִימָנָךְ "וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם". לְכוּדָּא בְּשִׁיכְרָא, וְסִימָנָךְ "וְכַדָּה עַל שִׁכְמָהּ".

רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא שָׁחִיק לְהוּ לְכוּלְּהוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי, וְשָׁקֵיל לֵיהּ מְלֵא חֲמֵשׁ אֻצְבְּעָתֵיהּ, וְשָׁתֵי לֵיהּ. רַב אָשֵׁי שָׁחִיק כֹּל חַד וְחַד לְחוֹדֵיהּ, וְשָׁקֵיל מְלֵא אֻצְבְּעֵיהּ רַבָּתִי וּמְלֵא אֻצְבְּעֵיהּ זוּטַרְתִּי. אָמַר רַב פָּפָּא: אֲנָא עֲבַדִי לְכֹל הָנֵי וְלָא אִיתַּסָּאי, עַד דַּאֲמַר לִי הַהוּא טַיָּיעָא: אַיְיתִי כּוּזָא חַדְתָּא וּמַלְיֵיהּ מַיָּא, וּרְמִי בֵּיהּ תַּרְוָודָא דְּדוּבְשָׁא דִּתְלֵי לֵהּ בֵּי כּוֹכְבֵי, וְלִמְחַר אִישְׁתִּי. עֲבַדִי הָכִי וְאִיתַּסָּאי.

תָּנוּ רַבָּנַן: שִׁשָּׁה דְּבָרִים מְרַפְּאִין אֶת הַחוֹלֶה מֵחָלְיוֹ וּרְפוּאָתָן רְפוּאָה, וְאֵלּוּ הֵן: כְּרוּב, וּתְרָדִין, וּמֵי סִיסִין (יְבֵישָׁה וְקֵיבַת) [וְיבֵישִׁין וְקֵיבָה], וְהֶרֶת, וְיוֹתֶרֶת הַכָּבֵד. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף דָּגִים קְטַנִּים, וְלָא עוֹד, אֶלָּא שֶׁדָּגִים קְטַנִּים מַפְרִין וּמַרְבִּין כָּל גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם.

עֲשָׂרָה דְּבָרִים מַחְזִירִין אֶת הַחוֹלֶה לְחָלְיוֹ, וְחָלְיוֹ קָשֶׁה, אֵלּוּ הֵן: הָאוֹכֵל בְּשַׂר שׁוֹר, שׁוֹמֶן, בְּשַׂר צָלִי, בְּשַׂר צִיפָּרִים, וּבֵיצָה צְלוּיָה, וְשַׁחֲלַיִם, וְתִגְלַחַת, וּמֶרְחָץ, וּגְבִינָה, וְכָבֵד. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף אֱגוֹזִים. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף קִשּׁוּאִין. תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: לָמָּה נִקְרָא שְׁמָן קִשּׁוּאִין? מִפְּנֵי שֶׁהֵן קְשִׁין לְכָל גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם כַּחֲרָבוֹת.

וְאֵין מְסִתַּפְּרִין מֵהֶן בְּכָל מָקוֹם. תָּנוּ רַבָּנַן: יִשְׂרָאֵל הַמְסִתַּפֵּר מִגּוֹי רוֹאֶה בַּמַּרְאָה, וְגוֹי הַמְסִתַּפֵּר מִיִּשְׂרָאֵל, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לְבְלוֹרִיתוֹ שׁוֹמֵט אֶת יָדוֹ.

אָמַר מָר: יִשְׂרָאֵל הַמְסִתַּפֵּר מִגּוֹי רוֹאֶה בַּמַּרְאָה. הֵיכִי דָּמֵי? אִי בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, לָמָּה לִי מַרְאָה? וְאִי בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, כִּי רוֹאֶה מַאי הָוֵי? לְעוֹלָם בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וְכֵיוָן דְּאִיכָּא מַרְאָה — מִתְחֲזֵי כְּאָדָם חָשׁוּב.

רַב חָנָא בַּר בִּיזְנָא הֲוָה מְסִתַּפֵּר מִגּוֹי בְּשִׁבִילֵי דְנַהַרְדְּעָא, אֲמַר לֵיהּ: חָנָא, חָנָא, יָאֵי קוֹעֵיךְ לְזוּגָא! אָמַר: תֵּיתֵי לִי דַּעֲבַרִי אַדְּרַבִּי מֵאִיר.

וְאַדְּרַבָּנַן לָא עָבַר? אֵימַר דַּאֲמוּר רַבָּנַן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד מִי אֲמוּר? וְהוּא סָבַר: שְׁבִילֵי דְנַהַרְדְּעָא, כֵּיוָן דִּשְׁכִיחִי רַבִּים, כִּרְשׁוּת הָרַבִּים דָּמוּ.

וְגוֹי הַמְסִתַּפֵּר מִיִּשְׂרָאֵל, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לְבְלוֹרִיתוֹ שׁוֹמֵט אֶת יָדוֹ. וְכַמָּה? אָמַר רַב מַלְכְּיָה אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת לְכָל רוּחַ וְרוּחַ.

אָמַר רַב חֲנִינָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא: שַׁפּוּד, שְׁפָחוֹת, וְגוּמּוֹת — רַב מַלְכְּיָו; בְּלוֹרִית, אֵפֶר מִקְלֶה, וּגְבִינָה — רַב מַלְכְּיָה.

אָמַר רַב פָּפָּא: מַתְנִיתִין וּמַתְנִיתָא — רַב מַלְכְּיָה, שְׁמַעְתָּתָא — רַב מַלְכְּיָו, וְסִימָנָךְ: מַתְנִיתָא מַלְכְּתָא. מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ שְׁפָחוֹת.

דף כט:

מַתְנִי׳ אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁל גּוֹיִם אֲסוּרִין, וְאִיסּוּרָן אִיסּוּר הֲנָאָה: הַיַּיִן, וְהַחוֹמֶץ שֶׁל גּוֹיִם שֶׁהָיָה מִתְּחִלָּתוֹ יַיִן, וְחֶרֶס הַדְּרָיָינִי, וְעוֹרוֹת לְבוּבִין. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בִּזְמַן שֶׁהַקֶּרַע שֶׁלּוֹ עָגוֹל — אָסוּר, מָשׁוּךְ — מוּתָּר.

בָּשָׂר הַנִּכְנָס לַעֲבוֹדָה זָרָה — מוּתָּר, וְהַיּוֹצֵא — אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּזִבְחֵי מֵתִים, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. הַהוֹלְכִין לַתַּרְפּוּת — אָסוּר לְשֵׁאת וְלָתֵת עִמָּהֶן, וְהַבָּאִין — מוּתָּרִין.

נוֹדוֹת הַגּוֹיִם וְקַנְקַנֵּיהֶן, וְיֵין שֶׁל יִשְׂרָאֵל כָּנוּס בָּהֶן — אֲסוּרִין, וְאִיסּוּרָן אִיסּוּר הֲנָאָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין אִיסּוּרָן אִיסּוּר הֲנָאָה. הַחֲרָצָנִים וְהַזַּגִּין שֶׁל גּוֹיִם — אֲסוּרִין, וְאִיסּוּרָן אִיסּוּר הֲנָאָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לַחִין — אֲסוּרִין, יְבֵישִׁין — מוּתָּרִין.

הַמּוּרְיֵס, וּגְבִינַת בֵּית אוּנְיָיקִי שֶׁל גּוֹיִם — אֲסוּרִין, וְאִיסּוּרָן אִיסּוּר הֲנָאָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין אִיסּוּרָן אִיסּוּר הֲנָאָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: שָׁאַל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ כְּשֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין בַּדֶּרֶךְ, אָמַר לוֹ: מִפְּנֵי מָה אָסְרוּ גְּבִינוֹת גּוֹיִם? אָמַר לוֹ: מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲמִידִין אוֹתָהּ בְּקֵיבָה שֶׁל נְבֵילָה.

אָמַר לוֹ: וַהֲלֹא קֵיבַת עוֹלָה חֲמוּרָה מִקֵּיבַת נְבֵילָה, אָמְרוּ: כֹּהֵן שֶׁדַּרְכּוֹ יָפָה שׁוֹרְפָהּ חַיָּה, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ, אֲבָל אָמְרוּ: אֵין נָהֳנִין וְלֹא מוֹעֲלִין!

אָמַר לוֹ: מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲמִידִין אוֹתָהּ בְּקֵיבַת עֻגְלֵי עֲבוֹדָה זָרָה. אָמַר לוֹ: אִם כֵּן, לָמָּה לֹא אֲסָרוּהָ בַּהֲנָאָה?

הִשִּׁיאוֹ לְדָבָר אַחֵר, אָמַר לוֹ: יִשְׁמָעֵאל, הֵיאַךְ אַתָּה קוֹרֵא "כִּי טוֹבִים דֹּדֶיךָ מִיָּיִן" אוֹ "כִּי טוֹבִים דֹּדַיִךְ"?

אָמַר לוֹ: "כִּי טוֹבִים דֹּדַיִךְ". אָמַר לוֹ: אֵין הַדָּבָר כֵּן, שֶׁהֲרֵי חֲבֵירוֹ מְלַמֵּד עָלָיו: "לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים".

גְּמָ' יֵין מְנַלָּן? אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ, אָמַר קְרָא: "אֲשֶׁר חֵלֶב זְבָחֵימוֹ יֹאכֵלוּ יִשְׁתּוּ יֵין נְסִיכֶם", מָה זֶבַח אָסוּר בַּהֲנָאָה, אַף יַיִן נָמֵי אָסוּר בַּהֲנָאָה.

זֶבַח גּוּפֵיהּ מְנַלָּן? דִּכְתִיב: "וַיִּצְמְדוּ לְבַעַל פְּעוֹר וַיֹּאכְלוּ זִבְחֵי מֵתִים", מָה מֵת אָסוּר בַּהֲנָאָה, אַף זֶבַח נָמֵי אָסוּר בַּהֲנָאָה.

וּמֵת גּוּפֵיהּ מְנַלָּן? אְתְיָא "שָׁם" "שָׁם" מֵעֶגְלָה עֲרוּפָה, כְּתִיב הָכָא: "וַתָּמֹת שָׁם מְרִים", וּכְתִיב הָתָם: "וְעָרְפוּ שָׁם אֶת הָעֶגְלָה בַּנָּחַל", מָה לְהַלָּן אָסוּר בַּהֲנָאָה, אַף כָּאן נָמֵי אָסוּר בַּהֲנָאָה.

וְהָתָם מְנַלָּן? אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי: "כַּכָּרָה" כְּתִיב בָּהּ, כְּקָדָשִׁים.

וְהַחוֹמֶץ שֶׁל גּוֹיִם שֶׁהָיָה מִתְחִלָּתוֹ יַיִן. פְּשִׁיטָא! מִשּׁוּם דְּאַחְמֵיץ פְּקַע לֵיהּ אִיסּוּרֵיהּ? אָמַר רַב אָשֵׁי: הָא אָתָא לְאַשְׁמוֹעִינַן חוֹמֶץ שֶׁלָּנוּ בְּיַד גּוֹי אֵין צָרִיךְ חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם. אִי מִשּׁוּם אִינַּסּוֹכֵי — לָא מְנַסְּכִי, וְאִי מִשּׁוּם אִיחַלּוֹפֵי — כֵּיוָן דְּאִיכָּא חוֹתָם לָא טָרַח וּמְזַיֵּיף.

אָמַר רַבִּי אִילְעָא, שָׁנִינוּ: יַיִן מְבוּשָּׁל שֶׁל גּוֹיִם שֶׁהָיָה מִתְחִלָּתוֹ יַיִן — אָסוּר. פְּשִׁיטָא! מִשּׁוּם דְּאִיבַּשּׁוֹלֵי פְּקַע לֵיהּ אִיסּוּרֵיהּ? אָמַר רַב אָשֵׁי: הָא אָתָא לְאַשְׁמוֹעִינַן, יַיִן מְבוּשָּׁל שֶׁלָּנוּ בְּיַד גּוֹיִם אֵין צָרִיךְ חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם. אִי מִשּׁוּם אִינַּסּוֹכֵי — לָא מְנַסְּכִי, וְאִי מִשּׁוּם

דף ל.

אִיחַלּוֹפֵי — כֵּיוָן דְּאִיכָּא חוֹתָם אֶחָד, לָא טָרַח וּמְזַיֵּיף.

תָּנוּ רַבָּנַן: יַיִן מְבוּשָׁל וַאֲלוּנְתִּית שֶׁל גּוֹיִם — אֲסוּרִין, אֲלוּנְתִּית כִּבְרַיְיתָהּ — מוּתֶּרֶת. וְאֵיזוֹ הִיא אֲלוּנְתִּית? כְּדִתְנַן גַּבֵּי שַׁבָּת: עוֹשִׂין אֲנוֹמֵלִין וְאֵין עוֹשִׂין אֲלוּנְתִּית. וְאֵיזוֹ הִיא אֲנוֹמֵלִין וְאֵיזוֹ הִיא אֲלוּנְתִּית? אֲנוֹמֵלִין — יַיִן וּדְבַשׁ וּפִלְפְּלִין, אֲלוּנְתִּית — יַיִן יָשָׁן וּמַיִם צָלוּלִין וַאֲפַרְסְמוֹן, דְּעָבְדִי לְבֵי מַסּוּתָא.

רַבָּה וְרַב יוֹסֵף דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: יַיִן מָזוּג אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גִּילּוּי, יַיִן מְבוּשָׁל אֵין בּוֹ מִשּׁוּם נִיסּוּךְ. אִיבָּעְיָא לְהוּ: יַיִן מְבוּשָׁל יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם גִּילּוּי אוֹ אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גִּילּוּי? תָּא שְׁמַע: הֵעִיד רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי עַל יַיִן מְבוּשָׁל שֶׁאֵין בּוֹ מִשּׁוּם גִּילּוּי.

רַבִּי יַנַּאי בַּר יִשְׁמָעֵאל חָלַשׁ, עַל לְגַבֵּיהּ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן זֵירוּד וְרַבָּנַן לְשַׁיּוֹלֵי בֵּיהּ. יָתְבִי וְקָא מְבַעְיָא לְהוּ: יַיִן מְבוּשָׁל, יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם גִּילּוּי אוֹ אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גִּילּוּי? אֲמַר לְהוּ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן זֵירוּד: הָכִי אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ מִשּׁוּם גַּבְרָא רַבָּה, וּמַנּוּ? רַבִּי חִיָּיא: יַיִן מְבוּשָׁל אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גִּילּוּי. אֲמַרוּ לֵיהּ: נִסְמוֹךְ? מַחְוֵי לְהוּ רַבִּי יַנַּאי בַּר יִשְׁמָעֵאל: עָלַי וְעַל צַוָּארִי.

שְׁמוּאֵל וְאַבָּלֵט הֲווֹ יָתְבִי, אַיְיתוּ לְקַמַּיְיהוּ חַמְרָא מְבַשְּׁלָא, מַשְׁכֵּיהּ לִידֵיהּ, אֲמַר לֵיהּ שְׁמוּאֵל: הֲרֵי אָמְרוּ יַיִן מְבוּשָׁל אֵין בּוֹ מִשּׁוּם יֵין נָסָךְ.

אַמְתֵּיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא אִיגַּלְוִיי לַהּ הָהוּא חַמְרָא מְבַשְּׁלָא, אֲתַאי לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא, אֲמַר לַהּ: הֲרֵי אָמְרוּ יַיִן מְבוּשָׁל אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גִּילּוּי. שַׁמְּעֵיהּ דְּרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה אִיגַּלִּי לֵיהּ חַמְרָא מְזִיגָא, אֲמַר לֵיהּ: הֲרֵי אָמְרוּ יַיִן מָזוּג אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גִּילּוּי.

אָמַר רַב פָּפָּא: לָא אָמְרַן אֶלָּא דְּמָזַג טוּבָא, אֲבָל מָזַג וְלָא מָזַג שָׁתֵי. וּמָזַג וְלָא מָזַג מִי שָׁתֵי? וְהָא רַבָּה בַּר רַב הוּנָא הֲוָה קָאָזֵיל בְּאַרְבָּא, וַהֲוָה נָקֵיט חַמְרָא בַּהֲדֵיהּ, וְחַזְיֵיהּ לְהָהוּא חִיוְיָא דְּצָרֵי וְאָתֵי. אֲמַר לֵיהּ לְשַׁמְּעֵיהּ: סַמֵּי עֵינֵיהּ דְּדֵין. שְׁקֵיל קַלִּי מַיָּא שְׁדָא בֵּיהּ, וְסָר לַאֲחוֹרֵיהּ!

אַחַיָּיא מָסַר נַפְשֵׁיהּ, אַמְזִיגָא לָא מָסַר נַפְשֵׁיהּ.

וְאַמְזִיגָא לָא מָסַר נַפְשֵׁיהּ? וְהָא רַבִּי יַנַּאי הֲוָה בֵּי עַכְבּוֹרֵי, וְאָמְרִי לֵיהּ: בַּר הֲדָיָא הֲוָה בֵּי עַכְבּוֹרֵי, הֲווֹ יָתְבִי וַהֲווֹ קָא שָׁתוּ חַמְרָא מְזִיגָא. פָּשׁ לְהוּ חַמְרָא בְּכוּבָּא, וּצְרוּנְהִי בִּפְרוֹנָקָא, וְחַזְיֵא לְהָהוּא חִיוְיָא דִּשְׁקֵיל מַיָּא וּרְמָא בְּכוּבָּא עַד דִּמְלָא בְּכוּבָּא, וּסְלֵיק חַמְרָא עִילָּוֵיהּ פְּרוֹנָקָא וְשָׁתֵי!

אָמְרִי: דְּמָזַג אִיהוּ שָׁתֵי, דְּמָזְגֵי אַחֲרִינֵי לָא שָׁתֵי.

אָמַר רַב אָשֵׁי, וְאִיתֵּימָא רַב מְשַׁרְשְׁיָא: פֵּירוּקָא לְסַכַּנְתָּא? אָמַר רָבָא: הִלְכְתָא — יַיִן מָזוּג יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם גִּילּוּי, וְיֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם יֵין נָסָךְ; יַיִן מְבוּשָּׁל אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גִּילּוּי, וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם יֵין נָסָךְ.

שַׁמָּעֵיהּ דְּרַב חִלְקִיָּה בַּר טוֹבִי אִיגַּלֵּי [לֵיהּ] הָהוּא קִיסְתָּא דְּמַיָּא, וַהֲוָה נַיֵּים גַּבַּהּ. אֲתָא לְגַבֵּיהּ דְּרַב חִלְקִיָּה בַּר טוֹבִי, אֲמַר לֵיהּ: הֲרֵי אָמְרוּ "אֵימַת יָשֵׁן עָלֶיהָן", וְהָנֵי מִילֵּי בִּימָמָא, אֲבָל בְּלֵילְיָא — לָא. וְלָא הִיא, לָא שְׁנָא בִּימָמָא וְלָא שְׁנָא בְּלֵילְיָא, "אֵימַת יָשֵׁן עָלֶיהָן" לָא אָמְרִינַן.

רַב לָא שָׁתֵי [מַיָּא] מִבֵּי אַרְמָאָה, אָמַר: לָא זְהִירִי בְּגִילּוּי, מִבֵּי אַרְמַלְתָּא שָׁתֵי, אָמַר: סִירְכָא דְּגַבְרָא נָקִיטָא.

שְׁמוּאֵל לָא שָׁתֵי מַיָּא מִבֵּי אַרְמַלְתָּא, אָמַר: לֵית לַהּ אֵימְתָא דְּגַבְרָא וְלָא מְיַכְּסְיָא מַיָּא, אֲבָל מִבֵּי אֲרַמָּאָה שָׁתֵי. נְהִי דְּאַגִּילּוּיֵא לָא קָפְדִי, אַמְּנָקְרוּתָא מִיהָא קָפְדִי. אִיכָּא דְּאָמְרִי: רַב לָא שָׁתֵי מַיָּא מִבֵּי אֲרַמָּאָה, אֲבָל מִבֵּי אַרְמַלְתָּא שָׁתֵי. שְׁמוּאֵל לָא שָׁתֵי מַיָּא, לָא מִבֵּי אֲרַמָּאָה וְלָא מִבֵּי אַרְמַלְתָּא.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: שָׁלֹשׁ יֵינוֹת הֵן, וְאֵין בָּהֶן מִשּׁוּם גִּילּוּי, וְאֵלּוּ הֵן: חַד, מָר, מָתוֹק. חַד — טִילָא חָרִיפָא דְּמָצֲרֵי זִיקֵי, מַר — יַרְנָקָא, מָתוֹק — חוּלְיָא. רַב חָמָא מַתְנֵי לְעִילּוּיָא: חַד — חֲמַר וּפִלְפְּלִין, מַר — אַפְסִינְתִּין, מָתוֹק — מֵי בָּארְגָּא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: קְרִינָא אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גִּילּוּי. מַאי קְרִינָא? אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: חַמְרָא חַלְיָא דְּאָתֵי מֵעַסְיָא. אָמַר רָבָא: וּבְמָקוֹמוֹ יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם גִּילּוּי, מַאי טַעְמָא? חֲמַר מְדִינָה הוּא. אָמַר רָבָא: הַאי חַמְרָא דְּאַקָּרִים, עַד תְּלָתָא יוֹמֵי יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם גִּילּוּי וּמִשּׁוּם יֵין נָסָךְ,

דף ל:

מִכָּאן וְאֵילָךְ — אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גִּילּוּי, וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם יֵין נָסָךְ. וּנְהַרְדָּעֵי אָמְרִי: אֲפִילּוּ לְבָתַר תְּלָתָא יוֹמֵי חָיְישִׁינַן מִשּׁוּם גִּילּוּי. מַאי טַעְמָא? זִימְנִין מִיקְּרֵי שָׁתֵי.

תָּנוּ רַבָּנָן: יַיִן תּוֹסֵס אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גִּילּוּי, וְכַמָּה תְּסִיסְתּוֹ? שְׁלֹשָׁה יָמִים. הַשַּׁחֲלִים אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם גִּילּוּי, וּבְנֵי גוֹלָה נָהֲגוּ בָּהֶן אִיסּוּר. וְלָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּלֵית בְּהוּ חַלָּא, אֲבָל אִית בְּהוּ חַלָּא — מִיגָּרֵי בְּהוּ.

כּוּתָּח הַבַּבְלִי אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גִּילּוּי, וּבְנֵי גוֹלָה נָהֲגוּ בּוֹ אִיסּוּר. אָמַר רַב מְנַשֶּׁה: אִי אִית בֵּיהּ נְקוּרֵי — חָיְישִׁינַן. אָמַר רַב חִיָּיא בַּר אָשֵׁי אָמַר שְׁמוּאֵל: מֵי טִיחַ טִיחַ אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גִּילּוּי. אָמַר רַב אָשֵׁי: וְהוּא דְּעָבֵיד טִיחַ לַהֲדֵי טִיחַ טִיחַ.

אָמַר רַב חִיָּיא בַּר אָשֵׁי אָמַר שְׁמוּאֵל: פִּי תְּאֵנָה אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גִּילּוּי. כְּמַאן? כִּי הַאי תַּנָּא, דְּתַנְיָא: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אוֹכֵל אָדָם עֲנָבִים וּתְאֵנִים בַּלַּיְלָה וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר: ”שֹׁמֵר פְּתָאִים ה׳“.

אָמַר רַב סְפָרָא מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּרוֹמָא: שְׁלֹשָׁה מִינֵי אֹרֶס הֵן, שֶׁל בָּחוּר — שׁוֹקֵעַ, שֶׁל בֵּינוֹנִי — מְפַעְפֵּעַ, וְשֶׁל זָקֵן — צָף. לְמֵימְרָא דִּכְמָה דְּקַשְׁיֵישׁ כְּחִישׁ חֵילֵיהּ? וְהָתַנְיָא: שְׁלֹשָׁה כָּל זְמַן שֶׁמַּזְקִינִין גְּבוּרָה מִתּוֹסֶפֶת בָּהֶן, אֵלּוּ הֵן: דָּג, נָחָשׁ, וַחֲזִיר! כֹּחַ אוֹסוֹפֵי הוּא דְּקָא מוֹסֵיף, זֵיהֲרֵיהּ קָלִישׁ.

שֶׁל בָּחוּר שׁוֹקֵעַ, לְמַאי הִלְכְתָא? דְּתַנְיָא: חֲבִית (שנתגלה) [שֶׁנִּתְגַּלְתָה], אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁתוּ מִמֶּנָּה תִּשְׁעָה וְלֹא מֵתוּ — לֹא יִשְׁתֶּה מִמֶּנָּה עֲשִׂירִי. מַעֲשֶׂה הָיָה שֶׁשָּׁתוּ מִמֶּנּוּ תִּשְׁעָה וְלֹא מֵתוּ, וְשָׁתָה עֲשִׂירִי וָמֵת. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: זֶהוּ שׁוֹקֵעַ.

וְכֵן אֲבִטִּיחַ שֶׁנִּתְגַּלְתָה, אַף עַל פִּי שֶׁאָכְלוּ מִמֶּנָּה תִּשְׁעָה בְּנֵי אָדָם וְלֹא מֵתוּ, לֹא יֹאכַל מִמֶּנָּה עֲשִׂירִי. מַעֲשֶׂה הָיָה וְאָכְלוּ מִמֶּנָּה תִּשְׁעָה וְלֹא מֵתוּ, וְאָכַל עֲשִׂירִי וָמֵת. אָמַר רַבִּי: זֶהוּ שׁוֹקֵעַ.

תָּנוּ רַבָּנָן: מַיִם שֶׁנִּתְגַּלּוּ — הֲרֵי זֶה לֹא יִשְׁפְּכֵם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְלֹא יְרַבִּיץ בָּהֶן אֶת הַבַּיִת, וְלֹא יְגַבֵּל בָּהֶן אֶת הַטִּיט, וְלֹא יַשְׁקֶה מֵהֶן לֹא בְּהֶמְתּוֹ וְלֹא בֶּהֱמַת חֲבֵירוֹ, וְלֹא יִרְחַץ בָּהֶן פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: מָקוֹם שֵׁישׁ סִירְטָא — אָסוּר, אֵין סִירְטָא — מוּתָּר.

אֲחֵרִים הַיְינוּ תַּנָּא קַמָּא! אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ גַּב הַיָּד וְגַב הָרֶגֶל וְרוּמְנֵי דְּאַפֵּי.

אָמַר מָר: לֹא יַשְׁקֶה מֵהֶן לֹא בְּהֶמְתּוֹ וְלֹא בֶּהֱמַת חֲבֵירוֹ. וְהָתַנְיָא: אֲבָל מַשְׁקֶהוּ לִבֶּהֱמַת עַצְמוֹ! כִּי תַּנְיָא הָהִיא — לְשׁוּנָּרָא. אִי הָכִי, דְּחַבְרֵיהּ נָמֵי? דְּחַבְרֵיהּ כָּחֵישׁ. דִּידֵיהּ נָמֵי כָּחֵישׁ? הָדַר בָּרִיא. דְּחַבְרֵיהּ נָמֵי הָדַר בָּרִיא! זִימְנִין דְּבָעֵי לְזַבּוֹנֵהּ, וּמַפְסֵיד לֵיהּ מִינֵּיהּ.

אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא: שְׁלֹשָׁה יֵינוֹת הֵן — יֵין נֶסֶךְ אָסוּר בַּהֲנָאָה, וּמְטַמֵּא טוּמְאָה חֲמוּרָה בִּכְזַיִת.

דף לא.

סְתָם יֵינָם — אָסוּר בַּהֲנָאָה, וּמְטַמֵּא טוּמְאַת מַשְׁקִין בִּרְבִיעִית. הַמַּפְקִיד יֵינוֹ אֵצֶל גּוֹי — אָסוּר בִּשְׁתִיָּה, וּמוּתָּר בַּהֲנָאָה.

וְהָתְנַן: הַמַּפְקִיד פֵּירוֹתָיו אֵצֶל גּוֹי, הֲרֵי הֵן כְּפֵירוֹתָיו שֶׁל גּוֹי לִשְׁבִיעִית וּלְמַעֲשֵׂר! כְּגוֹן שֶׁיִּיחֵד לוֹ קֶרֶן זָוִית.

אִי הָכִי, בִּשְׁתִיָּה נָמֵי לִישְׁתְּרֵי! דְּהָא רַבִּי יוֹחָנָן אִקְּלַע לְפְרוֹד, אָמַר: כְּלוּם יֵשׁ מִשְׁנַת בַּר קַפָּרָא? תְּנָא לֵיהּ רַבִּי תַּנְחוּם דְּמִן פָּרוֹד: הַמַּפְקִיד יֵינוֹ אֵצֶל גּוֹי — מוּתָּר בִּשְׁתִיָּה.

קְרֵי עֲלֵיהּ ”מְקוֹם שֶׁיִּפּוֹל הָעֵץ שָׁם יִהְוֶה“, ”שָׁם יְהוּ“ סָלְקָא דַּעְתָּךְ? אֶלָּא שָׁם יְהוּ פֵּירוֹתָיו.

אָמַר רַבִּי זֵירָא: לָא קַשְׁיָא — הָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הָא רַבָּנָן.

דְּתַנְיָא: אֶחָד הַלּוֹקֵחַ וְאֶחָד הַשּׁוֹכֵר בַּיִת בַּחֲצֵירוֹ שֶׁל גּוֹי, וּמִלְּאוּהוּ יַיִן, וּמַפְתֵּחַ אוֹ חוֹתָם בְּיַד יִשְׂרָאֵל — רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא בַּר נַחְמָנִי, אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַב, וְאָמְרִי לַהּ אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר זְעֵירִי, וְאָמְרִי לַהּ אָמַר רַב חִסְדָּא: אָמַר לִי אַבָּא בַּר חָמָא, הָכִי אָמַר זְעֵירִי: הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: הַכֹּל מִשְׁתַּמֵּר בְּחוֹתָם אֶחָד, חוּץ מִן הַיַּיִן שֶׁאֵין מִשְׁתַּמֵּר בְּחוֹתָם אֶחָד. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ יַיִן מִשְׁתַּמֵּר בְּחוֹתָם אֶחָד. וְלָא פְּלִיגִי — הָא כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הָא כְּרַבָּנַן.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: הַכֹּל מִשְׁתַּמֵּר בְּחוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם, חוּץ מִן הַיַּיִן שֶׁאֵין מִשְׁתַּמֵּר בְּחוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ יַיִן מִשְׁתַּמֵּר בְּחוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם. וְתַרְוַיְיהוּ כְּרַבָּנַן, מָר סָבַר: כִּי פְּלִיגִי רַבָּנַן עֲלֵיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּחוֹתָם אֶחָד, אֲבָל בְּחוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם שָׁרוּ. וּמָר סָבַר: אֲפִילּוּ חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם אָסְרִי.

הֵיכִי דָּמֵי חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם? אָמַר רָבָא: אַגָּנָא דְּפוּמָּא דְּחָבִיתָא שְׁרִיקָא וַחֲתִימָא — הָוֵי חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם, וְאִי לָא — לָא. דִּיקוּלָא וּמִיהַדַּק — הָוֵי חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם, לָא מִיהַדַּק — לָא הָוֵי חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם. נוֹד בְּדִיסַקְיָא, חֲתִימַת פִּיו לְמַטָּה — הָוֵי חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם, פִּיו לְמַעְלָה — לָא הָוֵי חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם, וְכִי כַּייְפִי פּוּמֵּיהּ לְגָיו וְצַייְרִי וַחֲתִים — הָוֵי חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם.

תָּנוּ רַבָּנָן, בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: יַיִן שֶׁל עֵין כּוּשִׁי אָסוּר מִפְּנֵי בִּירַת סְרִיקָא, וְשֶׁל בַּרְקָתָא אָסוּר מִפְּנֵי כְּפַר פַּרְשַׁאי, וְשֶׁל זַגְדּוֹר אָסוּר מִפְּנֵי כְּפַר שָׁלִים. חָזְרוּ לוֹמַר: חֲבִיּוֹת פְּתוּחוֹת אֲסוּרוֹת, סְתוּמוֹת מוּתָּרוֹת.

מֵעִיקָּרָא מַאי סְבוּר, וּלְבַסּוֹף מַאי סְבוּר? מֵעִיקָּרָא סְבוּר: אֵין כּוּתִי מַקְפִּיד עַל מַגַּע גּוֹי, לָא שְׁנָא פְּתוּחוֹת וְלָא שְׁנָא סְתוּמוֹת. וּלְבַסּוֹף סְבוּר: כִּי לָא קָפֵיד אַפְּתוּחוֹת, אַסְתּוּמוֹת מִקְפֵּיד קָפֵיד.

וּסְתוּמוֹת מוּתָּרוֹת? וּרְמִינְהִי:

דף לא:

הַשּׁוֹלֵחַ חָבִית שֶׁל יַיִן בְּיַד כּוּתִי, וְשֶׁל צִיר וְשֶׁל מוּרְיֵיס בְּיַד גּוֹי, אִם מַכִּיר חוֹתָמוֹ וּסְתָמוֹ — מוּתָּר, אִם לָאו — אָסוּר!

אָמַר רַבִּי זֵירָא: לָא קַשְׁיָא — כָּאן בָּעִיר, כָּאן בַּדֶּרֶךְ.

מַתְקֵיף לַהּ רַבִּי יִרְמְיָה: מִידֵּי הָנָךְ דְּעִיר לָא בְּדֶרֶךְ אָתוּ? אֶלָּא אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: בֵּין הַגִּיתּוֹת שָׁנִינוּ, כֵּיוָן דְּכוּלֵּי עָלְמָא אָפְכִי, מִירְתַת, אֲמַר: הַשְׁתָּא אִי חָזוּ לִי מַפְסְדוּ לִי.

אִתְּמַר: מִפְּנֵי מָה אָסְרוּ שֵׂכָר שֶׁל גּוֹיִם? רָמֵי בַּר חָמָא אָמַר רַבִּי יִצְחָק: מִשּׁוּם חַתְנוּת, רַב נַחְמָן אָמַר: מִשּׁוּם גִּילּוּי.

אַגִּילּוּי דְּמַאי? אִילֵּימָא גִּילּוּי דְּנַזְיָיתָא — אֲנַן נָמֵי מְגַלֵּינַן! וְאֶלָּא דְּחָבִיתָא — אֲנַן נָמֵי מְגַלֵּינַן!

לָא צְרִיכָא, בְּאַתְרָא דְּמְצַלּוּ מַיָּא.

אֶלָּא מֵעַתָּה יָשָׁן תִּשְׁתְּרֵי! דְּאָמַר רַבִּי: יָשָׁן מוּתָּר — אֵין מַנִּיחוֹ לְיַיִשֵּׁן, הֶחְמִיץ מוּתָּר — אֵין מַנִּיחוֹ לְהַחְמִיץ. גְּזֵירָה יָשָׁן אַטּוּ חָדָשׁ.

רַב פָּפָּא מַפְּקִין לֵיהּ (לאבבא) [אַבָּבָא] דְּחָנוּתָא, וְשָׁתֵי. רַב אַחַאי מַיְיתוּ לֵיהּ לְבֵיתֵיהּ, וְשָׁתֵי. וְתַרְוַיְיהוּ מִשּׁוּם חַתְנוּת, רַב אַחַאי עָבֵיד הַרְחָקָה יַתִּירְתָּא.

רַב שְׁמוּאֵל בַּר בִּיסְנָא אִיקְּלַע לְמַרְגָּנָן, אַיְיתוֹ לֵיהּ חַמְרָא וְלָא אִשְׁתֵּי, אַיְיתוֹ לֵיהּ שִׁיכְרָא וְלָא אִשְׁתֵּי. בִּשְׁלָמָא חַמְרָא מִשּׁוּם שִׁימְצָא, שִׁיכְרָא מִשּׁוּם מַאי? מִשּׁוּם שִׁימְצָא דְּשִׁימְצָא.

אָמַר רַב: הַאי שִׁיכְרָא דַּאֲרַמָּאֵי שְׁרֵי, וְחַיָּיא בְּרִי לָא נִישְׁתֵּי מִינַּיהּ. מָה נַפְשָׁךְ? אִי שְׁרֵי — לְכוּלֵּי עָלְמָא שְׁרֵי, אִי אָסִיר — לְכוּלֵּי עָלְמָא אָסִיר!

אֶלָּא, רַב סָבַר מִשּׁוּם גִּילּוּיָא, וְאָזַיל מְרוֹרָא דִּכְשׁוּתָא וְקָלֵי לֵיהּ זִיהֲרֵיהּ, וְדִלְקֵי מַלְקֵי לֵיהּ טָפֵי, וְחַיָּיא בְּרִי הוֹאִיל וּלְקֵי לָא נִישְׁתֵּי מִינַּיהּ.

אָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל הַשְּׁרָצִים יֵשׁ לָהֶן אֶרֶס, שֶׁל נָחָשׁ מֻמִּית, שֶׁל שְׁרָצִים אֵינוֹ מֻמִּית. אָמַר לֵיהּ שְׁמוּאֵל לְחַיָּיא בַּר רַב: בַּר אַרְיָא, תָּא וְאֵימָא לָךְ מִילְּתָא מְעַלְיָיתָא דַּהֲוָה אָמַר רַב אָבוּךְ, הָכִי אָמַר אֲבוּךְ: הָנֵי אַרַמָּאֵי זוּקָאנֵי — (דַּהֲווֹ שָׁתוּ) [מִשּׁוּם דְּשָׁתוּ] גִּילּוּיָא, (וְלָא מְתוּ) [וְהַאי דְּלָא מָיְיתִי] — אַיְידֵי דְּאָכְלִי שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים חָבִיל גּוּפַיְיהוּ.

אָמַר רַב יוֹסֵף:

דף לב.

הַאי חַלָּא דְּשִׁיכְרָא דַּאֲרַמָּאָה אָסוּר, דִּמְעָרְבֵי בֵּיהּ דּוּרְדְּיָא דְּיֵין נָסָךְ. אָמַר רַב אָשֵׁי: וּמַאוֹצָר שְׁרֵי, כֵּיוָן דִּמְעָרְבֵי בֵּיהּ מִסְרָא סְרֵי.

וְחֶרֶס הַדְרָיְינִי. מַאי הַדְרָיְינִי? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: חֶרֶס שֶׁל הַדְרָיְינוּס קֵיסָר. כִּי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר: קַרְקַע בְּתוּלָה הָיְתָה שֶׁלֹּא עָבְדָה אָדָם מֵעוֹלָם, עֲבָדָהּ וּנְטָעָהּ, וְרָמֵי לֵיהּ לְחַמְרָא בְּגוּלְפֵי חִיוָּרֵי, וּמְיַיצֵי לְהוּ לְחַמְרַיְיהוּ, וּמִתְבָּרוּ לְהוּ בְּחַסְפֵי וְדָרוּ בַּהֲדַיְיהוּ, וְכֹל הֵיכָא דְּמָטוּ תָּרוּ לְהוּ וְשָׁתוּ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: וְרֹאשׁוֹן שֶׁלָּנוּ כִּשְׁלִישִׁי שֶׁלָּהֶן.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: מַהוּ לִסְמוֹךְ בָּהֶן כִּרְעֵי הַמִּטָּה? רוֹצֶה בְּקִיּוּמוֹ עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר — שְׁרֵי אוֹ אָסוּר?

תָּא שְׁמַע, דְּרַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹחָנָן: חַד אָסַר וְחַד שָׁרֵי, וְהִלְכְתָא כְּמַאן דְּאָסַר.

מֵיתִיבִי: הַדַּרְדּוּרִין וְהָרוּקְבָּאוֹת שֶׁל גּוֹיִם, יַיִן שֶׁל יִשְׂרָאֵל כָּנוּס בָּהֶן — אָסוּר בִּשְׁתִיָּה וּמוּתָּר בַּהֲנָאָה. הֵעִיד שִׁמְעוֹן בֶּן גּוּדְא לִפְנֵי בְּנוֹ שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל עַל רַבָּן גַּמְלִיאֵל, שֶׁשָּׁתָה מִמֶּנּוּ בְּעַכּוֹ, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ.

נוֹדוֹת שֶׁל גּוֹיִם — רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קַפּוֹסַאי: אָסוּר לַעֲשׂוֹת מֵהֶן שְׁטִיחִין לַחֲמוֹר, וְהָא הָכָא דְּרוֹצֶה בְּקִיּוּמוֹ עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר, וְקָתָנֵי דְּאָסוּר!

וְלִיטַעְמָיךְ, קַנְקַנִּים שֶׁל גּוֹיִם לִיתַּסְרוּ לְמִיזְבַּן! מַאי שְׁנָא נוֹדוֹת וּמַאי שְׁנָא קַנְקַנִּים? אָמַר רָבָא: גְּזֵירָה שֶׁמָּא יִבָּקַע נוֹדוֹ וְיִטָּלֶנּוּ וְיִתְפָּרֶנּוּ עַל גַּבֵּי נוֹדוֹ.

וּלְמַאן דְּאָמַר רוֹצֶה בְּקִיּוּמוֹ עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר אָסוּר, מַאי שְׁנָא קַנְקַנִּים דִּשְׁרוּ? אָמַר לָךְ: הָתָם לֵיתֵיהּ לְאֵיסּוּרֵיהּ בְּעֵינֵיהּ, הָכָא אִיתֵיהּ לְאֵיסּוּרֵיהּ בְּעֵינֵיהּ.

וְלֹא הוֹדוּ לוֹ. וּרְמִינְהִי: יַיִן הַבָּא בְּרוּקְבָּאוֹת שֶׁל גּוֹיִם אָסוּר בִּשְׁתִיָּה וּמוּתָּר בַּהֲנָאָה, הֵעִיד שִׁמְעוֹן בֶּן גּוּדְא לִפְנֵי בְּנוֹ שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל עַל רַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁשָּׁתָה מִמֶּנּוּ בְּעַכּוֹ, וְהוֹדוּ לוֹ!

מַאי "לֹא הוֹדוּ לוֹ" דְּקָאָמַר הָתָם? כָּל סִיעָתוֹ, אֲבָל בְּנוֹ מוֹדֵי לֵיהּ. אִיבָּעֵית אֵימָא: גּוּדְא לְחוֹד, וְגוּדְא לְחוֹד.

וְעוֹרוֹת לְבוּבִין. תָּנוּ רַבָּנָן: אֵיזֶהוּ עוֹר לָבוּב? כָּל שֶׁקְּרוּעַ כְּנֶגֶד הַלֵּב וְקָדוּר כְּמִין אֲרוּבָּה, יֵשׁ עָלָיו קוֹרֶט דָּם — אָסוּר,

דף לב:

אֵין עָלָיו קוֹרֶט דָּם — מוּתָּר. אָמַר רַב הוּנָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁלֹּא מָלְחוֹ, אֲבָל מָלְחוֹ — אָסוּר. אֵימָא: מָלְחוֹ הֶעֱבִירָתוּ.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בִּזְמַן שֶׁהַקֶּרַע שָׁלוּ עָגוֹל — אָסוּר, מָשׁוּךְ — מוּתָּר. אָמַר רַב יוֹסֵף, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: הֲלָכָה — מִכְּלָל דִּפְלִיגִי? אָמַר לֵיהּ: מַאי נָפְקָא לָךְ מִינַּהּ? אָמַר לֵיהּ: גְּמָרָא גְּמוֹר, זְמוֹרְתָא תְּהֵא?

בָּשָׂר הַנִּכְנָס לַעֲבוֹדָה זָרָה מוּתָּר. מַאן תַּנָּא? אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דְּלָא כְּרַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאִי כְּרַבִּי אֶלְעָזָר, הָאָמַר: סְתָם מַחְשֶׁבֶת גּוֹי לַעֲבוֹדָה זָרָה.

וְהַיּוֹצֵא אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּזִבְחֵי מֵתִים. מַאי טַעְמָא? אִי אֶפְשָׁר דְּלֵיכָּא תִּקְרוֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה. מַנִּי? רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא הִיא.

דְּתַנְיָא: רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר: מִנַּיִן לְתִקְרוֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁמְּטַמֵּא בְּאֹהֶל? שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּצְמְדוּ לְבַעַל פְּעוֹר וַיֹּאכְלוּ זִבְחֵי מֵתִים", מָה מֵת מְטַמֵּא בְּאֹהֶל, אַף תִּקְרוֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה מְטַמְּאָה בְּאֹהֶל.

הַהוֹלְכִין לַתַּרְפּוּת — אֲסוּרִין לְשַׁאת וְלָתֵת עִמָּהֶם. אָמַר שְׁמוּאֵל: גּוֹי הַהוֹלֵךְ לַתַּרְפּוּת, בַּהֲלִיכָה — אָסוּר, דְּאָזֵיל וּמוֹדֵי קַמֵּי עֲבוֹדָה זָרָה, בַּחֲזָרָה — מוּתָּר, מַאי דַּהֲוָה הֲוָה. יִשְׂרָאֵל הַהוֹלֵךְ לַתַּרְפּוּת — בַּהֲלִיכָה מוּתָּר, דִּלְמָא הָדַר בֵּיהּ וְלָא אָזֵיל; בַּחֲזָרָה אָסוּר, כֵּיוָן

דף לג.

דַּאֲבִיק בַּהּ, מְהַדַּר הָדַר אָזֵיל.

וְהָתַנְיָא: יִשְׂרָאֵל הַהוֹלֵךְ לַתַּרְפּוּת, בֵּין בַּהֲלִיכָה בֵּין בַּחֲזָרָה — אָסוּר! אָמַר רַב אָשֵׁי: כִּי תַּנְיָא הָהִיא בְּיִשְׂרָאֵל מְשׁוּמָּד, דְּוַדַּאי אָזֵיל.

תָּנוּ רַבָּנָן: גּוֹי הַהוֹלֵךְ לְיָרִיד, בֵּין בַּהֲלִיכָה בֵּין בַּחֲזָרָה — מוּתָּר. יִשְׂרָאֵל הַהוֹלֵךְ לְיָרִיד, בַּהֲלִיכָה — מוּתָּר, בַּחֲזָרָה — אָסוּר.

מַאי שְׁנָא יִשְׂרָאֵל דְּבַחֲזָרָה אָסוּר? דְּאָמְרִי: עֲבוֹדָה זָרָה זַבֵּין, דְּמֵי עֲבוֹדָה זָרָה אֵיכָּא בַּהֲדֵיהּ. גּוֹי נָמֵי נֵימָא: עֲבוֹדָה זָרָה זַבֵּין, דְּמֵי עֲבוֹדָה זָרָה אֵיכָּא בַּהֲדֵיהּ!

אֶלָּא גּוֹי, אָמְרִינַן: גְּלִימָא זַבֵּין, חַמְרָא זַבֵּין; יִשְׂרָאֵל נָמֵי נֵימָא: אֵימוֹר גְּלִימָא זַבֵּין, חַמְרָא זַבֵּין! אִי אִיתָא דַּהֲוָה לֵיהּ הָכָא, הֲוָה מְזַבֵּין לֵיהּ.

וְהַבָּאִין מוּתָּרִין. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁאֵין קְשׁוּרִין זֶה בָּזֶה, אֲבָל קְשׁוּרִין זֶה בָּזֶה — אֲסוּרִין, אֵימָא דַּעְתּוֹ לַחְזוֹר.

נוֹדוֹת הַגּוֹיִם וְקַנְקַנֵּיהֶם. תָּנוּ רַבָּנָן: נוֹדוֹת הַגּוֹיִם, גְּרוּדִים חֲדָשִׁים — מוּתָּרִין, יְשָׁנִים וּמְזוּפְּפִין — אֲסוּרִין. גּוֹי רִיבְּבָן וְעִיבְּדָן וְנָתַן לְתוֹכָן יַיִן, וְיִשְׂרָאֵל עוֹמֵד עַל גַּבָּיו — אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.

וְכִי מֵאַחַר דְּגּוֹי נוֹתֵן לְתוֹכָן יַיִן, כִּי יִשְׂרָאֵל עוֹמֵד עַל גַּבָּיו מַאי הָוֵי? אָמַר רַב פָּפָּא: הָכִי קָאָמַר — גּוֹי רִיבְּבָן וְעִיבְּדָן, וְיִשְׂרָאֵל נוֹתֵן לְתוֹכָן יַיִן, וְיִשְׂרָאֵל אַחֵר עוֹמֵד עַל גַּבָּיו וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.

וּמֵאַחַר דְּיִשְׂרָאֵל נוֹתֵן לְתוֹכָן יַיִן, יִשְׂרָאֵל אַחֵר עוֹמֵד עַל גַּבָּיו לְמָה לִי? דִּלְמָא אַגַּב טִירְדֵּיהּ מְנַסֵּךְ, וְלָאו אַדַּעְתֵּיהּ.

רַב זְבִיד אָמַר: לְעוֹלָם כִּדְקָאָמְרַתְּ מֵעִיקָּרָא, וְהָכָא בְּעִידָּנָא דְּקָא שָׁדֵי לֵיהּ נַעֲשֶׂה כְּזוֹרֵק מַיִם לְטִיט. אָמַר רַב פַּפַּי: שְׁמַע מִינַּהּ מִדְּרַב זְבִיד, הַאי גּוֹי דִּשְׁדָא חַמְרָא לְבֵי מִילְחֵי דְּיִשְׂרָאֵל — שְׁרֵי.

מַתְקִיף לַהּ רַב אָשֵׁי: מִי דָּמֵי? הָתָם קָאָזֵיל לְאִיבּוּד, הָכָא לָא קָאָזֵיל לְאִיבּוּד.

בַּר עֲדַי טַיְיעָא אֲנַס הָנְהוּ זִיקֵּי מֵרַב יִצְחָק בַּר יוֹסֵף, רְמָא בְּהוּ חַמְרָא וְאַהְדְּרִינְהוּ נִיהֲלֵיהּ, אֲתָא שְׁאֵיל בֵּי מִדְרְשָׁא. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יִרְמְיָה: כְּדְּ הוֹרָה רַבִּי אַמֵּי הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה — מְמַלְּאָן מַיִם שְׁלֹשָׁה יָמִים וּמְעָרָן. וְאָמַר רָבָא: צָרִיךְ לְעָרָן מַעֵת לְעֵת.

סְבוּר מִינַּהּ: הָנֵי מִילֵּי דִּידָן, אֲבָל דִּידְהוּ — לָא. כִּי אֲתָא רָבִין אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: אֶחָד שֶׁלָּנוּ וְאֶחָד שֶׁלָּהֶם. סְבַר רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא קַמֵּיהּ דְּרַב אָשֵׁי לְמֵימַר: הָנֵי מִילֵּי נוֹדוֹת, אֲבָל קַנְקַנִּים — לָא. אָמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי: לָא שְׁנָא נוֹדוֹת וְלָא שְׁנָא קַנְקַנִּים.

תָּנוּ רַבָּנַן: קַנְקַנִּים שֶׁל גּוֹיִם, חֲדָשִׁים גְּרוּדִים — מוּתָּרִין, יְשָׁנִים וּמְזוּפָּפִין — אֲסוּרִין. גּוֹי נוֹתֵן לְתוֹכָן יַיִן — יִשְׂרָאֵל נוֹתֵן לְתוֹכָן מַיִם, גּוֹי נוֹתֵן לְתוֹכָן יַיִן — יִשְׂרָאֵל נוֹתֵן לְתוֹכָן צִיר וּמוּרְיָיס, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.

אִיבַּעְיָא לְהוּ:

דף לג:

לְכַתְּחִלָּה אוֹ דִיעֲבַד? תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי רַב זְבִיד בַּר אוֹשַׁעְיָא: הַלּוֹקֵחַ קַנְקַנִּים מִן הַגּוֹיִם — חֲדָשִׁים נוֹתֵן לְתוֹכָן יַיִן, יְשָׁנִים — נוֹתֵן לְתוֹכָן צִיר וּמוּרְיָיס לְכַתְּחִלָּה.

בָּעָא מִינֵּיהּ רַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיאָה מֵרַבִּי אַמִּי: הֶחְזִירָן לְכִבְשָׁן הָאֵשׁ וְנִתְלַבְּנוּ, מַהוּ? אָמַר לֵיהּ: צִיר שׁוֹרֵף, אוּר לֹא כָּל שֶׁכֵּן?! אִתְּמַר נָמֵי: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְאָמְרִי לַהּ אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: קַנְקַנִּים שֶׁל גּוֹיִם שֶׁהֶחְזִירָן לְכִבְשָׁן הָאֵשׁ, כֵּיוָן שֶׁנִּשְׂרָה זִיפְתָּן מֵהֶן — מוּתָּרִין.

אָמַר רַב אָשֵׁי: לָא תֵּימָא עַד דְּנָתְרָן, אֶלָּא אֲפִילּוּ רְפָאי מִירְפָּא, אַף עַל גַּב דְּלָא נָתַר. קִינָּסָא — פְּלִיגִי בַּהּ רַב אַחָא וְרָבִינָא, חַד אָסַר וְחַד שָׁרֵי, וְהִלְכְתָא כְּמַאן דְּאָסַר.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: מַהוּ לִיתֵּן לְתוֹכוֹ שֵׁכָר? רַב נַחְמָן וְרַב יְהוּדָה אָסְרִי, וְרָבָא שָׁרֵי. רְבִינָא שָׁרֵא לֵיהּ לְרַב חִיָּיא בְּרֵיהּ דְּרַב יִצְחָק לְמֵירְמָא בֵּיהּ שִׁכְרָא, אֲזַל רְמָא בֵּיהּ חַמְרָא, וַאֲפִילּוּ הָכִי לָא חַשׁ לַהּ לְמֵילְתָא, אָמַר: אַקְרַאי בְּעָלְמָא הוּא.

רַב יִצְחָק בַּר בִּיסְנָא הֲוָה לֵיהּ הָנְהוּ מָאנֵי דְּפָקוּסְנָא, מַלְּינְהוּ מַיָּא, אַנְחִינְהוּ בְּשִׁימְשָׁא, פְּקַעוּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא: אֲסַרְתִּינְהוּ עָלָךְ אִיסּוּרָא דִּלְעָלַם. אֵימוֹר דַּאֲמוּר רַבָּנַן מְמַלִּינְהוּ מַיָּא, אַנּוֹחֵי בְּשִׁימְשָׁא מִי אֲמוּר?

אָמַר רַבִּי יוֹסְנָא אָמַר רַבִּי אַמִּי: כְּלֵי נֶתֶר אֵין (לוֹ) [לָהֶן] טָהֳרָה עוֹלְמִית. מַאי כְּלֵי נֶתֶר? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר אָבִין: כְּלֵי מַחְפּוֹרֶת שֶׁל צְרִיף.

דְּבֵי פַּרְזַק רוּפֵּילָא אֲנַס הָנֵי כּוּבֵי מִפּוּמְבְּדִיתָא, רְמָא בְּהוּ חַמְרָא, אַהְדְּרִינְהוּ נִיהֲלַיְיהוּ. אֲתוֹ שַׁיְילוּהּ לְרַב יְהוּדָה, אָמַר: דָּבָר שֶׁאֵין מַכְנִיסוֹ לְקִיּוּם הוּא, מִשְׁכַּשְׁכָּן בְּמַיִם וְהֵן מוּתָּרִין.

אָמַר רַב עַוִּירָא: הָנֵי חַצָּבֵי שְׁחִימֵי דַּאֲרַמָּאֵי, כֵּיוָן דְּלָא בָּלְעִי טוּבָא — מְשַׁכְשְׁכָן בְּמַיִם וּמוּתָּרִין. אָמַר רַב פַּפִּי: הָנֵי פַּתְוָותָא דְּבֵי מִיכְסֵי, כֵּיוָן דְּלָא בָּלְעִי טוּבָא — מְשַׁכְשְׁכָן בְּמַיִם וּמוּתָּרִין.

כָּסֵי — רַב אַסִּי אָסַר, וְרַב אָשֵׁי שָׁרֵי. אִי שָׁתֵי בְּהוּ גּוֹי פַּעַם רִאשׁוֹן — כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דַּאֲסִיר, כִּי פְּלִיגִי בְּפַעַם שֵׁנִי.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: פַּעַם רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי — כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דַּאֲסִיר, כִּי פְּלִיגִי בְּפַעַם שְׁלִישִׁי. וְהִלְכְתָא: פַּעַם רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי — אָסוּר, שְׁלִישִׁי — מוּתָּר.

אָמַר רַב זְבִיד: הַאי מָאנֵי דְּקוּנְיָא, חִיוָּרָא וְאוּכְמָא — שְׁרֵי, יְרוֹקָא — אֲסִיר, מְשׁוּם דְּמִיצְּרִיךְ. וְאִי אִית בְּהוּ קַרְטוּפָנֵי — כּוּלְּהוּ אֲסִירִי. דָּרֵשׁ מָרִימָר: קוּנְיָא, בֵּין אוּכְמָא בֵּין חִיוָּרָא בֵּין יְרוֹקָא — שְׁרֵי.

מַאי שְׁנָא מֵחָמֵץ בַּפֶּסַח, דִּבְעוֹ מִינֵּיהּ מִמָּרִימָר: הָנֵי מָאנֵי דְּקוּנְיָא, מַהוּ לְאִשְׁתַּמּוֹשֵׁי בְּהוּ בְּפִיסְחָא? יְרוֹקֵי לָא תִּיבְעֵי לָךְ, דְּמִצְּרְפִי וּבָלְעִי וַאֲסִירִי. כִּי תִּיבְעֵי לָךְ — חִיוָּרֵי וְאוּכְמֵי מַאי? כִּי אִית בְּהוּ קַרְטוּפָנֵי, לָא תִּיבְעֵי לָךְ, דְּוַדַּאי בָּלְעִי וַאֲסִירִי. כִּי תִּיבְעֵי לָךְ — דְּשִׁיעִי מַאי? אָמַר

דף לד.

לְהוּ: אֲנָא חָזֵינָא לְהוּ דְּמַדַּיְּיתִי, וְכֵיוָן דְּמַדַּיְּיתִי וַדַּאי בָּלְעִי וַאֲסִירִי. מַאי טַעְמָא? הַתּוֹרָה הֵעִידָה עַל כְּלֵי חֶרֶס שֶׁאֵינוֹ יוֹצֵא מִידֵי דּוֹפְנוֹ לְעוֹלָם.

מַאי שְׁנָא מַיִן נָסָךְ, דְּדָרֵשׁ לְהוּ מָרִימָר: כּוּלְּהוּ מָאנֵי דְּקוּנְיָא שְׁרֵי?

וְכִי תֵּימָא: חָמֵץ דְּאוֹרָיְיתָא, יֵין נָסָךְ דְּרַבָּנַן — וְהָא כֹּל דְּתַקּוּן רַבָּנַן כְּעֵין דְּאוֹרָיְיתָא תַּקּוּן! זֶה תַּשְׁמִישׁוֹ בְּחַמִּין, וְזֶה תַּשְׁמִישׁוֹ בְּצוֹנֵן.

רַבִּי עֲקִיבָא אִיקְּלַע לְגִינְזַק, בְּעוֹ מִינֵּיהּ: מִתְעַנְּעִין לְשָׁעוֹת אוֹ אֵין מִתְעַנְּעִין לְשָׁעוֹת? לָא הֲוָה בִּידֵיהּ. קַנְקַנִּים שֶׁל גּוֹיִם אֲסוּרִין אוֹ מוּתָּרִין? לָא הֲוָה בִּידֵיהּ. בַּמֶּה שִׁימֵּשׁ מִשֶּׁה כָּל שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּלּוּאִים? לָא הֲוָה בִּידֵיהּ.

אֲתָא שְׁאַל בֵּי מִדְרְשָׁא, אָמְרִי: הִלְכְתָא מִתְעַנְּעִין לְשָׁעוֹת, וְאִם הִשְׁלִים — מִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת תַּעֲנִית. וְהִלְכְתָא קַנְקַנִּים שֶׁל גּוֹיִם לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ מוּתָּרִין. בַּמֶּה שִׁימֵּשׁ מִשֶּׁה שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּלּוּאִים? בְּחַלּוּק לָבָן. רַב כָּהֲנָא מַתְנֵי: בְּחַלּוּק לָבָן שֶׁאֵין בּוֹ אִימְרָא.

הַחַרְצַנִּים וְהַזַּגִּים שֶׁל גּוֹיִם וְכוּ'. תָּנוּ רַבָּנַן: הַחַרְצַנִּים וְהַזַּגִּים שֶׁל גּוֹיִם, לַחִין — אֲסוּרִין, יְבֵשִׁים — מוּתָּרִים. הֵי נִינְהוּ לַחִין וְהֵי נִינְהוּ יְבֵשִׁין? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: לַחִין — כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, יְבֵשִׁים — לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ.

אִתְּמַר, אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כְּשֶׁהֵן אֲסוּרִין — אֲסוּרִין אֲפִילּוּ בַּהֲנָאָה, כְּשֶׁהֵן מוּתָּרִין — מוּתָּרִין אֲפִילּוּ בַּאֲכִילָה.

אָמַר רַב זְבִיד: הַאי דּוּרְדְּיָא דְּחַמְרָא דַּאֲרַמְאֵי, בָּתַר תְּרֵיסַר יַרְחֵי שַׁתָּא שְׁרֵי. אָמַר רַב חֲבִיבָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא: הָנֵי גּוּלְפֵי, בָּתַר תְּרֵיסַר יַרְחֵי שַׁתָּא שְׁרֵי. אָמַר רַב חֲבִיבָא: הָנֵי

דף לד:

אֲבַטָּא דְּטַיָּיעֵי, בָּתַר תְּרֵיסַר יַרְחֵי שַׁתָּא שְׁרֵי. אָמַר רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא: הָנֵי פּוּרְצָנֵי דַּאֲרַמָּאֵי, בָּתַר תְּרֵיסַר יַרְחֵי שַׁתָּא שְׁרֵי. אָמַר רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא: הָנֵי גּוּלְפֵי שְׁחִימֵי וְאוּכְּמֵי, בָּתַר תְּרֵיסַר יַרְחֵי שַׁתָּא שְׁרֵי.

וְהַמּוּרְיָיס. תָּנוּ רַבָּנַן: מוּרְיָיס אוּמָּן — מוּתָּר. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל: אַף חִילֵק אוּמָּן — מוּתָּר.

תָּנֵי אֲבִימִי בְּרֵיהּ דְּרַבִּי אֲבָהוּ: מוּרְיָיס אוּמָּן מוּתָּר. הוּא תָּנֵי לַהּ וְהוּא אָמַר לַהּ: פַּעַם רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי מוּתָּר, שְׁלִישִׁי אָסוּר. מַאי טַעְמָא? פַּעַם רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי דִּנְפִישׁ שׁוּמְנַיְיהוּ — לָא צְרִיךְ לְמִירְמֵי בְּהוּ חַמְרָא, מִכָּאן וְאֵילָךְ רָמוּ בְּהוּ חַמְרָא.

הָהוּא אַרְבָּא דְּמוּרְיָיסָא דַּאֲתַי לְנְמֵילָא דְּעָכוֹ, אוֹתֵיב רַבִּי אַבָּא דְּמִן עַכּוֹ נְטוֹרֵי בַּהֲדֵהּ. אֲמַר לֵיהּ רָבָא: עַד הָאֵידָנָא מַאן נָטְרַהּ? אָמַר לֵיהּ: עַד הָאֵידָנָא (לְמַאן) [לְמַאי] נֵיחוּשׁ לַהּ? אִי מִשּׁוּם דְּמָעָרְבֵי בֵּיהּ חַמְרָא — קִיסְתָּא דְּמוּרְיָיס בְּלוּמָא, קִיסְתָּא דְּחַמְרָא בְּאַרְבְּעָה לוּמֵי.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יִרְמְיָה לְרַבִּי זֵירָא: דִּלְמָא אַיְידֵי דְּצוֹר אָתוֹ דְּשָׁוֵי חַמְרָא? אָמַר לֵיהּ: הָתָם עִיקּוּלֵי וּפָשׁוֹרֵי אִיכָּא.

וּגְבִינַת בֵּית אוּנְיָיקֵי. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: מִפְּנֵי מָה אָסְרוּ גְּבִינַת אוּנְיָיקֵי? מִפְּנֵי שֶׁרוֹב עֲגָלִים שֶׁל אוֹתָהּ עִיר נִשְׁחָטִין לַעֲבוֹדָה זָרָה. מַאי אִירְיָא רוֹב עֲגָלִים? אֲפִילּוּ מִיעוּט נָמֵי, דְּהָא רַבִּי מֵאִיר חָיֵישׁ לְמִיעוּטָא!

אִי אָמְרַתְּ רוֹב — אִיכָּא מִיעוּט.

אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ מִיעוּט, כֵּיוָן דְּאִיכָּא רוֹב עֲגָלִים דְּאֵין נִשְׁחָטִין לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְאִיכָּא נָמֵי שְׁאָר בְּהֵמוֹת דְּאֵין נִשְׁחָטִין לַעֲבוֹדָה זָרָה — הָוֶה לֵיהּ מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא, וּמִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא לָא חָיֵישׁ רַבִּי מֵאִיר.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר אֶלְיָקִים לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: כִּי נִשְׁחָטִין לַעֲבוֹדָה זָרָה מַאי הָוֵי? וְהָא אַתְּ הוּא דְּשָׁרֵי!

דְּאִתְמַר: הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּהֵמָה לִזְרוֹק דָּמָהּ לַעֲבוֹדָה זָרָה, לְהַקְטִיר חֶלְבָּהּ לַעֲבוֹדָה זָרָה, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אָסוּרָה, קָסָבַר מְחַשְּׁבִין מֵעֲבוֹדָה לַעֲבוֹדָה, וְיֵלְפִינַן חוּץ מִפְּנִים.

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: מוּתֶּרֶת!

אָמַר לֵיהּ: תִּרְמִינָךְ שַׁעְתָּךְ, בְּאוֹמֵר: בְּגִמַר זְבִיחָה הוּא עוֹבְדָהּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: שָׁאַל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. אָמַר רַב אַחְדְּבוּי אָמַר רַב: הַמְקַדֵּשׁ בְּפֶרֶשׁ שׁוֹר הַנִּסְקָל — מְקוּדֶּשֶׁת, בְּפֶרֶשׁ עֶגְלֵי עֲבוֹדָה זָרָה — אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. אִיבָּעֵית אֵימָא סְבָרָא, וְאִיבָּעֵית אֵימָא קְרָא.

אִיבָּעֵית אֵימָא סְבָרָא: גַּבֵּי עֶגְלֵי עֲבוֹדָה זָרָה נִיחָא לֵיהּ בְּנִפְחֵיהּ, אֲבָל גַּבֵּי שׁוֹר הַנִּסְקָל לָא נִיחָא לֵיהּ בְּנִפְחֵיהּ.

אִיבָּעֵית אֵימָא קְרָא: כְּתִיב הָכָא: "לֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה", וּכְתִיב הָתָם: "סָקוֹל יִסָּקֵל הַשּׁוֹר וְלֹא יֵאָכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ", בְּשָׂרוֹ אָסוּר, הָא פִּרְשׁוֹ מוּתֶּרֶת.

אָמַר רָבָא: תַּרְוַיְיהוּ תְּנַנְהִי, מִדְּקָאָמַר לֵיהּ: מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲמִידִין בְּקֵיבַת נְבֵילָה, וְקָא מַהְדַּר לֵיהּ: אֲבָל לֹא קֵיבַת עוֹלָה חֲמוּרָה מִקֵּיבַת נְבֵילָה.

דף לה.

מִכְּלָל דְּאִיסּוּרֵי הֶנָאָה שָׁרוּ פִּרְשַׁיְיהוּ.

וּמִדְּקָאָמַר לֵיהּ מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲמִידִין אוֹתָהּ בְּקֵיבַת עֶגְלֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וְקָא מַהְדַּר לֵיהּ: אִם כֵּן לָמָּה לֹא אֲסָרוּהָ בַּהֲנָאָה — מִכְּלָל דַּעֲבוֹדָה זָרָה אֲסִיר פִּרְשַׁיְיהוּ.

וְלַהְדַּר לֵיהּ, מִשּׁוּם דְּלֵיתֵיהּ לְאִיסּוּרָא בְּעֵינֵיהּ!

דְּהָא מוּרְיֵיס, לְרַבָּנַן דְּלָא אַסְרוּהּ בַּהֲנָאָה, מַאי טַעְמָא? לְאוּ מִשּׁוּם דְּלֵיתֵיהּ לְאִיסּוּרָא בְּעֵינֵיהּ?

אָמְרִי: הָכָא, כֵּיוָן דְּאוֹקְמֵיהּ קָא מוֹקֵים, חָשִׁיב לֵיהּ כְּמַאן דְּאִיתֵיהּ לְאִיסּוּרֵיהּ בְּעֵינֵיהּ.

הִשְׁיאוֹ לְדָבָר אַחֵר וְכוּ'. מַאי "כִּי טוֹבִים דֹּדֶיךָ מְיַיִן"? כִּי אָתָא רַב דִּימִי אָמַר: אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, עֲרֵיבִים עָלַי דִּבְרֵי דוֹדֶיךָ יוֹתֵר מִיֵּינָהּ שֶׁל תּוֹרָה.

מַאי שְׁנָא הַאי קְרָא דְּשַׁיְילֵיהּ? אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פַּזִּי, וְאִיתֵּימָא רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר אַמֵּי: מֵרֵישֵׁיהּ דִּקְרָא קָאָמַר לֵיהּ, "יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ". אָמַר לֵיהּ: יִשְׁמָעֵאל אָחִי, חֲשׁוֹק שִׁפְתוֹתֶיךָ זוֹ בָּזוֹ וְאַל תִּבָּהֵל לְהָשִׁיב.

מַאי טַעְמָא? אָמַר עוּלָּא, וְאִיתֵּימָא רַב שְׁמוּאֵל בַּר אַבָּא: גְּזֵרָה חֲדָשָׁה הִיא, וְאֵין מְפַקְפְּקִין בַּהּ. מַאי גְּזֵירְתָּא? אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פַּזִּי אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: מִשּׁוּם נִיקּוּר.

וְלֵימָא לֵיהּ מִשּׁוּם נִיקּוּר! כִּדְעוּלָּא, דְּאָמַר עוּלָּא: כִּי גָּזְרוּ גְּזֵירְתָּא בְּמַעְרְבָא לָא מְגַלּוּ טַעְמָא עַד תְּרֵיסַר יַרְחֵי שַׁתָּא, דִּלְמָא אִיכָּא אִינִישׁ דְּלָא סָבִירָא לֵיהּ וְאָתֵי לְזַלְזוֹלֵי בַּהּ.

מְגַדֵּף בַּהּ רַבִּי יִרְמְיָה: אֶלָּא מֵעַתָּה, יְבֵשָׁה תִּשְׁתְּרֵי, יָשָׁן תִּשְׁתְּרֵי! דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: יָבֵשׁ מוּתָּר, אֵין מַנִּיחוֹ לְיַבֵּשׁ, יָשָׁן מוּתָּר, אֵין מַנִּיחוֹ לְיַשֵּׁן.

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לָהּ בְּלֹא צַחְצוּחֵי חָלָב, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲמִידִין אוֹתָהּ בְּעוֹר קֵיבַת נְבֵילָה.

הָא קֵיבָה גּוּפָא שַׁרְיָא, וּמִי אָמַר שְׁמוּאֵל הָכִי? וְהָתְנַן: קֵיבַת הַגּוֹי וְשֶׁל נְבֵילָה — הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה,

וְהָוֵינַן בַּהּ, אַטּוּ דְּגוֹי לָאו נְבֵלָה הִיא?
וְאָמַר שְׁמוּאֵל: חָדָא קְתָנֵי, קֵיבַת שְׁחִיטַת גּוֹי — נְבֵלָה אֲסוּרָה!
לָא קַשְׁיָא.

דף לה:

כָּאן קוֹדֶם חֲזָרָה, כָּאן לְאַחַר חֲזָרָה, וּמִשְׁנָה לֹא זָזָה מִמְּקוֹמָהּ.
רַב מַלְכְּיָא מְשַׁמֵּיהּ דְּרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה אָמַר: מִפְּנֵי שֶׁמַּחְלִיקִין פָּנֶיהָ בְּשׁוּמַּן חֲזִיר. רַב חִסְדָּא אָמַר: מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲמִידִין אוֹתָהּ בְּחוֹמֶץ. רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲמִידִין אוֹתָהּ בְּשֶׁרַף הָעֲרֵלָה.
כְּמַאן? כִּי הַאי תַּנָּא, דְּתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַמַּעֲמִיד בְּשֶׁרַף הָעֲרֵלָה — אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא פֶּירִי.
אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, עַד כָּאן לָא פְּלִיג רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עֲלֵיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֶלָּא בְּקִטְפָּא דִּגְוָזָא, אֲבָל בְּקִטְפָּא דְּפֵירָא מוֹדֵי.
וְהַיְינוּ דִּתְנַן, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: שָׁמַעְתִּי בְּפֵירוּשׁ, שֶׁהַמַּעֲמִיד בְּשֶׁרַף הֶעֱלִין וּבְשֶׁרַף הָעִיקָּרִין — מוּתָּר, בְּשֶׁרַף הַפֶּגִין — אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא פֶּירִי.
בֵּין לְרַב חִסְדָּא, בֵּין לְרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, תִּתְסַר בַּהֲנָאָה, קַשְׁיָא.
דָּרַשׁ רַב נַחְמָן בְּרֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא, מַאי דִּכְתִיב: "לְרִיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים", לְמָה תַּלְמִיד חָכָם דּוֹמֶה? לִצְלוֹחִית שֶׁל פְּלָיְיטִין: מְגוּלָּה — רֵיחָהּ נוֹדֵף, מְכוּסָּה — אֵין רֵיחָהּ נוֹדֵף.
וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּבָרִים שֶׁמְּכוּסִּין מִמֶּנּוּ מִתְגַּלִּין לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "עֲלָמוֹת אָהֵבוּךָ", קְרִי בֵּיהּ "עֲלוּמוֹת"; וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁמַּלְאַךְ הַמָּוֶת אוֹהֲבוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "עֲלָמוֹת אָהֵבוּךָ", קְרִי בֵּיהּ "עַל מָוֶת"; וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁנּוֹחֵל שְׁנֵי עוֹלָמוֹת, אֶחָד הָעוֹלָם הַזֶּה וְאֶחָד הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר: "עֲלָמוֹת", קְרִי בֵּיהּ "עוֹלָמוֹת".

מַתְנִי' וְאֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁל גּוֹיִם אֲסוּרִין וְאֵין אִיסּוּרָן אִיסּוּר הֲנָאָה: חֶלֶב שֶׁחֶלְבּוֹ גּוֹי וְאֵין יִשְׂרָאֵל רוֹאֵהוּ, וְהַפַּת וְהַשֶּׁמֶן שֶׁלָּהֶן. רַבִּי וּבֵית דִּינוֹ הִתִּירוּ הַשֶּׁמֶן.
וְהַשִּׁלְקוֹת, וּכְבָשִׁין שֶׁדִּרְכָּן לָתֵת לְתוֹכָן יַיִן וָחוֹמֶץ, וְטָרִית טְרוּפָּה, וְצִיר שֶׁאֵין בָּהּ דָּגָה כִּלְבִית שׁוּטֶטֶת בּוֹ, וְהַחִילֵק, וְקוֹרֶט שֶׁל חִלְתִּית, וּמָלַח שִׁלְקוֹנְדִית — הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין, וְאֵין אִיסּוּרָן אִיסּוּר הֲנָאָה.

גְּמָ' חֶלֶב לְמַאי נֵיחוּשׁ לֵהּ? אִי מִשּׁוּם אִיחַלּוּפֵי — טָהוֹר חִיוָּר, טָמֵא יָרוֹק! וְאִי מִשּׁוּם אִיעָרוּבֵי — נֵיקוּם! דְּאָמַר מָר: חֶלֶב טָהוֹר עוֹמֵד, חֶלֶב טָמֵא אֵינוֹ עוֹמֵד.
אִי דְּקָא בָּעֵי לְגַבֵּינָה, הָכִי נָמֵי. הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? דְּקָא בָּעֵי לֵיהּ לְכַמְכָא.

וְנִשְׁקוֹל מִינַּיהּ קַלִּי וְנַיקוּם! כֵּיוָן דִּבְטָהוֹר נָמֵי אִיכָּא נַסְיוּבֵי דְּלָא קָיְימִי, לֵיכָּא לְמֵיקַם עֲלַהּ דְּמִילְתָא.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: אֲפִילּוּ תֵּימָא דְּקָבָעֵי לַהּ לִגְבִינָה, אִיכָּא דְּקָאֵי בֵּינֵי אִטְפֵּי.

וְהַפַּת. אָמַר רַב כָּהֲנָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: פַּת לֹא הוּתְּרָה בְּבֵית דִּין, מִכְּלָל דְּאִיכָּא מַאן דְּשָׁרֵי? אֵין, דְּכִי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר: פַּעַם אַחַת יָצָא רַבִּי לַשָּׂדֶה, וְהֵבִיא גּוֹי לְפָנָיו פַּת פּוּרְנִי מַאֲפֵה סְאָה. אָמַר רַבִּי: כַּמָּה נָאָה פַּת זוֹ, מָה רָאוּ חֲכָמִים לְאוֹסְרָהּ? מָה רָאוּ חֲכָמִים?! מִשּׁוּם חַתְנוּת!

אֶלָּא, מָה רָאוּ חֲכָמִים לְאוֹסְרָהּ בַּשָּׂדֶה. כִּסְבוּרִין הָעָם הִתִּיר רַבִּי הַפַּת, וְלָא הִיא, רַבִּי לֹא הִתִּיר אֶת הַפַּת.

רַב יוֹסֵף, וְאִיתֵּימָא רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה, אָמַר: לֹא כָּךְ הָיָה מַעֲשֶׂה, אֶלָּא אָמְרוּ: פַּעַם אַחַת הָלַךְ רַבִּי לְמָקוֹם אֶחָד וְרָאָה פַּת דְּחוּק לַתַּלְמִידִים, אָמַר רַבִּי: אֵין כָּאן פַּלְטֵר? כִּסְבוּרִין הָעָם לוֹמַר פַּלְטֵר גּוֹי, וְהוּא לֹא אָמַר אֶלָּא פַּלְטֵר יִשְׂרָאֵל.

אָמַר רַבִּי חֶלְבּוֹ: אֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר פַּלְטֵר גּוֹי, לָא אָמַרַן אֶלָּא דְּלֵיכָּא פַּלְטֵר יִשְׂרָאֵל, אֲבָל בִּמְקוֹם דְּאִיכָּא פַּלְטֵר יִשְׂרָאֵל — לָא. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר פַּלְטֵר גּוֹי, הָנֵי מִילֵּי בַּשָּׂדֶה, אֲבָל בָּעִיר — לָא, מִשּׁוּם חַתְנוּת.

אֵיבוּ הֲוָה מְנַכֵּית וְאָכֵיל פַּת אַבֵּי מִצְרֵי, אָמַר לְהוּ רָבָא, וְאִיתֵּימָא רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: לָא תִּשְׁתַּעוּ בַּהֲדֵיהּ דְּאַיבוּ, דְּקָאָכֵיל לַחְמָא דַּאֲרַמָּאֵי.

וְהַשֶּׁמֶן שֶׁלָּהֶן. שֶׁמֶן, רַב אָמַר: דְּנִיאֵל גָּזַר עָלָיו, וּשְׁמוּאֵל אָמַר:

דף לו.

זְלִיפָתָן שֶׁל כֵּלִים טְמֵאִים אוֹסַרְתָּן. אַטּוּ כּוּלֵּי עָלְמָא אוֹכְלֵי טְהָרוֹת נִינְהוּ? אֶלָּא, זְלִיפָתָן שֶׁל כֵּלִים אֲסוּרִין אוֹסַרְתָּן.

אָמַר לֵיהּ שְׁמוּאֵל לְרַב: בִּשְׁלָמָא לְדִידִי דְּאָמֵינָא זְלִיפָתָן שֶׁל כֵּלִים אֲסוּרִין אוֹסַרְתָּן, הַיְינוּ דְּכִי אָתָא רַב יִצְחָק בַּר שְׁמוּאֵל בַּר מָרְתָא וְאָמַר: דָּרִישׁ רַבִּי שִׁמְלַאי בִּנְצִיבִין: שֶׁמֶן, רַבִּי יְהוּדָה וּבֵית דִּינוֹ נִמְנוּ עָלָיו וְהִתִּירוּהוּ.

קָסָבַר: נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם — מוּתָּר.

אֶלָּא לְדִידָךְ דְּאָמְרַתְּ דְּנִיאֵל גָּזַר עָלָיו, דָּנִיאֵל גָּזַר וַאֲתָא רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא וּמְבַטֵּל לֵיהּ? וְהָתְנַן: אֵין בֵּית דִּין יָכוֹל לְבַטֵּל דִּבְרֵי בֵּית דִּין חֲבֵירוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן גָּדוֹל הֵימֶנּוּ בְּחָכְמָה וּבְמִנְיָן!

אָמַר לֵיהּ שִׁמְלַאי לִיהּוּדָאָה קָא אָמְרַתְּ? שָׁאנֵי לִיהּוּדָאֵי דִּמְזַלְזְלוּ. אָמַר לֵיהּ: אֶשְׁלַח לֵיהּ? אִיכְּסִיף.

אָמַר רַב: אִם הֵם לֹא דָּרְשׁוּ, אֲנַן לָא דָּרְשִׁינַן? וְהָכְתִיב: ״וַיָּשֶׂם דָּנִיֵּאל עַל לִבּוֹ אֲשֶׁר לֹא יִתְגָּאַל בְּפַת בַּג הַמֶּלֶךְ וּבְיֵין מִשְׁתָּיו״ — בִּשְׁתֵּי מִשְׁתָּאוֹת הַכָּתוּב מְדַבֵּר, אֶחָד מִשְׁתֵּה יַיִן וְאֶחָד מִשְׁתֵּה שֶׁמֶן.

רַב סָבַר: עַל לִבּוֹ שָׂם, וּלְכָל יִשְׂרָאֵל הוֹרָה; וּשְׁמוּאֵל סָבַר: עַל לִבּוֹ שָׂם, וּלְכָל יִשְׂרָאֵל לֹא הוֹרָה.

וְשֶׁמֶן, דָּנִיֵּאל גְּזַר? וְהָאָמַר בָּאלִי אֲבִימִי נְוָתָאָה מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב: פִּיתָּן וְשַׁמְנָן, יֵינָן וּבְנוֹתֵיהֶן, כּוּלָּן מִשְּׁמָנָה עָשָׂר דָּבָר הֵן.

וְכִי תֵּימָא: אָתָא דָּנִיֵּאל גְּזַר וְלָא קַיְּבֵל, וַאֲתוֹ תַּלְמִידֵי דְּהִלֵּל וְשַׁמַּאי וּגְזוּר וְקַיְּבֵל, אִם כֵּן מַאי אַסְהָדוּתֵיהּ דְּרַב? אֶלָּא, דָּנִיֵּאל גְּזַר עֲלַיְיהוּ בְּעִיר, וַאֲתוֹ אִינְהוּ וּגְזוּר אֲפִילּוּ בַּשָּׂדֶה.

וְרַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא הֵיכִי מָצֵי לְמִישְׁרֵא תַּקָּנְתָּא דְּתַלְמִידֵי שַׁמַּאי וְהִלֵּל? וְהָתְנַן: אֵין בֵּית דִּין יָכוֹל לְבַטֵּל דִּבְרֵי בֵּית דִּין חֲבֵירוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן גָּדוֹל הֵימֶנּוּ בְּחָכְמָה וּבְמִנְיָן! וְעוֹד, הָא אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בַּכֹּל יָכוֹל לְבַטֵּל בֵּית דִּין דִּבְרֵי בֵּית דִּין חֲבֵירוֹ, חוּץ מִשְּׁמוֹנָה עָשָׂר דָּבָר, שֶׁאֲפִילּוּ יָבֹא אֵלִיָּהוּ וּבֵית דִּינוֹ אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ!

אָמַר רַב מְשַׁרְשְׁיָא: מַה טַּעַם? הוֹאִיל וּפָשַׁט אִיסּוּרוֹ בְּרוֹב יִשְׂרָאֵל, שֶׁמָּן לֹא פָּשַׁט אִיסּוּרוֹ בְּרוֹב יִשְׂרָאֵל, דְּאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: יָשְׁבוּ רַבּוֹתֵינוּ וּבָדְקוּ עַל שֶׁמֶן שֶׁלֹּא פָּשַׁט אִיסּוּרוֹ בְּרוֹב יִשְׂרָאֵל, וְסָמְכוּ רַבּוֹתֵינוּ עַל דִּבְרֵי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְעַל דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים: אֵין גּוֹזְרִין גְּזֵירָה עַל הַצִּבּוּר אֶלָּא אִם כֵּן רוֹב צִבּוּר יְכוֹלִין לַעֲמוֹד בָּהּ, דְּאָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: מַאי קְרָא?

דף לו:

״בַּמְאֵרָה אַתֶּם נֵאָרִים וְאוֹתִי אַתֶּם קֹבְעִים הַגּוֹי כֻּלּוֹ״, אִי אִיכָּא גּוֹי כּוּלּוֹ — אִין, אִי לָא — לָא.

גּוּפָא, אָמַר בָּאלִי אָמַר אֲבִימִי נְוָתָאָה מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב: פִּיתָּן וְשַׁמְנָן, יֵינָן וּבְנוֹתֵיהֶן — כּוּלָּן מִשְּׁמוֹנָה עָשָׂר דָּבָר הֵן. בְּנוֹתֵיהֶן מַאי הִיא? אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: גָּזְרוּ עַל בְּנוֹתֵיהֶן נִידּוֹת מֵעֲרִיסוֹתָן.

וּגְנִיבָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב אָמַר: כּוּלָּן מִשּׁוּם עֲבוֹדָה זָרָה גָּזְרוּ בָּהֶן, דְּכִי אָתָא רַב אַחָא בַּר אַדָּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק: גָּזְרוּ עַל פִּיתָּן מִשּׁוּם שַׁמְנָן, מַאי אוּלְמֵיהּ דְּשֶׁמֶן מִפַּת?

אֶלָּא, עַל פִּיתָּן וְשַׁמְנָן מִשּׁוּם יֵינָן, וְעַל יֵינָן מִשּׁוּם בְּנוֹתֵיהֶן, וְעַל בְּנוֹתֵיהֶן מִשּׁוּם דָּבָר אַחֵר, וְעַל דָּבָר אַחֵר מִשּׁוּם דָּבָר אַחֵר.

בְּנוֹתֵיהֶן, דְּאוֹרְיְיתָא הִיא, דִּכְתִיב: ״לֹא תִתְחַתֵּן בָּם״, דְּאוֹרְיְיתָא שִׁבְעָה גּוֹיִם, אֲבָל שְׁאָר אוּמּוֹת — לָא, וַאֲתוֹ אִינְהוּ וּגְזוּר אֲפִילּוּ דִּשְׁאָר אוּמּוֹת.

וּלְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי, דְּאָמַר: "כִּי יָסִיר אֶת בִּנְךָ מֵאַחֲרַי" לְרַבּוֹת כָּל הַמְּסִירוֹת, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? אֶלָּא דְּאוֹרָיְיתָא אִישׁוּת דָּרֵךְ חַתְנוּת, וַאֲתוֹ אִינְהוּ גְּזוּר אֲפִילּוּ דָּרֵךְ זְנוּת.

זְנוּת נָמֵי בְּבֵית דִּינוֹ שֶׁל שֵׁם גָּזְרוּ, דִּכְתִיב: "וַיֹּאמֶר יְהוּדָה הוֹצִיאוּהָ וְתִשָּׂרֵף"!

אֶלָּא, דְּאוֹרָיְיתָא — גּוֹי הַבָּא עַל בַּת יִשְׂרָאֵל, דְּמָשְׁכָה בָּתְרֵיהּ; אֲבָל יִשְׂרָאֵל הַבָּא עַל הַגּוֹיָה — לָא, וַאֲתוֹ אִינְהוּ גְּזוּר אֲפִילּוּ יִשְׂרָאֵל הַבָּא עַל הַגּוֹיָה.

יִשְׂרָאֵל הַבָּא עַל הַגּוֹיָה — הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הִיא, דְּאָמַר מָר: הַבּוֹעֵל אֲרַמִּית — קַנָּאִין פּוֹגְעִין בּוֹ.

אָמַר לֵיהּ: דְּאוֹרָיְיתָא בְּפַרְהֶסְיָא, וּכְמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה, וַאֲתוֹ אִינְהוּ גְּזוּר אֲפִילּוּ בְּצִינְעָא. בְּצִינְעָא נָמֵי בֵּית דִּינוֹ שֶׁל חַשְׁמוֹנַאי גָּזְרוּ!

דְּכִי אָתָא רַב דִּימִי אָמַר: בֵּית דִּין שֶׁל חַשְׁמוֹנַאי גָּזְרוּ, יִשְׂרָאֵל הַבָּא עַל הַגּוֹיָה חַיָּיב מִשּׁוּם נשג"א.

כִּי אָתָא רָבִין אָמַר מִשּׁוּם נשג"ז.

כִּי גָּזְרוּ בֵּית דִּינוֹ שֶׁל חַשְׁמוֹנַאי בִּיאָה, אֲבָל יִיחוּד לָא, וַאֲתוֹ אִינְהוּ גְּזוּר אֲפִילּוּ יִיחוּד.

יִיחוּד נָמֵי בֵּית דִּינוֹ שֶׁל דָּוִד גָּזְרוּ!

דְּאָמַר רַב יְהוּדָה: בְּאוֹתָהּ שָׁעָה גָּזְרוּ עַל יִיחוּד. אָמְרִי: הֲתָם יִיחוּד דְּבַת יִשְׂרָאֵל, אֲבָל יִיחוּד דְּגוֹיָה — לָא, וַאֲתוֹ אִינְהוּ גְּזוּר אֲפִילּוּ אַיִּיחוּד דְּגוֹיָה.

יִיחוּד דְּבַת יִשְׂרָאֵל דְּאוֹרָיְיתָא הִיא! דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוֹצָדָק: רֶמֶז לְיִיחוּד מִן הַתּוֹרָה מִנַּיִן? שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי יִסִּיתְךָ אָחִיךָ בֶּן אִמֶּךָ", וְכִי בֶּן אֵם מֵסִית, בֶּן אָב אֵינוֹ מֵסִית?

אֶלָּא, בֵּן מִתְייַחֵד עִם אִמּוֹ, וְאֵין אַחֵר מִתְייַחֵד עִם כָּל עֲרָיוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה!

יִיחוּד דְּאוֹרָיְיתָא דְּאֵשֶׁת אִישׁ, וַאֲתָא דָּוִד וּגְזַר אֲפִילּוּ אַיִּיחוּד דִּפְנוּיָה, וַאֲתוֹ תַּלְמִידֵי בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל גְּזוּר אֲפִילּוּ אַיִּיחוּד דְּגוֹיָה.

מַאי עַל דָּבָר אַחֵר מִשּׁוּם דָּבָר אַחֵר? אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: גָּזְרוּ עַל תִּינוֹק גּוֹי שֶׁיִּטְמֵא בְּזִיבָה, שֶׁלֹּא יְהֵא תִּינוֹק יִשְׂרָאֵל רָגִיל אֶצְלוֹ בְּמִשְׁכַּב זְכוּר.

דְּאָמַר רַבִּי זֵירָא: צַעַר גָּדוֹל הָיָה לִי אֵצֶל רַבִּי אַסִּי, וְרַבִּי אַסִּי אֵצֶל רַבִּי יוֹחָנָן, וְרַבִּי יוֹחָנָן אֵצֶל רַבִּי יַנַּאי, וְרַבִּי יַנַּאי אֵצֶל רַבִּי נָתָן בֶּן עַמְרָם, וְרַבִּי נָתָן בֶּן עַמְרָם אֵצֶל רַבִּי: תִּינוֹק גּוֹי מֵאֵימָתַי מְטַמֵּא בְּזִיבָה? וְאָמַר לִי: בֶּן יוֹמוֹ, וּכְשֶׁבָּאתִי אֵצֶל רַבִּי חִיָּיא אָמַר לִי: בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד.

וּכְשֶׁבָּאתִי וְהִרְצֵיתִי דְּבָרַי לִפְנֵי רַבִּי, אָמַר לִי: הַנַּח דְּבָרַי וֶאֱחוֹז דִּבְרֵי רַבִּי חִיָּיא. דְּאָמַר: תִּינוֹק גּוֹי אֵימָתַי מְטַמֵּא בְּזִיבָה — בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד,

דף לז.

הוֹאִיל וְרָאוּי לְבִיאָה, מְטַמֵּא נָמֵי בְּזִיבָה. אָמַר רָבִינָא: הִלְכָךְ, הָא תִּינוֹקֶת גּוֹיָה בַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, הוֹאִיל וּרְאוּיָה לְבִיאָה, מְטַמְּאָה נָמֵי בְּזִיבָה.

פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא: הַאי יָדַע לְאַרגּוֹלֵי, וְהָא לָא יָדְעָה לְאַרגּוֹלֵי? קָא מַשְׁמַע לַן.

מִיסְתְּמִיךְ וְאָזֵיל רַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיאָה אַכַּתְפֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְלַאי שַׁמְּעֵיהּ, אָמַר לוֹ: שִׁמְלַאי, לֹא הָיִיתָ אֶמֶשׁ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ כְּשֶׁהִתְרִנּוּ אֶת הַשֶּׁמֶן. אָמַר לוֹ: בְּיָמֵינוּ תַּתִּיר אַף אֶת הַפַּת! אָמַר לוֹ: אִם כֵּן קְרוּ לַן לְ"בֵּית דִּינָא שְׁרָיָא"! דְּתָנַן: הֵעִיד רַבִּי יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵידָה עַל אַייֵל קַמְצָא דְּכַן, וְעַל מַשְׁקֶה בֵּית מַטְבְּחַיָּא דְּכַן, וְעַל דְּיִקְרַב לְמִיתָא מְסָאֵב, וְקָרוּ לֵיהּ "יוֹסֵף שָׂרְיָא".

אָמַר לֵיהּ: הָתָם שְׁרָא תְּלָת, וּמַר שְׁרָא חֲדָא, וְאִי שָׁרֵי מָר חֲדָא אַחֲרִיתִי, אַכַּתִּי תַּרְתֵּין הוּא דְּהָווֹיִין! אָמַר לֵיהּ: אֲנָא [נָמֵי] שְׁרַאי אַחֲרִיתִי. מַאי הִיא?

דְּתָנַן: זֶה גִּיטֵּיךְ אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן עַד שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ, וּמֵת בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ — אֵינוֹ גֵּט, וְתָנֵי עֲלַהּ: וְרַבּוֹתֵינוּ הִתִּירוּהָ לִינָּשֵׂא, וְאָמְרִינַן: מַאן "רַבּוֹתֵינוּ"? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: בֵּית דִּינָא דִּשְׁרוֹ מִשְׁחָא.

סָבְרִי לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּאָמַר: זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטָר מוֹכִיחַ עָלָיו. וְאָמַר רַבִּי אַבָּא בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא: רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא הוֹרָה, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ כָּל שְׁעָתוֹ, וְאָמְרִי לָהּ: כָּל סִיעָתוֹ.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי (אֶלְעָזָר) [אֶלְעָזָר] לְהָהוּא סָבָא: כִּי שְׁרִיתוּהָ — לְאַלְתַּר שְׁרִיתוּהָ, דְּלָא אָתֵי, אוֹ דִלְמָא לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ, דְּהָא אִיקַּיֵּים לֵיהּ תְּנָאֵיהּ?

וְתִיבְעֵי לָךְ אַמַּתְנִיתִין, דְּתָנַן: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ מֵעַכְשָׁיו אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן עַד שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ", וּמֵת בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ — הֲוֵי גֵּט, דְּהָא אִיקַּיֵּים לֵיהּ תְּנָאי.

וְתִיבְעֵי לָךְ: לְאַלְתַּר הֲוֵי גִּיטָּא, דְּהָא לָא אָתָא, אוֹ דִלְמָא לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ, דְּהָא אִיקַּיֵּים לֵיהּ תְּנָאֵיהּ? אֵין הָכִי נָמֵי, אֶלָּא מִשּׁוּם דַּהֲוַית בְּהָהוּא מְנָיְינָא.

אָמַר אַבָּיֵי: הַכֹּל מוֹדִים "לְכְשֶׁתֵּצֵא חַמָּה מִנַּרְתִּיקָהּ" — לְכִי נָפְקָא קָאָמַר לַהּ, וְכִי מָיֵית בְּלֵילְיָא — גֵּט לְאַחַר מִיתָה הוּא.

"עַל מְנָת שֶׁתֵּצֵא חַמָּה מִנַּרְתִּיקָהּ" — מֵעַכְשָׁיו קָאָמַר לָהּ, וְכִי מָיֵית בְּלֵילְיָא — הָא וַדַּאי תְּנָאָה הֲוֵי, וְגֵט מֻחַיָּים הוּא, כִּדְרַב הוּנָא, דְּאָמַר רַב הוּנָא: כָּל הָאוֹמֵר "עַל מְנָת" כְּאוֹמֵר "מֵעַכְשָׁיו" דָּמֵי.

לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא בְּ"אִם תֵּצֵא", רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּאָמַר: זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטָר מוֹכִיחַ עָלָיו, וְהָוֶה לֵיהּ כְּ"מֵהַיּוֹם אִם מַתִּי", כְּ"מֵעַכְשָׁיו אִם מַתִּי", וְרַבָּנַן לֵית לְהוּ דְּרַבִּי יוֹסֵי, וְהָוֶה לֵיהּ כְּ"זֶה גִּיטֵּיךְ אִם מַתִּי" גְּרֵידָא.

גּוּפָא: הֵעִיד יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵידָה עַל אַיֵּיל קַמְצָא דְּכַן, וְעַל מַשְׁקֶה בֵּי מַטְבְּחַיָּא דְּכַן, וְעַל דְּיִקְרַב לְמִיתָא מְסָאֲב, וְקָרוּ לֵיהּ ״יוֹסֵף שָׂרְיָא״. מַאי אַיֵּיל קַמְצָא? רַב פָּפָּא אָמַר: שׁוֹשִׁיבָא, וְרַב חִיָּיא בַּר אַמֵּי מִשְּׁמֵיהּ דְּיוּדְּנָא אָמַר: סוּסְבִּיל.

רַב פָּפָּא אָמַר: שׁוֹשִׁיבָא, וְקָמִיפַּלְגִי בְּרֹאשׁוֹ אָרוֹךְ. מָר סָבַר: רֹאשׁוֹ אָרוֹךְ אָסוּר, וּמָר סָבַר: רֹאשׁוֹ אָרוֹךְ מוּתָּר. רַב חִיָּיא בַּר אַמֵּי מִשְּׁמֵיהּ דְּיוּדְּנָא אָמַר:

דף לז:

סוּסְבִּיל, בְּרֹאשׁוֹ אָרוֹךְ — כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּאָסוּר, וְהָכָא בִּכְנָפָיו חוֹפִין אֶת רוּבּוֹ עַל יְדֵי הַדְּחָק קָמִיפַּלְגִי: מָר סָבַר רוּבָּא כֹּל דְּהוּ בָּעֵינַן, וּמָר סָבַר רוּבָּא דְּמִנְכַּר בָּעֵינַן.

וְעַל מַשְׁקֶה בֵּי מַטְבְּחַיָּא דְּכַן. מַאי ״דְּכַן״? רַב אָמַר: דְּכַן מַמָּשׁ, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: דְּכַן מִלְּטַמֵּא אֲחֵרִים, אֲבָל טוּמְאַת עַצְמָן יֵשׁ בָּהֶן.

רַב אָמַר: ״דְּכַן מַמָּשׁ״, קָסָבַר: טוּמְאַת מַשְׁקִין דְּרַבָּנַן, וְכִי גְּזוּר רַבָּנַן טוּמְאָה בְּמַשְׁקִין דְּעָלְמָא, אֲבָל בְּמַשְׁקֶה בֵּי מַטְבְּחַיָּא לָא גְּזַרוּ רַבָּנַן.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר: דְּכַן מִלְּטַמֵּא אֲחֵרִים, אֲבָל טוּמְאַת עַצְמָן יֵשׁ בָּהֶן, קָסָבַר: טוּמְאַת מַשְׁקִין דְּאוֹרָיְיתָא לְטַמֵּא אֲחֵרִים דְּרַבָּנַן, וְכִי גְּזְרוּ רַבָּנַן בְּמַשְׁקִין דְּעָלְמָא, בְּמַשְׁקִין בֵּי מַטְבְּחַיָּא לָא גְּזַרוּ.

וְעַל דְּיִקְרַב לְמִיתָא מְסָאֲב, וְקָרוּ לֵיהּ ״יוֹסֵף שָׂרְיָא״. ״יוֹסֵף אָסְרָא״ מִיבָּעֵי לֵיהּ! וְעוֹד, דְּאוֹרָיְיתָא הִיא, דִּכְתִיב: ״וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בַּחֲלַל חֶרֶב אוֹ בְּמֵת וְגוֹ׳״!

דְּאוֹרָיְיתָא, דְּיִקְרַב — טָמֵא, דְּיִקְרַב בְּדְיִקְרַב — טָהוֹר, וַאֲתוֹ אִינְהוּ וּגְזוּר אֲפִילּוּ דְּיִקְרַב בְּדְיִקְרַב, וַאֲתָא אִיהוּ וְאוֹקְמַהּ אַדְּאוֹרָיְיתָא.

דְּיִקְרַב בְּדְיִקְרַב נָמֵי דְּאוֹרָיְיתָא הוּא, דִּכְתִיב: ״וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא״!

אֶמְרוּהָ רַבָּנַן קַמֵּיהּ דְּרָבָא, מִשְּׁמֵיהּ דְּמָר זוּטְרָא בְּרֵיהּ דְּרַב נַחְמָן, דְּאָמַר מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב נַחְמָן: דְּאוֹרָיְיתָא דְּיִקְרַב בְּדְיִקְרַב, בְּחִיבּוּרִין — טוּמְאַת שִׁבְעָה, שֶׁלֹּא בְּחִיבּוּרִין — טוּמְאַת עֶרֶב, וַאֲתוֹ אִינְהוּ וּגְזוּר אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא בְּחִיבּוּרִין טוּמְאַת שִׁבְעָה, וַאֲתָא אִיהוּ וְאוֹקְמַהּ אַדְּאוֹרָיְיתָא.

דְּאוֹרָיְיתָא מַאי הִיא? דִּכְתִיב: ״הַנֹּגֵעַ בְּמֵת לְכָל נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים״, וּכְתִיב: ״וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא״, וּכְתִיב: ״וְהַנֶּפֶשׁ הַנֹּגַעַת תִּטְמָא עַד הָעֶרֶב״, הָא כֵּיצַד? כָּאן בְּחִיבּוּרִין, כָּאן שֶׁלֹּא בְּחִיבּוּרִין.

אָמַר לְהוּ רָבָא: לָאו אָמִינָא לְכוּ לָא תִּתְלוֹ בֵּיהּ בּוּקֵי סְרִיקֵי בְּרַב נַחְמָן? הָכִי אָמַר רַב נַחְמָן: סְפֵק טוּמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים הִתִּיר לָהֶן.

וְהָא הִלְכְתָא מְסוֹטָה גָּמְרִינַן לַהּ, מָה סוֹטָה רְשׁוּת הַיָּחִיד, אַף טוּמְאָה רְשׁוּת הַיָּחִיד!

הָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה וְאֵין מוֹרִין כֵּן, וַאֲתָא אִיהוּ וְאוֹרֵי לֵיהּ אוֹרוֹיֵי.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, קוֹרוֹת נָעֵץ לָהֶם, וְאָמַר: עַד כָּאן רְשׁוּת הָרַבִּים, עַד כָּאן רְשׁוּת הַיָּחִיד. כִּי אֲתוֹ לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי יַנַּאי, אֲמַר לְהוּ: הָא מַיָּא בְּשִׁיקַעְתָּא דִּבְנַהֲרָא, זִילוּ טְבוּלוּ.

וְהַשְׁלָקוֹת. מְנָהֲנֵי מִילֵּי? אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אָמַר קְרָא "אֹכֶל בַּכֶּסֶף תַּשְׁבְּרֵנִי וְאָכַלְתִּי וּמַיִם בַּכֶּסֶף תִּתֶּן לִי וְשָׁתִיתִי", כַּמַּיִם — מָה מַיִם שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנּוּ, אַף אוֹכֶל שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה.

אֶלָּא מֵעַתָּה, חִטִּין וַעֲשָׂאָן קְלִיּוֹת — הָכִי נָמֵי דַּאֲסוּרִין? וְכִי תֵּימָא הָכִי נָמֵי, וְהָתַנְיָא: חִיטִּין וַעֲשָׂאָן קְלִיּוֹת — מוּתָּרִין! אֶלָּא, כְּמַיִם — מָה מַיִם שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנּוּ מִבְּרִיָּיתָן, אַף אוֹכֶל שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה מִבְּרִיָּיתוֹ.

אֶלָּא מֵעַתָּה, חִיטִּין וּטְחָנָן הָכִי נָמֵי דַּאֲסוּרִין? וְכִי תֵּימָא הָכִי נָמֵי, וְהָתַנְיָא: חִיטִּין וַעֲשָׂאָן קְלִיּוֹת, הַקְּמָחִים וְהַסְּלְתוֹת שֶׁלָּהֶן מוּתָּרִין! אֶלָּא כַּמַּיִם — מָה מַיִם שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנּוּ מִבְּרִיָּיתָן עַל יְדֵי הָאוּר, אַף אוֹכֶל שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה מִבְּרִיָּיתוֹ עַל יְדֵי הָאוּר.

מִידֵּי אוּר כְּתִיב?

דף לח.

אֶלָּא מִדְּרַבָּנַן, וּקְרָא אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא.

אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק אָמַר רַב: כָּל הַנֶּאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא חַי — אֵין בּוֹ מִשּׁוּם בִּישּׁוּלֵי גּוֹיִם. בְּסוּרָא מַתְנוּ הָכִי, בְּפוּמְבְּדִיתָא מַתְנוּ הָכִי: אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק אָמַר רַב: כָּל שֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל עַל שׁוּלְחַן מְלָכִים לְלַפֵּת בּוֹ אֶת הַפַּת — אֵין בּוֹ מִשּׁוּם בִּישּׁוּלֵי גּוֹיִם.

מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ: דָּגִים קְטַנִּים, וַאֲרֵדֵי, וְדַיְיסָא.

אָמַר רַב אַסִּי אָמַר רַב: דָּגִים קְטַנִּים מְלוּחִים אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם בִּישּׁוּלֵי גּוֹיִם. אָמַר רַב יוֹסֵף: אִם צָלָאן גּוֹי סוֹמֵךְ יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם עֵירוּבֵי תַּבְשִׁילִין, וְאִי עַבְדִינְהוּ גּוֹי כָּסָא דְּהַרְסָנָא — אָסוּר.

פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא: הַרְסָנָא עִיקָּר, קָא מַשְׁמַע לַן: קִימְחָא עִיקָּר.

אָמַר רַב בְּרוֹנָא אָמַר רַב: גּוֹי שֶׁהִצִּית אֶת הָאוּר בַּאֲגַם — כָּל הַחֲגָבִים שֶׁבָּאֲגַם אֲסוּרִין. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא דְּלָא יָדַע הֵי טָהוֹר וְהֵי טָמֵא, מַאי אִירְיָא גּוֹי? אֲפִילּוּ יִשְׂרָאֵל נָמֵי! אֶלָּא מִשּׁוּם בִּישּׁוּלֵי גּוֹיִם.

כִּי הַאי גַּוְונָא מִי אָסִיר? וְהָאָמַר רַב חָנָן בַּר אַמֵּי אָמַר רַבִּי פְּדָת אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַאי גּוֹי דְּחָרִיךְ רֵישָׁא שְׁרֵי לְמֵיכַל מִינֵּיהּ, אֲפִילּוּ מֵרֵישׁ אוּנֵּיהּ. אַלְמָא לְעַבּוֹרֵי שַׁעַר קָמִיכַּוֵּין, הָכָא נָמֵי לְגַלּוֹיֵי אַגְמָא קָא מִיכַּוֵּין!

לְעוֹלָם, דְּלָא יָדַע הֵי טָהוֹר וְהֵי טָמֵא, וּמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְּגוֹי הָיָה.

גּוּפָא, אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַאי גּוֹי דְּחָרֵיךְ רֵישָׁא — שְׁרֵי לְמֵיכַל מִינֵּיהּ, אֲפִילּוּ מֵרֵישׁ אוּנְיָה. אָמַר רָבִינָא: הִלְכָךְ, הַאי גּוֹי דִּשְׁדָא סִיכְתָּא לְאַתּוּנָא, וּקְבַר בָּהּ יִשְׂרָאֵל קָרָא מֵעִיקָּרָא — שַׁפִּיר דָּמֵי. פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא: לְבַשּׁוֹלֵי מָנָא קָא מִיכַּוֵּין, קָא מַשְׁמַע לַן: לְשָׁרוֹרֵי מָנָא קָא מִיכַּוֵּין.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הִנִּיחַ יִשְׂרָאֵל בָּשָׂר עַל גַּבֵּי גֶּחָלִים, וּבָא גּוֹי וְהִפֵּךְ בּוֹ — מוּתָּר. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא דְּאִי לָא הַפֵּךְ בֵּיהּ הֲוָה בָּשִׁיל — פְּשִׁיטָא! אֶלָּא לָאו דְּאִי לָא הַפֵּךְ לָא הֲוָה בָּשִׁיל, אַמַּאי מוּתָּר? בִּישּׁוּלֵי שֶׁל גּוֹיִם נִינְהוּ!

לָא צְרִיכָא, דְּאִי לָא הַפֵּךְ הֲוָה בָּשִׁיל בְּתַרְתֵּי שְׁעֵי, וְהַשְׁתָּא קָא בָּשִׁיל בַּחֲדָא שַׁעְתָּא, מַהוּ דְּתֵימָא: קָרוֹבֵי בִּישּׁוּלָא מִילְּתָא הִיא, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְהָאָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל שֶׁהוּא כְּמַאֲכַל בֶּן דְּרוֹסַאי — אֵין בּוֹ מִשּׁוּם בִּישּׁוּלֵי גּוֹיִם, הָא אֵינוֹ כְּמַאֲכַל בֶּן דְּרוֹסַאי — יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם בִּשּׁוּלֵי גּוֹיִם!

הָתָם, כְּגוֹן דְּאוֹתְבֵיהּ בְּסִילְתָּא, וְשַׁקְלֵיהּ גּוֹי וְאוֹתְבֵיהּ בְּתַנּוּרָא.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: מַנִּיחַ יִשְׂרָאֵל בָּשָׂר עַל גַּבֵּי גֶּחָלִים, וּבָא גּוֹי וּמְהַפֵּךְ בּוֹ עַד שֶׁיִּבָּא יִשְׂרָאֵל מִבֵּית הַכְּנֶסֶת אוֹ מִבֵּית הַמִּדְרָשׁ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. שׁוֹפֶתֶת אִשָּׁה קְדֵירָה עַל גַּבֵּי כִּירָה, וּבָאת גּוֹיָה

דף לח:

וּמְגִיסָה, עַד שֶׁתָּבֹא מִבֵּית הַמֶּרְחָץ אוֹ מִבֵּית הַכְּנֶסֶת, וְאֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: הִנִּיחַ גּוֹי וְהִפֵּךְ יִשְׂרָאֵל, מַהוּ? אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: קַל וָחוֹמֶר — גְּמָרוֹ בְּיַד גּוֹי מוּתָּר, גְּמָרוֹ בְּיַד יִשְׂרָאֵל לֹא כָּל שֶׁכֵּן?

אִיתְּמַר נָמֵי: אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְאָמְרִי לַהּ אָמַר רַב אַחָא בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בֵּין שֶׁהִנִּיחַ גּוֹי וְהִפֵּךְ יִשְׂרָאֵל, בֵּין שֶׁהִנִּיחַ יִשְׂרָאֵל וְהִפֵּךְ גּוֹי — מוּתָּר, וְאֵינוֹ אָסוּר עַד שֶׁתְּהֵא תְּחִלָּתוֹ וּגְמָרוֹ בְּיַד גּוֹי.

אָמַר רָבִינָא, הִלְכְתָא: הָא רִיפְתָא דִּשְׁגַר גּוֹי וַאֲפָה יִשְׂרָאֵל, אִי נָמֵי שְׁגַר יִשְׂרָאֵל וַאֲפָה גּוֹי, אִי נָמֵי שְׁגַר גּוֹי וַאֲפָה גּוֹי וַאֲתָא יִשְׂרָאֵל וְחַתְּהּ בַּהּ חַתּוֹיֵי — שַׁפִּיר דָּמֵי.

דָּג מָלִיחַ — חִזְקִיָּה שָׁרֵי, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָסַר. בֵּיצָה צְלוּיָה — בַּר קַפָּרָא שָׁרֵי, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָסַר.

כִּי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר: אֶחָד דָּג מָלִיחַ וְאֶחָד בֵּיצָה צְלוּיָה — חִזְקִיָּה וּבַר קַפָּרָא שָׁרוּ, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָסַר.

רַבִּי חִיָּיא פַּרְוָואָה אִיקְּלַע לְבֵי רֵישׁ גָּלוּתָא, אֲמַרוּ לֵיהּ: בֵּיצָה צְלוּיָה מַאי? אֲמַר לְהוּ: חִזְקִיָּה וּבַר קַפָּרָא שָׁרוּ, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָסַר, וְאֵין דְּבָרָיו שֶׁל אֶחָד בְּמָקוֹם שְׁנַיִם. אֲמַר לְהוּ רַב זְבִיד: לָא תְּצִיתוּ לֵיהּ, הָכִי אָמַר אַבָּיֵי: הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן. אַשְׁקְיוּהּ נָגוֹטָא דְּחַלָּא וְנָח נַפְשֵׁיהּ.

תָּנוּ רַבָּנַן: הַקַּפְּרִיסִין, וְהַקַּפְלוֹטוֹת, וְהַמַּטַלְיָא, וְהַחַמִּין, וְהַקְּלִיּוֹת שֶׁלָּהֶן — מוּתָּרִין, בֵּיצָה צְלוּיָה — אֲסוּרָה, שֶׁמָּן — רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא וּבֵית דִּינוֹ נְמְנוּ עָלָיו וְהִתִּירוּהוּ.

תַּנְיָא: הִיא הַמַּטַלְיָא הִיא פַּשְׁלָיָא הִיא שִׁיעֲתָא. מַאי שִׁיעֲתָא? אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הָא אַרְבְּעִין שְׁנִין דְּנָפֵיק הַאי עוֹבָדָא מִמְּצָרִים, וְרַבָּה בַּר בַּר חָנָה דִּידֵיהּ אָמַר: הָא שִׁתִּין שְׁנִין דְּנָפֵיק הַאי עוֹבָדָא מִמְּצָרִים, וְלָא פְּלִיגִי — מָר בִּשְׁנֵיהּ וּמָר בִּשְׁנֵיהּ.

מַיְיתוּ בִּיזְרָא דְּכַרְפְּסָא וּבִיזְרָא דְּכִיתְנָא וּבִיזְרָא דְּשַׁבְלִילְתָּא, וְתָרוּ לְהוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי בְּפָשׁוֹרֵי, וְשָׁבְקוּ לֵיהּ עַד דְּמָקַבֵּל, וּמַיְיתֵי חַצְבֵי חַדְתֵּי וּמָלוּ לְהוּ מַיָּא, וְתָרוּ בְּהוּ גַּרְגִּישְׁתָּא וּמְדַבְּקִין בֵּיהּ, וְעָיְילִין לְבֵי בָנֵי (אַדְּנַפְקוּ) [אַדְּנַפְקִי] מְלַבְלְבֵי, וְאָכְלִי מִינַּיְיהוּ, וְקָיְירִי מִבֵּינָתָא דְּרֵישַׁיְיהוּ עַד טוּפְרָא דְּכַרְעַיְיהוּ. אָמַר רַב אָשֵׁי: אֲמַר לִי רַבִּי חֲנִינָא: מִילִּין, וְאָמְרִי לַהּ: בְּמִילִּין.

תָּנוּ רַבָּנַן: הַכּוּסְפָּן שֶׁל גּוֹיִם שֶׁהוּחֲמוּ (חַמִּין) [חַמָּיוֹ] בְּיוֹרָה גְּדוֹלָה — אָסוּר, בְּיוֹרָה קְטַנָּה — מוּתָּר. וְאֵיזוֹ הִיא יוֹרָה קְטַנָּה? אָמַר רַבִּי יַנַּאי: כֹּל שֶׁאֵין צִפּוֹר דְּרוֹר יָכוֹל לִיכָּנֵס בְּתוֹכָהּ. וְדִלְמָא אַדְמוּיֵי אַדְמוּהּ וְעַיְילוּהּ! אֶלָּא, כֹּל שֶׁאֵין רֹאשׁ צִפּוֹר דְּרוֹר יָכוֹל לִיכָּנֵס בְּתוֹכָהּ.

וְהָתַנְיָא: אַחַת יוֹרָה גְּדוֹלָה וְאַחַת יוֹרָה קְטַנָּה מוּתָּר! לָא קַשְׁיָא, הָא כְּמַאן דְּאָמַר: נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם אָסוּר, הָא כְּמַאן דְּאָמַר: נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם מוּתָּר.

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: הַאי מִישְׁחָא שְׁלִיקָא דַּאֲרַמָּאֵי אָסוּר. אָמַר רַב סָפְרָא: לְמַאי נִיחוּשׁ לַהּ? אִי מִשּׁוּם אִיעָרוֹבֵי — מִיסְרָא סָרֵי, אִי מִשּׁוּם בִּישׁוּלֵי גּוֹיִם — נֶאֱכָל הוּא כְּמוֹ שֶׁהוּא חַי, אִי מִשּׁוּם גִּיעוּלֵי גּוֹיִם — נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם הוּא וּמוּתָּר.

בָּעוֹ מִינֵּיהּ מֵרַבִּי אַסִּי: הֲנֵי אֲהִינֵי שְׁלִיקֵי דַּאֲרַמָּאֵי מַאי? חוּלֵּיי — לָא תִּיבְּעֵי לָךְ, דְּוַדַּאי שְׁרוּ. מְרִירֵי — לָא תִּיבְּעֵי לָךְ, דְּוַדַּאי אֲסִירִי. כִּי תִּיבְּעֵי לָךְ מְצִיעָאֵי, מַאי? אָמַר לְהוּ: מַאי תִּיבְּעֵי לְהוּ? דְּרַבִּי אָסַר. וּמַנּוּ? לֵוִי.

שַׁתִּיתָאה — רַב שֵׁרֵי, אֲבוּהּ דִּשְׁמוּאֵל וְלֵוִי אָסְרִי. בְּחִיטֵּי וּשְׂעֹרֵי כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דִּשְׂרֵי, בְּטָלְפְּחֵי דְּחַלְּא כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דַּאֲסִיר. כִּי פְּלִיגִי — בְּטָלְפְּחֵי דְּמַיָּא: מָר סָבַר גָּזְרִינַן הָא אַטּוּ הָא, וּמָר סָבַר לָא גָּזְרִינַן.

וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: בְּטָלְפְּחֵי דְּמַיָּא כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דַּאֲסִיר, כִּי פְּלִיגִי — בְּחִיטֵּי וּשְׂעֹרֵי, מָר סָבַר: גָּזְרִינַן הָא אַטּוּ הָא, וּמָר סָבַר: לָא גָּזְרִינַן.

אָמַר רַב: תְּרֵי מִינֵי שַׁתִּיתָאה שַׁדַּר בַּרְזִילַי הַגִּלְעָדִי לְדָוִד, דִּכְתִיב: "מִשְׁכָּב וְסִפּוֹת וּכְלִי יוֹצֵר חִטִּים וּשְׂעֹרִים וְקֶמַח וְקָלִי וּפוֹל וַעֲדָשִׁים וְקָלִי", וְהַשְׁתָּא הוּא דְּקָא מַפְקֵי צַנֵּי צַנֵּי לְשׁוּקֵי דִּנְהַרְדָּעָא, וְלֵית דְּחָיֵישׁ לְהָא דַּאֲבוּהּ דִּשְׁמוּאֵל וְלֵוִי.

וּכְבָשִׁין שֶׁדַּרְכָּן לְתֵת בְּתוֹכָן יַיִן. אָמַר חִזְקִיָּה: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁדַּרְכָּן, אֲבָל בְּיָדוּעַ — אָסוּר אֲפִילּוּ בַּהֲנָאָה. וּמַאי שְׁנָא מִמּוּרְיֵיס דְּשָׁרוּ רַבָּנַן בַּהֲנָאָה? הָתָם — לְעַבּוֹרֵי זוּהֲמָא, הָכָא — לְמַתּוֹקֵי טַעְמָא.

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ בְּיָדוּעַ נָמֵי מוּתָּר, וּמַאי שְׁנָא מִמּוּרְיֵיס לְרַבִּי מֵאִיר דַּאֲסִיר בַּהֲנָאָה?

דף לט.

הָתָם יְדִיעַ מַמָּשׁוֹ, הָכָא לָא יְדִיעַ מַמָּשׁ.

וְטָרִית טְרוּפָּה, וְצִיר שֶׁאֵין בָּהּ דָּגָה וְכוּ'. מַאי חִילֵּק? אָמַר רַב נַחְמָן בַּר אַבָּא אָמַר רַב: זוֹ סוּלְתָנִית, וּמִפְּנֵי מָה אֲסוּרָה? מִפְּנֵי שֶׁעֵרְבוֹנָהּ עוֹלֶה עִמָּהּ.

תָּנוּ רַבָּנַן: אֵין לוֹ עַכְשָׁיו וְעָתִיד לְגַדֵּל לְאַחַר זְמַן, כְּגוֹן הַסּוּלְתָנִית (וְהָעַפְיָץ) [וְהָעַפְיָץ] — הֲרֵי זֶה מוּתָּר. יֵשׁ לוֹ עַכְשָׁיו וְעָתִיד לְהַשִּׁיר בְּשָׁעָה שֶׁעוֹלֶה מִן הַיָּם, כְּגוֹן אֲקוּנָס וַאֲפוּנָס, כְּטַסְפַּטְיָיס וְאַכְסְפַּטְיָיס וַאֲטוּנָס — מוּתָּר.

אַכְרִיז רַבִּי אֲבָהוּ בְּקֵיסָרִי: קִירְבֵי דָּגִים וְעוּבָּרָן נִיקָּחִין מִכָּל אָדָם. חֶזְקָתָן אֵינָן בָּאִים אֶלָּא מִפְּלוּסְא וְאַסְפַּמְיָא, כִּי הָא דְּאָמַר אַבָּיֵי: הַאי צַחֲנָתָא דְּבַב נַהֲרָא שַׁרְיָא.

מַאי טַעְמָא? אֵילֵימָא מִשּׁוּם דִּרְדִּיפֵי מַיָּא, וְהַאי דָּג טָמֵא כֵּיוָן דְּלֵית לֵיהּ חוּט הַשִּׁדְרָה, בְּדוּכְתָּא דִּרְדִּיפֵי מַיָּא לָא מָצֵי קָאֵי, וְהָא קָא חָזֵינַן דְּקָאֵי!

אֶלָּא מִשּׁוּם דִּמְלִיחֵי מַיָּא, וְהַאי דָּג טָמֵא — כֵּיוָן דְּלֵית לֵיהּ קִלְפֵּי, בְּדוּכְתָּא דִּמְלִיחֵי מַיָּא לָא מָצֵי קָאֵי. וְהָא קָחָזֵינַן דְּקָאֵי! אֶלָּא, מִשּׁוּם דְּלָא מְרַבֵּה טִינָא דָּג טָמֵא. אֲמַר רָבִינָא: הָאִידָּנָא דְּקָא שָׁפְכִי בֵּיהּ נְהַר גּוֹזָא וּנְהַר גַּמְדָּא — אָסִירִי.

אָמַר אַבָּיֵי: הַאי חַמְרָא דְּיַמָּא — שְׁרֵי, תּוֹרָא דְּיַמָּא — אָסִיר, וְסִימָנָיךְ: טָמֵא טָהוֹר, טָהוֹר טָמֵא.

אָמַר רַב אָשֵׁי: שְׁפַר נוּנָא שְׁרֵי, קְדַשׁ נוּנָא אָסִיר, וְסִימָנָיךְ: "קֹדֶשׁ לַה'". אִיכָּא דְּאָמְרִי: קְבַר נוּנָא אָסוּר, וְסִימָנָיךְ: קִבְרֵי גּוֹיִם.

רַבִּי עֲקִיבָא אִיקְלַע לְגִינְזַק, אֵיתְיוּ לְקַמֵּיהּ הָהוּא נוּנָא דַּהֲוָה דָּמֵי לְחֵיפּוּשָׁא, חַפְּיֵיהּ בְּדִיקּוּלָא, חֲזָא בֵּיהּ קִלְפֵּי וְשַׁרְיֵיהּ. רַב אָשֵׁי אִיקְלַע לְטַמְדּוֹרְיָא, אַיְיתוֹ לְקַמֵּיהּ הָהוּא נוּנָא דַּהֲוָה דָּמֵי לְחֵיפּוּשָׁא, חַפְּיֵיהּ בְּמִשְׁיכְלֵי חִיוָּרֵי, חֲזָא בֵּיהּ קִלְפֵּי וְשַׁרְיֵיהּ. רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אִיקְלַע לְאַקְרָא דְּאַגְמָא, קָרִיבוּ לֵיהּ צַחֲנָתָא, שַׁמְעֵיהּ לְהָהוּא גַּבְרָא דַּהֲוָה קָרֵי לֵיהּ "בָּאטֵי".

אָמַר: מִדְּקָא קָרֵי לֵיהּ "בָּאטֵי", שְׁמַע מִינַּהּ דְּבַר טָמֵא אִית בֵּיהּ, לָא אָכַל מִינֵּיהּ. לְצַפְרָא עַיֵּין בֵּהּ, אַשְׁכַּח בֵּיהּ דְּבַר טָמֵא, קָרֵי אַנַּפְשֵׁיהּ: "לֹא יְאֻנֶּה לַצַּדִּיק כָּל אָוֶן".

וְהַקּוֹרֵט שֶׁל חִילְתִּית. מַאי טַעְמָא? מִשּׁוּם דְּמַפְסְקִי לֵיהּ בְּסַכִּינָא. אַף עַל גַּב דְּאָמַר מָר: נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם מוּתָּר, אַגַּב חוּרְפֵּיהּ דְּחִילְתִּיתָא מְחַלְּיָא לֵיהּ שַׁמְנוּנִיתָא, וְהָוֶה לֵיהּ כְּנוֹתֵן טַעַם לְשֶׁבַח, וְאָסוּר.

עַבְדֵיהּ דְּרַבִּי לֵוִי הֲוָה קָא מְזַבֵּין חִילְתִּיתָא, כִּי נָח נַפְשֵׁיהּ דְּרַבִּי לֵוִי אֲתוֹ לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, אֲמַרוּ לֵיהּ: מַהוּ לְמִיזְבַּן מִינַּיהּ? אֲמַר לְהוּ: עַבְדּוֹ שֶׁל חָבֵר הֲרֵי הוּא כְּחָבֵר.

רַב הוּנָא בַּר מְנִיוֹמֵי זְבֶן תְּכֵילְתָּא מֵאֲנָשֵׁי דְּבֵיתֵיהּ דְּרַב עַמְרָם חֲסִידָא, אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב יוֹסֵף, לָא הֲוָה בֵּידֵיהּ.

פְּגַע בֵּיהּ חָנָן חַיְיטָא, אֲמַר לֵיהּ: יוֹסֵף עַנְיָא מְנָא לֵיהּ? בְּדִידִי הֲוָה עוֹבָדָא, דְּזְבֶינִי תְּכֵילְתָּא מֵאֲנָשֵׁי דְּבֵיתֵיהּ דְּרַבְנָאָה אֲחוּהּ דְּרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא, וַאֲתַאי לְקַמֵּיהּ דְּרַב מַתְנָא, לָא הֲוָה בִּידֵיהּ. אֲתַאי לְקַמֵּיהּ דְּרַב יְהוּדָה מֵהַגְרוֹנְיָא, אֲמַר לִי: נְפַלְתְּ לְיָד, הָכִי אֲמַר שְׁמוּאֵל: אֵשֶׁת חָבֵר הֲרֵי הִיא כְּחָבֵר.

תְּנִינָא לְהָא דְּתָנוּ רַבָּנָן: אֵשֶׁת חָבֵר הֲרֵי הִיא כְּחָבֵר, עַבְדּוֹ שֶׁל חָבֵר הֲרֵי הוּא כְּחָבֵר, חָבֵר שֶׁמֵּת — אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקָתָן עַד שֶׁיֵּחָשְׁדוּ, וְכֵן חָצֵר שֶׁמּוֹכְרִין בָּהּ תְּכֶלֶת הֲרֵי (הֵן בְּחֶזְקָתָן) [הִיא בְּחֶזְקָתָהּ] עַד שֶׁתִּיפָּסֵל.

תָּנוּ רַבָּנָן: אֵשֶׁת עַם הָאָרֶץ שֶׁנִּשֵּׂאת לְחָבֵר, וְכֵן בִּתּוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ שֶׁנִּשֵּׂאת לְחָבֵר, וְכֵן עַבְדּוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ שֶׁנִּמְכַּר לְחָבֵר — כּוּתִּין צְרִיכִין לְקַבֵּל דִּבְרֵי חֲבֵרוּת, אֲבָל אֵשֶׁת חָבֵר שֶׁנִּשֵּׂאת לְעַם הָאָרֶץ, וְכֵן בִּתּוֹ שֶׁל חָבֵר שֶׁנִּשֵּׂאת לְעַם הָאָרֶץ, וְכֵן עַבְדּוֹ שֶׁל חָבֵר שֶׁנִּמְכַּר לְעַם הָאָרֶץ — אֵינָן צְרִיכִין לְקַבֵּל דִּבְרֵי חֲבֵרוּת לְכַתְּחִלָּה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הֵן צְרִיכִין לְקַבֵּל דִּבְרֵי חֲבֵרוּת לְכַתְּחִלָּה. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: מַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה אַחַת שֶׁנִּשֵּׂאת לְחָבֵר, וְהָיְתָה קוֹשֶׁרֶת לוֹ תְּפִילִּין עַל יָדוֹ, נִשֵּׂאת לְמוֹכֵס, וְהָיְתָה קוֹשֶׁרֶת לוֹ קִשְׁרֵי מוֹכֵס עַל יָדוֹ.

אָמַר רַב: חבי״ת אָסוּר בְּחוֹתָם אֶחָד, חמפי״ג מוּתָּר בְּחוֹתָם אֶחָד. חֶלֶב, בָּשָׂר, יַיִן, תְּכֵלֶת.

דף לט:

אָסוּרִין בְּחוֹתָם אֶחָד. חִילְתִּית, מוּרְיֵיס, פֵּת, גְּבִינָה — מוּתָּרִין בְּחוֹתָם אֶחָד.

פֵּת, לְמַאי נֵיחוּשׁ לַהּ? אִי מִשּׁוּם אִיחַלּוֹפֵי קָרִירָא בְּחַמִּימָא — מִידָּע יְדִיעַ, דְּחִטֵּי בְּדִשְׁעָרֵי נָמֵי מִידָּע יְדִיעַ, אִי כִּי הֲדָדֵי — כֵּיוָן דְּאִיכָּא חוֹתָם אֶחָד לָא טָרַח וּמְזַיֵּיף.

וְרֵב, מַאי שְׁנָא גְּבִינָה? דְּלָא טָרַח וּמְזַיֵּיף? חֶלֶב נָמֵי לָא טָרַח וּמְזַיֵּיף! אָמַר רַב כָּהֲנָא: אַפִּיק חֶלֶב, וְעַיֵּיל חֲתִיכַת דָּג שָׁאֵין בָּהּ סִימָן.

הַיְינוּ בָּשָׂר! תְּרֵי גַּוְונֵי בָּשָׂר.

וּשְׁמוּאֵל אוֹמֵר: בִּי״ת אָסוּר בְּחוֹתָם אֶחָד, מֵ״ח מוּתָּר בְּחוֹתָם אֶחָד. בָּשָׂר, יַיִן, תְּכֵלֶת אָסוּרִין בְּחוֹתָם אֶחָד; מוּרְיֵיס, חִילְתִּית, גְּבִינָה מוּתָּרִין בְּחוֹתָם אֶחָד. לִשְׁמוּאֵל, חֲתִיכַת דָּג שֶׁאֵין בָּהּ סִימָן הַיְינוּ בָּשָׂר, תְּרֵי גַּוְונֵי בָּשָׂר לָא אָמְרִינַן.

תָּנוּ רַבָּנַן: אֵין לוֹקְחִין ימ״ח מֵ״ח בְּסוּרְיָא, לֹא יַיִן וְלֹא מוּרְיֵיס וְלֹא חָלָב וְלֹא מֶלַח סַלְקוֹנְדְּרִית וְלֹא חִילְתִּית וְלֹא גְּבִינָה, אֶלָּא מִן הַמּוּמְחֶה, וְכוּלָּן אִם נִתְאָרַח אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת — מוּתָּר.

מְסַיֵּיע לֵיהּ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: שִׁגֵּר לוֹ בַּעַל הַבַּיִת לְבֵיתוֹ — מוּתָּר. מַאי טַעְמָא? בַּעַל הַבַּיִת לָא שָׁבִיק הֵיתִירָא וְאָכֵל אִיסּוּרָא, וְכִי מְשַׁגַּר לֵיהּ, מִמַּאי דְּאָכִיל מְשַׁדַּר לֵיהּ.

וּמֶלַח סַלְקוֹנְדְּרִית. מַאי מֶלַח סַלְקוֹנְדְּרִית? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: מֶלַח שֶׁכָּל סַלְקוֹנְדְּרֵי רוֹמִי אוֹכְלִין אוֹתָהּ. תָּנוּ רַבָּנַן: מֶלַח סַלְקוֹנְדְּרִית, שְׁחוֹרָה — אֲסוּרָה, לְבָנָה — מוּתֶּרֶת, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְבָנָה — אֲסוּרָה, שְׁחוֹרָה — מוּתֶּרֶת. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן גַּמְלִיאֵל מְשׁוּם רַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: זוֹ וְזוֹ אֲסוּרָה.

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר לְבָנָה אֲסוּרָה, קֵירְבֵי דָּגִים לְבָנִים טְמֵאִים מְעוֹרָבִין בָּהּ. לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר שְׁחוֹרָה אֲסוּרָה, קֵירְבֵי דָּגִים שְׁחוֹרִים טְמֵאִים מְעוֹרָבִין בָּהּ.

לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר זוֹ וְזוֹ אֲסוּרָה, זֶה וָזֶה מְעוֹרָבִין בָּהּ. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ מְשׁוּם רַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל: זָקֵן אֶחָד הָיָה בִּשְׁכוּנָתֵנוּ, שֶׁהָיָה מַחְלִיק פָּנֶיהָ בְּשׁוּמָן חֲזִיר.

הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִים. לְמַעוֹטֵי מַאי? לְחִזְקִיָּה — לְמַעוֹטֵי בְּיִדּוּעַ, לְרַבִּי יוֹחָנָן — לְמַעוֹטֵי מוּרְיֵיס וּגְבִינַת בֵּית אוּנְיָיקֵי, וּסְתָמָא כְּרַבִּי מֵאִיר.

מַתְנִי׳ וְאֵלּוּ מוּתָּרִין בַּאֲכִילָה — חֶלֶב שֶׁחָלְבוּ גּוֹי וְיִשְׂרָאֵל רוֹאֵהוּ, וְהַדָּבָשׁ, וְהַדְּבָדְבָנִיּוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁמְּנַטְּפִין — אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם הֶכְשֵׁר מַשְׁקֶה, וּכְבָשִׁין שֶׁאֵין דַּרְכָּן לָתֵת לְתוֹכָן יַיִן וָחוֹמֶץ, וְטָרִית שֶׁאֵינָהּ טְרוּפָּה, וְצִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ דָּגָה, וְעָלֶה שֶׁל חִילְתִּית, וְזֵיתֵי גְלוּסְקָאוֹת הַמְגוּלְגָּלִין.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הַשִּׁלְחִין אֲסוּרִין, הַחֲגָבִים הַבָּאִים מִן הַסְּלוּלָה אֲסוּרִין, מִן הַהֶפְקֵר מוּתָּרִין, וְכֵן לִתְרוּמָה.

גְּמָ׳ תְּנֵינָא לְהָא דְּתָנוּ רַבָּנַן: יוֹשֵׁב יִשְׂרָאֵל בְּצַד עֶדְרוֹ שֶׁל גּוֹי, וְגוֹי חוֹלֵב וּמֵבִיא לוֹ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּלֵיכָּא דָּבָר טָמֵא בְּעֶדְרוֹ — פְּשִׁיטָא, וְאִי דְּאִיכָּא דָּבָר טָמֵא בְּעֶדְרוֹ — אַמַּאי?

לְעוֹלָם דְּאִיכָּא דָּבָר טָמֵא, וְכִי קָאֵי חָזֵי לֵיהּ, וְכִי יָתֵיב לָא חָזֵי לֵיהּ; מַהוּ דְּתֵימָא: כֵּיוָן דְּיָתֵיב לָא חָזֵי לֵיהּ, נֵיחוּשׁ דִּלְמָא מַיְיתֵי וּמְעָרֵב בֵּיהּ, קָא מַשְׁמַע לַן: כֵּיוָן דְּכִי קָאֵי חָזֵי לֵיהּ, אִירְתּוֹתֵי מִירְתַּת וְלָא מְיעָרֵב בֵּיהּ.

וְהַדָּבַשׁ. דְּבַשׁ לְמַאי נֵיחוּשׁ לַהּ? אִי מִשּׁוּם אִיעָרוֹבֵי — מִיסְרָא סָרֵי, אִי מִשּׁוּם בִּישּׁוּלֵי גּוֹיִם — נָאֵכָל כְּמוֹ שֶׁהוּא חַי, אִי מִשּׁוּם גִּיעוּלֵי גּוֹיִם — נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם הוּא וּמוּתָּר.

וְהַדְּבְדְּבָנִיּוֹת. אַף עַל פִּי שֶׁמְּנַטְּפוֹת, אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם הֶכְשֵׁר מַשְׁקֶה. וּרְמִינְהִי: הַבּוֹצֵר לַגַּת — שַׁמַּאי אוֹמֵר: הוּכְשַׁר, הִלֵּל אוֹמֵר: לֹא הוּכְשַׁר, וְאוֹדֵי לֵיהּ הִלֵּל לְשַׁמַּאי!

הָתָם קָא בָּעֵי לֵיהּ לְמַשְׁקֶה, הָכָא לָא קָא בָּעֵי לֵיהּ לְמַשְׁקֶה.

וְטָרִית שֶׁאֵינָהּ טְרוּפָה: תְּנוּ רַבָּנַן, אֵיזוֹ הִיא טָרִית שֶׁאֵינָהּ טְרוּפָה? כֹּל שֶׁרֹאשׁ וְשִׁדְרָה נִיכָּר. וְאֵיזוֹ צִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ דְּנָה? כָּל שֶׁכִּילְבִּית אַחַת אוֹ שְׁתֵּי כִילְבִּיּוֹת

דף מ.

שׁוֹטְטוֹת בּוֹ. הַשְׁתָּא כִּילְבִּית אַחַת אָמְרַתְּ שְׁרֵי, שְׁתֵּי כִילְבִּיּוֹת מִבַּעְיָא? לָא קַשְׁיָא: כָּאן בִּפְתוּחוֹת, כָּאן בִּסְתוּמוֹת.

אִיתְמַר: רַב הוּנָא אָמַר: עַד (שֶׁתְּהֵא) [שֶׁיְּהֵא] רֹאשׁ וְשִׁדְרָה נִיכָּר, רַב נַחְמָן אָמַר: אוֹ רֹאשׁ אוֹ שִׁדְרָה. מֵתִיב רַב עוּקְבָא בַּר חָמָא: וּבַדָּגִים כֹּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׁקֶשֶׁת! אֲמַר אַבָּיֵי: כִּי תַּנְיָא הָהִיא בְּאָרָא וּפַלְמוּדָא, דְּדָמוּ רֵישַׁיְיהוּ לְטָמֵאִים.

אָמַר רַב יְהוּדָה מִשְּׁמֵיהּ דְּעוּלָּא: מַחְלוֹקֶת לְטַבֵּל בְּצִירָן, אֲבָל בְּגוּפָן — דִּבְרֵי הַכֹּל אָסוּר עַד שֶׁיְּהֵא רֹאשׁ וְשִׁדְרָה נִיכָּר. אָמַר רַבִּי זֵירָא: מֵרֵישׁ הֲוָה מְטַבֵּילְנָא בְּצִירָן, כֵּיוָן דִּשְׁמַעְנָא לְהָא דְּאָמַר רַב יְהוּדָה מִשְּׁמֵיהּ דְּעוּלָּא: מַחְלוֹקֶת לְטַבֵּל בְּצִירָן, אֲבָל בְּגוּפָן — דִּבְרֵי הַכֹּל אָסוּר עַד שֶׁיְּהֵא רֹאשׁ וְשִׁדְרָה נִיכָּר, בְּצִירָן נָמֵי לָא מְטַבֵּילְנָא.

אָמַר רַב פָּפָּא, הִלְכְתָא: עַד שֶׁיְּהֵא רֹאשׁ וְשִׁדְרָה נִיכָּר שֶׁל כָּל אַחַת וְאַחַת. מֵיתִיבִי: חֲתִיכוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן סִימָן, בֵּין בְּכוּלָּן בֵּין בְּמִקְצָתָן, וַאֲפִילּוּ בְּאֶחָד מִמֵּאָה שֶׁבָּהֶן — כּוּלָּן מוּתָּרוֹת, וּמַעֲשֶׂה בְּגוֹי אֶחָד שֶׁהֵבִיא גָּרָב שֶׁל חֲתִיכוֹת, וְנִמְצָא סִימָן בְּאַחַת מֵהֶן, וְהִתִּיר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אֶת הַגָּרָב כּוּלּוֹ!

תַּרְגְּמַהּ רַב פָּפָּא: כְּשֶׁחֲתִיכוֹת שָׁווֹת. אִי הָכִי, מַאי לְמֵימְרָא? מַהוּ דְּתֵימָא נֵיחוּשׁ דִּלְמָא אִתְרְמֵי, קָא מַשְׁמַע לַן.

הָהוּא אַרְבָּא דְּצַחֲנָתָא דַּאֲתֵי לְסִיכְרָא, נְפַק רַב הוּנָא בַּר חִינָּנָא וַחֲזָא בֵּיהּ קִלְפֵּי וְשַׁרְיֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ רָבָא: וּמִי אִיכָּא דְּשָׁרֵי כְּהַאי גַּוְונָא בְּאַתְרָא דִּשְׁכִיחִי קִלְפֵּי? נָפֵק שִׁיפּוּרֵי דְּרָבָא וְאָסַר, שִׁיפּוּרֵי דְּרַב הוּנָא בַּר חִינָּנָא וְשָׁרֵי.

אָמַר רַב יִרְמְיָה מִדְּפְתִּי: לְדִידִי אָמַר לִי רַב פַּפַּי, כִּי שָׁרָא רַב הוּנָא בַּר חִינָּנָא — בְּצִירָן, אֲבָל בְּגוּפָן לָא. אָמַר רַב אָשֵׁי: לְדִידִי אָמַר לִי רַב פָּפָּא, כִּי שָׁרָא רַב הוּנָא בַּר חִינָּנָא — אֲפִילּוּ בְּגוּפָן.

וַאֲנָא לָא מֵיסַר אָסַרְנָא, דְּקָאָמַר לִי רַב פָּפָּא, וְלָא מִישְׁרָא שָׁרֵינָא, דְּהָא אָמַר (לי) רַב יְהוּדָה מִשְּׁמֵיהּ דְּעוּלָּא: מַחְלוֹקֶת לְטַבֵּל בְּצִירָן, אֲבָל בְּגוּפָן — דִּבְרֵי הַכֹּל עַד שֶׁיְּהֵא רֹאשׁ וְשִׁדְרָה נִיכָּר שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד.

יָתֵיב רַב חִינָּנָא בַּר אִידִי קַמֵּיהּ דְּרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה, וְיָתֵיב וְקָאָמַר: גּוֹי שֶׁהֵבִיא עֲרֵיבָה מְלֵאָה חָבִיּוֹת, וְנִמְצֵאת כִּילְבִּית בְּאַחַת מֵהֶן — פְּתוּחוֹת, כּוּלָּן מוּתָּרוֹת; סְתוּמוֹת, הֵיא מוּתֶּרֶת וְכוּלָּן אֲסוּרוֹת. אָמַר לֵיהּ: מְנָא לָךְ הָא? מִתְּלָתָא קְרָאֵי שְׁמִיעַ לִי, מֵרַב וּשְׁמוּאֵל וְרַבִּי יוֹחָנָן.

אָמַר רַב בְּרוֹנָא אָמַר רַב: קֵירְבֵי דָּגִים וְעוּבָּרָן אֵין נִקָּחִין אֶלָּא מִן הַמּוּמְחֶה. רָמֵי לֵיהּ עוּלָּא לְרַבִּי דּוֹסְתַּאי דְּמִן בֵּירֵי, מִדְּקָאָמַר רַב: קֵירְבֵי דָּגִים וְעוּבָּרָן אֵין נִקָּחִין אֶלָּא מִן הַמּוּמְחֶה — מִכְּלָל דְּדָג טָמֵא אִית לֵיהּ עוּבָּר, וּרְמִינְהִי: דָּג טָמֵא מַשְׁרִיץ, דָּג טָהוֹר מֵטִיל בֵּיצִים!

סְמִי מִכָּאן "עוּבָּרָן". אָמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא: לָא תִּיסְמֵי, תַּרְוַיְיהוּ מְטִילֵי בֵּיצִים נִינְהוּ, אֶלָּא זֶה מַשְׁרִיץ מִבַּחוּץ, וְזֶה מַשְׁרִיץ מִבִּפְנִים.

לְמָה לִי מוּמְחֶה? לִבְדּוֹק בְּסִימָנֵי! דְּתַנְיָא: כְּסִימָנֵי בֵּיצִים כָּךְ סִימָנֵי דָּגִים. סִימָנֵי דָּגִים סָלְקָא דַּעְתָּךְ? סִימָנֵי דָּגִים "סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת" כְּתִיב בְּהוּ! אֶלָּא, כְּסִימָנֵי בֵּיצִים כָּךְ סִימָנֵי עוּבְּרֵי דָּגִים.

וְאֵלּוּ הֵן סִימָנֵי בֵּיצִים: כֹּל שֶׁכְּוֹרֶדֶת וַעֲגוּלְגֹּלֶת, רֹאשָׁהּ אֶחָד כַּד וְרֹאשָׁהּ אֶחָד חַד — טְהוֹרָה, שְׁנֵי רָאשֶׁיהָ חַדִּין וּשְׁנֵי רָאשֶׁיהָ כַּדִּין — טְמֵאָה, חֶלְמוֹן מְבֹחוּץ וְחֶלְבּוֹן מִבִּפְנִים — טְמֵאָה, חֶלְבּוֹן מְבֹחוּץ וְחֶלְמוֹן מִבִּפְנִים — טְהוֹר, חֶלְבּוֹן וְחֶלְמוֹן מְעוֹרָבִין זֶה בָּזֶה — זוֹ הִיא בֵּיצַת הַשָּׁרָץ. אָמַר רָבָא: כְּשֶׁנִּימּוֹחוּ.

וּלְרַבִּי דּוֹסְתַּאי דְּמִן בֵּירֵי, דְּאָמַר: סְמִי מִכָּאן "עוּבָּרָן",

דף מ:

וְהָתַנְיָא: כְּסִימָנֵי בֵּיצִים כָּךְ סִימָנֵי עוּבְּרֵי דָּגִים! לָאו תְּרוֹצֵי מְתָרְצַתְּ לַהּ? כָּךְ סִימָנֵי קֵירְבֵי דָּגִים.

וְהֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ בְּסִימָנֵי קֵירְבֵי דָּגִים שֶׁיְּהֵא כַּד וְחַד? מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ בְּשִׁילְפּוּחָא.

אִם אֵין שָׁם מוּמְחֶה, מַאי? אָמַר רַב יְהוּדָה: כֵּיוָן דְּאָמַר "אֲנִי מְלַחֲתִים" — מוּתָּרִין. רַב נַחְמָן אָמַר: עַד שֶׁיֹּאמַר "אֵלּוּ דָּגִים וְאֵלּוּ קִירְבֵיהֶן". אוֹרִי לֵיהּ רַב יְהוּדָה לַאֲדָא דַּיְילָא: כֵּיוָן דְּאָמַר "אֲנִי מְלַחֲתִים" — מוּתָּרִין.

וְעֶלֶה שֶׁל חִילְתִּית. פְּשִׁיטָא! לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לִקְרָטִין שֶׁבּוֹ. מַהוּ דְּתֵימָא: נֵיחוּשׁ דִּלְמָא מַיְיתֵי וּמְעָרֵב בֵּיהּ, קָא מַשְׁמַע לַן דְּהָא אִישְׁתְּרוֹקֵי הֵיא דְּאִישְׁתְּרוּק וַאֲתָא בַּהֲדֵהּ.

וְזֵיתֵי גְּלוּסְקָאוֹת הַמְּגוּלְגָּלִין. פְּשִׁיטָא! לֹא נִצְרְכָה אַף עַל גַּב דְּרָפֵי טוּבָא. מַהוּ דְּתֵימָא: חַמְרָא רְמָא בְּהוּ, קָא מַשְׁמַע לַן: הָנֵי מֵחֲמַת מִישְׁחָא הוּא דִּרְפוּ.

וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שְׁלָחִין אָסוּרִין. הֵיכִי דָּמֵי שְׁלָחִין? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: כֹּל שֶׁאוֹחֲזוֹ בְּיָדוֹ וְנַרְעִינָתוֹ נִשְׁמֶטֶת.

הַחֲגָבִין הַבָּאִין כּוּ'. תָּנוּ רַבָּנָן: הַחֲגָבִין, וְהַקַּקְפָּרִיסִין, וְהַקִּקְפְּלוֹטוֹת הַבָּאִין מִן הָאוֹצָר וּמִן הַהֶפְקֵר וּמִן הַסְּפִינָה — מוּתָּרִין, הַנִּמְכָּרִין בְּקַטְלוּזָא לִפְנֵי חֲנָוָנִי — אֲסוּרִין, מִפְּנֵי שֶׁמְּזַלְּפִין יַיִן עֲלֵיהֶן. וְכֵן יֵין תַּפּוּחִים שֶׁל גּוֹיִם הַבָּאִין מִן הָאוֹצָר וּמִן הַהֶפְקֵר וּמִן הַסְּלוּלָה — מוּתָּרִין, הַנִּמְכָּר בְּקַטְלוּזָא — אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁמְּעָרְבִין בּוֹ יַיִן.

תָּנוּ רַבָּנָן: פַּעַם אַחַת חָשׁ רַבִּי בְּמֵעָיו, אָמַר: כְּלוּם יֵשׁ אָדָם שֶׁיּוֹדֵעַ יֵין תַּפּוּחִים שֶׁל גּוֹיִם אָסוּר אוֹ מוּתָּר? אָמַר לְפָנָיו רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן רַבִּי יוֹסֵי: פַּעַם אַחַת חָשׁ אַבָּא בְּמֵעָיו, וְהֵבִיאוּ לוֹ יֵין תַּפּוּחִים שֶׁל גּוֹיִם שֶׁל שִׁבְעִים שָׁנָה, וְשָׁתָה וְנִתְרַפֵּא. אָמַר לוֹ: כָּל כָּךְ הָיָה בְּיָדְךָ וְאַתָּה מְצַעֲרֵנִי!

בָּדְקוּ וּמָצְאוּ גּוֹי אֶחָד שֶׁהָיָה לוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת גַּרְבֵי יַיִן שֶׁל תַּפּוּחִים שֶׁל שִׁבְעִים שָׁנָה, וְשָׁתָה וְנִתְרַפֵּא, אָמַר: בָּרוּךְ הַמָּקוֹם שֶׁמָּסַר עוֹלָמוֹ לְשׁוֹמְרִים!

וְכֵן לִתְרוּמָה. מַאי "וְכֵן לִתְרוּמָה"? אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: וְכֵן לְכֹהֵן הֶחָשׁוּד לִמְכּוֹר תְּרוּמָה לְשֵׁם חוּלִּין, לְפָנָיו הוּא דְּאָסוּר, אֲבָל הַבָּא מִן הָאוֹצָר וּמִן הַהֶפְקֵר וּמִן הַסְּלוּלָה מוּתָּר, אִירְתּוֹתֵי מִירְתַת, סָבַר: שְׁמְעִי בִּי רַבָּנָן (וּמַפְסְדוּ) [וּמַפְסְדִי] לֵיהּ מִינַּאי.

הָדַרַן עָלָךְ אֵין מַעֲמִידִין.

מַתְנִי' **כָּל הַצְּלָמִים** אֲסוּרִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן נֶעֱבָדִין פַּעַם אַחַת בְּשָׁנָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא כֹּל שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ מַקֵּל אוֹ צְפּוֹר אוֹ כַּדּוּר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף כֹּל שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ כָּל דְּבָר.

גְּמָ' אִי דְּנֶעֱבָדִין פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה, מַאי טַעְמָא דְּרַבָּנָן? אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר יוֹסֵף אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּמָקוֹמוֹ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר הָיוּ עוֹבְדִין אוֹתָהּ פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה, וְרַבִּי מֵאִיר דְּחָיֵישׁ לְמִיעוּטָא — גָּזַר שְׁאָר מְקוֹמוֹת אַטּוּ אוֹתוֹ מָקוֹם, וְרַבָּנָן דְּלָא חָיְישִׁי לְמִיעוּטָא — לָא גָּזְרוּ שְׁאָר מְקוֹמוֹת אַטּוּ אוֹתוֹ מָקוֹם.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: בְּאִנְדְּרָטֵי שֶׁל מְלָכִים שָׁנִינוּ. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וּבְעוֹמְדִין עַל פֶּתַח מְדִינָה שָׁנִינוּ.

דף מא.

אָמַר רַבָּה: מַחְלוֹקֶת בְּשֶׁל כְּפָרִים, אֲבָל בְּשֶׁל כְּרַכִּים — דִּבְרֵי הַכֹּל מוּתָּרִין, מַאי טַעְמָא? לְנוֹי עָבְדִי לְהוּ.

וְדִכְפָרִים, מִי אִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר לְנוֹי קָעָבְדִי לְהוּ? דִּכְפָרִים וַדַּאי לְמִיפְלְחִינְהוּ עָבְדִי לְהוּ! אֶלָּא אִי אִתְּמַר, הָכִי אִתְּמַר: אָמַר רַבָּה: מַחְלוֹקֶת בְּשֶׁל כְּרַכִּים, אֲבָל בְּשֶׁל כְּפָרִים — דִּבְרֵי הַכֹּל אֲסוּרִים.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינָן אֲסוּרִין וְכוּ'. מַקִּל — שֶׁרוֹדֶה אֶת עַצְמוֹ תַּחַת כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ כְּמַקֵּל, צְפּוֹר — שֶׁתּוֹפֶשׂ אֶת עַצְמוֹ תַּחַת כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ כְּצִפּוֹר, כַּדּוּר — שֶׁתּוֹפֶשׂ אֶת עַצְמוֹ תַּחַת כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ כְּכַדּוּר.

תְּנָא, הוֹסִיפוּ עָלֶיהָן: סַייִף, עֲטָרָה, וְטַבַּעַת.

סַייִף — מֵעִיקָּרָא סְבוּר לִסְטִים בְּעָלְמָא, וּלְבַסּוֹף סְבוּר שֶׁהוֹרֵג אֶת עַצְמוֹ תַּחַת כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ.

עֲטָרָה — מֵעִיקָּרָא סְבוּר גַּדַּיל כְּלִילֵי בְּעָלְמָא, וּלְבַסּוֹף סְבוּר כַּעֲטָרָה לַכֶּלֶב. טַבַּעַת — מֵעִיקָּרָא סְבוּר אִישְׁתְּיֵימָא בְּעָלְמָא, וּלְבַסּוֹף סְבוּר שֶׁחוֹתֵם אֶת עַצְמוֹ תַּחַת כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ לְמִיתָה.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל כּוּ'. תְּנָא: אֲפִילּוּ צְרוֹר, אֲפִילּוּ קֶיסֶם.

בָּעֵי רַב אָשֵׁי: תָּפַשׂ בְּיָדוֹ צוֹאָה, מַהוּ? מִי אָמְרִינַן כּוּלֵּי עָלְמָא זִילוּ בְּאַפֵּיהּ כִּי צוֹאָה, אוֹ דִילְמָא הוּא מִיהוּ דְּזִיל בְּאַפֵּי כּוּלֵּי עָלְמָא כְּצוֹאָה? תֵּיקוּ.

מַתְנִי' הַמּוֹצֵא שִׁבְרֵי צְלָמִים, הֲרֵי אֵלּוּ מוּתָּרִין. מָצָא תַּבְנִית יָד אוֹ תַּבְנִית רֶגֶל, הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין, מִפְּנֵי שֶׁכַּיּוֹצֵא בָּהֶן נֶעֱבָד.

גְּמָ' אָמַר שְׁמוּאֵל: אֲפִילּוּ שִׁבְרֵי עֲבוֹדָה זָרָה. וְהָאָנַן תְּנַן: שִׁבְרֵי צְלָמִים! הוּא הַדִּין דַּאֲפִילּוּ שִׁבְרֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וְהָא דְּקָתָנֵי שִׁבְרֵי צְלָמִים — מִשּׁוּם דְּקָבָעֵי לְמֵיתְנָא סֵיפָא: מָצָא תַּבְנִית יָד תַּבְנִית רֶגֶל — הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין, מִפְּנֵי שֶׁכַּיּוֹצֵא בָּהֶן נֶעֱבָד.

תְּנַן: מָצָא תַּבְנִית יָד תַּבְנִית רֶגֶל — הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין, מִפְּנֵי שֶׁכַּיּוֹצֵא בּוֹ נֶעֱבָד. אַמַּאי?

דף מא:

וְהָא שִׁבְרִים נִינְהוּ! תַּרְגְּמַהּ שְׁמוּאֵל: בְּעוֹמְדִין עַל בְּסִיסָן.

אִתְּמַר: עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁנִּשְׁתַּבְּרָה מֵאֵילֶיהָ, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אָסוּרָה, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: מוּתֶּרֶת.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אָסוּרָה, דְּהָא לָא בָּטְלָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: מוּתֶּרֶת, מִסְתָּמָא בַּטּוֹלֵי מְבַטֵּיל לַהּ, מֵימָר אָמַר: אִיהִי נַפְשַׁהּ לָא אַצְּלָה, לְהָהוּא גַּבְרָא מַצְּלָה לֵיהּ?

אֵיתִיבֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: ”וְרֹאשׁ דָּגוֹן וּשְׁתֵּי כַּפּוֹת יָדָיו כְּרֻתוֹת וְגוֹ׳“, וּכְתִיב: ”עַל כֵּן לֹא יִדְרְכוּ כֹהֲנֵי דָגוֹן וְגוֹ׳“!

אָמַר לוֹ: מִשָּׁם רְאָיָה? הָתָם שֶׁמַּנִּיחִין אֶת הַדָּגוֹן, וְעוֹבְדִין אֶת הַמִּפְתָּן, דְּאָמְרִי הָכִי: שַׁבְּקִיהּ אִיסָּרֵיהּ לְדָגוֹן, וַאֲתָא אִיתֵּיב לֵיהּ עַל הַמִּפְתָּן.

אֵיתִיבֵיהּ: הַמּוֹצֵא שִׁבְרֵי צְלָמִים — הֲרֵי אֵלּוּ מוּתָּרִין. הָא שִׁבְרֵי עֲבוֹדָה זָרָה — אֲסוּרִין!

לָא תֵּימָא שִׁבְרֵי עֲבוֹדָה זָרָה אֲסוּרִין, אֶלָּא אֵימָא: הָא צְלָמִים עַצְמָן אֲסוּרִין, וּסְתָמָא כְּרַבִּי מֵאִיר.

וְרַבִּי יוֹחָנָן, מִדְּרַבִּי מֵאִיר נִשְׁמַע לְהוּ לְרַבָּנַן, לֵאו אָמַר רַבִּי מֵאִיר: צְלָמִים אֲסוּרִין, שִׁבְרֵי צְלָמִים מוּתָּרִין, לְרַבָּנַן עֲבוֹדָה זָרָה נָמֵי הֵיא אֲסוּרָה וּשְׁבָרֶיהָ מוּתָּרִין!

הָכִי הַשְׁתָּא? הָתָם אֵימַר עֲבָדוּם אֵימַר לֹא עֲבָדוּם, וְאִם תִּמְצֵי לוֹמַר עֲבָדוּם — אֵימַר בְּטָלוּם.

עֲבוֹדָה זָרָה וַדַּאי עֲבָדוּהָ, מִי יֵימַר דְּבַטְּלָהּ? הֲוֵי סָפֵק וּוַדַּאי, וְאֵין סָפֵק מוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי!

וְאֵין סָפֵק מוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי? וְהָתַנְיָא: חָבֵר שֶׁמֵּת, וְהִנִּיחַ מְגוּרָה מְלֵאָה פֵּירוֹת, אֲפִילּוּ הֵן בְּנֵי יוֹמָן — הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקַת מְתוּקָּנִין.

וְהָא הָכָא דְּוַדַּאי טְבִילִי, סָפֵק עַשְּׁרִינְהוּ, סָפֵק לָא עַשְּׁרִינְהוּ, וְקָאָתֵי סָפֵק וּמוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי!

הָתָם וַדַּאי וּוַדַּאי הוּא, דְּוַדַּאי עַשְּׁרִינְהוּ, כִּדְרַבִּי חֲנִינָא חוֹזָאָה, דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא חוֹזָאָה: חֲזָקָה עַל חָבֵר שֶׁאֵינוֹ מוֹצִיא דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְתוּקָּן מִתַּחַת יָדוֹ.

וְאִי בָּעֵית אֵימָא: מֵעִיקָּרָא לָא טְבִילִי, סָפֵק וְסָפֵק הוּא.

אֶפְשָׁר דַּעֲבַד כְּדְרַבִּי אוֹשַׁעְיָא, דְּאָמַר: מַעֲרִים אָדָם עַל תְּבוּאָתוֹ וּמַכְנִיסָהּ בַּמּוֹץ שֶׁלָּהּ, כְּדֵי שֶׁתְּהֵא בְּהֶמְתּוֹ אוֹכֶלֶת וּפְטוּרָה מִן הַמַּעֲשֵׂר.

וְאֵין סָפֵק מוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי? וְהָתַנְיָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּשִׁפְחָתוֹ

דף מב.

שֶׁל מֵצִיק אֶחָד בְּרִימּוֹן, שֶׁהֶטִילָה נֵפֶל לְבוֹר, וּבָא כֹּהֵן וְהֵצִיץ לֵידַע אִם זָכָר אִם נְקֵבָה, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים וְטִיהֲרוּהוּ, מִפְּנֵי שֶׁחוֹלְדָה וּבַרְדְּלָס מְצוּיִין שָׁם.

וְהָא הָכָא, דְּוַדַּאי הֵטִילָה נֵפֶל, סָפֵק גֵּרְרוּהוּ, סָפֵק לֹא גֵּרְרוּהוּ, וְקָאָתֵי סָפֵק וּמוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי!

לָא תֵּימָא הֵטִילָה נֵפֶל לְבוֹר, אֶלָּא אֵימָא: הֵטִילָה כְּמִין נֵפֶל לְבוֹר.

וְהָא ״לֵידַע אִם זָכָר אִם נְקֵבָה הוּא״ קָתָנֵי!
הָכִי קָאָמַר: לֵידַע אִם רוּחַ הַפִּילָה, אִם נֵפֶל הֵטִילָה, וְאִם תִּמְצֵי לוֹמַר נֵפֶל הֵטִילָה — לֵידַע אִם זָכָר אִם נְקֵבָה.
וְאִיבָּעֵית אֵימָא: כֵּיוָן שֶׁחוּלְדָּה וּבַרְדְּלָס מְצוּיִין שָׁם — וַדַּאי גֶּרְרוּהוּ.
אֵיתִיבֵיהּ: מָצָא תַּבְנִית יָד, תַּבְנִית רֶגֶל — הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין, מִפְּנֵי שֶׁכַּיּוֹצֵא בָּהֶן נַעֲבָד. אַמַּאי? הָא שְׁבָרִים נִינְהוּ!
הָא תַּרְגְּמַהּ שְׁמוּאֵל: בְּעוֹמְדִין עַל בְּסִיסָן.
אֵיתִיבֵיהּ: גּוֹי מְבַטֵּל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלּוֹ וְשֶׁל חֲבֵרוֹ, וְיִשְׂרָאֵל אֵינוֹ מְבַטֵּל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל גּוֹי. אַמַּאי? תֶּיהֱוֵי כַּעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁנִּשְׁתַּבְּרָה מֵאֵלֶיהָ!
אָמַר אַבָּיֵי: שֶׁפִּחֲסָהּ. וְכִי פִּחֲסָהּ מַאי הָוֵי? וְהָא תְּנַן: פִּחֲסָהּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא חִסְּרָהּ — בְּטֵלָהּ! הָנֵי מִילֵּי דְּפִחֲסָהּ גּוֹי, אֲבָל פִּחֲסָהּ יִשְׂרָאֵל לָא בַּטֵּלָהּ.
וְרָבָא אָמַר: לְעוֹלָם כִּי פִּחֲסָהּ יִשְׂרָאֵל נָמֵי בַּטֵּלָהּ, אֶלָּא גְּזֵרָה דִּלְמָא מַגְבַּהּ לַהּ וַהֲדַר מְבַטֵּיל לַהּ, וְהָוֵי עֲבוֹדָה זָרָה בְּיַד יִשְׂרָאֵל, וְכָל עֲבוֹדָה זָרָה בְּיַד יִשְׂרָאֵל אֵינָהּ בְּטֵלָה לְעוֹלָם.
אֵיתִיבֵיהּ: גּוֹי שֶׁהֵבִיא אֲבָנִים מִן הַמַּרְקוּלִיס, וְחִיפָּה בָּהֶן דְּרָכִים וּטְרַטְיָאוֹת — מוּתָּרוֹת, וְיִשְׂרָאֵל שֶׁהֵבִיא אֲבָנִים מִן הַמַּרְקוּלִיס וְחִיפָּה בָּהֶן דְּרָכִים וּטְרַטְיָאוֹת — אֲסוּרוֹת. אַמַּאי? תֶּיהֱוֵי כַּעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁנִּשְׁתַּבְּרָה מֵאֵלֶיהָ!
הָכָא נָמֵי, כִּדְרָבָא.
אֵיתִיבֵיהּ: גּוֹי שֶׁשִּׁיפָּה עֲבוֹדָה זָרָה לְצָרְכּוֹ — הִיא וְשִׁיפּוּיֶיהָ מוּתָּרִין, לְצָרְכָּהּ — הִיא אֲסוּרָה וְשִׁיפּוּיֶיהָ מוּתָּרִין, וְיִשְׂרָאֵל שֶׁשִּׁיפָּה עֲבוֹדָה זָרָה, בֵּין לְצָרְכּוֹ בֵּין לְצָרְכָּהּ — הִיא וְשִׁיפּוּיֶיהָ אֲסוּרִין. אַמַּאי? תֶּיהֱוֵי כַּעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁנִּשְׁתַּבְּרָה מֵאֵלֶיהָ!
הָכָא נָמֵי, כִּדְרָבָא.
אֵיתִיבֵיהּ: רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שׁוֹחֵק וְזוֹרֶה לְרוּחַ אוֹ מֵטִיל לַיָּם. אָמְרוּ לוֹ: אַף הִיא נַעֲשֵׂית זֶבֶל, וּכְתִיב: ״לֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם״. אַמַּאי? תֶּיהֱוֵי כַּעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁנִּשְׁתַּבְּרָה מֵאֵלֶיהָ!
הָכָא נָמֵי, כִּדְרָבָא.
אֵיתִיבֵיהּ: רַבִּי יוֹסֵי בֶּן יָסְיָאן אוֹמֵר: מָצָא צוּרַת דָּרְקוֹן וְרֹאשׁוֹ חָתוּךְ, סָפֵק גּוֹי חָתַךְ סָפֵק יִשְׂרָאֵל חָתַךְ — מוּתָּר, וַדַּאי יִשְׂרָאֵל חָתַךְ — אָסוּר. אַמַּאי? תֶּיהֱוֵי כַּעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁנִּשְׁתַּבְּרָה מֵאֵלֶיהָ!
הָכָא נָמֵי, כִּדְרָבָא.
אֵיתִיבֵיהּ: רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף לֹא יְרָקוֹת בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, מִפְּנֵי שֶׁהַנְּבִיָּיה נוֹשֶׁרֶת עֲלֵיהֶן. אַמַּאי? תֶּיהֱוֵי כַּעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁנִּשְׁתַּבְּרָה מֵאֵלֶיהָ!

שֶׁאנִי הָתָם, דְּעִיקַּר עֲבוֹדָה זָרָה קַיֶּימֶת.

דף מב:

וְהָא שִׁיפּוּיֵין, דְּעִיקַּר עֲבוֹדָה זָרָה קַיֶּימֶת, וְקָתָנֵי: לְצָרְכָּהּ — הֵיא אֲסוּרָה, וְשִׁיפּוּיֶיהָ מוּתָּרִין! רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ אָמַר: לְפִי שֶׁאֵין עֲבוֹדָה זָרָה בְּטֵלָה דֶּרֶךְ גְּדִילָתָהּ.

אֵיתִיבֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ לְרַבִּי יוֹחָנָן: קֶן שֶׁבְּרֹאשׁ הָאִילָן שֶׁל הֶקְדֵּשׁ — לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין, בְּרֹאשָׁהּ שֶׁל אֲשֵׁרָה — יַתִּיז בְּקָנֶה.

קָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, כְּגוֹן שֶׁשִּׁבְּרָה מִמֶּנּוּ עֵצִים וְקִינְּתָהּ בָּהֶן, וְקָתָנֵי: יַתִּיז בְּקָנֶה.

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? כְּגוֹן דְּאַיְיתֵי עֵצִים מֵעָלְמָא, וְקִינְּתָהּ בָּהֶן.

דַּיְקָא נָמֵי, דְּקָתָנֵי גַּבֵּי הֶקְדֵּשׁ: לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין; אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא דְּאַיְיתֵי עֵצִים מֵעָלְמָא, הַיְינוּ דְּקָתָנֵי גַּבֵּי הֶקְדֵּשׁ: לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין — לֹא נֶהֱנִין מִדְּרַבָּנַן, וְלֹא מוֹעֲלִין מִדְּאוֹרָיְיתָא, דְּהָא לָא קָדִישִׁי.

אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ שֶׁשִּׁבְּרָה עֵצִים מִמֶּנּוּ, וְקִינְּתָהּ בָּהֶן, אַמַּאי לֹא מוֹעֲלִין? הָא קָדִישִׁי!

מִידֵּי אִירְיָא? הָכָא בְּגִידּוּלִין הַבָּאִין לְאַחַר מִכָּאן עָסְקִינַן, וְקָא סָבַר אֵין מְעִילָה בְּגִידּוּלִין.

וְרַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַאי "יַתִּיז"? יַתִּיז בָּאֶפְרוֹחִין.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יַעֲקֹב לְרַבִּי יִרְמְיָה בַּר תַּחְלִיפָא: אִסְבְּרֵהּ לָךְ, בְּאֶפְרוֹחִין — כָּאן וְכָאן מוּתָּרִין, בְּבֵיצִים — כָּאן וְכָאן אֲסוּרִין. אָמַר רַב אַשִׁי: וְאֶפְרוֹחִין שֶׁצָּרִיכִין לְאִמָּן כְּבֵיצִים דָּמוּ.

מַתְנִי' הַמּוֹצֵא כֵּלִים וַעֲלֵיהֶם צוּרַת חַמָּה, צוּרַת לְבָנָה, צוּרַת דְּרָקוֹן — יוֹלִיכֵם לְיָם הַמֶּלַח.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שֶׁעַל הַמְּכוּבָּדִין — אֲסוּרִין, שֶׁעַל הַמְּבוּזִּין — מוּתָּרִין.

גְּמָ' לְמֵימְרָא דִּלְהָנֵי הוּא דְּפָלְחִי לְהוּ, לְמִידֵּי אַחֲרִינָא לָא? וּרְמִינְהִי: הַשּׁוֹחֵט לְשׁוּם יַמִּים, לְשׁוּם נְהָרוֹת, לְשׁוּם מִדְבָּר, לְשׁוּם חַמָּה, לְשׁוּם לְבָנָה, לְשׁוּם כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, לְשׁוּם מִיכָאֵל שַׂר הַגָּדוֹל, לְשׁוּם שִׁילְשׁוּל קָטָן — הֲרֵי אֵלּוּ זִבְחֵי מֵתִים!

אָמַר אַבָּיֵי: מִיפְּלַח לְכֹל דְּמַשְׁכְּחִי פְּלְחִי, מֵיצַר וּמִפְּלַחִי — הָנֵי תְּלָתָא דַּחֲשִׁיבִי צָיְירִי לְהוּ וּפְלְחִי לְהוּ, לְמִידֵּי אַחֲרִינָא — לָנוֹי בְּעָלְמָא עָבְדִי לְהוּ.

מְנַקֵּיט רַב שֵׁשֶׁת חוּמְרֵי מַתְנְיֵיתָא וְתָנֵי: כָּל הַמַּזָּלוֹת מוּתָּרִין — חוּץ מִמַּזַּל חַמָּה וּלְבָנָה, וְכָל הַפַּרְצוּפִין מוּתָּרִין — חוּץ מִפַּרְצוּף אָדָם, וְכָל הַצּוּרוֹת מוּתָּרוֹת — חוּץ מִצּוּרַת דְּרָקוֹן.

אָמַר מָר: כָּל הַמַּזָּלוֹת מוּתָּרִין, חוּץ מִמַּזַּל חַמָּה וּלְבָנָה. הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? אִילֵימָא בְּעוֹשֶׂה — אִי בְּעוֹשֶׂה, כָּל הַמַּזָּלוֹת מִי שָׁרֵי? וְהָכְתִיב: "לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי" — לֹא תַּעֲשׂוּן כְּדִמּוּת שַׁמָּשַׁי הַמְשַׁמְּשִׁין לְפָנַי בַּמָּרוֹם.

אֶלָּא פְּשִׁיטָא בְּמוֹצֵא, וּכְדִתְנַן: הַמּוֹצֵא כֵּלִים וַעֲלֵיהֶם צוּרַת חַמָּה, צוּרַת לְבָנָה, צוּרַת דְּרָקוֹן — יוֹלִיכֵם לְיָם הַמֶּלַח.

אִי בְּמוֹצֵא, אֵימָא מְצִיעָתָא: כָּל הַפַּרְצוּפוֹת מוּתָּרִין חוּץ מִפַּרְצוּף אָדָם; אִי בְּמוֹצֵא, פַּרְצוּף אָדָם מִי אָסוּר? וְהָתְנַן: הַמּוֹצֵא כֵּלִים וַעֲלֵיהֶם צוּרַת חַמָּה, צוּרַת לְבָנָה, צוּרַת דְּרָקוֹן — יוֹלִיכֵם לְיָם הַמֶּלַח. צוּרַת דְּרָקוֹן — אִין, פַּרְצוּף אָדָם — לָא!

אֶלָּא פְּשִׁיטָא בְּעוֹשֶׂה, וְכִדְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ.

אִי בְּעוֹשֶׂה, אֵימָא סֵיפָא: כָּל הַצּוּרוֹת מוּתָּרוֹת — חוּץ מִצּוּרַת דְּרָקוֹן; וְאִי בְּעוֹשֶׂה, צוּרַת דְּרָקוֹן מִי אָסִיר? וְהָכְתִיב: ”לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי אֱלֹהֵי כֶסֶף וֵאלֹהֵי זָהָב“,

דף מג.

הָנֵי — אִין, צוּרַת דְּרָקוֹן — לָא!

אֶלָּא פְּשִׁיטָא בְּמוֹצֵא, וּכְדִתְנַן: הַמּוֹצֵא כֵּלִים וַעֲלֵיהֶם צוּרַת חַמָּה.

רֵישָׁא וְסֵיפָא בְּמוֹצֵא, וּמְצִיעָתָא בְּעוֹשֶׂה?

אָמַר אַבָּיֵי: אִין, רֵישָׁא וְסֵיפָא בְּמוֹצֵא, וּמְצִיעָתָא בְּעוֹשֶׂה.

רָבָא אָמַר: כּוּלָּהּ בְּמוֹצֵא, וּמְצִיעָתָא רַבִּי יְהוּדָה הִיא. דְּתַנְיָא: רַבִּי יְהוּדָה מוֹסִיף אַף דְּמוּת מְנִיקָה וְסַר אֲפֵיס. מְנִיקָה — עַל שֵׁם חַוָּה שֶׁמְּנִיקָה כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ, סַר אֲפֵיס — עַל שֵׁם יוֹסֵף שֶׁסָּר וּמֵפִיס אֶת כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ. וְהוּא דְּנָקֵיט גְּרִיוָא וְקָא כָיֵיל, וְהִיא דְּנָקְטָא בֵּן וְקָא מְנִיקָה.

תָּנוּ רַבָּנַן: אֵיזֶהוּ צוּרַת דְּרָקוֹן? פֵּירֵשׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: כֹּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ צִיצִין בֵּין פְּרָקָיו. מַחְוֵי רַבִּי אַסִּי: בֵּין פְּרָקֵי צַוָּאר. אָמַר רַבִּי חָמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא: הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: פַּעַם אַחַת הָיִיתִי מְהַלֵּךְ אַחַר רַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר בְּרִיבִּי בַּדֶּרֶךְ, וּמָצָא שָׁם טַבַּעַת וְעָלֶיהָ צוּרַת דְּרָקוֹן, וּמָצָא גּוֹי קָטָן וְלֹא אָמַר לוֹ כְּלוּם, מָצָא גּוֹי גָּדוֹל וְאָמַר לוֹ: בַּטְלָהּ, וְלֹא בִּטְלָהּ, סְטָרוֹ וּבִטְלָהּ.

שְׁמַע מִינַּהּ תְּלָת: שְׁמַע מִינַּהּ גּוֹי מְבַטֵּל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלּוֹ וְשֶׁל חֲבֵירוֹ, וּשְׁמַע מִינַּהּ יוֹדֵעַ בְּטִיב שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה וּמְשַׁמְּשֶׁיהָ מְבַטֵּל, וְשֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּטִיב עֲבוֹדָה זָרָה וּמְשַׁמְּשֶׁיהָ אֵינוֹ מְבַטֵּל, וּשְׁמַע מִינַּהּ גּוֹי מְבַטֵּל בְּעַל כָּרְחוֹ.

מְגַדֵּף בַּהּ רַבִּי חֲנִינָא, וְלֵית לֵיהּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר בְּרִיבִּי הָא דְּתַנְיָא: הַמַּצִּיל מִן הָאֲרִי וּמִן הַדּוֹב וּמִן הַנָּמֵר וּמִן הַגַּייִס וּמִן הַנָּהָר וּמִזּוֹטוֹ שֶׁל יָם וּמִשְּׁלוּלִיתוֹ שֶׁל נָהָר, וְהַמּוֹצֵא בִּסְרַטְיָא וּפְלַטְיָא גְּדוֹלָה, וּבְכָל מָקוֹם שֶׁהָרַבִּים מְצוּיִין שָׁם — הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהַבְּעָלִים מִתְיָיאֲשִׁין מֵהֶן?

אָמַר אַבָּיֵי: נְהִי דְּמִינַּהּ מִיָּיאַשׁ, מֵאִיסּוּרָא מִי מִיָּיאַשׁ? מֵימָר אָמַר: אִי גּוֹי מַשְׁכַּח לַהּ — מִפְּלָח פָּלַח לַהּ, אִי יִשְׂרָאֵל מַשְׁכַּח לַהּ — אַיְידֵי דְּדָמֶיהָ יְקָרִין מְזַבֵּין לַהּ לְגוֹי וּפָלַח לַהּ.

תְּנַן הָתָם: דְּמוּת צוּרוֹת לְבָנוֹת הָיָה לוֹ לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל בַּעֲלִיָּיתוֹ, בְּטַבְלָא בַּכּוֹתֶל, שֶׁבָּהֶן מַרְאֶה אֶת הַהֶדְיוֹטוֹת, וְאוֹמֵר לָהֶן: כָּזֶה רְאִיתֶם אוֹ כָּזֶה רְאִיתֶם?

וּמִי שְׁרֵי? וְהָכְתִיב: "לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי", לֹא תַּעֲשׂוּן כְּדְמוּת שַׁמָּשַׁי הַמְשַׁמְּשִׁים לְפָנַי!

אָמַר אַבָּיֵי: לֹא אָסְרָה תּוֹרָה אֶלָּא שַׁמָּשִׁין שֶׁאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת כְּמוֹתָן,

כִּדְתַנְיָא: לֹא יַעֲשֶׂה אָדָם בַּיִת תַּבְנִית הֵיכָל, אַכְסַדְרָה תַּבְנִית אוּלָם, חָצֵר תַּבְנִית עֲזָרָה, שׁוּלְחָן תַּבְנִית שׁוּלְחָן, מְנוֹרָה תַּבְנִית מְנוֹרָה, אֲבָל הוּא עוֹשֶׂה שֶׁל חֲמִשָּׁה וְשֶׁל שִׁשָּׁה וְשֶׁל שִׁמּוֹנָה, וְשֶׁל שִׁבְעָה לֹא יַעֲשֶׂה אֲפִילּוּ שֶׁל שְׁאָר מִינֵי מַתָּכוֹת.

רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף שֶׁל עֵץ לֹא יַעֲשֶׂה, כְּדֶרֶךְ שֶׁעָשׂוּ בֵּית חַשְׁמוֹנַאי.

אָמְרוּ לוֹ: מִשָּׁם רְאָיָה? שַׁפּוּדִין שֶׁל בַּרְזֶל הָיוּ, (וְחוֹפִין) [וְחִיפּוּם] בְּבַעַץ, הֶעֱשִׁירוּ — עָשְׂאוּם שֶׁל כֶּסֶף, חָזְרוּ וְהֶעֱשִׁירוּ — עָשְׂאוּם שֶׁל זָהָב.

וְשַׁמָּשִׁין שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת כְּמוֹתָן מִי שְׁרֵי? וְהָתַנְיָא: "לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי" — לֹא תַּעֲשׂוּן כְּדְמוּת שַׁמָּשַׁי הַמְשַׁמְּשִׁים לְפָנַי בַּמָּרוֹם!

אָמַר אַבָּיֵי:

דף מג:

לֹא אָסְרָה תּוֹרָה אֶלָּא בִּדְמוּת אַרְבָּעָה פָּנִים בַּהֲדֵי הֲדָדֵי.

אֶלָּא מַעַתָּה, פַּרְצוּף אָדָם לְחוֹדֵיהּ תִּשְׁתְּרֵי! אַלְמָה תַּנְיָא: כָּל הַפַּרְצוּפוֹת מוּתָּרִין, חוּץ מִפַּרְצוּף אָדָם?

אָמַר רַב יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: מִפְּרָקֵיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שְׁמִיעַ לִי, "לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי" — לֹא תַּעֲשׂוּן אוֹתִי, אֲבָל שְׁאָר שַׁמָּשִׁין שְׁרֵי.

וּשְׁאָר שַׁמָּשִׁין מִי שְׁרֵי? וְהָתַנְיָא: "לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי" — לֹא תַּעֲשׂוּן כְּדְמוּת שַׁמָּשַׁי הַמְשַׁמְּשִׁין לְפָנַי בְּמָרוֹם, כְּגוֹן אוֹפַנִּים וּשְׂרָפִים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ וּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת!

אָמַר אַבָּיֵי: לֹא אָסְרָה תּוֹרָה אֶלָּא שַׁמָּשִׁין שֶׁבַּמְּדוֹר הָעֶלְיוֹן.

וְשֶׁבְּמָדוֹר הַתַּחְתּוֹן מִי שְׁרֵי? וְהָתַנְיָא: "אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם" — לְרַבּוֹת חַמָּה וּלְבָנָה כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, "מִמַּעַל" — לְרַבּוֹת מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת!

כִּי תַּנְיָא הָהִיא, לְעוֹבְדָם.

אִי לְעוֹבְדָם, אֲפִילּוּ שִׁילְשׁוּל קָטָן נָמֵי! אִין הָכִי נָמֵי, וּמְסַיְּיפֵיהּ דִּקְרָא נָפְקָא, דְּתַנְיָא: "אֲשֶׁר בָּאָרֶץ" — לְרַבּוֹת יַמִּים וּנְהָרוֹת הָרִים וּגְבָעוֹת, "מִתַּחַת" — לְרַבּוֹת שִׁילְשׁוּל קָטָן.

וַעֲשִׂיָּיה גְּרִידְתָּא מִי שְׁרֵי? וְהָתַנְיָא: "לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי" — לֹא תַּעֲשׂוּן כְּדִמּוּת שַׁמָּשֵׁי הַמְשַׁמְּשִׁין לְפָנַי בַּמָּרוֹם, כְּגוֹן: חַמָּה וּלְבָנָה, כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת.

שָׁאנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל, דַּאֲחֵרִים עָשׂוּ לוֹ.

וְהָא רַב יְהוּדָה, דַּאֲחֵרִים עָשׂוּ לוֹ, וַאֲמַר לֵיהּ שְׁמוּאֵל לְרַב יְהוּדָה: שִׁינָּא, סַמֵּי עֵינֵיהּ דְּדֵין! הָתָם בְּחוֹתָמוֹ בּוֹלֵט, וּמְשׁוּם חֲשָׁדָא, דְּתַנְיָא: טַבַּעַת שֶׁחוֹתָמָהּ בּוֹלֵט — אָסוּר לְהַנִּיחָהּ, וּמוּתָּר לַחְתּוֹם בָּהּ. חוֹתָמָהּ שׁוֹקֵעַ — מוּתָּר לְהַנִּיחָהּ, וְאָסוּר לַחְתּוֹם בָּהּ.

וּמִי חַיְישִׁינַן לַחֲשָׁדָא? וְהָא בֵּי כְּנִישְׁתָּא דְּשַׁף וְיתֵיב בִּנְהַרְדְּעָא, (דְּאוֹקְמֵי) [דְּאוֹקְמוּ] בֵּיהּ אִנְדְּרָטָא, וַהֲווֹ עָיְילִי בֵּיהּ אֲבוּהּ דִּשְׁמוּאֵל וְלֵוִי וּמְצַלּוּ בְּגַוֵּיהּ, וְלָא חַיְישִׁי לַחֲשָׁדָא! רַבִּים שָׁאנֵי.

וְהָא רַבָּן גַּמְלִיאֵל דְּיָחִיד הֲוָה? כֵּיוָן דְּנָשִׂיא הוּא, שְׁכִיחִי רַבִּים גַּבֵּיהּ. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: דִּפְרָקִים הֲוָאי.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא, לְהִתְלַמֵּד שָׁאנֵי, דְּתַנְיָא: "לֹא תִלְמַד לַעֲשׂוֹת", אֲבָל אַתָּה לָמֵד לְהָבִין וּלְהוֹרוֹת.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר וְכוּ'. אֵיזוֹ הֵן מְכוּבָּדִין, וְאֵיזוֹ הֵן מְבוּזִּין?

אָמַר רַב: מְכוּבָּדִין — לְמַעְלָה מִן הַמַּיִם, מְבוּזִּין — לְמַטָּה מִן הַמַּיִם. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אֵלּוּ וְאֵלּוּ מְבוּזִּין הֵן, אֶלָּא אֵלּוּ הֵן מְכוּבָּדִין — שֶׁעַל הַשִּׁירִין וְעַל הַנְּזָמִים וְעַל הַטַּבָּעוֹת.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל: מְכוּבָּדִין — שֶׁעַל הַשִּׁירִין, וְעַל הַנְּזָמִים, וְעַל הַטַּבָּעוֹת; מְבוּזִּין — שֶׁעַל הַיְּוֹרוֹת, וְעַל הַקּוּמְקְמִסִּין, וְעַל מְחַמֵּי חַמִּים, וְשֶׁעַל הַסְּדִינִין, וְעַל הַמִּטְפָּחוֹת.

מַתְנִי' רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שׂוֹחֵק וְזוֹרֶה לָרוּחַ, אוֹ מֵטִיל לַיָּם. אָמְרוּ לוֹ: אַף הוּא נַעֲשֶׂה זֶבֶל, שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם".

גְּמָ' תַּנְיָא, אָמַר לָהֶם רַבִּי יוֹסֵי, וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר: "וְאֶת חַטַּאתְכֶם

דף מד.

אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם אֶת הָעֵגֶל לָקַחְתִּי וָאֶשְׂרֹף אֹתוֹ בָּאֵשׁ וָאֶכֹּת אֹתוֹ טָחוֹן הֵיטֵב עַד אֲשֶׁר דַּק לְעָפָר וָאַשְׁלְךְ אֶת עֲפָרוֹ אֶל הַנַּחַל הַיֹּרֵד מִן הָהָר"!

אָמְרוּ לוֹ: מִשָּׁם רְאָיָה? הָרֵי הוּא אוֹמֵר: "וַיִּזֶּר עַל פְּנֵי הַמַּיִם וַיַּשְׁקְ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", לֹא נִתְכַּוְּנוּ אֶלָּא לְבוֹדְקָן כְּסוֹטוֹת.

אָמַר לָהֶם רַבִּי יוֹסֵי: וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר "וְגַם אֶת מַעֲכָה אִמּוֹ הֶסִירָהּ מִגְּבִירָה אֲשֶׁר עָשְׂתָה מִפְלֶצֶתָּה וְגוֹ' וַיְגָךְ וַיִּשְׂרֹף בְּנַחַל קִדְרוֹן"! אָמַר לוֹ: מִשָּׁם רְאָיָה? נַחַל קִדְרוֹן אֵינוֹ מְגַדֵּל צְמָחִין!

וְלָא? וְהַתַּנְיָא: אֵלּוּ וְאֵלּוּ מִתְעָרְבִין בְּאַמָּה, וְיוֹצְאִין לְנַחַל קִדְרוֹן, וְנִמְכָּרִין לְגַנָּנִין לְזֶבֶל, וּמוֹעָלִין בָּהֶן! מְקוֹמוֹת מְקוֹמוֹת יֵשׁ בּוֹ: יֵשׁ מָקוֹם מְגַדֵּל צְמָחִין, וְיֵשׁ מָקוֹם שֶׁאֵין מְגַדֵּל צְמָחִין.

מַאי "מִפְּלַצְתָּהּ"? אָמַר רַב יְהוּדָה: דַּהֲוָה מַפְלְיָא לֵיצָנוּתָא, כִּדְתָנֵי רַב יוֹסֵף: כְּמִין זַכְרוּת עֲשָׂתָה לָהּ, וְהָיְתָה נִבְעֶלֶת לוֹ בְּכָל יוֹם.

אָמַר לָהֶן רַבִּי יוֹסֵי, וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר: "וְכִתַּת נְחַשׁ נְחשֶׁת אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה"!

אָמְרוּ לוֹ: מִשֶּׁם רְאָיָה? הֲרֵי הוּא אוֹמֵר "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף", "לְךָ" — מִשֶּׁלְךָ, וְאֵין אָדָם אוֹסֵר דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ, וְהָתָם בְּדִין הוּא דְּכַתּוֹתֵי לָא הֲוָה צָרִיךְ.

אֶלָּא, כֵּיוָן דַּחֲזָא דְּקָא טָעוּ יִשְׂרָאֵל בָּתְרֵיהּ, עָמַד וְכִיתְּתוֹ.

אָמַר לָהֶם, וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר: "וַיַּעַזְבוּ שָׁם אֶת עֲצַבֵּיהֶם וַיִּשָּׂאֵם דָּוִד וַאֲנָשָׁיו", וּמַאי מַשְׁמַע דְּהַאי "וַיִּשָּׂאֵם דָּוִד" לִישָׁנָא דְּזָרוֹיֵי הוּא? כְּדִמְתַרְגֵּם רַב יוֹסֵף: "תְּזָרֵם וְרוּחַ תִּשָּׂאֵם", וּמְתַרְגְּמִינַן: תְּזָרִינוּן וְרוּחַ תְּטַלְטְלִינוּן.

אָמְרוּ לוֹ: מִשֶּׁם רְאָיָה? הֲרֵי הוּא אוֹמֵר "וַיִּשְׂרְפוּ בָאֵשׁ", וּמִדְּלָא כְּתִיב "וַיִּשְׂרְפֵם וַיִּשָּׂאֵם", שְׁמַע מִינַּהּ "וַיִּשָּׂאֵם" מַמָּשׁ.

מִכָּל מָקוֹם, קָשׁוּ קְרָאֵי אַהֲדָדֵי.

כִּדְרַב הוּנָא, דְּרַב הוּנָא רָמֵי: כְּתִיב "וַיֹּאמֶר דָּוִד וַיִּשְׂרְפוּ בָאֵשׁ", וּכְתִיב "וַיִּשָּׂאֵם"!

לָא קַשְׁיָא, כָּאן — קוֹדֶם שֶׁבָּא אִיתַי הַגִּיתִּי, כָּאן — לְאַחַר שֶׁבָּא אִיתַי הַגִּיתִּי.

דִּכְתִיב: "וַיִּקַּח אֶת עֲטֶרֶת מַלְכָּם מֵעַל רֹאשׁוֹ וּמִשְׁקָלָהּ כִּכַּר זָהָב", וּמִי שְׁרֵי? אִיסּוּרֵי הֶנָאָה נִינְהוּ! אָמַר רַב נַחְמָן: אִיתַי הַגִּיתִּי בָּא וּבִיטְּלָהּ.

מִשְׁקָלָהּ כִּכַּר זָהָב, הֵיכִי מָצֵי מַנַּח לַהּ? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: רְאוּיָה לָנוּחַ עַל רֹאשׁ דָּוִד. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא אָמַר: אֶבֶן שׁוֹאֶבֶת הָיְתָה בָּהּ, דַּהֲוָת דָּרָא לַהּ. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: אֶבֶן יְקָרָה הָיְתָה בָּהּ, שֶׁשָּׁוָה כִּכַּר זָהָב.

"זֹאת הָיְתָה לִּי כִּי פִקּוּדֶיךָ נָצָרְתִּי" — מַאי קָאָמַר? הָכִי קָאָמַר: בִּשְׂכַר שֶׁפִּקּוּדֶיךָ נָצָרְתִּי, זֹאת הָיְתָה לִּי לְעֵדוּת. מַאי עֵדוּתָהּ? אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: שֶׁהָיָה מַנִּיחָהּ בִּמְקוֹם תְּפִילִּין וְהוֹלַמְתּוֹ. וְהָא בָּעֵי אַנּוֹחֵי תְּפִילִּין! אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: מָקוֹם יֵשׁ בְּרֹאשׁ שֶׁרְאוּי לְהַנִּיחַ בּוֹ שְׁתֵּי תְּפִילִּין.

"וַיּוֹצִיאוּ אֶת בֶּן הַמֶּלֶךְ וַיִּתְּנוּ עָלָיו אֶת הַנֵּזֶר וְאֶת הָעֵדוּת", "נֵזֶר" — זוֹ כְּלִילָא, "עֵדוּת" — אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: עֵדוּת הוּא לְבֵית דָּוִד, שֶׁכָּל הָרָאוּי לַמַּלְכוּת הוֹלַמְתּוֹ, וְכֹל שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַמַּלְכוּת אֵין הוֹלַמְתּוֹ.

"וַאֲדַנְיָה בֶן חַגִּית מִתְנַשֵּׂא לֵאמֹר אֲנִי אֶמְלֹךְ", אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: שֶׁמִּתְנַשֵּׂא לְהוֹלְמוֹ וְלֹא הוֹלַמְתּוֹ.

"וַיַּעַשׂ לוֹ רֶכֶב וּפָרָשִׁים וַחֲמִשִּׁים אִישׁ רָצִים לְפָנָיו", מַאי רְבוּתַיְיהוּ? תְּנָא: כּוּלָּם נְטוּלֵי טְחוֹל וַחֲקוּקֵי כַּפּוֹת הָרַגְלַיִם הָיוּ.

דף מד:

מַתְנִי' שְׁאַל פְּרוֹקְלוּס בֶּן פִּלוֹסְפוּס אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּעַכּוֹ, שֶׁהָיָה רוֹחֵץ בַּמֶּרְחָץ שֶׁל אַפְרוֹדִיטֵי. אָמַר לֵיהּ: כְּתוּב בְּתוֹרַתְכֶם "לֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם", מִפְּנֵי מָה אַתָּה רוֹחֵץ בְּמֶרְחָץ שֶׁל אַפְרוֹדִיטֵי?

אָמַר לוֹ: אֵין מְשִׁיבִין בַּמֶּרְחָץ. וּכְשֶׁיָּצָא אָמַר לוֹ: אֲנִי לֹא בָּאתִי בִּגְבוּלָהּ, הִיא בָּאָה בִּגְבוּלִי. אֵין אוֹמְרִים: נַעֲשֶׂה מֶרְחָץ נוֹי לְאַפְרוֹדִיטֵי, אֶלָּא אוֹמַר: נַעֲשֶׂה אַפְרוֹדִיטֵי נוֹי לַמֶּרְחָץ.

דָּבָר אַחֵר: אִם נוֹתְנִים לְךָ מָמוֹן הַרְבֵּה, אִי אַתָּה נִכְנָס לַעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלְּךָ עָרוֹם וּבַעַל קֶרִי וּמַשְׁתִּין בְּפָנֶיהָ, זוֹ עוֹמֶדֶת עַל פִּי הַבִּיב וְכָל הָעָם מַשְׁתִּינִין לְפָנֶיהָ, לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא "אֱלֹהֵיהֶם" — אֶת שֶׁנּוֹהֵג בּוֹ מִשּׁוּם אֱלוֹהַּ — אָסוּר, אֶת שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג בּוֹ מִשּׁוּם אֱלוֹהַּ — מוּתָּר.

גְּמָ' וְהֵיכִי עָבֵיד הָכִי? וְהָאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּכָל מָקוֹם מוּתָּר לְהַרְהֵר, חוּץ מִבֵּית הַמֶּרְחָץ וּמִבֵּית הַכִּסֵּא!

וְכִי תֵּימָא: בִּלְשׁוֹן חוֹל אָמַר לֵיהּ, וְהָאָמַר אַבָּיֵי: דְּבָרִים שֶׁל חוֹל מוּתָּר לְאוֹמְרָן בִּלְשׁוֹן קֹדֶשׁ, דְּבָרִים שֶׁל קֹדֶשׁ אָסוּר לְאוֹמְרָן בִּלְשׁוֹן חוֹל!

תְּנָא: כְּשֶׁיָּצָא, אָמַר לוֹ: אֵין מְשִׁיבִין בַּמֶּרְחָץ.

אָמַר רַב חָמָא בַּר יוֹסֵף בְּרַבִּי, אָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: תְּשׁוּבָה גְּנוּבָה הֱשִׁיבוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְאוֹתוֹ הֶגְמוֹן, וַאֲנִי אוֹמֵר: אֵינָהּ גְּנוּבָה.

מָה גְּנוּבְתַיְיהוּ? דְּקָאָמַר לוֹ: זוֹ עוֹמֶדֶת עַל פִּי הַבִּיב וְכָל אָדָם מַשְׁתִּין בְּפָנֶיהָ. וְכִי מַשְׁתִּין בְּפָנֶיהָ מַאי הֲוֵי? וְהָאָמַר רָבָא: פְּעוֹר יוֹכִיחַ, שֶׁמְּפַעֲרִין לְפָנָיו בְּכָל יוֹם וְאֵינוֹ בָּטֵל.

וַאֲנִי אוֹמֵר: אֵינָהּ גְּנוּבָה, זוֹ עֲבוֹדָתָהּ בְּכָךְ, וְזוֹ אֵין עֲבוֹדָתָהּ בְּכָךְ.

אָמַר אַבָּיֵי: גְּנוּבְתַיְיהוּ מֵהָכָא, דְּקָאָמַר לֵיהּ: אֲנִי לֹא בָּאתִי בִּגְבוּלָהּ וְהִיא בָּאָה בִּגְבוּלִי. וְכִי בָּא בִּגְבוּלָהּ מַאי הֲוֵי? וְהָתְנַן: עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ מֶרְחָץ אוֹ גִינָּה — נֶהֱנִין מֵהֶן שֶׁלֹּא בְּטוֹבָה, וְאֵין נֶהֱנִין מֵהֶן בְּטוֹבָה.

וַאֲנִי אוֹמֵר: אֵינָהּ גְּנוּבָה, שֶׁלֹּא בְּטוֹבַת רַבָּן גַּמְלִיאֵל כִּבְטוֹבַת אֲחֵרִים דָּמֵי.

רַב שִׁימִי בַּר חִיָּיא אָמַר: גְּנוּבְתַיְיהוּ מֵהָכָא, דְּקָאָמַר לוֹ: זוֹ עוֹמֶדֶת עַל הַבִּיב וְכָל אָדָם מַשְׁתִּינִין בְּפָנֶיהָ. וְכִי מַשְׁתִּינִין בְּפָנֶיהָ מַאי הֲוֵי? וְהָתְנַן: רַק בְּפָנֶיהָ, הִשְׁתִּין בְּפָנֶיהָ, גֵּירְרָה, וְזָרַק בָּהּ אֶת הַצּוֹאָה — הֲרֵי זוֹ אֵינָהּ בְּטֵילָה.

וַאֲנִי אוֹמֵר: אֵינָהּ גְּנוּבָה, הָתָם — לְפִי שֶׁעָתָא הוּא רְתַח עֲלַהּ, וְהַדַּר מְפַיֵּיס לַהּ, הָכָא — כֹּל שֶׁעָתָא וְשַׁעְתָּא בְּזִלְזוּלַהּ קָיְימָא.

רַבָּה בַּר עוּלָּא אָמַר: גְּנוּבְתַּהּ מֵהָכָא, דְּקָאָמַר לֵיהּ, אֵין אוֹמְרִין: נַעֲשָׂה מֶרְחָץ נוֹי לְאַפְרוֹדִיטֵי, אֶלָּא: נַעֲשָׂה אַפְרוֹדִיטֵי נוֹי לַמֶּרְחָץ; וְכִי אָמַר "נַעֲשָׂה מֶרְחָץ לְאַפְרוֹדִיטֵי נוֹי" מַאי הָוֵי? וְהָתַנְיָא: הָאוֹמֵר "בַּיִת זֶה לַעֲבוֹדָה זָרָה", "כּוֹס זֶה לַעֲבוֹדָה זָרָה" — לֹא אָמַר כְּלוּם, שֶׁאֵין הֶקְדֵּשׁ לַעֲבוֹדָה זָרָה.

וַאֲנִי אוֹמֵר: אֵינָהּ גְּנוּבָה, נָהֵי דְּאִיתְּסוֹרֵי לָא מִיתַּסְרָא, נוֹי מִיהָא אִיכָּא.

דף מה.

מַתְנִי' הַגּוֹיִם הָעוֹבְדִים אֶת הֶהָרִים וְאֶת הַגְּבָעוֹת — הֵן מוּתָּרִין, וּמָה שֶׁעֲלֵיהֶן אֲסוּרִין, שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא תַחְמֹד כֶּסֶף וְזָהָב עֲלֵיהֶם".

רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: "אֱלֹהֵיהֶם עַל הֶהָרִים" — וְלֹא הֶהָרִים אֱלֹהֵיהֶם, "אֱלֹהֵיהֶם עַל הַגְּבָעוֹת" — וְלֹא הַגְּבָעוֹת אֱלֹהֵיהֶם.

וּמִפְּנֵי מָה אֲשֵׁירָה אֲסוּרָה? מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם, וְכֹל שֶׁיֵּשׁ בָּהּ תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם — אָסוּר.

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: אֲנִי אוֹבִין וְאָדוּן לְפָנֶיךָ, כָּל מָקוֹם שֶׁאַתָּה מוֹצֵא הַר גָּבוֹהַּ וְגִבְעָה נִשָּׂאָה וְעֵץ רַעֲנָן, דַּע שֶׁיֵּשׁ שָׁם עֲבוֹדָה זָרָה.

גְּמָ' וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי הַיְינוּ תַּנָּא קַמָּא! אָמַר רָמֵי בַּר חָמָא אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: צִפּוּי הַר כְּהַר אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ, תַּנָּא קַמָּא סָבַר: צִפּוּי הַר אֵינוֹ כְּהַר וּמִיתְּסַר, וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי סָבַר: צִפּוּי הַר הֲרֵי הוּא כְּהַר.

רַב שֵׁשֶׁת אָמַר: דְּכוּלֵי עָלְמָא צִפּוּי הַר אֵינוֹ כְּהַר.

דף מה:

וְהָכָא בְּאֵילָן שֶׁנִּטְּעוּ וּלְבַסּוֹף עֲבָדוּ קָמִיפְּלְגִי, תַּנָּא קַמָּא סָבַר: אִילָן שֶׁנִּטְּעוּ וּלְבַסּוֹף עֲבָדוּ — מוּתָּר, וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי סָבַר: אִילָן שֶׁנִּטְּעוּ וּלְבַסּוֹף עֲבָדוּ — אָסוּר.

מַמַּאי? מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא: מִפְּנֵי מָה אֲשֵׁירָה אֲסוּרָה? מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם, וְכֹל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם אָסוּר. "וְכֹל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ תְּפִיסַת אָדָם" לְאֵתוֹיֵי מַאי? לָאו לְאֵתוֹיֵי אִילָן שֶׁנִּטְּעוּ וּלְבַסּוֹף עֲבָדוּ?

וְאַף רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: אִילָן שֶׁנִּטְּעוּ וּלְבַסּוֹף עֲבָדוּ — אָסוּר, דְּתַנְיָא: רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מִתּוֹךְ שֶׁנֶּאֱמַר: "אֱלֹהֵיהֶם עַל הֶהָרִים" — וְלֹא הֶהָרִים אֱלֹהֵיהֶם, "אֱלֹהֵיהֶם

עַל הַגְּבָעוֹת" — וְלֹא גְּבָעוֹת אֱלֹהֵיהֶם, שׁוֹמֵעַ אֲנִי "תַּחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן אֱלֹהֵיהֶם" — וְלֹא רַעֲנָן אֱלֹהֵיהֶם?

תַּלְמוּד לוֹמַר: "וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׁרְפוּן בָּאֵשׁ".

אֶלָּא "תַּחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן" לְמָה לִי? הָהוּא לְכִדְרַבִּי עֲקִיבָא הוּא דַּאֲתָא, דְּאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: אֲנִי אוֹבִין וְאָדוּן לְפָנֶיךָ, כָּל מָקוֹם שֶׁאַתָּה מוֹצֵא הַר גָּבוֹהַּ וְגִבְעָה נִשָּׂאָה וְעֵץ רַעֲנָן, דַּע שֶׁיֵּשׁ שָׁם עֲבוֹדָה זָרָה.

וְרַבָּנַן, הַאי "וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ" מַאי עָבְדִי לֵיהּ? מִיבְּעֵי לֵיהּ לְאֵילָן שֶׁנִּטָּעוֹ מִתְּחִילָּה לְכָךְ.

וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה נָמֵי מִיבְּעֵי לֵיהּ לְהָכִי? הָכִי נָמֵי. אֶלָּא אִילָן שֶׁנִּטָּעוֹ וּלְבַסּוֹף עֲבָדוֹ מְנָא לֵיהּ? נָפְקָא לֵיהּ מִ"וַאֲשֵׁרֵיהֶם תְּגַדְּעוּן", אֵיזֶהוּ עֵץ שֶׁגִּידּוּעוֹ אָסוּר וְעִיקָּרוֹ מוּתָּר? הֱוֵי אוֹמֵר: אִילָן שֶׁנִּטָּעוֹ וּלְבַסּוֹף עֲבָדוֹ.

וְהָא "וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ" קָא נָסֵיב לַהּ תַּלְמוּדָא!

אִילּוּ לֹא נֶאֱמַר קָאָמַר: אִילּוּ לֹא נֶאֱמַר "תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ", הֲיִיתִי אוֹמֵר "אֲשֵׁרֵיהֶם תְּגַדְּעוּן" בְּאִילָן שֶׁנִּטָּעוֹ מִתְּחִילָּה לְכָךְ, הַשְׁתָּא דִּכְתִיב "וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ", אִיתַּר לֵיהּ "וַאֲשֵׁרֵיהֶם תְּגַדְּעוּן" לְאִילָן שֶׁנִּטָּעוֹ וּלְבַסּוֹף עֲבָדוֹ.

וְרַבָּנַן, הַאי "וַאֲשֵׁרֵיהֶם תְּגַדְּעוּן" מַאי עָבְדִי לֵיהּ? לְכִדְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: גִּידּוּעֵי עֲבוֹדָה זָרָה קוֹדְמִין לְכִיבּוּשׁ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כִּיבּוּשׁ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל קוֹדֵם לְבִיעוּר עֲבוֹדָה זָרָה.

דְּתָנֵי רַב יוֹסֵף: "וְנִתַּצְתֶּם אֶת מִזְבְּחֹתָם" וְהַנַּח, "וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת מַצֵּבֹתָם" וְהַנַּח.

וְהַנַּח, סָלְקָא דַּעְתָּךְ? שְׁרֵיפָה בָּעֵי! אָמַר רַב הוּנָא: רְדוֹף, וְאַחַר כָּךְ שְׁרוֹף.

וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה, הַאי סְבָרָא מְנָא לֵיהּ? נָפְקָא לֵיהּ מִ"אַבֵּד תְּאַבְּדוּן" — "אַבֵּד", וְאַחַר כָּךְ "תְּאַבְּדוּן".

וְרַבָּנַן? הָא מִיבְּעֵי לֵיהּ לְעוֹקֵר עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁצָּרִיךְ לְשָׁרֵשׁ אַחֲרֶיהָ.

וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה, לְשָׁרֵשׁ אַחֲרֶיהָ מְנָא לֵיהּ? נָפְקָא לֵיהּ מִ"וְאִבַּדְתֶּם אֶת שְׁמָם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא".

וְרַבָּנַן? הַהוּא לְכַנּוֹת לָהּ שֵׁם, דְּתַנְיָא: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מִנַּיִן לְעוֹקֵר עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁצָּרִיךְ לְשָׁרֵשׁ אַחֲרֶיהָ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְאִבַּדְתֶּם אֶת שְׁמָם".

דף מו.

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר: "אַבֵּד תְּאַבְּדוּן", אִם כֵּן מָה תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְאִבַּדְתֶּם אֶת שְׁמָם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא"? לְכַנּוֹת לָהּ שֵׁם.

יָכוֹל לְשֶׁבַח? לְשֶׁבַח סָלְקָא דַּעְתָּךְ?! אֶלָּא יָכוֹל לֹא לְשֶׁבַח וְלֹא לִגְנַאי? תַּלְמוּד לוֹמַר: "שַׁקֵּץ תְּשַׁקְּצֶנּוּ וְתַעֵב תְּתַעֲבֶנּוּ כִּי חֵרֶם הוּא".

הָא כֵּיצַד? הָיוּ קוֹרִין אוֹתָהּ בֵּית גַּלְיָא — קוֹרִין אוֹתָהּ "בֵּית כַּרְיָא", פְּנֵי מֶלֶךְ — "פְּנֵי כֶּלֶב", עֵין כֹּל — "עֵין קוֹץ".

תָּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַב שֵׁשֶׁת: הַגּוֹיִם הָעוֹבְדִים אֶת הֶהָרִים וְאֶת הַגְּבָעוֹת — הֵן מוּתָּרִין, וְעוֹבְדֵיהֶן בְּסַיִיף, וְאֶת הַזְּרָעִים וְאֶת הַיְּרָקוֹת — הֵן אֲסוּרִין, וְעוֹבְדֵיהֶן בְּסַיִיף.

אָמַר לֵיהּ: דְּאָמַר לָךְ, מַנִּי? רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה הִיא, דְּאָמַר: אֵילָן שֶׁנִּטָּעוֹ וּלְבַסּוֹף עָבְדוּ — אָסוּר.

וְלוֹקְמַהּ בְּאֵילָן שֶׁנִּטָּעוֹ מִתְּחִלָּה לְכָךְ, וְרַבָּנַן! לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דְּקָתָנֵי דּוּמְיָא דְּהַר, מָה הַר שֶׁלֹּא נִטָּעוֹ מִתְּחִלָּה לְכָךְ, אַף הַאי נָמֵי שֶׁלֹּא נִטָּעוֹ מִתְּחִלָּה לְכָךְ.

אִיתְּמַר: אֲבָנֶיהָ הַר שֶׁנִּדַּלְדְּלוּ — בָּנֵי רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹחָנָן, חַד אָמַר: אֲסוּרוֹת, וְחַד אָמַר: מוּתָּרוֹת. מַאי טַעְמָא דְּמַאן דְּאָמַר מוּתָּרוֹת? כְּהַר — מָה הַר שֶׁאֵין בּוֹ תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם וּמוּתָּר, אַף הָנֵי שֶׁאֵין בָּהֶן תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם וּמוּתָּרִין.

מָה לְהַר, שֶׁכֵּן מְחוּבָּר! בְּהֵמָה תּוֹכִיחַ.

מָה לִבְהֵמָה, שֶׁכֵּן בַּעֲלַת חַיִּים! הַר יוֹכִיחַ.

וְחָזַר הַדִּין, לֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה, וְלֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה, הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן שֶׁאֵין בָּהֶן תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם וּמוּתָּר, אַף כָּל שֶׁאֵין בָּהֶן תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם וּמוּתָּר.

מָה לְהַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן, שֶׁכֵּן לֹא נִשְׁתַּנּוּ מִבְּרִיָּיתָן!

אֶלָּא אָתְיָא מִבְּהֵמָה בַּעֲלַת מוּם, וּמֵהַר.

וְאִי נָמֵי, מִבְּהֵמָה תַּמָּה וּמֵאִילָן יָבֵשׁ.

וּמַאן דְּאָסַר, לְהָכִי כְּתִיב "שַׁקֵּץ תְּשַׁקְּצֶנּוּ וְתַעֵב תְּתַעֲבֶנּוּ", דְּאַף עַל גַּב דְּאָתְיָא מִדִּינָא לְהֶיתֵּרָא, לָא תֵּתְיָא.

תִּסְתַּיֵּים, דִּבְנֵי רַבִּי חִיָּיא דְּשָׁרוּ, דְּבָעֵי חִזְקִיָּה: זָקֵף בֵּיצָה לְהִשְׁתַּחֲוֹוֹת לָהּ, מַהוּ?

קָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ לְהִשְׁתַּחֲוֹוֹת לָהּ, וְהִשְׁתַּחֲוָה לָהּ, וְקָא מִיבַּעְיָא לֵיהּ הַאי זְקִיפָתָהּ אִי הָוֵי מַעֲשֶׂה אִי לָא הָוֵי מַעֲשֶׂה, אֲבָל לֹא זָקֵף — לָא מִיתַּסְרָא, שְׁמַע מִינַּהּ בְּנֵי רַבִּי חִיָּיא דְּשָׁרוּ.

לָא, לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ: בְּנֵי רַבִּי חִיָּיא דְּאָסְרִי, דְּהִשְׁתַּחֲוָה לָהּ, אַף עַל גַּב דְּלֹא זְקָפָהּ אֲסוּרָה, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? כְּגוֹן שֶׁזְּקָפָהּ בֵּיצָה לְהִשְׁתַּחֲוֹוֹת לָהּ, וְלֹא הִשְׁתַּחֲוָה לָהּ.

וּלְמַאן? אִי לְמַאן דְּאָמַר: עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֲסוּרָה מִיָּד — אֲסוּרָה, אִי לְמַאן דְּאָמַר: עַד שֶׁתֵּיעָבֵד — הָא לָא פַּלְחַהּ!

לָא צְרִיכָא, כְּגוֹן שֶׁזְּקָפָהּ בֵּיצָה לְהִשְׁתַּחֲוֹוֹת לָהּ, וְלֹא הִשְׁתַּחֲוָה לָהּ, וּבָא גּוֹי וְהִשְׁתַּחֲוָה לָהּ.

כִּי הָא דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: יִשְׂרָאֵל שֶׁזָּקֵף לְבֵינָה לְהִשְׁתַּחֲוֹוֹת לָהּ, וּבָא גּוֹי וְהִשְׁתַּחֲוָה לָהּ — אֲסוּרָה. וְקָא מִיבַּעְיָא לֵיהּ: לְבֵינָה הוּא דְּמִינַכְרָא זְקִיפָתָהּ, אֲבָל בֵּיצָה — לָא? אוֹ דִלְמָא לָא שְׁנָא? תֵּיקוּ.

בָּעֵי רָמֵי בַּר חָמָא: הַמִּשְׁתַּחֲוֶה לְהַר, אֲבָנָיו מַהוּ לְמִזְבֵּחַ?

דף מו:

יֵשׁ נֶעֱבָד בְּמִחוּבָּר אֵצֶל גָּבוֹהַּ, אוֹ אֵין נֶעֱבָד בְּמִחוּבָּר אֵצֶל גָּבוֹהַּ?

אִם תִּמְצֵי לוֹמַר יֵשׁ נֶעֱבָד בְּמִחוּבָּר אֵצֶל גָּבוֹהַּ, מַכְשִׁירֵי קָרְבָּן כְּקָרְבָּן דָּמוּ אוֹ לָא?

אָמַר רָבָא, קַל וָחוֹמֶר: וּמָה אֶתְנַן שֶׁמּוּתָּר בְּתָלוּשׁ לְהֶדְיוֹט, אָסוּר בְּמִחוּבָּר לְגָבוֹהַּ, דִּכְתִיב: ”לֹא תָבִיא אֶתְנַן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב“, לָא שְׁנָא תָּלוּשׁ וְלָא שְׁנָא בְּמִחוּבָּר, נֶעֱבָד שֶׁאָסוּר בְּתָלוּשׁ לְהֶדְיוֹט — אֵינוֹ דִּין שֶׁאָסוּר בְּמִחוּבָּר לְגָבוֹהַּ?

אָמַר לֵיהּ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ לְרָבָא: אוֹ חִילּוּף, וּמָה נֶעֱבָד שֶׁאָסוּר בְּתָלוּשׁ אֵצֶל הֶדְיוֹט — מוּתָּר בְּמִחוּבָּר לְגָבוֹהַּ, שֶׁנֶּאֱמַר: ”אֱלֹהֵיהֶם עַל הֶהָרִים“ וְלֹא הֶהָרִים אֱלֹהֵיהֶם, לֹא שְׁנָא לְהֶדְיוֹט וְלָא שְׁנָא לְגָבוֹהַּ; אֶתְנַן שֶׁמּוּתָּר בְּתָלוּשׁ לְהֶדְיוֹט — אֵינוֹ דִּין שֶׁמּוּתָּר בְּמִחוּבָּר לְגָבוֹהַּ?

וְאִי מִשּׁוּם ”בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ“ מִיבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: ”בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ“ — פְּרָט לְפָרָה שֶׁאֵינָהּ בָּאָה לְבֵית, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לְרַבּוֹת אֶת הָרִיקּוּעִים.

אָמַר לֵיהּ: אֲנָא קָאֲמִינָא לְחוּמְרָא, וְאַתְּ אָמְרַתְּ לְקוּלָּא — קוּלָּא וְחוּמְרָא לְחוּמְרָא פָּרְכִינַן.

אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְרָבָא: וְכֹל הֵיכָא דְּאִיכָּא קוּלָּא וְחוּמְרָא, לְקוּלָּא לָא פָּרְכִינַן? וְהָא הַזָּאָה דְּפֶסַח, דְּפְלִיגִי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי עֲקִיבָא, דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר לְחוּמְרָא וְקָא מְחַיֵּיב לֵיהּ לְגַבְרָא, וְרַבִּי עֲקִיבָא לְקוּלָּא וּפָטַר, וְקָא פָּרֵיךְ רַבִּי עֲקִיבָא לְקוּלָּא!

דִּתְנַן, הֵשִׁיב רַבִּי עֲקִיבָא: אוֹ חִילּוּף, וּמָה הַזָּאָה שֶׁהִיא מִשּׁוּם שַׁבּוּת — אֵינָהּ דּוֹחָה [אֶת] הַשַּׁבָּת, שְׁחִיטָה שֶׁהִיא דְּאוֹרַיְיתָא — לֹא כָּל שֶׁכֵּן?

הָתָם, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר גַּמְרֵיהּ, וְאַיְיקַר לֵיהּ תַּלְמוּדָא, וַאֲתָא רַבִּי עֲקִיבָא לְאַדְכּוֹרֵיהּ. וְהַיְינוּ דַּאֲמַר לֵיהּ: רַבִּי, אַל תַּכְפִּירֵנִי בִּשְׁעַת הַדִּין, כָּךְ מְקוּבָּל אֲנִי מִמְּךָ — הַזָּאָה שַׁבּוּת, וְאֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת.

בָּעֵי רָמֵי בַּר חָמָא: הַמִּשְׁתַּחֲוֶה לְקֶמַת חִטִּים, מַהוּ לְמִנְחוֹת? יֵשׁ שִׁינּוּי בְּנֶעֱבָד, אוֹ אֵין שִׁינּוּי בְּנֶעֱבָד?

אָמַר מָר זוּטְרָא בְּרֵיהּ דְּרַב נַחְמָן: תָּא שְׁמַע, כָּל הָאֲסוּרִין לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ — וַלְדוֹתֵיהֶן מוּתָּרִים, וְתָנֵי עֲלַהּ: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר.

וְלָאו אִתְּמַר עֲלַהּ, אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: מַחְלוֹקֶת כְּשֶׁנִּרְבְּעוּ וּלְבַסּוֹף עִיבְּרוּ,

דף מז.

אֲבָל עִיבְּרוּ וּלְבַסּוֹף נִרְבְּעוּ — דִּבְרֵי הַכֹּל אֲסוּרִין, וְהָכָא נָמֵי כְּעִיבְּרוּ וּלְבַסּוֹף נִרְבְּעוּ דָּמֵי.
אִיכָּא דְּאָמְרִי: מַחְלוֹקֶת כְּשֶׁנִּרְבְּעוּ וּלְבַסּוֹף עִיבְּרוּ, אֲבָל עִיבְּרוּ וּלְבַסּוֹף נִרְבְּעוּ — דִּבְרֵי הַכֹּל אָסוּר, וְהָנֵי נָמֵי כִּי עִיבְּרוּ וּלְבַסּוֹף נִרְבְּעוּ דָּמֵי.
הָכִי הַשְׁתָּא? הָתָם, מֵעִיקָּרָא בְּהֵמָה וְהַשְׁתָּא בְּהֵמָה, דַּשְׁא הוּא דַּאֲחִידָא בְּאַנְפַּהּ. הָכָא, מֵעִיקָּרָא חִיטֵּי וְהַשְׁתָּא קְמָחָא.
בָּעֵי רֵישׁ לָקִישׁ: הַמִּשְׁתַּחֲוֶה לַדֶּקֶל, לוּלָבוֹ מַהוּ לְמִצְוָה?
בְּאֵילֵן שֶׁנִּטְעוּ מִתְּחִלָּה לְכָךְ לָא תִּיבְּעֵי לָךְ, דַּאֲפִילּוּ לְהֶדְיוֹט נָמֵי אָסוּר. כִּי תִּיבְּעֵי לָךְ בְּאִילָן שֶׁנִּטְעוּ וּלְבַסּוֹף עָבָדוּ.
וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה לָא תִּיבְּעֵי לָךְ, דַּאֲפִילּוּ לְהֶדְיוֹט נָמֵי אָסוּר. כִּי תִּיבְּעֵי לָךְ אַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן, לְעִנְיַן מִצְוָה מַאי? מִי מְאִיס כְּלַפֵּי גָּבוֹהַּ אוֹ לָא?
כִּי אָתָא רַב דִּימִי אָמַר: בַּאֲשֵׁירָה שֶׁבִּיטְלָהּ קַמַּבְעָיָא לֵיהּ, יֵשׁ דִּחוּי אֵצֶל מִצְוֹת אוֹ אֵין דִּחוּי אֵצֶל מִצְוֹת?
תִּפְשׁוֹט לֵיהּ מִדְּתָנַן: כִּיסָּהוּ וְנִתְגַּלָּה — פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת, כִּיסָּהוּ הָרוּחַ — חַיָּיב לְכַסּוֹת. וְאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁחָזַר וְנִתְגַּלָּה, אֲבָל לֹא חָזַר וְנִתְגַּלָּה — פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת.
וְהָוֵינַן בָּהּ: כִּי חָזַר וְנִתְגַּלָּה מַאי הָוֵי? הוֹאִיל וְאִידְּחִי אִידְּחִי!
וְאָמַר רַב פָּפָּא, זֹאת אוֹמֶרֶת: אֵין דִּיחוּי אֵצֶל מִצְוֹת.
דְּרַב פָּפָּא גּוּפֵיהּ אִיבַּעְיָא לֵיהּ, מִפְּשָׁט פְּשִׁיטָא לֵיהּ לְרַב פָּפָּא דְּאֵין דִּיחוּי אֵצֶל מִצְוֹת, לָא שְׁנָא לְקוּלָּא וְלָא שְׁנָא לְחוּמְרָא.
אוֹ דִלְמָא סַפּוֹקֵי מְסַפְּקָא לֵיהּ, וּלְחוּמְרָא אָמְרִינַן, לְקוּלָּא לָא אָמְרִינַן? תֵּיקוּ.
בָּעֵי רַב פָּפָּא: הַמִּשְׁתַּחֲוֶה לִבְהֵמָה, צַמָּרָהּ מַהוּ לִתְכֶּלֶת?
תְּכֶלֶת דְּמַאי? אִי תְּכֶלֶת לְכֹהֲנִים — הַיְינוּ בַּעְיָא דְּרַמֵּי בַּר חָמָא, וְאִי תְּכֶלֶת לְצִיצִית — הַיְינוּ בַּעְיָא דְּרֵישׁ לָקִישׁ!
אִין הָכִי נָמֵי דְּלָא הָוֶה לְמִיבְּעֵי לֵיהּ, וְהַאי דְּקָא בָּעֵי לֵיהּ הָא מִשּׁוּם דְּאִיכָּא מִילֵּי אַחֲרָנְיָיתָא: צַמָּרָהּ מַהוּ לִתְכֶּלֶת? קַרְנֶיהָ מַהוּ לַחֲצוֹצְרוֹת? שׁוֹקֶיהָ מַהוּ לַחֲלִילִין? בְּנֵי מֵעֶיהָ מַהוּ לְפֹארוֹת?
אַלִּיבָּא דְּמַאן דְּאָמַר: עִיקַּר שִׁירָה בִּכְלִי, לָא תִּיבְּעֵי לָךְ — דְּוַדַּאי אֲסִיר.
כִּי תִּיבְּעֵי לָךְ, אַלִּיבָּא דְּמַאן דְּאָמַר: עִיקַּר שִׁירָה בַּפֶּה, בַּסּוֹמֵי קָלָא בְּעָלְמָא הוּא וּמַיְיתִינַן, אוֹ דִלְמָא אֲפִילּוּ הָכִי אֲסִיר? תֵּיקוּ.

בָּעֵי רַבָּה: הַמִּשְׁתַּחֲוֶה לְמַעְיָן, מֵימָיו מַהוּ לִנְסָכִים? מַאי קָא מִיבַּעְיָא לֵיהּ? אִילֵימָא לְבָבוּאָה קָא סָגֵיד, אוֹ דִלְמָא לְמַיָּא קָא סָגֵיד? וְתִיבְּעֵי לֵיהּ סֵפֶל לְהֶדְיוֹט!

לְעוֹלָם לְמַיָּא קָא סָגֵיד, וְהָכִי קָמִבַּעְיָא לֵיהּ: לְמַיָּא דְּקַמֵּיהּ קָא סָגֵיד, וְקַמָּאֵי קַמָּאֵי אֲזַדוּ, אוֹ דִלְמָא לְדַבְרוּנָא דְמַיָּא קָא סָגֵיד?

וּמִי מִיתַּסְרִי? וְהָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוֹצָדָק: מַיִם שֶׁל רַבִּים אֵין נֶאֱסָרִין!

לָא צְרִיכָא, דְּקָא נָבְעִי מֵאַרְעָא.

מַתְנִי' מִי שֶׁהָיָה בֵּיתוֹ סָמוּךְ לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְנָפַל — אָסוּר לִבְנוֹתוֹ. כֵּיצַד יַעֲשֶׂה? כּוֹנֵס בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת וּבוֹנֶה.

שֶׁלּוֹ וְשֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה —

דף מז:

נִידּוֹן מֻחֶצָּה עַל מֻחֶצָּה.

אֲבָנָיו, עֵצָיו וַעֲפָרוֹ — מְטַמְּאִין כְּשֶׁרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר: "שַׁקֵּץ תְּשַׁקְּצֶנּוּ".

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: כְּנִדָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: "תִּזְרֵם כְּמוֹ דָוָה צֵא תֹּאמַר לוֹ", מָה נִּדָּה מְטַמְּאָה בְּמַשָּׂא, אַף עֲבוֹדָה זָרָה מְטַמְּאָה בְּמַשָּׂא.

גְּמָ' וְהָא קָא מַרְוַח לַעֲבוֹדָה זָרָה! אָמַר רַב חֲנִינָא מִסּוּרָא: דְּעָבֵד לֵיהּ בֵּית הַכִּסֵּא.

וְהָא בָּעֵי צְנִיעוּתָא! דְּעָבֵד לֵיהּ בֵּית הַכִּסֵּא דְּלַיְלָה.

וְהָא אָמַר מָר: אֵיזֶהוּ צָנוּעַ? הַנִּפְנֶה בַּלַּיְלָה בְּמָקוֹם שֶׁנִּפְנָה בַּיּוֹם, וְאַף עַל גַּב דְּאוֹקֵימְנָא בִּכְדֶרֶךְ, מִיהוּ צְנִיעוּתָא בָּעֵי לְמֶעְבַּד!

דְּעָבֵד לֵיהּ לְתִינוֹקוֹת.

אִי נָמֵי, דְּגָדִיר לֵיהּ בְּהִיזְמֵי וְהִיגֵי.

מַתְנִי' שְׁלֹשָׁה בָּתִּים הֵן — בַּיִת שֶׁבְּנָאוֹ מִתְּחִלָּה לַעֲבוֹדָה זָרָה, הֲרֵי זֶה אָסוּר. סְיָידוֹ וְכִיְּידוֹ לַעֲבוֹדָה זָרָה וְחִידְּשׁ — נוֹטֵל מַה שֶּׁחִידֵּשׁ. הִכְנִיס לְתוֹכָהּ עֲבוֹדָה זָרָה וְהוֹצִיאָהּ — הֲרֵי זֶה מוּתָּר.

גְּמָ' אָמַר רַב: הַמִּשְׁתַּחֲוֶה לְבַיִת — אָסְרוּ. אַלְמָא קָסָבַר תְּלוּשׁ וּלְבַסּוֹף חִבְּרוֹ כְּתָלוּשׁ דָּמֵי, וְהָאָנַן "בְּנָאוֹ" תְּנַן!

בְּנָאוֹ — אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִשְׁתַּחֲוָה לוֹ, הִשְׁתַּחֲוָה לוֹ — אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא בְּנָאוֹ. אִי הָכִי, הָנֵי שְׁלֹשָׁה — אַרְבָּעָה הָווּ!

כֵּיוָן דִּלְעִנְיַן בִּיטּוּל, בָּנָה וְהִשְׁתַּחֲוָה חַד קָא חָשֵׁיב לֵיהּ.

מַתְנִי׳ שְׁלֹשׁ אֲבָנִים הֵן — אֶבֶן שֶׁחֲצָבָהּ מִתְּחִלָּה לְבֵימוֹס — הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה. סִיְּידָהּ וְכִיְּידָהּ לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה — נוֹטֵל מַה שֶּׁסִּיֵּיד וְכִיֵּיד, וּמוּתֶּרֶת. הֶעֱמִיד עָלֶיהָ עֲבוֹדָה זָרָה וְסִילְּקָהּ — הֲרֵי זוֹ מוּתֶּרֶת.

גְּמָ׳ אָמַר רַבִּי אַמִּי: וְהוּא שֶׁסִּיֵּיד וְכִיֵּיד בְּגוּפָהּ שֶׁל אֶבֶן.

וְהָא דְּוֹמְיָא דְּבֵית תְּנַן, וּבֵית לָאו בְּגוּפֵיהּ הוּא, וּמִיתְּסַר! בַּיִת נָמֵי אִיכָּא בֵּינֵי אוּרְבֵי.

מִי לָא עָסְקִינַן דְּשַׁיְּיעַ, וַהֲדַר שַׁיְּיעֵיהּ?

אֶלָּא כִּי אִתְּמַר דְּרַבִּי אַמִּי — לְעִנְיַן בִּיטּוּל אִתְּמַר, וְאַף עַל גַּב דְּסִיֵּיד וְכִיֵּיד בְּגוּפָהּ שֶׁל אֶבֶן, כִּי נָטַל מַה שֶּׁחִיְּדֵשׁ — שַׁפִּיר דָּמֵי.

דְּמַהוּ דְּתֵימָא: כֵּיוָן שֶׁסִּיֵּיד וְכִיֵּיד בְּגוּפָהּ שֶׁל אֶבֶן, כְּאֶבֶן שֶׁחֲצָבָהּ מִתְּחִלָּה לַעֲבוֹדָה זָרָה דָּמְיָא, וְתִיתְּסַר כּוּלַּהּ, קָא מַשְׁמַע לַן.

דף מח.

מַתְנִי׳ שְׁלֹשׁ אֲשֵׁרוֹת הֵן — אִילָן שֶׁנִּטְּעוּ מִתְּחִלָּה לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה, הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה. גִּידְּעוּ וּפִיסְּלוּ לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה וְהֶחְלִיף — נוֹטֵל מַה שֶּׁהֶחְלִיף. הֶעֱמִיד תַּחְתֶּיהָ עֲבוֹדָה זָרָה וּנְטָלָהּ — הֲרֵי זוֹ מוּתֶּרֶת.

גְּמָ׳ אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי: וְהוּא שֶׁהִבְרִיךְ וְהִרְכִּיב בְּגוּפוֹ שֶׁל אִילָן.

וְהָאָנַן "גִּידְּעוּ וּפִיסְּלוּ" תְּנַן!

אֶלָּא כִּי אִיתְּמַר דְּרַבִּי יַנַּאי, לְעִנְיַן בִּיטּוּל אִיתְּמַר, דְּאַף עַל גַּב דְּהִבְרִיךְ וְהִרְכִּיב בְּגוּפוֹ שֶׁל אִילָן, כִּי נָטַל מַה שֶּׁהֶחְלִיף — שַׁפִּיר דָּמֵי, דְּמַהוּ דְּתֵימָא: כֵּיוָן דְּהִבְרִיךְ וְהִרְכִּיב בְּגוּפוֹ שֶׁל אִילָן כְּאִילָן שֶׁנִּטְּעוּ מִתְּחִלָּה דָּמֵי, וְלִיתְּסַר כּוּלַּהּ, קָא מַשְׁמַע לַן.

אָמַר שְׁמוּאֵל: הַמִּשְׁתַּחֲוֶה לְאִילָן, (תּוֹסְפְתָּא הִיא) [תּוֹסֶפְתָּאוֹ] אָסוּרָה. מֵתִיב רַבִּי אֶלְעָזָר: גִּידְּעוּ וּפִיסְּלוּ לַעֲבוֹדָה זָרָה וְהֶחְלִיף — נוֹטֵל מַה שֶּׁהֶחְלִיף. גִּידְּעוּ וּפִיסְּלוּ — אֵין, לֹא גִּידְּעוּ וּפִיסְּלוּ — לֹא!

אָמַר לְךָ שְׁמוּאֵל: הָא מַנִּי? רַבָּנַן הִיא, וּשְׁמוּאֵל דְּאָמַר כְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה, דְּאָמַר: אִילָן שֶׁנִּטְּעוּ וּלְבַסּוֹף עָבְדוּ — אָסוּר.

מַתְקֵיף לַהּ רַב אָשֵׁי: מִמַּאי דְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה וְרַבָּנַן בְּתוֹסֶפֶת פְּלִיגִי? דִּלְמָא תּוֹסֶפֶת לְדִבְרֵי הַכֹּל אָסוּר, וּבְעִיקָּרוֹ פְּלִיגִי.

דְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה סָבַר: עִיקָּרוֹ נָמֵי אָסוּר, דִּכְתִיב: "וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ", וְרַבָּנַן סָבְרִי: עִיקַּר אִילָן שְׁרֵי, דִּכְתִיב: "וַאֲשֵׁרֵיהֶם תְּגַדֵּעוּן". אֵיזֶהוּ אִילָן שֶׁגִּידּוּעוֹ אָסוּר וְעִיקָּרוֹ שְׁרֵי? הֱוֵי אוֹמֵר: אִילָן שֶׁנִּטְּעוּ וּלְבַסּוֹף עָבְדוּ!

וְכִי תֵּימָא: הָא דְּלָא מְתָרְצִינַן הָכִי — אֵיפוֹךְ רַבָּנַן לְדְרַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה, וּדְרַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה לְרַבָּנַן!

אִם כֵּן, גִּידְּעוֹ וּפִיסְּלוֹ, מַאן קָתָנֵי לַהּ? לָא רַבָּנַן וְלָא רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה! אִי רַבָּנַן — בְּלֹא גִּידְּעוֹ וּפִיסְּלוֹ נָמֵי תּוֹסֶפֶת אֲסוּרָה, אִי רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה — עִיקַּר אִילָן נָמֵי אָסוּר!

אִי בָּעֵית אֵימָא רַבָּנַן, וְאִי בָּעֵית אֵימָא רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה. אִי בָּעֵית אֵימָא רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה — כִּי קָאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה בְּלֹא גִּידְּעוֹ וּפִיסְּלוֹ עִיקַּר אִילָן אָסוּר בְּסָתָמָא, אֲבָל גִּידְּעוֹ וּפִיסְּלוֹ — גַּלֵּי אַדַּעְתֵּיהּ דִּבְתוֹסֶפֶת נִיחָא לֵיהּ, בְּעִיקַּר אִילָן לָא נִיחָא לֵיהּ.

אִיבָּעֵית אֵימָא: רַבָּנַן, "גִּידְּעוֹ וּפִיסְּלוֹ" אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: כֵּיוָן דַּעֲבַד לֵיהּ מַעֲשֶׂה בְּגוּפֵיהּ, עִיקַּר אִילָן נָמֵי לִיתְסַר, קָמַשְׁמַע לַן.

מַתְנִי' אֵיזוֹ אֲשֵׁרָה? כֹּל שֶׁיֵּשׁ תַּחְתֶּיהָ עֲבוֹדָה זָרָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כֹּל שֶׁעוֹבְדִין אוֹתָהּ. וּמַעֲשֶׂה בְּצַיָּדָן בְּאִילָן שֶׁהָיוּ עוֹבְדִין אוֹתוֹ, וּמָצְאוּ תַּחְתָּיו גַּל. אָמַר לָהֶן רַבִּי שִׁמְעוֹן: בְּדִקוּ אֶת הַגַּל הַזֶּה, וּבְדָקוּהוּ וּמָצְאוּ בּוֹ צוּרָה. אָמַר לָהֶן: הוֹאִיל וְלַצּוּרָה הֵן עוֹבְדִין, נַתִּיר לָהֶן אֶת הָאִילָן.

גְּמָ' אֵיזֶהוּ אֲשֵׁרָה? וְהָא אָנֵן "שְׁלֹשׁ אֲשֵׁרוֹת" תְּנַן! הָכִי קָאָמַר: שְׁתַּיִם לְדִבְרֵי הַכֹּל, וְאַחַת מַחְלוֹקֶת דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבָּנַן. אֵיזוֹ הִיא אֲשֵׁרָה שֶׁנֶּחְלְקוּ בָּהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן וַחֲכָמִים? כֹּל שֶׁיֵּשׁ תַּחְתֶּיהָ עֲבוֹדָה זָרָה, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כֹּל שֶׁעוֹבְדִים אוֹתָהּ.

אֵיזוֹ הִיא אֲשֵׁרָה סְתָם? אָמַר רַב: כֹּל שֶׁכּוֹמְרִים יוֹשְׁבִין תַּחְתֶּיהָ וְאֵין טוֹעֲמִין מִפֵּירוֹתֶיהָ. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אֲפִילּוּ אָמְרִי "הָנֵי תַּמְרֵי לְבֵי נִצְרְפֵי" — אָסוּר, דְּרָמֵי בֵּי שִׁיכְרָא וְשָׁתֵי לֵיהּ בְּיוֹם אֵידָם. אָמַר אַמֵּימָר: אֲמָרוּ לִי סָבֵי דְּפוּמְבְּדִיתָא הִלְכָתָא כִּשְׁמוּאֵל.

דף מח:

מַתְנִי' לֹא יֵשֵׁב בְּצֵילָהּ, וְאִם יָשַׁב — טָהוֹר, וְלֹא יַעֲבוֹר תַּחְתֶּיהָ, וְאִם עָבַר — טָמֵא. הָיְתָה גּוֹזֶלֶת אֶת הָרִבִּים וְעָבַר תַּחְתֶּיהָ — טָהוֹר.

גְּמָ' לֹא יֵשֵׁב בְּצֵילָהּ. פְּשִׁיטָא! אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא נִצְרְכָא אֶלָּא לְצֵל צֵילָהּ.

מִכְּלָל דְּבָצֵל קוֹמָתָהּ, אִם יָשַׁב — טָמֵא? לֹא, דַּאֲפִילּוּ לְצֵל קוֹמָתָהּ נָמֵי, אִם יָשַׁב — טָהוֹר, וְהָא קָא מַשְׁמַע לַן, דַּאֲפִילּוּ לְצֵל צֵילָהּ לֹא יֵשֵׁב.

אִיכָּא דְּמַתְנֵי לַהּ אַסֵּיפָא, וְאִם יָשַׁב טָהוֹר. פְּשִׁיטָא? אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא נִצְרְכָא אֶלָּא לְצֵל קוֹמָתָהּ. מִכְּלָל דִּלְצֵל צֵילָהּ אֲפִילּוּ לְכַתְחִלָּה יֵשֵׁב? לָא, הָא קָא מַשְׁמַע לַן, דַּאֲפִילּוּ לְצֵל קוֹמָתָהּ אִם יָשַׁב — טָהוֹר.

וְלֹא יַעֲבוֹר תַּחְתֶּיהָ, וְאִם עָבַר — טָמֵא. מַאי טַעְמָא? אִי אֶפְשָׁר דְּלֵיכָּא תִּקְרוֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה. מַנִּי? רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא הִיא, דְּתַנְיָא: רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר: מִנַּיִן לְתִקְרוֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁמְּטַמְּאָה בְּאֹהֶל? שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּצָּמְדוּ לְבַעַל פְּעוֹר וַיֹּאכְלוּ זִבְחֵי מֵתִים" — מָה מֵת מְטַמֵּא בְּאֹהֶל, אַף תִּקְרוֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה מְטַמֵּא בְּאֹהֶל.

הָיְתָה גּוֹזֶלֶת אֶת הָרַבִּים וְעָבַר תַּחְתֶּיהָ — טָהוֹר. אִיבַּעְיָא לְהוּ: עָבַר אוֹ עוֹבֵר? רַבִּי יִצְחָק בֶּן אֶלְעָזָר מְשַׁמֵּיהּ דְּחִזְקִיָּה אָמַר: עוֹבֵר, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אִם עָבַר.

וְלָא פְּלִיגִי, הָא דְּאִיכָּא דִּירְכָּא אַחֲרִינָא, הָא דְּלֵיכָּא דִּירְכָּא אַחֲרִינָא.

אָמַר לֵיהּ רַב שֵׁשֶׁת לְשַׁמְעָיָהּ: כִּי מָטֵית לְהָתָם "אַרְהֵיטְנִי". הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּלֵיכָּא דִּירְכָּא אַחֲרִינָא, לְמָה לִי "אַרְהֵיטְנִי"? מִישְׁרָא שְׁרֵי! וְאִי דְּאִיכָּא דִּירְכָּא אַחֲרִינָא, כִּי אָמַר "אַרְהֵיטְנִי" מִי שְׁרֵי?

לְעוֹלָם, דְּלֵיכָּא דִּירְכָּא אַחֲרִינָא, וְאָדָם חָשׁוּב שְׁאנֵי.

מַתְנִי' זוֹרְעִין תַּחְתֶּיהָ יְרָקוֹת בֵּימוֹת הַגְּשָׁמִים, אֲבָל לֹא בֵּימוֹת הַחַמָּה, וְהַחֲזִירִין לֹא בֵּימוֹת הַחַמָּה וְלֹא בֵּימוֹת הַגְּשָׁמִים. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אַף לֹא יְרָקוֹת בֵּימוֹת הַגְּשָׁמִים, מִפְּנֵי שֶׁהַנְּבִיָּה נוֹשֶׁרֶת עֲלֵיהֶן וְהוֹוֶה לָהֶן לְזֶבֶל.

גְּמָ' לְמֵימְרָא דְּרַבִּי יוֹסֵי סָבַר: זֶה וָזֶה גּוֹרֵם — אָסוּר, וְרַבָּנַן אָמְרִי: זֶה וָזֶה גּוֹרֵם — מוּתָּר? הָא אִיפְּכָא שְׁמְעִינַן לְהוּ, דְּתַנְיָן: רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שׁוֹחֵק וְזוֹרֶה לָרוּחַ אוֹ מֵטִיל לַיָּם. אָמְרוּ לוֹ: אַף הִיא נַעֲשָׂה זֶבֶל, וְנֶאֱמַר: "לֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם".

קַשְׁיָא דְּרַבָּנַן אַדְּרַבָּנַן, קַשְׁיָא דְּרַבִּי יוֹסֵי אַדְּרַבִּי יוֹסֵי!

בְּשִׁלְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי אַדְּרַבִּי יוֹסֵי לָא קַשְׁיָא: הָתָם, דְּקָאָזֵיל לְאִיבּוּד — מַתִּיר, הָכָא, דְּלָא קָאָזֵיל לְאִיבּוּד — אָסוּר.

אֶלָּא דְּרַבָּנַן אַדְּרַבָּנַן קַשְׁיָא, אֵיפּוֹךְ.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לָא תֵּיפּוֹךְ, דְּרַבִּי יוֹסֵי כִּדְשַׁנְיֵן, דְּרַבָּנַן כִּדְאָמַר רַב מָרִי בְּרֵיהּ דְּרַב כָּהֲנָא: מָה שֶׁמַּשְׁבִּיחַ בָּעוֹר — פּוֹגֵם בַּבָּשָׂר.

הָכָא נָמֵי, מָה שֶׁמַּשְׁבִּיחַ בַּנְּבִיָּה, פּוֹגֵם בַּצֶּמַח.

וְסָבַר רַבִּי יוֹסֵי זֶה וָזֶה גּוֹרֵם אָסוּר? וְהָתַנְיָא: רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: נוֹטְעִין יַחוּר שֶׁל עָרְלָה, וְאֵין נוֹטְעִין אֱגוֹז שֶׁל עָרְלָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא פֶּרִי. וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי שֶׁאִם נָטַע וְהִבְרִיךְ וְהִרְכִּיב — מוּתָּר.

וְתַנְיָא נָמֵי הָכִי: מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי

דף מט.

שֶׁאִם נָטַע וְהִבְרִיךְ וְהִרְכִּיב — מוּתָּר.
וְכִי תֵּימָא, שָׁנֵי לֵיהּ לְרַבִּי יוֹסֵי בֵּין שְׁאָר אִיסּוּרִין לַעֲבוֹדָה זָרָה, וּמִי שָׁנֵי לֵיהּ? וְהָתַנְיָא: שָׂדֶה שֶׁנִּזְדַּבְּלָה בְּזֶבֶל עֲבוֹדָה זָרָה, וְכֵן פָּרָה שֶׁנִּתְפַּטְּמָה בְּכַרְשִׁינֵי עֲבוֹדָה זָרָה, תָּנֵי חֲדָא: שָׂדֶה תִּזָּרַע, פָּרָה תִּשָּׁחֵט, וְתַנְיָא אִידַּךְ: שָׂדֶה תָּבוֹר, וּפָרָה תִּרָּזֶה.
מַאי לָאו הָא רַבִּי יוֹסֵי, וְהָא רַבָּנַן? לָא, הָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְהָא רַבָּנַן.
הֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבָּנַן? אִילֵימָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבָּנַן דְּשָׁאוֹר.
דִּתְנַן: שְׁאוֹר שֶׁל חוּלִּין וְשֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹךְ הָעִיסָּה, לֹא בָזֶה כְּדֵי לְחַמֵּץ וְלֹא בָזֶה כְּדֵי לְחַמֵּץ, וְנִצְטָרְפוּ וְחִימְּצוּ.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אַחַר הָאַחֲרוֹן אֲנִי בָּא, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין שֶׁנָּפַל אִיסּוּר לְכִתְחִלָּה וּבֵין שֶׁנָּפַל אִיסּוּר לְבַסּוֹף, אֵינוֹ אָסוּר עַד שֶׁיְּהֵא בּוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ.
וְאָמַר אַבָּיֵי: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁקָּדַם וְסִילֵּק אֶת הָאִיסּוּר, אֲבָל לֹא קָדַם וְסִילֵּק אֶת הָאִיסּוּר — אָסוּר.
וּמַמַּאי דְּטַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר כִּדְאַבָּיֵי? דִּלְמָא טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִשּׁוּם דְּ"אַחַר אַחֲרוֹן אֲנִי בָּא", אִי גְּמִיר בְּאִיסּוּרָא — אָסוּרָה, וְאִי גְּמִיר בְּהֶיתֵּירָא — מוּתָּרִין, בֵּין סַלְּקֵיהּ וּבֵין לָא סַלְּקֵיהּ!
אֶלָּא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבָּנַן דְּעֵצִים.
דִּתְנַן: נָטַל הֵימֶנָּה עֵצִים — אָסוּרָה בַּהֲנָאָה. הִסְּיק בָּהּ אֶת הַתַּנּוּר, חָדָשׁ — יוּתַּץ, יָשָׁן — יוּצַן. אָפָה בּוֹ אֶת הַפַּת — אָסוּרָה בַּהֲנָאָה.
נִתְעָרְבָה בַּאֲחֵרִים — כּוּלָּן אֲסוּרוֹת בַּהֲנָאָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יוֹלִיךְ הֶנָּאָה לְיָם הַמֶּלַח. אָמְרוּ לוֹ: אֵין פִּדְיוֹן לַעֲבוֹדָה זָרָה.
רַבָּנַן דְּפָלִיגִי עֲלֵיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מַאן נִינְהוּ?
אִילֵימָא רַבָּנַן דְּעֵצִים, אַחְמוֹרֵי מַחְמְרִי!
אֶלָּא רַבָּנַן דְּשָׁאוֹר, אֵימַר דְּשָׁמְעַתְּ לְהוּ לְרַבָּנַן דְּמָקִילִי בְּשָׁאוֹר, בַּעֲבוֹדָה זָרָה מִי מָקִילִי?
אֶלָּא לְעוֹלָם: הָא רַבִּי יוֹסֵי וְהָא רַבָּנַן.
רַבִּי יוֹסֵי לְדִבְרֵיהֶם דְּרַבָּנַן אָמַר לְהוּ: לְדִידִי, זֶה וָזֶה גּוֹרֵם מוּתָּר,
לְדִידְכוּ דְּאָמְרִיתוּ: זֶה וָזֶה גּוֹרֵם — אָסוּר, אוֹדוֹ לִי מִיהַת אַף יָרָקוֹת בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים!
וְרַבָּנַן? כִּדְאָמַר רַב מָרִי בְּרֵיהּ דְּרַב כָּהֲנָא.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי. הָהוּא גִּינְּתָא דְּאִיזְדַּבַּל בְּזִבְלָא דַּעֲבוֹדָה זָרָה, שְׁלַח רַב עַמְרָם קַמֵּיהּ דְּרַב יוֹסֵף. אֲמַר לֵיהּ: הָכִי אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי.

דף מט:

מַתְנִי' נָטַל מִמֶּנָּה עֵצִים — אָסוּרִין בַּהֲנָאָה. הִסִּיק בָּהֶן אֶת הַתַּנּוּר, אִם חָדָשׁ — יוּתַּץ, וְאִם יָשָׁן — יוּצַן. אָפָה בּוֹ אֶת הַפַּת — אָסוּרָה בַּהֲנָאָה.

נִתְעָרְבָה בַּאֲחֵרוֹת — כּוּלָּן אֲסוּרוֹת בַּהֲנָאָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יוֹלִיךְ הֲנָאָה לְיָם הַמֶּלַח, אָמְרוּ לוֹ: אֵין פִּדְיוֹן לַעֲבוֹדָה זָרָה.

נָטַל הַיְּמָנָּה כִּרְכּוּר — אָסוּר בַּהֲנָאָה. אָרַג בּוֹ אֶת הַבֶּגֶד — אָסוּר בַּהֲנָאָה. נִתְעָרֵב בַּאֲחֵרִים וַאֲחֵרִים בַּאֲחֵרִים — כּוּלָּן אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יוֹלִיךְ הֲנָאָה לְיָם הַמֶּלַח. אָמְרוּ לוֹ: אֵין פִּדְיוֹן לַעֲבוֹדָה זָרָה.

גְּמָ' וּצְרִיכָא, דְּאִי אַשְׁמְעִינַן קַמַּיְיתָא, בְּהָא קָאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מִשּׁוּם דִּבְעִידָּנָא דְּקָא גָּמְרָה פַּת קָלֵי לַהּ אִיסּוּרָא, אֲבָל כַּרְכּוּר דְּאִיתֵיהּ לְאִיסּוּרָא בְּעֵינֵיהּ, אֵימָא מוֹדֵי לְרַבָּנַן.

וְאִי אַשְׁמְעִינַן כַּרְכּוּר, בְּהָא קָאָמְרִי רַבָּנַן, אֲבָל פַּת — אֵימָא מוֹדוּ לֵיהּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. צְרִיכָא.

אָמַר רַב חִיָּיא בְּרֵיהּ דְּרַבָּה בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר זְעִירִי: הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב חִסְדָּא: אָמַר לִי אַבָּא בַּר רַב חִסְדָּא, הָכִי אָמַר זְעִירִי: הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא פַּת, אֲבָל חָבִית — לָא, וְרַב חִסְדָּא אָמַר: אֲפִילּוּ חָבִית מוּתֶּרֶת.

הָהוּא גַּבְרָא דְּאִיתְעָרַב לֵיהּ חָבִיתָא דְּיֵין נָסֵךְ בְּחַמְרֵיהּ, אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב חִסְדָּא, אָמַר: שְׁקוֹל אַרְבַּע זוּזֵי וּשְׁדֵי בְּנַהֲרָא, וְנִשְׁתְּרֵי לָךְ.

מַתְנִי' כֵּיצַד מְבַטְּלָהּ? קִירְסֵם וְזֵירֵד, נָטַל מִמֶּנָּה מַקֵּל אוֹ שַׁרְבִיט, אֲפִילּוּ עֵלֶה — הֲרֵי זֹה בְּטֵלָה. שִׁיפָּהּ לְצָרְכָּהּ — אֲסוּרָה, שֶׁלֹּא לְצָרְכָּהּ — מוּתֶּרֶת.

גְּמָ' אוֹתָן שְׁפָאִין — מָה תְּהֵא עֲלֵיהֶן? פְּלִיגִי בַּהּ רַב הוּנָא וְרַבִּי חִיָּיא בַּר רַב: חַד אָמַר אֲסוּרִין, וְחַד אָמַר מוּתָּרִין.

תַּנְיָא כְּמַאן דְּאָמַר מוּתָּרִין, דְּתַנְיָא: גּוֹי שֶׁשִּׁיפָּה עֲבוֹדָה זָרָה לְצָרְכּוֹ — הִיא וּשְׁפָאֶיהָ מוּתָּרִין, לְצָרְכָּהּ — הִיא אֲסוּרָה וּשְׁפָאֶיהָ מוּתָּרִין, וְיִשְׂרָאֵל שֶׁשִּׁיפָּה עֲבוֹדָה זָרָה, בֵּין לְצָרְכָּהּ בֵּין לְצָרְכּוֹ — הִיא וּשְׁפָאֶיהָ אֲסוּרִין.

אִיתְּמַר: עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁנִּשְׁתַּבְּרָה, רַב אָמַר: צָרִיךְ לְבַטֵּל כָּל קֶיסָם וְקֶיסָם, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: עֲבוֹדָה זָרָה אֵינָהּ בְּטֵלָה אֶלָּא דֶּרֶךְ גְּדִילָתָהּ.

אַדְּרַבָּה, דֶּרֶךְ גְּדִילָתָהּ מִי מְבַטְּלָא? אֶלָּא הָכִי קָאָמַר: אֵין עֲבוֹדָה זָרָה צְרִיכָה לְבַטֵּל אֶלָּא דֶּרֶךְ גְּדִילָתָהּ.

לֵימָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, דְּמָר סָבַר: עוֹבְדִין לִשְׁבָרִין, וּמַר סָבַר: אֵין עוֹבְדִין לִשְׁבָרִין?

לָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא עוֹבְדִין לִשְׁבָרִין, וְהָכָא בְּשִׁבְרֵי שִׁבָּרִים קָמִיפַּלְגִי, מָר סָבַר: שִׁבְרֵי שִׁבָּרִים אֲסוּרִין, וּמָר סָבַר: שִׁבְרֵי שִׁבָּרִים מוּתָּרִין.

וְאִי בָּעֵית אֵימָא: דְּכוּלֵּי עָלְמָא שִׁבְרֵי שִׁבָּרִים מוּתָּרִין, וְהָכָא בַּעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל חֲלִיּוֹת, וּבְהֶדְיוֹט שֶׁיָּכוֹל לְהַחְזִירָהּ קָמִיפַּלְגִי. מָר סָבַר: כֵּיוָן דְּהֶדְיוֹט יָכוֹל לְהַחְזִירָהּ לָא בָּטְלָה, וּמַר סָבַר: אֵין עֲבוֹדָה זָרָה בְּטֵלָה אֶלָּא דֶּרֶךְ גְּדִילָתָהּ, דְּהַיְינוּ אוֹרְחֵיהּ, הָא לָאו גְּדִילָתָהּ הִיא, וְאֵין צְרִיכָה לְבַטֵּל.

הָדַרַן עָלָךְ כָּל הַצְּלָמִים.

מַתְנִי׳ **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל** אוֹמֵר: שָׁלֹשׁ אֲבָנִים זוֹ בְּצַד זוֹ בְּצַד מַרְקוּלִיס — אֲסוּרוֹת, וּשְׁתַּיִם — מוּתָּרוֹת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: שְׁנָּרְאוֹת עִמּוֹ — אֲסוּרוֹת, וְשֶׁאֵין נִרְאוֹת עִמּוֹ — מוּתָּרוֹת.

גְּמָ׳ בְּשִׁלְמָא רַבָּנַן קַסְבְרִי עוֹבְדִין לִשְׁבָרִים, נִרְאוֹת עִמּוֹ דְּאִיכָּא לְמֵימַר מִינַּיהּ נְפַל — אֲסוּרוֹת, שֶׁאֵין נִרְאוֹת עִמּוֹ — מוּתָּרוֹת.

אֶלָּא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל מַאי קָסָבַר? אִי עוֹבְדִין לִשְׁבָרִין, אֲפִילּוּ תַּרְתֵּי נָמֵי לִיתְסַר! אִי אֵין עוֹבְדִין לִשְׁבָרִים, אֲפִילּוּ תְּלָת נָמֵי לָא!

אָמַר רַב יִצְחָק בַּר יוֹסֵף אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּיָדוּעַ שֶׁנִּשְׁרוּ מִמֶּנּוּ — דִּבְרֵי הַכֹּל אֲסוּרוֹת, וַאֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר: אֵין עוֹבְדִין לִשְׁבָרִים — הָנֵי מִילֵּי עֲבוֹדָה זָרָה דְּלָאו הַיְינוּ אוֹרְחֵיהּ, אֲבָל הָכָא דְּמֵעִיקָּרָא תַּבּוֹרֵי מִיתַּבְּרִי — הַיְינוּ אוֹרְחֵיהּ, כִּי פְּלִיגִי בִּסְתָמָא.

דף נ.

בִּמְקוֹרָבוֹת נָמֵי, דְּאִיכָּא לְמֵימַר מִינַּיהּ נְפַל — דִּבְרֵי הַכֹּל אֲסוּרוֹת, כִּי פְּלִיגִי — בִּמְרוּחָקוֹת.

וְהָא ״בְּצַד מַרְקוּלִיס״ קָתָנֵי, מַאי ״בְּצַד״? בְּצַד אַרְבַּע אַמּוֹת דִּידֵיהּ.

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל סָבַר: עוֹשִׂין מַרְקוּלִיס קָטָן בְּצַד מַרְקוּלִיס גָּדוֹל, שָׁלֹשׁ דְּמָמְיָין לְמַרְקוּלִיס — אֲסוּרוֹת, שְׁתַּיִם — מוּתָּרוֹת. רַבָּנַן סָבְרִי: אֵין עוֹשִׂין מַרְקוּלִיס קָטָן בְּצַד מַרְקוּלִיס גָּדוֹל, לָא שְׁנָא שָׁלֹשׁ וְלָא שְׁנָא שְׁתַּיִם, נִרְאוֹת עִמּוֹ — אֲסוּרוֹת, שֶׁאֵין נִרְאוֹת עִמּוֹ — מוּתָּרוֹת.

אָמַר מָר: בְּיָדוּעַ שֶׁנִּשְׁרוּ מִמֶּנּוּ — דִּבְרֵי הַכֹּל אֲסוּרוֹת. וּרְמִינְהִי: אֲבָנִים שֶׁנִּשְׁרוּ מִן הַמַּרְקוּלִיס, נִרְאוֹת עִמּוֹ — אֲסוּרוֹת, שֶׁאֵין נִרְאוֹת עִמּוֹ — מוּתָּרוֹת. וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: שָׁלֹשׁ — אֲסוּרוֹת, שְׁתַּיִם — מוּתָּרוֹת. אָמַר רָבָא: לָא תֵּימָא ״שֶׁנִּשְׁרוּ״, אֶלָּא אֵימָא ״שֶׁנִּמְצְאוּ״.

וְסָבַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל שְׁתַּיִם מוּתָּרוֹת? וְהָתַנְיָא: רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: שְׁתַּיִם בִּתְפִיסָה לוֹ אֲסוּרוֹת, שָׁלֹשׁ, אֲפִילּוּ מְרוּחָקוֹת — אֲסוּרוֹת!

אָמַר רָבָא: לָא קַשְׁיָא, כָּאן בִּתְפִיסָה אַחַת, כָּאן בִּשְׁתֵּי תְּפִיסוֹת, וְהֵיכִי דָּמֵי? דְּאִיכָּא גּוּבְהָה בֵּינֵי וּבֵינֵי.

וּמַרְקוּלִיס כְּהַאי גַּוְונָא מִי הָוֵי? וְהָא תַּנְיָא: אִלּוּ הֵן אַבְנֵי בֵּית קוּלִיס — אַחַת מִכָּאן וְאַחַת מִכָּאן וְאַחַת עַל גַּבֵּיהֶן! אָמַר רָבָא: כִּי תַּנְיָא הָהִיא — בְּעִיקַּר מַרְקוּלִיס.

בֵּי יַנַּאי מַלְכָּא חָרוּב, אָתוֹ גּוֹיִם אוֹקִימוּ בֵּיהּ מַרְקוּלִיס, אָתוֹ גּוֹיִם אַחֲרִינֵי דְּלָא פָּלְחִי לְמַרְקוּלִיס שַׁקְלִינְהוּ, וְחִיפּוּ בָּהֶן דְּרָכִים וּסְטָרְטָאוֹת, אִיכָּא רַבָּנַן דְּפָרְשִׁי וְאִיכָּא רַבָּנַן דְּלָא פָּרְשִׁי.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּנָן שֶׁל קְדוֹשִׁים מְהַלֵּךְ עֲלֵיהֶן, וַאֲנַן נִפְרוֹשׁ מֵהֶן? מַאן נִיהוּ "בְּנָן שֶׁל קְדוֹשִׁים"? רַבִּי מְנַחֵם בְּרַבִּי סִימַאי, וְאַמַּאי קָרוּ לֵיהּ "בְּנָן שֶׁל קְדוֹשִׁים"? דַּאֲפִילּוּ בְּצוּרְתָּא דְּזוּזָא לָא מִיסְתַּכַּל.

מַאי טַעְמָא דְּמַאן דְּפָרֵישׁ? סָבַר לַהּ כִּי הָא דְּאָמַר רַב גִּידֵּל אָמַר רַב חִיָּיא בַּר יוֹסֵף אָמַר רַב: מִנַּיִן לְתִקְרוֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁאֵין לָהּ בְּטִילָה עוֹלָמִית? שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּצָּמְדוּ לְבַעַל פְּעוֹר וַיֹּאכְלוּ זִבְחֵי מֵתִים", מָה מֵת אֵין לוֹ בְּטִילָה לְעוֹלָם, אַף תִּקְרוֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה אֵין לָהּ בְּטִילָה לְעוֹלָם.

וּמַאן דְּלָא פָּרֵישׁ, אָמַר: בָּעֵינָא כְּעֵין פָּנִים, וְלֵיכָּא.

אָמַר רַב יוֹסֵף בַּר אַבָּא: אִיקְּלַע רַבָּה בַּר יִרְמְיָה לְאַתְרִין, וַאֲתָא וְאַיְיתִי מַתְנִיתָא בִּידֵיהּ: גּוֹי שֶׁהֵבִיא אֲבָנִים מִן הַמַּרְקוּלִיס וְחִיפָּה בָּהֶן דְּרָכִים וּסְרַטָיאוֹת —

דף נ:

מוּתָּרוֹת, יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵבִיא אֲבָנִים מִן הַמַּרְקוּלִיס וְחִיפָּה בָּהֶן דְּרָכִים וּסְרַטָיאוֹת — אֲסוּרוֹת, וְלֵית נָגָר וְלָא בַּר נָגָר דְּיִפְרְקִינַהּ.

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: אֲנָא לָא נָגָר אֲנָא וְלָא בַּר נָגָר אֲנָא, וּפְרֵיקְנָא לֵיהּ: מַאי קוּשְׁיָא לֵיהּ? דְּרַב גִּידֵּל. בָּעֵינָא כְּעֵין פָּנִים, וְלֵיכָּא.

אָמַר רַב יוֹסֵף בַּר אַבָּא: אִיקְּלַע רַבָּה בַּר יִרְמְיָה לְאַתְרִין, וַאֲתָא וְאַיְיתִי מַתְנִיתָא בִּידֵיהּ: מַתְלִיעִין וּמְזַהֲמִין בַּשְּׁבִיעִית, וְאֵין מַתְלִיעִין וּמְזַהֲמִין בַּמּוֹעֵד.

כָּאן וְכָאן אֵין מְגַזְּמִין, וְסָכִין שֶׁמָּן לִגְזוֹם, בֵּין בַּמּוֹעֵד בֵּין בַּשְּׁבִיעִית. וְלֵית נָגָר וְלָא בַּר נָגָר דְּיִפְרְקִינַהּ.

אָמַר רָבִינָא: אֲנָא לָא נָגַר אֲנָא וְלָא בַּר נָגַר אֲנָא, וּמְפָרֵקְינָא לַהּ: מַאי קָא קַשְׁיָא לֵיהּ? אֵילֵימָא מוֹעֵד אַשְׁבִּיעִית קָא קַשְׁיָא לֵיהּ — מַאי שְׁנָא שְׁבִיעִית דְּשָׁרֵי, וּמַאי שְׁנָא מוֹעֵד דְּאָסוּר? מִי דָּמֵי?! שְׁבִיעִית — מְלָאכָה אָסַר רַחֲמָנָא, טִירְחָא שָׁרֵי; מוֹעֵד — אֲפִילּוּ טִירְחָא נָמֵי אָסוּר.
וְאֶלָּא זִיהוּם אַגִּיזּוּם קָא קַשְׁיָא לֵיהּ: מַאי שְׁנָא זִיהוּם דְּשָׁרֵי, וּמַאי שְׁנָא גִּיזּוּם דְּאָסוּר? מִי דָּמֵי?! זִיהוּם — אוֹקוֹמֵי אִילָנָא, וּשְׁרֵי; גִּיזּוּם — אַבְרוֹיֵי אִילָנָא, וְאָסוּר.
וְאֶלָּא, זִיהוּם אַזִּיהוּם קָא קַשְׁיָא לֵיהּ, דְּקָתָנֵי: מַתְלִיעִין וּמְזַהֲמִין בַּשְּׁבִיעִית, וּרְמִינְהִי: מְזַהֲמִין אֶת הַנְּטִיעוֹת, וְכוֹרְכִין אוֹתָן, וְקוֹטְמִין אוֹתָן, וְעוֹשִׂין לָהֶם בָּתִּים, וּמַשְׁקִין אוֹתָן עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה — עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה אִין, בַּשְּׁבִיעִית לָא!
וְדִלְמָא כִּדְרַב עוּקְבָא בַּר חָמָא, דְּאָמַר רַב עוּקְבָא בַּר חָמָא: תְּרֵי קִשְׁקוּשֵׁי הָווּ, חַד לְאַבְרוֹיֵי אִילָנָא וְאָסוּר, וְחַד לְסָתּוֹמֵי פִּילֵי וּשְׁרֵי. הָכִי נָמֵי תְּרֵי זִיהוּמֵי הָווּ, חַד לְאוֹקוֹמֵי אִילָנֵי וּשְׁרֵי, וְחַד לְאַבְרוֹיֵי אִילָנֵי וְאָסוּר!
וְאֶלָּא, סֵיכָה אַסֵּיכָה קָא קַשְׁיָא לֵיהּ, דְּקָתָנֵי: סָכִין שָׁמֶן לִגְזוֹם בֵּין בַּמּוֹעֵד וּבֵין בַּשְּׁבִיעִית, וּרְמִינְהִי: סָכִין אֶת הַפַּגִּין וּמְנַקְּבִין וּמְפַטְּמִין אוֹתָן עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה — עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה אִין, בַּשְּׁבִיעִית לָא!
מִי דָּמֵי?! הָכָא אוֹקוֹמֵי אִילָנָא, וּשְׁרֵי; הָתָם פַּטּוֹמֵי פֵּירָא, וַאֲסִירִי!
אָמַר לֵיהּ רַב סַמָּא בְּרֵיהּ דְּרַב אָשֵׁי לְרָבִינָא בַּר יִרְמְיָה: סֵיכָה דְּמוֹעֵד אַזִּיהוּם דְּמוֹעֵד קָא קַשְׁיָא לֵיהּ, מִכְּדֵי הַאי אוֹקוֹמֵי וְהַאי אוֹקוֹמֵי, מַאי שְׁנָא הַאי דְּשָׁרֵי וּמַאי שְׁנָא הַאי דַּאֲסוּר? הַיְינוּ דְּקָאָמַר לֵיהּ: לֵית נָגַר וְלָא בַּר נָגַר דְּיִפְרְקִינַהּ.
אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁעוֹבְדִין אוֹתָהּ בְּמַקֵּל, שָׁבַר מַקֵּל בְּפָנֶיהָ — חַיָּיב, זָרַק מַקֵּל בְּפָנֶיהָ — פָּטוּר. אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרָבָא: מַאי שְׁנָא שָׁבַר דַּהֲוָה לֵיהּ כְּעֵין זְבִיחָה, זָרַק נָמֵי הֲוָה לֵיהּ כְּעֵין זְרִיקָה! אֲמַר לֵיהּ: בָּעֵינָא זְרִיקָה מְשְׁתַּבֶּרֶת, וְלֵיכָּא.
אֵיתְיֵבֵיהּ: סָפַת לָהּ צוֹאָה, אוֹ שֶׁנִּסַּךְ לְפָנֶיהָ עֲבִיט שֶׁל מֵימֵי רַגְלַיִם —

דף נא.

חַיָּיב, בִּשְׁלָמָא עֲבִיט שֶׁל מֵימֵי רַגְלַיִם — אֵיכָא זְרִיקָה מְשְׁתַּבֶּרֶת, אֶלָּא צוֹאָה, מַאי זְרִיקָה מְשְׁתַּבֶּרֶת אִיכָּא? בְּצוֹאָה לַחָה.
לֵימָא כְּתַנָּאֵי: שָׁחַט לָהּ חָגָב — רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּיב, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִים.
מַאי לָאו בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, דְּמָר סָבַר: אָמְרִינַן כְּעֵין זְבִיחָה, וּמָר סָבַר: לָא אָמְרִינַן כְּעֵין זְבִיחָה, אֶלָּא כְּעֵין פָּנִים?
לָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא אָמְרִינַן כְּעֵין זְבִיחָה, אֶלָּא כְּעֵין פָּנִים בָּעֵינַן, וְשָׁאנֵי חָגָב הוֹאִיל וְצַוָּארוֹ דּוֹמֶה לְצַוָּאר בְּהֵמָה.

אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ אָמַר רַב: עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁעוֹבְדִין אוֹתָהּ בְּמַקֵּל, שׁוֹבַר מַקֵּל בְּפָנֶיהָ — חַיָּיב וְנֶאֱסֶרֶת, זָרַק מַקֵּל לְפָנֶיהָ — חַיָּיב וְאֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת.

אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן: מַאי שְׁנָא שׁוֹבֵר דְּהָוְיָא לֵיהּ כְּעֵין זְבִיחָה, זָרַק נָמֵי הָוְיָא לֵיהּ כְּעֵין זְרִיקָה! אָמַר לֵיהּ: בָּעֵינַן זְרִיקָה מִשְׁתַּבֶּרֶת, וְלֵיכָּא.

אֶלָּא מֵעַתָּה, אַבְנֵי בֵּית מַרְקוּלִיס בַּמֶּה יֵאָסְרוּ? אָמַר לֵיהּ: אַף לְדִידִי קַשְׁיָא לִי, וּשְׁאֵלְתֵּיהּ לְרַבָּה בַּר אֲבוּהּ, וְרַבָּה בַּר אֲבוּהּ לְחַיָּיא בַּר רַב, וְחַיָּיא בַּר רַב לְרַב, וַאֲמַר לֵיהּ: נַעֲשָׂה כְּמְגַדֵּל עֲבוֹדָה זָרָה.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר: עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל גּוֹי אֲסוּרָה מִיָּד, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר עַד שֶׁתִּתְעַבֵּד, תִּישְׁתְּרֵי, דְּהָא לָא פַּלְחַהּ! אָמַר לֵיהּ: כָּל אַחַת וְאַחַת נַעֲשֵׂית עֲבוֹדָה זָרָה, וְתִתְקָרֵבֶת לַחֲבֶרְתָּהּ.

אִי הָכִי, בָּתְרֵייתָא מִיהָא תִּשְׁתְּרֵי! אָמַר לֵיהּ: אִי יָדְעַתְּ לַהּ, זִיל שְׁקָלַהּ. רַב אָשֵׁי אָמַר: כָּל אַחַת וְאַחַת נַעֲשֵׂית תִּקָּרוֹבֶת לְעַצְמָהּ וְתִתְקָרוֹבֶת לַחֲבֶרְתָּהּ.

תְּנַן: מָצָא בְּרֹאשׁוֹ כְּסוּת וּמָעוֹת אוֹ כֵּלִים — הֲרֵי אֵלּוּ מוּתָּרִין, פַּרְכִּילֵי עֲנָבִים וַעֲטָרוֹת שֶׁל שִׁבֳּלִים וְיֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת וְכָל דָּבָר שֶׁכַּיּוֹצֵא בּוֹ קָרֵב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ — אָסוּר.

בְּשִׁלְמָא יֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת — אִיכָּא כְּעֵין פְּנִים, וְאִיכָּא כְּעֵין זְרִיקָה מִשְׁתַּבֶּרֶת, אֶלָּא פַּרְכִּילֵי עֲנָבִים וַעֲטָרוֹת שֶׁל שִׁבֳּלִים — לָא כְּעֵין פְּנִים אִיכָּא, וְלָא כְּעֵין זְרִיקָה מִשְׁתַּבֶּרֶת אִיכָּא!

אָמַר רָבָא אָמַר עוּלָּא: כְּגוֹן שֶׁבְּצָרָן מִתְּחִלָּה לְכָךְ.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִנַּיִן לַזּוֹבֵחַ בְּהֵמָה בַּעֲלַת מוּם לַעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁהוּא פָּטוּר? שֶׁנֶּאֱמַר: "זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם בִּלְתִּי לַה' לְבַדּוֹ", לֹא אָסְרָה תּוֹרָה אֶלָּא כְּעֵין פְּנִים.

הָוֵי בֵּהּ רָבָא, בְּמַאי? אִילֵימָא בְּדּוּקִין שֶׁבָּעַיִן — הַשְׁתָּא לִבְנֵי נֹחַ חַזְיָא לְגַבּוֹהַּ בְּבָמָה דִּידְהוּ, לַעֲבוֹדָה זָרָה מִיבַּעְיָא?

אֶלָּא בְּמִחוּסַּר אֵבֶר, וְכִדְרַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מִנַּיִן לְמִחוּסַּר אֵבֶר שֶׁהוּא אָסוּר לִבְנֵי נֹחַ? שֶׁנֶּאֱמַר: "וּמִכָּל הַחַי מִכָּל בָּשָׂר שְׁנַיִם מִכֹּל", אֲמָרָה תּוֹרָה: הָבֵא בְּהֵמָה שֶׁחַיַּיִן רָאשֵׁי אֵבָרִין שֶׁלָּהּ.

הַאי "וּמִכָּל הַחַי" מִיבְּעֵי לֵיהּ לְמַעוֹטֵי טְרֵיפָה! מ"לְהַחֲיוֹת זֶרַע" נָפְקָא.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר: טְרֵיפָה אֵינָהּ יוֹלֶדֶת, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: טְרֵיפָה יוֹלֶדֶת, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

אָמַר קְרָא: "אִתָּךְ", "אִתָּךְ" — בְּדוֹמִין לָךְ. וְדִלְמָא נֹחַ גּוּפֵיהּ טְרֵיפָה הֲוָה! "תְּמִים" כְּתִיב בֵּיהּ.

דִּלְמָא "תְּמִים" בִּדְרָכָיו! "צַדִּיק" כְּתִיב בֵּיהּ.

דִּלְמָא "תְּמִים" בִּדְרָכָיו, וְ"צַדִּיק" בְּמַעֲשָׂיו! לָא מָצֵית אָמְרַתְּ דְּנַח גּוּפֵיהּ טְרֵיפָה הֲוָה, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ נַח טְרֵיפָה הֲוָה, אָמַר לֵיהּ רַחֲמָנָא: דִּכְוָותָךְ עַיֵּיל, שַׁלְמִין לָא תְּעַיֵּיל?

הַשְׁתָּא דְּנָפְקָא מֵ"אִתָּךְ", "לְהַחֲיוֹת זֶרַע" לְמָה לִי? אִי מֵ"אִתָּךְ", הֲוָה אָמֵינָא לְצַוּוּתָא בְּעָלְמָא, וַאֲפִילּוּ זָקֵן וַאֲפִילּוּ סָרִיס, קָא מַשְׁמַע לַן "לְהַחֲיוֹת זֶרַע".

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מִנַּיִן לַשּׁוֹחֵט בְּהֵמָה לְמַרְקוּלִיס שֶׁהוּא חַיָּיב? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת זִבְחֵיהֶם לַשְּׂעִירִם", אִם אֵינוֹ עִנְיָן לְכִדְרָכָהּ, דִּכְתִיב: "אֵיכָה יַעַבְדוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת אֱלֹהֵיהֶם", תְּנֵהוּ עִנְיָן לְשֶׁלֹּא כִּדְרָכָהּ.

וְהָא לְהָכִי הוּא דַּאֲתָא? הַאי מִיבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא:

דף נא:

עַד כָּאן הוּא מְדַבֵּר בְּקָדָשִׁים שֶׁהִקְדִּישָׁן בִּשְׁעַת אִיסּוּר הַבָּמוֹת, וְהִקְרִיבָן בִּשְׁעַת אִיסּוּר הַבָּמוֹת,

שֶׁהֲרֵי עוֹנְשָׁן אָמוּר, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ וְגוֹ'". עוֹנֶשׁ שָׁמַעְנוּ, אַזְהָרָה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "פֶּן תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ".

וְכִדְרַבִּי אֲבִין אָמַר רַבִּי אִילָא, דְּאָמַר רַבִּי אֲבִין אָמַר רַבִּי אִילָא: כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "הִשָּׁמֶר" וּ"פֶן" וְ"אַל" — אֵינוֹ אֶלָּא בְּלֹא תַּעֲשֶׂה.

מִכָּאן וְאֵילָךְ הוּא מְדַבֵּר בְּקָדָשִׁים שֶׁהִקְדִּישָׁן בִּשְׁעַת הֱיתֵּר הַבָּמוֹת, וְהִקְרִיבָן בִּשְׁעַת אִיסּוּר הַבָּמוֹת.

שֶׁנֶּאֱמַר: "לְמַעַן אֲשֶׁר יָבִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת זִבְחֵיהֶם אֲשֶׁר הֵם זֹבְחִים", שֶׁהִתַּרְתִּי לְךָ כְּבָר, "עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה", מְלַמֵּד שֶׁכָּל הַזּוֹבֵחַ בְּבָמָה בִּשְׁעַת אִיסּוּר הַבָּמוֹת, מַעֲלָה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִילּוּ הוּא זוֹבֵחַ עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה.

"וְהֵבִיאָם לַה'" — זוֹ מִצְוַת עֲשֵׂה, וּמִצְוַת לֹא תַּעֲשֶׂה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת זִבְחֵיהֶם".

יָכוֹל יְהֵא עָנוּשׁ כָּרֵת? תַּלְמוּד לוֹמַר: "חֻקַּת עוֹלָם תִּהְיֶה זֹאת לָהֶם", זֹאת לָהֶם, וְלֹא אַחֶרֶת לָהֶם.

אָמַר רָבָא: קְרִי בֵּיהּ "וְלֹא יִזְבְּחוּ", וּקְרִי בֵּיהּ "וְלֹא עוֹד".

מַתְנִי' מָצָא בְּרֹאשׁוֹ מָעוֹת, כִּסּוּת אוֹ כֵלִים — הֲרֵי אֵלּוּ מוּתָּרִין. פַּרְכִּילֵי עֲנָבִים, וַעֲטָרוֹת שֶׁל שֻׁבָּלִים, וְיֵינוֹת וּשְׁמָנִים וּסְלָתוֹת, וְכָל דָּבָר שֶׁכַּיּוֹצֵא בּוֹ קָרֵב עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ — אָסוּר.

גְּמָ' מְנָהֲנֵי מִילֵּי? אָמַר רַב חִיָּיא בַּר יוֹסֵף אָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר "וַתִּרְאוּ אֶת שִׁקּוּצֵיהֶם וְאֶת גִּלֻּלֵיהֶם עֵץ וָאֶבֶן כֶּסֶף וְזָהָב אֲשֶׁר עִמָּהֶם", וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר "לֹא תַחְמֹד כֶּסֶף וְזָהָב עֲלֵיהֶם", הָא כֵּיצַד?

"עִמָּהֶם" דְּוֻמְיָא דְּ"עֲלֵיהֶם", מָה "עֲלֵיהֶם" — דְּבָר שֶׁל נוֹי אָסוּר, שֶׁאֵינוֹ שֶׁל נוֹי מוּתָּר, אַף "עִמָּהֶם" — דְּבָר שֶׁל נוֹי אָסוּר, וְשֶׁאֵינוֹ שֶׁל נוֹי מוּתָּר.

וְאֵימָא: "עֲלֵיהֶם" דְּוֻמְיָא דְּ"עִמָּהֶם", מָה "עִמָּהֶם" — כָּל מַה שֶּׁעִמָּהֶם, אַף "עֲלֵיהֶם" — כֹּל שֶׁעֲלֵיהֶם! אִם כֵּן, לֹא יֵאָמֵר "עֲלֵיהֶם".

מָעוֹת, דְּבָר שֶׁל נוֹי הוּא! אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי: בַּכִּיס קָשׁוּר וְתָלוּי לוֹ בְּצַוָּארוֹ.

כְּסוּת, דְּבָר שֶׁל נוֹי הוּא! אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי: בִּכְסוּת מְקוּפֶּלֶת וּמוּנַּחַת לוֹ עַל רֹאשׁוֹ. כְּלִי, דְּבָר שֶׁל נוֹי הוּא! אָמַר רַב פָּפָּא: דִּסְחִיפָא לֵיהּ מַשְׁכִּילְתָּא אַרֵישֵׁיהּ.

אָמַר רַב אַסִי בַּר חִיָּיא: כָּל שֶׁהוּא לִפְנִים מִן הַקְּלָקְלִין, אֲפִילּוּ מַיִם וּמֶלַח אָסוּר. חוּץ לְקְלָקְלִין — דְּבָר שֶׁל נוֹי אָסוּר, שֶׁאֵינוֹ שֶׁל נוֹי מוּתָּר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: נָקְטִינַן, אֵין קְלָקְלִין לֹא לִפְעוֹר וְלֹא לְמַרְקוּלִיס.

לְמַאי? אִילֵימָא דַּאֲפִילּוּ פְּנִים כְּחוּץ דְּמֵי וְשָׁרֵי — הַשְׁתָּא פַּעוֹרֵי מְפַעֲרִין קַמֵּיהּ, מַיִם וּמֶלַח לָא מַקְרְבִין לֵיהּ?! אֶלָּא, אֲפִילּוּ חוּץ כִּבְפָנִים דְּמֵי וְאָסוּר.

מַתְנִי' עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁהָיָה לָהּ גִּינָּה אוֹ מָרְחָץ — נֶהֱנִין מֵהֶן שֶׁלֹּא בְּטוֹבָה, וְאֵין נֶהֱנִין מֵהֶן בְּטוֹבָה. הָיָה שָׁלְהּ וְשֶׁל אֲחֵרִים — נֶהֱנִין מֵהֶן בֵּין בְּטוֹבָה וּבֵין שֶׁלֹּא בְּטוֹבָה. עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל נָכְרִי — אָסוּר מִיָּד, וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל — אֵין אָסוּר עַד שֶׁתִּיעָבֵד.

גְּמָ' אָמַר אַבָּיֵי: בְּטוֹבָה — בְּטוֹבַת כּוֹמְרִין, שֶׁלֹּא בְּטוֹבָה — שֶׁלֹּא בְּטוֹבַת כּוֹמְרִין, לְאַפּוֹקֵי טוֹבַת עוֹבְדֶיהָ דִּשְׂרֵי.

אִיכָּא דְּמַתְנִי לַהּ אַסֵּיפָא — הָיָה שָׁלְהּ וְשֶׁל אֲחֵרִים, נֶהֱנִין מֵהֶן בְּטוֹבָה וְשֶׁלֹּא בְּטוֹבָה. אָמַר אַבָּיֵי: בְּטוֹבָה — בְּטוֹבַת אֲחֵרִים, שֶׁלֹּא בְּטוֹבָה — שֶׁלֹּא בְּטוֹבַת כּוֹמְרִין.

מַאן דְּמַתְנִי אַסֵּיפָא — כָּל שֶׁכֵּן אַרֵישָׁא, וּמַאן דְּמַתְנִי אַרֵישָׁא — אֲבָל אַסֵּיפָא, כֵּיוָן דְּאִיכָּא אֲחֵרִים בַּהֲדָהּ, אֲפִילּוּ בְּטוֹבַת כּוֹמְרִין נָמֵי שַׁפִּיר דָּמֵי.

עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל נָכְרִי אָסוּרָה מִיָּד. מַתְנִיתִין מַנִּי? רַבִּי עֲקִיבָא הִיא, דְּתַנְיָא: "אַבֵּד תְּאַבְּדוּן אֶת כָּל הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ שָׁם הַגּוֹיִם", בְּכֵלִים שֶׁנִּשְׁתַּמְּשׁוּ בָהֶן לַעֲבוֹדָה זָרָה הַכָּתוּב מְדַבֵּר.

יָכוֹל עֶשָּׂאוּם וְלֹא גְּמָרוּם, גְּמָרוּם וְלֹא הֶבִיאוּם, הֶבִיאוּם וְלֹא נִשְׁתַּמְּשׁוּ בָהֶן, יָכוֹל יְהוּ אֲסוּרִים? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אֲשֶׁר עָבְדוּ שָׁם הַגּוֹיִם", שֶׁאֵין אֲסוּרִין עַד שֶׁיֵּעָבְדוּ; מִכָּאן אָמְרוּ:

עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל נָכְרִי אֵינָהּ אֲסוּרָה עַד שֶׁתֵּיעָבֵד, וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל אֲסוּרָה מִיָּד, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: חִילּוּף הַדְּבָרִים, עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל נָכְרִי אֲסוּרָה מִיָּד, וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁתֵּיעָבֵד.

אָמַר מָר: בְּכֹל הַשְּׁנִשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהֶן לַעֲבוֹדָה זָרָה הַכָּתוּב מְדַבֵּר. הָא "מְקוֹמוֹת" כְּתִיב, אִם אֵינוֹ עִנְיָן לִמְקוֹמוֹת דְּלָא מִיתַּסְרִי, דִּכְתִיב: "אֱלֹהֵיהֶם עַל הֶהָרִים", וְלֹא הֶהָרִים אֱלֹהֵיהֶם,

דף נב.

תְּנֵהוּ עִנְיָן לְכֹלִּים, מִכָּאן אָמְרוּ: עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל נָכְרִי אֵינָהּ אֲסוּרָה אֶלָּא עַד שֶׁתֵּיעָבֵד, וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל מִיָּד.

וְהָא בְּכֹלִּים אוֹקֵימְנָא לַהּ! אָמַר קְרָא: "אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים אֹתָם אֶת אֱלֹהֵיהֶם", מַקִּישׁ אֱלֹהֵיהֶם לְכֹלִּים, מָה כֹּלִּים עַד שֶׁיֵּעָבְדוּ, אַף אֱלֹהֵיהֶם נָמֵי עַד שֶׁיֵּעָבְדוּ. וְרַבִּי עֲקִיבָא דְּלָא מַקִּישׁ, אָמַר לָךְ: "אֶת" הִפְסִיק הָעִנְיָן.

וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אַשְׁכְּחַן עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל נָכְרִי דְּאֵין אֲסוּרָה עַד שֶׁתֵּיעָבֵד, דְּיִשְׂרָאֵל דַּאֲסוּרָה מִיָּד מְנָא לֵיהּ? סְבָרָא הוּא, מִדְּנָכְרִי עַד שֶׁתֵּיעָבֵד, דְּיִשְׂרָאֵל אֲסוּרָה מִיָּד. אֵימָא: דְּיִשְׂרָאֵל כְּלָל וּכְלָל לָא! הַשְׁתָּא גְּנִיזָה בָּעֲיָא, אִיתְּסוֹרֵי לָא מִיתַּסְרָא?

וְאֵימָא כִּדְנָכְרִי! אָמַר קְרָא: "וְאֶת חֲמַאתְכֶם אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם אֶת הָעֵגֶל", מִשְּׁעַת עֲשִׂיָּיה קָם לֵיהּ בְּחֵטְא.

אֵימָא: הָנֵי מִילֵּי לְמֵיקַם גַּבְרָא בְּחֵטְא, אִיתְּסוֹרֵי לָא מִיתַּסְרָא! אָמַר קְרָא: "אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶּסֶל וּמַסֵּכָה", מִשְּׁעַת עֲשִׂיָּיה קָם לֵיהּ בְּאָרוּר.

אֵימָא הָנֵי מִילֵּי לְמֵיקַם גַּבְרָא בְּ"אָרוּר", אִיתְּסוֹרֵי לָא מִיתַּסְרָא! "תּוֹעֲבַת ה'" כְּתִיב.

וְרַבִּי עֲקִיבָא? דָּבָר הַמֵּבִיא לִידֵי תּוֹעֵבָה.

וְרַבִּי עֲקִיבָא, עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל נָכְרִי דַּאֲסוּרָה מִיָּד מְנָא לֵיהּ? אָמַר עוּלָּא, אָמַר קְרָא: "פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ", מִשֶּׁפְּסָלוֹ נַעֲשָׂה אֱלוֹהַּ.

וְאִידָךְ, הַהוּא מִיבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְתָנֵי רַב יוֹסֵף, דְּתָנֵי רַב יוֹסֵף: מִנַּיִן לְגוֹי שֶׁפּוֹסֵל אֱלוֹהוֹ? שֶׁנֶּאֱמַר: "פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ".

וְאִידָךְ, נָפְקָא לֵיהּ מִדִּשְׁמוּאֵל, דִּשְׁמוּאֵל רָמֵי: כְּתִיב "לֹא תַחְמֹד כֶּסֶף וְזָהָב עֲלֵיהֶם", וּכְתִיב "וְלָקַחְתָּ לָךְ". הָא כֵּיצַד? פְּסָלוֹ לֶאֱלוֹהַּ — "לֹא תַחְמֹד", פְּסָלוֹ מֵאֱלוֹהַּ — "וְלָקַחְתָּ לָךְ".

וְרַבִּי עֲקִיבָא, אַשְׁכְּחַן עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל נָכְרִי דַּאֲסוּרָה מִיָּד, דְּיִשְׂרָאֵל עַד שֶׁתֵּיעָבֵד מְנָלַן? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר קְרָא: "וְשָׂם בַּסֹּתֶר", עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה לָהּ דְּבָרִים שֶׁבַּסֵּתֶר.

וְאִידַּךְ? הַהוּא מִיבַּעְיָא לֵיהּ לְכִדְרַבִּי יִצְחָק, דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק: מִנַּיִן לַעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁטְּעוּנָה גְּנִיזָה? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְשָׂם בַּסָּתֶר".

וְאִידַּךְ? נָפְקָא לֵיהּ מִדְּרַב חִסְדָּא אָמַר רַב, דְּאָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַב: מִנַּיִן לַעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁטְּעוּנָה גְּנִיזָה? שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא תִטַּע לְךָ אֲשֵׁרָה כָּל עֵץ אֵצֶל מִזְבַּח", מָה מִּזְבֵּחַ טָעוּן גְּנִיזָה, אַף אֲשֵׁרָה טְעוּנָה גְּנִיזָה.

וְאִידַּךְ? הַהוּא מִיבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְרֵישׁ לָקִישׁ, דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: כָּל הַמַּעֲמִיד דַּיָּין שֶׁאֵינוֹ הָגוּן — כְּאִילּוּ נוֹטֵעַ אֲשֵׁרָה בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר: "שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ", וּסְמִיךְ לֵיהּ: "לֹא תִטַּע לְךָ אֲשֵׁרָה כָּל עֵץ".

אָמַר רַב אָשֵׁי: וּבְמָקוֹם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, כְּאִילּוּ נָטָעוֹ אֵצֶל מִזְבֵּחַ, שֶׁנֶּאֱמַר: "אֵצֶל מִזְבַּח".

בָּעֵי רַב הַמְנוּנָא: רִיתֵּךְ כְּלִי לַעֲבוֹדָה זָרָה, מַהוּ? עֲבוֹדָה זָרָה דְּמַאן? אִילֵימָא עֲבוֹדָה זָרָה דְּנָכְרִי, בֵּין לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל וּבֵין לְרַבִּי עֲקִיבָא מְשַׁמְּשֵׁי עֲבוֹדָה זָרָה הֵן, וּמְשַׁמְּשֵׁי עֲבוֹדָה זָרָה אֵין אֲסוּרִין עַד שֶׁיַּעֲבְדוּ! אֶלָּא עֲבוֹדָה זָרָה דְּיִשְׂרָאֵל.

אַלִּיבָּא דְּמַאן? אִילֵימָא אַלִּיבָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא, הַשְׁתָּא הִיא גּוּפַהּ לָא מִיתַּסְרָא עַד שֶׁתֵּעָבֵד, מְשַׁמְּשֵׁיהּ מִיבַּעְיָא? וְאֶלָּא אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דְּאָמַר: "אֲסוּרָה מִיָּד".

מַאי מְשַׁמְּשֵׁי? מְמַשְׁמְשִׁין גָּמְרִינַן, מָה הָתָם עַד שֶׁיַּעֲבֹד, אַף הָכָא עַד שֶׁיַּעֲבֹדוּ, אוֹ דִלְמָא מִינַּהּ גָּמַר, מָה הִיא אֲסוּרָה מִיָּד, אַף מְשַׁמְּשֶׁיהָ אֲסוּרִין מִיָּד?

מַאי אִירְיָא דְּקָא מִיבַּעְיָא לֵיהּ רִיתֵּךְ כְּלִי? תִּיבְעֵי לֵיהּ עָשָׂה!

רַב הַמְנוּנָא מְשׁוּם טוּמְאָה יְשָׁנָה קָמִיבַּעְיָא לֵיהּ, דִּתְנַן: כְּלֵי מַתָּכוֹת, פְּשׁוּטֵיהֶן וּמְקַבְּלֵיהֶן טְמֵאִין, נִשְׁתַּבְּרוּ טְהֵרוּ, חָזַר וַעֲשָׂאָן כֵּלִים — יַחְזְרוּ לְטוּמְאָה יְשָׁנָה.

וְהָכִי קָמִיבַּעְיָא לֵיהּ: כִּי הָדְרָא טוּמְאָה — הֲנֵי מִילֵּי לְטוּמְאָה דְּאוֹרָיְיתָא, אֲבָל טוּמְאָה דְּרַבָּנָן — לָא, אוֹ דִלְמָא לָא שְׁנָא? וְתִיבְעֵי לֵיהּ שְׁאָר טוּמְאוֹת דְּרַבָּנָן.

חֲדָא מִגּוֹ חֲדָא קָמִיבַּעְיָא לֵיהּ, טוּמְאָה דְּרַבָּנָן מִי הָדְרָא אוֹ לָא הָדְרָא? וְאִם תֵּימְצֵי לוֹמַר לָא הָדְרָא, טוּמְאָה דַּעֲבוֹדָה זָרָה מְשׁוּם חוּמְרָא דַּעֲבוֹדָה זָרָה מִי שַׁוְיוּהָ רַבָּנָן כְּטוּמְאָה דְּאוֹרָיְיתָא אוֹ לָא? תֵּיקוּ.

בָּעֵי מִינַּיהּ רַבִּי יוֹחָנָן מֵרַבִּי יַנַּאי: תִּקְרוֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל אוֹכָלִים, מַהוּ? מִי מַהֲנֵיא לְהוּ בִּיטּוּל לְטַהוֹרֵינְהוּ מִטּוּמְאָה, אוֹ לָא?

וְתִיבְעֵי לֵיהּ כֵּלִים! כֵּלִים לָא קָמִיבַּעְיָא לֵיהּ, כֵּיוָן דְּאִית לְהוּ טָהֳרָה בְּמִקְוֶה — טוּמְאָה נָמֵי בָּטְלָה; כִּי קָמִיבַּעְיָא לֵיהּ — אֳוכָלִין.

וְתִיבְעֵי לֵיהּ עֲבוֹדָה זָרָה גּוּפַהּ! עֲבוֹדָה זָרָה גּוּפַהּ לָא מִיבַּעְיָא לֵיהּ,

דף נב:

כֵּיוָן דְּאִיסּוּרָהּ בָּטֵיל, טוּמְאָה נָמֵי בָּטְלָה. כִּי קָא מִיבַּעְיָא לֵיהּ תִּקְרוֹבֶת לַעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל אוֹכְלִין, מַאי? כֵּיוָן דְּאִיסּוּרֵיהּ לָא בָּטֵיל, כִּדְרַב גִּידֵּל, טוּמְאָה נָמֵי לָא בָּטְלָה, אוֹ דִלְמָא אִיסּוּר דְּאוֹרָיְיתָא לָא בָּטֵיל, טוּמְאָה דְּרַבָּנַן בָּטֵיל? תֵּיקוּ.

בָּעָא מִינֵּיהּ רַבִּי יוֹסֵי בֶּן שָׁאוּל מֵרַבִּי: כֵּלִים שֶׁשִּׁמְּשׁוּ בָּהֶן בְּבֵית חוֹנְיוֹ, מַהוּ שֶׁיִּשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהֶן בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ?

וְקָא מִיבַּעְיָא לֵיהּ, אַלִּיבָּא דְּמַאן דְּאָמַר בֵּית חוֹנְיוֹ לָאו בֵּית עֲבוֹדָה זָרָה הִיא, דִּתְנַן: כֹּהֲנִים שֶׁשִּׁמְּשׁוּ בְּבֵית חוֹנְיוֹ לֹא יְשַׁמְּשׁוּ בַּמִּקְדָּשׁ שְׁבִירוּשָׁלַיִם, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לוֹמַר לְדָבָר אַחֵר. כֹּהֲנִים הוּא דְּקַנְסִינְהוּ רַבָּנַן, מִשּׁוּם דִּבְנֵי דַּעָה נִינְהוּ, אֲבָל כֵּלִים — לָא, אוֹ דִלְמָא לָא שְׁנָא? אָמַר לוֹ: אֲסוּרִים הֵן, וּמִקְרָא הָיָה בְּיָדֵינוּ וּשְׁכָחְנוּהוּ.

אִיתְיְבֵיהּ: "כָּל הַכֵּלִים אֲשֶׁר הִזְנִיחַ הַמֶּלֶךְ אָחָז בְּמַלְכוּתוֹ בְּמַעֲלוֹ הֵכִנּוּ וְהִקְדִּישָׁנוּ", מַאי לָאו "הֵכִנּוּ" — דְּאַטְבִּילִינְהוּ, "הִקְדִּישָׁנוּ" — דְּאַקְדִּישִׁנְהוּ?

אָמַר לוֹ: בָּרוּךְ אַתָּה לַשָּׁמַיִם שֶׁהֶחֱזַרְתָּ לִי אֲבֵדָתִי. "הֵכִנּוּ" — שֶׁגְּנָזוּם, וְ"הִקְדִּישָׁנוּ" — שֶׁהִקְדִּישׁוּ אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶם.

לֵימָא מְסַיֵּיע לֵיהּ: מִזְרָחִית צְפוֹנִית — בָּהּ גָּנְזוּ בֵּית חַשְׁמוֹנַאי אֶת אַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ שֶׁשִּׁקְּצוּ אַנְשֵׁי יָוָן, וְאָמַר רַב שֵׁשֶׁת: שֶׁשִּׁקְּצוּ לַעֲבוֹדָה זָרָה.

אָמַר רַב פָּפָּא: הָתָם קְרָא אַשְׁכַּח וּדְרַשׁ, דִּכְתִיב: "וּבָאוּ בָהּ פָּרִיצִים וְחִלְּלוּהָ".

אָמְרִי: הֵיכִי נַעֲבִיד? נִיתְּבְרִינְהוּ? "אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת" אָמַר רַחֲמָנָא! נְנַסְּרִינְהוּ? "לֹא תָנִיף עֲלֵיהֶם בַּרְזֶל" אָמַר רַחֲמָנָא.

וְאַמַּאי? לִיתְּבְרִינְהוּ וְלִישְׁקְלִינְהוּ לְנַפְשַׁיְיהוּ! מִי לָא אָמַר רַב אוֹשַׁעְיָא: "בַּקְּשׁוּ לִגְנוֹז כָּל כֶּסֶף וְזָהָב שֶׁבָּעוֹלָם מִשּׁוּם כַּסְפָּא וְדַהֲבָא שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם", וְהָוֵינַן בַּהּ: יְרוּשָׁלַיִם הָוְיָא רוּבָּא דְּעָלְמָא?

אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי: בַּקְּשׁוּ לִגְנוֹז דִּינָרָא הַדְרְיָיאנָא טוּרְיָינָא שִׁיפָא, מִפְּנֵי טִבְעָהּ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, עַד שֶׁמָּצְאוּ לָהּ מְקָרָא מִן הַתּוֹרָה שֶׁהוּא מוּתָּר, "וּבָאוּ בָהּ פָּרִיצִים וְחִלְּלוּהָ"!

הָתָם, לָא אִשְׁתַּמַּשׁוּ בְּהוּ לְגַבּוֹהַּ; הָכָא, כֵּיוָן דְּאִשְׁתַּמַּשׁ בְּהוּ לְגַבּוֹהַּ — לָאו אוֹרַח אַרְעָא לְאִשְׁתַּמּוֹשֵׁי בְּהוּ הֶדְיוֹטָא.

מַתְנִי' נָכְרִי מְבַטֵּל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלּוֹ, וְשֶׁל חֲבֵירוֹ, וְיִשְׂרָאֵל אֵין מְבַטֵּל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל נָכְרִי. הַמְבַטֵּל עֲבוֹדָה זָרָה — מְבַטֵּל מְשַׁמְּשֶׁיהָ, בִּיטֵּל מְשַׁמְּשֶׁיהָ — מְשַׁמְּשִׁין מוּתָּרִין, וְהִיא אֲסוּרָה.

גְּמָ' מַתְנֵי לֵיהּ רַבִּי לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי: נָכְרִי מְבַטֵּל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלּוֹ וְשֶׁל חֲבֵירוֹ. אָמַר לוֹ: רַבִּי, שָׁנִיתָ לָנוּ בְּיַלְדוּתֶךָ נָכְרִי מְבַטֵּל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלּוֹ וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל. דְּיִשְׂרָאֵל מִי קָא מְבַטְּלָהּ? וְהָא "וְשָׂם בַּסָּתֶר" כְּתִיב! אָמַר רַבִּי הִילֵּל בְּרֵיהּ דְּרַבִּי וְוֹלֶס: לֹא נִצְרְכָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּהּ שׁוּתָּפוּת.

בְּיַלְדוּתוֹ מַאי קָסָבַר, וּבְזִקְנוּתוֹ מַאי קָסָבַר? בְּיַלְדוּתוֹ סָבַר: יִשְׂרָאֵל אַדַּעְתָּא דְּנָכְרִי פָּלַח, כֵּיוָן דְּנָכְרִי מְבַטֵּל דְּנַפְשֵׁיהּ, דְּיִשְׂרָאֵל נָמֵי מְבַטְּלָהּ. וּבְזִקְנוּתוֹ סָבַר: יִשְׂרָאֵל אַדַּעְתָּא דְּנַפְשֵׁיהּ פָּלַח, כִּי מְבַטֵּל נָכְרִי דְּנַפְשֵׁיהּ, דְּיִשְׂרָאֵל לָא בָּטֵיל.

אִיכָּא דְּמַתְנֵי לַהּ אַסֵּיפָא: יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ מְבַטֵּל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל נָכְרִי. פְּשִׁיטָא! אָמַר רַבִּי הִילֵּל בְּרֵיהּ

דף נג.

דְּרַבִּי וְוֹלֶס: לֹא נִצְרְכָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּהּ שׁוּתָּפוּת, וְקָא מַשְׁמַע לַן יִשְׂרָאֵל הוּא דְּלָא מְבַטֵּל דְּנָכְרִי, אֲבָל נָכְרִי דְּנַפְשֵׁיהּ מְבַטֵּל.

אִיכָּא דְּמַתְנֵי לַהּ אַבָּרַיְיתָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר: עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֵין לָהּ בְּטֵילָה עוֹלָמִית. מַאי "עוֹלָמִית"? אָמַר רַבִּי הִילֵּל בְּרֵיהּ דְּרַבִּי וְוֹלֶס: לֹא נִצְרְכָה, אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְגוֹי בָּהּ שׁוּתָּפוּת, וְקָא מַשְׁמַע לַן דְּיִשְׂרָאֵל אַדַּעְתָּא דְּנַפְשֵׁיהּ פָּלַח.

מַתְנִי' כֵּיצַד מְבַטְּלָהּ? קָטַע רֹאשׁ אָזְנָהּ, רֹאשׁ חוֹטְמָהּ, רֹאשׁ אֶצְבָּעָהּ, פְּחָסָהּ — אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא חִיסְּרָהּ — בִּיטְּלָהּ; רַק בְּפָנֶיהָ, הִשְׁתִּין בְּפָנֶיהָ, גָּרָרָהּ, זָרַק בָּהּ אֶת הַצּוֹאָה — הֲרֵי זוֹ אֵינָהּ בְּטֵילָה; מְכָרָהּ אוֹ מִשְׁכְּנָהּ — רַבִּי אוֹמֵר: בִּיטֵּל, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא בִּיטֵּל.

גְּמָ' כִּי לֹא חִיסְּרָהּ, בְּמַאי בִּיטְּלָהּ? אָמַר רַב זֵירָא: שֶׁפְּחָסָהּ בְּפָנֶיהָ.

רַקַּק בְּפָנֶיהָ, וְהִשְׁתִּין בְּפָנֶיהָ. מְנָהֲנֵי מִילֵּי?

אָמַר חִזְקִיָּה, דְּאָמַר קְרָא: "וְהָיָה כִּי יִרְעַב וְהִתְקַצַּף וְקִלֵּל בְּמַלְכּוֹ וּבֵאלֹהָיו וּפָנָה לְמַעְלָה", וּכְתִיב בָּתְרֵיהּ: "וְאֶל אֶרֶץ יַבִּיט וְהִנֵּה צָרָה וַחֲשֵׁכָה וגו'", דְּאַף עַל גַּב דְּקִלֵּל מַלְכּוֹ וֵאלֹהָיו וּפָנָה לְמַעְלָה, אֶל אֶרֶץ יַבִּיט.

מְכָרָהּ אוֹ מִשְׁכְּנָהּ, רַבִּי אוֹמֵר: בִּיטֵּל וְכוּ'. זְעֵירִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְרַבִּי יִרְמְיָה בַּר אַבָּא אָמַר רַב, חַד אָמַר: מַחְלוֹקֶת בְּצוֹרֶךְ גּוֹי, אֲבָל בְּצוֹרֶךְ יִשְׂרָאֵל — דִּבְרֵי הַכֹּל בִּיטֵּל, וְחַד אָמַר: בְּצוֹרֶךְ יִשְׂרָאֵל מַחְלוֹקֶת.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: בְּצוֹרֶךְ יִשְׂרָאֵל מַחְלוֹקֶת, אֲבָל צוֹרֶךְ גּוֹי דִּבְרֵי הַכֹּל לֹא בִּיטֵּל, אוֹ דִלְמָא בֵּין בָּזֶה וּבֵין בָּזֶה מַחְלוֹקֶת?

תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַבִּי: נִרְאִין דְּבָרַיי כְּשֶׁמְּכָרָהּ לְחַבְּלָהּ, וְדִבְרֵי חֲבֵירַיי שֶׁמְּכָרָהּ לְעוֹבְדָהּ.

מַאי "לְחַבְּלָהּ" וּמַאי "לְעוֹבְדָהּ"? אִילֵּימָא לְחַבְּלָהּ — לְחַבְּלָהּ מַמָּשׁ, לְעוֹבְדָהּ — לְעוֹבְדָהּ מַמָּשׁ, מַאי טַעְמָא דְּמַאן דְּאָמַר בִּיטֵּל, וּמַאי טַעְמָא דְּמַאן דְּאָמַר לֹא בִּיטֵּל?
אֶלָּא לָאו לְחַבְּלָהּ — לְמִי שֶׁעָתִיד לְחַבְּלָהּ, וּמַנּוּ? צוֹרֶף יִשְׂרָאֵל. לְעוֹבְדָהּ — לְמִי שֶׁעָתִיד לְעוֹבְדָהּ, וּמַנּוּ? צוֹרֶף גּוֹי. וּשְׁמַע מִינַּהּ: בֵּין בָּזֶה וּבֵין בָּזֶה מַחְלוֹקֶת.
לָא, הָכִי קָאָמַר: אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דְּבָרַיי לַחֲבֵירַיי כְּשֶׁמְּכָרָהּ לְחַבְּלָהּ. וּמַנּוּ? צוֹרֶף יִשְׂרָאֵל, שֶׁאַף חֲבֵירַיי לֹא נֶחְלְקוּ עָלַי אֶלָּא כְּשֶׁמְּכָרָהּ לְעוֹבְדָהּ, אֲבָל לְחַבְּלָהּ — מוֹדוּ לִי.
מֵיתִיבִי: הַלּוֹקֵחַ גְּרוּטָאוֹת מִן הַגּוֹיִם וּמָצָא בָּהֶן עֲבוֹדָה זָרָה, אִם עַד שֶׁלֹּא נָתַן מָעוֹת מָשַׁךְ — יַחֲזִיר, אִם מִשֶּׁנָּתַן מָעוֹת מָשַׁךְ — יוֹלִיךְ לְיָם הַמֶּלַח.
אִי אָמְרַתְּ בְּשֶׁלָּמָא בְּצוֹרֶף יִשְׂרָאֵל מַחְלוֹקֶת, הָא מַנִּי? רַבָּנַן הִיא. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ בְּצוֹרֶף גּוֹי מַחְלוֹקֶת, אֲבָל בְּצוֹרֶף יִשְׂרָאֵל דִּבְרֵי הַכֹּל בִּיטֵּל, הָא מַנִּי?
שְׁאנֵי הָתָם, דְּאַדַּעְתָּא דְּגִרוּטָאוֹת זַבִּין, אַדַּעְתָּא דַּעֲבוֹדָה זָרָה לָא זַבִּין.
תְּנוּ רַבָּנַן: לָוָה עָלֶיהָ, אוֹ שֶׁנִּפְלָה עָלֶיהָ מַפּוֹלֶת, אוֹ שֶׁגְּנָבוּהָ לִיסְטִין, אוֹ שֶׁהִנִּיחוּהָ הַבְּעָלִים וְהָלְכוּ לִמְדִינַת הַיָּם,

דף נג:

אִם עֲתִידִין לַחְזוֹר כְּמִלְחֶמֶת יְהוֹשֻׁעַ — אֵינָהּ בְּטֵילָה.
וּצְרִיכָא, דְּאִי תְּנָא לָוָה עָלֶיהָ — מִדְּלָא זַבְנַהּ, לָא בַּטְּלַהּ; אֲבָל נִפְלָה עָלֶיהָ מַפּוֹלֶת — מִדְּלָא קָא מְפַנֵּי לַהּ, אֵימָא בְּטוֹלֵי בַּטְּלַהּ, צְרִיכָא.
וְאִי תְּנָא נִפְלָה עָלֶיהָ מַפּוֹלֶת, מִשּׁוּם דְּסָבַר: הָא מַנְּחָה, כֹּל אֵימַת דְּבָעֵינָא לַהּ שְׁקֵילְנָא לַהּ, אֲבָל גְּנָבוּהָ לִיסְטִים, מִדְּלָא קָא מַהְדַּר אַבַּתְרַהּ — בַּטּוֹלֵי בַּטְּלַהּ, צְרִיכָא.
וְאִי תְּנָא גְּנָבוּהָ לִיסְטִין, מִשּׁוּם דְּסָבַר: אִי גּוֹי שָׁקֵיל לַהּ — מִפְּלַח פָּלַח לַהּ, אִי יִשְׂרָאֵל שָׁקְלָה — אַיְידֵי דְּתָמֵיהּ יָקְרִין מְזַבֵּין לַהּ לְגוֹי וּפְלַח לַהּ, אֲבָל הִנִּיחוּהָ הַבְּעָלִים וְהָלְכוּ לִמְדִינַת הַיָּם, מִדְּלָא שָׁקְלוּ בַּהֲדַיְיהוּ — בַּטּוֹלֵי בַּטְּלוּהָ, צְרִיכָא.
אִם עֲתִידִין לַחְזוֹר כְּמִלְחֶמֶת יְהוֹשֻׁעַ — אֵינָהּ בְּטֵילָה. מִידֵּי מִלְחֶמֶת יְהוֹשֻׁעַ מִיהַדַּר הֲדוּר?
הָכִי קָאָמַר: אִם עֲתִידִין לַחְזוֹר — הֲרֵי הוּא כְּמִלְחֶמֶת יְהוֹשֻׁעַ, וְאֵין לָהּ בְּטִילָה.
וּלְמָה לִי לְמֵיתְלֵייהּ בְּמִלְחֶמֶת יְהוֹשֻׁעַ? מִלְּתָא אַגַּב אוֹרְחֵא קָא מַשְׁמַע לַן, כִּי הָא דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: יִשְׂרָאֵל שֶׁזָּקֵף לְבֵינָה לְהִשְׁתַּחֲוֹת לָהּ, וּבָא גּוֹי וְהִשְׁתַּחֲוָה לָהּ — אֲסָרָהּ.
מְנָלַן דַּאֲסָרָהּ? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כַּתְּחִילָּה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, דְּאָמַר רַחֲמָנָא "וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ", מִכְּדֵי יְרוּשָּׁה הִיא לָהֶם מֵאֲבוֹתֵיהֶם, וְאֵין אָדָם אוֹסֵר דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ!
וְאִי מִשּׁוּם הָנָךְ דְּמַעִיקְּרָא, בְּבִיטּוּלָא בְּעָלְמָא סַגֵּי לְהוּ!

אֶלָּא, מִדְּפָלַחוּ יִשְׂרָאֵל לְעֶגֶל, גַּלּוֹ אַדַּעְתַּיְיהוּ דְּנִיחָא לְהוּ בַּעֲבוֹדָה זָרָה, וְכִי אֲתוֹ גּוֹיִם, שְׁלִיחוּתָא דִּידְהוּ עָבְדִי. הָכִי נָמֵי, יִשְׂרָאֵל שֶׁזָּקַף לְבֵינָה, גַּלִּיא דַּעְתַּיְיהוּ דְּנִיחָא לֵיהּ בַּעֲבוֹדָה זָרָה, וְכִי אֲתָא גּוֹי וּפָלַח לַהּ, שְׁלִיחוּתָא דִּידֵיהּ קָעֲבִיד.

וְדִלְמָא בְּעֶגֶל הוּא דְּנִיחָא לְהוּ, בְּמִידֵּי אַחֲרִינָא לָא? אָמַר קְרָא: ״אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל״, מְלַמֵּד שֶׁאִיווּ לֶאֱלוֹהוּת הַרְבֵּה.

אֵימָא: כֹּל דְּבַהֲדֵי עֶגֶל נִיתַּסְרוּ, מִכָּאן וְאֵילָךְ נִישְׁתְּרֵי? מַאן מוֹכַח?

מַתְנִי' עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁהִנִּיחוּהָ עוֹבְדֶיהָ — בִּשְׁעַת שָׁלוֹם מוּתֶּרֶת, בִּשְׁעַת מִלְחָמָה אֲסוּרָה. בִּימוֹסְיָאוֹת שֶׁל מְלָכִים — הֲרֵי אֵלּוּ מוּתָּרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲמִידִין אוֹתָהּ בְּשָׁעָה שֶׁהַמְּלָכִים עוֹבְרִים.

גְּמָ' אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה בַּר אַבָּא אָמַר רַב: בֵּית נִמְרוֹד הֲרֵי הִיא כַּעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁהִנִּיחוּהָ עוֹבְדֶיהָ בִּשְׁעַת שָׁלוֹם, וּמוּתָּר. אַף עַל גַּב דְּכִי בַּדְּרִינְהוּ רַחֲמָנָא כִּשְׁעַת מִלְחָמָה דְּמֵי, אִי (בָּעֲיָא) [בְּעוֹ] לְמֵיהְדַּר הֲדוּר, מִדְּלָא הֲדוּר בַּטּוֹלֵי בַּטְּלָה.

בִּימוֹסְיָאוֹת שֶׁל מְלָכִים — הֲרֵי אֵלּוּ מוּתָּרוֹת. וְכִי מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲמִידִין אוֹתָהּ בְּשָׁעָה שֶׁהַמְּלָכִים עוֹבְרִין מוּתָּרִין?

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הָכִי קָאָמַר: מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲמִידִין אוֹתָן בְּשָׁעָה שֶׁהַמְּלָכִים עוֹבְרִין, וּמְלָכִים מַנִּיחִין דֶּרֶךְ זוֹ וְהוֹלְכִין בְּדֶרֶךְ אַחֶרֶת.

כִּי אֲתָא עוּלָּא, יָתֵיב אַבִּימְסָא פְּגִימָא. אָמַר לֵיהּ רַב יְהוּדָה לְעוּלָּא: וְהָא רַב וּשְׁמוּאֵל דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: בִּימוֹס שֶׁנִּפְגַּם אָסוּר! וַאֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר: אֵין עוֹבְדִים לִשְׁבָרִים — הָנֵי מִילֵּי עֲבוֹדָה זָרָה, דְּזִילָא בֵּיהּ מִלְּתָא לְמִפְלַח לִשְׁבָרִים, אֲבָל הַאי לָא אִיכְפַּת לֵיהּ!

אָמַר לֵיהּ: מַאן יָהֵיב לַן מַעֲפָרָא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל וּמָלִינַן עַיְינִין? הָא רַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: בִּימוֹס שֶׁנִּפְגַּם — מוּתָּר, וַאֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר עוֹבְדִין לִשְׁבָרִים, הָנֵי מִילֵּי עֲבוֹדָה זָרָה, דְּכֵיוָן דְּפַלְחַהּ — זִילָא בֵּיהּ מִילְּתָא לְבַטּוֹלַהּ, אֲבָל הָנֵי שָׁקְלֵי לְהַאי וּמַיְיתוּ בִּימוֹס אַחֲרִינָא.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ: בִּימוֹס שֶׁנִּפְגַּם — מוּתָּר, מִזְבֵּחַ שֶׁנִּפְגַּם — אָסוּר עַד שֶׁיִּנָּתֵץ רוּבּוֹ. הֵיכִי דָּמֵי בִּימוֹס, הֵיכִי דָּמֵי מִזְבֵּחַ? אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בִּימוֹס — אֶבֶן אַחַת, מִזְבֵּחַ — אֲבָנִים הַרְבֵּה.

דף נד.

אָמַר חִזְקִיָּה: מַאי קְרָא ״בְּשׁוּמוֹ כָּל אַבְנֵי מִזְבֵּחַ כְּאַבְנֵי גִר מְנֻפָּצוֹת לֹא יָקֻמוּ אֲשֵׁרִים וְחַמָּנִים״? אִי אִיכָּא ״כְּאַבְנֵי גִיר מְנוּפָּצוֹת״ — לֹא יְקוּמוּן אֲשֵׁרִים וְחַמָּנִים, אִי לָאו — יְקוּמוּ.

תָּנָא: נֶעֱבָד שֶׁלּוֹ אָסוּר, וְשֶׁל חֲבֵירוֹ מוּתָּר. וּרְמִינְהִי: אֵיזֶהוּ נֶעֱבָד? כֹּל שֶׁעוֹבְדִים אוֹתוֹ בֵּין בְּשׁוֹגֵג וּבֵין בְּמֵזִיד, בֵּין בְּאוֹנֶס וּבֵין בְּרָצוֹן. הַאי אוֹנֶס הֵיכִי דָּמֵי? לָאו כְּגוֹן דְּאָנַס בֶּהֱמַת חֲבֵירוֹ וְהִשְׁתַּחֲוָה לָהּ?

אָמַר רָמֵי בַּר חָמָא: לָא, כְּגוֹן שֶׁאָנָסוּהוּ גּוֹיִם וְהִשְׁתַּחֲוָה לִבְהֶמְתּוֹ דִּידֵיהּ. מַתְקִיף לַהּ רַבִּי זֵירָא: אוֹנֶס רַחֲמָנָא פַּטְרֵיהּ, דִּכְתִיב ״וְלַנַּעֲרָה לֹא תַעֲשֶׂה דָבָר״!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: הַכֹּל הָיוּ בִּכְלָל ״לֹא תַעֲבְדֵם״, וּכְשֶׁפָּרַט לְךָ הַכָּתוּב ״וְחַי בָּהֶם״ וְלֹא שֶׁיָּמוּת בָּהֶם — יָצָא אוֹנֶס.

וַהֲדַר כְּתַב רַחֲמָנָא: ״וְלֹא תְחַלְּלוּ אֶת שֵׁם קָדְשִׁי״, דַּאֲפִילּוּ בְּאוֹנֶס. הָא כֵּיצַד? הָא בְּצִנְעָא, וְהָא בְּפַרְהֶסְיָא.

אָמַרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְרָבָא: תַּנְיָא דְּמַסַּיְיעָא לָךְ, בִּימוֹסְיָאוֹת שֶׁל גּוֹיִם בִּשְׁעַת הַשְׁמָד — אַף עַל פִּי שֶׁהִשְׁמָד בָּטֵל, אוֹתָן בִּימוֹסְיָאוֹת לֹא בָּטְלוּ.

אָמַר לְהוּ: אִי מִשּׁוּם הָא לָא תְּסַיְּיעַן, אֵימַר יִשְׂרָאֵל מְשׁוּמָּד הָוֶה וּפְלַח לַהּ בְּרָצוֹן. רַב אָשֵׁי אָמַר: לָא תֵּימָא ״אֵימַר״, אֶלָּא וַדַּאי יִשְׂרָאֵל מְשׁוּמָּד הָוֶה וּפְלַח לַהּ בְּרָצוֹן.

חִזְקִיָּה אָמַר, כְּגוֹן שֶׁנִּיסֵּךְ לַעֲבוֹדָה זָרָה יַיִן עַל קַרְנֶיהָ. מַתְקִיף לַהּ רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: הַאי נֶעֱבָד הוּא? הַאי בִּימוֹס בְּעָלְמָא הוּא, וְשַׁרְיֵיהּ!

אֶלָּא אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: כְּגוֹן שֶׁנִּיסֵּךְ לָהּ יַיִן בֵּין קַרְנֶיהָ, דַּעֲבַד בַּהּ מַעֲשֶׂה, וְכִי הָא דַּאֲתָא עוּלָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ הַמִּשְׁתַּחֲוֶה לְבֶהֱמַת חֲבֵירוֹ לֹא אָסְרָה, עָשָׂה בָּהּ מַעֲשֶׂה — אָסְרָה.

אָמַר לְהוּ רַב נַחְמָן: פּוּקוּ וֶאֱמַרוּ לֵיהּ לְעוּלָּא, כְּבָר תַּרְגְּמַהּ רַב הוּנָא לִשְׁמַעְתְּיךָ בְּבָבֶל, דְּאָמַר רַב הוּנָא: הָיְתָה בֶּהֱמַת חֲבֵירוֹ רְבוּצָה בִּפְנֵי עֲבוֹדָה זָרָה, כֵּיוָן שֶׁשָּׁחַט בָּהּ סִימָן אֶחָד — אָסְרָה.

מְנָא לַן דַּאֲסָרָה? אִילֵימָא מִכֹּהֲנִים, וְדִלְמָא שָׁאנֵי כֹּהֲנִים דִּבְנֵי דַּעָה נִינְהוּ! וְאֶלָּא מֵאַבְנֵי מִזְבֵּחַ, וְדִלְמָא כִּדְרַב פָּפָּא?

דף נד:

וְאֶלָּא מִכֵּלִים, דִּכְתִיב: ״וְאֵת כָּל הַכֵּלִים אֲשֶׁר הִזְנִיחַ הַמֶּלֶךְ אָחָז בְּמַלְכוּתוֹ בְּמַעֲלוֹ הֵכִינוּ וְהִקְדִּשְׁנוּ״, וְאָמַר מָר: ״הֵכִינוּ״ — שֶׁגִּנְּזוּם, ״וְהִקְדִּשְׁנוּ״ — שֶׁהִקְדַּשְׁנוּ אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶן, וְהָא אֵין אָדָם אוֹסֵר דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ!

אֶלָּא, כֵּיוָן דַּעֲבַד בְּהוּ מַעֲשֶׂה, אִיתְּסָרוּ לְהוּ; הָכָא נָמֵי, כֵּיוָן שֶׁעָשָׂה בָּהּ מַעֲשֶׂה — אָסְרָה.

כִּי אֲתָא רַב דִּימִי, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ הַמִּשְׁתַּחֲוֶה לְקַרְקַע עוֹלָם לֹא אֶסְרָה, חָפַר בָּהּ בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת — אֲסָרָהּ. כִּי אֲתָא רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ הַמִּשְׁתַּחֲוֶה לְבַעֲלֵי חַיִּים לֹא אָסָרָן, עֲשָׂאָן חֲלִיפִין לַעֲבוֹדָה זָרָה — אֲסָרָן. כִּי אֲתָא רָבִין אָמַר: פְּלִיגוּ בַּהּ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בַּר רַבִּי יוֹסֵי וְרַבָּנָן, חַד אָמַר: חֲלִיפִין אֲסוּרִין, חֲלִיפֵי חֲלִיפִין מוּתָּרִין, וְחַד אָמַר: אֲפִילּוּ חֲלִיפֵי חֲלִיפֵי חֲלִיפִין נָמֵי אֲסוּרִין.

מַאי טַעְמָא דְּמַאן דְּאָמַר חֲלִיפֵי חֲלִיפִין אֲסוּרִין? אָמַר קְרָא: "וְהָיִיתָ חֵרֶם כָּמֹהוּ", כֹּל שֶׁאַתָּה מְהַיֶּה מִמֶּנּוּ הֲרֵי הוּא כָּמוֹהוּ. וְאִידַּךְ, אָמַר קְרָא: "הוּא" — הוּא וְלֹא חֲלִיפֵי חֲלִיפִין. וְאִידַּךְ, הָהוּא מִיבְּעֵי לֵיהּ לְמַעוֹטֵי עָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם, שֶׁאִם מְכָרָן וְקִידֵּשׁ בִּדְמֵיהֶן — מְקוּדֶּשֶׁת.

וְאִידַּךְ, עָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם לָא צְרִיכִי מִיעוּטָא, דְּהָווְיָא לְהוּ עֲבוֹדָה זָרָה וּשְׁבִיעִית שְׁנֵי כְּתוּבִין הַבָּאִין כְּאֶחָד, וְכָל שְׁנֵי כְּתוּבִין הַבָּאִין כְּאֶחָד אֵין מְלַמְּדִין.

עֲבוֹדָה זָרָה — הָא דַּאֲמַרַן, שְׁבִיעִית — דִּכְתִיב: "כִּי יוֹבֵל הִיא קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָכֶם", מָה קֹדֶשׁ תּוֹפֵס אֶת דָּמָיו וְאָסוּר, אַף שְׁבִיעִית תּוֹפֶסֶת אֶת דָּמֶיהָ וַאֲסוּרָה.

אִי מָה קֹדֶשׁ תּוֹפֵס אֶת דָּמָיו וְיוֹצֵא לְחוּלִּין, אַף שְׁבִיעִית תּוֹפֶסֶת אֶת דָּמֶיהָ וְיוֹצְאָה לְחוּלִּין! תַּלְמוּד לוֹמַר: "תִּהְיֶה", בַּהֲוָיָיתָהּ תְּהֵא.

הָא כֵּיצַד? לָקַח בְּפֵירוֹת שְׁבִיעִית בָּשָׂר — אֵלּוּ וְאֵלּוּ מִתְבַּעֲרִין בַּשְּׁבִיעִית, לָקַח בַּבָּשָׂר דָּגִים — יָצָא בָּשָׂר נִכְנְסוּ דָּגִים, בַּדָּגִים יַיִן — יָצְאוּ דָּגִים נִכְנַס יַיִן, בַּיַּיִן שֶׁמֶן — יָצָא יַיִן וְנִכְנַס שֶׁמֶן, הָא כֵּיצַד? אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן נִתְפָּס בִּשְׁבִיעִית, וּפְרִי עַצְמוֹ אָסוּר.

וְאִידַּךְ, קָסָבַר: שְׁנֵי כְּתוּבִין הַבָּאִין כְּאֶחָד מְלַמְּדִין, וְאִיצְטְרִיךְ "הוּא" לְמַעוֹטֵי נְהוּ.

מַתְנִי' שְׁאֲלוּ אֶת הַזְּקֵנִים בְּרוֹמִי: אִם אֵין רְצוֹנוֹ בַּעֲבוֹדָה זָרָה, לְמָה אֵינוֹ מְבַטְּלָהּ? אָמְרוּ לָהֶן: אִילּוּ לְדָבָר שֶׁאֵין צוֹרֶךְ לְעוֹלָם בּוֹ הָיוּ עוֹבְדִין — הָיָה מְבַטְּלוֹ, הֲרֵי הֵן עוֹבְדִין לַחַמָּה וְלַלְּבָנָה וְלַכּוֹכָבִים וְלַמַּזָּלוֹת, יֹאבֵד עוֹלָמוֹ מִפְּנֵי הַשּׁוֹטִים?!

אָמְרוּ לָהֶן: אִם כֵּן, יֹאבֵד דָּבָר שֶׁאֵין צוֹרֶךְ לָעוֹלָם בּוֹ, וְיַנִּיחַ דָּבָר שֶׁצּוֹרֶךְ הָעוֹלָם בּוֹ! אָמְרוּ לָהֶן: אַף אָנוּ מַחֲזִיקִין יְדֵי עוֹבְדֵיהֶן שֶׁל אֵלּוּ, שֶׁאוֹמְרִים: תֵּדְעוּ שֶׁהֵן אֱלוֹהוֹת, שֶׁהֲרֵי הֵן לֹא בָּטְלוּ.

גְּמָ' תְּנוּ רַבָּנָן: שְׁאֲלוּ פִּלוֹסוֹפִין אֶת הַזְּקֵנִים בְּרוֹמִי: אִם אֱלֹהֵיכֶם אֵין רְצוֹנוֹ בַּעֲבוֹדָה זָרָה, מִפְּנֵי מָה אֵינוֹ מְבַטְּלָהּ? אָמְרוּ לָהֶם: אִילּוּ לְדָבָר שֶׁאֵין הָעוֹלָם צוֹרֵךְ לוֹ הָיוּ עוֹבְדִין, הֲרֵי הוּא מְבַטְּלָהּ. הֲרֵי הֵן עוֹבְדִין לַחַמָּה וְלַלְּבָנָה וְלַכּוֹכָבִים וְלַמַּזָּלוֹת, יֹאבֵד עוֹלָם מִפְּנֵי הַשּׁוֹטִים? אֶלָּא עוֹלָם כְּמִנְהָגוֹ נוֹהֵג, וְשׁוֹטִים שֶׁקִּלְקְלוּ עֲתִידִין לִיתֵּן אֶת הַדִּין.

דָּבָר אַחֵר: הֲרֵי שָׁגַזַל סְאָה שֶׁל חִטִּים [וְהָלַךְ] וּזְרָעָהּ בַּקַּרְקַע — דִּין הוּא שֶׁלֹּא תִּצְמַח, אֶלָּא עוֹלָם כְּמִנְהָגוֹ נוֹהֵג וְהוֹלֵךְ, וְשׁוֹטִים שֶׁקִּלְקְלוּ עֲתִידִין לִיתֵּן אֶת הַדִּין.

דָּבָר אַחֵר: הֲרֵי שָׁבָא עַל אֵשֶׁת חֲבֵירוֹ — דִּין הוּא שֶׁלֹּא תִּתְעַבֵּר, אֶלָּא עוֹלָם כְּמִנְהָגוֹ נוֹהֵג וְהוֹלֵךְ, וְשׁוֹטִים שֶׁקִּלְקְלוּ עֲתִידִין לִיתֵּן אֶת הַדִּין.

וְהַיְינוּ דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: לֹא דַיָּיִן לָרְשָׁעִים שֶׁעוֹשִׁין סָלַע שֶׁלִּי פּוּמְבֵּי, אֶלָּא שֶׁמַּטְרִיחִין אוֹתִי וּמַחְתִּימִין אוֹתִי בְּעַל כָּרְחִי.

שְׁאַל פְּלוֹסְפּוֹס אֶחָד אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵל: כָּתוּב בְּתוֹרַתְכֶם "כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֹכְלָה הוּא אֵל קַנָּא", מִפְּנֵי מָה מִתְקַנֵּא בְּעוֹבְדֵיהֶן וְאֵין מִתְקַנֵּא בָּהּ?

אָמַר לוֹ: אֶמְשׁוֹל לְךָ מָשָׁל, לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְמֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם שֶׁהָיָה לוֹ בֵּן אֶחָד, וְאוֹתוֹ הַבֵּן הָיָה מְגַדֵּל לוֹ אֶת הַכֶּלֶב וְהֶעֱלָה לוֹ שֵׁם עַל שֵׁם אָבִיו, וּכְשֶׁהוּא נִשְׁבָּע אוֹמֵר: "בְּחַיֵּי כֶּלֶב אַבָּא", כְּשֶׁשָּׁמַע הַמֶּלֶךְ, עַל מִי הוּא כוֹעֵס, עַל הַבֵּן הוּא כוֹעֵס אוֹ עַל הַכֶּלֶב הוּא כוֹעֵס? הֱוֵי אוֹמֵר: עַל הַבֵּן הוּא כוֹעֵס.

אָמַר לוֹ: כֶּלֶב אַתָּה קוֹרֵא אוֹתָהּ? וַהֲלֹא יֵשׁ בָּהּ מַמָּשׁ! אָמַר לוֹ: וּמָה רָאִיתָ? אָמַר לוֹ: פַּעַם אַחַת נָפְלָה דְּלֵיקָה בְּעִירֵנוּ, וְנִשְׂרְפָה כָּל הָעִיר כּוּלָּהּ, וְאוֹתוֹ בֵּית עֲבוֹדָה זָרָה לֹא נִשְׂרַף!

אָמַר לוֹ: אֶמְשׁוֹל לְךָ מָשָׁל, לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְמֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם שֶׁסָּרְחָה עָלָיו מְדִינָה, כְּשֶׁהוּא עוֹשֶׂה מִלְחָמָה, עִם הַחַיִּים הוּא עוֹשֶׂה אוֹ עִם הַמֵּתִים הוּא עוֹשֶׂה? הֱוֵי אוֹמֵר: עִם הַחַיִּים הוּא עוֹשֶׂה.

אָמַר לוֹ: כֶּלֶב אַתָּה קוֹרֵא אוֹתָהּ, מֵת אַתָּה קוֹרֵא אוֹתָהּ, אִם כֵּן יְאַבְּדֶנָּה מִן הָעוֹלָם! אָמַר לוֹ: אִילּוּ לְדָבָר שֶׁאֵין הָעוֹלָם צָרִיךְ לוֹ הָיוּ עוֹבְדִין, הֲרֵי הוּא מְבַטְּלָהּ, הֲרֵי הֵן עוֹבְדִין לַחַמָּה וְלַלְּבָנָה, לַכּוֹכָבִים וְלַמַּזָּלוֹת, לָאֲפִיקִים וְלַגְּאָיוֹת, יְאַבֵּד עוֹלָמוֹ מִפְּנֵי שׁוֹטִים? וְכֵן הוּא אוֹמֵר:

דף נה.

"אִסַּף אָסִף כֹּל מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה נְאֻם ה', אָסֵף אָדָם וּבְהֵמָה אָסֵף עוֹף הַשָּׁמַיִם וּדְגֵי הַיָּם וְהַמַּכְשֵׁלוֹת אֶת הָרְשָׁעִים [וְגוֹ']", וְכִי מִפְּנֵי שֶׁהָרְשָׁעִים נִכְשָׁלִים בָּהֶן יְאַבְּדֵם מִן הָעוֹלָם? וַהֲלֹא לְאָדָם הֵן עוֹבְדִין, "וְהִכְרַתִּי אֶת הָאָדָם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה [וְגוֹ']".

שְׁאַל אַנְרִיפַּס שַׂר צָבָא אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵל: כְּתִיב בְּתוֹרַתְכֶם: "כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֹכְלָה הוּא אֵל קַנָּא", כְּלוּם מִתְקַנֵּא אֶלָּא חָכָם בְּחָכָם, וְגִבּוֹר בְּגִבּוֹר, וְעָשִׁיר בְּעָשִׁיר?

אָמַר לוֹ: אֶמְשׁוֹל לְךָ מָשָׁל, לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְאָדָם שֶׁנָּשָׂא אִשָּׁה עַל אִשְׁתּוֹ, חֲשׁוּבָה מְמֻנָּה — אֵין מִתְקַנְּאָה בָּהּ, פְּחוּתָה מְמֻנָּה — מִתְקַנְּאָה בָּהּ.

אָמַר לֵיהּ זוּנִין לְרַבִּי עֲקִיבָא: לִבִּי וְלִבָּךְ יָדַע דַּעֲבוֹדָה זָרָה לֵית בַּהּ מִשְּׁשָׁא, וְהָא קָחֲזִינַן גַּבְרֵי דְּאָזְלִי כִּי מְתַבְּרֵי וְאָתוּ כִּי מְצַמְּדֵי! מַאי טַעְמָא?

אָמַר לוֹ: אֶמְשׁוֹל לְךָ מָשָׁל, לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְאָדָם נֶאֱמָן שֶׁהָיָה בָּעִיר, וְכָל בְּנֵי עִירוֹ הָיוּ מַפְקִידִין אֶצְלוֹ שֶׁלֹּא בְּעֵדִים, וּבָא אָדָם אֶחָד וְהִפְקִיד לוֹ בְּעֵדִים. פַּעַם אֶחָד שָׁכַח וְהִפְקִיד אֶצְלוֹ שֶׁלֹּא בְּעֵדִים, אָמְרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ: בּוֹא וְנִכְפְּרֶנּוּ, אָמַר לָהּ: וְכִי מִפְּנֵי שֶׁשּׁוֹטָה זֶה עָשָׂה שֶׁלֹּא כַּהוֹגֶן אָנוּ נְאַבֵּד אֶת אֱמוּנָתֵינוּ?

אַף כָּךְ יִסּוּרִין, בְּשָׁעָה שֶׁמְּשַׁגְּרִין אוֹתָן עַל הָאָדָם, מַשְׁבִּיעִין אוֹתָן: שֶׁלֹּא תֵּלְכוּ אֶלָּא בְּיוֹם פְּלוֹנִי, וְלֹא תֵּצְאוּ אֶלָּא בְּיוֹם פְּלוֹנִי וּבְשָׁעָה פְּלוֹנִית, וְעַל יְדֵי פְּלוֹנִי וְעַל יְדֵי סַם פְּלוֹנִי. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּן לָצֵאת, הָלַךְ זֶה לְבֵית עֲבוֹדָה זָרָה, אָמְרוּ יִסּוּרִין: דִּין הוּא שֶׁלֹּא נֵצֵא, וְחוֹזְרִין וְאוֹמְרִים: וְכִי מִפְּנֵי שֶׁשּׁוֹטָה זֶה עוֹשֶׂה שֶׁלֹּא כַּהוֹגֶן אָנוּ נְאַבֵּד שְׁבוּעָתֵנוּ?

וְהֵיינוּ דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַאי דִּכְתִיב ״וְחֶלְיִם רָעִים וְנֶאֱמָנִים״? רָעִים בִּשְׁלִיחוּתָן, וְנֶאֱמָנִים בִּשְׁבוּעָתָן.

אָמַר לֵיהּ רָבָא בַּר רַב יִצְחָק לְרַב יְהוּדָה: הָאִיכָּא בֵּית עֲבוֹדָה זָרָה בְּאַתְרִין, דְּכִי מִצְטָרִיךְ עָלְמָא לְמִטְרָא, מִתְחֲזֵי לְהוּ בְּחֶלְמָא וְאָמַר לְהוּ: שַׁחֲטוּ לִי גַּבְרָא וְאַיְיתֵי מִטְרָא — שָׁחֲטוּ לַהּ גַּבְרָא וְאָתֵי מִטְרָא!

אָמַר לֵיהּ: הַשְׁתָּא (אִי הֲוֵי) [אִיכּוֹ] שְׁכִיבְנָא, לָא אֲמַרִי לְכוּ הָא מִלְּתָא, דְּאָמַר רַב: מַאי דִּכְתִיב ״אֲשֶׁר חָלַק ה׳ אֱלֹהֶיךָ אֹתָם לְכֹל הָעַמִּים״? מְלַמֵּד שֶׁהֶחְלִיקָן בִּדְבָרִים, כְּדֵי לְטוֹרְדָן מִן הָעוֹלָם.

וְהֵיינוּ דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: מַאי דִּכְתִיב ״אִם לַלֵּצִים הוּא יָלִיץ וְלַעֲנָוִים יִתֵּן חֵן״? בָּא לִטַּמֵּא — פּוֹתְחִין לוֹ, בָּא לִטָּהֵר — מְסַיְּעִין אוֹתוֹ.

מַתְנִי׳ לוֹקְחִין גֵּת בְּעוּטָה מִן הַנָּכְרִי, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא נוֹטֵל בְּיָדוֹ וְנוֹתֵן לַתַּפּוּחַ, וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה יַיִן נָסָךְ עַד שֶׁיֵּרֵד לַבּוֹר. יָרַד לַבּוֹר — מַה שֶּׁבַּבּוֹר אָסוּר, וְהַשְּׁאָר מוּתָּר.

דּוֹרְכִין עִם הַנָּכְרִי בַּגַּת,

דף נה:

אֲבָל לֹא בּוֹצְרִין עִמּוֹ. יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּטוּמְאָה — לֹא דּוֹרְכִין וְלֹא בּוֹצְרִין עִמּוֹ, אֲבָל מוֹלִיכִין עִמּוֹ חֲבִיּוֹת לַגַּת, וּמְבִיאִין עִמּוֹ מִן הַגַּת.

נָחְתּוֹם שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּטוּמְאָה — לֹא לָשִׁין וְלֹא עוֹרְכִין עִמּוֹ, אֲבָל מוֹלִיכִין עִמּוֹ פַּת לְפַלְטֵר.

גְּמָ׳ אָמַר רַב הוּנָא: יַיִן, כֵּיוָן שֶׁהִתְחִיל לְהִמָּשֵׁךְ, עוֹשֶׂה יַיִן נָסָךְ. תְּנַן: לוֹקְחִים גֵּת בְּעוּטָה מִן הַנָּכְרִי, וְאַף עַל פִּי שֶׁנָּטַל בְּיָדוֹ וְנָתַן לַתַּפּוּחַ! אָמַר רַב הוּנָא: בְּגַת פְּקוּקָה וּמְלֵאָה.

תָּא שְׁמַע, וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה יַיִן נָסָךְ עַד שֶׁיֵּרֵד לַבּוֹר! הָכָא נָמֵי בְּגַת פְּקוּקָה וּמְלֵאָה.

תָּא שְׁמַע: יָרַד לַבּוֹר — מָה שֶּׁבַּבּוֹר אָסוּר, וְהַשְּׁאָר מוּתָּר. אָמַר רַב הוּנָא: לָא קַשְׁיָא — כָּאן בְּמִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה, כָּאן בְּמִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה.

דְּתַנְיָא: בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים בד"ד — אֵין בּוֹצְרִין עִם הַנָּכְרִי בַּגַּת, שָׁאסוּר לִגְרוֹם טוּמְאָה לְחוּלִּין שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאֵין דּוֹרְכִין עִם יִשְׂרָאֵל שֶׁעוֹשֶׂה פֵּירוֹתָיו בְּטוּמְאָה, שֶׁאָסוּר לְסַיֵּיעַ יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבֵירָה, אֲבָל דּוֹרְכִים עִם הַנָּכְרִי בַּגַּת, וְלָא חָיְישִׁינַן לְדָרַב הוּנָא.

וְחָזְרוּ לוֹמַר דב"ב — אֵין דּוֹרְכִין עִם הַנָּכְרִי בַּגַּת, מִשּׁוּם דְּרַב הוּנָא.

דף נו.

וְאֵין בּוֹצְרִין עִם יִשְׂרָאֵל שֶׁעוֹשֶׂה פֵּירוֹתָיו בְּטוּמְאָה, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאֵין דּוֹרְכִין, אֲבָל בּוֹצְרִין עִם הַנָּכְרִי בַּגַּת, שֶׁמּוּתָּר לִגְרוֹם טוּמְאָה לְחוּלִּין שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה יַיִן נֶסֶךְ עַד שֶׁיֵּרֵד לְבוֹר. וְהָתַנְיָא: יַיִן מִשֶּׁיְקַפֶּה!

אָמַר רָבָא: לָא קַשְׁיָא, הָא רַבִּי עֲקִיבָא, הָא רַבָּנַן, דְּתַנְנָן: יַיִן מִשֶּׁיֵּרֵד לַבּוֹר, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מִשֶּׁיְקַפֶּה.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: קִיפּוּי דְּבוֹר, אוֹ קִיפּוּי דְּחָבִית?

תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא: יַיִן — מִשֶּׁיְקַפֶּה, אַף עַל פִּי שֶׁקִּפָּה, קוֹלֵט מִן הַגַּת הֶעָלְיוֹנָה וּמִן הַצִּינּוֹר וְשׁוֹתֶה. שְׁמַע מִינַּהּ קִיפּוּי דְּבוֹר קָאָמְרִינַן, שְׁמַע מִינַּהּ.

וְהָתַנְיָ רַב זְבִיד בְּדְבֵי רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: יַיִן — מִשֶּׁיֵּרֵד לַבּוֹר וְיִקַּפֶּה, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מִשֶּׁיְשַׁלֶּה בָּחֲבִיּוֹת! תְּרֵצַהּ נָמֵי לְהָךְ קַמַּיְיתָא הָכִי: יַיִן — מִשֶּׁיֵּרֵד לַבּוֹר וְיִקַּפֶּה, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מִשֶּׁיְשַׁלֶּה בָּחֲבִיּוֹת.

וְאֶלָּא, מַתְנִיתִין דְּקָתָנֵי: אֵינוֹ עוֹשֶׂה יַיִן נֶסֶךְ עַד שֶׁיֵּרֵד לַבּוֹר, לֵימָא תְּלָתָא תַּנָּאֵי הִיא? לָא, שָׁאנֵי יַיִן נֶסֶךְ דְּאַחְמִירוּ בֵּיהּ רַבָּנַן.

דף נו:

וּלְרָבָא, דְּלָא שָׁאנֵי לֵיהּ, מוֹקֵים לֵיהּ כְּתָלְתָּא תַּנָּאֵי.

מַה שֶּׁבַּבּוֹר אָסוּר וְהַשְּׁאָר מוּתָּר. אָמַר רַב הוּנָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁלֹּא הֶחֱזִיר גַּרְגּוּתָנִי לַגַּת, אֲבָל הֶחֱזִיר גַּרְגּוּתָנִי לַגַּת — אָסוּר.

גַּרְגּוּתָנִי גּוּפַהּ, בְּמַאי קָא מִיתַּסְרָא? בְּנִצּוֹק. שְׁמַע מִינַּהּ: נִצּוֹק חִיבּוּר! כִּדְתָנֵי רַבִּי חִיָּיא: שֶׁפִּחֲמַתּוּ צְלוֹחִיתוֹ. הָכָא נָמֵי: שֶׁפִּחֲמַתּוּ בּוֹרוֹ.

הָהוּא יָנוֹקָא דִּתְנָא עֲבוֹדָה זָרָה בְּשֵׁית שְׁנֵי, בָּעוֹ מִינֵּיהּ: מַהוּ לְדָרוֹךְ עִם הַנָּכְרִי בַּגַּת? אֲמַר לְהוּ: דּוֹרְכִין עִם הַנָּכְרִי בַּגַּת. וְהָא קָא מְנַסֵּךְ בֵּידֵיהּ? דְּצַיְירְנָא לְהוּ לִידֵיהּ. וְהָא קָא מְנַסֵּךְ בְּרֶגֶל? נִיסּוּךְ דֶּרֶגֶל לָא שְׁמֵיהּ נִיסּוּךְ.

הָהוּא עוֹבָדָא דַּהֲוָה בִּנְהַרְדְּעָא, דְּדָשׁוּ יִשְׂרָאֵל וְגוֹי לְהָהוּא חַמְרָא, וְשַׁהֲיֵיהּ שְׁמוּאֵל תְּלָתָא רִיגְלֵי. מַאי טַעְמָא? אִילֵּימָא מִשּׁוּם דְּקָסָבַר:

דף נז.

דְּאִי מַשְׁכַּחְנָא תַּנָּא דְּאָסַר כְּרַבִּי נָתָן, אוֹסְרִינַיֵּיהּ אֲפִילּוּ בַּהֲנָאָה. דְּתַנְיָא: מְדָדוֹ, בֵּין בַּיָּד בֵּין בָּרֶגֶל — יִמָּכֵר. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: בַּיָּד — אָסוּר, בָּרֶגֶל — מוּתָּר.

אֵימַר דְּאָמַר רַבִּי נָתָן בַּיָּד, בָּרֶגֶל מִי אָמַר? אֶלָּא דְּאִי מַשְׁכַּחְנָא תַּנָּא דְּשָׁרֵי כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, אֵישְׁרֵייהּ אֲפִילּוּ בִּשְׁתַּיָּיה.

הָהוּא עוֹבָדָא דַּהֲוָה בְּבֵירָם, דְּהָהוּא גּוֹי דַּהֲוָה קָא סָלֵיק בְּדִיקְלָא וְאַיְיתִי לוּלְיָבָא, בַּהֲדֵי דְּקָא נָחֵית נָגַע בְּרֵאשֵׁיהּ דְּלוּלְיָבָא בְּחַמְרָא שָׁלֵא בְּכַוְונָה, שַׁרְיֵיהּ רַב לְזַבּוֹנֵיהּ לְגוֹיִם.

אָמְרוּ לֵיהּ רַב כָּהֲנָא וְרַב אַסִּי לְרַב, וְהָא מָר הוּא דְּאָמַר: תִּינוֹק בֶּן יוֹמוֹ הוּא עוֹשֶׂה יַיִן נֶסֶךְ!

אָמַר לְהוּ: אֵימוֹר דַּאֲמָרִי אֲנָא בִּשְׁתַּיָּיה, בַּהֲנָאָה מִי אֲמָרִי?

גּוּפָא, אָמַר רַב: תִּינוֹק בֶּן יוֹמוֹ עוֹשֶׂה יַיִן נֶסֶךְ.

אִיתְיְבִיהּ רַב שִׁימִי בַּר חִיָּיא לְרַב: הַלּוֹקֵחַ עֲבָדִים מִן הַגּוֹיִם, שֶׁמָּלוּ וְלֹא טָבְלוּ, וְכֵן בְּנֵי הַשְׁפָּחוֹת, שֶׁמָּלוּ וְלֹא טָבְלוּ — רוּקָן וּמִדְרָסָן בַּשּׁוּק טָמֵא, וְאָמְרִי לַהּ: טָהוֹר.

יֵינָן — גְּדוֹלִים עוֹשִׂים יַיִן נֶסֶךְ, קְטַנִּים אֵין עוֹשִׂים יַיִן נֶסֶךְ. וְאֵלּוּ הֵן גְּדוֹלִים וְאֵלּוּ הֵן קְטַנִּים? גְּדוֹלִים — יוֹדְעִין בְּטִיב עֲבוֹדָה זָרָה וּמְשַׁמְּשֶׁיהָ, קְטַנִּים — אֵינָם יוֹדְעִין בְּטִיב עֲבוֹדָה זָרָה וּמְשַׁמְּשֶׁיהָ.

קָתָנֵי מִיהַת גְּדוֹלִים — אִין, קְטַנִּים — לָא! תַּרְגְּמַהּ אַבְּנֵי שְׁפָחוֹת.

הָא "וְכֵן" קָאָמַר! אַרוּקָן וּמִדְרָסָן.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר טָמֵא, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר טָהוֹר, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

הָא קָא מַשְׁמַע לַן, עֲבָדִים דְּוַמְיָא דִּבְנֵי שְׁפָחוֹת, מָה בְּנֵי שְׁפָחוֹת מָלוּ וְלֹא טָבְלוּ הוּא דְּעוֹשִׂין יַיִן נֶסֶךְ, מָלוּ וְטָבְלוּ לָא, אַף עֲבָדִים כֵּן.

לְאַפּוֹקֵי מִדְּרַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל, דְּאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל: הַלּוֹקֵחַ עֲבָדִים מִן הַגּוֹיִם, אַף עַל פִּי שֶׁמָּלוּ וְטָבְלוּ — עוֹשִׂין יֵין נֶסֶךְ עַד שֶׁתִּשְׁקַע עֲבוֹדָה זָרָה מִפִּיהֶם, קָא מַשְׁמַע לַן דְּלָא.

גּוּפָא, אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל: הַלּוֹקֵחַ עֲבָדִים מִן הַגּוֹיִם, אַף עַל פִּי שֶׁמָּלוּ וְטָבְלוּ — עוֹשִׂין יֵין נֶסֶךְ עַד שֶׁתִּשְׁקַע עֲבוֹדָה זָרָה מִפִּיהֶם. וְכַמָּה? אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: עַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ.

אִיתְיְבִיהּ רַבָּה לְרַב נַחְמָן: הַלּוֹקֵחַ עֲבָדִים מִן הַגּוֹיִם שֶׁמָּלוּ וְלֹא טָבְלוּ, וְכֵן בְּנֵי הַשְׁפָחוֹת שֶׁמָּלוּ וְלֹא טָבְלוּ — רוּקָן וּמִדְרָסָן

דף נז:

בַּשׂוּק טָמֵא, וְאָמְרִי לַהּ: טָהוֹר. יֵינָן — גְּדוֹלִים עוֹשִׂין יֵין נָסָךְ, קְטַנִּים אֵין עוֹשִׂין יֵין נָסָךְ. אֵלּוּ הֵן גְּדוֹלִים וְאֵלּוּ הֵן קְטַנִּים? גְּדוֹלִים — שֶׁיּוֹדְעִין בְּטִיב עֲבוֹדָה זָרָה וּמְשַׁמְּשֶׁיהָ, קְטַנִּים — שֶׁאֵין יוֹדְעִין בְּטִיב עֲבוֹדָה זָרָה וּמְשַׁמְּשֶׁיהָ.

קָתָנֵי מִיהַת: מָלוּ וְלֹא טָבְלוּ — אִין, מָלוּ וְטָבְלוּ — לָא! תַּרְגְּמַהּ אַבָּנֵי שְׁפָחוֹת.

הָא "וְכֵן" קָתָנֵי! אַרּוּקֵן וּמִדְרָסָן.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר טָמֵא, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר טָהוֹר, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

הָא קָא מַשְׁמַע לַן: עֲבָדִים דְּמֵיָא דִּבְנֵי שְׁפָחוֹת, מָה בְּנֵי שְׁפָחוֹת — גְּדוֹלִים הוּא דְּעוֹשִׂין יֵין נָסָךְ, קְטַנִּים אֵין עוֹשִׂין יֵין נָסָךְ, אַף עֲבָדִים נָמֵי — גְּדוֹלִים עוֹשִׂין יֵין נָסָךְ, קְטַנִּים אֵין עוֹשִׂין יֵין נָסָךְ.

לְאַפּוֹקֵי מִדְּרַב, דְּאָמַר רַב: תִּינוֹק בֶּן יוֹמוֹ עוֹשֶׂה יֵין נָסָךְ, קָא מַשְׁמַע לַן דְּלָא.

הָהוּא עוֹבָדָא דַּהֲוָה בְּמָחוֹזָא, אֲתָא גּוֹי עָיֵיל לְחָנוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל, אֲמַר לְהוּ: אִית לְכוּ חַמְרָא לְזַבּוֹנֵי? אֲמַרוּ לֵיהּ: לָא. הֲוָה יָתֵיב חַמְרָא בְּדַוְקָא, שְׁדָא בֵּיהּ יְדֵיהּ שַׁיכְשֵׁךְ בֵּיהּ, אֲמַר לְהוּ: הַאי לָאו חַמְרָא הוּא? שַׁקְלֵיהּ הַאיְךְ בְּרִיתְחֵיהּ שַׁדְיֵיהּ לְדַנָּא.

שַׁרְיֵיהּ רָבָא לְזַבּוֹנֵי לְגוֹיִם, אִיפְּלִיג עֲלֵיהּ רַב הוּנָא בַּר חִינָּנָא וְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב נַחְמָן. נָפְקִי שִׁיפּוּרֵי דְּרָבָא וְשָׁרוּ, וְנָפְקִי שִׁיפּוּרֵי דְּרַב הוּנָא בַּר חִינָּנָא וְרַב הוּנָא בַּר רַב נַחְמָן וְאָסְרִי.

דף נח.

אִיקְּלַע רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב נַחְמָן לְמָחוֹזָא, אֲמַר לֵיהּ רָבָא לְרַב אֶלְיָקִים שַׁמָּעֵיהּ: טְרוֹק גַּלֵּי, דְּלָא נֵיתוֹ אִינָשֵׁי דְּנִיטְרִיד.

עַל לְגַבֵּיהּ, אֲמַר לֵיהּ: כִּי הַאי גַּוְונָא מַאי? אֲמַר לֵיהּ: אָסוּר אֲפִילּוּ בַּהֲנָאָה. וְהָא מָר הוּא דְּאָמַר: שַׁיכְשֵׁךְ אֵין עוֹשֶׂה יֵין נָסָךְ! אֵימַר דַּאֲמַרִי אֲנָא – לְבַר מִדְּמֵיהּ דְּהָהוּא חַמְרָא, דְּמֵי דְּהָהוּא חַמְרָא מִי אֲמַרִי?

אָמַר רָבָא: כִּי אֲתַאי לְפוּמְבְּדִיתָא, אַקְפַן נַחְמָנִי שְׁמַעְתָּתָא וּמַתְנִיתָא דַּאֲסִיר.

שְׁמַעְתָּתָא: דְּהָהוּא עוֹבָדָא דַּהֲוָה בִּנְהַרְדְּעָא, וַאֲסַר שְׁמוּאֵל, בִּטְבֶרְיָא וַאֲסַר רַבִּי יוֹחָנָן, וַאֲמַרִי לֵיהּ: לְפִי שֶׁאֵינָן בְּנֵי תוֹרָה, וַאֲמַר לִי: טְבֶרְיָא וּנְהַרְדְּעָא אֵינָן בְּנֵי תוֹרָה, דְּמָחוֹזָא בְּנֵי תוֹרָה?!

מַתְנִיתָא: דַּאֲנַרְדְּמִים גּוֹי שֶׁקִּדַּח בְּמֵינֶקֶת וְהֶעֱלָה, אוֹ שֶׁטָּעַם מִן הַכּוֹס וְהֶחְזִירוֹ לְחָבִית — זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה וַאֲסָרוּהוּ. מַאי לָאו בַּהֲנָאָה? לֹא, בִּשְׁתִיָּיה.

אִי הָכִי, לִיתְנֵי ״יְמָכֵר״, כִּדְקָתָנֵי סֵיפָא: חָרַם גּוֹי שֶׁהוֹשִׁיט יָדוֹ לֶחָבִית, וּכְסָבוּר שֶׁל שֶׁמֶן הִיא וְנִמְצֵאת שֶׁל יַיִן — זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה, וְאָמְרוּ: ״יְמָכֵר״. תְּיוּבְתָּא דְּרָבָא, תְּיוּבְתָּא.

רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן אַרְזָא וְרַבִּי יוֹסֵי בֶּן נְהוֹרַאי הֲווֹ יָתְבִי וְקָא שָׁתוּ חַמְרָא, אֲתָא הָהוּא גַּבְרָא, אֲמַרוּ לֵיהּ: תָּא אַשְׁקֵינַן. לְבָתַר דִּרְמָא לְכָסָא אִינַּלַאי מִילְתָא דְּגוֹי הוּא. חַד אָסַר אֲפִילּוּ בַּהֲנָאָה, וְחַד שָׁרֵי אֲפִילּוּ בִּשְׁתִיָּיה. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: מַאן דְּאָסַר שַׁפִּיר אָסַר, וּמַאן דְּשָׁרֵי שַׁפִּיר שָׁרֵי. מַאן דְּאָסַר,

דף נח:

מֵימָר אָמַר: סָלְקָא דַּעְתֵּיהּ דְּרַבָּנַן כִּי הָנֵי שִׁיכְרָא קָא שָׁתוּ? אֶלָּא וַדַּאי הַאי חַמְרָא הוּא, וְנַסְּכֵיהּ. מַאן דְּשָׁרֵי שַׁפִּיר שָׁרֵי, מֵימָר אָמַר: סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּרַבָּנַן כִּי הָנֵי חַמְרָא קָא שָׁתוּ, וְאָמְרוּ לֵיהּ לְדִידִי ״תָּא אַשְׁקֵינַן״? אֶלָּא וַדַּאי שִׁיכְרָא הוּא (קָא שָׁתוּ), וְלָא נַסְּכֵיהּ.

וְהָא קָא חָזֵי! בְּלֵילְיָא. וְהָא קָא מַרַח לֵיהּ! בְּחַדְתָּא.

וְהָא קָא נָגַע בֵּיהּ בְּנַטְלָא, וְהָוֶה לֵיהּ מַגַּע גּוֹי שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה וְאָסוּר! לָא צְרִיכָא, דְּקָא מוֹרֵיק אוֹרוֹקֵי, וְהָוֶה לֵיהּ כּוֹחוֹ שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה, וְכֹל כּוֹחוֹ שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה לָא גָּזְרוּ בֵּיהּ רַבָּנַן.

בָּעָא מִינֵּיהּ רַבִּי אַסִּי מֵרַבִּי יוֹחָנָן: יַיִן שֶׁמְּסָכוֹ גּוֹי, מַהוּ? אָמַר לֵיהּ: וְאֵימָא ״מְזָגוֹ״! אָמַר לֵיהּ: אֲנָא כְּדִכְתִיב קָאָמֵינָא, ״טָבְחָה טִבְחָהּ מָסְכָה יֵינָהּ״. אָמַר לֵיהּ: לְשׁוֹן תּוֹרָה לְעַצְמָהּ, לְשׁוֹן חֲכָמִים לְעַצְמָן.

מַאי? אָמַר לֵיהּ: אָסוּר, מִשּׁוּם ״לָךְ לָךְ, אָמְרִין נְזִירָא; סְחוֹר סְחוֹר, לְכַרְמָא לָא תִּקְרַב״.

רַבִּי יִרְמְיָה אִיקְּלַע לְסִבְּתָא, חֲזָא חַמְרָא דְּמָזְגֵי גּוֹיִם וְאִישְׁתֵּי יִשְׂרָאֵל מִינֵּיהּ, וַאֲסַר לְהוּ מִשּׁוּם ״לָךְ לָךְ, אָמְרִין נְזִירָא; סְחוֹר סְחוֹר, לְכַרְמָא לָא תִּקְרַב״. אִתְּמַר נָמֵי: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְאָמְרִי לַהּ אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: יַיִן שֶׁמְּזָגוֹ גּוֹי אָסוּר, מִשּׁוּם ״לָךְ לָךְ, אָמְרִין נְזִירָא; סְחוֹר סְחוֹר, לְכַרְמָא לָא תִּקְרַב״.

רֵישׁ לָקִישׁ אִיקְּלַע לְבָצְרָה, חֲזָא יִשְׂרָאֵל דְּקָאָכְלִי פֵּירֵי דְּלָא מְעַשְּׂרִי, וַאֲסַר לְהוּ. חֲזָא מַיָּא דְּסָגְדִי לְהוּ גּוֹיִם וְשָׁתוּ יִשְׂרָאֵל, וַאֲסַר לְהוּ.

אָתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, אֲמַר לֵיהּ: אַדְּמִקְטוֹרְךָ עָלָךְ זִיל הֲדַר בֶּצֶר, לָאו הַיְינוּ בָּצְרָה, וּמַיִם שֶׁל רַבִּים אֵין נֶאֱסָרִין.

רַבִּי יוֹחָנָן לְטַעְמֵיהּ,

דף נט.

דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוֹצָדָק: מַיִם שֶׁל רַבִּים אֵין נֶאֱסָרִין. הָא דְּיָחִיד נֶאֱסָרִין.

וְתִיפּוֹק לֵיהּ, דְּהָא מְחוּבָּרִין נִינְהוּ! לָא צָרִיכָא, דְּתַלְשִׁינְהוּ גַּלָּא.
סוֹף סוֹף, אַבְנֵי הַר שֶׁנִּדַּלְדְּלוּ נִינְהוּ, תִּסְתַּיֵּים דְּרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר אֲסוּרוֹת?
לָא צָרִיכָא, דְּטַפְּחִינְהוּ בִּידֵיהּ.
רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אִיקְּלַע לְגַבְלָא, חֲזָא בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל דְּמִיעַבְּרָן מִגּוֹיִם שֶׁמָּלוּ וְלֹא טָבְלוּ, חֲזָא חַמְרָא דְּמָזְגוּ גּוֹיִם וְשָׁתוּ יִשְׂרָאֵל, חֲזָא תּוֹרְמוֹסָא דְּשָׁלְקִי לְהוּ גּוֹיִם וְאָכְלִי יִשְׂרָאֵל, וְלָא אֲמַר לְהוּ וְלָא מִידֵּי.
אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, אֲמַר לֵיהּ: צֵא וְהַכְרֵז עַל בְּנֵיהֶם שֶׁהֵן מַמְזֵרִים, וְעַל יֵינָן מִשּׁוּם יֵין נֶסֶךְ, וְעַל תּוֹרְמוֹסָן מִשּׁוּם בִּישׁוּלֵי גּוֹיִם, מִשּׁוּם שֶׁאֵינָן בְּנֵי תּוֹרָה.
עַל בְּנֵיהֶם שֶׁהֵם מַמְזֵרִים — רַבִּי יוֹחָנָן לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לְעוֹלָם אֵינוֹ גֵּר עַד שֶׁיָּמוּל וְיִטְבּוֹל, וְכֵיוָן דְּלָא טָבֵיל — גּוֹי הוּא. וְאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: גּוֹי וְעֶבֶד הַבָּא עַל בַּת יִשְׂרָאֵל — הַוָּלָד מַמְזֵר.
וּגְזוֹר עַל יֵינָם מִשּׁוּם יֵין נֶסֶךְ — מִשּׁוּם "לָךְ לָךְ, אָמְרִין נְזִירָא; סְחוֹר סְחוֹר, לְכַרְמָא לָא תִּקְרַב".
וְעַל תּוֹרְמוֹסָן מִשּׁוּם בִּישׁוּלֵי גּוֹיִם — לְפִי שֶׁאֵינָן בְּנֵי תּוֹרָה. טַעְמָא דְּאֵינָן בְּנֵי תּוֹרָה, הָא בְּנֵי תּוֹרָה שְׁרֵי? וְהָאָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק אָמַר רַב: כֹּל שֶׁנֶּאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא חַי אֵין בּוֹ מִשּׁוּם בִּישׁוּלֵי גּוֹיִם!
רַבִּי יוֹחָנָן כִּי הֲדָר לִישָּׁנָא סְבִירָא לֵיהּ, דְּאָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק אָמַר רַב: כֹּל שֶׁאֵינוֹ עוֹלֶה לְשׁוּלְחָן שֶׁל מְלָכִים לְלֶפֶת בּוֹ אֶת הַפַּת — אֵין בּוֹ מִשּׁוּם בִּישׁוּלֵי גּוֹיִם. טַעְמָא דְּאֵינָן בְּנֵי תּוֹרָה, הָא בְּנֵי תּוֹרָה שְׁרֵי.
בְּעוֹ מִינֵּיהּ מֵרַב כָּהֲנָא: גּוֹי מַהוּ שֶׁיּוֹלִיךְ עֲנָבִים לַגַּת? אֲמַר לְהוּ: אָסוּר, מִשּׁוּם "לָךְ לָךְ, אָמְרִין נְזִירָא; סְחוֹר סְחוֹר, לְכַרְמָא לָא תִּקְרַב". אִיתְיְבֵיהּ רַב יֵימַר לְרַב כָּהֲנָא: גּוֹי שֶׁהֵבִיא עֲנָבִים לַגַּת בְּסַלִּין.

דף נט:

וּבְדוּדוֹרִין, אַף עַל פִּי שֶׁהַיַּיִן מְזַלֵּף עֲלֵיהֶן — מוּתָּר. אֲמַר לֵיהּ: "הֵבִיא" קָאָמַרְתְּ? אֲנָא לְכַתְּחִלָּה קָאָמִינָא!
הָהוּא אֶתְרוֹגָא דְּנָפַל לְחָבִיתָא דְּחַמְרָא, אִידְּרִי גּוֹי וְשַׁקְלֵיהּ. אֲמַר לְהוּ רַב אָשֵׁי: נַקְטוּהּ לִידֵיהּ כִּי הֵיכִי דְּלָא לְשַׁכְשֵׁיךְ בֵּיהּ, וּבָרְצוּהָ עַד דְּשַׁיְיפָא.
אֲמַר רַב אָשֵׁי: הַאי גּוֹי דְּנַסְכֵיהּ לְחַמְרָא דְּיִשְׂרָאֵל בְּכַוָּונָה, אַף עַל גַּב דְּלָזְבוֹנֵיהּ לְגוֹי אַחֲרִינָא אָסוּר, שְׁרֵי לֵיהּ לְמִישְׁקַל דְּמֵיהּ מֵהָהוּא גּוֹי. מַאי טַעְמָא? מִיקְלָא קַלְיֵיהּ.

אָמַר רַב אָשֵׁי: מְנָא אָמֵינָא לַהּ? דְּתַנְיָא: גּוֹי שֶׁנִּסֵּךְ יֵינוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא בִּפְנֵי עֲבוֹדָה זָרָה — אָסוּר, וְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא וְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא מַתִּירִין מִשּׁוּם שְׁנֵי דְּבָרִים: אֶחָד — שֶׁאֵין מְנַסְּכִין יַיִן אֶלָּא בִּפְנֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וְאֶחָד — שֶׁאוֹמֵר לוֹ: לֹא כָל הֵימֶנְךָ שֶׁתֶּאֱסוֹר יֵינִי לְאוֹנְסִי. הָהִיא חָבִיתָא דְּחַמְרָא דְּאִישְׁתְּקִיל לְבַרְזָא, אֲתָא גּוֹי, אִידְּרִי אַנַּח יְדֵיהּ עִילָּוֵיהּ. אָמַר רַב פָּפָּא: כֹּל דְּלַהֲדֵי בַּרְזָא — חַמְרָא אָסִיר.

דף ס.

וְאִידָּךְ שְׁרֵי, וְאִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב פָּפָּא: עַד (הברזא) [בַּרְזָא] — חַמְרָא אָסִיר, וְאִידָּךְ שְׁרֵי.
אָמַר רַב יֵימַר, כְּתַנָּאֵי: חָבִית שֶׁנִּקְּבָה, בֵּין מִפִּיהָ, בֵּין מִשּׁוּלֶיהָ, וּבֵין מִצִּידֶּיהָ, וְנָגַע בּוֹ טְבוּל יוֹם — טְמֵאָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִפִּיהָ וּמִשּׁוּלֶיהָ — טְמֵאָה, מִצִּידֶּיהָ — טְהוֹרָה מִכָּאן וּמִכָּאן.
אָמַר רַב פָּפָּא: גּוֹי אַדַּנָּא וְיִשְׂרָאֵל אַכּוּבָּא — חַמְרָא אָסִיר, מַאי טַעְמָא? כִּי קָאָתֵי — מִכֹּחַ גּוֹי קָאָתֵי. יִשְׂרָאֵל אַדַּנָּא וְגוֹי אַכּוּבָּא — חַמְרָא שְׁרֵי, וְאִי מְצַדֵּד צַדּוֹדֵי — אָסִיר.
אָמַר רַב פָּפָּא: הַאי גּוֹי דְּדָרֵי זִיקָא וְקָאָזֵיל יִשְׂרָאֵל אֲחוֹרֵיהּ, מַלְיָא — שְׁרֵי, דְּלָא מְקָרְקֵשׁ. חַסִּירָא — אָסִיר, דִּלְמָא מְקָרְקֵשׁ. כּוּבָּא: מַלְיָא — אָסִיר, דִּלְמָא נָגַע. חַסִּירָא — שְׁרֵי, דְּלָא נָגַע.
רַב אָשֵׁי אָמַר: זִיקָא, בֵּין מַלְיָא וּבֵין חַסִּירָא — שְׁרֵי, מַאי טַעְמָא? אֵין דֶּרֶךְ נִיסּוּךְ בְּכָךְ.
מַעְצָרָא זָיְירָא — רַב פַּפִּי שָׁרֵי, רַב אָשֵׁי, וְאִיתֵּימָא רַב שִׁימִי בַּר אָשֵׁי, אָסַר.
בְּכֹחוֹ, כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דַּאֲסִיר. כִּי פְּלִיגִי — בְּכֹחַ כֹּחוֹ. אִיכָּא דְּאָמְרִי: בְּכֹחַ כֹּחוֹ, כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דִּשְׁרֵי. כִּי פְּלִיגִי — בְּכֹחוֹ. הֲוָה עוֹבָדָא בְּכֹחַ כֹּחוֹ, וְאָסַר רַב יַעֲקֹב מִנְּהַר פְּקוֹד.
הָהִיא חָבִיתָא

דף ס:

דְּאִיפְּקְעָה לְאוּרְכַּהּ, אִידְּרִי הָהוּא גּוֹי חַבְקַהּ, שַׁרְיֵיהּ רַפְרָם בַּר פָּפָּא, וְאִי תֵּימָא רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ, לְזַבּוֹנֵי לְגוֹיִם. וְהָנֵי מִילֵּי דִּפְקְעָה לְאוּרְכַּהּ, אֲבָל לְפוּתְיֵיהּ — אֲפִילּוּ בְּשָׁתְיָה שְׁרֵי. מַאי טַעְמָא? מַעֲשֶׂה לְבֵינָה קָעָבֵיד.
הָהוּא גּוֹי דְּאִשְׁתְּכַח דַּהֲוָה קָאֵי בְּמַעְצַרְתָּא, אָמַר רַב אָשֵׁי: אִי אִיכָּא טוֹפֵחַ לְהַטְפִיחַ — בָּעֵי הַדָּחָה וּבָעֵי נִיגּוּב, וְאִי לָא — בְּהַדָּחָה בָּעָלְמָא סַגִּי לֵיהּ.
מַתְנִי' נִכְרִי שֶׁנִּמְצָא עוֹמֵד בְּצַד הַבּוֹר שֶׁל יַיִן, אִם יֵשׁ לוֹ מִלְוָה עָלָיו — אָסוּר, אֵין לוֹ מִלְוָה עָלָיו — מוּתָּר.

נָפַל לַבּוֹר וְעָלָה, מְדָדוֹ בְּקָנֶה, הִתִּיז אֶת הַצַּרְעָה בְּקָנֶה, אוֹ שֶׁהָיָה מְטַפֵּיחַ עַל פִּי חָבִית מְרוּתַּחַת — בְּכָל אֵלּוּ הָיָה מַעֲשֶׂה וְאָמְרוּ: יְמַכֵּר, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר. נָטַל אֶת הֶחָבִית וּזְרָקָהּ בַּחֲמָתוֹ לַבּוֹר, זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה וְהִכְשִׁירוּ.

גְּמָ׳ אָמַר שְׁמוּאֵל: וְהוּא שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִלְוָה עַל אוֹתוֹ יַיִן.

אָמַר רַב אָשֵׁי: מַתְנִיתִין נָמֵי דַּיְקָא, דִּתְנַן: הַמְטַהֵר יֵינוֹ שֶׁל נָכְרִי וְנוֹתְנוֹ בִּרְשׁוּתוֹ, וְהַלָּה כּוֹתֵב לוֹ: ״הִתְקַבַּלְתִּי מִמְּךָ מָעוֹת״ — מוּתָּר, אֲבָל אִם יִרְצֶה יִשְׂרָאֵל לְהוֹצִיאוֹ וְאֵין מַנִּיחוֹ עַד שֶׁיִּתֵּן לוֹ מְעוֹתָיו, זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה בְּבֵית שְׁאָן וְאָסְרוּ.

טַעְמָא דְּאֵין מַנִּיחוֹ, הָא מַנִּיחוֹ שָׁרֵי, שְׁמַע מִינַּהּ: מִלְוָה עַל אוֹתוֹ יַיִן בָּעֵינַן. שְׁמַע מִינַּהּ.

נָפַל לַבּוֹר וְעָלָה. אָמַר רַב פָּפָּא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁעָלָה מֵת, אֲבָל עָלָה חַי — אָסוּר. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַב פָּפָּא: דְּדָמֵי עֲלֵיהּ כְּיוֹם אֵידָם.

מְדָדוֹ בְּקָנֶה וְכוּ׳. כָּל אֵלּוּ הָיָה מַעֲשֶׂה וְאָמְרוּ: יְמַכֵּר, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר. אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: יָנוּחוּ לוֹ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרָכוֹת עַל רֹאשׁוֹ, כְּשֶׁהוּא מַתִּיר — מַתִּיר אֲפִילּוּ בִּשְׁתֵּיָה, וּכְשֶׁהוּא אוֹסֵר — אוֹסֵר אֲפִילּוּ בַּהֲנָאָה.

אָמַר רַב חִיָּיא בְּרֵיהּ דְּאַבָּא בַּר נַחְמָנִי, אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַב, וְאָמְרִי לַהּ אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר זְעֵירִי: הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב חִסְדָּא: אָמַר לִי אַבָּא בַּר חָנָן, הָכִי אָמַר זְעֵירִי: הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן.

נָטַל חָבִית וּזְרָקָהּ [בַּחֲמָתוֹ] לַבּוֹר, זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה [וְהִכְשִׁירוּ]. אָמַר רַב אָשֵׁי: כָּל שֶׁבַּזָּב טָמֵא בְּגוֹי עוֹשֶׂה יֵין נָסָךְ, כָּל שֶׁבַּזָּב טָהוֹר בְּגוֹי אֵינוֹ עוֹשֶׂה יֵין נָסָךְ.

אִיתְיְבֵיהּ רַב הוּנָא לְרַב אָשֵׁי: נָטַל אֶת הֶחָבִית וּזְרָקָהּ בַּחֲמָתוֹ לַבּוֹר, זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה בְּבֵית שְׁאָן וְהִכְשִׁירוּ. בַּחֲמָתוֹ — אִין, שְׁלֹא בַּחֲמָתוֹ — לָא!

דף סא.

הָתָם, דְּקָאָזֵיל מִינֵּיהּ וּמִינֵּיהּ.

מַתְנִי׳ הַמְטַהֵר יֵינוֹ שֶׁל נָכְרִי, וְנוֹתְנוֹ בִּרְשׁוּתוֹ (ובבית) [בְּבֵית] הַפְּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, בְּעִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ גּוֹיִם וְיִשְׂרְאֵלִים — מוּתָּר, בְּעִיר שֶׁכּוּלָּהּ גּוֹיִם — אָסוּר, עַד שֶׁיֵּשֵׁב וּמְשַׁמֵּר. וְאֵין הַשּׁוֹמֵר צָרִיךְ לִהְיוֹת יוֹשֵׁב וּמְשַׁמֵּר, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹצֵא וְנִכְנָס — מוּתָּר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: רְשׁוּת גּוֹיִם אַחַת הִיא.

הַמְטַהֵר יֵינוֹ שֶׁל נָכְרִי וְנוֹתְנוֹ בִּרְשׁוּתוֹ, וְהַלָּה כּוֹתֵב לוֹ: ״הִתְקַבַּלְתִּי מִמְּךָ מָעוֹת״ — מוּתָּר, אֲבָל אִם יִרְצֶה יִשְׂרָאֵל לְהוֹצִיא וְאֵינוֹ מַנִּיחוֹ עַד שֶׁיִּתֵּן לוֹ אֶת מְעוֹתָיו, זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה בְּבֵית שְׁאָן וְאָסְרוּ.

גְּמָ׳ בְּעִיר שֶׁכּוּלָּהּ גּוֹיִם נָמֵי, וְהָאִיכָּא רוֹכְלִין הַמַּחְזִירִין בָּעֲיָירוֹת! אָמַר שְׁמוּאֵל: בְּעִיר שֶׁיֵּשׁ לָהּ דְּלָתַיִם וּבְרִיחַ.

אָמַר רַב יוֹסֵף: וְחַלּוֹן כִּרְשׁוּת הָרַבִּים דָּמֵי, וְאַשְׁפָּה כִּרְשׁוּת הָרַבִּים דָּמֵי, וְדֵיקְלָא כִּרְשׁוּת הָרַבִּים דָּמֵי.

פְּסִיק רֵישֵׁיהּ — פְּלִיגִי בֵּהּ רַב אַחָא וְרָבִינָא: חַד אָסַר, וְחַד שָׁרֵי. מַאן דְּאָסַר — לְמָה לֵיהּ דְּסָלֵיק הָתָם? וּמַאן דְּשָׁרֵי — זִימְנִין דְּאָבְדָה לֵיהּ בְּהֵמָה, וְסָלֵיק לְעֵיוֹנֵי בָּתְרַהּ.

תָּנוּ רַבָּנָן: אֶחָד הַלּוֹקֵחַ וְאֶחָד הַשּׁוֹכֵר בַּיִת בַּחֲצֵירוֹ שֶׁל גּוֹי, וּמֵילְאָהוּ יַיִן, וְיִשְׂרָאֵל דָּר בְּאוֹתָהּ חָצֵר — מוּתָּר, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין מַפְתֵּחַ וְחוֹתָם בְּיָדוֹ.

דף סא:

בְּחָצֵר אַחֶרֶת — מוּתָּר, וְהוּא שֶׁמַּפְתֵּחַ וְחוֹתָם בְּיָדוֹ.

הַמְטַהֵר יֵינוֹ שֶׁל גּוֹי בִּרְשׁוּתוֹ, וְיִשְׂרָאֵל דָּר בְּאוֹתָהּ חָצֵר — מוּתָּר, וְהוּא שֶׁמַּפְתֵּחַ וְחוֹתָם בְּיָדוֹ. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן לְתַנָּא, תְּנֵי: אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מַפְתֵּחַ וְחוֹתָם בְּיָדוֹ — מוּתָּר.

בְּחָצֵר אַחֶרֶת — אָסוּר, אַף עַל פִּי שֶׁמַּפְתֵּחַ וְחוֹתָם בְּיָדוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

וַחֲכָמִים אוֹסְרִין, עַד שֶׁיְּהֵא שׁוֹמֵר יוֹשֵׁב וּמְשַׁמֵּר, אוֹ עַד שֶׁיָּבֹא מִמּוּנָּה הַבָּא לְקִיצִּין.

חֲכָמִים אַהֵנְיֵיא? אִילֵּימָא אַסֵּיפָא — תַּנָּא קַמָּא נָמֵי מֵיסַר קָא אָסַר! וְאֶלָּא אַרִישָׁא דְּסֵיפָא, וְהָא קָאָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן לְתַנָּא: תְּנֵי אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מַפְתֵּחַ וְחוֹתָם בְּיָדוֹ!

וְאֶלָּא, אַסֵּיפָא דְּרֵישָׁא, דְּקָאָמַר תַּנָּא קַמָּא: בְּחָצֵר אַחֶרֶת מוּתָּר, וְהוּא שֶׁמַּפְתֵּחַ וְחוֹתָם בְּיָדוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לְעוֹלָם אָסוּר, עַד שֶׁיְּהֵא שׁוֹמֵר יוֹשֵׁב וּמְשַׁמֵּר, אוֹ עַד שֶׁיָּבֹא מִמּוּנָּה הַבָּא לְקִיצִּין.

מִמּוּנָּה בָּא לְקִיצִּין גְּרִיעוּתָא הוּא! אֶלָּא עַד שֶׁיָּבֹא מִמּוּנָּה שֶׁאֵינוֹ בָּא לְקִיצִּין.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: רְשׁוּת גּוֹיִם אַחַת הִיא. אִיבַּעְיָא לְהוּ: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר לְהָקֵל אוֹ לְהַחְמִיר? רַב יְהוּדָה אָמַר זְעֵירִי: לְהָקֵל. רַב נַחְמָן אָמַר זְעֵירִי: לְהַחְמִיר.

רַב יְהוּדָה אָמַר זְעֵירִי לְהָקֵל, וְהָכִי קָאָמַר תַּנָּא קַמָּא: כְּשֵׁם שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ אָסוּר, כָּךְ בִּרְשׁוּת גּוֹי אַחֵר נָמֵי אָסוּר, וְחָיְישִׁינַן לְגוֹמְלִין.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּרְשׁוּתוֹ, אֲבָל בִּרְשׁוּת גּוֹי אַחֵר — מוּתָּר, וְלָא חָיְישִׁינַן לְגוֹמְלִין.

רַב נַחְמָן אָמַר זְעֵירִי לְהַחְמִיר, וְהָכִי קָאָמַר תַּנָּא קַמָּא: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּרְשׁוּתוֹ, אֲבָל בִּרְשׁוּת גּוֹי אַחֵר — מוּתָּר, וְלָא חָיְישִׁינַן לְגוֹמְלִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כֹּל רְשׁוּת גּוֹיִם אַחַת הִיא.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב נַחְמָן אָמַר זְעֵירִי לְהַחְמִיר: אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: כָּל רְשׁוּת גּוֹיִם אַחַת הִיא מִפְּנֵי הָרַמָּאִין.

דְּבֵי פַּרְזַק רוּפַּיְלָא אוֹתְיבוּ חַמְרָא גַּבֵּי אֲרִיסַיְיהוּ, סְבוּר רַבָּנַן קַמֵּיהּ דְּרָבָא לְמֵימַר: כִּי חָיְישִׁינַן לְגוֹמְלִין — הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּקָא מוֹתֵיב הַאי גַּבֵּי הַאי, אֲבָל הָכָא, כֵּיוָן דַּאֲרִיסֵיהּ לָאו דַּרְכֵּיהּ לְאוֹתוֹבֵיהּ בֵּי פַּרְזַק רוּפַּיְלָא — לְגוֹמְלִין לָא חָיְישִׁינַן.

אָמַר לֵהּ רָבָא: אַדְּרַבָּה, אֶפִּילּוּ לְמַאן דְּאָמַר לָא חָיְישִׁינַן לְגוֹמְלִין, הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּלָא מִירְתַת מִינֵּיהּ, אֲבָל הָכָא, כֵּיוָן דְּמִירְתַת מִינֵּיהּ — מְחַפֵּי עֲלֵיהּ זְכוּתָא.

הָהוּא כַּרְכָא דַּהֲוָה יָתֵיב בֵּיהּ חַמְרָא דְּיִשְׂרָאֵל, אִשְׁתְּכַח גּוֹי דַּהֲוָה קָאֵי בֵּינֵי דַּנֵּי. אָמַר רָבָא: אִם נִתְפַּס עָלָיו כְּגַנָּב — חַמְרָא שְׁרֵי, וְאִי לָא — אָסוּר.

הָדַרַן עָלָךְ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל.

דף סב.

מַתְנִי׳ **הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל** לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ בְּיֵין נֶסֶךְ — שְׂכָרוֹ אָסוּר. שְׂכָרוֹ לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ מְלָאכָה אַחֶרֶת, אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר לוֹ ״הַעֲבֵר לִי חָבִית שֶׁל יַיִן נֶסֶךְ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם״ — שְׂכָרוֹ מוּתָּר. הַשּׂוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהָבִיא עָלָיו יֵין נֶסֶךְ — שְׂכָרָהּ אָסוּר. שְׂכָרָהּ לֵישֵׁב עָלֶיהָ, אַף עַל פִּי שֶׁהִנִּיחַ גּוֹי לְגִינּוֹ עָלֶיהָ — שְׂכָרָהּ מוּתָּר.

גְּמָ׳ מַאי טַעְמָא שְׂכָרוֹ אָסוּר? אִילֵּימָא, הוֹאִיל וְיֵין נֶסֶךְ אָסוּר בַּהֲנָאָה, שְׂכָרוֹ נָמֵי אָסוּר — הֲרֵי עָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם דַּאֲסוּרִין בַּהֲנָאָה, וּתְנַן: מְכָרָן וְקִיְּדֵּשׁ בִּדְמֵיהֶן — מְקוּדָּשֶׁת!

אֶלָּא, הוֹאִיל וְתוֹפֵס אֶת דָּמָיו כַּעֲבוֹדָה זָרָה. וַהֲרֵי שְׁבִיעִית דְּתוֹפֶסֶת אֶת דָּמֶיהָ, וּתְנַן: הָאוֹמֵר לְפוֹעֵל ״הֵילֵךְ דִּינָר זֶה, לְקוֹט לִי בּוֹ יָרָק הַיּוֹם״ — שְׂכָרוֹ אָסוּר, ״לְקוֹט לִי יָרָק הַיּוֹם״ — שְׂכָרוֹ מוּתָּר!

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: קָנָס הוּא שֶׁקְּנָסוּ חֲכָמִים בַּחֲמָרִין וּבְיֵין נֶסֶךְ. יֵין נֶסֶךְ — הָא דַּאֲמַרַן, חֲמָרִין מַאי הִיא? דְּתַנְיָא: הַחֲמָרִין שֶׁהָיוּ עוֹשִׂין מְלָאכָה בְּפֵירוֹת שְׁבִיעִית — שְׂכָרָן שְׁבִיעִית.

מַאי ״שְׂכָרָן שְׁבִיעִית״? אִילֵּימָא דְּיָהֲבִינַן לְהוּ שָׂכָר מִפֵּירוֹת שְׁבִיעִית, נִמְצָא זֶה פּוֹרֵעַ חוֹבוֹ מִפֵּירוֹת שְׁבִיעִית, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה: ״לְאָכְלָה״ וְלֹא לְסַחוֹרָה!

וְאֶלָּא דְּקָדוֹשׁ שְׂכָרָן בִּקְדוּשַּׁת שְׁבִיעִית. וּמִי קָדוֹשׁ? וְהָתַנְיָא: הָאוֹמֵר לְפוֹעֵל: ״הֵילֵךְ דִּינָר זֶה וּלְקוֹט לִי יָרָק הַיּוֹם״ — שְׂכָרוֹ מוּתָּר, ״לְקוֹט לִי יָרָק בּוֹ הַיּוֹם״ — שְׂכָרוֹ אָסוּר!

אָמַר אַבָּיֵי: לְעוֹלָם יְהָבִינַן לֵיהּ שָׂכָר מִפֵּירוֹת שְׁבִיעִית, וּדְקָא קַשְׁיָא לָךְ ״לְאָכְלָה״ וְלֹא לְסַחוֹרָה, דְּיָהֲבֵיהּ נִיהֲלֵיהּ בְּצַד הֶיתֵּר, כְּדִתְנַן: לֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵירוֹ:

דף סב:

”הַעֲלֵה לִי פֵּירוֹת הַלָּלוּ לִירוּשָׁלַיִם לְחַלֵּק”, אֲבָל אוֹמֵר לוֹ: ”הַעֲלֵם לְאוֹכְלָם וְלִשְׁתּוֹתָם בִּירוּשָׁלַיִם”, וְנוֹתְנִין זֶה לָזֶה מַתָּנָה שֶׁל חִנָּם.

וְרָבָא אָמַר: לְעוֹלָם דְּקָדוֹשׁ בִּקְדוּשַׁת שְׁבִיעִית, וּדְקָא קַשְׁיָא לָךְ פּוֹעֵל — פּוֹעֵל דְּלָא נָפִישׁ אַגָּרֵיהּ לָא קָנְסוּהּ רַבָּנַן, חַמָּרִין דְּנָפִישׁ אַגָּרֵיהוּ — קָנְסוּ רַבָּנַן בְּהוּ. וּמַתְנִיתִין — חוּמְרָא דְּיֵין נָסָךְ שְׁאנֵי.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: שְׁכָרוֹ לְסָתָם יֵינָן, מַהוּ? מִי אָמְרִינַן: כְּיַיִן דְּאִיסּוּרָא חָמוּר כִּדְיֵין נָסָךְ — שְׁכָרוֹ נָמֵי אָסוּר, אוֹ דִלְמָא: הוֹאִיל וְטוּמְאָתוֹ (קיל) [קִילָא] — אַף שְׁכָרוֹ נָמֵי קִיל?

תָּא שְׁמַע: דְּהָהוּא גַּבְרָא דְּאַגַּר אַרְבִּיהּ לְסָתָם יֵינָן, יְהַבוּ לֵיהּ חִיטֵּי בְּאַגְרָא, אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב חִסְדָּא, אֲמַר לֵיהּ: זִיל קְלִינְהוּ וְקַבְּרִינְהוּ (בקברי) [בֵּי קְבְרֵי].

וְלֵימָא לֵיהּ: בַּדְּרִינְהוּ! אָתוּ בְּהוּ לִידֵי תַּקָּלָה. וְלִיקְלִינְהוּ וְלִיבַּדְּרִינְהוּ! דִּלְמָא מְזַבְּלִי בְּהוּ.

וְלִקְבְּרִינְהוּ בְּעֵינַיְיהוּ! מִי לָא תְּנַן: אֶחָד אֶבֶן שֶׁנִּסְקַל בָּהּ, וְאֶחָד עֵץ שֶׁנִּתְלָה עָלָיו, וְאֶחָד סַייִף שֶׁנֶּהֱרַג בּוֹ, וְאֶחָד סוּדָר שֶׁנֶּחְנַק בּוֹ — כּוּלָּם נִקְבָּרִים עִמּוֹ?

הָתָם דְּקָא קָבְרֵי בְּבֵי דִינָא, מוֹכְחָא מִילְּתָא דַּהֲרוּגֵי בֵּית דִּין נִינְהוּ. הָכָא לָא מוֹכְחָא מִילְּתָא, אֵימַר: אִינָשׁ גְּנַב וַאֲיִתִי קְבַר הָכָא.

דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי יָזְפִי פֵּירֵי שְׁבִיעִית מֵעֲנִיִּים, וּפָרְעוּ לְהוּ בִּשְׁמִינִית. אֲתוֹ אֲמַרוּ לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן, אֲמַר לְהוּ: יָאוּת הֵן עָבְדִין.

וּכְגֶנֶבְדִּן בְּאֶתְנַן — מוּתָּר, דְּתַנְיָא: נָתַן לָהּ וְלֹא בָּא עָלֶיהָ, בָּא עָלֶיהָ וְלֹא נָתַן לָהּ — אֶתְנַנָּה מוּתָּר.

נָתַן לָהּ וְלֹא בָּא עָלֶיהָ — פְּשִׁיטָא, כֵּיוָן דְּלָא בָּא עָלֶיהָ מַתָּנָה בְּעָלְמָא הוּא דְּיָהֵיב לַהּ! וְתוּ, בָּא עָלֶיהָ וְלֹא נָתַן לָהּ — הָא לָא יָהֵיב לָהּ וְלָא מִידֵּי, וְכֵיוָן דְּלָא נָתַן לָהּ מַאי ”אֶתְנַנָּה מוּתָּר”?

אֶלָּא הָכִי קָאָמַר: נָתַן לָהּ וְאַחַר כָּךְ בָּא עָלֶיהָ, אוֹ בָּא עָלֶיהָ וְאַחַר כָּךְ נָתַן לָהּ — אֶתְנַנָּה מוּתָּר.

נָתַן לָהּ וְאַחַר כָּךְ בָּא עָלֶיהָ, לְכִי בָּא עָלֶיהָ

דף סג.

לֵיחוּל עָלַהּ אִיסּוּר אֶתְנַן לְמַפְרֵעַ! אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: כְּשֶׁקִּדְּמָה וְהִקְרִיבַתּוּ.

הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּאָמַר לַהּ: ”קָנֵי לִיךְ מֵעַכְשָׁיו” — פְּשִׁיטָא דִּשְׁרֵי, דְּהָא לֵיתֵיהּ בִּשְׁעַת בִּיאָה, וּמַתְּנָה בְּעָלְמָא הוּא דְּיָהֵיב לַהּ!

וְאִי דְּלָא אָמַר לַהּ ”קָנֵי לִיךְ מֵעַכְשָׁיו”, הֵיכִי (מצי) [מָצְיָא] מַקְרְבָה? ”וְאִישׁ כִּי יַקְדִּשׁ אֶת בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ” אָמַר רַחֲמָנָא, מָה בֵּיתוֹ בִּרְשׁוּתוֹ, אַף כֹּל בִּרְשׁוּתוֹ.

אֶלָּא, דְּאָמַר לַהּ: ״לֶהֱוֵי גַּבֵּיךְ עַד שְׁעַת בִּיאָה, וְאִי מִיצְטָרִיךְ לִיךְ קְנֵי מֵעַכְשָׁיו״.
בָּעֵי רַב הוֹשַׁעְיָא: קְדָמָה וְהִקְדִּישַׁתּוּ, מַהוּ? כֵּיוָן דְּאָמַר מָר: אֲמִירָתוֹ לְגָבוֹהַּ כְּמִסִּירָתוֹ לְהֶדְיוֹט, כְּמַאן דְּאַקְרֵיבְתֵּיהּ דָּמֵי, אוֹ דִּלְמָא הַשְׁתָּא מִיהָא הָא קָאֵי וְאִיתֵּיהּ בְּעֵינֵיהּ?
וְתִפְשׁוֹט מִדְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: שֶׁקְּדָמָה וְהִקְרִיבַתּוּ — דַּוְקָא הִקְרִיבַתּוּ, אֲבָל הִקְדִּישַׁתּוּ — לָא.
דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר גּוּפֵיהּ קָא מִיבַּעְיָא לֵיהּ, מַאי? מִיפְּשָׁט פְּשִׁיטָא לֵיהּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּהִקְרִיבַתּוּ דַּוְקָא, אֲבָל הִקְדִּישַׁתּוּ מְסַפְקָא לֵיהּ? תֵּיקוּ.
בָּא עָלֶיהָ וְאַחַר כָּךְ נָתַן לָהּ אֶתְנַנָּהּ — מוּתָּר, וּרְמִינְהִי: בָּא עָלֶיהָ וְאַחַר כָּךְ נָתַן לָהּ, אֲפִילּוּ מִכָּאן עַד שְׁלֹשׁ שָׁנִים — אֶתְנַנָּהּ אָסוּר!
אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר רַב חִסְדָּא: לָא קַשְׁיָא, הָא דְּאָמַר ״הִתְבַּעֲלִי לִי בְּטָלָה זֶה״, הָא דַּאֲמַר לַהּ ״הִתְבַּעֲלִי בְּטָלָה״ סְתָם.
וְכִי אָמַר לַהּ ״בְּטָלָה זֶה״ מַאי הָוֵי? הָא מְחַסַּר מְשִׁיכָה! בְּזוֹנָה גּוֹיָה, דְּלָא קָנְיָא בִּמְשִׁיכָה.
וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם בְּזוֹנָה יִשְׂרְאֵלִית, וּכְגוֹן דְּקָאֵי בַּחֲצֵירָהּ.
אִי דְּקָאֵי בַּחֲצֵירָהּ, בָּא עָלֶיהָ וְאַחַר כָּךְ נָתַן לָהּ, הָא קָנְיָא לֵהּ! לָא צְרִיכָא, דְּשַׁוְּיֵהּ נִיהֲלַהּ אַפּוֹתֵיקֵי, דַּאֲמַר לַהּ: ״אִי מַיְיתֵינָא לִיךְ זוּזֵי מִכָּאן עַד יוֹם פְּלוֹנִי — מוּטָב, וְאִי לָא — שְׁקֵלֵיהּ בְּאֶתְנַנֵּיךְ״.
מֵתִיב רַב שֵׁשֶׁת: אוֹמֵר אָדָם לַחֲמָרָיו וּלְפוֹעֲלָיו ״לְכוּ וְאִכְלוּ בְּדִינָר זֶה״, ״צְאוּ וּשְׁתוּ בְּדִינָר זֶה״, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ

דף סג:

לֹא מִשּׁוּם שְׁבִיעִית, וְלֹא מִשּׁוּם מַעֲשֵׂר, וְלֹא מִשּׁוּם יֵין נֶסֶךְ.
וְאִם אָמַר לָהֶם: ״צְאוּ וְאִכְלוּ וַאֲנִי פּוֹרֵעַ״, ״צְאוּ וּשְׁתוּ וַאֲנִי פּוֹרֵעַ״ — חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם שְׁבִיעִית, וּמִשּׁוּם מַעֲשֵׂר, וּמִשּׁוּם יֵין נֶסֶךְ.
אַלְמָא, כִּי קָא פָּרַע — דְּמֵי אִיסּוּר קָא פָּרַע; הָכָא נָמֵי, כִּי קָא פָּרַע — דְּמֵי אִיסּוּרָא קָא פָּרַע.
תַּרְגְּמַהּ רַב חִסְדָּא בְּחֶנְוָנֵי הַמַּקִּיפוֹ, דְּמִשְׁתַּעְבַּד לֵיהּ, דְּכֵיוָן דְּאוֹרְחֵיהּ לְאַקּוֹפֵי — קְנֵי לֵיהּ דִּינָר גַּבֵּיהּ.
אֲבָל חֶנְוָנֵי שֶׁאֵין מַקִּיפוֹ מַאי מוּתָּר? אִי הָכִי, אַדְּתָנֵי ״צְאוּ וְאִכְלוּ בְּדִינָר זֶה״, ״צְאוּ וּשְׁתוּ בְּדִינָר זֶה״, לִיפְלוֹג וְלִיתְנֵי בְּדִידַהּ:
בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּחֶנְוָנֵי הַמַּקִּיפוֹ, דְּמִשְׁתַּעְבַּד לֵיהּ, אֲבָל חֶנְוָנֵי שֶׁאֵין מַקִּיפוֹ — מוּתָּר.

וְעוֹד: חֲנָוָנִי שֶׁאֵין מַקִּיפוֹ מִי לָא מִשְׁתַּעְבֵּד? וְהָאָמַר רָבָא: הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ "תֵּן מָנֶה לִפְלוֹנִי וְיִקָּנוּ כָּל נְכָסַאי לָךְ", קָנָה מִדִּין עֲרֵב!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: לָא שְׁנָא מַקִּיפוֹ, וְלָא שְׁנָא שֶׁאֵין מַקִּיפוֹ, אַף עַל גַּב דְּמְשַׁעְבֵּד לֵיהּ, כֵּיוָן דְּלָא מְיַיחַד שִׁיעְבּוּדֵיהּ — לָא מִיתְסַר.

אֶלָּא הָכָא אַמַּאי חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם שְׁבִיעִית? הָא לָא מְיַיחַד שִׁיעְבּוּדֵיהּ הָכָא! אָמַר רַב פָּפָּא: כְּגוֹן שֶׁהִקְדִּים לוֹ דִּינָר.

אָמַר רַב כָּהֲנָא: אַמְרִיתַהּ לִשְׁמַעְתָּא קַמֵּיהּ דְּרַב זְבִיד מִנְּהַרְדְּעָא, אָמַר לִי: אִי הָכִי, אַדְּתָנֵי "צָאוּ וְאִכְלוּ, צָאוּ וּשְׁתוּ, וַאֲנִי פּוֹרֵעַ", "צָאוּ וְאִכְלוּ, צָאוּ וּשְׁתוּ, וַאֲנִי מְחַשֵּׁב" מִיבְּעֵי לֵיהּ! אָמַר לֵיהּ: תְּנִי "צָאוּ וַאֲנִי מְחַשֵּׁב".

רַב אָשֵׁי אָמַר: כְּגוֹן שֶׁנָּטַל וְנָתַן בַּיָּד. אָמַר לֵיהּ רַב יֵימַר לְרַב אָשֵׁי: אִי הָכִי, אַדְּתָנֵי "צָאוּ וְאִכְלוּ, צָאוּ וּשְׁתוּ", "טְלוּ וְאִכְלוּ, טְלוּ וּשְׁתוּ" מִיבְּעֵי לֵיהּ! אָמַר לֵיהּ: תְּנֵי "טְלוּ וְאִכְלוּ, טְלוּ וּשְׁתוּ".

יָתֵיב רַב נַחְמָן וְעוֹלָא וַאֲבִימִי בַּר פַּפִּי, וְיָתֵיב רַבִּי חִיָּיא בַּר אַמֵּי גַּבַּייהוּ, וְיָתְבִי וְקָא מִיבַּעְיָא לְהוּ: שְׁכָרוֹ לִשְׁבּוֹר בְּיֵין נֶסֶךְ מַהוּ? מִי אָמְרִינַן כֵּיוָן דְּרוֹצֶה בְּקִיּוּמוֹ — אָסוּר, אוֹ דִלְמָא כֹּל לְמַעוֹטֵי תִּיפְלָה שַׁפִּיר דָּמֵי?

אָמַר רַב נַחְמָן: יִשְׁבּוֹר, וְתָבֹא עָלָיו בְּרָכָה. לֵימָא מְסַיַּיע לֵיהּ: אֵין עוֹדְרִין עִם הַגּוֹי בְּכֹלְאַיִם,

דף סד.

אֲבָל עוֹקְרִין עִמּוֹ, כְּדֵי לְמַעוֹטֵי אֶת הַתִּיפְלָה.

סַבְרוּהָ: הָא מַנִּי? רַבִּי עֲקִיבָא הִיא, דְּאָמַר: הַמְקַיֵּים בְּכִלְאַיִם לוֹקֶה. דְּתַנְיָא: הַמְנַכֵּשׁ וְהַמְחַפֶּה בְּכִלְאַיִם לוֹקֶה, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אַף הַמְקַיֵּים.

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי עֲקִיבָא? אָמַר קְרָא: "שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאָיִם", אֵין לִי אֶלָּא זוֹרֵעַ, מְקַיֵּים מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "לֹא כִלְאָיִם".

וְאִילּוּ לְמַעוֹטֵי תִּיפְלָה — שְׁרֵי.

לָא, הָא מַנִּי? רַבָּנַן הִיא.

אִי רַבָּנַן, מַאי אִירְיָא עוֹקְרִין? אֲפִילּוּ קַיְימֵי נָמֵי שַׁפִּיר דָּמֵי! הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? כְּגוֹן דְּקָא עָבֵיד בְּחִנָּם, וְרַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּאָמַר: לִיתֵּן לָהֶם מַתְּנַת חִנָּם אָסוּר.

מִדְּרַבִּי יְהוּדָה נִשְׁמַע לְרַבִּי עֲקִיבָא, לָאו אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אָסוּר לִיתֵּן לָהֶם מַתְּנַת חִנָּם, אֲבָל לְמַעוֹטֵי תִּיפְלָה שַׁפִּיר דָּמֵי. לְרַבִּי עֲקִיבָא נָמֵי, אַף עַל גַּב דְּאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: הַמְקַיֵּים בְּכִלְאַיִם לוֹקֶה, לְמַעוֹטֵי תִּיפְלָה שַׁפִּיר דָּמֵי. וְתוּ לָא מִידִּי.

הֲדוּר יָתְבִי וְקָמְבַעְיָא לְהוּ: דְּמֵי עֲבוֹדָה זָרָה בְּיַד גּוֹי, מַהוּ? מִי תּוֹפֶסֶת דְּמֶיהָ בְּיַד גּוֹי, אוֹ לָא?

אֲמַר לְהוּ רַב נַחְמָן: מִסְתַּבְּרָא דְּמֵי עֲבוֹדָה זָרָה בְּיַד גּוֹי מוּתָּרִין, מִדְּהָנְהוּ דַּאֲתוֹ לְקַמֵּיהּ דְּרַבָּה בַּר אֲבוּהּ, אֲמַר לְהוּ: זִילוּ זַבְּינוּ כֹּל מָה דְּאִית לְכוּ, וְתוּ אִיתְגַּיְירוּ.

מַאי טַעְמָא? מִשּׁוּם דְּקָסָבַר: דְּמֵי עֲבוֹדָה זָרָה בְּיַד גּוֹי מוּתָּרִין. וְדִלְמָא שָׁאנֵי הָתָם, דְּכֵיוָן דְּדַעְתֵּיהּ לְאִיגַּיּוֹרֵי — וַדַּאי בַּטְּלָה!

אֶלָּא מֵהָכָא: יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה נוֹשֶׂה בְּגוֹי מָנֶה, וּמָכַר עֲבוֹדָה זָרָה וְהֵבִיא לוֹ, יֵין נָסֵךְ וְהֵבִיא לוֹ — מוּתָּר, אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: "הַמְתֵּן לִי עַד שֶׁאֶמְכּוֹר עֲבוֹדָה זָרָה וְאָבִיא לָךְ", "יֵין נָסֵךְ וְאָבִיא לָךְ" — אָסוּר.

מַאי שְׁנָא רֵישָׁא וּמַאי שְׁנָא סֵיפָא? אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: סֵיפָא, מִשּׁוּם דְּהָוֵה לֵיהּ כִּי רוֹצֶה בְּקִיּוּמוֹ.

וְכִי רוֹצֶה בְּקִיּוּמוֹ כְּהַאי גַּוְונָא מִי אָסִיר? וְהָתְנַן: גֵּר וְגוֹי שֶׁיִּרְשׁוּ אֲבִיהֶן גּוֹי, גֵּר יָכוֹל לוֹמַר לוֹ: "טוֹל אַתָּה עֲבוֹדָה זָרָה וַאֲנִי מָעוֹת", "טוֹל אַתָּה יֵין נָסֵךְ וַאֲנִי פֵּירוֹת"; אִם מִשֶּׁבָּאוּ לִרְשׁוּת הַגֵּר — אָסוּר.

אָמַר רָבָא בַּר עוּלָּא: מַתְנִיתִין בַּעֲבוֹדָה זָרָה הַמִּתְחַלֶּקֶת לְפִי שְׁבָרֶיהָ.

תִּינַח עֲבוֹדָה זָרָה, יֵין נָסֵךְ מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? בְּחָרֶס הַדָּרְיָינִי.

וַהֲלֹא רוֹצֶה בְּקִיּוּמוֹ, שֶׁלֹּא יִגָּנְבוּ וְשֶׁלֹּא יֵאָבְדוּ! אֶלָּא אָמַר רַב פָּפָּא: יְרוּשַׁת הַגֵּר קָאָמְרַתְּ? שָׁאנֵי יְרוּשַׁת הַגֵּר, דְּאַקִּילוּ בַּהּ רַבָּנַן, גְּזֵירָה שֶׁמָּא יַחְזוֹר לְקִלְקוּלוֹ.

דף סד:

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? שֶׁיִּרְשׁוּ, אֲבָל נִשְׁתַּתְּפוּ — אָסוּר.

הֲדוּר יְתַבוּ וְקָמִיבַּעְיָא לְהוּ: גֵּר תּוֹשָׁב מַהוּ שֶׁיְּבַטֵּל עֲבוֹדָה זָרָה? דְּפָלַח — מְבַטֵּיל, דְּלָא פָּלַח — לָא מְבַטֵּיל, אוֹ דִלְמָא כֹּל דְּבַר מִינֵּיהּ מְבַטֵּיל, וְהַאי בַּר מִינֵּיהּ הוּא?

אָמַר לְהוּ רַב נַחְמָן: מִסְתַּבְּרָא, דְּפָלַח — מְבַטֵּיל, דְּלָא פָּלַח — לָא מְבַטֵּיל.

מֵיתִיבִי: יִשְׂרָאֵל שֶׁמָּצָא עֲבוֹדָה זָרָה בַּשּׁוּק, עַד שֶׁלֹּא בָּאתָה לְיָדוֹ — אוֹמֵר לְגוֹי וּמְבַטְּלָהּ, מִשֶּׁבָּאתָה לְיָדוֹ — אֵינוֹ אוֹמֵר לְגוֹי וּמְבַטְּלָהּ; מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ: גּוֹי מְבַטֵּל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלּוֹ וְשֶׁל חֲבֵירוֹ, בֵּין עוֹבְדָהּ וּבֵין שֶׁאֵין עוֹבְדָהּ.

מַאי "עוֹבְדָהּ", וּמַאי "שֶׁאֵינוֹ עוֹבְדָהּ"? אִילֵימָא אִידֵּי וְאִידֵּי גּוֹי, הַיְינוּ שֶׁלּוֹ וְשֶׁל חֲבֵירוֹ! אֶלָּא לָאו "עוֹבְדָהּ" — גּוֹי, וּמַאי "שֶׁאֵינוֹ עוֹבְדָהּ" — גֵּר תּוֹשָׁב, וּשְׁמַע מִינַּהּ גֵּר תּוֹשָׁב נָמֵי מְבַטֵּל!

לָא, לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ: אִידֵּי וְאִידֵּי גּוֹי, וּדְקָאָמְרַתְּ הַיְינוּ "שֶׁלּוֹ וְשֶׁל חֲבֵירוֹ": רֵישָׁא — זֶה וְזֶה לִפְעוֹר, וְזֶה וְזֶה לְמַרְקוּלִיס; סֵיפָא — זֶה לִפְעוֹר וְזֶה לְמַרְקוּלִיס.

מֵיתִיבִי: אֵיזֶהוּ גֵּר תּוֹשָׁב? כֹּל שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה חֲבֵרִים שֶׁלֹּא לַעֲבוֹד עֲבוֹדָה זָרָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כֹּל שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו שֶׁבַע מִצְוֹת שֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶם בְּנֵי נֹחַ.
אֲחֵרִים אוֹמְרִים: אֵלּוּ לֹא בָּאוּ לְכְלַל גֵּר תּוֹשָׁב, אֶלָּא אֵיזֶהוּ גֵּר תּוֹשָׁב? זֶה גֵּר אוֹכֵל נְבֵילוֹת,
שֶׁקִּבֵּל עָלָיו לְקַיֵּים כָּל מִצְוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה חוּץ מֵאִיסּוּר נְבֵילוֹת.
מְיַחֲדִין אֶצְלוֹ יַיִן, וְאֵין מַפְקִידִין אֶצְלוֹ יַיִן, וַאֲפִילּוּ בְּעִיר שֶׁרוּבָּהּ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל מְיַחֲדִין
אֶצְלוֹ יַיִן וַאֲפִילּוּ בְּעִיר שֶׁרוּבָּהּ גּוֹיִם, שֶׁמָּנוּ כְּיֵינוֹ.
שֶׁמָּנוּ כְּיֵינוֹ סָלְקָא דַּעְתָּךְ? שֶׁמָּן מִי קָא הָוֵי יֵין נָסֵךְ? אֶלָּא, יֵינוֹ כְּשֶׁמָּנוֹ.
וְלִשְׁאָר כָּל דָּבָר הֲרֵי הוּא כְּגוֹי. רַבָּן שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: יֵינוֹ יֵין נָסֵךְ, וְאָמְרִי לַהּ מוּתָּר בִּשְׁתִיָּה.
קָתָנֵי מִיהָא: וְלִשְׁאָר כָּל דְּבָרָיו הֲרֵי הוּא כְּגוֹי. לְמַאי הִלְכְתָא? לָאו דִּמְבַטֵּל עֲבוֹדָה זָרָה
כְּגוֹי? אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: לֹא, לִיתֵּן רְשׁוּת וּלְבַטֵּל רְשׁוּת.
וְכִדְתַנְיָא: יִשְׂרָאֵל מְשׁוּמָּד מְשַׁמֵּר שַׁבַּתּוֹ בַּשּׁוּק — מְבַטֵּל רְשׁוּת, שֶׁאֵין מְשַׁמֵּר שַׁבַּתּוֹ בַּשּׁוּק
— אֵין מְבַטֵּל רְשׁוּת, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ: יִשְׂרָאֵל נוֹתֵן רְשׁוּת וּמְבַטֵּל רְשׁוּת.
וּבְגוֹי — עַד שֶׁיִּשְׁכּוֹר. כֵּיצַד? אוֹמֵר לוֹ: "רְשׁוּתִי קְנוּיָה לָךְ", "רְשׁוּתִי מְבוּטֶלֶת לָךְ" — קָנָה,
וְאֵין צָרִיךְ לִזְכּוֹת.
רַב יְהוּדָה שַׁדַּר לֵיהּ קוּרְבָּנָא

דף סה.

לַאֲבִידַרְנָא בְּיוֹם אִידָם, אָמַר: יָדַעְנָא בֵּיהּ דְּלָא פָּלַח לַעֲבוֹדָה זָרָה. אָמַר לֵיהּ רַב יוֹסֵף:
וְהָתַנְיָא: אֵיזֶהוּ גֵּר תּוֹשָׁב? כֹּל שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה חֲבֵרִים שֶׁלֹּא לַעֲבוֹד עֲבוֹדָה זָרָה!
כִּי תַּנְיָא הָהִיא — לְהַחְיוֹתוֹ.
וְהָאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: גֵּר תּוֹשָׁב שֶׁעָבְרוּ עָלָיו שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ וְלֹא מָל,
הֲרֵי הוּא כְּמִין שֶׁבָּאוּמּוֹת! הָתָם כְּגוֹן שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו לָמוּל וְלֹא מָל.
רָבָא אָמְטֵי לֵיהּ קוּרְבָּנָא לְבַר שֵׁישַׁךְ בְּיוֹם אִידָם. אָמַר: יָדַעְנָא בֵּיהּ דְּלָא פָּלַח לַעֲבוֹדָה זָרָה.
אָזַל אַשְׁכְּחֵיהּ דְּיָתֵיב עַד צַוָּארֵיהּ בְּוַורְדָּא, וְקַיְימָן זוֹנוֹת עָרוּמוֹת קַמֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ: אִית
לְכוּ כְּהַאי גַּוְונָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי? אָמַר לֵיהּ: דִּידַן עָדִיפָא טְפֵי מֵהַאי. אָמַר לֵיהּ: טְפֵי מֵהַאי
מִי הָווּ? אָמַר לֵיהּ: אַתּוּן אִיכָּא עֲלַיְיכוּ אֵימְתָא דְּמַלְכוּתָא, אֲנַן לָא תֵּיהֲווֹי עֲלַן אֵימְתָא
דְּמַלְכוּתָא. אָמַר לֵיהּ: אֲנָא מִיהָא מַאי אֵימְתָא דְּמַלְכוּתָא אִיכָּא עֲלַי?
עַד דְּיָתְבִי, אֲתָא הָהוּא פְּרִיסְתָּקָא דְּמַלְכָּא, אָמַר לֵיהּ: קוּם, דְּקָבְעֵי לָךְ מַלְכָּא. כִּי נָפֵיק
וְאָזֵיל, אָמַר לֵיהּ: עֵינָא דְּבָעֵי לְמֵיחֲזֵי לְכוּ בִּישׁוּתָא תִּיפְקַע. אָמַר לֵיהּ רָבָא: אָמֵן. פְּקַע עֵינֵיהּ
דְּבַר שֵׁישַׁךְ.

אָמַר רַב פַּפָּי: אִיבָּעֵי לֵיהּ לְמֵימְרָא לֵיהּ מֵהַאי קְרָא "בְּנוֹת מְלָכִים בְּיִקְרוֹתָיִךְ נִצְּבָה שֵׁגַל לִימִינֵךְ בְּכֶתֶם אוֹפִיר". אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: אִיבָּעֵי לֵיהּ לְמֵימְרָא לֵיהּ מֵהָכָא "עַיִן לֹא רָאֲתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ".

שְׁכָרוֹ לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ מְלָאכָה אַחֶרֶת. וְאַף עַל גַּב דְּלָא אָמַר לֵיהּ לְעִיתּוֹתֵי עֶרֶב.

וּרְמִינְהִי: הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל, וּלְעִיתּוֹתֵי עֶרֶב אָמַר לוֹ: "הַעָבֵר חָבִית שֶׁל יַיִן נֶסֶךְ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם" — שְׂכָרוֹ מוּתָּר. טַעְמָא דַּאֲמַר לֵיהּ לְעִיתּוֹתֵי עֶרֶב — אִין, כּוּלֵּי יוֹמָא — לָא!

אָמַר אַבָּיֵי: כִּי תְּנַן נָמֵי מַתְנִיתִין, דְּאָמַר לְעִיתּוֹתֵי עֶרֶב תְּנַן. רָבָא אָמַר: לָא קַשְׁיָא, הָא דַּאֲמַר לֵיהּ: "הַעָבֵר לִי מֵאָה חָבִיּוֹת בְּמֵאָה פְּרוּטוֹת", הָא דַּאֲמַר לֵיהּ: "הַעָבֵר לִי חָבִית חָבִית בְּפְרוּטָה".

וְהָתַנְיָא: הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל, וְאָמַר לוֹ: "הַעָבֵר לִי מֵאָה חָבִיּוֹת בְּמֵאָה פְּרוּטוֹת", וְנִמְצְאַת חָבִית שֶׁל יֵין נֶסֶךְ בֵּינֵיהֶן — שְׂכָרוֹ אָסוּר. חָבִית חָבִית בְּפְרוּטָה, וְנִמְצְאַת חָבִית שֶׁל יֵין נֶסֶךְ בֵּינֵיהֶן — שְׂכָרוֹ מוּתָּר.

הַשּׂוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהָבִיא עָלָיו יֵין נֶסֶךְ — שְׂכָרוֹ אָסוּר. הָא תּוּ לְמָה לִי? הַיְינוּ רֵישָׁא!

סֵיפָא אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ: שְׂכָרָהּ לֵישֵׁב עָלֶיהָ, אַף עַל פִּי שֶׁהִנִּיחַ גּוֹי לְגִינוֹ עָלֶיהָ — שְׂכָרוֹ מוּתָּר.

לְמֵימְרָא, דְּלָגִין לָאו דִּינָא הוּא לְאוֹתוֹבֵיהּ?

וּרְמִינְהִי: הַשּׂוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר — שׂוֹכֵר מַנִּיחַ עָלֶיהָ כְּסוּתוֹ וּלְגִינָתוֹ וּמְזוֹנוֹתָיו שֶׁל אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ, מִכָּאן וְאֵילָךְ חֲמָר מְעַכֵּב עָלָיו. חֲמָר מַנִּיחַ עָלֶיהָ שְׂעוֹרִים וְתֶבֶן וּמְזוֹנוֹתָיו שֶׁל אוֹתוֹ הַיּוֹם, מִכָּאן וְאֵילָךְ שׂוֹכֵר מְעַכֵּב עָלָיו.

אָמַר אַבָּיֵי: נְהִי דְּלָגִין דִּינָא הוּא לְאוֹתוֹבֵי, מִיהָא אִי לָא מוֹתֵיב לֵיהּ, מִי אָמְרִינַן לֵיהּ: נַכִּי לֵיהּ אַגְרָא דִּלְגִינָתוֹ?

הֵיכִי דָּמֵי? אִי דִּשְׂכִיחַ לְמִזְבַּן — חֲמָר נָמֵי לְעַכּוֹבֵי, וְאִי דְּלָא שְׂכִיחַ לְמִזְבַּן — שׂוֹכֵר נָמֵי לָא לְעַכּוֹבֵי.

אָמַר רַב פָּפָּא: לָא צְרִיכָא דִּשְׂכִיחַ לְמִיטְרַח וּלְמִזְבַּן מַאוּנָא לְאַוּנָא, חֲמָר דָּרְכֵּיהּ לְמִיטְרַח וּלְמִזְבַּן, שׂוֹכֵר לָאו דָּרְכֵּיהּ לְמִיטְרַח וּלְמִזְבַּן.

אֲבוּהּ דְּרַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא

דף סה:

הֲוָה שָׁפֵיךְ לְהוּ חַמְרָא לְגוֹיִם, וְאָזֵיל מְעַבַּר לְהוּ מַעְבָּרָא, וְיָהֲבוּ לֵיהּ גּוּלְפֵי בְּאַגְרָא. אֲתוֹ אָמְרוּ לֵיהּ לְאַבָּיֵי, אָמַר לְהוּ: כִּי קָא טָרַח — בְּהֶתֵּירָא קָא טָרַח.

וְהָא רוֹצֶה בְּקִיּוּמוֹ, דְּלָא נִצְטָרוֹ זִיקֵי! דְּמַתְנֵי בַּהֲדַיְיהוּ? אִי נָמֵי, דְּמַיְיתוּ (פְּרִיסְדְּקֵי) [פַּרְדִּיסְקֵי] בַּהֲדַיְיהוּ.

וְהָא קָא מְעַבֵּר לְהוּ מַעְבָּרָא, דְּקָא טָרַח בְּאִיסּוּרָא! דַּאֲמַר לֵיהּ לְמַבָּרוֹיָא מֵעִיקָּרָא, אִי נָמֵי, דִּנְקִיטִי בֵּיהּ קִיטָרֵי.

מַתְנִי' יֵין נֶסֶךְ שֶׁנִּפַּל עַל גַּבֵּי עֲנָבִים — יַדִּיחֵן וְהֵן מוּתָּרוֹת, וְאִם הָיוּ מְבוּקָּעוֹת — אֲסוּרוֹת. נָפַל עַל גַּבֵּי תְּאֵנִים אוֹ עַל גַּבֵּי תְּמָרִים, אִם יֵשׁ בָּהֶן בְּנוֹתַן טַעַם — אָסוּר. וּמַעֲשֶׂה בְּבֵיתוֹס בֶּן זוֹנִן שֶׁהֵבִיא גְּרוֹגְרוֹת בִּסְפִינָה, וְנִשְׁתַּבְּרָה חָבִית שֶׁל יֵין נֶסֶךְ וְנָפַל עַל גַּבֵּיהֶן, וְשָׁאַל לַחֲכָמִים וְהִתִּירוּם.

זֶה הַכְּלָל: כֹּל שֶׁבְּהֲנָאָתוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם — אָסוּר, כֹּל שֶׁאֵין בְּהֲנָאָתוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם — מוּתָּר, כְּגוֹן חוֹמֶץ שֶׁנָּפַל עַל גַּבֵּי גְּרִיסִין.

גְּמָ' מַעֲשֶׂה לִסְתּוֹר? חַסּוֹרֵי מִיחַסְּרָא, וְהָכִי קָתָנֵי: אִם נוֹתֵן טַעַם לְפָגָם הוּא — מוּתָּר, וּמַעֲשֶׂה נָמֵי בְּבֵיתוֹס בֶּן זוֹנִן שֶׁהֵיָה מֵבִיא גְּרוֹגְרוֹת בִּסְפִינָה, וְנִשְׁתַּבְּרָה חָבִית שֶׁל יֵין נֶסֶךְ וְנָפַל עַל גַּבֵּיהֶן, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים וְהִתִּירוּם.

הָהוּא (כרי) [כַּרְיָא] דְּחִיטֵּי דְּנָפַל עֲלֵיהּ חָבִיתָא דְּיֵין נֶסֶךְ, שַׁרְיֵיהּ רָבָא לְזַבּוֹנֵיהּ לְגוֹיִם.

אֵיתִיבֵיהּ רַבָּה בַּר לֵיוַאי לְרָבָא: בֶּגֶד שֶׁאָבַד בּוֹ כְּלָאִים, הֲרֵי זֶה לֹא יִמְכְּרֶנּוּ לְגוֹי, וְלֹא יַעֲשֶׂנּוּ מַרְדַּעַת לַחֲמוֹר, אֲבָל עוֹשֶׂה אוֹתוֹ תַּכְרִיכִין לְמֵת מִצְוָה.

לְגוֹי מַאי טַעְמָא לָא? דִּלְמָא אָתֵי לְזַבּוֹנֵיהּ לְיִשְׂרָאֵל, הָכָא נָמֵי אָתֵי לְזַבּוֹנֵיהּ לְיִשְׂרָאֵל!

הֲדַר שְׁרָא לְמִיטְחִינְהוּ וְלִמְפִינְהוּ וּלְזַבּוֹנֵינְהוּ לְגוֹיִם, שֶׁלֹּא בִּפְנֵי יִשְׂרָאֵל.

תְּנַן: יֵין נֶסֶךְ שֶׁנִּפַּל עַל גַּבֵּי עֲנָבִים — יַדִּיחֵן וְהֵן מוּתָּרוֹת, וְאִם הָיוּ מְבוּקָּעוֹת — אֲסוּרוֹת. מְבוּקָּעוֹת — אִין, שֶׁאֵין מְבוּקָּעוֹת — לָא. אָמַר רַב פָּפָּא: שָׁאנֵי חִיטֵּי, הוֹאִיל וְאַגַּב צִירַיְיהוּ כִּמְבוּקָּעוֹת דָּמְיָין.

דף סו.

חַמְרָא עַתִּיקָא בְּעִנְבֵי, דִּבְרֵי הַכֹּל בְּנוֹתֵן טַעַם. חַמְרָא חַדְתָּא בְּעִנְבֵי, אַבָּיֵי אָמַר: בְּמַשֶּׁהוּ, וְרָבָא אָמַר: בְּנוֹתֵן טַעַם.

אַבָּיֵי אָמַר: בְּמַשֶּׁהוּ, בָּתַר טַעְמָא אָזְלִינַן, אִידֵּי וְאִידֵּי חַד טַעְמָא הוּא, דְּהָווּ לֵיהּ מִין בְּמִינוֹ, וּמִין בְּמִינוֹ בְּמַשֶּׁהוּ.

וְרָבָא אָמַר: בְּנוֹתֵן טַעַם, בָּתַר שְׁמָא אָזְלִינַן, וְהַאי שְׁמָא לְחוּד וְהַאי שְׁמָא לְחוּד, וְהָווּ לֵיהּ מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, וּמִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם.

תְּנַן: יֵין נָסָךְ שֶׁנִּפַּל עַל גַּבֵּי עֲנָבִים כּוּ'. קָא סָלְקָא דַּעְתִּין: חַמְרָא חַדְתָּא בְּעִנְבֵי, מַאי לָאו בְּנוֹתֵן טַעַם? לָא, בְּמַשֶּׁהוּ.

הָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא, זֶה הַכְּלָל: כֹּל שֶׁבַּהֲנָאָתוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם — אָסוּר, כֹּל שֶׁאֵין בַּהֲנָאָתוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם — מוּתָּר, מִכְּלָל דִּבְנוֹתֵן טַעַם עָסְקִינַן!

וְאַבָּיֵי, מַתְנִיתִין בְּחַמְרָא עַתִּיקָא בְּעִנְבֵי.

חַלָּא דְּחַמְרָא וְחַלָּא דְּשִׁיכְרָא, וַחֲמִירָא דְּחִיטֵּי וַחֲמִירָא דִּשְׂעֹרֵי, אַבָּיֵי אָמַר: בְּנוֹתֵן טַעַם, בָּתַר טַעְמָא אָזְלִינַן, וְהַאי טַעְמָא לְחוּד וְהַאי טַעְמָא לְחוּד, וְהָוֶה לֵיהּ מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, וּמִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם.

וְרָבָא אָמַר: בְּמַשֶּׁהוּ, בָּתַר שְׁמָא אָזְלִינַן, וְהַאי חַלָּא מִיקְּרֵי וְהַאי חַלָּא מִיקְּרֵי, וְהַאי חֲמִירָא מִיקְּרֵי וְהַאי חֲמִירָא מִיקְּרֵי, וַהֲוָה לֵיהּ מִין בְּמִינוֹ, וְכָל מִין בְּמִינוֹ בְּמַשֶּׁהוּ.

אָמַר אַבָּיֵי: מָנָא אֲמִינָא לַהּ דִּבְתַר טַעְמָא אָזְלִינַן? דְּתַנְיָא: תַּבְלִין שְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה שֵׁמוֹת, וְהֵן מִין אֶחָד, אוֹ מִין שְׁלֹשָׁה — אֲסוּרִין וּמְצָטָרְפִין. וְאָמַר חִזְקִיָּה: הָכָא בְּמִינֵי מְתִיקָה עָסְקִינַן, הוֹאִיל וּרְאוּיִן לְמַתֵּק בָּהֶן אֶת הַקְּדֵירָה. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא בָּתַר טַעְמָא אָזְלִינַן — כּוּלֵּי הַאי דְּטַעְמָא הוּא, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ בָּתַר שְׁמָא אָזְלִינַן — הַאי שְׁמָא לְחוּד וְהַאי שְׁמָא לְחוּד!

וְרָבָא אָמַר לָךְ: הָא מַנִּי? רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּתַנְיָא: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: מִנַּיִן לְכָל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה שֶׁמִּצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה? שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה", כֹּל שֶׁתִּיעַבְתִּי לָךְ — הֲרֵי הוּא בְּבַל תֹּאכַל.

חַלָּא לְגוֹ חַמְרָא — דִּבְרֵי הַכֹּל בְּנוֹתֵן טַעַם. חַמְרָא לְגוֹ חַלָּא — אַבָּיֵי אָמַר: בְּמַשֶּׁהוּ, וְרָבָא אָמַר: בְּנוֹתֵן טַעַם.

אַבָּיֵי אָמַר: בְּמַשֶּׁהוּ,

דף סו:

רֵיחֵיהּ חַלָּא וְטַעְמָא חַמְרָא — חַלָּא, וְהָוֶה לֵיהּ מִין בְּמִינוֹ, וְכָל מִין בְּמִינוֹ — בְּמַשֶּׁהוּ.

רָבָא אָמַר: בְּנוֹתֵן טַעַם, רֵיחֵיהּ חַלָּא וְטַעְמָא חַמְרָא — חַמְרָא, וְהָוֶה לֵיהּ מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, וְכָל מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם.

הַאי בַּת תִּיהָא, גּוֹי בִּדְיִשְׂרָאֵל — שַׁפִּיר דָּמֵי, יִשְׂרָאֵל בִּדְגוֹי — אַבָּיֵי אָמַר: אָסוּר, רָבָא אָמַר: מוּתָּר. אַבָּיֵי אָמַר: אָסוּר, רֵיחָא מִילְתָא הִיא. רָבָא אָמַר: מוּתָּר, רֵיחָא לָאו מִילְתָא הִיא.

אָמַר רָבָא: מָנָא אֲמִינָא לַהּ, דְּרֵיחָא וְלָא כְּלוּם הוּא? דְּתַנְיָא: תַּנּוּר שֶׁהִסִּיקוּ בְּכַמּוֹן שֶׁל תְּרוּמָה וְאָפָה בּוֹ אֶת הַפַּת — הַפַּת מוּתֶּרֶת, לְפִי שֶׁאֵין טַעַם כַּמּוֹן אֶלָּא רֵיחָא כַּמּוֹן. וְאַבַּיֵי? שָׁאנֵי הָתָם, דְּמִיקְלָא אִיסּוּרֵיהּ.

אָמַר רַב מָרִי: כְּתַנָּאֵי, הָרוֹדֶה פַּת חַמָּה וּנְתָנָהּ עַל פִּי חָבִית שֶׁל יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה — רַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר, וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר. רַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר בְּשֶׁל חִיטִּין, וְאוֹסֵר בְּשֶׁל שְׂעוֹרִים, מִפְּנֵי שֶׁהַשְּׂעוֹרִים שׁוֹאֲבוֹת. מַאי לָאו בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, דְּמָר סָבַר: רֵיחָא מִילְּתָא הִיא, וּמָר סָבַר: רֵיחָא וְלָא כְּלוּם הוּא?

לָרָבָא וַדַּאי תַּנָּאֵי הִיא, לְאַבָּיֵי מִי לֵימָא תַּנָּאֵי הִיא?

אָמַר לָךְ אַבָּיֵי: לָאו מִי אִיתְּמַר עָלַהּ, אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: בְּפַת חַמָּה וְחָבִית פְּתוּחָה —

דף סז.

דִּבְרֵי הַכֹּל אֲסוּרָה, בְּפַת צוֹנֶנֶת וְחָבִית מְגוּפָּה — דִּבְרֵי הַכֹּל מוּתֶּרֶת. לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא בְּפַת חַמָּה וְחָבִית מְגוּפָּה, בְּפַת צוֹנֶנֶת וְחָבִית פְּתוּחָה. וְהָא דְּיָדֵי נְמֵי כְּפַת חַמָּה וְחָבִית פְּתוּחָה דָּמֵי.

זֶה הַכְּלָל, כֹּל שֶׁבַּהֲנָאָתוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם כּוּ'. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הָכִי הִלְכְתָא.

וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ גְּרִיסִין רוֹתְחִין, אֲבָל נָפַל לְתוֹךְ גְּרִיסִין צוֹנְנִין וְהִרְתִּיחָן, נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁהִשְׁבִּיחַ וּלְבַסּוֹף פָּגַם, וְאָסוּר.

וְכֵן כִּי אֲתָא רָבִין אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ גְּרִיסִין רוֹתְחִין, אֲבָל נָפַל לְתוֹךְ גְּרִיסִין צוֹנְנִין וְהִרְתִּיחָן, נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁהִשְׁבִּיחַ וּלְבַסּוֹף פָּגַם, וְאָסוּר.

וְכֵן כִּי אֲתָא רַב דִּימִי כּוּ'. וְכָךְ הָיוּ עוֹשִׂין בְּעַרְבֵי שַׁבָּתוֹת בְּצִיפּוֹרִי, וְקוֹרְאִין אוֹתָם שַׁחֲלַיִּים.

אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם שֶׁאָמְרוּ, לֹא שֶׁיֹּאמְרוּ: קְדֵירָה זוֹ חֲסֵירָה מֶלַח, יְתֵירָה מֶלַח, חֲסֵירָה תַּבְלִין, יְתֵירָה תַּבְלִין, אֶלָּא כֹּל שֶׁאֵין חֲסֵירָה כְּלוּם, וְאֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת מִפְּנֵי זֶה.

וְאִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם שֶׁאָמְרוּ, אֵין אוֹמְרִין: קְדֵירָה זוֹ חֲסֵירָה מֶלַח, יְתֵירָה מֶלַח, חֲסֵירָה תַּבְלִין, יְתֵירָה תַּבְלִין, אֶלָּא הַשְׁתָּא מִיהָא הָא פְּגָמָה.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כֹּל שֶׁטַּעְמוֹ וּמַמָּשׁוֹ אָסוּר, לוֹקִין עָלָיו, וְזֶהוּ כְּזַיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס.

דף סז:

טַעְמוֹ וְלֹא מַמָּשׁוֹ — אָסוּר, וְאֵין לוֹקִין עָלָיו, וְאִם רִיבָּה טַעַם לִפְגָם — מוּתָּר.

וְלֵימָא: אִם נָתַן טַעַם לִפְגָם — מוּתָּר! הָא קָמַשְׁמַע לַן, דְּאַף עַל גַּב דְּאִיכָּא מִילֵּי אַחֲרָנְיָיתָא דְּפַגְמַהּ בַּהֲדֵיהּ, וְהִלְכְתָא כְּלִישָּׁנָא בָּתְרָא דְּרֵישׁ לָקִישׁ.

אָמַר רַב כָּהֲנָא: מִדִּבְרֵי כּוּלָּם נִלְמַד נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם מוּתָּר. אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: בְּשִׁלָּמָא מִכּוּלְּהוּ לְחַיֵּי, אֶלָּא דְּרֵישׁ לָקִישׁ — "אָמְרוּ" קָאָמַר, וְלֵיהּ לָא סְבִירָא לֵיהּ.

מִכְּלָל דְּאִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר: נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם — אָסוּר?
אִין, וְהָתַנְיָא: אֶחָד נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם וְאֶחָד נוֹתֵן טַעַם לְשֶׁבַח — אָסוּר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לְשֶׁבַח — אָסוּר, וְלִפְגָם — מוּתָּר.
מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי מֵאִיר? גָּמַר מִגִּיעוּלֵי גּוֹיִם, גִּיעוּלֵי גּוֹיִם לָאו נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם הוּא? וְאָסַר רַחֲמָנָא, הָכִי נָמֵי לָא שְׁנָא.
וְאִידַּךְ? כִּדְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב חִיָּיא, דְּאָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב חִיָּיא: לֹא אָסְרָה תּוֹרָה אֶלָּא קְדֵירָה בַּת יוֹמָא, דְּלָא לִפְגָם הוּא. וְאִידַּךְ? קְדֵירָה בַּת יוֹמָא נָמֵי אִי אֶפְשָׁר דְּלָא פָּגְמָה פּוּרְתָּא.
וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, מַאי טַעְמָא? דְּתַנְיָא: "לֹא תֹאכְלוּ כָּל נְבֵלָה לַגֵּר אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ", כָּל הָרְאוּיָה לַגֵּר — קְרוּיָה נְבֵילָה,

דף סח.

שֶׁאֵין רְאוּיָה לְגֵר — אֵינָהּ קְרוּיָה נְבֵלָה.
וְרַבִּי מֵאִיר, הָהוּא לְמַעוֹטֵי סְרוּחָה מֵעִיקָּרָא, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן — סְרוּחָה מֵעִיקָּרָא לָא צְרִיכָא מִיעוּטָא, עַפְרָא בְּעָלְמָא הוּא.
אָמַר עוּלָּא: מַחְלוֹקֶת שֶׁהִשְׁבִּיחַ וּלְבַסּוֹף פָּגַם, אֲבָל פָּגַם מֵעִיקָּרָא — דִּבְרֵי הַכֹּל מוּתָּר.
אִיתֵּיבֵיהּ רַב חֲנָא לְעוּלָּא: יַיִן שֶׁנִּפַּל לְתוֹךְ עֲדָשִׁים, וְחוֹמֶץ שֶׁנִּפַּל לְתוֹךְ גְּרִיסִין — אָסוּר, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר. וְהָא הָכָא דְּפָגַם מֵעִיקָּרָא הוּא, וּפְלִיגִי!
אָמַר עוּלָּא: חַגָּא לָא מִידָּע יָדַע מַאי קָאָמְרִי רַבָּנַן, תִּיוּבְתָּא קָא מוֹתֵיב? הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? כְּגוֹן שֶׁנִּפַּל לְתוֹךְ גְּרִיסִין צוֹנְנִין וְהִרְתִּיחָם, נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁהִשְׁבִּיחַ וּלְבַסּוֹף פָּגַם, וְאָסוּר.
וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: בְּפוֹגֵם מֵעִיקָּרָא מַחְלוֹקֶת.
אִיבָּעֵיא לְהוּ: בְּפוֹגֵם מֵעִיקָּרָא מַחְלוֹקֶת, אֲבָל הִשְׁבִּיחַ וּלְבַסּוֹף פָּגַם — דִּבְרֵי הַכֹּל אָסוּר, אוֹ דִלְמָא בֵּין בָּזוֹ וּבֵין בָּזוֹ מַחְלוֹקֶת? תֵּיקוּ.
אָמַר רַב עַמְרָם: אֶפְשָׁר אִיתָא לְהָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן, וְלָא תַּנְיָא לַהּ בְּמַתְנִיתִין?
נָפַק דָּק וְאַשְׁכַּח, דְּתַנְיָא: שְׁאוֹר שֶׁל חוּלִּין שֶׁנִּפַּל לְתוֹךְ הָעִיסָּה, וְיֵשׁ בּוֹ כְּדֵי לְהַחְמִיץ וְהֶחְמִיצָה, וְאַחַר כָּךְ נָפַל שְׁאוֹר שֶׁל תְּרוּמָה אוֹ שְׁאוֹר שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם וְיֵשׁ בּוֹ כְּדֵי לְהַחְמִיץ — אָסוּר, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר.
וְהָא הָכָא, דְּפָגַם מֵעִיקָּרָא הוּא, וּפְלִיגִי!
אָמַר רַבִּי זֵירָא: שָׁאנֵי עִיסָּה, הוֹאִיל וּרְאוּיָה לְחַמֵּעַ בָּהּ כַּמָּה עִיסּוֹת אֲחֵרוֹת.

תָּא שְׁמַע: שְׁאוֹר שֶׁל תְּרוּמָה וְשֶׁל חוּלִּין שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹךְ הָעִיסָּה, בְּזֶה כְּדֵי לְהַחְמִיץ וּבְזֶה כְּדֵי לְהַחְמִיץ וְחִימְּצוּ — אָסוּר, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר. נָפַל שֶׁל תְּרוּמָה תְּחִלָּה — דִּבְרֵי הַכֹּל אָסוּר. נָפַל שֶׁל חוּלִּין וְאַחַר כָּךְ נָפַל שֶׁל תְּרוּמָה אוֹ שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם — אָסוּר, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר. וְהָא הָכָא, דִּפְגַם מֵעִיקָּרָא, וּפְלִיגִי! וְכִי תֵּימָא: הָכָא נָמֵי

דף סח:

כִּדְרַבִּי זֵירָא, תָּא שְׁמַע מִסֵּיפָא: הַיַּיִן שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ עֲדָשִׁים, וְחוֹמֶץ שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ גְּרִיסִין — אָסוּר, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר. וְהָא הָכִי נָמֵי דִּפְגַם מֵעִיקָּרָא, וּפְלִיגִי!

וְכִי תֵּימָא, הָכָא נָמֵי כִּדְשַׁנִּי לֵיהּ עוּלָּא לְרַבִּי חַנָּא: כְּשֶׁהִשְׁבִּיחַ וּלְבַסּוֹף פָּגַם, וּמִי פְּלִיגִי כְּשֶׁהִשְׁבִּיחַ וּלְבַסּוֹף פָּגַם? וְהָא קָתָנֵי: נָפַל שֶׁל תְּרוּמָה תְּחִלָּה — דִּבְרֵי הַכֹּל אָסוּר!

אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ, בְּפִגַם מֵעִיקָּרָא מַחְלוֹקֶת? שְׁמַע מִינַּהּ.

הֲנֵי תְּלָתָא בָּבֵי דְּקָתָנֵי, לְמָה לִי? בְּשֶׁלָּמָא בָּבָא דְּסֵיפָא, קָא מַשְׁמַע לַן: בְּפוֹגֵם מֵעִיקָּרָא מַחְלוֹקֶת. מְצִיעָתָא נָמֵי, הִשְׁבִּיחַ וּלְבַסּוֹף פָּגַם — דִּבְרֵי הַכֹּל אָסוּר.

אֶלָּא רֵישָׁא לְמָה לִי? הַשְׁתָּא, וּמָה סֵיפָא דְּלָא קָא מַשְׁבַּח כְּלָל, אָסְרִי רַבָּנַן, רֵישָׁא דְּקָא מַשְׁבַּח מִיבַּעְיָא?

אָמַר אַבָּיֵי: רֵישָׁא לְרַבִּי שִׁמְעוֹן אִצְטְרִיךְ, וְהָכִי קָאָמְרִי לֵיהּ רַבָּנַן לְרַבִּי שִׁמְעוֹן: עִיסָּה זוֹ רְאוּיָה לְהַחְמִיץ בִּשְׁתֵּי שָׁעוֹת, מִי גָּרַם לָהּ שֶׁתַּחֲמִיץ בְּשָׁעָה אַחַת? אִיסּוּר.

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן? כְּשֶׁהִשְׁבִּיחוּ, שְׁנֵיהֶם הִשְׁבִּיחוּ; כְּשֶׁפָּגְמוּ, שְׁנֵיהֶם פָּגְמוּ.

לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, לִיצְטָרֵף הֶיתֵּר וְאִיסּוּר בַּהֲדֵי הֲדָדֵי וְלִיתְסַר!

רַבִּי שִׁמְעוֹן לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר: אֶפִילּוּ אִיסּוּר וְאִיסּוּר נָמֵי לָא מִיצְטָרְפִי,

דִּתְנַן: הָעָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם מִצְטָרְפִין, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵין מִצְטָרְפִין.

הָהוּא עַכְבְּרָא דִּנְפַל לְחָבִיתָא דְּשִׁיכְרָא, אַסְרֵיהּ רַב לְהָהוּא שִׁיכְרָא. אַמְרוּהָ רַבָּנַן קַמֵּיהּ דְּרַב שֵׁשֶׁת: נֵימָא קָסָבַר נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם אָסוּר?

אֲמַר לְהוּ רַב שֵׁשֶׁת: בְּעָלְמָא סָבַר רַב נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם מוּתָּר, וְהָכָא חִידּוּשׁ הוּא, דְּהָא מִימְאָס מְאִיס וּבְדִילִי אִינָשֵׁי מִינֵּיהּ, וַאֲפִילּוּ הָכִי אַסְרֵיהּ רַחֲמָנָא. הִלְכָךְ נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם נָמֵי אָסוּר.

אֲמַרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְרַב שֵׁשֶׁת: אֶלָּא מֵעַתָּה, לִיטַּמֵּא לַח וְיַבֵּשׁ, אַלְמָה תְּנַן: מְטַמְּאִין לַחִים וְאֵין מְטַמְּאִין יְבֵשִׁים?

וּלְטַעְמָיךְ, שִׁכְבַת זֶרַע תִּטַּמֵּא לַח וְיַבֵּשׁ, אַלְמָה תְּנַן: מְטַמְּאִין לַחִין וְאֵין מְטַמְּאִין יְבֵשִׁין? אֶלָּא מַאי אִית לָךְ לְמֵימַר? "שִׁכְבַת זֶרַע" אָמַר רַחֲמָנָא, בִּרְאוּיָה לְהַזְרִיעַ. הָכָא נָמֵי, "בְּמֹתָם" אָמַר רַחֲמָנָא, כְּעֵין מוֹתָם.

מַתְקֵיף לַהּ רַב שִׁימִי מִנְּהַרְדְּעָא: וּמִי מְאִיס? וְהָלֹא עוֹלֶה עַל שֻׁלְחָן שֶׁל מְלָכִים! אָמַר רַב שִׁימִי מִנְּהַרְדְּעָא: לָא קַשְׁיָא, הָא בְּדַמְבָרָא, הָא בְּדַמָתָא.

אָמַר רָבָא: הִלְכָתָא נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם מוּתָּר, וַעֲכָבְרָא בְּשִׁיכְרָא לָא יָדְעָנָא מַאי טַעְמָא דְּרַב, אִי מִשּׁוּם דְּקָסָבַר נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם אָסוּר, וְלֵית הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ, אִי מִשּׁוּם דְּקָסָבַר נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם מוּתָּר, וַעֲכָבְרָא בְּשִׁיכְרָא אַשְׁבּוֹחֵי מַשְׁבַּח.

אִיבַּעְיָא לְהוּ:

דף סט.

נָפַל לְגוֹ חַלָּא, מַאי? אָמַר לֵיהּ רַב הִילֵּל לְרַב אָשֵׁי: הֲוָה עוֹבָדָא בֵּי רַב כָּהֲנָא, וַאֲסַר רַב כָּהֲנָא. אָמַר לֵיהּ: הָהוּא אִימַּרְטוּטֵי אִימַּרְטַט.

רָבִינָא סָבַר לְשַׁעוֹרֵי בִּמְאָה וְחַד, אָמַר: לָא גָּרַע מִתְּרוּמָה, דִּתְנַן: תְּרוּמָה עוֹלָה בְּאֶחָד וּמֵאָה.

אָמַר לֵיהּ רַב תַּחְלִיפָא בַּר גִּיזָא לְרָבִינָא: דִּלְמָא כְּתַבְלִין שֶׁל תְּרוּמָה בְּקִדֵּירָה דָּמֵי, דְּלָא בָּטֵיל טַעְמַיְיהוּ!

רַב אַחַאי שַׁיעַר בְּחַלָּא בְּחַמְשִׁין, רַב שְׁמוּאֵל בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא שַׁיעַר בְּשִׁיכְרָא בְּשִׁיתִּין.

וְהִלְכְתָא: אִידֵּי וְאִידֵּי בְּשִׁיתִּין, וְכֵן כָּל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה.

מַתְנִי' נָכְרִי שֶׁהָיָה מַעֲבִיר עִם יִשְׂרָאֵל כַּדֵּי יַיִן מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, אִם הָיָה בְּחֶזְקַת הַמִּשְׁתַּמֵּר — מוּתָּר. אִם הוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא מַפְלִיג כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתּוֹם וְיִסְתּוֹם וְיִגּוֹב. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כְּדֵי שֶׁיִּפְתַּח אֶת הֶחָבִית וְיִגּוֹף וְתִיגּוֹב.

הַמַּנִּיחַ יֵינוֹ בְּקָרוֹן אוֹ בִסְפִינָה, וְהָלַךְ לוֹ בְּקָפָּנְדַּרְיָא, נִכְנַס לִמְדִינָה וְרָחַץ — מוּתָּר.

אִם הוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא מַפְלִיג — כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתּוֹם, וְיִסְתּוֹם, וְיִגּוֹב. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כְּדֵי שֶׁיִּפְתַּח אֶת הֶחָבִית, וְיִגּוֹף, וְתִיגּוֹב.

הַמַּנִּיחַ נָכְרִי בַּחֲנוּת, אַף עַל פִּי שֶׁיָּצָא וְנִכְנַס — מוּתָּר, וְאִם הוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא מַפְלִיג — כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתּוֹם וְיִסְתּוֹם וְיִגּוֹב. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כְּדֵי שֶׁיִּפְתַּח אֶת הֶחָבִית וְיִגּוֹף וְתִיגּוֹב.

הָיָה אוֹכֵל עִמּוֹ עַל הַשּׁוּלְחָן, וְהִנִּיחַ לְגִינִין עַל הַשּׁוּלְחָן וְלָגִין עַל הַדּוּלְבָּקִי, וְהִנִּיחוֹ וְיָצָא — מַה שֶּׁעַל הַשּׁוּלְחָן אָסוּר, שֶׁעַל הַדּוּלְבָּקִי מוּתָּר. וְאִם אָמַר לוֹ: הֱוֵי מוֹזֵג וְשׁוֹתֶה — אַף שֶׁעַל הַדּוּלְבָּקִי אָסוּר. חֲבִיּוֹת פְּתוּחוֹת אֲסוּרוֹת, סְתוּמוֹת מוּתָּרוֹת, כְּדֵי שֶׁיִּפְתַּח וְיִגּוֹף וְתִיגּוֹב.

גְּמָ' הֵיכִי דָּמֵי "בְּחֶזְקַת הַמִּשְׁתַּמֵּר"? כִּדְתַנְיָא: הֲרֵי שֶׁהָיוּ חֲמָרָיו וּפוֹעֲלָיו טְעוּנִין טְהָרוֹת, אֲפִילּוּ הִפְלִיג מֵהֶן יוֹתֵר מִמִּיל — טְהֲרוֹתָיו טְהוֹרוֹת, וְאִם אָמַר לָהֶן: "לְכוּ וַאֲנִי בָּא אַחֲרֵיכֶם", כֵּיוָן שֶׁנִּתְעַלְּמָה עֵינוֹ מֵהֶם — טְהֲרוֹתָיו טְמֵאוֹת.

מַאי שְׁנָא רֵישָׁא, וּמַאי שְׁנָא סֵיפָא? אָמַר רַב יִצְחָק: רֵישָׁא בִּמְטַהֵר חֲמָרָיו וּפוֹעָלָיו לְכָךְ. אִי הָכִי, סֵיפָא נָמֵי? אֵין עִם הָאָרֶץ מַקְפִּיד עַל מַגַּע חֲבֵירוֹ. אִי הָכִי, אֲפִילּוּ רֵישָׁא נָמֵי נֵימָא הָכִי!
אָמַר רָבָא:

דף סט:

בְּבָא לְהֶם דֶּרֶךְ עֲקַלְתּוֹן. אִי הָכִי, סֵיפָא נָמֵי? כֵּיוָן דְּאָמַר לָהֶם "לְכוּ וַאֲנִי בָּא אַחֲרֵיכֶם", סָמְכָא דַּעְתַּיְיהוּ.
הַמַּנִּיחַ נָכְרִי בַּחֲנוּתוֹ כּוּ'. הַמַּנִּיחַ יֵינוֹ בְּקָרוֹן אוֹ בִּסְפִינָה כּוּ'. וּצְרִיכָא, דְּאִי תְּנָא נָכְרִי — דְּסָבַר: דִּלְמָא אָתֵי וְחָזֵי לֵיהּ, אֲבָל בְּקָרוֹן אוֹ בִּסְפִינָה — אֵימָא דְּמַפְלֵיג לַהּ לִסְפִינְתֵּיהּ וְעָבֵיד מַאי דְּבָעֵי.
וְאִי תְּנָא בְּקָרוֹן אוֹ בִּסְפִינָה, מִשּׁוּם דְּסָבַר: דִּלְמָא אָתֵי בְּאוֹרְחָא אַחֲרִיתִי וְקָאֵי אַגּוּדָּא וְחָזֵי לִי, אֲבָל נָכְרִי בַּחֲנוּתוֹ אֵימָא: אָחֵיד לֵהּ לְבָבָא וְעָבֵיד כֹּל דְּבָעֵי, קָא מַשְׁמַע לַן.
אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַחְלוֹקֶת בְּשֶׁל סִיד, אֲבָל בְּשֶׁל טִיט — דִּבְרֵי הַכֹּל כְּדֵי שֶׁיִּפְתַּח וְיִגּוֹף וְיִגּוֹב.
מֵיתִיבִי: אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לַחֲכָמִים: וַהֲלֹא סִתּוּמוֹ נִיכָּר בֵּין מִלְמַעְלָה וּבֵין מִלְמַטָּה.
אִי אָמְרַתְּ בְּשֶׁלְמָא בְּשֶׁל טִיט מַחְלוֹקֶת, הַיְינוּ דְּקָתָנֵי: סִתּוּמוֹ נִיכָּר בֵּין מִלְמַעְלָה וּבֵין מִלְמַטָּה, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ בְּשֶׁל סִיד מַחְלוֹקֶת, בְּשֶׁלְמָא לְמַטָּה יְדִיעַ, אֶלָּא לְמַעְלָה הָא לָא יְדִיעַ.
רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל הוּא דְּלָא יָדַע מַאי קָאָמְרִי רַבָּנַן, וְהָכִי קָאָמַר לְהוּ: אִי בְּשֶׁל טִיט קָאָמְרִיתוּ — סִתּוּמוֹ נִיכָּר בֵּין מִלְמַעְלָה וּבֵין מִלְמַטָּה, וְאִי בְּשֶׁל סִיד קָאָמְרִיתוּ — נְהִי דִּלְמַעְלָה לָא יְדִיעַ, לְמַטָּה מִיהָא יְדִיעַ. וְרַבָּנַן, כֵּיוָן דְּמִלְמַעְלָה לָא יְדִיעַ, לָא מַסִּיק אַדַּעְתַּיְיהוּ דְּאֵפֵיךְ וַחֲזֵי לֵיהּ. אִי נָמֵי, זִימְנִין דְּחָלֵים.
אָמַר רָבָא: הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, הוֹאִיל וּתְנַן סְתָמָא כְּוָותֵיהּ.
דִּתְנַן: הָיָה אוֹכֵל עַל הַשּׁוּלְחָן עִמּוֹ, וְהִנִּיחַ לָגִין עַל הַשּׁוּלְחָן, לָגִין עַל הַדּוּלְבָּקִי וְהִנִּיחַ וְיָצָא — מָה שֶׁעַל הַשּׁוּלְחָן אָסוּר, מָה שֶׁעַל הַדּוּלְבָּקִי מוּתָּר, וְאִם אָמַר לוֹ: הֱוֵי מוֹזֵג וְשׁוֹתֶה — אַף שֶׁעַל הַדּוּלְבָּקִי אָסוּר. חֲבִיּוֹת פְּתוּחוֹת אֲסוּרוֹת, סְתוּמוֹת מוּתָּרוֹת, כְּדֵי שֶׁיִּפְתַּח וְיִגּוֹף וְיִתְיַגֵּב.
פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא: כּוּלֵּהּ רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל קְתָנֵי לַהּ? קָא מַשְׁמַע לַן.

וְכִי מֵאַחַר דְּקַיְימָא לַן כְּוָותֵיהּ דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל דְּלָא חָיֵישׁ לְשִׁתּוּמָא, וְהִלְכָתָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּלָא חָיֵישׁ לְזִיּוּפָא, הָאִידָּנָא מַאי טַעְמָא לָא מוֹתְבִינַן חַמְרָא בְּיַד גּוֹיִם? מִשּׁוּם שַׁייָכָא.

אָמַר רָבָא: זוֹנָה גּוֹיָה, וְיִשְׂרָאֵל מְסוּבִּין אֶצְלָהּ — חַמְרָא שְׁרֵי, נְהִי דְּתָקֵיף לְהוּ יִצְרָא דַּעֲבֵירָה,

דף ע.

יִצְרָא דְּיֵין נָסֵךְ לָא תָּקֵיף לְהוּ. זוֹנָה יִשְׂרְאֵלִית וְגוֹיִם מְסוּבִּין — חַמְרָא אָסוּר, מַאי טַעְמָא? הוֹאִיל וְזִילָה עֲלַיְיהוּ, בָּתְרַייְהוּ גְּרִירָא.

הָהוּא בֵּיתָא דַּהֲוָה יָתֵיב בֵּיהּ חַמְרָא דְּיִשְׂרָאֵל, עָל גּוֹי אַחֲדֵהּ לְדַשָּׁא בְּאַפֵּיהּ, וַהֲוָה בֵּיזְעָא בְּדַשָּׁא, אֵישְׁתְּכַח גּוֹי דְּקָאֵי בֵּינֵי דַּיְנֵי. אָמַר רָבָא: כֹּל דְּלַהֲדֵי בֵּיזְעָא — שְׁרֵי, דְּהַאי גִּיסָא וְהַאי גִּיסָא — אָסִיר.

הָהוּא חַמְרָא דְּיִשְׂרָאֵל, דַּהֲוָה יָתֵיב בְּבֵיתָא, דַּהֲוָה דָּיֵיר יִשְׂרָאֵל בָּעֲלִיּוֹנָה וְגוֹי בַּתַּחְתּוֹנָה. שְׁמַעוּ קָל תִּינְגָּרָא, נָפְקִי, קְדֵים אֲתָא גּוֹי אַחֲדֵהּ לְדַשָּׁא בְּאַפֵּיהּ. אָמַר רָבָא: חַמְרָא שְׁרֵי, מֵימָר אָמַר: כִּי הֵיכִי דְּקָדֵים אֲתַאי אֲנָא, קָדֵים וַאֲתָא יִשְׂרָאֵל וְיָתֵיב בָּעֲלִיּוֹנָה וְקָא חָזֵי לִי.

הָהוּא אוּשְׁפִּיזָא דַּהֲוָה יָתֵיב בֵּיהּ חַמְרָא דְּיִשְׂרָאֵל, אֵישְׁתְּכַח גּוֹי דַּהֲוָה יָתֵיב בֵּי דַּיְנֵי. אָמַר רָבָא: אִם נִתְפַּס עָלָיו כְּגַנָּב — שְׁרֵי, וְאִי לָא — אָסִיר.

הָהוּא בֵּיתָא דַּהֲוָה יָתֵיב בֵּיהּ חַמְרָא, אֵישְׁתְּכַח גּוֹי דַּהֲוָה קָאֵים בֵּי דַּיְנֵי. אָמַר רָבָא: אִי אִית לֵיהּ לְאִישְׁתְּמוֹטֵי — חַמְרָא אָסִיר, וְאִי לָא — חַמְרָא שְׁרֵי. מֵיתִיבִי: נִנְעָל הַפּוּנְדָּק, אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ: ״שְׁמוֹר״ — אָסוּר. מַאי לָאו אַף עַל גַּב דְּלֵית לֵיהּ לְאִישְׁתְּמוֹטֵי? לָא, בְּדְאִית לֵיהּ לְאִישְׁתְּמוֹטֵי.

הָהוּא יִשְׂרָאֵל וְגוֹי דַּהֲווֹ יָתְבִי וְקָא שָׁתוּ חַמְרָא, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל קָל צַלּוֹיֵי בֵּי כְּנִישְׁתָּא, קָם וַאֲזַל. אָמַר רָבָא: חַמְרָא שְׁרֵי, מֵימָר אָמַר: הַשְׁתָּא מִדְּכַר לֵיהּ לְחַמְרֵיהּ וְהָדַר אָתֵי.

הָהוּא יִשְׂרָאֵל וְגוֹי דַּהֲווֹ יָתְבִי בְּאַרְבָּא, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל קָל שִׁיפּוּרֵי דְּבֵי שִׁימְשֵׁי, נְפַק וַאֲזַל. אָמַר רָבָא: חַמְרָא שְׁרֵי, מֵימָר אָמַר: הַשְׁתָּא מִדְּכַר לֵיהּ לְחַמְרֵיהּ וְהָדַר אָתֵי.

וְאִי מִשּׁוּם שַׁבְּתָא, הָאָמַר רָבָא: אָמַר לִי אִיסּוּר גִּיּוֹרָא, כִּי הֲוֵינַן בְּאַרְמָיוּתַן אָמְרִינַן: יְהוּדְאֵי לָא מְנַטְּרִי שַׁבְּתָא, דְּאִי מְנַטְּרִי שַׁבְּתָא כַּמָּה כִּיסֵּי קָא מִשְׁתַּכְחִי בְּשׁוּקָא. וְלָא יָדְעָנָא דִּסְבִירָא לַן כְּרַבִּי יִצְחָק, דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק: הַמּוֹצֵא כִּיס בְּשַׁבָּת מוֹלִיכוֹ פָּחוֹת פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת.

הָהוּא אַרְיָא דַּהֲוָה נָהֵים בְּמַעְצַרְתָּא, שְׁמַע גּוֹי, טְשָׁא בֵּינֵי דַּיְנֵי. אָמַר רָבָא: חַמְרָא שְׁרֵי, מֵימָר אָמַר: כִּי הֵיכִי דְּטָשֵׁינָא אֲנָא, אִיטְשָׁא נָמֵי יִשְׂרָאֵל אֲחוֹרֵיי וְקָא חָזֵי לִי.

הָנְהוּ גַּנָּבֵי דְּסָלְקִי לְפוּמְבְּדִיתָא, וּפְתַחוּ חָבְיָתָא טוּבָא. אָמַר רָבָא: חַמְרָא שְׁרֵי. מַאי טַעְמָא? רוּבָּא גַּנָּבֵי יִשְׂרָאֵל נִינְהוּ. הָוָה עוֹבָדָא בִּנְהַרְדְּעָא, וְאָמַר שְׁמוּאֵל: חַמְרָא שְׁרֵי.

כְּמַאן? כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּאָמַר: סְפֵק בִּיאָה טָהוֹר.
דִּתְנַן: הַנִּכְנָס לְבַקְעָה בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, וְטוּמְאָה בְּשָׂדֶה פְּלוֹנִית, וְאָמַר: הָלַכְתִּי בַּמָּקוֹם הַלָּז, וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם נִכְנַסְתִּי לְאוֹתָהּ שָׂדֶה אִם לֹא נִכְנַסְתִּי, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: סְפֵק בִּיאָה — טָהוֹר, סְפֵק מַגָּע — טָמֵא!
לָא, שָׁאנֵי הָתָם, כֵּיוָן דְּאִיכָּא דְּפָתְחִי לְשׁוּם מָמוֹנָא, הָוֶה לֵיהּ סְפֵק סְפֵיקָא.

דף ע:

הָהִיא רְבִיתָא דְּאִישְׁתְּכַח דַּהֲוָת בֵּי דַּנֵּי, וַהֲוָת נָקְטָא אוּפְיָא בִּידַהּ, אָמַר רָבָא: חַמָּרָא שְׁרֵי, אֵימַר מִגַּבַּהּ דְּחָבִיתָא שְׁקַלְקֵלְתֵּיהּ, וְאַף עַל גַּב דְּלֵיכָּא תּוּ, אֵימַר אִתְרַמּוּיֵי אִתְרַמִּי לַהּ.
הָהוּא פּוּלְמוּסָא דְּסָלֵיק לִנְהַרְדְּעָא, פְּתַחוּ חָבְיָתָא טוּבָא. כִּי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר: עוֹבָדָא הָוֶה קַמֵּיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, וּשְׁרָא. וְלָא יָדַעְנָא, אִי מִשּׁוּם דְּסָבַר לַהּ כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּאָמַר: סְפֵק בִּיאָה טָהוֹר, אִי מִשּׁוּם דְּסָבַר: רוּבָּא דְּאָזְלִי בַּהֲדֵי פּוּלְמוּסָא יִשְׂרָאֵל נִינְהוּ.
אִי הָכִי, הַאי סְפֵק בִּיאָה? סְפֵק מַגָּע הוּא! כֵּיוָן דְּמִפְּתְחִי טוּבָא, אֵימָא אַדַּעְתָּא דְּמָמוֹנָא פְּתַחוּ, וְכִסְפֵק בִּיאָה דְּמֵי.
הָהִיא מְסוֹבִיתָא דְּמִסַּרָה לַהּ אִיקְלִידָא (מַפְתְּחָה) לְגוֹיָה, אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: עוֹבָדָא הָוֶה בֵּי מִדְרְשָׁא, וַאֲמָרוּ: לֹא מָסְרָה לָהּ אֶלָּא שְׁמִירַת מַפְתֵּחַ בִּלְבָד.
אָמַר אַבָּיֵי: אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא: הַמּוֹסֵר מַפְתְּחוֹת לְעַם הָאָרֶץ — טָהֳרוֹתָיו טְהוֹרוֹת, לְפִי שֶׁלֹּא מָסַר לוֹ אֶלָּא שְׁמִירַת מַפְתֵּחַ בִּלְבָד. הַשְׁתָּא טָהֳרוֹתָיו טְהוֹרוֹת, יֵין נָסֵךְ מִיבַּעְיָא?
לְמֵימְרָא דְּטָהֳרוֹת אַלְימֵי מִיֵּין נָסֵךְ? אִין, דְּאִיתְּמַר: חָצֵר שֶׁחִלְּקָהּ בִּמְסִיפָס, אָמַר רַב: טָהֳרוֹתָיו טְמֵאוֹת, וּבְגוֹי אֵינוֹ עוֹשֶׂה יֵין נָסֵךְ, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אַף טָהֳרוֹתָיו טְהוֹרוֹת.
מֵיתִיבִי: הַפְּנִימִית שֶׁל חָבֵר וְהַחִיצוֹנָה שֶׁל עַם הָאָרֶץ, אוֹתוֹ חָבֵר שׁוֹטֵחַ שָׁם פֵּירוֹת וּמַנִּיחַ שָׁם כֵּלִים, וְאַף עַל פִּי שֶׁיָּדוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ מַגַּעַת לְשָׁם. קַשְׁיָא לְרַב!
אָמַר לְךָ רַב: שָׁאנֵי הָתָם, שֶׁנִּתְפָּס עָלָיו כְּגַנָּב.
תָּא שְׁמַע: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: גַּגּוֹ שֶׁל חָבֵר לְמַעְלָה מִגַּגּוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ, אוֹתוֹ חָבֵר שׁוֹטֵחַ שָׁם פֵּירוֹת וּמַנִּיחַ שָׁם כֵּלִים, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא תְּהֵא יָדוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ מַגַּעַת לְשָׁם. קַשְׁיָא לְרַבִּי יוֹחָנָן!
אָמַר לָךְ רַבִּי יוֹחָנָן: שָׁאנֵי הָתָם, דְּאִית לֵיהּ לְאִישְׁתְּמוֹטֵי, מֵימָר אָמַר: אִימְצוֹרֵי קָא מִמְצָרְנָא.
תָּא שְׁמַע: גַּגּוֹ שֶׁל חָבֵר בְּצַד גַּגּוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ, אוֹתוֹ חָבֵר שׁוֹטֵחַ שָׁם פֵּירוֹת וּמַנִּיחַ שָׁם כֵּלִים, וְאַף עַל פִּי שֶׁיָּדוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ מַגַּעַת לְשָׁם. קַשְׁיָא לְרַב: אָמַר לְךָ רַב: לָאו אִיכָּא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל דְּקַאֵי כְּוָותֵי? אֲנָא דַּאֲמָרִי כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.

מַתְנִי׳ בּוֹלֶשֶׁת שֶׁנִּכְנְסָה לְעִיר, בִּשְׁעַת שָׁלוֹם — חֲבִיּוֹת פְּתוּחוֹת אֲסוּרוֹת, סְתוּמוֹת מוּתָּרוֹת; בִּשְׁעַת מִלְחָמָה — אֵלּוּ וְאֵלּוּ מוּתָּרוֹת, לְפִי שֶׁאֵין פְּנַאי לְנַסֵּךְ.

דף עא.

גְּמָ׳ וּרְמִינְהִי: עִיר שֶׁכְּבָשׁוּהָ כַּרְקוֹם — כָּל כֹּהֲנוֹת שֶׁבְּתוֹכָהּ פְּסוּלוֹת! אָמַר רַב מָרִי: לְנַסֵּךְ אֵין פְּנַאי, לְבָעוֹל יֵשׁ פְּנַאי.

מַתְנִי׳ הָאוֹמְנִין שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁשָּׁלַח לָהֶם נָכְרִי חָבִית שֶׁל יֵין נֶסֶךְ בִּשְׁכָרָן — מוּתָּר לוֹמַר: "תֵּן לָנוּ אֶת דָּמֶיהָ", מִשֶּׁנִּכְנְסָה לִרְשׁוּתָן — אָסוּר.

גְּמָ׳ אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מוּתָּר לְאָדָם לוֹמַר לְגוֹי: "צֵא וְהָפֵס עָלַי מָנָת הַמֶּלֶךְ".

מֵיתִיבִי: אַל יֹאמַר אָדָם לְגוֹי "עוּל תַּחְתַּי לְעוֹצֵר". אָמַר לֵיהּ רַב: "עוּל תַּחְתַּי לְעוֹצֵר" קָאָמְרַתְּ? הָא לָא דָּמְיָא אֶלָּא לְהָא, אֲבָל אוֹמֵר לוֹ "מַלְטֵנִי מִן הָעוֹצֵר".

מַתְנִי׳ הַמּוֹכֵר יֵינוֹ לְנָכְרִי, פָּסַק עַד שֶׁלֹּא מָדַד — דָּמָיו מוּתָּרִין, מָדַד עַד שֶׁלֹּא פָּסַק — דָּמָיו אֲסוּרִין.

גְּמָ׳ אָמַר אַמֵּימָר: מְשִׁיכָה בְּגוֹי קוֹנָה, תֹּדַע, דְּהָנֵי פָּרְסָאֵי מְשַׁדְּרִי פַּרְדָּשְׁנֵי לַהֲדָדֵי וְלָא הָדְרִי בְּהוּ. רַב אָשֵׁי אָמַר: לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ, מְשִׁיכָה בְּגוֹי אֵינָהּ קוֹנָה, וְהַאי דְּלָא הָדְרִי בְּהוּ — דְּרָמוּת רוּחָא הוּא דִּנְקִיטָא לְהוּ.

אָמַר רַב אָשֵׁי: מְנָא אָמֵינָא לַהּ? מִדְּאָמַר לְהוּ רַב לְהָנְהוּ סָבוֹתָא: כִּי כָיְילִיתוּ חַמְרָא לְגוֹיִם, שְׁקִלוּ זוּזֵי מִינַּיְיהוּ וַהֲדַר (כָּיְילָן) [כַּיְילוּ] לְהוּ, וְאִי לָא נְקִיטוּ בַּהֲדַיְיהוּ זוּזֵי, אוֹזִיפוּנְהוּ וַהֲדַר שְׁקִילוּ מִינַּיְיהוּ, כִּי הֵיכִי דְּתִיהְוֵי הַלְוָאָה גַּבַּיְיהוּ, דְּאִי לָא עָבְדִיתוּ הָכִי, כִּי קָא הָוֵי יֵין נֶסֶךְ — בְּרִשׁוּתַיְיכוּ קָא הָוֵי, וְכִי שְׁקִילְתוּ דְּמֵי יֵין נֶסֶךְ קָא שְׁקִילְתוּ. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מְשִׁיכָה בְּגוֹי קוֹנָה

דף עא:

מִדְּמַשְׁכֵּהּ גּוֹי קַנְיֵיהּ, יֵין נֶסֶךְ לָא הָוֵי עַד דְּנָגַע בֵּיהּ!

אִי דְּקָא כָּיֵיל וְרָמֵי לְמָנָא דְּיִשְׂרָאֵל, הָכִי נָמֵי. לָא צְרִיכָא דְּקָא כָּיֵיל וְרָמֵי לְמָנָא דְּגוֹי.

סוֹף סוֹף, כִּי מָטָא לְאַוּירָא דְּמָנָא קַנְיֵיהּ, יֵין נֶסֶךְ לָא הָוֵי עַד דְּמָטֵי לְאַרְעִיתֵיהּ דְּמָנָא, שְׁמַע מִינַּהּ נְצוֹק חִבּוּר?

לָא, אִי דְּנָקֵיט לֵיהּ גּוֹי לְכָלִי בִּידֵיהּ — הָכִי נָמֵי; לָא צְרִיכָא דְּמַנַּח אַאַרְעָא.

וְתֵיקְנֵי לֵיהּ כְּלִיוֹ! שְׁמַעְתְּ מִינַּהּ: כְּלִיוֹ שֶׁל לוֹקֵחַ בִּרְשׁוּת מוֹכֵר — לֹא קָנָה לוֹקֵחַ.

לָא, לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ: קָנָה לוֹקֵחַ, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? כְּגוֹן דְּאֵיכָּא עַכָּבֶת יַיִן אַפּוּמַּיהּ דְּכוּזְנְתָא, דְּקָמָא קָמָא אִינְסֵיךְ לֵיהּ.

וּכְמַאן? דְּלָא כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, דְּאִי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, הָאָמַר: יְמַכֵּר כּוּלּוֹ לְגוֹיִם חוּץ מִדְּמֵי יַיִן נָסָךְ שֶׁבּוֹ!

מִידֵּי הוּא טַעְמָא, אֶלָּא לְרַב, הָאָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל — חָבִית בְּחָבִית, אֲבָל לֹא יַיִן בְּיַיִן.

מֵיתִיבִי: הַלּוֹקֵחַ גְּרוּטָאוֹת מִן הַגּוֹיִם וּמָצָא בָּהֶן עֲבוֹדָה זָרָה, אִם עַד שֶׁלֹּא נָתַן מָעוֹת מָשַׁךְ — יַחֲזִיר, אִם מִשֶּׁנָּתַן מָעוֹת מָשַׁךְ — יוֹלִיךְ לְיָם הַמֶּלַח. אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מְשִׁיכָה בְּגוֹי קוֹנָה, אַמַּאי יַחֲזִיר? אָמַר אַבָּיֵי: מְשׁוּם דְּמִיחֲזֵי כִּי מִקַּח טָעוּת.

אָמַר רָבָא: רֵישָׁא מִקַּח טָעוּת, סֵיפָא לָאו מִקַּח טָעוּת? אֶלָּא אָמַר רָבָא: רֵישָׁא וְסֵיפָא מִקַּח טָעוּת, וְרֵישָׁא דְּלָא יָהֵיב זוּזֵי — לָא מִיתְחֲזֵי כְּעָבוֹדָה זָרָה בְּיַד יִשְׂרָאֵל, סֵיפָא דְּיָהֵיב זוּזֵי — מִיתְחֲזֵי כַּעֲבוֹדָה זָרָה בְּיַד יִשְׂרָאֵל.

אָמַר לֵיהּ מָר קַשִּׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא לְרַב אָשֵׁי: תָּא שְׁמַע, הַמּוֹכֵר יֵינוֹ לְנָכְרִי, פָּסַק עַד שֶׁלֹּא מָדַד — דָּמָיו מוּתָּרִים. וְאִי אָמְרַתְּ מְשִׁיכָה בְּגוֹי אֵינָהּ קוֹנָה, אַמַּאי דָּמָיו מוּתָּרִין? הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — דְּאַקְדֵּים לֵיהּ דִּינָר.

אִי הָכִי, אֵימָא סֵיפָא: מָדַד עַד שֶׁלֹּא פָּסַק — דָּמָיו אֲסוּרִין, וְאִי דְּקָדֵים לֵיהּ דִּינָר, אַמַּאי דָּמָיו אֲסוּרִין?

אָמַר לֵיהּ: וּלְדִידָךְ דְּאָמְרַתְּ מְשִׁיכָה בְּגוֹי קוֹנָה, אַמַּאי רֵישָׁא דָּמָיו מוּתָּרִין, וְסֵיפָא דָּמָיו אֲסוּרִין?

אֶלָּא מַאי אִית לָךְ לְמֵימַר? פָּסַק — סָמְכָא דַּעְתֵּיהּ; לֹא פָּסַק — לָא סָמְכָא דַּעְתֵּיהּ.

לְדִידִי נָמֵי, אַף עַל גַּב דְּקָדֵים לֵיהּ דִּינָר — פָּסַק, סָמְכָא דַּעְתֵּיהּ; לֹא פָּסַק, לָא סָמְכָא דַּעְתֵּיהּ.

אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בֶּן נֹחַ נֶהֱרָג עַל פָּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה, וְלֹא נִיתָּן לְהִישָּׁבוֹן, וְאִי אָמְרַתְּ מְשִׁיכָה בְּגוֹי אֵינָהּ קוֹנָה, אַמַּאי נֶהֱרָג?

מִשּׁוּם דְּצַעֲרֵיהּ לְיִשְׂרָאֵל.

דף עב.

וּמַאי "לֹא נִיתָּן לְהִישָּׁבוֹן"? דְּאֵינוֹ בְּתוֹרַת הִישָּׁבוֹן.

אִי הָכִי, אֵימָא סֵיפָא: בָּא חֲבֵירוֹ וּנְטָלָהּ מִמֶּנּוּ — נֶהֱרָג עָלֶיהָ. בִּשְׁלָמָא רֵישָׁא, מִשּׁוּם דְּצַעֲרֵיהּ לְיִשְׂרָאֵל, אֶלָּא סֵיפָא, מַאי עָבֵיד?

אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ, מְשִׁיכָה בְּגוֹי קוֹנָה, שְׁמַע מִינַּהּ.

הָהוּא גַּבְרָא דַּאֲמַר לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ: ״אִי מְזַבֵּינְנָא לַהּ לְהָא אַרְעָא — לָךְ מְזַבֵּינְנָא לַהּ״, אָזַל זַבְּנַהּ לְאִינִישׁ אַחֲרִינָא, אֲמַר רַב יוֹסֵף: קָנָה קַמָּא.

אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְהָא לָא פְּסַק! וּמָנָא תֵּימְרָא דְּכֹל הֵיכָא דְּלָא פְּסַק לָא קָנָה? דְּתָנַן: הַמּוֹכֵר יֵינוֹ לְנָכְרִי, פָּסַק עַד שֶׁלֹּא מָדַד — דָּמָיו מוּתָּרִין, מָדַד עַד שֶׁלֹּא פָּסַק — דָּמָיו אֲסוּרִין.

מַאי הָוֵי עֲלַהּ? מַאי הָוֵי עֲלַהּ?! כִּדְקָאָמְרִינַן! דִּלְמָא חוּמְרָא דְּיֵין נָסֵךְ שָׁאנֵי.

תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין: עוֹבָדָא הֲוָה בֵּי רַב חִסְדָּא, וְרַב חִסְדָּא בֵּי רַב הוּנָא, וּפַשְׁטֵיהּ מֵהָא דְּתָנַן: מָשַׁךְ חֲמָרָיו וּפוֹעֲלָיו וְהִכְנִיסָן לְתוֹךְ בֵּיתוֹ, בֵּין פָּסַק עַד שֶׁלֹּא מָדַד וּבֵין מָדַד עַד שֶׁלֹּא פָּסַק — לֹא קָנָה, וּשְׁנֵיהֶן יְכוֹלִין לַחֲזוֹר בָּהֶן.

פֵּרְקָן וְהִכְנִיסָן לְתוֹךְ בֵּיתוֹ, פָּסַק עַד שֶׁלֹּא מָדַד — אֵין שְׁנֵיהֶן יְכוֹלִין לַחֲזוֹר בָּהֶן, מָדַד עַד שֶׁלֹּא פָּסַק — שְׁנֵיהֶן יְכוֹלִין לַחֲזוֹר בָּהֶן.

הָהוּא גַּבְרָא דַּאֲמַר לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ: ״אִי מְזַבֵּינְנָא לַהּ לְהָא אַרְעָא — מְזַבֵּינְנָא לָךְ בְּמְאָה זוּזֵי״, אָזַל זַבְּנַהּ לְאִינִישׁ אַחֲרִינָא בִּמְאָה וְעֶשְׂרִין. אֲמַר רַב כָּהֲנָא: קָנָה קַמָּא. מַתְקֵיף לַהּ רַב יַעֲקֹב מִנְהַר פְּקוֹד: הַאי זוּזֵי אַנְסוּהּ! וְהִלְכְתָא כְּרַב יַעֲקֹב מִנְהַר פְּקוֹד.

אֲמַר לֵיהּ ״כִּדְשָׁיְימִי בִּתְלָתָא״ — אֲפִילּוּ תְּרֵי מִגּוֹ תְּלָתָא. ״כִּדְאָמְרִי בִּתְלָתָא״ — עַד דְּאָמְרִי בִּתְלָתָא. ״כִּדְשָׁיְימִי בְּאַרְבְּעָה״ — עַד דְּאָמְרִי בְּאַרְבָּעָה, וְכָל שֶׁכֵּן הֵיכָא דַּאֲמַר לֵיהּ ״כִּדְאָמְרִי בְּאַרְבָּעָה״.

אֲמַר לֵיהּ: ״כִּדְשָׁיְימִי בִּתְלָתָא״, וַאֲתוֹ תְּלָתָא וְשָׁמוּהָ, וַאֲמַר לֵיהּ אִידַּךְ: לֵיתוֹ תְּלָתָא אַחֲרִינֵי דְּקִים לְהוּ טְפֵי! אֲמַר רַב פָּפָּא: דִּינָא הוּא דִּמְעַכֵּב. מַתְקֵיף לַהּ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: מִמַּאי דְּהָנֵי קִים לְהוּ טְפֵי? דִּלְמָא הָנֵי קִים לְהוּ טְפֵי! וְהִלְכְתָא כְּרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ.

מַתְנִי׳ נָטַל אֶת הַמַּשְׁפֵּךְ וּמִדַּד לְתוֹךְ צְלוֹחִיתוֹ שֶׁל נָכְרִי, וְחָזַר וּמִדַּד לְתוֹךְ צְלוֹחִיתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אִם יֵשׁ בּוֹ עַכָּבַת יַיִן — אָסוּר. הַמְעָרֶה מִכְּלִי אֶל כְּלִי, אֶת שֶׁעֵירָה מִמֶּנּוּ — מוּתָּר, וְאֶת שֶׁעֵירָה לְתוֹכוֹ — אָסוּר.

גְּמָ׳ תְּנַן הָתָם: הַנִּצּוֹק, וְהַקְּטַפְּרֵס, וּמַשְׁקֶה טוֹפֵחַ — אֵינוֹ חִיבּוּר, לֹא לְטוּמְאָה וְלֹא לְטָהֳרָה. הָאַשְׁבּוֹרֶן — חִיבּוּר לְטוּמְאָה וּלְטָהֳרָה.

אָמַר רַב הוּנָא: נִצּוֹק וְקַטַפְּרֵס וּמַשְׁקֶה טוֹפֵחַ חִיבּוּר לְעִנְיַן יֵין נָסֵךְ.

אֲמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן לְרַב הוּנָא: מְנָא לָךְ הָא? אֵילֵימָא מִדְּתָנַן: הַנִּצּוֹק וְהַקְּטַפְּרֵס וּמַשְׁקֶה טוֹפֵחַ אֵינוֹ חִיבּוּר לֹא לְטוּמְאָה וְלֹא לְטָהֳרָה, לְטוּמְאָה וּלְטָהֳרָה הוּא דְּלָא הָוֵי חִיבּוּר, הָא לְעִנְיַן יֵין נָסֵךְ הָוֵי חִיבּוּר — אֵימָא סֵיפָא: הָאַשְׁבּוֹרֶן חִיבּוּר לְטוּמְאָה וּלְטָהֳרָה, לְטוּמְאָה וּלְטָהֳרָה הוּא דְּהָוֵי חִיבּוּר, הָא לְעִנְיַן יֵין נָסֵךְ לָא הָוֵי חִיבּוּר. אֶלָּא מֵהָא לֵיכָּא לְמִשְׁמַע מִינַּהּ.

תְּנַן: נָטַל אֶת הַמַּשְׁפֵּךְ וּמָדַד לְתוֹךְ צְלוֹחִיתוֹ שֶׁל נָכְרִי, וְחָזַר וּמָדַד לְתוֹךְ צְלוֹחִיתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

דף עב:

אִם יֵשׁ בּוֹ עַכָּבֶת יַיִן — אָסוּר. הָא עַכָּבֶת יַיִן בְּמַאי קָא מִתַּסְרָא? לָאו בְּנִצּוֹק? שְׁמַע מִינַּהּ: נִצּוֹק חִיבּוּר.

תָּנֵי רַבִּי חִיָּיא: שֶׁפָּחָסְתּוּ צְלוֹחִיתוֹ, אֲבָל לֹא פָּחָסְתּוּ צְלוֹחִיתוֹ — מַאי? לָא, תִּפְשׁוֹט דְּנִצּוֹק אֵינוֹ חִיבּוּר! לָא, פָּחָסְתּוּ צְלוֹחִיתוֹ — תִּפְשׁוֹט לָךְ דְּאָסוּר, נִצּוֹק — תִּיבְעֵי.

תָּא שְׁמַע: הַמְעָרֶה מִכְּלִי לִכְלִי, אֶת שֶׁמְּעָרֶה מִמֶּנּוּ — מוּתָּר, הָא דְּבֵינֵי בֵּינֵי — אָסוּר. שְׁמַע מִינַּהּ: נִצּוֹק חִיבּוּר.

אִי נִצּוֹק חִיבּוּר, אֲפִילּוּ דְּגַוֵּיהּ דְּמָנָא נָמֵי לִיתְסַר! הָא לָא קַשְׁיָא, דְּקָא מְקַטֵּיף קַטּוֹפֵי. מִכָּל מָקוֹם, נִצּוֹק חִיבּוּר!

וּלְטַעְמָיךְ, אֵימָא סֵיפָא: אֶת שֶׁעֵירָה לְתוֹכוֹ הוּא דַּאֲסִיר, הָא דְּבֵינֵי בֵּינֵי שְׁרֵי! אֶלָּא, מֵהָא לֵיכָּא לְמִשְׁמַע מִינַּהּ.

תָּא שְׁמַע: הַמְעָרֶה מֵחָבִית לַבּוֹר, קִילּוּחַ הַיּוֹרֵד מִשִּׁפַּת חָבִית לְמַטָּה — אָסוּר! תִּרְגְּמַהּ רַב שֵׁשֶׁת: בְּגוּי הַמְעָרֶה, דְּאָתֵי מִכֹּחוֹ.

אִי גּוּי הַמְעָרֶה, אֲפִילּוּ גַּוָּא דְּחָבִיתָא נָמֵי מִתְסַר! כֹּחַ דְּגוּי מִדְּרַבָּנַן הוּא דַּאֲסִיר, הַהוּא דְּנָפֵק לְבָרֵאי — גְּזֵרוּ בֵּיהּ רַבָּנַן, הַהוּא דִּלְגַוֵּאי — לָא גְּזֵרוּ בֵּיהּ רַבָּנַן.

אָמַר לְהוּ רַב חִסְדָּא לְהָנְהוּ סָבְיָתָא: כִּי כָּיְילִיתוּ חַמְרָא לְגוֹיִם — (קָטְפִי) [קַטִּיפוּ] קַטּוֹפֵי, אִי נָמֵי (נָפְצִי) [נַפּוּצֵי] נַפּוּצֵי. אָמַר לְהוּ רָבָא לְהָנְהוּ שָׁפּוֹכָאֵי: כִּי שָׁפְכִיתוּ חַמְרָא — לָא לִיקְרַב גּוֹי לְסַיֵּיעַ בַּהֲדַיְיכוּ, דִּלְמָא מִשְׁתְּלִיתוּ וְשָׁדֵיתוּ לֵיהּ עֲלֵיהּ, וְקָאָתֵי מִכֹּחוֹ וַאֲסִיר.

הָהוּא גַּבְרָא דְּאַסֵּיק חַמְרָא בְּגִישְׁתָּא וּבַת גִּישְׁתָּא, אֲתָא גּוֹי אַנַּח יְדֵיהּ אַגִּישְׁתָּא, אַסְרֵיהּ רָבָא לְכוּלֵּיהּ חַמְרָא.

אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְרָבָא, וְאָמְרִי לַהּ רַב אַדָּא בַּר מַתְנָה לְרָבָא, וְאָמְרִי לַהּ רָבִינָא לְרָבָא: בְּמַאי? בְּנִצּוֹק. שְׁמַעְתְּ מִינַּהּ נִצּוֹק חִיבּוּר? שָׁאנֵי הָתָם, דִּכּוּלֵּי חַמְרָא אַגִּישְׁתָּא וּבַת גִּישְׁתָּא גְּרִיר.

אָמַר מָר זוּטְרָא בְּרֵיהּ דְּרַב נַחְמָן: קְנִישְׁקְנִין שְׁרֵי, וְהֵנֵי מִילֵּי דִּקְדֵים פְּסַק יִשְׂרָאֵל, אֲבָל קֶדֶם פְּסַק גּוֹי — לָא. רַבָּה בַּר רַב הוּנָא אִיקְּלַע לְבֵי רֵישׁ גָּלוּתָא, שְׁרָא לְהוּ לְמִשְׁתֵּא בִּקְנִישְׁקְנִין.

דף עג.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: רַבָּה בַּר רַב הוּנָא גּוּפֵיהּ אִישְׁתֵּי בִּקְנִישְׁקְנִין.

מַתְנִי׳ יֵין נֶסֶךְ אָסוּר וְאוֹסֵר בְּכָל שֶׁהוּא, יַיִן בְּיַיִן וּמַיִם בְּמַיִם בְּכָל שֶׁהוּא, יַיִן בְּמַיִם וּמַיִם בְּיַיִן בְּנוֹתַן טַעַם.

זֶה הַכְּלָל: מִין בְּמִינוֹ — בְּמַשֶּׁהוּ, וְשֶׁלֹּא בְּמִינוֹ — בְּנוֹתֵן טַעַם.

גְּמָ׳ כִּי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַמְעָרֶה יֵין נֶסֶךְ מֵחֲבִית לַבּוֹר, אֲפִילּוּ כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ — רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן בָּטֵל.

תְּנַן: יֵין נֶסֶךְ אָסוּר וְאוֹסֵר בְּכָל שֶׁהוּא. מַאי לָאו דְּקָא נָפֵיל אִיסּוּרָא לְגוֹ הֶהֱתֵּירָא? לָא, דְּקָא נָפֵיל הֶהֱתֵּירָא לְגוֹ אִיסּוּרָא.

תָּא שְׁמַע: יַיִן בְּמַיִם — בְּנוֹתֵן טַעַם. מַאי לָאו דְּקָא נָפֵיל חַמְרָא דְּאִיסּוּרָא לְמַיָּא דְּהֶהֱתֵּירָא? לָא, דְּקָא נָפֵיל חַמְרָא דְּהֶהֱתֵּירָא לְמַיָּא דְּאִיסּוּרָא.

וּמִדְּרֵישָׁא בְּמַיָּא דְּאִיסּוּרָא, סֵיפָא נָמֵי בְּמַיָּא דְּאִיסּוּרָא, וְקָתָנֵי סֵיפָא: מַיִם בְּיַיִן — בְּנוֹתֵן טַעַם! אָמַר לְךָ רַב דִּימִי: כּוּלָּהּ מַתְנִיתִין הֶהֱתֵּירָא לְגוֹ אִיסּוּרָא, וְרֵישָׁא דְּקָא נָפֵיל חַמְרָא דְּהֶהֱתֵּירָא לְמַיָּא דְּאִיסּוּרָא, סֵיפָא דְּקָא נָפֵיל מַיָּא דְּהֶהֱתֵּירָא לַחֲמָרָא דְּאִיסּוּרָא.

כִּי אֲתָא רַב יִצְחָק בַּר יוֹסֵף אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַמְעָרֶה יֵין נֶסֶךְ מִצַּרְצוּר קָטָן לְבוֹר, אֲפִילּוּ כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ — רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן בָּטֵל. וְדַוְקָא צַרְצוּר קָטָן, דְּלָא נְפִישׁ עַמּוּדֵיהּ, אֲבָל חָבִית דְּנָפְשׁ עַמּוּדֵיהּ — לָא.

כִּי אֲתָא רָבִין אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: יֵין נֶסֶךְ שֶׁנָּפַל לַבּוֹר, וְנָפַל שָׁם קִיתּוֹן שֶׁל מַיִם — רוֹאִין אֶת הַהֶיתֵּר כְּאִילּוּ אֵינוֹ, וְהַשְּׁאָר מַיִם רַבִּין עָלָיו וּמְבַטְּלִין אוֹתוֹ.

כִּי אֲתָא רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁנָּפַל קִיתּוֹן שֶׁל מַיִם תְּחִלָּה, אֲבָל לֹא נָפַל שָׁם קִיתּוֹן שֶׁל מַיִם תְּחִלָּה — מָצָא מִין אֶת מִינוֹ וְנֵיעוֹר.

אִיכָּא דְּמַתְנֵי לַהּ אַמַּתְנִיתִין: יַיִן בְּיַיִן — כָּל שֶׁהוּא. אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁלֹּא נָפַל שָׁם קִיתּוֹן שֶׁל מַיִם, אֲבָל נָפַל שָׁם קִיתּוֹן שֶׁל מַיִם — רוֹאִין אֶת הַהֶיתֵּר כְּאִילּוּ אֵינוֹ, וְהַשְּׁאָר מַיִם רַבִּין עָלָיו וּמְבַטְּלִין אוֹתוֹ.

מַאי אִיכָּא בֵּין לְדָמַתְנֵי לַהּ אַמַּתְנִיתִין, בֵּין לְדָמַתְנֵי לַהּ אַדְּרַבִּין? מַאן דְּמַתְנֵי לַהּ אַמַּתְנִיתִין — לָא בָּעֵי תְּחִלָּה, וּמַאן דְּמַתְנֵי לַהּ אַדְּרַבִּין — בָּעֵי תְּחִלָּה.

אִיתְּמַר: יֵין נֶסֶךְ שֶׁנָּפַל לַבּוֹר, וְנָפַל שָׁם קִיתּוֹן שֶׁל מַיִם,

דף עג:

אָמַר חִזְקִיָּה: הִגְדִּילוּ בְּאִיסּוּר — אָסוּר, הִגְדִּילוּ בְּהֶיתֵּר — מוּתָּר.

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ הִגְדִּילוּ בְּאִיסּוּר — מוּתָּר.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יִרְמְיָה לְרַבִּי זֵירָא: לֵימָא חִזְקִיָּה וְרַבִּי יוֹחָנָן בִּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבָּנָן קָמִיפַּלְגִי?

דִּתְנַן: שְׁאוֹר שֶׁל חוּלִּין וְשֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹךְ הָעִיסָּה, לֹא בָזֶה כְּדֵי לְחַמֵּץ וְלֹא בָזֶה כְּדֵי לְחַמֵּץ, וְנִצְטָרְפוּ וְחִמְּצוּ,

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אַחַר אַחֲרוֹן אֲנִי בָּא, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין שֶׁנָּפַל אִיסּוּר בַּתְּחִלָּה וּבֵין בַּסּוֹף — אֵינוֹ אָסוּר עַד שֶׁיְּהֵא בּוֹ כְּדֵי לְהַחְמִיץ.

וְתִסְבְּרָא?! וְהָאָמַר אַבָּיֵי: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁקִּדֵּם וְסִילֵּק אֶת הָאִיסּוּר, אֲבָל לֹא קִדֵּם וְסִילֵּק אֶת הָאִיסּוּר — אָסוּר. חִזְקִיָּה דְּאָמַר כְּמַאן?

אֶלָּא, הָכָא בְּרוֹאִין קָמִיפַּלְגִי: לְחִזְקִיָּה לֵית לֵיהּ רוֹאִין, לְרַבִּי יוֹחָנָן אִית לֵיהּ.

וּמִי אִית לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן רוֹאִין? וְהָא בָּעֵי מִינֵּיהּ רַבִּי אַסִּי מֵרַבִּי יוֹחָנָן: שְׁנֵי כּוֹסוֹת, אֶחָד שֶׁל חוּלִּין וְאֶחָד שֶׁל תְּרוּמָה, וּמְזָגָן וְעֵירְבָן זֶה בָּזֶה מַהוּ? וְלָא פְּשַׁט לֵיהּ!

מֵעִיקָּרָא לָא פְּשַׁט לֵיהּ, לְבַסּוֹף פְּשַׁט לֵיהּ. אִתְּמַר נָמֵי: אָמַר רַבִּי אַמֵּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְאָמְרִי לַהּ אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁנֵי כּוֹסוֹת, אֶחָד שֶׁל חוּלִּין וְאֶחָד שֶׁל תְּרוּמָה, וּמְזָגָן וְעֵירְבָן זֶה בָּזֶה — רוֹאִין אֶת הַהֶיתֵּר כְּאִילּוּ אֵינוֹ, וְהַשְּׁאָר מַיִם רְבִין עָלָיו וּמְבַטְּלִין אוֹתוֹ.

זֶה הַכְּלָל: מִין בְּמִינוֹ — בְּמַשֶּׁהוּ, שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ — בְּנוֹתֵן טַעַם.

רַב וּשְׁמוּאֵל דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: כָּל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה — בְּמִינָן בְּמַשֶּׁהוּ, שֶׁלֹּא בְּמִינָן — בְּנוֹתֵן טַעַם.

זֶה הַכְּלָל — לְאֵתוֹיֵי מַאי? לְאֵתוֹיֵי כָּל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה.

רַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: כָּל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה, בֵּין בְּמִינָן בֵּין שֶׁלֹּא בְּמִינָן — בְּנוֹתֵן טַעַם, חוּץ מִטֶּבֶל וְיֵין נֶסֶךְ — בְּמִינָן, וְשֶׁלֹּא בְּמִינָן — בְּנוֹתֵן טַעַם. וְזֶה הַכְּלָל — לְאֵתוֹיֵי טֶבֶל.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב וּשְׁמוּאֵל, תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב וּשְׁמוּאֵל: כָּל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה, בְּמִינָן — בְּמַשֶּׁהוּ, שֶׁלֹּא בְּמִינָן — בְּנוֹתֵן טַעַם.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ: כָּל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה, בֵּין בְּמִינָן בֵּין שֶׁלֹּא בְּמִינָן — בְּנוֹתֵן טַעַם, חוּץ מִטֶּבֶל וְיֵין נֶסֶךְ, בְּמִינָן — בְּמַשֶּׁהוּ, שֶׁלֹּא בְּמִינָן — בְּנוֹתֵן טַעַם.

בְּשִׁלְמָא יֵין נֶסֶךְ, מִשּׁוּם חוּמְרָא דַּעֲבוֹדָה זָרָה, אֶלָּא טֶבֶל מַאי טַעְמָא?

כְּהֵיתֵּירוֹ כָּךְ אִיסּוּרוֹ, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: חִטָּה אַחַת פּוֹטֶרֶת אֶת הַכְּרִי. וְתַנְיָא נָמֵי הָכִי: בַּמֶּה אֲמָרוּ טֶבֶל אוֹסֵר בְּכָל שֶׁהוּא? בְּמִינוֹ, שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ — בְּנוֹתֵן טַעַם.

דף עד.

מַתְנִי׳ אֵלּוּ אֲסוּרִין, וְאוֹסְרִין בְּכָל שֶׁהוּ: יֵין נָסָךְ, וַעֲבוֹדָה זָרָה, וְעוֹרוֹת לְבוּבִין, וְשׂוֹר הַנִּסְקָל, וְעֶגְלָה עֲרוּפָה, וְצִיפּוֹרֵי מְצוֹרָע, וּשְׂעַר נָזִיר, וּפֶטֶר חֲמוֹר, וּבָשָׂר בְּחָלָב, וְשַׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, וְחוּלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בַּעֲזָרָה — הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין וְאוֹסְרִין בְּכָל שֶׁהוּא.

גְּמָ׳ תַּנָּא מַאי קָחָשֵׁיב? אִי דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן קָחָשֵׁיב, לִיתְנֵי נָמֵי חֲתִיכוֹת נְבֵילָה! אִי אִיסּוּרֵי הֲנָאָה קָא חָשֵׁיב, לִיתְנֵי נָמֵי חֹמֶץ בְּפֶסַח! אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא, וְאִיתֵּימָא רַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא: הַאי תַּנָּא תַּרְתֵּי אִית לֵיהּ — דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן וְאִיסּוּרֵי הֲנָאָה.

וְלִיתְנֵי אֱגוֹזֵי פֶּרֶךְ וְרִימּוֹנֵי בָּדָן, דְּדָבָר שֶׁבְּמִנְיָן וְאִיסּוּרֵי הֲנָאָה הוּא!

הָא תְּנָא לֵיהּ הָתָם: הָרְאוּי לְעָרְלָה — עָרְלָה, הָרְאוּי לְכִלְאֵי הַכֶּרֶם — כִּלְאֵי הַכֶּרֶם.

וְלִיתְנֵי כִּכָּרוֹת שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת לְעִנְיַן חֹמֶץ בְּפֶסַח! מַאן שָׁמְעַתְּ דַּאֲמַר לַהּ? רַבִּי עֲקִיבָא, הָא תְּנָא לֵיהּ הָתָם: רַבִּי עֲקִיבָא מוֹסִיף אַף כִּכָּרוֹת שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת.

"הֲרֵי אֵלּוּ" לְמַעוֹטֵי מַאי? לְמַעוֹטֵי דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן וְלָאו אִיסּוּרֵי הֲנָאָה, אִי נָמֵי לְמַעוֹטֵי אִיסּוּר הֲנָאָה וְלֹא דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן.

מַתְנִי׳ יֵין נָסָךְ שֶׁנִּפַּל לַבּוֹר, כּוּלּוֹ אָסוּר בַּהֲנָאָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: יִמָּכֵר כּוּלּוֹ לְגוֹי, חוּץ מִדְּמֵי יֵין נָסָךְ שֶׁבּוֹ.

גְּמָ׳ אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל חֲבִית בְּחֲבִיּוֹת, אֲבָל לֹא יַיִן בְּיַיִן. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אֲפִילּוּ יַיִן בְּיַיִן. וְכֵן אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֲפִילּוּ יַיִן בְּיַיִן. וְכֵן אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: אֲפִילּוּ יַיִן בְּיַיִן. וְכֵן אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: אֲפִילּוּ יַיִן בְּיַיִן.

אָמַר רַב נַחְמָן: הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה, יַיִן נָסָךְ יַיִן בְּיַיִן — אָסוּר, חֲבִית בְּחֲבִית — מוּתָּר, סְתָם יַיִן אֲפִילּוּ יַיִן בְּיַיִן — מוּתָּר.

דף עד:

מַתְנִי׳ גַּת שֶׁל אֶבֶן שֶׁזְּפָתָהּ גּוֹי, מְנַגְּבָהּ וְהִיא טְהוֹרָה. וְשֶׁל עֵץ, רַבִּי אוֹמֵר: יְנַגֵּב, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יְקַלּוֹף אֶת הַזֶּפֶת. וְשֶׁל חֶרֶס, אַף עַל פִּי שֶׁקִּלַּף אֶת הַזֶּפֶת — הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה.

גְּמָ׳ אָמַר רָבָא: דַּוְקָא זְפָתָהּ, אֲבָל דָּרַךְ בָּהּ — לֹא. פְּשִׁיטָא, "זְפָתָהּ" תְּנַן! מַהוּ דְּתֵימָא: הוֹאִיל הַדִּין אֲפִילּוּ דָּרַךְ בָּהּ, וְהַאי דְּקָתָנֵי "זְפָתָהּ" — אוֹרְחָא דְּמִלְּתָא קָתָנֵי, קָא מַשְׁמַע לַן.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רָבָא: דַּוְקָא זְפָתָה, אֲבָל דָּרַךְ בָּהּ לָא סַגֵּי לַהּ בְּנִיגּוּב. פְּשִׁיטָא, ״זְפָתָה״ תְּנַן! מַהוּ דְּתֵימָא: הוּא הַדִּין דַּאֲפִילּוּ דָּרַךְ בָּהּ, וְהַאי דְּקָתָנֵי ״זְפָתָה״ אוֹרְחָא דְּמִלְּתָא קָתָנֵי, קָא מַשְׁמַע לַן דַּוְקָא זְפָתָה, אֲבָל דָּרַךְ בָּהּ לָא סַגֵּי לַהּ בְּנִיגּוּב.

כִּי הָהוּא דַּאֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא, אֲמַר לֵיהּ: הַב לִי גַּבְרָא (דדכי) [דְּמָדַכֵּי] לִי מַעְצַרְתַּאי, אֲמַר לֵיהּ לְרַב: זִיל בַּהֲדֵיהּ וַחֲזֵי דְּלָא מְצַוְּחַתְּ עָלַי בֵּי מִדְרְשָׁא. אֲזַל חַזְיֵיהּ דַּהֲוָה שִׁיעָא טְפֵי, אֲמַר: הָא וַדַּאי בְּנִיגּוּב סַגֵּי לַהּ. בַּהֲדֵי דְּקָא אָזֵיל וְאָתֵי, חֲזָא פִּילָא מִתּוּתֵיהּ וַחֲזָא דַּהֲוָה מְלֵא חַמְרָא, אֲמַר: הָא לָא סַגֵּי לַהּ בְּנִיגּוּב אֶלָּא בְּקִילּוּף, וְהַיְינוּ דַּאֲמַר לִי חַבִּיבִי: חֲזֵי דְּלָא מְצַוְּחַתְּ עָלַי בֵּי מִדְרְשָׁא.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַגֵּת וְהַמַּחַץ וְהַמַּשְׁפֵּךְ שֶׁל גּוֹיִם, רַבִּי מַתִּיר בְּנִיגּוּב, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. וּמוֹדֶה רַבִּי בְּקַנְקַנִּים שֶׁל גּוֹיִם שֶׁהֵן אֲסוּרִין. וּמָה הֶפְרֵשׁ בֵּין זֶה לָזֶה? זֶה מַכְנִיסוֹ בְּקִיּוּם, וְזֶה אֵין מַכְנִיסוֹ בְּקִיּוּם. וְשֶׁל עֵץ וְשֶׁל אֶבֶן — יְנַגֵּב, וְאִם הָיוּ מְזוּפָּפִין — אֲסוּרִין.

וְהָתְנַן: גַּת שֶׁל אֶבֶן שֶׁזְּפָתָהּ גּוֹי — מְנַגְּבָהּ וְהִיא טְהוֹרָה! מַתְנִיתִין דְּלֹא דָּרַךְ בָּהּ, בָּרַיְיתָא דְּדָרַךְ בָּהּ.

אָמַר מָר: הַגֵּת וְהַמַּחַץ וְהַמַּשְׁפֵּךְ שֶׁל גּוֹיִם, רַבִּי מַתִּיר בְּנִיגּוּב, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. וְהָאָנָן תְּנַן: שֶׁל חֶרֶס, אַף עַל פִּי שֶׁקְּלָף אֶת הַזֶּפֶת — הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה! אָמַר רָבָא: סֵיפָא דְּמַתְנִיתִין אָתְאָן לְרַבָּנָן.

דָּרֵשׁ רָבָא: נָעֲוָה אִרְתַּחוּ. רָבָא כִּי הֲוָה מְשַׁדַּר גּוּלְפֵי לְהַרְפַּנְיָא, סָחֵיף לְהוּ אַפּוּמַיְיהוּ וְחָתֵים לְהוּ אַבִּירְצַייְיהוּ. קָסָבַר: כָּל דָּבָר שֶׁמַּכְנִיסוֹ לְקִיּוּם, אֲפִילּוּ לְפִי שָׁעָה — גָּזְרוּ בֵּיהּ רַבָּנָן.

בַּמֶּה מְנַגְּבָן? רַב אָמַר: בְּמַיִם, רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר: בְּאֵפֶר. רַב אָמַר בְּמַיִם — בְּמַיִם וְלֹא בְּאֵפֶר? רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר בְּאֵפֶר — בְּאֵפֶר וְלֹא בְּמַיִם? אֶלָּא

דף עה.

רַב אָמַר: בְּמַיִם, וְהוּא הַדִּין לְאֵפֶר. רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר: לְאֵפֶר, וְהוּא הַדִּין לְמַיִם, וְלֹא פְּלִיגִי — הָא בְּרַטִּיבְתָּא, הָא בְּיִבּשְׁתָּא.

אִיתְמַר בֵּי רַב מִשְׁמֵיהּ דְּרַב אָמְרִי: תַּרְתֵּי תְּלַת, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: תְּלַת אַרְבַּע.

בְּסוֹרָא מַתְנוּ הָכִי, בְּפוּמְבְּדִיתָא מַתְנוּ: בֵּי רַב אָמְרִי מִשְׁמֵיהּ דְּרַב: תְּלַת אַרְבַּע, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אַרְבַּע חֲמֵשׁ.

וְלֹא פְּלִיגִי, מָר קָא חָשִׁישׁ מַיָּא בָּתְרָאֵי, וּמָר לָא קָחָשִׁישׁ מַיָּא בָּתְרָאֵי.

בְּעוֹ מִינֵּיהּ מֵרַבִּי אֲבָהוּ: הֲנֵי גּוּרְגֵּי דַּאֲרַמָּאֵי מַאי?

אֲמַר לְהוּ רַבִּי אֲבָהוּ: תְּנִיתוּהָ, הֲרֵי שֶׁהָיוּ גִּזְתָּיו וּבֵית בַּדָּיו טְמֵאִין, וּבִקֵּשׁ לַעֲשׂוֹתָן בְּטָהֳרָה — הַדַּפִּין וְהָעֲדָשִׁין וְהַלּוּלְבִין מַדִּיחָן, וְהָעֲקָלִין שֶׁל נְצָרִין וְשֶׁל בִּצְבּוּץ מְנַגְּבָן, וְשֶׁל שִׁיפָּה וְשֶׁל גֶּמִי מְיַשְּׁנָן שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מַנִּיחָן מִגַּת לְגַת וּמִבַּד לְבַד.
הַיְינוּ תַּנָּא קַמָּא! אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ: חוֹרְפֵי וְאַפְלֵי.
רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הָרוֹצֶה לְטַהֲרָן מִיָּד, מַגְעִילָן בְּרוֹתְחִין, אוֹ חוֹלְטָן בְּמֵי זֵיתִים. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מְשׁוּם רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מַנִּיחָן תַּחַת צִינּוֹר שֶׁמֵּימָיו מְקַלְּחִין, אוֹ בְּמַעְיָן שֶׁמֵּימָיו רוֹדְפִין. וְכַמָּה? עוֹנָה.
כְּדֶרֶךְ שֶׁאָמְרוּ בְּיֵין נֶסֶךְ, כָּךְ אָמְרוּ בְּטָהֳרוֹת.
כְּלֵפֵי לְיֵיא! בְּטָהֳרוֹת קָיְימִינַן! אֶלָּא, כִּדֶרֶךְ שֶׁאָמְרוּ בְּטָהֳרוֹת, כָּךְ אָמְרוּ בְּיֵין נֶסֶךְ.
כַּמָּה עוֹנָה? אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אוֹ יוֹם אוֹ לַיְלָה. רַבִּי חָנָא שְׁאִינָה, וְאָמְרִי לַהּ רַבִּי חָנָא בַּר שְׁאִינָה, אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: חֲצִי יוֹם וַחֲצִי לַיְלָה.
אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר יִצְחָק: וְלָא פְּלִיגִי, הָא בִּתְקוּפַּת נִיסָן וְתִשְׁרֵי, הָא בִּתְקוּפַּת תַּמּוּז וְטֵבֵת.
אָמַר רַב יְהוּדָה: הָנֵי רָווֹקֵי דַּאֲרַמָּאֵי דְּמַזָּיָא — מַדִּיחָן, דְּעַמְרָא — מְנַגְּבָן, דְּכִיתָּנָא — מְיַשְּׁנָן, וְאִי אִיכָּא קִטְרֵי — שָׁרֵי לְהוּ. הָנֵי דְּקוּלֵי וְחַלָּאתָא דַּאֲרַמָּאֵי דְּחַיְטֵי בְּחַבְלֵי דְּצוּרֵי — מְדִיחָן,

דף עה:

דְּצַבְתָּא — לְנַגְּבָן, דְּכִיתָּנָא — מְיַשְּׁנָן, וְאִי אִית בְּהוּ קִיטְרֵי — שָׁרֵי לְהוּ.
אִיתְמַר: עַם הָאָרֶץ שֶׁהוֹשִׁיט יָדוֹ לַגַּת וְנָגַע בְּאֶשְׁכּוֹלוֹת, רַבִּי וְרַבִּי חִיָּיא — חַד אָמַר: אֶשְׁכּוֹל וְכָל סְבִיבוֹתָיו טְמֵאִין, וְכָל הַגַּת כּוּלָּהּ טְהוֹרָה; וְחַד אָמַר: כָּל הַגַּת כּוּלָּהּ נָמֵי טְמֵאָה.
וּלְמַאן דְּאָמַר: אֶשְׁכּוֹל וְכָל סְבִיבוֹתָיו טְמֵאִים, וְכָל הַגַּת כּוּלָּהּ טְהוֹרָה, מַאי שְׁנָא מֵהָא דְּתָנַן: שֶׁרֶץ שֶׁנִּמְצָא בְּרֵחַיִם אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא מָקוֹם מַגָּעוֹ, וְאִם הָיָה מַשְׁקִין מְהַלֵּךְ — הַכֹּל טָמֵא? הָתָם לָא מַפְסֵק וְלָא מִידֵּי, הָכָא מַפְסְקִי אֶשְׁכּוֹלוֹת.
אוֹרוֹ לֵיהּ רַבָּנַן לְרַבִּי יִרְמְיָה, וְאָמְרִי לַהּ לִבְרֵיהּ דְּרַבִּי יִרְמְיָה, כְּדִבְרֵי הָאוֹמֵר: אֶשְׁכּוֹל וְכָל סְבִיבוֹתָיו טְמֵאִין, וְכָל הַגַּת כּוּלָּהּ טְהוֹרָה.
מַתְנִי' הַלּוֹקֵחַ כְּלֵי תַּשְׁמִישׁ מִן הַגּוֹיִם, אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַטְבִּיל — יַטְבִּיל, לְהַגְעִיל — יַגְעִיל, לְלַבֵּן בְּאוּר — יְלַבֵּן בְּאוּר. הַשַּׁפּוּד וְהָאַסְכָּלָא — מִלְבָּנָן בְּאוּר, הַסַּכִּין — שָׁפָה וְהִיא טְהוֹרָה.
גְּמָ' תָּנָא: וְכוּלָּן צְרִיכִין טְבִילָה בְּאַרְבָּעִים סְאָה. מְנָהֲנֵי מִילֵּי? אָמַר רָבָא, דְּאָמַר קְרָא: "כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֹא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְטָהֵר", הוֹסִיף לְךָ הַכָּתוּב טָהֳרָה אַחֶרֶת.
תָּנֵי בַּר קַפָּרָא: מִתּוֹךְ שֶׁנֶּאֱמַר "בְּמֵי נִדָּה", שׁוֹמֵעַ אֲנִי שֶׁצְּרִיךְ הַזָּאָה שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי, תַּלְמוּד לוֹמַר "אַךְ" — חָלַק.

אִם כֵּן, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "בְּמֵי נְדָה"? מַיִם שֶׁנִּדָּה טוֹבֶלֶת בָּהֶן, יָצְאוּ אוֹמְרִים: אַרְבָּעִים סְאָה. אִיצְטְרִיךְ לְמֵיכְתַּב "וְטָהֵר", וְאִיצְטְרִיךְ לְמֵיכְתַּב "בְּמֵי נְדָה". אִי כְּתַב "וְטָהֵר", הָוָה אָמֵינָא "וְטָהֵר" כֹּל דְּהוּ, כְּתַב רַחֲמָנָא "בְּמֵי נְדָה".

וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא בְּמֵי נְדָה, הָוָה אָמֵינָא הֶעֱרֵב שֶׁמֶשׁ כְּנִדָּה, כְּתַב רַחֲמָנָא "וְטָהֵר" לְאַלְתַּר. אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: אֶפִּילּוּ כֵּלִים חֲדָשִׁים בַּמַּשְׁמָע, דְּהָא יְשָׁנִים וְלִיבְּנָן כַּחֲדָשִׁים דָּמוּ, וַאֲפִילּוּ הָכִי בָּעֵי טְבִילָה. מַתְקֵיף לַהּ רַב שֵׁשֶׁת: אִי הָכִי, אֲפִילּוּ זוּזָא דְּסַרְבָּלָא נָמֵי! אֲמַר לֵיהּ: כְּלֵי סְעוּדָה אֲמוּרִין בַּפָּרָשָׁה.

אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בִּלְקוּחִין, וּכְמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה, אֲבָל שְׁאוּלִין — לָא.

רַב יִצְחָק בַּר יוֹסֵף זָבַן מָנָא דְּמַרְדָּא מִגּוֹי, סְבַר לְהַטְבִּילֵהּ, אֲמַר לֵיהּ הָהוּא מֵרַבָּנַן וְרַבִּי יַעֲקֹב שְׁמֵיהּ: לְדִידִי מִפְּרָשָׁא לִי מִינַּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: כְּלֵי מַתָּכוֹת אֲמוּרִין בַּפָּרָשָׁה.

אָמַר רַב אַשִׁי: הָנֵי כְּלֵי זְכוּכִית, הוֹאִיל וְכִי נִשְׁתַּבְּרוּ יֵשׁ לָהֶן תַּקָּנָה, כִּכְלֵי מַתָּכוֹת דָּמוּ.

קוּנְיָא, פְּלִיגִי בַּהּ רַב אַחָא וְרָבִינָא, חַד אָמַר: כִּתְחִלְּתוֹ, וְחַד אָמַר: כְּסוֹפוֹ, וְהִלְכְתָא כְּסוֹפוֹ.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: מַשְׁכַּנְתָּא מַאי? אָמַר מָר בַּר רַב אַשִׁי: אַבָּא מַשְׁכֵּן לֵיהּ גּוֹי כָּסָא דְּכַסְפָּא, וְאַטְבְּלֵיהּ וְאִישְׁתִּי בֵּיהּ, וְלָא יָדַעְנָא אִי מִשּׁוּם דְּקָסָבַר מַשְׁכַּנְתָּא כִּזְבִינֵי דָּמְיָא, אִי מִשּׁוּם דְּחָזֵי לְגוֹי דְּדַעְתֵּיהּ לְשַׁקּוֹעֵיהּ.

תָּנוּ רַבָּנַן: הַלּוֹקֵחַ כְּלֵי תַּשְׁמִישׁ מִן הַגּוֹיִם, דְּבָרִים שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן — מַטְבִּילָן וְהֵן טְהוֹרִין. דְּבָרִים שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן עַל יְדֵי צוֹנֵן, כְּגוֹן כּוֹסוֹת וְקִתּוֹנִיּוֹת וּצְלוֹחִיּוֹת — מַדִּיחָן וּמַטְבִּילָן וְהֵם טְהוֹרִין. דְּבָרִים שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן עַל יְדֵי חַמִּין, כְּגוֹן הַיּוֹרוֹת הַקּוּמְקְמוֹסִין וּמְחַמֵּי חַמִּין — מַגְעִילָן וּמַטְבִּילָן וְהֵן טְהוֹרִין. דְּבָרִים שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן עַל יְדֵי הָאוּר, כְּגוֹן הַשַּׁפּוּדִין וְהָאַסְכְּלָאוֹת — מְלַבְּנָן וּמַטְבִּילָן וְהֵן טְהוֹרִין.

וְכוּלָּן שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן עַד שֶׁלֹּא יַטְבִּיל וְשֶׁלֹּא יַגְעִיל וְשֶׁלֹּא יְלַבֵּן, תָּנֵי חֲדָא: אָסוּר, וְתָנֵי אִידַּךְ: מוּתָּר.

לָא קַשְׁיָא, הָא כְּמַאן דְּאָמַר: נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם — אָסוּר, הָא כְּמַאן דְּאָמַר: נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם — מוּתָּר.

וּלְמַאן דְּאָמַר: נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם — מוּתָּר, גִּיעוּלֵי גּוֹיִם דְּאָסַר רַחֲמָנָא הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ?

אָמַר רַב חִיָּיא בְּרֵיהּ דְּרַב הוּנָא: לֹא אָסְרָה תּוֹרָה אֶלָּא קְדֵירָה

דף עו.

בַּת יוֹמָא, דְּלָאו נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם הוּא.

מִכָּאן וְאֵילָךְ לִישְׁתְּרֵי! גְּזֵירָה קְדֵירָה שֶׁאֵינָהּ בַּת יוֹמָא מִשּׁוּם קְדֵירָה בַּת יוֹמָא.

וְאִידָּךְ? קְדֵירָה בַּת יוֹמָא נָמֵי מִפְּגָם פָּגְמָה.
רָמֵי לֵיהּ רַב עַמְרָם לְרַב שֵׁשֶׁת, תְּנַן: הַשַּׁפּוּדִין וְהָאַסְכָּלָא — מְלַבְּנָן בָּאוּר, וְהָתַנְיָא גַּבֵּי קָדָשִׁים: הַשַּׁפּוּד וְהָאַסְכָּלָא — מַגְעִילָן בְּחַמִּין!
אֲמַר לֵיהּ: עַמְרָם בְּרִי, מָה עִנְיַן קָדָשִׁים אֵצֶל גִּיעוּלֵי גּוֹיִם? הָכָא הֵיתֵירָא בָּלַע, הָתָם אִיסּוּרָא בָּלַע.
אָמַר רָבָא: סוֹף סוֹף כִּי קָא פָּלֵיט אִיסּוּרָא קָא פָּלֵיט, אֶלָּא אָמַר רָבָא: מַאי הַגְעָלָה? נָמֵי שְׁטִיפָה וּמְרִיקָה.
אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: מִי דָּמֵי? מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה בְּצוֹנֵן, הַגְעָלָה בְּחַמִּין! אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי: יִגִּיד עָלָיו רֵעוֹ — תְּנָא הָכָא לִיבּוּן, וְהוּא הַדִּין לְהַגְעָלָה; תְּנָא הָתָם הַגְעָלָה, וְהוּא הַדִּין לְלִיבּוּן.
אֲמַר לֵיהּ רָבָא: אִי הָכִי, לִתְנִינְהוּ לְכוּלְּהוּ בַּחֲדָא, וְלִיתְנֵי חֲדָא בְּאִידָּךְ אַחֲרִיתִי, וְלֵימָא: ״יַגִּיד עָלָיו רֵעוֹ״!
אֶלָּא אָמַר רָבָא: קְדָשִׁים הַיְינוּ טַעְמַיְיהוּ, כִּדְרַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ, דְּאָמַר: כָּל יוֹם וְיוֹם נַעֲשָׂה גִּיעוּל לְחָבֵירוֹ.
תִּינַח שְׁלָמִים, דְּכֵיוָן דְּלִשְׁנֵי יָמִים מִיתְאַכְלִי, מִקַּמֵּי דְּנִיהֲוֵי נוֹתָר קָא הָוֵי גִּיעוּל. אֶלָּא חַטָּאת, כֵּיוָן דְּלֵילְיָא מִיתְאַכְלָא, כִּי מְבַשֵּׁל בַּהּ הָאִידָּנָא חַטָּאת — הָוֵי נוֹתָר, כִּי הָדַר מְבַשֵּׁל בַּהּ לְמָחָר אוֹ שְׁלָמִים אוֹ חַטָּאת, קָא פָּלֵיט נוֹתָר דְּחַטָּאת דְּהָאִידָּנָא בְּחַטָּאת וּשְׁלָמִים דְּלְמָחָר!
אָמְרִי: לָא צְרִיכָא, דְּכִי מְבַשֵּׁל בַּהּ חַטָּאת הָאִידָּנָא, הָדַר מְבַשֵּׁל בַּהּ הָאִידָּנָא שְׁלָמִים.
דְּחַטָּאת דְּלְמָחָר, וּשְׁלָמִים דְּאֶתְמוֹל, בַּהֲדֵי הֲדָדֵי קָא שָׁלֵים זְמַנַּיְיהוּ, וַהֲדַר מְבַשֵּׁל שְׁלָמִים דְּלְמָחָר.
אִי הָכִי, הַגְעָלָה נָמֵי לָא לִיבְעֵי! קַשְׁיָא.
רַב פָּפָּא אָמַר: הַאי קָרִיד, הַאי לָא קָרִיד.
רַב אָשֵׁי אָמַר: לְעוֹלָם כְּדַאֲמַרַן מֵעִיקָּרָא, הָכָא הֵיתֵירָא בָּלַע, הָכָא אִיסּוּרָא בָּלַע.
וּדְקָא קַשְׁיָא לָךְ, דִּבְעִידָּנָא דְּקָא פָּלֵיט אִיסּוּרָא קָא פָּלֵיט, בְּעִידָּנָא דְּקָא פָּלֵיט לָא אִיתֵּיהּ לְאִיסּוּרָא בְּעֵינֵיהּ.
וְעַד כַּמָּה מְלַבְּנָן? אָמַר רַבִּי מִנְיָ: עַד שֶׁתַּשִּׁיר קְלִיפָּתָן. וְכֵיצַד מַגְעִילָן? אָמַר רַב הוּנָא: יוֹרָה קְטַנָּה בְּתוֹךְ יוֹרָה גְּדוֹלָה.
יוֹרָה גְּדוֹלָה, מַאי? תָּא שְׁמַע: דְּהָהוּא דּוּדָּא דַּהֲוַאי בֵּי רַב עֲקַבְיָה, אַהְדַּר לַהּ.

דף עו:

גְּדָנְפָּא דְּלַיְשָׁא אַפּוּמָּא, וּמַלְיָוהּ מַיָּא וְאַרְתְּחַהּ. אָמַר רָבָא: מַאן חַכִּים לְמֶעְבַּד כִּי הָא מִילְתָא, אִי לָאו רַב עֲקִבְיָה דְּגַבְרָא רַבָּא הוּא? קָסָבַר: כְּבוֹלְעוֹ כָּךְ פּוֹלְטוֹ — מָה בּוֹלְעוֹ בְּנִצּוֹצוֹת, אַף פּוֹלְטוֹ בְּנִצּוֹצוֹת.

הַסַּכִּין — שְׁפָּהּ וְהִיא טָהוֹרָה. אָמַר רַב עוּקְבָא בַּר חָמָא: וְנוֹעֲצָהּ עֲשָׂרָה פְּעָמִים בַּקַּרְקַע. אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: וּבְקַרְקַע שֶׁאֵינָהּ עֲבוּדָה. אָמַר רַב כָּהֲנָא: וּבְסַכִּין יָפָה שֶׁאֵין בָּהּ גּוּמּוֹת. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: סַכִּין יָפָה שֶׁאֵין בָּהּ גּוּמּוֹת נוֹעֲצָהּ עֲשָׂרָה פְּעָמִים בְּקַרְקַע. אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: לֶאֱכוֹל בָּהּ צוֹנֵן.

כִּי הָא דְּמָר יְהוּדָה וּבָאטִי בַּר טוֹבִי הֲווֹ יָתְבִי קַמֵּיהּ דְּשַׁבּוּר מַלְכָּא, אַיְיתוֹ לְקַמַּיְיהוּ אֶתְרוֹגָא. פְּסַק אֲכַל, פְּסַק וְהַב לֵיהּ לְבָאטִי בַּר טוֹבִי, הֲדַר דָּצַהּ עַשְׂרָה זִימְנֵי בְּאַרְעָא, פְּסַק הַב לֵיהּ לְמָר יְהוּדָה. אֲמַר לֵיהּ בָּאטִי בַּר טוֹבִי: וְהָהוּא גַּבְרָא לָאו בַּר יִשְׂרָאֵל הוּא? אֲמַר לֵיהּ: מָר קִים לִי בְּגַוֵּיהּ, וּמָר לָא קִים לִי בְּגַוֵּיהּ.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אֲמַר לֵיהּ: אִידְּכַר מַאי עֲבַדְתְּ בְּאוּרְתָּא.

הָדָרָן עָלָךְ הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל, וּסְלִיקָא לַהּ מַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה.